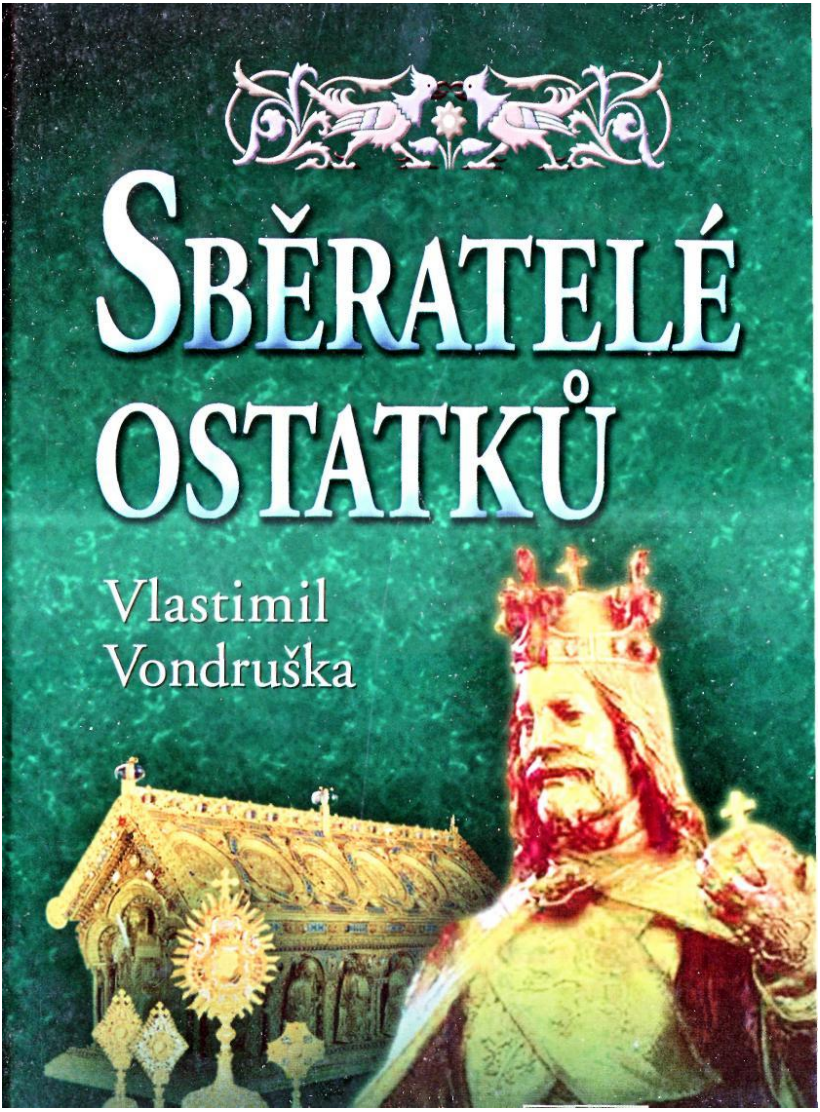
SBĚRATELÉ OSTATKŮ

Vlastimil Vondruška

VLASTIMIL VONDRUŠKA

SBĚRATELÉ OSTATKŮ

Tato kniha vychází u příležitosti 15. výročí založení nakladatelství MOBA.

Vlastimil Vondruška SBĚRATELÉ OSTATKŮ
Odpovědný redaktor Pavel Vlasatík Technická redaktorka Miroslava Zedníčková
DTP a grafická úprava Studio MOBA
Obálka Studio MOBA
Tisk SFTNÍDB S. r. o., Český Těšín
Vydalo nakladatelství MOBA Kotlářská 53, 602 00 Brno
© Vlastimil Vondruška, 2006
© Moravská Bastei MOBA, s. r. o., Brno 2006
Vydání první
ISBN 80-243-2482-2
Cena včetně DPH 299 Kč

STŘÍBRO

1

Od rána bylo nebe zatažené nízkými šedavými mraky a chvílemi drobně mrholilo. Ochladilo se a začal foukat vítr. Nejprve slabý, ale před polednem zesílil. Vzápětí se mrholení změnilo v déšť, který v šedavých závojích bičoval krajinu. Vítr občas zadul v divokém poryvu, až se ohýbaly koruny vysokánských smrků. Ještě včera svítilo slunce a příjemně hřálo, ale teď to vypadalo, že začnou padat kroupy anebo rovnou sníh. Jenže lidé, kteří znali tyhle hory, se nedivili. Nečekané změny počasí tu v létě nebyly ničím neobvyklým. Staré polomy svědčily výmluvně, jakou sílu mají letní vichřice. Popadané kmeny s ulámanými větvemi trouchnivěly na svazích kopců celá léta, než les zacelil staré rány.

Český les byl velice nehostinnou krajinou a zemskou stezku z Norimberku do Prahy, která ho protínala, lemovaly téměř až k městu Stříbru pouze liduprázdné hvozdy. Pouze v podhůří leželo několik vesnic, které osídlili bavorští sedláci ještě v časech, kdy v českých zemích vládli přemyslovští králové a krajinu kolonizoval kladrubský klášter. Ale to už bylo dávno. Teď se vesničané dívali starostlivě k nebi a modlili se, aby Bůh ve své neskonalé dobrotě ochránil úrodu, která dozrávala na kamenitých polích. Kdo nemusel, zůstal raději doma.

Po široké cestě, která se od zemské hranice šplhala lesem k horskému sedlu, se trmáceli dva mladíci.

Jeden byl menší a podsaditý, druhý vysoký a hubený. Na sobě měli šedé suknice, končící těsně pod koleny. Obuti byli do kožených škorní, s řemínky ovázanými kolem nahých lýtek. Přes ramena nesli nadité kožené brašny a v rukách svírali sukovité poutnické hole. Ten tlustší měl na sobě dlouhý zelený plášť s kápí přehozenou přes hlavu a staženou až do čela, druhý široký plášť z nebarevného sukna tradičního střihu bez kápě, na spodním okraji potrhaný a na jednom místě dokonce propálený od ohně. Na hlavě měl ošuntělou tovaryšskou čapku, která byla dobrá na parádu, ale v dešti příliš nechránila.

„To přece nemůže být samo sebou," vrtěl nespokojeně hlavou podsaditý mladík v zeleném plášti. „Celou cestu bylo hezky, a zrovna dneska taková slota. Proč zrovna my musíme mít takovou smůlu?"

„Jednou prší, jindy svítí slunce," pokrčil rameny se stoickým klidem hubený tovaryš. „To je přece normální, Jakube!"

„Nejde jenom o ten mizerný déšť," zlobil se jeho druh. „Mám hlad, tlačí mě škorně a za chvíli bude noc. Kolem máš jenom les a kdo ví, co ještě přijde. Já ti ráno říkal, abychom počkali, jestli se počasí nezlepší."

„Co bys z toho měl, až bys zjistil, že se nezlepšilo? Stejně máme zpoždění. Zatím jsme, chvála Bohu, živí."

„Ale jak dlouho?"

„Nedávno mor zahubil tisíce poctivých křesťanů a ti, co přežili, chodí v procesí světem a bičují se do krve, aby smyli hříchy lidstva. Král Jan Lucemburský padl v nějaké bitvě ve Francii, taky bylo pár pogromů na Židy a loni

neúroda. Zdá se ti, že déšť je to nejhorší, co nás mohlo potkat? Tedy kromě toho, že nás mistr propustil ze služby. Ale jeho žena stejně vařila tak mizerně, že odejít žádné neštěstí nebylo.“

Stoupali lesní cestou už dlouho, a přesto se nezdálo, že by jí byl konec. Z listí mohutných větví, které jim čněly nad hlavami, stékala voda, pleskala o zem a rozstřikovala se do stran.

„Ty mě štveš, Eliáši,“ rozzlobil se Jakub a zastavil se. Rukou si otíral zpocené čelo a pak se pokusil setřást z pláště dešťovou vodu. Ale byla to zbytečná námaha. Déšť zesílil a ani klenba lesa je nechránila před přívalem vody. „Co je mi do ostatních? Teď bych si pochutnal i na prosné kaši se žluklým máslem od naší mistrové. Říkám ti, už prostě nemůžu! Museli jsme zabloudit.“

„Ten poustevník, kterého jsme potkali dole u kaple svaté Kateřiny, tvrdil, že musíme jít pořád do kopce. Nikde jsme neodbočovali, určitě jdeme správně.“

„Jen aby… Za chvíli bude tma a Přimda nikde. Přece nemohli postavit ten zatracený hrad tak strašně vysoko.“ Jakub se posadil na kmen padlého stromu, sundal z ramene brašnu a položil ji k nohám na zem. Pak si začal masírovat lýtka.

Posadil se také hubený Eliáš. I on měl toho trmácení plné zuby. Věděl ale, že tohle je nejkratší cesta domů. Z Norimberku se mohli do českého království vydat také přes Cheb. Horní cesta byla sice pohodlnější, ale delší. Pokud si však chtěli před zimou najít v Praze nového mistra, museli pospíchat.

Otevřel brašnu a vytáhl žitnou placku se sýrem. Rozlomil ji a větší kus podal zavalitému příteli. Jakub se do ní hladově zakousl, ale pořád nespokojeně bručel.

Najednou zvedl hlavu a sykl, aby byli potichu. Někdo se k nim zdola blížil. Vzápětí se v ohybu cesty objevil vysoký muž. Byl ve věku obou tovaryšů, ale na první pohled urostlejší. Na sobě měl přiléhavé dvoubarevné nohavice a podšívanou fialovou kazajku střiženou podle německé módy. Přes ramena měl nedbale přehozený široký plášť lemovaný u krku kožešinou. Za otěže vedl hnědého koně. Co však oba tovaryše překvapilo nejvíce, bylo, že u pasu se mu houpal meč. Přitom neznámý nevypadal vůbec jako rytíř, ale spíše jako výstřední městský hejsek.

I přes šumění deště měli dojem, že slyší, jak si spokojeně pohvizduje. Oba bezděčně sjeli rukama k opaskům, kde měli zavěšené dýky. Slyšeli sice, že se prý za ty tři roky, co se toulali po Německu, doma hodně změnilo a nový český král Karel nedbal o nic tolik, jako o pořádek, jenže člověk si nikdy nemohl být jistý. Na cestách se přepadalo a loupilo vždycky. Proč by si s tím měl mladý král poradit lépe než ti před ním?

Mladík ve výstředním oblečení zatím došel až k nim. Zastavil se, popleskal koně konejšivě po šíji, jako by mu chtěl říci, že musí ještě chvíli vydržet. Pak se usmál a optal se, proč tu sedí na kládě jak zmoklé slepice na hradu a proč se raději nejdou někam schovat. V jeho řeči zněl cizí přízvuk, ale takový zvláštní, měkký a zvonivý, ne skřípavý, na jaký byli oba tovaryši zvyklí z Německa.

I když měl neznámý mladík u pasu meč, vyjel na něho Jakub zhurta, aby se nestaral a hlavně aby se jich neptal na takové hlouposti, proč tu moknou. To je opravdu tak mdlého ducha, že se domnívá, že tu na kládě v dešti sedí pro své potěšení?

Mladík ve výstředním oděvu se přátelsky zasmál a pak nabídl, aby si své věci přivázali k sedlu jeho koně, že se jim půjde lépe. A kdyby už opravdu nemohli, ať se o koně opřou.

„Kdysi jsem tudy putoval," pokračoval shovívavě, když si všiml pochybností v očích obou tovaryšů. „Pokud se pamatuji, na Přimdu je to už jenom kousek. Ale do příkrého kopce. U rozcestí pod hradem leží slušná zájezdní krčma s herberkem na spaní. Za chvíli tam budeme."

„Kdo jsi?" zabručel obtloustlý Jakub, ale vstal a rychle přehodil svou těžkou koženou brašnu přes hřbet koně, jako by se bál, že si to mladík s mečem u pasu rozmyslí. Hubený Eliáš však váhal, pak se ke svému příteli naklonil a pošeptal, aby nezapomněl, že v brašnách mají váčky s penězi a bylo by mrzuté, kdyby s nimi ten nedůvěryhodně vypadající hejsek zmizel.

Protože však zrovna v tu chvíli vítr na chvíli ustal, mladík s mečem ho zaslechl a srdečně se rozesmál. „Kdybych vás chtěl okrást, myslíš, že byste ještě byli naživu?" Rukou přitom významně poklepal na svůj meč.

„Jsme přece dva," upjatě odpověděl Eliáš a svou brašnu přitiskl k tělu, jako by ji chtěl bránit.

„Jistě," přikývl cizí mladík. „Dvě dýky proti jednomu meči. Jak myslíš, že by to dopadlo?"

„Vyhrožuješ?" vykřikl popuzeně Jakub a natáhl baculatou ruku ke koni, aby si vzal brašnu zpět. Ale jeho prudký pohyb koně polekal, trhl sebou, a kdyby ho jeho pán nedržel, rozběhl by se pryč. Zvíře bylo hladové a nervózní.

„Tak půjdete se mnou, nebo tu chcete přenocovat?“ rozmrzele zabručel mladík s mečem. Přitom konejšil koně.

„Kdo vlastně jsi? Jak se jmenuješ?“ opakoval otázku Jakub.

„Když budeš znát mé jméno, myslíš, že budeš bezpečnější?“ popichoval ho mladík s mečem. Pak pokrčil rozmarně rameny a představil se jako Martin ze Stvolna. Řekl, že několik let žil ve Francii a teď míří do Prahy, protože by rád pokračoval ve studiu na univerzitě. Měl široký obličej, černé kudrnaté vlasy a modré oči. V jeho úsměvu nebylo nic, co by vypadalo falešně nebo nepřátelsky.

Tovaryši přikývli na souhlas a řekli na oplátku svá jména. Jakub ještě dodal, že se vyučili u proslulého zlatnického mistra Grunhausera a teď se vracejí domů. Rádi by do Prahy, protože mladý král Karel zadává místním řemeslníkům tolik objednávek, že určitě seženou dobrou práci. I přes svou skromnost musí ještě podotknout, že oba jsou vynikající zlatníci, a kdyby měli své dílny, mezi mistry by určitě nebyli poslední.

„Proč nám chceš pomáhat?“ optal se hubený Eliáš. „Neber to jako projev nedůvěry, ale prostě mne to zajímá.“

„Copak nejsme křesťané?“ podivil se Martin a v očích mu hrály veselé ohníčky. „Třeba jsem dal slib, že pomohu prvnímu člověku, kterého potkám, jakmile překročím hranice českého království. Nebo chci odčinit staré hříchy. A třeba pomáhám jen proto, že jsem dobrý člověk. Vyber si!“

Eliáš popošel opatrně ke koni, aby se zvíře zase nepolekalo, a zavěsil k jeho sedlu i svou brašnu. Přitom

dodal, zeje to vlastně jedno, hlavně aby už byli pod střechou.

„Má řeč, zbytečně tu ztrácíme čas," přikývl obtloustlý Jakub. Pak se přísně podíval na mladíka s mečem a dodal: „Ještě kvůli tobě promoknu, prochladnu a dostanu horkost."

„To ti při tvé tloušťce určitě nehrozí," usmíval se Martin ze Stvolna. „A proti zimě je nejlepším lékem pohyb. Jestli chceš, mohu ti tvou brašnu zase vrátit."

„Nevšímej si ho," mávl rukou Eliáš. „Takhle skuhrá od té doby, co spolu vandrujeme světem. Ale jinak to není špatný chlapík. Až se nají, bude docela snesitelný."

Martin měl pravdu. Ještě chvíli stoupali do prudkého kopce, pak se cesta stočila do nevýrazného sedla mezi dvěma zalesněnými vršky. Na jednom se tyčil masivní hranolovitý palác obklopený kamennou zdí. Přimda střežila zemskou hranici odnepaměti, ale unavená trojice ji spíše tušila než viděla. Liják byl tak silný, že bylo stěží vidět na pár kroků. Prudký vítr jim hnal do obličeje studený déšť s vločkami sněhu.

„Kde máš tu hospodu?" bručel nedočkavě obtloustlý Jakub.

Martin se rozhlédl a pak vyrazil se skloněnou hlavou k nedalekému rozcestí, které nejasně poznával. Zabočil kolem mohutného buku, a sotva obešli husté křoviny, uviděli šenk. Byl nízký, ale dost rozlehlý. Plochou střechu kryla prkna zatížená velikými kameny, za hostincem vyčnívaly špičaté doškové střechy hospodářských stavení. Do večerního šera zářilo světlo malých okének výčepu. Vrata do dvora byla otevřená a v šumění deště byl slyšet tlumený hovor. V šenku bylo

určitě plno, protože v takovém počasí by se jen blázen trmácel dál.

„Zapomněl jsem vám povědět, že je tady hodně draho," utrousil Martin. Na jeho tváři se dalo číst, že má výtečnou náladu.

„I kdyby byl džbánek za kopu grošů, jdu tam," oznámil Jakub. „Mám pocit, že mi omrzají nohy." Ještě než dokončil větu, zvedl kůň hlavu, nasál nozdrami vzduch, zařehtal a pak se sám vydal k vratům.

„Jak myslíš," pokrčil Martin ze Stvolna rameny, i když nebylo jasné, zda odpovídá Jakubovi, nebo mluví se svým koněm.

Sotva vešli do dvora, otevřela se malá dvířka v boku stavení a z nich vyšel vousatý zamračený čeledín. Přes sebe si přehodil špinavý plášť a nohy obalil hadry. Nepřívětivě se na příchozí podíval a pak zabručel cosi, co snad mělo být oznámení, že se ujme koně. Ale Martin mu otěže nepodal. Řekl, že se o zvíře postará sám, ať mu jen ukáže, kde je maštal. Dodal, aby se raději věnoval oběma tovaryšům.

Čeledín bez zájmu pokrčil rameny, mlčky ukázal přes rameno k dlouhému dřevěnému srubu a pak zamířil ke vchodu do výčepu. Ani se neohlédl, otevřel masivní dřevěné dveře a čekal, až hosté vstoupí. Jenže tovaryši se zdrželi, protože odvazovali od koňského sedla své brašny. Z výčepu se vzápětí ozvalo nespokojené klení, proč zbytečně větrá. Čeledín znovu cosi zabručel, vešel a dveře za sebou přibouchl. Skoro ihned se však dveře zase rozlétly a kdosi čeledína vystrčil ven. Přitom byl slyšet vysoký ječivý hlas, který nařizoval, aby se staral o hosty a ne o svůj líný zadek. Čeledín zůstal stát s rukama svěšenýma podél těla na zápraží, neboť mu nebylo jasné,

co se po něm vlastně chce. Rozmrzele se ukláněl pozdním hostům a přitom si pro sebe německy tiše klel.

Sotva došli tovaryši na zápraží, ani se na čeledína nepodívali a rychle vrazili do výčepu. Martin zatím odvedl

koně do maštale. Sundal sedlo, věchtem slámy zvíře vytřel do sucha, zkontroloval vodu v kamenném žlabu a do žebřin, které visely na stěně, naložil krmení. Sedlo pověsil na rezavý hák zatlučený do dřevěného sloupu a posbíral své věci. Zvlášť opatrně zvedl naditý vak, v němž měl uloženou loutnu. Pak zamířil přes dvůr do šenku.

Výčep byla veliká tmavá místnost s lavicemi rozestavenými podél stěn a s několika dlouhými dubovými stoly. V zadním rohu stála kamenná pec, v níž hořela buková polena. Jejich štiplavý dým se válel u stropu z tmavých trámů a spárami unikal ven. Výčep byl skoro plný. Sešla se tu pestrá společnost. Kupec s několika služebníky, jakýsi zamračený rytíř a jeho panoš, pár venkovanů, hubený prelát, dva vojáci z hradní posádky a také několik povětrných holek. Oba tovaryši se zatím svlékli a mokré šaty pověsili na dřevěná bidla nad pec. Nazí se u ohně ohřívali a čekali, až jejich oděv uschne. Brašny měli položené u nohou.

Jakmile Martin vstoupil, vydal se mu vstříc světlovlasý hospodský. Byl mladý a na neoholené tváři měl velikou šmouhu od sazí. Ruce si utíral do umaštěné suknice.

„Omlouvám se za svého čeledína…“

„Není proč. O svého koně se vždycky starám raději sám. Najdi mi nějaké pohodlné místo u stolu a přines

džbán horkého vína a něco k jídlu. Doufám, že máš ještě volné lůžko na noc.“

„Ale jistě, urozený pane,“ přikyvoval šenkýř hlavou a kradmým pohledem oceňoval hosta. Většinu lidí dokázal odhadnout, ale v tomhle případě si nebyl jistý. Svou zvědavost nedokázal zkrotit a vyhrkl: „Nevypadáš na kupce. Rytíř také nejsi a prelát už vůbec ne, že mám pravdu?“

„Jsi hospodský, nebo inkvizitor?“ zabručel Martin a zamířil ke stolu u okna. Otevřel vak a rychle se převlékl do suché suknice. Šenkýř křikl na černovlasou děvečku, aby se postarala o jeho mokré šaty. Počkal, až se mladík usadí, a pak pokračoval: „Máš pravdu, nejsem inkvizitor, jenom šenkýř. Jenže právě proto tu za všechno odpovídám. Nuže?“

„S prázdným žaludkem se nikomu nezpovídám. Ani inkvizici, a dokonce ani šenkýřům,“ odpověděl přísně Martin ze Stvolna. „Přines jídlo, pak se uvidí;“

Hospodský po krátkém přemýšlení přikývl. Zůstal u stolu a přes celou místnost křikl na děvečku, ať hne zadkem, že host čeká. Služebná se přihnala vzápětí. Byla baculatá, zpocená a voněla vyčpělým pivem, česnekem a lojem. Na stůl postavila slaměnou ošatku se třemi slabými krajíci chleba a misku s řídkou kaší, v níž plavalo několik kusů masa a trocha zeleniny. Pak vytáhla dřevěnou lžíci, kterou měla zastrčenou za pasem. Pečlivěji otřela o suknici a zdvořile položila před Martina na stůl. Chvatně mu popřála dobrou chuť a odběhla pro víno.

Šenkýř spokojeně sledoval její široké boky. Jakmile se vrátila, vzal jí z ruky zeleně glazovaný džbánek, zkontroloval míru a pak ho postavil před hosta. Současně

natáhl ruku a řekl, že to vše bude i s noclehem stát pět grošů. Martin neměl obvykle ve zvyku smlouvat, ale tahle cena byla nehorázně vysoká. Zamračil se a podotkl, že ovšem předpokládá, že v ceně je i píce pro koně a ráno pořádná snídaně.

„Kdepak," zavrtěl hospodský hlavou. „To se platí zvlášť!"

„Chtěl jsi vědět, kdo jsem," řekl nepřívětivě Martin a sehnul se pod stůl. Rozvázal vak, ale místo váčku s penězi vytáhl loutnu. Opatrněji položil před sebe.

„Kromě jiného jsem i proslulý minesengr. Ale pokud budeš chtít tak nehoráznou cenu, stáhne se mi hrdlo zlostí a nebudu moci zazpívat ani jedinou píseň. A to by byla škoda. Pro tvé hosty i pro tebe."

„Jestli nemáš dost peněz, můžeš se tu vyspat," pokrčil šenkýř lhostejně rameny. „Jsem dobrý křesťan a nevyženu tě. Ale k jídlu nedostaneš nic. U mě se platí stříbrňáky a ne nějakým skřehotáním." Natáhl se, aby sebral misku s jídlem i džbán a odnesl je. Martin dostal vztek, ale pochopil, že se nedá nic dělat. Už chtěl vytáhnout peníze, když se ozval urostlý rytíř, který seděl u vedlejšího stolu:

„Jen mu to jídlo nech, ty šejdíři. Pokud umí zpívat, zaplatím za něj."

„A pokud ne?“ bránil se hospodský, ale misku i džbán nechal ležet.

„Pak ho zabiju,“ odpověděl klidně šlechtic. „A ty si můžeš nechat jeho věci.“

„To by šlo,“ přikývl věcně šenkýř. Přísně se na Martina podíval a dodal: „Příště sem ale bez peněz nechoď!“ Vzápětí se otočil a odešel.

„To je nadělení. Co budeš dělat?“ ozval se starostlivě obtloustlý Jakub, který zatím u ohně rozmrzl a suknice mu uschla, takže se mohl obléknout. Spolu se svým druhem Eliášem se posadili ke stolu.

„Copak já,“ vesele mu plnými ústy odpověděl Martin ze Stvolna. „Ale co budeš jíst ty? Zpívat určitě neumíš…“

„Já si mohu jídlo zaplatit,“ upozornil důstojně zlatnický tovaryš, rozvázal váček a hodil na dřevěnou desku několik stříbrňáků. „Mohli jsme dopadnout hůř, v takovém počasí…“ Větu nedokončil, protože se u nich objevila baculatá děvečka a postavila před něj misku s jídlem. Téměř nábožně sevřel v pěsti lžíci, zamíchal řídkou kaši, nabral a strčil do úst. Vzápětí začal prskat, protože byla horká.

Jeho hubenější druh se na něj přísně podíval, pak se pokřižoval a rychle se nad miskou s kaší pomodlil. Teprve pak zaplatil a dal se do jídla.

Ani jeden si nevšiml, že je ode dveří pozoruje jeden z venkovanů. Měl pichlavé oči, hrubý obličej a na okurkovitém nose bradavici. S nikým se nebavil, opíral se o stěnu a dělal, že dřímá.

Sotva Martin dojedl, otřel si hřbetem ruky ústa, zhluboka se napil a spokojeně mlaskl. Pak zvedl loutnu a

chvíli ji ladil, protože po celodenním trmácení v dešti zněla falešně.

Přivřel oči a prsty přejel po strunách. Vzápětí se mu srdce sevřelo vzpomínkami. Svou první píseň složil před třemi lety během jedné mrazivé pařížské noci po cestě z kláštera svaté Voršily. Abatyše Johanna byla skvělá milenka a naučila ho, jak vyjadřovat city hudbou. Zabil ji mor. Vzápětí se mu vynořila jiná vzpomínka. První loutnu mu darovala Milada z Rabštejna. I ona byla jeho milenkou, i když byla mnohem starší než on. Jako nedokázal zapomenout na svou první skladbu, nedokázal zapomenout ani na svou první milenku. Jestlipak ještě žije?

„Tak co bude?“ přerušil jeho vzpomínky netrpělivý hlas od vedlejšího stolu. „Já strašně nerad zabíjím lidi.“

Martin ze Stvolna získal jako zpěvák ve vlasti provensálských trubadúrů nejeden vavřín. Mohl by žít klidně a v blahobytu jako minstrel na dvoře nějakého velmože.

Nudný život služebníka ho však nelákal. Zamyšleně přejel prsty po strunách a pak začal zpívat rozpustilou písničku o lakomém šenkýři, který si nahrabal spoustu stříbrňáků. Ale protože se bál, aby mu je někdo nevzal, začal je polykat, protože si myslel, že tak budou bezpečně ukryté. Jenže ho rozbolelo břicho, zrovna když kráčel do kostela. Nakonec to nevydržel a všechny stříbrňáky z něj vylétly a rozkutálely se po rynku.

Když skončil, vypukl celý šenk v halasný smích. Rytíř se však tvářil nespokojeně. Prohlásil, že pořádné písně mají být o lásce a takovéhle odrhovačky ať si zpívá v hampejzech. A jestli opravdu nechce, aby tasil meč, ať zahraje něco lepšího.

Martin ho poslechl celkem rád. Milostných písní uměl desítky, ale v poslední době je příliš často nehrával. Skoro ke každé se vázala vzpomínka na ženy, které ve Francii miloval a ztratil. Snad právě proto se chtěl vrátit domů. Není nic horšího než vzpomínky na ty, které jsme milovali. Ve Francii mu je připomínalo skoro vše.

Teď byl konečně doma. Neuměl povědět, co vlastně od svého návratu očekává, ale věřil, že se zbaví starých stínů. Přivřel oči a oddal se hudbě. Zpíval o mučivé touze, ženské kráse a nenaplněné lásce. Najednou ucítil na ruce nesmělé pohlazení. Překvapeně se ohlédl. Na lavici vedle něho seděla jedna z nevěstek ve žlutém

šlojíři, který nosila na znamení svého povolání. Po tváři se jí koulely slzy.

Martin se od ní rychle odtáhl. Nikoli proto, že by jejím řemeslem opovrhoval. Dívka byla docela přitažlivá. Mezi ženami, které ve Francii ztratil, byla i maličká Bernarda. Nevěstka, na niž nedokázal zapomenout, protože žádnou ženu nemiloval tolik jako ji. Zemřela na mor, aby zachránila jeho život.

„Nelíbím se ti?“ protestovala černovláska a rychle se k němu znovu přitiskla. Nebylo v tom nic vyzývavého, jen prostá touha nebýt sama. Naklonila se a špitla, že by ho ráda potěšila i zadarmo.

„Nemám zájem,“ zabručel trochu nezdvořile. Pohlédl na rytíře a optal se, zda to, co až dosud hrál, splnilo jeho představy. Pak dodal, že víc už toho stejně neumí, a pokud by urozený pán dovolil, šel by si teď lehnout, protože má za sebou dlouhý den a oči se mu zavírají únavou.

2

V noci síla vichřice dosáhla vrcholu. Z lesa se ozývalo praskání lámaných stromů a déšť se sněhem neúprosně bičoval kopce kolem Přimdy. Za svítání se vítr utišil a ráno bylo nebe jasné a bez mraků. Vysvitlo slunce a rychle měnilo ledovou námrazu v kapky vody. Ještě než vstala čeleď, aby připravila všechno nezbytné pro odjezd ubytovaných hostů, z noclehárny se nenápadně vytratil venkovan s bradavicí na okurkovitém nose. S nikým se nerozloučil.

V herberku spali hosté na širokých lůžkách po třech pod jednou přikrývkou. Martin se probudil záhy. Opatrně přelezl své sousedy, aby je nevzbudil, a zamířil na dvůr. V korytě nabral do dlaní vodu a opláchl si obličej. Ale ještě než stačil osedlat koně, objevili se oba zlatničtí tovaryši. Popřáli mu pěkný den a optali se, zda by mu nevadilo, pokud by ještě chvíli cestovali společně. Podle jejich názoru tady v kopcích stejně nepojede v sedle, ale půjde pěšky. Jestliže jim dovolí, aby si na koně naložili své těžké brašny, zaplatí mu dnešní večeři.

Ovšem za předpokladu, že se najedí někde, kde budou ceny milosrdnější než tady.

„Najít levnější hostinec nebude tak těžké,“ usmál se Martin ze Stvolna. „Větší zloděj, než je tenhle z Přimdy, snad už v křesťanském a dokonce ani v tom nekřesťanském světě být nemůže. Pojedeme spolu, ale platit za mě nemusíte.“

„Mysleli jsme, když zrovna nemáš na útratu..“

„namítl nepřesvědčivě hubený Eliáš.

„Nerad rozhazuji stříbrňáky, ale to ještě neznamená, že jsem žebrák. Raději platím svým uměním,“ vysvětloval trochu rozpačitě Martin. Pak uchopil Jakubovu koženou brašnu a upevňoval ji k sedlu. Přitom bručel, co v ní má, že je tak těžká.

„Měl bych tam raději jídlo a peníze," vysvětloval korpulentní tovaryš. „Ale je tam pouze nářadí."

Rychle se nasnídali a vyrazili. Bylo příjemné ráno, slunce hřálo a cesta vedla většinou dolů z kopce. Nepospíchali, kráčeli uvolněně a užívali si krásný den. Šli už asi hodinu a nepotkali Živou duši. Blížili se k úpatí kopce. Přešli travnatou mýtinu, za níž se cesta stáčela zpět do hustého lesa. Z obou stran ji lemovaly trnité šlahouny planých růží a větve křovin.

Martin ze Stvolna vkročil do stinného tunelu lesa jako první. Koutkem oka zahlédl v křovinách nepatrný pohyb a vzápětí se paprsek slunce odrazil od něčeho kovového. Aniž se rozmýšlel, rychle uskočil stranou a tasil meč. Instinkt bývalého vojáka působil zcela spolehlivě. V družině proslulého válečníka Mesiera de Vernois nebojoval proti Angličanům nadarmo. Právě tohle mu teď zachránilo život.

Z křoví, po jeho levici vylétlo kopí, ale minulo ho o pořádný kus. Téměř současně se vyřítil z úkrytu na opačné straně cesty muž neurvalého vzhledu s tesákem v ruce.

Letící kopí ho zasáhlo do ramene a srazilo ho na kolena. Zbraň mu vypadla z ruky. „Ty pitomče," zařval bolestně a rychle začal šátrat v trávě kolem sebe, aby našel ztracenou zbraň.

Martin se rozhodl rychle. Zvedl meč, rozpřáhl se a táhlým sekem zraněnému muži téměř oddělil hlavu od těla. Pak se vrhl do hustého křoví po levici, odkud po něm zákeřný útočník hodil kopí. Přimhouřil oči, aby v šeru pod stromy lépe viděl. Ale nemusel hledat dlouho.

Hned za křovím stál venkovan s velikou bradavicí na okurkovitém nose. Martin si uvědomil, že ho včera

zahlédl v šenku u rozcestí pod Přimdou. Ale neměl čas o tom přemýšlet. Venkovan stál s pusou otevřenou překvapením a nevěděl, co dělat. Bez rozmýšlení mu vrazil meč do břicha, neboť Mesier de Vernois ho učil, že takový úder je v boji nejbezpečnější. Břicho bylo měkké a nehrozilo nebezpečí, že by meč v těle uvízl. Vzápětí mohl svému bývalému veliteli za tuhle radu poděkovat.

Z lesa se vyřítili další tři muži, dva třímali sekery a jeden krátký meč. Mech kolem umírajícího se zatím barvil rudou krví. Martin se nohou opřel o tělo muže s bradavicí na nose a meč z jeho břicha bleskurychle vytáhl. Právě včas, aby odrazil výpad lupiče s krátkým mečem. Všichni tři útočníci se zastavili. Proti meči v rukou rytíře by útočil jen hlupák.

Martin ze Stvolna uchopil zbraň oběma rukama a zvedl ji před sebe do střehu, aby mohl co nejrychleji reagovat na jakýkoli nepřátelský výpad. Pomalu couval zpátky na cestu, kde bylo více volného prostoru a s mečem v ruce měl lepší možnost bránit se přesile. Všichni tři lupiči ho s odstupem několika kroků následovali. Podle výrazů jejích tváří bylo zřejmé, že mají neuvěřitelný vztek, ale nezdálo se, že by dostali strach.

Jakmile se Martin ocitl zpátky na kamenité cestě, očima hledal své druhy. Obtloustlý Jakub držel v jedné ruce otěže jeho koně a ve druhé kopí se zkrvavělou špičkou. Eliáš se zmocnil tesáku zabitého lupiče. O kus dál stálo ve stínu lesa dalších pět lupičů a právě se hlasitě dohadovali, jak budou postupovat. Měli kyje a sekery, jeden držel zrezivělé kopí. Oblečení byli do špinavých plátěných suknic, jaké nosili lidé v okolí.

Pod košatým stromem stál poslední lupič, ale na první pohled se od ostatních odlišoval. Měl na sobě dlouhou drátěnou košili, několikrát obtočenou koženým opaskem se stříbrným nákončím. U pasu mu visel meč. Na hlavě měl starodávnou přilbu a přes obličej černou masku. Opíral se o kmen stromu a ruce měl pohodlně složené na prsou jako někdo, kdo se dívá na zábavné představení kejklířů.

Tři lupiči, se kterými se Martin potkal v lese, se nepřidali ke svým druhům. Jakmile se ocitli na cestě, rychle se rozběhli na opačnou stranu. Obezřetně obešli křovinami oba zlatnické tovaryše a zamířili na mýtinu za jejich zády. Martin a jeho přátelé byli obklíčeni z obou stran.

„Teď si to odskáčete," vykřikl výhružně jeden z lupičů.

„Podřežeme vás jako podsvinčata," vyhrožoval další.

„Hloupými řečmi si před bojem dodávají odvahu ti, co se bojí," pohrdavě opáčil Martin. Přitom tiše řekl oběma tovaryšům, kteří byli zpocení strachem, aby se drželi za ním a kryli mu záda, že se pokusí probít.

„Zachráníme se?" kňoural obtloustlý Jakub. Hubený Eliáš se pokřižoval a rychle se modlil.

Lupiči však nezaútočili. Vypadali trochu bezradně, stále jen vyhrožovali a byli vzteklejší a vzteklejší. Martin měl dojem, že se ohlížejí na svého velitele v černé masce a čekají na rozkazy. Ten však stál nehnutě jako socha, pohodlně se opíral o kmen stromu a mlčel.

Martin odpovídal lupičům nejhrubějšími urážkami, jaké znal, a přitom nenápadně couval krok za krokem na mýtinu. Tiše sykl na oba tovaryše, aby běželi za ním. Pak se rychle otočil a s mohutným křikem vyrazil proti třem lupičům, kteří jim stáli v cestě. Jeho protiútok byl nečekaný, ale lupiči nebyli žádnými nezkušenými nováčky. Rychle se srazili těsněji k sobě, neboť tak se bojovalo nejlépe. Lupič s krátkým mečem postoupil o krok dopředu, aby odrazil první výpad.

Martin ze Stvolna se pro jistotu podíval přes rameno a s hrůzou zjistil, že za ním utíká jen Eliáš. Obtloustlý Jakub zápasil s otěžemi koně, který zůstal stát a spokojeně se pásl. Martin věděl, že jeho hnědák umí být tvrdohlavý jako mezek a nerad poslouchá cizí lidi. Měl na to myslet hned, jenže teď už bylo pozdě. Eliáš se rovněž zastavil a pak se pomalu vrátil ke svému druhovi. Ani Martin nemínil nechat tovaryše napospas lupičům a tím méně koně s veškerým svým majetkem. Rychle změnil plán.

Naznačil výpad, ale těsně před trojicí mužů uskočil do strany a tím je zcela zmátl. Krátkým švihem rozsekl jednomu z nich ruku. Poraněný lotr upustil sekeru a s nářkem se zhroutil k zemi. Z rány stříkala krev, protože měl proseknutou tepnu.

Hned pak se Martin rozběhl zpět ke svému koni. Zmatené lupiče nechal stát na mýtině. Když doběhl k

oběma tovaryšům, všiml si vděčného výrazu, který se jim mihl ve tvářích.

Tohle už bylo na lupičskou bandu příliš. Vysoký zamračený muž, který stál v hloučku na cestě, se obrátil na maskovaného velitele a křikl, jak dlouho mají ještě čekat. Jenže ten si dával s odpovědí načas. Zamračený lupič chvíli přešlapoval, pak si odplivl a zvedl kyj. Obrátil se na ostatní a hněvivě oznámil, že on už čekat nebude. A je mu jedno, co si o tom jejich hejtman myslí. Pak se rozběhl proti přepadené trojici a ostatní vzápětí za ním.

Jakub poděšeně vykřikl, zvedl kopí, zavřel oči a vší silou ho mrštil proti lupičům. Díky své obtloustlé postavě měl síly na rozdávání.

Kopí zasáhlo jednoho z útočníků do hrudi a projelo jím jako nůž hroudou másla. Eliáš pevněji uchopil tesák a srazil se s dalším, který točil nad hlavou výhružně sekerou. Vyhnul se smrtícímu úderu a vrazil mu tesák do těla. Lupič zachroptěl, z úst se mu vyvalila krvavá pěna, udělal setrvačností ještě dva kroky a pak se zlomil v pase. Martin zatím odrazil mečem výpad lupiče s tesákem, vyhnul se dřevěnému kyji a podařilo se mu lehce zranit dalšího z útočníků na boku. Bleskurychle se ohlédl přes rameno. Zlatničtí tovaryši drželi v rukách dýky a bojovali se zbylými dvěma lupiči, kteří k nim přiběhli z mýtiny.

I když byla skoro polovina lupičů mrtvá nebo těžce zraněná, byla jejich situace stále hodně špatná. Martin si sice dokázal mečem udržovat všechny tři lupiče od těla, ale bylo jasné, že oba tovaryši dlouho odolávat nebudou. Měli jen dýky a to bylo málo.

V tu chvíli tasil muž v černé masce meč a klidným krokem se vydal na místo zápasu. Ještě než dorazil, odzbrojili lupiči tovaryše a rychle jim poutali ruce za záda. Martin měl co dělat, aby odrážel výpady zbylých útočníků. Měl příšerný vztek. Teď proti němu bude pět lotrů a ještě cizí rytíř s maskou. Toho se bál nejvíce, protože to byl na pohled zkušený bojovník.

„Uhněte, hlupáci," rozkřikl se muž v černé masce na své druhy. Ti se ochotně rozestoupili, aby mohl projít. Zastavil se tři kroky před Martinem a zvedl svůj meč k obličeji na znamení rytířského pozdravu.

Martin si ho zamračeně měřil. Přitom si lehce pohrával s mečem v ruce, aby si uvolnil před zápasem svaly, ale pozdrav neopětoval.

„Vidím, že zdvořilosti tě ve světě nenaučili," zabručel muž v černé masce.

Martinovi byl ten hlas povědomý, ale neuměl ho nikam zařadit. Ušklíbl se a odpověděl, že zdraví jen ty, jichž si váží. Ale lupič, který skrývá obličej pod maskou, si rytířskou poctu v žádném případě nezaslouží.

Hejtman lupičů se zlomyslně zasmál a zaútočil. Martin jeho výpad snadno odrazil. Lupič, i když byl o něco menší a zavalitější než on, měl velikou sílu a byl zvyklý bojovat. Ale Martin ihned postřehl, že nemá šermířský výcvik a o technice boje ani ponětí. Rozhodl se chví-

li útoky jen odrážet, aby zjistil, co všechno umí. Zaútočí, teprve až bude mít jistotu. Pokud měl z téhle šlamastyky vyjít se zdravou kůží, nesměl udělat sebemenší chybičku. První, koho se musí zbavit, je hejtman s mečem.

Soupeř v černé masce měl velice chudý rejstřík úderů, které opakoval do omrzení. Martin je s klidem odrážel a přimhouřenýma očima si ho prohlížel, aby dokázal vystihnout nejvhodnější okamžik k výpadu. Právě když se chystal zaútočit, sklonil muž v černé masce meč špičkou k zemi a řekl: „Už toho nech, Martine. Vidím, že ses ve světě přece jen něco naučil.“

„Kdo jsi?“ vybuchl vztekle Martin ze Stvolna. Meč držel ve střehu před sebou. Rychle uvažoval, proč ty průtahy. Neměl by na nic čekat a velitele lupičů zabít. Přitom se mu mihlo hlavou, odkud ten lotr zná jeho jméno.

Protivník zatím zvedl ruku a pomalu sňal z obličeje masku. Pod ní se objevila tvář s ostře řezanými rysy. Na bradě a kolem úst měl muž vousy černé jako smůla.

„Albrechte…,“ vyhrkl Martin překvapeně a špička meče mu rovněž klesla k zemi.

„Ano, můj milovaný bratře, jsem to já," uštěpačně odpověděl lupičský hejtman. „To je setkání!"

„Klidně bych si ho nechal ujít," zabručel Martin a znovu zvedl meč do střehu.

„Když mi přinesli zprávu o třech tovaryších, netušil jsem, že jedním z nich budeš ty," pokrčil rameny jeho starší bratr. „Ale ujišťuji tě, že nezabiji nikoho, kdo pochází ze stejné krve jako já. Necháš nám tu jen koně, ale ostatní věci si můžeš vzít. Seber se a zmiz!"

„Zabil naše muže, hejtmane," protestoval vysoký špinavý lupič s velikým sukovitým kyjem.

„Jestliže se nechali zabít od takového budižkničemu, jako je můj bratr, dobře jim tak," odsekl Albrecht.

„Ale proč mu nechávat jeho věci?" namítl znovu lupič s kyjem. Byl to ten, který před chvílí zaútočil jako první.

„Umí snad někdo z vás hrát na loutnu?" rozesmál se hejtman. „K čemu by vám byla? A to bude asi jediné, co mu patří. Jak si náš zvěd včera všiml, neměl můj ctihodný bratr ani na zaplacení večeře. Musel se doprošovat jako žebrák. Tak co mu chceš vzít?"

„To je jedno," nedal se lupič. „Řeklo se, že bereme všechno. Nebo se snad vzdáš svého podílu, hejtmane? Kdo ti dal právo takhle velkoryse rozdávat z naší společné kořisti?"

Albrecht zrudl, na čele mu naběhla žíla a rty se stáhly do krutého šklebu. Pak výhružně sykl: „Snad si nemyslíš, že bys uměl velet lépe než já?"

„Kresta má pravdu," vykřiklo několik lupičů na obranu svého mluvčího s kyjem. „Zabijeme je a vezmeme si všechno!"

„Řekl jsem že ne!" rozčilil se Albrecht.

„Až na tebe jsou všichni pro," vítězoslavně ho upozornil Kresta a významně potěžkával v ruce svůj těžký kyj. „I když jsi hejtman, máš jen dva hlasy. A to je míň než všechny naše dohromady!"

Martin sledoval jejich hádku a pak ironicky podotkl: „Mám pocit, bratře, že mne přece jen budeš muset zabít. Aby se na tebe tví muži nezlobili!" Znal Albrechta a věděl, co na něho platí. Jeho oči přitom ostražitě hlídaly lupiče kolem, aby se mohl začít při sebemenším náznaku nebezpečí bránit.

„Jen klid," ušklíbl se Albrecht bledý zlostí. Víčka měl stažená do úzkých štěrbin a pomalu si prohlížel své muže, jednoho po druhém. Pak tiše řekl, aby ho ostatní neslyšeli: „Dva meče jsou přece víc než pět seker a kyjů."

„Tak na co čekáš?" přikývl Martin a nedokázal zakrýt svou spokojenost.

„Bandu takových pitomců, jako jsou tihle, si snadno najdu jinou. Ale bratra mám jenom jednoho. Drž se za mnou, ať ti neublíží. Nejsou v boji tak nešikovní, jak to možná před chvílí vypadalo," pošeptal Albrecht. Pak se

znovu obrátil na své druhy. „Abyste neřekli, že jsem vám nedal žádnou šanci. Ptám se naposledy! Uděláte to podle mého?“

„Už nejsi náš hejtman,“ opáčil drsně Kresta. Chtěl ještě něco dodat, ale už to nestihl. Vzápětí ho srazil Albrechtův meč. Téměř současně vyrazil do útoku i Martin. Zápas s překvapenými lupiči trval jenom chvíli. Vlastně se vůbec nezmohli na odpor. Dokonce je ani nenapadlo utíkat, tak byli zmatení. Za chvíli se všichni váleli v krvi na cestě.

„Tak, to bychom měli,“ usmíval se Albrecht a hrstí trávy stíral krev z čepele svého meče. „Ale pamatuj si, bratře, za tohle mi hodně dlužíš!“

„Kam půjdeš? Domů?“ opáčil trochu zaraženě Martin, ale stále si dával dobrý pozor, co jeho starší bratr udělá. Věděl, že umí být velice nevyzpytatelný. Rychle rozvázal spoutané tovaryše. Obtloustlému Jakubovi se udělalo špatně a zvracel.

„Rodiče jsou mrtví a naši tvrz obsadil Pluh z Rabštejna. Jsem psanec,“ zabručel jeho starší bratr. „Nestarej se, já se o sebe umím postarat.“

„Bůh tě provázej! Je mi líto, že jsem ti způsobil těžkosti!“

„Ty mně?“ rozesmál se Albrecht. „Na tomhle vydělám. Kousek odtud má naše tlupa schované peníze a různé šperky, které jsme si nahospodařili. Díky tobě se s těmi pitomci nemusím dělit. Jsou všechny moje. Bude to docela slušná sumička. Ale to, že jsi mým dlužníkem, platí! Tak se měj, můj zbožný bratře!“ Otočil se, a aniž se ohlédl, zmizel v lese.

3

Martin ze Stvolna chtěl spolu s novými přáteli přenocovat v zájezdním šenku těsně před hradbami města Stříbra. Navrhl, aby přepadení královskému rychtáři neohlásili. Ubránili se, všichni lupiči byli mrtví a jejich hříchy stejně potrestá soud spravedlivější, než je ten lidský. I když to nevyslovil, bylo jasné, že se mu nechce upozorňovat na svého bratra Albrechta.

Ale zlatničtí tovaryši o tom takhle neuvažovali. Ošívali se, že ty mrtvé na cestě v lese stejně někdo brzy najde. A pak by ještě mohli mít potíže. Stále častěji se vraceli s hrdostí v hlase k boji. Neustále zdůrazňovali, jak statečně se bránili a že sami zabili dva lupiče. Nakonec se s Martinem nepohodli a ještě před klekáním odešli do Stříbra za královským rychtářem.

Martin měl na tovaryše vztek, ale nemohl s jejich rozhodnutím nic dělat, protože měli z hlediska zemských zvyků pravdu. Jenže na světě bylo podle jeho zkušeností lépe, pokud se člověk řídil raději vlastním rozumem. Usadil se v šenku, objednal si večeři, opřel se o stěnu za sebou a uvažoval, co všechno může říci, až ho předvolají. Venku se stmívalo, nastala noc, brány města Stříbra se zavřely, ale zlatničtí tovaryši se nevrátili.

„Ať si táhnou," bručel si pro sebe Martin naštvaně. Tovaryši ho zřejmě bez rozloučení opustili. Věděl, že tak to prostě na světě chodí. Už ho nepotřebovali. Bylo křesťanské pomáhat svým bližním, těžko však mohl od kohokoli očekávat vděčnost. Tovaryšům se dalo věřit skoro tak málo jako studentům. Otráveně se rozhlížel poloprázdným šenkem.

Všiml si, že šenkýřovi pomáhá v kuchyni černovlasá dívka. Byla mladá, měla velké černé oči, kulatý obličej a nevypadala na nevěstku. Možná to byla jeho dcera. Najednou si uvědomil, jak dlouho už žádnou ženu neobjímal a nelíbal. Ne že by se po cestě z Francie občas nepomiloval, jenže od jisté doby přijal všeobecně rozšířený názor, že polibek je výsadním právem lásky, a od prostitutek si kupoval jen tělo. Přivřel oči a vzpomínal na Amiens, kdy naposledy líbal ženu. Protože šenkýř právě vycházel z kuchyně, mohl si znovu otevřenými dveřmi prohlédnout jeho černovlasou pomocnici. Přepadl ho neuvěřitelný smutek. Proč Bůh stvořil tolik lidí, když jim dává tak málo lásky?

„Hej, šenkýři, přines mi ještě jeden korbel piva," křikl trochu chraptivým hlasem, sáhl pod lavici a vytáhl loutnu. Bylo mu jedno, že na něj ostatní hosté začali pokřikovat, ať jim zahraje, že mu ten korbel zaplatí.

Zavřel oči, přejel prsty po strunách a začal si polohlasně broukat tklivou melodii, které ho právě napadla. Najednou ho kdosi surově popadl za rameno. Rychle zvedl víčka a před sebou uviděl stát dva špinavé vousaté muže v kožených halenách. Jeden držel v ruce kopí, na němž měl uvázaný malý praporec se znakem města Stříbra, druhý výhružně mával tesákem.

„Půjdeš s námi," oznámil přísně biřic s tesákem a pokusil se mu vytrhnout loutnu z ruky.

„Dej ty pracky pryč,“ rozkřikl se Martin zlostně a vyskočil. V tu chvíli proti němu obrátil hrot kopí druhý biřic.

„Co po mně chcete?“ vyhrkl a nenápadně se rozhlížel, kudy by mohl uprchnout. Rychle zmizet považoval za bezpečnější než se spoléhat na moudrost nebo dokonce shovívavost královských úředníků.

„Sedíš si na uších, nebo jsi ohluchl ze svého krákorání? Půjdeš s námi!“

„Jsem rytíř a nemusím poslouchat kdekoho.“

„Tohle si vyřiď s naším panem rychtářem. Buď se sebereš a půjdeš s námi, nebo ti rozbijeme hubu. A pak tě do města stejně odtáhneme… I s tím tvým drnkadlem.“

Martin měl svůj meč na zemi pod lavicí vedle zavazadel. Jediné, co měl po ruce, byla loutna. A biřicovo kopí se hrotem skoro opíralo o jeho břicho. Tady se nedalo dělat vůbec nic.

„To není drnkadlo, ty skopová hlavo, ale loutna,“ dodal rozmrzele, natáhl ruce a počkal, až mu je biřic spoutá.

Zatímco ho muž s tesákem odváděl z šenku, druhý posbíral jeho věci a rychle pospíchal za nimi. Venku byla příjemná teplá noc, jako by ani nebyl podzim. Ve vzduchu byl cítit kouř z komína a pach koní z nedalekých stájí.

„Když už jste zatkli mě a mou loutnu, měli byste také odvést mého hnědáka,“ řekl Martin. Měl strach, aby tu zvíře nezůstalo samo. Kdo ví, co by se s ním mohlo stát. Nerad by o něj přišel.

Biřici se chvíli dohadovali, protože ve věci koně nedostali od královského rychtáře žádné pokyny.

Nakonec se usnesli, že by je zbytečně zdržoval, neboť dostali nařízeno rychle se vrátit.

Po prašné cestě obešli několik zanedbaných dřevěných chalup a nízkou zvonici se šindelovou střechou. Nikde neviděli živou duši a ve většině oken už byla tma. Před nimi se rýsovaly tmavé siluety městských hradeb a za nimi střechy domů a věž kostela.

„Proč jste na mě vyrukovali tak zhurta?“ pokoušel se Martin navázat hovor. Biřici ale nepřátelsky mlčeli. Pozorně ho sledovali s připravenými zbraněmi, aby mohli zasáhnout při první známce, že se chystá uprchnout.

Došli k uzavřené městské bráně. Muž s tesákem v ruce vložil dva prsty do úst a pronikavě zahvízdal. Skoro ihned se otevřela malá boční branka a v ní se objevil jiný městský biřic s hořící loučí v ruce. Byl stejně vousatý a špinavý jako jeho druhové. Když je poznal, spokojeně kývl na pozdrav a ustoupil, aby mohli projít.

Stříbrská královská rychta stála nedaleko brány. Bylo to patrové stavení s malými okénky v čelní stěně z velikých štípaných kamenů. Ve veliké jizbě čekal rychtář Ulderich z Kulmu a nudil se. Na stole před ním stála mísa s nedojedenou jitrnicí. Sotva biřicové se spoutaným zajatcem vešli, vyskočil a rozkřikl se, že to je dost, jak dlouho má čekat. Pak zahrozil Martinovi rukou a poradil mu, aby se raději přiznal ke svým lupičským zločinům sám, neboť městský kat má pádnou ruku, a pokud by ho musel vzbudit, bude navíc nerudný a pak by nepřál ani tomu nejhoršímu lotrovi, aby se mu dostal do spárů.

„Netuším, co mi vlastně vyčítáte,“ rozzlobil se Martin ze Stvolna. „Přede dvěma dny jsem překročil hranice českého království. Protože si nikdo z vás

dodneška nedokázal poradit s lupičskou bandou, udělal jsem to já. Vlastnoručně jsem skoro všechny zabil. A pokud mne vaši pacholci hned nerozvážou, udělám to samé jim, jen co budu volný.“

„Stejný nesmysl se mi pokoušeli namluvit tví povedení druhové. Že prý jste nahoře v kopcích pobili lupiče. Tři proti desítce mužů! A skoro beze zbraní. Když už jste si chtěli něco vymyslet, měli jste to udělat chytřeji.“

„Pošlete tam někoho, ať se přesvědčí!“

„Ráno to udělám. Do té doby počkáš ve vězení. Pěkně s nohama v kládě, aby tě přešly myšlenky na útěk. Víš, kamaráde, měli jste smůlu. Kočí toho kupce, kterého jste před týdnem zamordovali, se zachránil a všechno viděl. Tvé druhy dokonce poznal. A tebe pozná určitě taky. Stejně jako některé věci, které jste jeho pánovi ukradli. Odveďte ho!“

„Mám přivést mistra ostrého meče?“ optal se jeden z biřiců.

„Nech ho spát. Vyslechne všechny zítra, hned jak se vrátíte. Osobně si myslím, že nás ti tři tahají za nos, ale pro jistotu se v lesích poohlédněte po tělech těch lupičů.“

Biřic s tesákem přikývl a surově trhl provazem, jímž měl Martin svázané ruce. Přitom rozmrzele houkl, ať jde za ním. Měl vztek, že se bude muset zítra kvůli těm lotrům trmácet takovou dálku. Pak sáhl do koše, který stál nedaleko vyhaslého krbu, vytáhl smolnou louči a zapálil ji o jinou, která hořela v držáku na stěně.

Vyšli na dvůr a zamířili k přízemní budově u zdi, jíž byla usedlost královského rychtáře obehnaná. Stavení mělo masivní dubové dveře zavřené zvenku závorou.

Bičic ji odsunul a počkal, až Martin vejde. Pak vstoupil i on.

Ocitli se v poměrně rozlehlé klenuté místnosti. U jedné stěny byl na kamenném pódiu stůl a několik křesel, u protější se nacházelo ohniště, lavice a na zdi visela palečnice, španělská bota, několik okovů s řetězy a další náčiní nezbytné pro torturu. Bičic přešel místnost a otevřel nízká dvířka vedle vyhaslého ohniště. Martin se musel hodně sklonit, aby jimi prošel. Po několika schodech sestoupil do nevelkého, vlhkého a odporně zapáchajícího sklepení s jediným úzkým okénkem skoro až u stropu.

Bičic s loučí, který kráčel za ním, do něho netrpělivě strčil a ukázal k dlouhé kládě u stěny, v níž byly vydlabané otvory pro nohy. V kládě už seděli oba zlatničtí tovaryši. Bičic kleštěmi vytáhl hřeb na boku klády, zvedl horní trám a počkal, až se Martin posadí na zem. Jakmile vložil nohy do otvorů, přirazil trám ke spodnímu a zase zajistil hřebem. Teprve pak mu rozvázal ruce, odplivl si a zabručel, že kdyby to bylo na něm, zabije ho hned, proč takové okolky? Už dávno mohl spát, ale místo toho se musí starat o takové lotry. Znovu si odplivl a zmizel. Jakmile zabouchl dveře, ponořila se celá kobka do skoro neproniknutelné tmy.

Chvíli bylo ticho. Pak kdosi zakňoural. Podle hlasu to nemohl být nikdo jiný než obtloustlý Jakub. Naříkal, že kdyby dali na něj, nemuselo se to stát.

„Tak vidíte, vy pitomci," nakvašeně se ozval Martin ze Stvolna. „Ale hlavně, že jste jednali čestně, abychom neměli potíže. Není nad to, když se člověk řídí zemským právem."

„Neměli jsme chodit do Stříbra,“ stěžoval si Jakub. „Kdybychom město obešli, nestalo by se to. Já vám ale říkal, že…“

„Nevšímej si ho,“ ozval se rozmrzele druhý tovaryš. „Teď bude vykládat, že on nás od začátku varoval a kdybychom ho poslechli, dopadlo by to jinak. Víš, Martine, až nás pověsí, jediné, na co se těším, je, že pak už nebudu muset Jakuba poslouchat.“

„S tím jdi teď k šípku, Eliáši,“ rozkřikl se Jakub. Podle hlasu neměl daleko k pláči.

„Co se vlastně stalo?“ optal se Martin a pokusil se posadit trochu pohodlněji. Kláda nepříjemně svírala kotníky a přímo pod ním leželo na dlážděné podlaze cosi, co ho bolestivě tlačilo do stehna.

„Měl jsi pravdu," souhlasil pokorně Eliáš. „Rychtář se od začátku tvářil nedůvěřivě. Pak zavolal dva biřice, aby nás hlídali. Na chvíli odešel a vrátil se s nějakým zrzavým německým troubou. A ten hned, že nás na první pohled poznal a hlavně, že poznává plášť a tesák… Víš, my jsme je sebrali těm mrtvým lupičům. Jim přece už byly na nic a nám se hodily."

„Jste hlupáci… Copak nevíte, že brát si věci zabitých přináší smůlu?" zlobil se Martin. „Co bylo dál?"

„Ten zrzavý Němec tvrdil, že na voze jeho pána byla také loutna…," dodal Jakub. Podle hlasu se trochu uklidnil. „Takže bylo jasné, že v přepadeni toho kupce máš prsty i ty."

„To je celkem logické," souhlasil ironicky Martin. Zatím se mu podařilo najít tu věc, která ho tlačila. Byla to zlomená čepel dýky. Jízlivě pokračoval: „Já měl ty lupiče nechat, aby vás dva zabili. Nebýt vás, nejsem teď v kládě. Až zase bude někdo tvrdit, že Bůh miluje skutky křesťanského milosrdenství, nakopu mu zadek!"

„Až bude zase někdo tvrdit, že mezi studenty a minesengry se najdou slušní lidé, nakopu mu zadek zase já," opáčil nakvašeně obtloustlý Jakub.

4

Martin si pohrával se zlomenou čepelí a přemýšlel, zda by jim nějak nemohla pomoci. Kdyby jí dosáhl na konec klády, určitě by uvolnil hřeb, který držel oba trámky u sebe. Jenže co dál? Nakonec se rozhodl, že je lepší zkusit něco, než tu sedět jako ovce před porážkou. Lehl si na bok a natáhl se, co to šlo. Jenže nedosáhl. I

když si odíral kůži na nohou do krve, dokázal se posunout jen o několik pídí. Stále ale ještě kousek chyběl. Palec, možná i míň.

„Strč do mě," nařídil Eliášovi, který seděl v kládě vedle něho.

Zlatnický tovaryš ve tmě sice pořádně neviděl, ale poslechl okamžitě. Martin se ještě kousek posunul a vzápětí ucítil v kotníku bodavou bolest, až polohlasně vykřikl. Konečně se však dostal ostřím ulomené čepele pod hlavici hřebu. Rychle začal páčit. Naštěstí to šlo snadno. Hřeb se vysunul a pak už nebylo obtížné vytáhnout ho celý. Martin skrčil nohy a prudce zatlačil. Horní trám klády se nadzvedl a byli volní.

„Tak, to bychom měli," řekl spokojeně a třel si otlačené a zkrvavené kotníky. Levá noha ho nesnesitelně bolela, takže na ni mohl došlápnout jen s největší opatrností.

„To nebylo špatné," ozval se hlas hubeného Eliáše.

„Alespoň se pohodlněji vyspíme," souhlasil Jakub. „Protože ven se stejně nedostaneme. Ale na slámě to bude lepší než v kládě."

Martin odkulhal ke dveřím a chvíli je hmatem zkoumal. Nebyly nijak pevné a dřevo kolem pantů začínalo vlhkem trouchnivět. Proč by se rychtář staral o dveře, když vězně zavíral do klády? Martin se ramenem o dveře opřel a nemusel se ani příliš namáhat, aby s rachotem povolily.

Horní místnost, která sloužila jako mučírna, byla naštěstí prázdná. Několika okénky padalo dovnitř sinavé světlo měsíce a nejasně osvětlovalo obrysy nábytku. Martin se opatrně vydal ke stěně po levici, kde viselo katovské náčiní. Kleště na vypálení cejchu našel skoro

hned. Sundal je z háku a vydal se ke dveřím, které vedly na dvůr. Ty byly z masivních fošen a biřic, který je sem přivedl, dveře zvenku zajistil závorou.

„S těmi to tak snadno nepůjde," uslyšel za sebou Eliáše. „Když dovolíš, zkusím to raději sám. Jsem řemeslník, vyznám se v tom lépe."

Obtloustlý Jakub zatím přinesl palečnici a její konce vsunul mezi kamenné ostění a dveře. Pak začal otáčet šrouby, kterými se palečnice pomalu rozevírala. Ozvalo se tiché praskání dřeva, ale dveře držely.

„Takhle to nepůjde," protestoval Martin. Hubený Eliáš mu poradil, aby se nestaral, protože teď se dveře nebudou viklat a dá se s nimi něco udělat. Pak začal kleštěmi cosi kutit po pravé straně, kde byly panty. Netrvalo dlouho a jeden z pantů se mu podařilo uvolnit. Druhý povolil skoro sám. Pak už jen stačilo opatrně dveře pozvednout a zatlačit na spodní polovinu. Pootočily se kolem uzavřené závory, takže se při zemi vytvořil otvor, jímž se dalo po kolenou podlézt.

„Kam teď?" šeptal Eliáš. Bylo zřejmé, že Martina přijal za velitele.

„To kdybych věděl," opáčil stejně tiše. Ve Stříbře nikdy nebyl a netušil, kam se vydat. Brány byly zavřené a hlídali je městští biřici. Pokud se jim nepodaří během noci zmizet, nebudou mít zítra žádnou šanci. Jakmile rychtář zjistí, že utekli, biřici prohledají ve městě každou škvíru.

Plížili se podél zdi, kam nedopadal svit měsíce. Na konci přelezli dřevěnou hradbu a ocitli se na ulici. Martin zvedl hlavu ke střechám okolních domů a snažil se najít siluetu kostelní věže. Předpokládal, že chrám stojí na rynku nebo někde poblíž. Měl pocit, že od brány ho biřici přivedli na rychtu zleva. Proto se vydal ulicí na opačnou stranu.

„Počkej," chytil ho Jakub baculatou rukou za cíp pláště. „Hradby jsou na druhé straně. Přelezeme je nebo se spustíme po provaze a…"

„Hloupost," zabručel Martin rozmrzele. „Městské stráže mají kuše. Určitě pár chlapů hlídá i na hradebním ochozu. Chceš, aby tě někdo zastřelil? Do tebe by se trefil i slepý." Pak pokračoval směrem, kde předpokládal

městský rynek. Opatrně našlapoval na poraněnou nohu a pro jistotu se ještě rukou opíral o zdi domů.

Nešli dlouho. Ulice se ostře lomila, pak se rozšířila a najednou stáli na kraji rozlehlého náměstí. V tu chvíli za sebou uslyšeli prásknutí dveří a hrubé mužské hlasy. Otočili se a uviděli čtyři městské biřice, kteří právě v nejlepším rozmaru opouštěli šenk. Jedním z nich byl onen biřic, který je odváděl do rychtářova vězení a vsadil do klády.

„Co tu, vy lotři, děláte?“ rozkřikl se okamžitě. Bylo mu jasné, že pokud je neodvede zpátky, rychtář ho pro nedbalost potrestá. Už ho slyšel křičet, že kdo to kdy viděl, aby zločinci utíkali z jeho vězení a ještě se procházeli po městě, jako by se nic nestalo. Rychtář Ulderich z Kulmu se někdy choval, jako by tohle město patřilo jemu a ne králi, jehož tu zastupoval.

Martin křikl na zlatnické tovaryše, aby běželi za ním. Pak vyrazil k nedalekému kostelu. Noha ho pekelně bolela, ale stiskl rty, protože nic jiného stejně udělat nemohl. Doufal, že stříbrský farář nechává dveře kostela celou noc otevřené, aby se věřící mohli kdykoli obracet k Bohu. Za sebou slyšel nadávky a dupot nohou. Naštěstí byli biřici notně opilí a spíše se potáceli než utíkali.

„Co budeme dělat?“ funěl obtloustlý Jakub a stíral si z čela pot, který mu vyrazil spíše strachem než námahou.

„Do kostela!“ nařídil Martin.

Proběhli kolem rozestavěného podloubí. V patře domu se otevřelo okno, vyklonila se rozcuchaná ženská hlava a vzápětí se ozval hysterický křik o pomoc, že na rynku někoho vraždí.

Eliáš byl u kostela první. Stiskl bronzovou kliku a ramenem se o dveře opřel. Bez obtíží se otevřely. Zastavil se a ohlédl, kde má své druhy. Jakub už byl skoro u něho, ale Martin běžel díky zraněné noze nejpomaleji a klející biřic ho pomalu doháněl. Eliáš se rychle podíval pod nohy, pak sebral ze země kámen, potěžkal ho v ruce a očima odhadoval vzdálenost. Jako kluk dokázal kamenem srazit i veverku ze stromu. Právě ve chvíli, kdy biřic zvedal tesák, aby Martina sekl, hodil. Zasáhl ho do čela. Biřic vykřikl bolestí a svalil se na zem. Tesák mu vypadl z ruky. Martin z posledních sil doběhl k vratům kostela.

„Díky,“ zabručel s tváří zkřivenou bolestí. „Bylo to o fous.“

„Ale co dál?“

Zbylí biřici se zastavili u svého zraněného druha a pomáhali mu vstát. Jeden hrozil trojici ve dveřích chrámu, ať se rychle pomodlí, protože je rozsekají na malé kousky a ty dají sežrat psům.

„Dovnitř!“ zavelel Martin.

Zabouchli za sebou křídlo vrat. Jakub okamžitě popadl těžkou dubovou lavici, která stála nejblíže, a s usilovným hekáním ji začal sunout ke vchodu, aby ho zabarikádoval. Když šlo do tuhého, měl sil na rozdávání.

„Nech toho,“ zarazil ho Martin. „Nejsme v pevnosti a nebudeme se bránit. Každý, dokonce i nevěřící, má právo azylu na posvěcené půdě. Tady jsme pod ochranou boží.“

Eliáš se zvědavě optal, zda sem mířil hned, jak utekli z vězení. Martin přisvědčil a dodal, že se tu ovšem chtěl ukrýt jen do rána. Až by se otevřely brány, chtěl nějak zmizet, než se na jejich útěk přijde. Jenže jak to teď vypadá, budou v kostele muset zůstat déle.

„Jak dlouho?“ mračil se Jakub, ale poslechl a lavici vrátil na původní místo.

„Pokud se nestane zázrak, možná do konce života,“ opáčil s neproniknutelným výrazem ve tváři Martin. „Jakmile bychom vyšli ven, zase by nás zavřeli a předali katovi. Slyšel jsem, že jeden zločinec strávil v kostele skoro patnáct let. Během té doby konal pokání tak svědomitě, že církev ho po smrti blahoslavila jako svatého muže.“

Ale než stačil Jakub vybuchnout, rozlétly se dveře kostela a v nich stáli podnapilí biřici se zbraněmi v rukách.

„Rychle k oltáři,“ křikl Martin. I když cítil v noze škubání, zranění ho bolelo o něco méně. Proběhl uličkou mezi lavicemi a vkročil do zvýšeného presbyteria. Zastavil se u kamenné mensy, na níž stál hlavní oltář. Položil na něj ruku a hlasitě odříkal starodávnou formuli, že se odevzdává ochraně boží. Oba zlatničtí tovaryši to opakovali po něm.

Biřici se k nim výhružně blížili a nezdálo se, že by je kostelní půda nějak vyvedla z míry. Jeden z nich hlasitě říhl a opile se rozkřikl, že by se měli spíše pomodlit, protože za chvíli chcípnou.

„Kdo poruší právo božího azylu, bude potrestán," upozornil je Martin, ale v duchu nebyl zdaleka tak klidný jako před chvílí. Čechy byly ve srovnání s Francií mnohem drsnější, a pokud si z dětství pamatoval, ani víra tu nebyla tak pevná. U dveří kostela zavraždil kníže Boleslav svého bratra Václava a biskupa Stanislava zabil polský král přímo v kostele.

O tom samozřejmě ti čtyři neměli ani tušení. A bylo možné, že ani netušili, co znamená slovo azyl.

Než došli biřici až k oltáři, vynořil se z dvířek, která vedla do presbyteria, vysoký hubený muž v bílé zmuchlané klerice. Došel k oltáři, postavil se před Martina a jeho druhy a rozpažil ruce. Mlčel, obočí měl zlostně stažené a přísně si vetřelce měřil. Biřici se zastavili, protože nevěděli, co dál. Pak se muž zraněný kamenem na hlavě pokřižoval a začal prelátovi žalovat, že ti tři u oltáře jsou zločinci, kteří utekli z rychtářova vězení a jeho ještě zranili, a proto je musí ihned odvést zpátky.

„Zda jsou zločinci, o tom v těchto místech nerozhoduje tvůj rychtář," opáčil přísně kněz. Hovořil hlubokým hlasem, který budil respekt. „Zde platí výhradně spravedlnost boží. Jděte s pokojem!"

„Ale otče Ignácie," bránil se poraněný biřic. „To přece nejde, oni…"

„Ty snad chceš odporovat církvi?"

„Náš rychtář ale řekl…"

„Ještě slovo a budeš proklet. Co si to vůbec dovoluješ? Se zbraněmi v chrámu Páně! Každému ukládám jako pokání pokutu tří grošů, které darujete špitálu na chudé. Amen!“

„Pojď,“ zabručel naštvaně biřic, popadl svého zraněného kamaráda za ruku a táhl ho ke vchodu. Přitom mu polohlasně vykládal, že od otce Ignácia se stejně ničeho dobrého nedočkají. Raději půjdou za rychtářem a povědí mu, jak jim zabránil, aby ty lotry zase odvedli do vězení.

Sotva zmizeli, obrátil se kněz na Martina ze Stvolna a oba zlatnické tovaryše a chvíli si je prohlížel. Pak přikývl, mlčky jim požehnal a beze slova zamířil k malým dvířkám, jimiž před chvílí přišel.

„Počkejte, otče," zastavil ho Martin. „Jen bychom vám rádi vysvětlili, že jsme nic neudělali, to všechno je nedorozumění…"

„Bůh ví všechno, a to je hlavní. Mně nepřísluší soudit druhé. Jsem jeho pokorný služebník a jen plním boží přání. A protože jeho milosrdenství je nekonečné, přijme náš řád pod střechu svého klášterního chrámu i toho nejhoršího zločince. I když si myslím, že to vy tři asi nejste… Jste cizinci, jak vidím. Pokud byste se chtěli pomodlit k naší patronce, pak byste měli vědět, že tento kostel je zasvěcen svaté Maří Magdaleně, hříšnici, která činila upřímné pokání, a proto byla spasena. Jak výmluvné, že? Máte štěstí, že jsme členové řádu svatého Františka a ne třeba dominikáni. Ti by tak shovívaví nebyli. Bůh s vámi!"

5

I když bylo v kostele chladno, na lavicích se vyspali celkem dobře. Vzbudilo je až zvonění, které za svítání svolávalo řádové bratry a věřící k ranní mši.

„Co teď?" optal se Jakub a zíval.

Martin si opatrně sáhl na poraněnou nohou. Rána začala trochu hnisat a kůže kolem byla zarudlá a horká. Ukázal rukou k oltáři a řekl: „Klekneme si se sepjatýma rukama na kraj presbyteria a celou dobu se budeme tiše

modlit. Nebo to alespoň musí vypadat, že se modlíme. A ne abys zíval, Jakube!“

„Když mám hlad, musím zívat,“ bránil se tovaryš. „Co z toho, že tam budeme klečet? Nebylo by lepší někam se schovat, než lidi zase odejdou? Proč na nás mají zevlovat?“

„Křesťané mají rádi kajícnost. Zvláště pokud se pokání netýká jich samotných,“ vysvětloval Martin ze Stvolna. „Z něčeho tady přece žít musíme. Možná nám něco k jídlu dají mniši, i když o tom pochybuji. Pokud chceš jíst, tvař se jako světec, pak si snad něco vyžebráme.“

„To jsme dopadli,“ bručel obtloustlý Jakub, ale jako první se hnal k oltáři. Poklekl, sepjal ruce a sklopil oči k zemi. Pak se optal druhů, zda je to takhle správně.

„Děláš to kvůli své duši, nebo kvůli jídlu?“ popichoval ho Eliáš.

Jakub se obrátil na svého hubenějšího druha, vrtěl hlavou a vysvětloval, že není umění být spasen, pokud někdo umře hlady. Ale on chce dokázat, že umí být poctivý křesťan, i kdyby měl náhodou žaludek plný těch nejvybranějších pochoutek. Modlí se tedy, aby mu je někdo dal, protože jen tak dokáže, zeje ve skutečnosti ozdobou křesťanstva. Ať už hladový, nebo sytý.

V tu chvíli se otevřela malá dvířka ve zdi presbyteria a do zšeřelého kostela vešli dva mniši s loučemi v rukách. Začali zapalovat lojové svíce před oltářem a také u stěn. Na tři klečící muže se ani nepodívali. Ještě nebyli s prací hotovi, když stejnými dvířky vešel do kostela zástup mnichů. V čele kráčeli novicové, pak starší mniši a nakonec almužník, převor a opat Ignácius. Všichni měli na sobě režná šedá roucha františkánského řádu. Posadili

se do chórových lavic podél obou delších stěn presbyteria. Účast měšťanů nebyla valná. Sešlo se jen pět starých žen, na poslední chvíli se objevil i rychtář Ulderich z Kulmu.

Ihned, jak mše skončila a lidé se rozešli, se rychtář vydal ke klečícím mladíkům. Přísně si je měřil a pak se optal, co to má všechno znamenat. Dodal, že tím, co udělali, jen potvrzují jeho podezření, a pokud chtějí spravedlivý soud, měli by těch hloupostí nechat a vrátit se s ním na rychtu.

„Abyste nás zase bezdůvodně vsadil do klády?“ opáčil s neskrývanou jízlivostí v hlase Martin. „Děkuji, nechci.“

„Požádám opata, aby vás vyhnal,“ rozčiloval se rychtář. Tváře mu zbrunátněly a zvýšil hlas. „Co si to vůbec dovolujete? Víte, kdo já jsem…“

Řeč však nedokončil, protože se najednou vedle něho vynořil postarší mnich, v jehož široké dobrosrdečné tváři poděšeně mrkaly nepatrně vypoulené modré oči. „Jste v chrámu Páně,“ řekl měkce, jako by se omlouval. „Bratr opat Ignácius mne poslal, abych vás informoval, že se celý konvent sešel a rozhodl, že my právo azylu neporušíme. Dokud budou tito křesťané chtít, mohou zůstat pod boží ochranou.“

„Vždyť jsou to lupiči a vrahové,“ vykřikl královský rychtář a zlostně udeřil pěstí o desku lavice, až dřevo zapraskalo.

„Je to jejich právo,“ pokračoval mnich a jeho modré oči stále poděšeně mrkaly. Přesto rozhodně uchopil rychtáře Uldericha z Kulmu za předloktí a táhl ho k východu. Přitom mu trpělivě vysvětloval, že bude lepší, když nyní odejde, protože z hněvu může povstat hřích a už to, že ve stánku Páně kleje, není pro spásu jeho duše to nejlepší, čím by mohl dnešní den začít.

Sotva zmizeli, Martin vstal a rukou si oprašoval kolena. Bručel, že to je dost, protože mu nohy celé

zdřevěněly. Pak si starostlivě prohlédl ránu nad kotníkem. Z medicíny věděl dost, aby pochopil, že rána se zanítila. To nebylo dobré znamení. Potřeboval by jitrocelovou mast a mázdry z vajíček, jenže kde je vzít? Tovaryš Jakub si zatím zamračeně masíroval kulaté břicho a naříkal, že má hlad.

„V bezpečí tu snad jsme," řekl mírným hlasem Eliáš a posadil se do nejbližší lavice. „Všimli jste si těch starých měšťanek, jak si nás zlobně měřily?"

„Zvyknou si," vrtěl hlavou Martin. „Za chvíli začne hlavní mše. Bude plno, uvidíte! Po městě se už určitě rozneslo, že jsme tady. Přijdou i lidé, kteří by se dneska jinak kostelu vyhnuli velikým obloukem, na to si klidně vsadím."

A měl pravdu.

Za chvíli se začali do kostela trousit první věřící. Dobrou čtvrthodinu před začátkem mše byl chrám plný. Všichni se cpali dopředu, aby viděli na tři cizince, kteří hledali u oltáře azyl. Martin ze Stvolna a oba zlatničtí tovaryši klečeli na svém místě se sepjatýma rukama a s hlavami pokorně skloněnými ke studené dlážděné podlaze. Lidé v davu si vzrušeně šeptali, že tihle tři jsou nebezpeční zločinci. Podle jedněch pobili oddíl královských vojáků a uloupili truhlici se stříbrem, jiní tvrdili, že vypálili nedaleký cisterciácký klášter, a další jim oponovali, že to jsou lupiči, kteří zavraždili asi tři tucty kupců. Nikdo však nevěděl nic jistě.

Mše proběhla bez většího zájmu. Většina lidí sledovala častěji klečící mladíky než celebrujícího opata Ignácia oblečeného ve zlatem vyšívaném ornátu. Jakmile zaznělo závěrečné „Amen", všichni si oddechli a zbožně

se pokřižovali. Jindy by se otočili a spěchali by za svými záležitostmi.

Dneska se ale rozcházeli pomalu. Pekař Vavřinec od Dolní brány se ke klečícím mladíkům přitočil, aby se jich optal, co opravdu provedli.

„Přines nám pár placek a povíme ti úplně všechno," navrhl Martin. „Vyplatí se ti to. Budeš první, komu to prozradíme."

„Odpoledne je přinesu," souhlasil pekař. „Počkejte tu na mě." Otočil se a utíkal k vratům. Rukama si razil cestu davem lidí, aby byl co nejdříve ve své dílně.

„Kdyby se nás ještě tak přišel zeptat nějaký šenkýř, hned by nám bylo lépe," zatoužil Jakub. „Za vědro piva bych mu pověděl i to, co sám nevím."

„Snad bys na posvěcené půdě nechlastal pivo?" napomenul ho s hraným zděšením ve tváři Martin.

Najednou měl pocit, že ho někdo sleduje. Rozhlédl se, ale v kostele byla stále ještě spousta měšťanů. Stáli v hloučcích, pokradmu se po nich ohlíželi a polohlasně diskutovali. Několik kroků za muži stály jejich ctihodné manželky s hlavami zavinutými do nákladných slojím. Zbožně se křižovaly a hovořily o hříchu. Pak si všiml, že za jedním ze sloupů, které podepírají vznosnou chrámovou klenbu, stojí štíhlá dívka. Měla protáhlý bledý obličej lemovaný černými kudrnatými vlasy, veliké důvěřivé oči a trochu zvednutý nosík. Byla přitažlivá a vzdáleně připomínala jeho zemřelou Bernardu.

Martin se opřel o podlahu a těžce vstal. Rána na noze ho bolela stále víc a víc. Zamířil k dívce. Byl zvědavý, co udělá. Počítal, že se otočí a rychle uteče. Jenže černovláska zůstala a klidně ho pozorovala. V očích měla spíše zvědavost než ostych.

Zastavil se dva kroky před ní. Byl o hlavu vyšší. Rychle uvažoval, jak hovor začít. Dívka se nepatrně zaklonila, aby mu lépe viděla do obličeje, a sama se optala: „Nevypadáš na zločince. Co jsi provedl?“

„Proč si myslíš, že nejsem zločinec?“

„To jsem neřekla. Řekla jsem jen, že na něj nevypadáš. To je přece něco jiného,“ zavrtěla rezolutně hlavou. „A pojď si sednout, ať se nemusím dívat nahoru. Nemám to ráda.“

Martin si sedl do kostelní lavice a počkal, až se černovlasá dívka posadí vedle něho. Cítil zvláštní vzrušení. Byla mladá a voněla mátou. Ohlédl se po lidech, kteří ještě v kostele zůstávali. Udiveně si všiml, že ho pozorují a ve tvářích se jim zrací hluboké opovržení. Protože ta dívka na nevěstku nevypadala, jejich pohoršení platilo zřejmě tomu, že se odvážila posadit vedle zločince. Dál o tom nepřemýšlel, protože lidská hloupost uměla ublížit víc než mor. Optal se, proč si myslí, že není zločinec.

„Máš dobré oči,“ odpověděla s vážným výrazem a přitom si ho pečlivě prohlížela. „Zločinci uhýbají pohledem a mají ho chladný, bezcitný, zlý. A prázdný. Ten, jehož duše propadla peklu, nedokáže rozdávat smích a lásku. Ale to ty dokážeš. A proto myslím, že nejsi zločinec.“

„Kdyby se tvá metoda dala používat obecně, přišli by rychtáři a kati o práci,“ usmál se potěšené. Pak jí rychle pověděl, co se stalo po cestě z Přimdy a z čeho je rychtář obvinil. Dívka souhlasila, že Ulderich z Kulmuje neobyčejný hlupák. Pak nastalo ticho. Řekli si, co bylo třeba. Přesto dívka zůstala a o něčem přemýšlela.

„Já jsem Martin ze Stvolna,“ vyhrkl rozpačitě. „Jak se jmenuješ ty?“

„Je to tak důležité?“

„Pro mě možná ano. Kdybych tě ještě někdy potkal, abych věděl, jak tě mám oslovit.“

„Proč bys mě měl oslovovat?“

„Třeba proto, že bych ti chtěl říci, jak moc ti to sluší.“

Dívka zčervenala a na štíhlém hrdle jí poskočil ohryzek, jak prudce polkla. Pak špitla, aby neplácal hlouposti. Vzápětí vyskočila, upravila si suknici, a aniž se ohlédla, odběhla.

„O čem jste si tam tak důvěrně rozprávěli?“ optal se Jakub, když se Martin vrátil ke zlatnickým tovaryšům.

„Ale, vyznával jsem jí lásku.“

„V kostele?“ podivil se obtloustlý tovaryš a pak se podrbal v kudrnatých vlasech, slepených mastnotou. „Není to náhodou hřích?“

„Tohle je kostel svaté Maří Magdaleny,“ vysvětloval mu pobaveně. „Ta přece byla původně v Magdale nevěstkou. A vidíš, kam až to dotáhla.“

„Jenže ta se pak chovala ctnostně.“

„To třeba já jednou taky budu,“ upozornil Martin. Ale moc mu do vtipkování nebylo. Před očima měl stále tvář té drobné černovlásky.

Znovu se objevila před polednem. Počasí venku se umoudřilo, svítilo slunce a bylo horko. Kostel byl prázdný, všichni tři azylanti leželi na lavicích a dřímali. Černovláska se chvíli rozhlížela šerou chrámovou lodí a pak se rozběhla k Martinovi. V ruce nesla uzlíček.

„Vstávej,“ řekla a přitom se rukou nesměle dotkla jeho ramene.

„To jsi ty?“ zívl a posadil se. „Přišla jsi mi povědět, jak se jmenuješ?“

„Přišla jsem kvůli něčemu mnohem důležitějšímu,“ zasmála se. Pak rozvázala uzlík a vytáhla baňatý hliněný hrnec, dřevěnou lžíci a veliký krajíc chleba. Hrnec byl skoro po okraj plný husté masové polévky. Nádherně voněla a byla ještě vlažná. Podala mu lžíci a posadila se na lavici proti němu. Sledovala každý jeho pohyb, jako by to bylo zábavné divadlo.

„Že jsem jí tu lásku raději nevyznal já,“ bručel Jakub, který vstal a každý Martinův pohyb sledoval s ještě větším zaujetím než černovlasá dívka.

„Kdybys jí lásku vyznal ty, tak uteče a už se nevrátí,“ popichoval ho Eliáš a jazykem si olízl suché rty. Pak se obrátil na Martina: „Snad nesníš všechno sám?“

„Samozřejmě že sním,“ odpověděl s plnou pusou. „Bylo by přece nezdvořilé něco nechat, když je to dar z lásky.“

„Nechá vám,“ oznámila dívka a přísně se mračila. „Jednak proto, že to není dar z lásky, a jednak proto, že víc nemám. A vy dva musíte jíst taky.“

„Měli bychom také pít,“ upozornil Jakub. „Bez piva se strašně špatně tráví.“

„Řekni si rychtáři,“ poradila mu zlomyslně. „Na jeho rychtě se prý vaří moc dobré a občas nechávají zbytek várky i vězňům.“

Martin si ještě jednou nabral a potom podal hrnec se lžící a zbytkem chleba svým přátelům. Vstal, popadl dívku za ruku a táhl ji stranou. Přitom vysvětloval, že nemá rád, když ho při hovoru ruší cizí mlaskání.

„Tys taky nejedl obzvlášť tiše,“ usmívala se šťastně.

„Jak se jmenuješ?“

„Večer vám přinesu zase," vyhnula se odpovědi.

„Ale to nemůžeš! Doma vám to jídlo bude chybět."

„Můj otec má peněz dost," odpověděla klidně a do hlasu se jí vrátil zvláštní nádech hořkosti. A protože zlatničtí tovaryši zatím dojedli, došla si pro hrnec a zabalila ho do plátna. Pak řekla, ať si lžíci nechají, že ji určitě budou ještě potřebovat.

Martin ji doprovodil až na práh kostelních vrat. Sám otevřel těžké křídlo dveří, aby mohla projít. Přitom si všiml, že venku stojí biřic a hlídá, kdyby náhodou chtěli azyl v chrámu opustit.

Černovláska se rozpačitě zastavila a bylo vidět, jak ji jeho pozornost dojala. Se sklopenýma očima řekla, že dveře před ní v životě ještě nikdo neotevřel. Najednou se naklonila a Martina rychle políbila na tvář. Pak se otočila a pelášila ven. Sledoval ji, dokud nezmizela v uličce na opačné straně rynku.

6

Odpoledne navštívil Martina a jeho přátele otylý mnich v šedé františkánské kutně. Byla špinavá a tvořilo ji několik kusů pytle sešitých hrubou nití. V pase byla podkasaná a ovázaná konopným provazem. Mnich jim nabídl, že se mohou vyzpovídat, aby byli připraveni přijmout při večerní mši tělo Páně.

„Dnešní večerní vigilie bude obzvlášť slavnostní," vysvětloval horlivě. „Zítra slavíme svátek našeho řádu. Je to den, kdy papež potvrdil svatému Františkovi z Assisi zásady naší řehole."

Opatrně se rozhlédl a pak dal komusi znamení rukou. Vzápětí se ve dvířkách do presbyteria objevil hubený novic a nesl hromadu špinavých hadrů. Položil je na zem ke stěně za sloupem a zase rychle zmizel. Otylý mnich začal vysvětlovat, že tohle posílá bratr opat Ignácius, aby se měli do čeho zabalit, kdyby jim bylo chladno. Vykládal, že teď je ještě chvála Bohu teplé počasí, ale za pár měsíců přijde zima a pak bývá v chrámu nevlídně. I když sem v největších mrazech dávají ohřívadla s dřevěným uhlím, většinou to nepomáhá a oni sami, kteří jsou na skromný život služebníků božích zvyklí, často pospíchají zpátky do konventu, aby se v kuchyni ohřáli. I když opat to samozřejmě nevidí rád. Jenže i svatý František z Assisi byl člověk a měl pochopení pro lidské slabosti. Svatý František také věřil, zeje nutné odpouštět i těm nejhorším zločincům, pokud naleznou pokoru v duši. Pak zvedl oči, které měl trochu zarudlé od zánětu, a zvědavě požádal, aby mu pověděli, co vlastně provedli.

Martin ho však dost neuctivě odbyl, a hned jak se všichni tři vyzpovídali, mnich nespokojeně odešel. Přitom potřásal hlavou a bručel, že světem vládne holý nevděk.

Černovlasá dívka se na večerní mši neobjevila a Martinovi to vadilo víc, než byl ochotný přiznat. Svou nespokojenost hlasitě vyjadřovali i oba zlatničtí tovaryši. Ale jen do té chvíle, než se k nim přitočil pekař Vavřinec od Dolní brány. Přinesl bochník chleba, několik placek plněných zelím a tři preclíky. Všechno položil před ně na zem a začal vysvětlovat, že mu doma kynulo těsto, a proto nemohl přijít dřív. A hned začal vyzvídat, co vlastně provedli. Jakub s Eliášem mu začali vyprávět celý

příběh a přitom lačně ukusovali z přineseného pečiva. Bylo trochu tvrdé, zjevně včerejší nebo možná ještě starší, ale jim to vůbec nevadilo. Martin si vzal jen preclík a odešel stra nou. Sedl si do prázdné lavice, odkud viděl na oltář s obrazem svaté Maří Magdaleny, pomalu žvýkal a vzpomínal.

Tentokrát se lidé z města v chrámu po mši nijak nezdržovali. Život se pomalu vracel do původních kolejí. Většina věřících si trojice kajícníků ani nevšimla. Teprve když se kostel vyprázdnil, objevila se černovlasá dívka. Byla zpocená a zadýchaná. Chvatně se pokřižovala a rychle se rozběhla k Martinovi. Škorně na jejích nohách pleskaly o kamenné dlaždice.

„Za chvíli sem přijde rychtář," vysvětlovala zajíkavě. „Vím určitě, že biřici mrtvá těla lupičů na cestě k Přimdě nenašli. Je proto jasné, že jste lhali. Rychtář bude ale tvrdit pravý opak a slíbí, že vás propustí. Chce vás vylákat ven na rynek. Jakmile ale opustíte chrám, právo azylu skončí!" Když domluvila, oddechla si a ještě dodala, že měla strašný strach, aby to stihla dřív než Ulderich z Kulmu.

„Proč to děláš?" vrtěl překvapeně Martin hlavou a uvažoval, kam se mrtvá těla mohla podít. Napadlo ho, že lupiči zřejmě pocházeli z okolních vesnic a jejich příbuzní mrtvoly odvezli a pohřbili, aby hanba nepadla na jejich rodiny. Mohlo ho to také napadnout dřív. Nebylo by to ostatně poprvé.

„Musím zase běžet, aby mě tu rychtář nepotkal," omlouvala se. „Mohl by se domyslet, proč mu nebudete věřit."

Pak našpulila rty a dodala, že se jmenuje Johanka. Podotkla, že to říká jen pro jistotu, kdyby jí Martin přece

jen někdy chtěl povědět, jak jí to sluší. Rozpustile se zatočila dokola, až jí vlasy zavlály kolem hlavy, a rozběhla se ke dveřím. Jenže ve vratech se objevil Ulderich z Kulmu. Johanka bleskurychle uskočila za sloup, přikrčila se a jako lasička se odplížila ukrytá za lavicemi do postranní kaple, kde se schovala.

„Tak všechno pro vás dopadlo dobře," hlaholil bodře královský rychtář. „Můžete chrám opustit. Jste volní. Na rychtě vám vrátím vaše věci."

„Znamená to, že si už nemyslíte, že jsme lupiči?" optal se Martin. Zlatničtí tovaryši stáli za ním a mlčeli. Obtížná jednání nechávali raději na něm.

„Ani v nejmenším," zvedl královský rychtář ruce a šermoval jimi, jako by chtěl zdůraznit, že ho vlastně nikdy nic takového ani nenapadlo. „Pochopte, úřad mi velí, abych byl vůči cizincům nedůvěřivý."

„To jistě," souhlasil Martin ze Stvolna. „Stejně tak i mně zkušenosti ze světa velí, abych byl nedůvěřivý vůči úředníkům, kteří se tváří přátelsky."

„To nezní zrovna zdvořile," ušklíbl se Ulderich z Kulmu. „Tak půjdeme?"

„Nejdříve bych od vás rád cestovní glejt. Byli jsme obviněni a dokonce uvězněni, i když jsme nevinní, jak sám říkáte. Po okolí se však o nás říká kdovíco. Vystavte nám listinu, v níž potvrdíte naši nevinu. S ní se nám bude cestovat snadněji a vyhneme se potížím, které jste zavinil svou horlivostí."

Královský rychtář stiskl zlostně rty. Neuměl se příliš přetvařovat a bylo zřejmé, že nemá daleko k tomu, aby začal křičet. Nicméně se ovládl a trochu křečovitě přikývl, že takový glejt jim samozřejmě na rychtě vystaví. Martin mu jménem svým a svých přátel

poděkoval a dodal, že by ještě rádi poděkovali Bohu za to, že nad nimi držel ochrannou ruku, a proto zůstanou zatím zde a budou se modlit, dokud jim ten glejt nevystaví a nepřinese přímo sem. Až jim ho vydá, měl by ještě odpřisáhnout v přítomnosti opata Ignácia na svatý kříž, že jim nebude bránit v odchodu ze Stříbra.

Sotva to dořekl, Ulderich z Kulmu zrudl a ruka mu bezděčně sjela k pasu, kde měl zavěšený meč. Uchopil ho a pokusil se tasit. Martin k němu přiskočil a popadl ho za zápěstí. Byl zkušený válečník a uměl si v takových situacích poradit. Snadno rychtáře donutil, aby nechal zbraň v pochvě. Přitom chladně dodal: „Proč tohle, pane rychtáři? Pokud si opravdu myslíte, že jsme nevinní, není to celé zbytečné?“

„Jste lotři a budete viset! Tady před oltářem přísahám, že vás dostanu na šibenici,“ třásl se rychtář vzteky. Pak se otočil a zamířil k vratům. Martin kráčel za ním. Když se vrata otevřela a rychtář vyšel na rynek, z úkrytu v podloubí se vyřítilo pět biřiců s kopími. Po několika krocích se rozmrzele zastavili, protože nevěděli, co dál. Zločinci, které měli zatknout, zůstali na posvěcené půdě. Ulderich z Kulmu jim cosi úsečně nařídil a pak zamířil domů. Biřici přešlapovali nakvašeně na rynku a Martina, který stál ve vratech, zasypali hrubými nadávkami, protože kvůli němu tu museli zůstat, místo aby si šli sednout do šenku.

Chvíli je pozoroval, pak vrata přibouchl a zamířil k boční kapli, kam se ukryla černovlasá Johanka. Našel ji klečet před výklenkem s kamennou sochou Panny Marie, která laskavě shlížela dolů. Všiml se, že Johanka má v očích slzy. Poklekl vedle ní a rukou jí opatrně otřel tváře. Něžně se optal, co se stalo.

„Bůh mne zavrhl," odpověděla tiše a několikrát popotáhla nosem jako malá holčička. Pak si rukou promnula oči a dodala, ať si jí nevšímá, že už to bude dobré.

„Bůh nezavrhuje nikoho," zavrtěl Martin hlavou. „V tomhle mně můžeš věřit. Studoval jsem pařížskou univerzitu a navštěvoval jsem lekce teologie. A sám jsem hříšník, jakému není rovno. Miloval jsem se s vdanými ženami, prostitutkami a dokonce i s jeptiškou. A přesto věřím, že mne Bůh nezatratí."

„To je možné," přikývla lítostivě. „Jenže já jsem ještě horší než všechny ty ženy, s nimiž jsi kdy zhřešil…"

Martin ji chtěl nějak potěšit. Moc dobře však věděl, že vyvracet ženě její přesvědčení je nadlidský úkol, protože ženská logika kráčela poněkud jinými cestami, než jak je popsal mistr Aristoteles, na jehož spisech byla vybudována křesťanská učenost. Pokud chtěl dívce pomoci, musel ji donutit, aby myslela na něco jiného. To byla jediná bezpečná cesta, ale měla i svá úskalí. Bylo v povaze žen, aby do každého hovoru vkládaly i srdce. Pomáhat raněné ženské duši bylo nebezpečné, zvláště proto, že Martin vůbec netušil, co Johanku trápí. Ale věděl, že to stejně udělá.

Konejšivě ji objal rukou kolem ramen a s hraným překvapením se optal, co to povídá za nesmysly. Snad mu nechce tvrdit, že by byla horší než vdaná žena nebo dokonce jeptiška. Johanka se na okamžik zarazila a pak se uvolněně rozesmála. Vzápětí položila hlavu na jeho rameno a opatrně, velice nesměle, se k němu přitiskla. Klečeli vedle sebe dlouho. Z tichého snění je vytrhl Jakub, který se v kapli objevil. Optal se, zda jim Johanka přinese ještě něco k večeři, jak slibovala.

Dívka rychle vstala a honem si upravovala pomačkanou suknici a košilku. Pak ostýchavě řekla, že by to udělala ráda, jenže na rynku čekají městští biřici a obává se, aby ji nechytli. Dodala, že jak to vypadá, bude tu s nimi muset zůstat až do rána, protože nejbezpečněji zmizí, až budou měšťané odcházet z ranní mše.

„Kdepak, ženská toho naslibuje, ale skutek útek," bručel si pro sebe Jakub, otočil se a loudavě se vracel k lavici před hlavním oltářem, kam si rozložil hadry, aby se mu lépe spalo.

„To je mi vděk," nedala si zkazit náladu Johanka. Mladé dívky byly jako jarní počasí.

„Strávil jsem noc už s mnoha ženami, ale ještě s žádnou v kostele," vtipkoval Martin a omluvně krčil rameny. „Ale už se na to moc těším."

„Měl jsi jich hodně?" optala se a do hlasu se jí vkradla žárlivost.

„Přiměřeně mému věku."

„Pokud si vzpomínám, církev učí, že muž by měl mít jen jednu ženu, bez ohledu na věk."

„To je jistě pravda. Jenže některé církevní pravdy hlásají lidé, kteří netuší, co je skutečná láska a rozkoš. A já nevěřím, že Bůh by byl tak nepřející, aby nedovolil křesťanům vyvážit utrpení, které sesílá na jejich hlavy, něčím krásným. Třeba náručí ženy."

Johanka ukázala rukou vzhůru k laskavé tváři Panny Marie. Přitom podotkla, že pro podobný hovor jí tohle místo připadá jako krajně nevhodné. Ale Martin nesouhlasil. Kdo jiný by měl vědět, co je opravdová láska, než právě Panna Marie? Pak Johance začal vyprávět o životě v Paříži. Tehdy se chtěl poprvé v životě zúčastnit soutě– že trubadúru, jenže nedokázal složit

žádnou píseň. Chodil po městě a trápil se. Když už to chtěl vzdát, zabloudil k chrámu Panny Marie Notre-Dame. A tam ho napadla jeho první skladba. Tehdy pochopil, že cit není v rozporu s vírou. Že to ovšem bylo až poté, co opustil náruč vášnivé abatyše, která se stejně jako ona jmenovala Johanka, moudře zamlčel.

„Víš, já si myslím, že láska je stejně důležitá jako víra," skončil s převahou. „K čemu by byla člověku víra, kdyby jeho duše zůstala prázdná? Lze žít jen sám se svým Bohem?"

„To jsi řekl krásně," povzdechla si hořce. Martin si byl jistý, že většina dívek by ho po tomhle vyprávění objala a nechala se políbit, ale na Johanku zase padl jakýsi zvláštní smutek. Vstala a sedla si na lavici, která stála v kapli přímo proti soše Panny Marie. Sepjala ruce, ale nemodlila se. Jen tiše seděla a přemýšlela. Martinovi připadalo hloupé zůstat klečet. Vstal a v tu chvíli sykl bolestí. Rána nad kotníkem se zanítila a chvílemi nesnesitelně pálila. Nechtěl si hrát před Johankou na zraněného chudáka, i když dobře věděl, jak ženy rády konají skutky milosrdenství. Nechtěl si před ní hrát na nic. Nechtěl ji ani svádět. Chtěl jen, aby jim spolu bylo hezky. Znovu se mu hlavou mihla otázka, jak dávno to už vlastně je, kdy naposledy líbal ženské rty.

Johanka si jeho bolestivé grimasy všimla a hned se starostlivě ptala, co se mu stalo. Chvíli se bránil, ale nakonec jí poraněnou nohu ukázal. Dívka se neodvrátila, i když se rána zanítila a nevypadala zrovna hezky. Začala opatrně okolí rány prohmatávat. Nakonec řekla, že nutně potřebuje lék, aby chvíli počkal, že to zařídí. Než se zmohl na odpověď, vstala a zamířila do presbyteria. Otevřela dvířka za sanktuariem a vklouzla do chodby,

která vedla do klášterních prostor určených výhradně pro mnichy.

Martin rozmrzele opustil kapli. V tichu kostela zaslechl chrápání. Oba zlatničtí tovaryši tvrdě spali. Opřel se o sloup a zadíval se k hlavnímu oltáři, z něhož se usmívala nejsvětější hříšnice. Byl zvědavý, co Johanka pořídí mezi spícími mnichy. Dočkal se brzy. Vyklouzla z dvířek opatrně, jako by se bála, že probudí spící tovaryše. V ruce nesla malou černou baňku ze zakuřované hlíny. Dlaní ji shora zakrývala, aby její obsah nevyšplíchl na zem.

„Bratr lékárník byl naštěstí ještě vzhůru," vysvětlovala a její jindy bledá tvář zrůžověla dychtivostí. „Posaď se!" nařídila. Pak řekla, aby Martin na chvíli zavřel oči, že to bude bolet. V baňce měla jakousi tmavou tinkturu. Namočila do ní kousek látky a začala ránu pečlivě vymývat. V tu chvíli měl Martin pocit, jako by jeho tělem projelo tisíc žhavých jehel. Trhl sebou, ale Johanka držela nohu pevně. Konejšivě se usmála a obratně pokračovala v práci. Hotová byla za chvíli. Ránu ovázala kusem čistého plátna a baňku s tinkturou schovala v kapli za stůl, který stál pod výklenkem se sochou Panny Marie. „Ráno ti ji ošetřím ještě jednou a bude to dobré."

„Kdo vůbec jsi?" řekl naléhavě a uchopil ji za obě ruce. Pokusila se mu vytrhnout, ale držel ji pevně.

„Nebuď na mě zlý," prosila a hrdost, již měla před chvílí ve tváři, se rázem změnila ve smutek.

„Jsi dcera lékárníka?" nedal se Martin. Už měl té hry na schovávanou dost.

Dívka stiskla rty, sklopila oči k zemi a tiše špitla, že je dcerou místního kata.

„Já už se bál, že jsi dcera rychtáře Uldericha z Kulmu," rozesmál se Martin.

Johanka mlčela a opatrně ho přivřenýma očima sledovala. Pak nedůvěřivě vyhrkla, jak to, že mu řemeslo jejího otce nevadí. Měl by ji hned pustit, protože slušný člověk se kata štítí. A jeho rodiny stejně.

„Kdybych byl slušný člověk, nebudu se ukrývat v azylu," namítl pobaveně a pokusil se ji pohladit po tváři. Uhnula a nešťastně řekla, aby si z ní nedělal legraci. Pak jestě dodala, že to chtěl vědět, a tak mu pověděla pravdu. A teď ať ji nechá být a jde si lehnout, protože jeho

milosrdenství nepotřebuje. Je dcerou kata, a proto nemá právo žádat, aby se s ní zahazoval.

Martin mlčel a díval se jí upřeně do očí. Zvážněl, protože něco podobného už jednou slyšel od malé pařížské nevěstky. V životě přicházely chvíle, kdy bylo jakékoli vysvětlování zbytečné. Přitáhl si Johanku blíž k sobě, objal ji a políbil.

Vypadala polekaně. Pak neobratně našpulila rty a toporně mu vyšla vstříc. Martin byl první muž, kterého v životě políbila. Okamžitě však pochopila, že nesmí rty tisknout křečovitě k sobě. Poddala se jeho vedení a za chvíli přestala přemýšlet o tom, co má se svými rty dělat. Šlo to samo a bylo to nádherně sladké.

Martin se přes její hlavu podíval na sochu Panny Marie, která na ně shlížela z kamenného výklenku své kaple. Měl pocit, že se její rty roztáhly do shovívavého úsměvu a skoro rozpustile mrkla. Hned ale zase nasadila přísný výraz laskavé světice.

„Jsme v kostele," skoro bez dechu špitla Johanka, když se konečně vymanila z jeho náruče.

„Ani nevíš, jak jsem po něčem takovém toužil," usmíval se Martin vděčně. „Neboj se, nechci víc než jen tvé rty."

Přikývla a posadila se do lavice. Už se netvářila smutně. Chvíli o něčem přemýšlela a pak rozpačitě začala, že by věděla, jak to udělat, aby si Martin zachránil život a přitom se už nemusel schovávat v kostele. „Víš, platí takový zákon, že odsouzenec, který se provdá za katovu dceru, dostane milost. Můj otec má jenom mě, po jeho smrti se tu staneš katem. Není to špatné řemeslo. Máme dost peněz a budeme spolu…," vykládala dychtivě.

„A co mí dva přátelé? Ty tu mám nechat samotné?“ namítl. Tentokrát se smutek ozval v Martinově hlase, ale Johanka byla zaujatá svým nápadem a ničeho si nevšimla. Nadšeně vysvětlovala, že kat v Tachově má také svobodnou dceru a ta by si mohla vzít Jakuba, protože je trochu víc při těle, stejně jako on. Jen pro Eliáše o žádné vhodné nevěstě zatím neví, aleje si jistá, že se určitě nějaká najde. Když domluvila, upřela na Martina veliké důvěřivé oči a chvíli se snažila najít v jeho tváři nadšení nebo alespoň souhlas. Pak svěsila ruce a sklopila oči k zemi.

„Nezlob se,“ řekl po chvíli mlčení Martin ze Stvolna. „Ale já chci od života víc než se stát katem. I když si umím představit, že bychom mohli žít spolu a bylo by nám asi chvíli hezky. Ale co pak? Nikde jsem nevydržel žít delší dobu. Svět je obrovský a já zatím hledám svoje místo. Kde nakonec skončím, to samozřejmě netuším. Ale mám pocit, že Stříbro to nebude.“

„Tak proč jsi mě sváděl?“ opáčila nešťastně.

„Protože se mi moc líbíš. To přece nemá nic společného s tím, co jsem právě řekl.“

„Chtěl ses pobavit,“ řekla věcně a vstala.

„To není pravda. Já prostě občas potřebuji objímat krásnou ženu. Snad proto, abych si připomněl, že na světě existuje víc než jen nespravedlnost a bída.“

„Tak si nějakou zaplať,“ navrhla nesmlouvavě, rukou si zakryla oči a pokusila se utéct. Ale Martin ji popadl kolem pasu a přitáhl k sobě. Donutil ji, aby se mu posadila na klín. Chvíli se bránila, ale nakonec se mu opřela o rameno a rozplakala se. Nechal ji a měl na sebe strašnou zlost. Jenže dobře věděl, že člověk musí někdy ublížit jiným, aby zachránil sám sebe. Měl skoro chuť zaklít, proč je svět tak složitý. Zvedl oči a všiml si sochy Panny Marie. Měl pocit, že se mračí. Jako by mu chtěla připomenout, že on není jediný, kdo ztratil někoho, koho miloval.

Pohladil Johanku něžně po vlasech a nechal ji, aby se mu stulila v náruči. Pak uslyšel její tiché oddechování. Dívka usnula. Opřel se o stěnu za sebou a snažil se ani nepohnout, aby ji nevzbudil. Bylo to tak krásné, objímat ženu.

7

Pozdě v noci, když už Martina brnělo celé tělo, se Johanka probudila. Sklouzla z jeho klína, tentokrát jí nebránil, a šla si lehnout na lavici. Martin se natáhl také a probudil se, až když už končila ranní mše. Zmateně se posadil, než si uvědomil, kde je. Tak tvrdě nespal už hodně dlouho. Očima hledal Johanku, ale nenašel ji.

Vstal, protáhl se a rychle zamířil k oltáři, kde pokorně klečeli oba zlatničtí tovaryši se sepjatýma rukama. Když si klekl vedle nich, Jakub se k němu

naklonil a tiše se optal, jaké to s tou dívkou bylo. Spiklenecky na něho mrkl a tvářil se při tom tak pitomě, že by mu Martin nejraději dal pár pohlavků, kdyby neklečeli na posvěcené půdě.

Johanka se zřejmě vytratila spolu s věřícími, kteří po mši v zástupu opustili kostel. Ani se nepřišla rozloučit. Ale Martin ji chápal. Kdysi mu jedna dívka řekla, že ženu lze zneuctít, aniž by ji člověk připravil o panenství. Teď měl pocit, že provedl něco podobného. Měl na sebe zlost. Proč musí člověk jednat podle rozumu a ne podle srdce? A když už jedná takhle, proč ho pronásledují výčitky svědomí? Vždyť jeho rozhodnutí bylo rozumné, a tedy určitě správné.

Teprve když byl kostel skoro prázdný, přitočila se k němu žena středního věku v tmavých šatech a podala mu uzlík s chlebem a kusem sýra. Napomenula ho, že by se měl i se svými přáteli modlit za spásu své duše, a vedla ještě spoustu jiných zbožných řečí. Obtloustlý Jakub horlivě přikyvoval, přitom pošilhával po jídle a v duchu si říkal, kdy už konečně se svým kázáním skončí.

„A ještě něco," dodala měšťanka přísně, když už byla skoro na odchodu. „Náš rychtář zakázal, abychom vám sem do kostela nosili cokoli k jídlu. Ale do věcí křesťanského svědomí nemá co mluvit! Je to vůbec protivný chlap, proto jsem vám to jídlo přinesla."

„Já myslel, že kvůli nám," nadhodil s hranou lítostí Martin a vstal. Měšťanka si ho zkoumavě změřila pohledem. Pak se najednou usmála a řekla, že už viděla spoustu lepších. Její upjatá zbožnost zmizela. Dodala ještě, že večer přinese zase něco, protože do hubeného chlapa nic není. Rukou si upravila roušku na hlavě a zamířila k východu. Nespěchala a ve dveřích kostela se ještě ohlédla.

„Teda, Martine, jak to s těmi ženskými děláš?" vrtěl nechápavě hlavou Eliáš.

„Taky jsem si říkala, že nenecháš jednu sukni na pokoji," ozval se za nimi dívčí hlas. Martin se prudce otočil. Usloupu stála Johanka a v ruce držela černou baňku s tinkturou.

„Říkala jsem, že nohu musím ráno ošetřit ještě jednou," dodala, jako by se omlouvala.

„Ty už asi jíst nebudeš," ozval se plnými ústy Jakub, který se zatím zmocnil chleba se sýrem. K jeho překvapení Martin neodporoval a rychle zamířil ke kapli Panny Marie. Jakub se podíval na svého hubenějšího

druha a významně povytáhl obočí, ale Eliáš němě zavrtěl hlavou, aby naznačil, že to nebude tak jednoduché, jak si to obtloustlý zlatnický tovaryš maluje.

Martin se posadil na lavici v kapli a Johanka mu odvinula obvaz. Chvíli nohu prohlížela a pak spokojeně přikývla. Začala ji krůčkem látky mazat a přitom s účastí pozorovala jeho tvář. Tinktura pálila stejně jako v noci. Když sykl bolestí, dodala, že se to asi bude hojit déle, než původně myslela, a proto sem bude muset během dne zajít ještě jednou a ránu znovu ošetřit. Dokud bude tinktura pálit, znamená to, že rána je živá a musí se ošetřovat.

„A co kdyby mě ta tinktura pálila celý život?“

„Nu, pak bych musela naučit všechny ženy, které se budou kolem tebe točit, jak tě mají ošetřovat,“ odpověděla s úsměvem. „Přemýšlela jsem o tom, co jsme si v noci řekli, a myslím, že máš pravdu. Ale stejně ti moc děkuji. Alespoň jsi mě naučil pořádně líbat. To se mi v životě bude určitě hodit.“

„Škoda, že si díky mé škole bude užívat někdo jiný.“

„Mohl bys i ty. Má nabídka pořád platí. Kdyby sis to rozmyslel, katovna stojí hned za Horní bránou.“ Pak uklidila tinkturu a slíbila, že se odpoledne zastaví. Uděla– la dva kroky, ale rozmyslela si to. Vrátila se, Martina objala a políbila. Teprve potom rychle odběhla.

„Zatracené ženské,“ zabručel Martin ze Stvolna. Posadil se a najednou ho napadlo několik veršů. Škoda, že tu neměl svou loutnu. Ale i bez ní mohl skládat. Rozhodl se, že novou píseň Johance odpoledne zazpívá. Tiše si pro sebe začal broukat: „Ztratilať jsem milého, v tom srdci jediného, mějž se dobře, srdiečko…“

„Já myslel, že ti kručí v žaludku hlady, a ty si tu prozpěvuješ,“ uslyšel pobavený hlas hubeného Eliáše, který se v kapli objevil. V ruce nesl krajíc chleba a kousek sýra. Řekl, že tohle se mu podařilo před Jakubem schovat, aby se Martin také najedl.

Kolem poledne se v kostele objevil vysoký muž v rytířské zbroji. I když venku svítilo slunce, měl přes ramena přehozený široký plášť a na hlavě podivnou červenou čapku. Martin ze Stvolna ho poznal hned. Byl to onen rytíř, který za něho zaplatil útratu v hostinci pod Přimdou a nechal si zpívat milostné písně. Zvědavě si rytíře prohlížel, protože bylo zřejmé, že do kostela přišel za ním.

„Tak se zase potkáváme,“ usmál se cizinec. Byl urostlý, měl husté černé vousy, široké tmavé obočí a silný nos. Celý jeho zjev působil dojmem přísnosti.

„Dneska vám ale zazpívat nemohu,“ oznámil Martin lítostivě.

„A co třeba večer?“

„To se tu bude konat večerní mše. A kromě toho, na Přimdě jste chtěl, abych zpíval písně, které se do chrámu opravdu moc nehodí. A zbožných já moc neznám.“

„Po večerech vysedávám raději v příjemnějším prostředí, než je kostel,“ odpověděl trochu neuctivě rytíř.

„Taky bych vysedával raději jinde. Má to ale háček…“

„Já vím," přerušil ho. „Nerad bys opouštěl tenhle bezpečný azyl. Hm, a kvůli mně bys ho neopustil?"

„Ráno tu čekaly zástupy krásných dívek," vstoupil do jejich debaty hubený Eliáš, který je poslouchal. „Ale ani jedné se nepodařilo vylákat ho ven."

Rytíř se zamračil a pak tovaryše upozornil, že s ním nehovoří. Až od něho bude něco potřebovat, řekne mu.

„Oba jsou mí přátelé," zastal se jich Martin. „Společně jsme právo azylu vyhledali a společně rozhodneme, zda ho opustíme."

Rytíř si dlaní začal zamyšleně hladit bradu, přimhouřil oči a přísně si všechny tři měřil. Teď už se neusmíval. Pak řekl, že v tom případě to bude těžší, než si původně myslel. A také dražší.

„Neposadíme se na ten rozhovor?" navrhl a ukázal na kostelní lavici. Pak sáhl pod plášť a vytáhl nevelký kožený měch. Otevřel ho a oznámil, že přinesl trochu vína, protože se při něm lépe přemýšlí. Z kapsy, všité na vnitřní straně pláště, vytáhl stříbrný kalíšek, nalil do něj víno, napil se a spokojeně mlaskl. Potom ho dolil a podal Martinovi.

„Proč taková péče?" optal se ho zvědavě. V kalíšku bylo husté rudé víno, které určitě nebylo z českých vinic a nádherně vonělo.

„Líbí se mi tvá hudba. Dobrý minesengr se dneska vyvažuje zlatem," vysvětloval dobromyslně urostlý rytíř.

Martin věděl, že tohle je pravda. Už několik zámožných velmožů se ho snažilo získat do svých služeb. Jenže nevěřil, že by se o něho tenhle rytíř zajímal kvůli zpěvu. Napil se a uvažoval, jak odpovědět.

Tenhle muž mu trochu připomínal jeho bývalého velitele Mesiera de Vernois, pod nímž bojoval proti Angličanům.

„Kdo vlastně jste, pane?“ zeptal se uctivě.

„Nevidíš erb na mém plášti?“

„Kdybych měl na plášti svůj erb, také byste ho neznal.

„Svět je příliš veliký,“ namítl Martin a rytíř se tomu srdečně zasmál. Pak dodal, že v tom případě není důležité ani jméno, protože je to stejná ozdoba jako erb. Pokud ho lidé neznají, stejně ho nemají v úctě. Ale pokud by na tom trval, může mu říkat pane „Eyberte z Radduschbergu“. A ještě dodal, že on sám se mu představovat nemusí, protože od stříbrského rychtáře ví, jak se jmenuje.

„Takže vy přicházíte jeho jménem?“ zamračil se Martin. Své rozčarování nedokázal zakrýt.

„Přicházím jménem svým. I když přiznávám, že s rychtářem jsem o tobě hodně hovořil. Nějak tě nemá v lásce, jak jsem z jeho vyprávění pochopil.“

„My jeho také ne. Jenže tak to na světě chodí a nedá se s tím nic dělat.“

„Ale dá,“ rozesmál se uvolněně Eybert. „Nevěřil bys, jak dokáží peníze sblížit i ty nejzavilejší nepřátele.“

„Jenže já jich moc nemám, a že by mi chtěl rychtář nějaké dát, to mi připadá dost nepravděpodobné,“ opáčil Martin bezstarostně. Věděl už předem, co mu rytíř odpoví, a rychle uvažoval, co všechno to vlastně znamená. Nakonec došel k přesvědčení, že jde o past, jak ho vylákat z kostela.

„Kdybych ti řekl, že mu ty peníze dám já, řekneš, že je to trik,“ řekl Eybert z Radduschbergu a pozorně si

měřil Martinovu tvář. Najednou byl přísný a vážný. „Tvá nedůvěra ctí tvůj rozum. Ale v životě se setkáš se situacemi, kdy ti ani rozum neprozradí, co je správné. Pak musíš jednat podle svého srdce. Pokud se ti nelíbím, řekni to a já navždycky zmizím z tvého života. Pokud mi důvěřuješ, přikývni a jsi volný. A tví přátelé rovněž.“

Martin sepjal ruce, jakoby se modlil, a palci je opřel o své rty. Udělal to bezděčně, protože už dlouho se mu nestalo, aby potkal člověka, z něhož by cítil takovou autoritu. Tam v šenku pod Přimdou vypadal tenhle rytíř jako každý jiný a ještě před chvílí se zdálo, že to je jeden z mnoha mluvků, jakých nosil křesťanský svět spoustu. Jenže teď si byl skoro jistý, že Eybert je jiný. Čím však byl člověk silnější a cílevědomější, tím byl i nebezpečnější. Proč by mu měl tenhle cizí rytíř pomáhat? Nakonec bezradně rozpažil ruce, svěsil hlavu a tiše přiznal, že mu neumí odpovědět.

„To je zlé! Pokud bych přišel znovu večer, dokázal bys to?“

„Večer vám odpovím, ať už pro mě dobře, či špatně.“

„Snaž se, aby odpověď byla dobrá.“

„Pro koho?“

„Pro oba přece,“ zasmál se Eybert žoviálně. Vypadal už zase jako rytíř, který tudy náhodou prochází a hledá šenk, kde by měli dobré víno a co nejméně upejpavé sklepnice. Pak vstal z lavice, obrátil se k oltáři, zbožně se pokřižoval a zamířil k východu.

„Počkejte!“ vykřikl Martin, když už byl rytíř skoro na prahu kostela. „Odpovím vám ihned.“

Eybert z Radduschbergu se obrátil a nepatrně přikývl, jako by něco takového čekal. Potom se přes

celou chrámovou loď zeptal, jak tedy zní jeho odpověď, aby se zbytečně nevracel, pokud by byla zamítavá.

„Můžete se vrátit, pane," oznámil Martin. Vstal a zamířil do postranní kaple Panny Marie. Zlatnické tovaryše požádal, aby na něho počkali u oltáře, protože si musí s tím podivným člověkem promluvit mezi čtyřma očima.

„Udělal jsi dobře," řekl Eybert, když se posadil na lavici pod výklenkem se sochou Panny Marie. Přesně na místo, kde se v noci Martin líbal s Johankou. Jako by tohle místo mělo rozhodovat o jeho dalším životě.

Eybert z Radduschbergu si přitáhl plášť těsněji k tělu, protože v kapli bylo chladno, a dodal, že kdyby ho Martin nezastavil, večer by nepřišel. Dobrá šance se totiž v životě obvykle neopakuje.

„Zřejmě si rád hrajete na tajemného," opáčil trochu neuctivě Martin. Zamrzelo ho, že se mu stále vrací vzpomínka na polibky katovy dcery. Na druhou stranu díky ní věděl, že riskuje méně, než Eybert tuší. I kdyby ho chtěl rytíř zradit a dostal ho znovu do vězení, své hrdlo by mohl zachránit za cenu, která by koneckonců nebyla tak vysoká. Čím více o Johance přemýšlel, tím více toužil ochutnat nejen její polibky. Jen kdyby se kvůli tomu nemusel stát katem.

„Možná dělám chybu, když ti nabízím spojenectví," začal s pobaveným výrazem ve tváři Eybert z Radduschbergu. „I když ti jde o život, usmíváš se, jako bys čekal milenku. Ty máš ženy hodně rád, viď?"

„To se dá tak snadno číst v mé tváři?" podivil se Martin. Nikdo to zatím nedokázal, až tenhle rytíř.

„Vůbec ne. Nedovoluješ své tváři, aby hovořila za tebe. Ale přesto je pár drobností, které tě prozradily.

Kromě toho vím, že tu dnešní noc strávila dcera místního kata…“

„Řekla vám to?“

„V životě jsem ji neviděl,“ zavrtěl pohoršeně hlavou Eybert. „Ale mám své zdroje. Je však lepší, pokud jsou slabostí mých spojenců ženy než ctižádost a chamtivost. Myslím, že si budeme rozumět. Ale k naší věci… Vysvětlil jsem rychtářovi, že se dopustil omylu. Jste volní a můžete pokračovat do Prahy.“

„Co za to?“

„Já se zase někdy objevím. Jednou pomohu já tobě, podruhé ty mně. Tak to přece mezi spojenci chodí.“

„Nerad slibuji pomoc, pokud nevím, co vlastně budete chtít,“ bránil se Martin. Tahle podmínka se mu příliš nelíbila.

„A já zase nerad pomáhám cizinci, který mne uráží tím, že mi nevěří. Pokud tě to ale uklidní, stojím věrně na straně našeho krále Karla.“

„To většina lidí. Jenže družin kolem našeho krále je mnoho, pokud to mohu vyjádřit tak obrazně. A každá družina je přesvědčená, že pouze ona je ta pravá, a proto si zaslouží královskou přízeň.“

„Tak nějak to určitě bude. Ale protože jsi byl několik let ve Francii a odcházel jsi ještě za panování jeho slavného otce Jana Lucemburského, nemůžeš vůbec tušit, jaké skupiny dnes kolem krále stojí. Až se doma rozkoukáš, poznáš, že ta, v níž jsou mí přátelé, je nejlepší ze všech.“

„A to je která?“

„Časem to poznáš. Pro začátek ti dám radu. Až přijedeš do Prahy, vyhledej staroměstského konšela Matouše od Zlaté škorně. Myslím, že ti poskytne ve svém

domě nocleh, pokud se odvoláš na mě. Alespoň budu vědět, kde tě hledat. Teď se rozloučíme. Zůstávej s Pánem Bohem!“

„A co Ulderich z Kulmu?“

„Coby? Dojdi si na rychtu pro věci. V jeho stáji najdeš svého hnědáka. Nijak se s rychtářem vybavovat nemusíš. Prostě si všechno seber a ještě dneska zmiz.“

Eybert z Radduschbergu vstal, a aniž se na Martina podíval, zamířil k východu z kostela.

Když Martin sdělil oběma zlatnickým tovaryšům, že jsou volní, protože se prokázala jejich nevina, Jakub navrhl, aby za rychtářem zašel jen Martin sám. Kdyby to byla léčka, bylo podle jeho názoru zbytečné, aby se dali chytit všichni tři. Ale Eliáš se zamračil a svému příteli vynadal, že to je zbabělé a kromě toho, pokud by to byla léčka, může rychtář Martina zase pustit a počkat, až vyjdou z kostela všichni tři.

Jenže jak se ukázalo, léčka to nebyla. Rychtáře ani nezahlédli. V jeho domě jim jeden z biřiců vydal všechny věci a dokonce vrátil do posledního měďáku peníze. Ani v městské bráně jim nikdo potíže nedělal. Hned jak projeli po mostě, který vedl přes příkop před hradbami, Martin odbočil z hlavní cesty. Přátele požádal, aby počkali, že bude za chvíli zpátky.

Objel několik předměstských domů a za chvíli stál před dvorcem, v němž bydlel stříbrský kat. Seskočil z koně a uvázal ho za otěže k ohradě. Z brašny, kterou měl přehozenou přes sedlo, vytáhl pečlivě zabalenou baňku, v níž měl zbytek hojivé tinktury. Uchopil ji, jako by to byl glejt, který ho opravňuje k průchodu nepřátelským územím, a vstoupil do domu.

Johanku našel v síni, kde hnětla těsto. Když ho zahlédla, překvapeně vykřikla a honem si snažila upravit rozcuchané vlasy. „Ty ses nebál přijít až sem?“ vydechla s obdivem.

„Myslím, že mne noha ještě trochu bolí. Potřeboval bych ji ještě jednou ošetřit.“

„Co tu obejduješ?“ uslyšel za sebou hluboký hlas. Otočil se a uviděl silného muže, který měl na sobě záplatovanou suknici a koženou zástěru. V jedné ruce držel dlouhý nůž, z jehož čepele kapala krev, a ve druhé měl zaříznutou husu.

„Vaše dcera mi ošetřila ránu, a tak jsem si myslel, že by…“

„Katovna není špitál, mladíku!“ Chvíli si ho nelaskavě měřil a pak se obrátil na Johanku. „Večer tě matka prohlédne. A jestli jsi o to s tímhle lumpem přišla, tak si mě nepřej. A ty taky!“

„Jen projíždím,“ neodpustil si Martin, jemuž to, co kat řekl, připadalo hrubé a urážlivé.

„Pokud jsi mou dceru připravil o počestnost, nějaký kat si tě už najde, to mi věř. Protože lidé katy opovrhují, držíme spolu. Spíše utečeš králi než cechu mistrů ostrého meče!“

„Jak vidíte, mistře kate, já vámi neopovrhuji,“ zabručel Martin a rozmrzele chtěl odejít.

„To je možná ještě horší,“ přikývl kat. Pak chytil Johanku za bradu a optal se, jak to tedy s ní je.

„Přísahám, nebylo mezi námi vůbec nic. Až mě matka prohlédne, potvrdí ti to,“ bránila se dívka rudá studem.

„Tak dobře,“ rozhodl kat. „Můžeš ho ošetřit. Ale pak ať hned vypadne.“

Jakmile zmizel ve dveřích na dvůr, Johanka natáhla ruku pro baňku s tinkturou, ale Martin zavrtěl hlavou a dodal, že ránu si může ošetřit klidně sám. Přišel se rozloučit a je mu líto, že jí způsobil takové potíže. Ale Johanka jen mávla rukou, že se nic neděje. Pak se ostražitě rozhlédla, padla mu kolem krku a rychle ho

začala líbat. Slojí to mnohem lépe než předešlé noci. Když ho konečně pustila, rychle se vrátila ke stolu s těstem a tvářila se, jako by se vůbec nic nestalo.

„Děkuji za všechno," špitla. „Někdy si na mě vzpomeň. A teď už běž, Martine!"

PRAHA

8.

Čím více se blížili k slavným městům pražským, tím byl Martin ze Stvolna zvědavější. Nikdy ještě sídlo českého krále nenavštívil. Věděl samozřejmě, že Paříži se v křesťanském světě nemůže vyrovnat nic, snad jen Cařihrad. Některá německá města byla ovšem také výstavná a nesmírně lidnatá.

O Praze slyšel hodně, ale když se konečně spolu s oběma zlatnickými tovaryši zastavil na strahovském návrší pod premonstrátským klášterem, otevřel se mu úžasný výhled, jakého se nemohl nabažit. Eliáš mu vysvětloval, jak se jednotlivé části nazývají, a ukazoval místa, která si pamatoval z doby, kdy tu jako učedník se zlatnickým řemeslem začínal.

Menší Město pražské bylo vlastně obrovské předhradí královského sídla se spoustou výstavných domů, v nichž žili nejen vysocí úředníci a hradní služebníci, ale také řemeslníci pracující pro královský dvůr. Mnohem více lidí žilo na druhém břehu Vltavy.

Staré Město pražské připomínalo Martinovi pařížské Čité. Za hradbami byly natěsnány kamenné měšťanské domy s vysokými střechami, kostely se štíhlými věžemi a křivolaké uličky. Z návrší se zdálo, jako by se tam nenašla už ani píď volného místa.

Na rozlehlé pláni, která se táhla od staroměstských hradeb až k Vyšehradu, se budovalo z příkazu krále Karla velkoryse projektované Nové Město pražské. Připomínalo jedno obrovské staveniště. Jediné, co bylo již téměř hotové, byly hradby s mohutnými věžemi. Kolem Koňského, Dobytčího a Senného trhu stály domy s výstavným podloubím, ale jinde lidé teprve kopali základy. Novoměstské radnici chyběla střecha a ani věž nebyla zatím hotová. Na rozlehlé ploše však nebyly jen kamenné domy řemeslníků a kupců, ale i provizorní chatrče nádeníků, kteří se sem stěhovali ze širokého okolí. Práce byla spousta a na stavbách našli obživu vždycky. A určitě lepší než doma na vesnici.

Martin odhadoval, že v celé Praze může žít téměř čtyřicet tisíc lidí, tedy skoro třetina toho, kolik měla

Paříž. Proti německým městům byla však Praha obrovská. I když sám nevěděl proč, měl z toho upřímnou radost.

Požádal Eliáše, aby mu ještě ukázal, kde sídlí univerzita. Ale zlatnický tovaryš pokrčil rameny, že neví. Král Karel ji založil teprve před třemi lety a to on už vandroval světem, až se nakonec uchytil v Norimberku.

Vzápětí začal Jakub protestovat, že už toho dneska ušli dost a měli by myslet spíše na to, kde se najíst a pak složit hlavu, než tady postávat. Hubený Eliáš přikývl a dodal, že se těší, až začne v Praze pracovat. Poznamenal, že v Norimberku se toho naučil dost, aby ho zaměstnal nejlepší zlatník. Chvíli spokojeně sledoval zákruty Vltavy a pak dodal, že žít v Německu by nedokázal. Nejen proto, že Praha je moc pěkné město, ale hlavně, že není nad české holky. Jakub souhlasně kýval a dodal, že kromě toho není ani nad českou kuchyni.

Začali pomalu sestupovat úvozovou cestou do údolí k Vltavě. Za chvíli už stáli před bránou Menšího Města pražského. Vysoký biřic s nehezkým obličejem je pečlivě prohlédl, pak si nechal ukázat Martinův cestovní glejt.

Nedůvěřivě vrtěl hlavou, až se ho Martin optal, co v té listině chce najít. Upozornil, že ji dostal od urozeného pána Mesiera de Vernois a je napsaná francouzsky, takže pochybuje, že by jí rozuměl.

„Máš pravdu," kýval hlavou biřic. „Ať to čtu, jak chci, vůbec tomu nerozumím… Asi tě do města nepustím."

„A německy umíš?" optal se netrpělivě hubený Eliáš a rychle tahal ze své brašny list, který mu napsal mistr v Norimberku.

„Myslíš, že jsem hlupák?" nafoukl se biřic. „Ukaž!"

Eliáš mu podal pergamenový list a prstem ukázal na jeho konec, kde zlatník napsal, že byl se svými tovaryši spokojen.

„Chápeš?“ vysvětloval rychle. „Tovaryši… Ne tovaryšem. My tři jsme zlatníci a tady máš glejt. Tak už nás pustíš?“

Protože za nimi stál kupec s plně naloženým vozem a už netrpělivě pokřikoval, jak dlouho bude ještě čekat, bičic mávl rukou, ať si tedy jdou.

„Tak vítej doma,“ ušklíbl se Eliáš na Martina, když vstoupili do města. Kolem kamenných patrových domů kráčeli širokou rovnou ulicí dolů k řece.

„Tamhle u biskupského dvora stával most zasvěcený svaté Juditě,“ vykládal Jakub. „Chodíval jsem po něm jako dítě. Pak ho strhla vysoká voda.“

„Pokud jsi byl už tehdy tak tlustý jako teď, tak spíš spadl pod tvou váhou,“ popichoval ho Eliáš a dodal, že je škoda, že ten most nikdo neopravil, protože takhle se musí přes celé město až k poříčskému brodu nebo si zaplatit převozníka.

„Poslyšte, přátelé, ale to je pořádný kus cesty. Nenajíme se raději někde tady?“ navrhl Jakub a jazykem olízl suché rty.

„Myslíš vůbec někdy na něco jiného než na jídlo?“

„Proč?“ vrtěl hlavou Jakub.

„Nedá pokoj, dokud ho neposlechneme,“ pokrčil Eliáš rameny.

„Myslím, že spolu cestujeme už dost dlouho, takže je stejně nejvyšší čas rozdělit se,“ navrhl Martin. „Na Přimdě jste se mě ptali, jestli byste nemohli den nebo dva putovat se mnou, abyste se nedřeli se svými věcmi. Na

to, jak Jakub pořád naříká, jsem to s vámi vydržel dost dlouho, nemyslíte?“

„Na to, jak jsi protivný, jsem to s tebou taky vydržel až moc dlouho,“ opáčil Jakub a pak Martina vřele objal. „Až najdeme nějakého mistra, oslavíme to spolu. Kde se ubytuješ?“

„Zeptejte se na univerzitě. Možná budu spát u jednoho staroměstského konšela. Dům U Zlaté škorně.“

„Tak se měj,“ řekl Eliáš a ze hřbetu Martinova hnědáka sundal svou i Jakubovu brašnu. Zvedl ruku na pozdrav a pak tovaryši zamířili do dveří nedaleké zájezdní hospody.

Najít dům U Zlaté škorně bylo těžší, než si Martin původně myslel. U poříčského brodu se zeptal dvou pradlen, ale ty neměly ani ponětí, protože žily na předměstí. Neuměl mu poradit ani mladý Žid, který vezl na

dřevěné kárce haldu nevydělaných kůží. Teprve biřic, který hlídal bránu u kostela svatého Salvátora, mu vysvětlil, kde dům najde. Jenže jeho popis byl tak zmatený, že Martin záhy v křivolakých staroměstských uličkách zabloudil. Nakonec se dostal na nevelký rynek, který obklopovaly vysoké domy s podloubím.

Nedaleko kašny zahlédl dva honosně oblečené patricije, kteří spolu hovořili německy. Zastavil se u nich a požádal, zda by mu nemohli poradit. Starší z nich, hezký muž střední postavy s vlnitými světlými vlasy, si ho pátravě měřil. Protože Martin vedl za otěže koně a byl oblečený dostatečně výstředně, aby se mohl považovat za lepšího člověka, přikývl a celkem přátelsky se optal, co potřebuje. Když však uslyšel jméno konšela Matouše od Zlaté škorně, ironicky se ušklíbl, že hledá toho pravého.

Pak mu vysvětlil, že Matoušův dům se odnepaměti jmenoval U Kožené škorně, ale loňského roku, kdy král Karel dosadil na radnici nevzdělané řemeslníky místo patricijů, svůj dům přejmenoval. Teď mu říká U Zlaté škorně. Dodal, že z hlupáka se těžko stane patricij, a královským dekretem už vůbec ne. Pokud to takhle půjde dál, budou nakonec Prahu spravovat podruhové a žebráci. Chce ho varovat, protože lidem, kteří si přejmenovávají domy, nelze věřit.

Podle jeho popisu však našel dům konšela Matouše celkem snadno. Stál v úzké uličce hned vedle kostela svatého Jakuba. Konšela doma nezastihl, zato jeho hovornou manželku Rozálii ano. Řekla, že za muže rozhodovat nebude, ale ať si věci zatím složí do komory a přijde večer. Pak se podívala trochu nedůvěřivě na jeho hnědáka a optala se, co s ním chce ve městě dělat. Podle jejího názoru je zbytečné živit koně, když se dá po městě chodit pěšky. Pokud by chtěl, poradí mu dobrého handlí

ře, který za něj zaplatí slušnou cenu. Ve městě je ostat– ně už takhle dost draho a peníze jsou určitě lepší než věčně hladové zvíře, které není k ničemu. Ona prý ví nejlépe, kolik všechno stojí. Říkala sice ještě něco, ale to už Martin neslyšel, protože se s úklonou rychle rozloučil a utekl.

Jak pochopil, v konšelově domě stáj neměli, a proto se nejdříve musel postarat o hnědáka. Na jeho hřbetě přežil tolik bitev s Angličany, že by považoval za zradu rozloučit se s ním. Navíc nikdy nemohl vědět, co bude zítra. Pokud měl koně a meč, mohl se vždycky ucházet o službu u nějakého velmože.

Jenže hned v prvním zájezdním šenku, kde měli stáje pro koně hostů, si šenkýř řekl tak nehoráznou cenu,

že se Martin otočil a bez pozdravu odešel. Stejně dopadl i v dalším hostinci. Ani kovář u městské brány nebyl levnější. Mnul si špinavé ruce a přátelsky vysvětloval, že tady jsou v Praze. Pokud nemá dost peněz, aby mohl koně někde nechat, poradí mu dobrého handlíře, který mu určitě zaplatí slušnou cenu.

„Nejsi náhodou příbuzný paní Rozálie, manželky konšela Matouše?“ optal se Martin rozmrzele a uchopil koně za otěže, aby pokračoval dál.

„Jak jsi to poznal?“ rozzářil se kovář. „To je má sestra. Víš, ona…“

„Děkuji za radu,“ vyhrkl rychle a utíkal zpět na ulici. Zaslechl ještě, že za ním kovář ze dvora volá, aby ji pozdravoval a nezapomněl jí říci, že… Co, to už Martin neslyšel.

„Poradím ti, mladíku,“ řekla přepychově, ale trochu výstředně oblečená žena středního věku, která stála na nároží a sledovala jeho rozhovor s kovářem.

„Jen pro jistotu, nejste náhodou sestra paní Rozálie?“ vyhrkl ještě trochu nazlobený Martin.

„Hledáš stáj pro koně, nebo příbuzné konšela Matouše?“ suše se zasmála žena a bezděčně si rukou upravila hnědé vlasy, které jí vyklouzly zpod bohatě nařasené loktuše. „Ty jsi ve městě nový, mám pravdu?“

„Přijel jsem studovat,“ řekl a mile se usmál. Ta žena mu zřejmě chtěla pomoci.

„Studenti…,“ opakovala trochu neuctivým tónem. „Inu, co se dá dělat. V křesťanském světě nemohou být všichni lidé slušní.“

„Já slušný jsem," protestoval Martin ze Stvolna, a i když se zatvářil jako ublížená ctnost, v očích mu hrály veselé ohníčky.

„Pak nejsi student," namítla pobaveně. „S koněm to zkus na předměstí. Ale vůbec nejlepší by bylo ustájit ho u řeky. Kdo nemusí, tak tam nejde, proto je to tam levné. Kdybys něco potřeboval, ptej se po paní Agátě od Růžové studně. Můj dům je kousek od Havelské brány."

Martin se pozorně zahleděl do jejího obličeje. V hezké souměrné tváři ho zaujaly tmavé oči, které se na něho dívaly se zvláštní směsicí mateřství a smyslnosti. Byl si skoro jistý, že takový pohled může mít jen žena z nevěstince. Tahle přepychově oblečená dáma byla nejspíše majitelkou podniku. Už sám název U Růžové studně byl výmluvný.

„Děkuji za radu," řekl vděčně. „Možná se ještě uvidíme. I když nevím, zda by váš dům potěšila návštěva počestného mladíka, jako jsem já."

„Počestnost je velice relativní vlastnost," přikývla a i ona se nepatrně usmála. Bylo jí jasné, že pochopil, čím se živí. Uchopila ho za ruku a s naléhavostí v hlase pokračovala: „Zdá se, že jsi neobyčejně bystrý. Radím ti, pro takové univerzita není. Abys rozuměl, já studenty nemám příliš v lásce nikoli proto, že se chovají výstředně, ale proto, že nemají peníze. Chudí lidé ať jsou počestní. Ale ty chudý nejsi. Anebo být nemusíš. Že nechceš platit, co si ten vydřiduch řekl, tě jen ctí. Jsem ráda, že jsem tě poznala." Pustila jeho ruku, otočila se a důstojně odcházela.

Proč se ke mně chovají nejlépe ženy, které nejsou příliš počestné, ptal se sám sebe. Zvolna vedl koně napříč Starým Městem pražským až k bráně u pobořeného

Juditina mostu a vyšel na vltavský břeh. Hradby tu byly mnohem nižší než v jiných částech města, protože odtud se nedal očekávat nepřátelský útok. Břeh se nacházel mnohem níže než městské ulice a od brány se muselo sejít k řece po široké kamenné rampě. Na nábřeží, jemuž se říkalo Rejdiště, stály dřevěné mlýny a několik jirchářských dílen. Opodál u kostelíka svatého Valentina bylo tržiště, kde se prodávalo dřevo plavené po řece. Stálo tu také pár zanedbaných chatrčí i špinavých krčem a všude se povalovaly odpadky, které sem lidé vozili z města a házeli do řeky.

Martin chvíli uvažoval, kam se obrátit, protože ani jedna z hospod v něm nebudila důvěru. Pak před sebou zahlédl celkem výstavný dvorec, obehnaný dřevěnou palisádou. Bez rozmýšlení k němu zamířil, aby se optal, kolik by stálo ustájení koně tam.

Vrata byla otevřená, proto vstoupil. Na dvoře pod přístřeškem uviděl hřmotného snědého muže s dlouhými neupravenými černými vlasy a vousy. Měl na sobě jen plátěné nohavice a na objemném břiše se mu leskl pot. V ruce držel sekeru a štípal dříví. Když Martina uviděl, zasekl ji rázně do špalku a vyšel mu vstříc.

„Tebe neznám," řekl místo pozdravu. „Co je s tvým koněm?"

„Nic, proč by s ním mělo něco být?"

„Tak co tě trápí? Sem lidé chodí jen tehdy, pokud něco potřebují."

„Trápí mě jen to, že já mám kam hlavu složit a můj kůň ne. Ale pokud by i kam bylo, je to tak drahé, že by se tam mému hnědákovi nelíbilo a možná by ani tak drahé seno nežral, protože má na rozdíl od pražských hospodských rozum."

Snědý muž roztáhl ústa do širokého úsměvu, pak se rozesmál a přitom si dlaněmi pleskal o své široké břicho. „To se povedlo," řekl, když se trochu uklidnil. „Proč toho koně raději neprodáš, když je tak vybíravý?"

„Jestli mi poradíš, abych šel za koňským handlířem, tak si vypůjčím tu tvou sekeru a nejdřív pobiju všechny koňské handlíře v okolí a pak ty, kteří mi takovou hloupost radí."

„Tak si tu sekeru půjč," navrhl pobaveně tělnatý muž.

Martin uvázal otěže koně k trámu, který podepíral střechu přístřešku, a zamířil ke špalku. Okamžitě si všiml, že sekera je zaražená pořádně hluboko. Nepatrně se rozkročil, popadl ji za topůrko a vší silou trhl. Na druhý pokus se mu ji podařilo vytáhnout.

„Jsi silák," přikývl snědý muž spokojeně. „Klidně ji zaraz zase zpátky, nebudu ti radit, abys koně prodal. Můžeš ho tady nechat. Budeš platit jenom to, co sežere, práce je zadarmo. Ale doufám, že se tu občas zastavíš a pomůžeš mi uklidit stáj."

„To by šlo," přikývl Martin nadmíru spokojeně. Pak se představil a nakonec se muže optal, jak se jmenuje on.

„Říkají mi mistr Petr a jsem místním katem.“

„Taky mě to mohlo napadnout,“ zabručel Martin. Hlavou se mu bezděčně mihla vzpomínka na černovlasou Johanku.

„Tys nevěděl, že tady je katovna?“ podivil se kat Petr.

„I kdybych to věděl, bylo by mi to jedno.“ Z váčku odpočítal několik stříbrňáků a podal je katovi.

„Dám ti ještě radu,“ přikývl Petr, peníze si pečlivě přepočítal a položil na kraj špalku vedle sekery. „Nikomu neříkej, kde jsi ustájil koně. Zvláště na univerzitě! Protože Bůh si jako své služebníky vybírá ty největší hlupáky, jaké křesťanský svět nosí. Z nich dělá preláty a ti nejhloupější preláti pak učí na univerzitě.“

„Tys ji navštěvoval, že to tak dobře znáš?“

„Učená univerzita vydala loni na žádost královského rychtáře nález, že kat nesmí navštěvovat žádný chrám ve městě. Mám povoleno chodit jen ke křížovníkům do kostela svatého Františka. Přitom už můj děd chodíval na Zderaz ke svatému Petrovi. To je můj patron. Ale teď tam nesmím. A král tyhle hlupáky ještě podporuje. Dokonce daroval vysokému učení privilegium! Jestliže něco provede univerzitní mistr nebo student, nesmím ho vyslýchat já, ale úředníci našeho arcibiskupa. To je mi na světě pořádek.“

„Ale já chci také studovat,“ upozornil Martin.

„Pokud máš rozum, dlouho tam nevydržíš,“ usmál se kat a rychle se mu vrátila dobrá nálada. „Pojď, zvu tě na džbánek piva. Povíš mi něco o sobě.“

9

Odpoledne se Martin toulal po městě, aby Prahu poznal co nejlépe. Teprve večer se vydal do domu U Zlaté škorně a doufal, že se konšel Matouš už vrátil. Na malém dvorku mezi domem a zdí kostela svatého Jakuba našel hubeného uhrovitého mladíka, který znuděně zíval a přitom zametal. Jakmile se ho Martin optal, zda se jeho pán už vrátil, mladík se rozzářil a pak spokojeně řekl: „Ty jsi ten nový, viď?“

„Jak se to vezme," pokrčil rameny. „Pokud ty jsi ten starý, pak asi ano."

„No jo, to se hned pozná student. Plácáš sice nesmysly, ale vypadá to učeně," pochvaloval si uhrovitý mladík. „Já jsem Holota a dělám tovaryše v ševcovské dílně našeho mistra. Tedy pana konšela. On nemá rád, když se mu říká mistře. Jako by to byla nějaká hanba. To kdybych já byl mistrem…"

„Plácáš stejně jako já, i když student nejsi. Na něco jsem se tě ptal. Je doma?"

Holota sebral koště a beze slova přikývl. Pak se optal, zda takhle je to správně.

„Skoro," souhlasil dobromyslně Martin ze Stvolna a rychle se představil.

„Večer mi o sobě povíš víc. Budeme spát spolu. Za dílnou je malá komůrka. Nedávno odešel učedník a je tam volný slamník. Tak se zatím měj."

Martin se vydal po schodech do patra, kde byl vchod do domu. Bylo to solidní starobylé stavení ještě z časů, kdy se měšťanská obydlí stavěla jako malé pevnosti. Dům měl tvar masivního hranolu s okny pouze v horním patře. V přízemí pod schody zahlédl malá dvířka a vedle nich úzká větrací okénka. Tam zřejmě byla ševcovská dílna.

Sotva vystoupil po schodech na dřevěnou pavlač s vyřezávaným zábradlím, otevřely se dveře domu a vstříc mu vyšel středně vysoký muž v hnědé suknici tradičního střihu a v zeleném soukenném plášti. Měl ho podšitý kožešinou, i když byl teplý podzimní večer. Hlavu s krátkými vlasy mu zdobil fialový baret se stříbrnou sponou a kohoutím pérem. U pasu se mu houpala dýka.

„Už jsem myslel, že nepřijdeš," řekl přísně a rychle si Martina prohlížel. Po chvíli dodal: „No, mohl bys chodit oblečený slušněji. Tyhle moderní šaty nesvědčí o dobrém charakteru, ale jinak vypadáš poctivě. Prý tě posílá pán z Radduschbergu."

„Doporučil mi, abych se obrátil na vás, pane konšele," odpověděl Martin a ctnostně sklopil oči k zemi. Za léta strávená ve světě se naučil přetvařovat, protože bez šalby a pokrytectví se dalo žít těžko.

„Dobrá," přikývl nadmíru spokojený konšel Matouš. „Pojď dál. Za chvíli bude večeře. Dnes tě zvu ke svému stolu. Dohodneme podmínky, za kterých tu můžeš zůstat. A povíš mi, co je ve světě nového. Jistě chápeš, že já jako konšel musím vědět o všem důležitém. Můj úřad je velice zodpovědný. Rozhodovat o tak veliké obci není maličkost, mladíku!"

Martina odvedl do dlouhé a úzké místnosti s okny do ulice. Trámový strop zčernalý stářím podepíraly dva dřevěné sloupy. Holé stěny byly omítnuté bíle. U okna stál dřevěný stůl, který ze tří stran obklopovaly solidní lavice s opěradly. Nad nimi visela police s několika zeleně glazovanými džbány a mísami. Na opačné straně světnice byl krb a vedle dveře pobité ozdobným kováním.

Konšel Matouš se uvelebil v čele stolu a rukou Martina vybídl, aby se také posadil. Pak rychle spočítal, kolik bude ubytování stát. Dodal, že každé ráno dostane spolu s tovaryšem snídani, ale oběd a večeři si musí opatřit sám nebo si ji může zakoupit u jeho ženy, protože tady vždycky něco zbude, on šetřit nemusí. Nakonec vyslovil částku a Martin měl dojem, že to je skoro tak drahé, jako kdyby si pronajal jizbu v dobrém hostinci.

Pak si ale vzpomněl, kolik po něm chtěli, když ráno hledal stáj pro koně. Jak řekl onen hovorný kovář, v Praze bylo draho.

Jakmile si plácli na znamení dohody, konšel Matouš vstal, zamířil ke dveřím vedle krbu, otevřel je a křikl na svou ženu, aby nosila na stůl. Pak se spokojeně vrátil a přitom vysvětloval, že pozvat občas ke stolu nějakého chudáka je nejlepším důkazem křesťanského milosrdenství.

Martin seděl, chápavě přikyvoval a uvažoval, zda se raději přece jen nepůjde najíst za peníze do města než poslouchat toho namyšleného hlupáka. Vzápětí se ve dveřích objevila konšelova žena Rozálie a nesla hlubokou mísu s hustou omáčkou, v níž plavaly veliké kusy zeleniny a masa. Za ní kráčela vysoká hubená dívka a v rukách držela hnědou mísu s prosnou kaší, bohatě omaštěnou sádlem. Měla oválný obličej, v němž jediné, co mohlo zaujmout, byl špičatý nehezký nos. Oblečená byla do modrých splývavých šatů, u krku zdobených výšivkou. Martin se na ni zdvořile usmál. Zamračila se a odvrátila uraženě pohled stranou.

Sotva položily obě ženy mísy na stůl, vrazil do dveří mladík v prosté lněné suknici. Byl starý asi jako Martin, ale mnohem drobnější postavy. Měl tmavé kudrnaté vlasy, kulaté tváře a široká ústa. Nevypadal příliš chytře, ale tvářil se důležitě.

„To je můj syn Adam," řekl hrdě konšel Matouš. „Ta půvabná dívka je má dcera Judita a manželku už znáš. Má dcera je ctnostná dívka, z jaké by si mohly vzít příklad všechny ty hanebné helmrechtnice, které se tváří jako počestné měšťanské panny. Proto tě varuji, aby ses nepokoušel svést ji na cestu hříchu, nebo půjdeš na pranýř. Jasné?"

„Jistě, pane konšele," přikývl Martin. „Ještě někomu z vaší rodiny bych se měl vyhýbat?"

Konšel Matouš nepostřehl jízlivý tón a bodře odpověděl, že přece nebude poučovat tak vzdělaného muže, jakým jistě Martin ze Stvolna je. On jistě sám nejlépe ví, jak se má chovat v bohabojné rodině, jako je ta jeho. Počkal, až se všichni usadí ke stolu, pak se rychle pomodlil a nedočkavě si nabral pořádnou porci. Ihned se dal s mlaskáním do jídla.

K dobrým mravům patřilo, aby si host nabral jako jeden z prvních. Jenže ostatní členové konšelovy rodiny nečekali. Nedočkavě zabořili lžíce do velké mísy, a proto Martin raději počkal. Teprve když se dali všichni do jídla, naložil si kaši do misky i on.

Sotva stačil ochutnat, vybídl ho konšel Matouš, ať už začne vyprávět, že je zvědavý, co se jinde děje. Během řeči si dal do úst plnou lžíci, ale kousek masa mu upadl na stůl. Rukou ho sebral a hodil zpátky do společné mísy, že Bůh by se zlobil, pokud by se jídlem plýtvalo.

Martin měl hlad a chvíli váhal, zda jíst, či vyprávět. Nakonec se rozhodl, že tu stejně nikomu nebude vadit, pokud bude hovořit s plnými ústy. V téhle měšťanské rodině se stolovalo ještě hůře než ve vojenském táboře Mesiera de Vernois. Později zjistil, že podobně to vypadalo i v jiných rodinách. S překvapením si všímal drobností v chování, které mu ve Francii připadaly jako samozřejmé, ale tady o nich nikdo neměl ani ponětí.

Večeře s konšelem Matoušem a jeho rodinou se protáhla do noci.

Paní Rozálie byla výtečná kuchařka. Sotva dojedli kaši s masem, přinesla koláč zalitý ostružinami a smetanou. Martin nešetřil chválou. Jinak však byl večer neobyčejně nudný. Konšel Matouš skoro vše rozšafně komentoval, a čím méně věděl o událostech, o nichž Martin hovořil, tím zdlouhavěji je hodnotil. Syn Adam zíval nudou a dcera Judita se většinu času dívala k zemi. Paní Rozálie v přítomnosti svého muže mlčela, jen občas zasáhla do hovoru otázkou, zda by si někdo nedal ještě něco k jídlu.

Když se konečně Martin s konšelem Matoušem rozloučil a sbíhal po schodech dolů na dvůr, měl pocit, jako by právě unikl z mučírny. Umiňoval si, že v tomhle domě bude trávit času co nejméně.

Další zklamání ho čekalo druhý den ráno. Vypravil se za rektorem pražského vysokého učení, jímž byl toho roku mistr Štěpán, zpovědník arcibiskupa Arnošta z Pardubic. V biskupském dvoře u zbořeného Juditina mostu ho přijal mistr Štěpán osobně. Zapsal ho do tlusté knihy a vystavil mu glejt, že je řádným studentem univerzity. Jakmile odložil brk, požádal o dvacet grošů, neboť tolik se za imatrikulaci platilo. Protože se Martin ze Stvolna mračil a příliš se k placení neměl, vysvětlil mu, že pražské vysoké učení je chudobné. Proto nemůže poskytovat vzdělání zadarmo. Platilo se nejen za zápis a každou zkoušku, ale také mistrům za účast na lekcích a disputacích.

Ještě dodal, že pokud by neměl dost peněz, ať se obrátí na Jeho arcibiskupskou Milost, která je nejvyšším kancléřem univerzity, a ta posoudí, zda by mu nebylo možno nějaké poplatky odpustit. I když on osobně se domnívá, že to možné nebude, protože král Karel, jehož

moudrost všichni velebí, slíbil postavit univerzitní kolej, které by daroval několik vesnic, aby z jejich platů mohli mistři i žáci společně žít a rozvíjet svou učenost, jenže zatím tak neučinil a je tedy nutné sbírat každý groš, kde se jen dá.

Jakmile Martin vytáhl měšec a zaplatil, zahrnul ho radami, jak se má chovat a jak Bůh velebí křesťanskou učenost. Na rozloučenou mu požehnal a doporučil, aby odpoledne navštívil čtení mistra Zachariáše z Doks, které se bude konat ve svatovítské kapitule na Pražském hradě. I když je určeno posluchačům teologické fakulty, navštěvují ho i ostatní studenti, protože mistr Zachariáš je jedním z nejlepších řečníků, jaké pražské vysoké učení má.

Nedaleko věže, která stála u zbytků Juditina mostu, zahlédl Martin tři mladíky. Na hlavách měli studentské čapky a o něčem živě diskutovali. Jednoho z nich znal od vidění z Paříže. Měl dojem, že se jmenuje Heidenreich a narodil se v Bavorsku. Zamířil k němu a pozdravil ho jménem svaté Jenovéfy, patronky pařížské univerzity.

Heidenreich sebou překvapeně trhl, jako by se spálil o žhavé železo, a ohlédl se. Měl hranatý obličej se silným nosem a živýma očima. Nosil řídkou bradku a dlouhé zrzavé vlasy až na ramena. Pomrkával očima a usilovně křivil ústa, jak přemýšlel. Pak se dlaní plácl do čela a vrhl se k Martinovi. Srdečně ho objal, jako by byli nejlepší přátelé.

„Ty jsi ten kacíř, co tak krásně zpívá," vykřikl nadšeně. „Vítej v Praze!"

„Kacíř v žádném případě," ošil se nespokojeně Martin. „Sám nejvyšší inkvizitor uznal, že došlo k hrubému omylu…"

„To máš jedno," mírnil jeho rozhořčení Heidenreich. „Tady to stejně nikoho nezajímá. Pokud máš peníze a jsi ochotný zaplatit, můžeš si dělat, co chceš." Pak začal svým druhům překotně vysvětlovat, že Martin ze Stvolna je ten nejlepší trubadúr, jaký kdy v Paříži žil. Když si všiml jejich nedůvěřivých úsměvů, rozkročil se, trochu se zaklonil a začal neuvěřitelně falešně zpívat jakousi oplzlou odrhovačku, kterou Martin neznal. Když skončil, podotkl, že tohle je jedna ze skvělých písní, které jeho přítel složil. A až bude tuhle píseň zpívat Martin ze Stvolna, bude to samozřejmě ještě větší zážitek, protože zpívá o něco lépe než on, Heidenreich.

„To není tak těžké," rozesmál se jeden ze studentů. Byl to vysoký mladík s příjemným obličejem. Nepatrně se uklonil a zdvořile se představil. Řekl, že se jmenuje Filip a je synem berounského rychtáře. Pak ukázal na třetího a dodal, že přišel z Kroměříže a jmenuje se Jan Milíč.

Heidenreich si jeho poznámkou o zpěvu nedal zkazit dobrou náladu. Optal se Martina, kde má loutnu a co tu vůbec dělá.

„Nebylo by lepší, abych vám o sobě vyprávěl až večer? Má historie je dlouhá a snadno při ní vyschne v krku. V šenku se vzpomíná lépe než na ulici," navrhl Martin. Srdečné přijetí ho potěšilo. Z vojska Mesiera de Vernois odešel hlavně proto, že se mu po studentském životě stýskalo.

„S tím šenkem máš pravdu," přikývl Heidenreich důležitě. „Ale kdy se tam usadíme, o tom nebudeš rozhodovat ty. Jsi v Praze nováček a budeš proto poslouchat starší studenty! Je ti to jasné? A starší studenti rozhodli, že se do šenku půjde hned!"

„Starší studenti navíc rozhodli, že si přineseš loutnu a tak snad zabráníš Heidenreichovi v pokusech zpívat," dodal vesele Filip. „Protože v tom případě bych šel raději na přednášku."

„Rektor Štěpán mi radil, že bych si neměl nechat ujít odpolední lekci mistra Zachariáše ve svatovítské kapitule," vzpomněl si Martin. Dobře věděl, jak to v Paříži chodilo. Pokud zapadl s přáteli do šenku hned ráno, na odpolední výuku nebylo už ani pomyšlení. A většinou to skončilo pořádnou kocovinou.

„Má pravdu," přikývl Jan Milíč, který až dosud mlčel. Byl menší, podsaditý a zřejmě o něco starší než ostatní.

„Jak zní náš první zákon?" přísně ho napomenul Heidenreich. „Učenost nezvětrá, ale pivo se může zkazit."

„Dáme si jen jeden nebo dva džbánky," rozhodl Filip. Jako první vyrazil podél Vltavy k Újezdu. Přitom vysvětloval, že nejlepší pivo se čepuje v klášterním šenku dominikánek od svaté Anny.

10

Ve sklepení svatoannenského kláštera bylo příjemně a šenkýř, který měl výčep od jeptišek pronajatý, byl ochota sama. Jednoho z podomků poslal do domu U Zlaté škorně, aby přinesl Martinovu loutnu. Sám si přisedl ke stolu studentů a nadšeně hltal jejich vyprávění. Když se podo-

mek s loutnou vrátil a Martin začal zpívat, tloukl rukou do rytmu o desku stolu a tiše si pobrukoval. Jakmile venku zvon odbil poledne, studenti zaplatili a zvedli se, aby stihli lekci mistra Zachariáše z Doks.

„Pak se vraťte," volal za nimi šenkýř. „První džbánek bude zadarmo!"

Z Újezdu stoupali úvozovou cestou svahem a nad hlavami se jim tyčily hradby Pražského hradu. Míjeli nepříliš výstavné domy roztroušené v zahradách. Na prahu zahlédli tlustou ženu, která kojila dítě. Asi v polovině cesty se k nim přidal špinavý bílý pes, který přátelsky vrtěl ocasem, a doprovázel je skoro až k hradní bráně.

Voják v barvách českého krále si jich skoro ani nevšiml. Pouze se podíval na jejich studentské čapky a mávl rukou, že mohou pokračovat. Na nádvoří panoval neuvěřitelný shon. Chrám svatého Víta, který chtěl král Karel přestavět podle vzoru francouzských katedrál, nebyl ještě zdaleka hotový. Na lešení pobíhali zedníci a kameníci, povozy svážely ze širokého okolí cihly, dřevo a také kamenné kvádry pro huť, kterou řídil stavitel Matyáš z Arrasu. Proslýchalo se však, že má stavbu opustit a má ho nahradit někdo jiný, mladší.

Obešli rozestavěný chrám. Za ním stálo několik nižších budov, které patřily k původní bazilice prvního českého krále Vratislava. Zde sídlili kanovníci svatovítské kapituly a tady také četli své lekce mistři, kteří stejně jako jiní univerzitní učitelé přednášeli ve svých bytech.

Martin byl nesmírně zvědavý, jak bude výuka vypadat. Z pařížské univerzity byl zvyklý na upjatou

nudu. Mistr nejprve přečetl pasáž ze spisu posvěceného církví a pak k němu doplnil svůj komentář.

Jizba kanovníka Zachariáše nebyla příliš veliká. Byla čtvercová s nízkým klenutým stropem a dvěma malými okénky proti dveřím. Mezi okny stál starobylý pulpit a na něm ležela otevřená kniha. Na polici za ním se nacházely pergamenové svitky a ještě jedna tlustá kniha, jejíž kožená vazba zšedla stářím. V rozích komnaty stály vysoké železné svícny s hořícími voskovicemi.

Když Martin se svými přáteli vstoupil, byla komnata již skoro plná. Stěží našli místo, kam postavit nízké dřevěné stolice, na kterých se při lekcích sedávalo. Mnozí žáci měli na klíně dřevěnou desku s papírem, aby si mohli dělat olůvkem poznámky.

U pulpitu stál muž středního věku. Měl ostře řezaný obličej, úzké rty a veliké černé oči. Oblečený byl do hnědé kutny, jakou nosívali mniši. Na krku mu visel prostý kovaný křížek. Právě diskutoval s jedním ze studentů, ale hovor okamžitě přerušil a chvíli si příchozí zvědavě prohlížel. Martin položil na zem vedle své stolice loutnu a zamířil k němu. Nepatrně se uklonil a představil se.

„Vítej mezi nás," usmál se mistr Zachariáš a objal ho. „Vidím, že sis přinesl loutnu. I když hudba jistě povznáší duši k Bohu, doufám, že svůj zájem o víru opíráš nejen o svůj hlas, ale především o svůj rozum."

Hovořil klidně a Martinovi se na první pohled líbil. Sám se tomu po zkušenostech s francouzskými preláty divil. Ihned ho napadlo ukázat, že není žádný vyděšený nováček. Zavrtěl lehce hlavou a opáčil, že jako pouhý žák nemíní s učeným mistrem polemizovat, ale na

univerzitě v Paříži by jistě žádný prelát neformuloval svou myšlenku takto.

„A jak by ji formuloval?“ optal se mistr Zachariáš a nepatrně nachýlil hlavu do strany. Bylo vidět, že se baví, a jeho černé oči jiskřily netajeným zájmem.

„Myslím, že by řekl něco v tom smyslu, že bych měl svůj zájem o vědění opírat především o víru, protože pak mi dá Bůh sám krásný hlas, abych ho mohl velebit.“

„Jistě… Ale co bys řekl ty sám?“

„To záleží na tom, s kým bych o tom problému hovořil,“ odpověděl odvážně Martin a po očku sledoval, jak bude mistr Zachariáš reagovat.

„Výborně, chlapče,“ zasmál se prelát a přátelsky mu poklepal po rameni. „Máš odvahu, a i když jsi studoval v Paříži, nezapomněl jsi používat rozum. Teď si běž sednout, za chvíli začneme.“

Když se vracel na místo, všiml si, že ho všichni studenti zvědavě pozorují. Někteří s neskrývanou závistí. Zachariáš byl jedním z nejoblíbenějších univerzitních mistrů, protože uměl být laskavý a přátelský, stejně jako jízlivý. A k těm, kteří podle jeho názoru chápali pomalu, dokonce i tvrdý a nesmiřitelný. Ale to mu na oblibě nijak neubíralo.

Z nádvoří zazněl tlumeně zvon, který ohlašoval první hodinu odpolední. Mistr Zachariáš se zbožně pokřižoval a pak se společně se svými studenty pomodlil. Přesně ve chvíli, kdy skončil a doznělo sborové „Amen“, se otevřely dveře a dovnitř vklouzl štíhlý student v dlouhém neforemném šatu prastarého střihu. Zadýchaně se omluvil a posadil se do rohu vedle dveří, kde bylo poslední volné místo.

Mistr Zachariáš přečetl krátkou pasáž o společnosti světské a boží ze spisu svatého Augustina a pak se pustil do obšírného výkladu. Martina nadchl okamžitě, neboť nehovořil jen o myšlenkách, které právě přečetl, ale záhy se dostal k tomu, že prostřednictvím názorů svatého Augustina vysvětloval současný křesťanský svět. A dokonce ho i kritizoval, neboť od časů svatého Augustina se křesťanstvo změnilo.

Hovořit o současném světě bylo něco, oč se v Paříži přeli studenti v hospodách, ale na půdě pařížského vysokého učení byly takové myšlenky nemyslitelné. Alespoň na lekcích dominikánských mistrů, které navštěvoval Martin. Strach z kacířských názorů, které na půdě pařížské univerzity formulovali učenci minoritského řádu a papež je potom proklel, byl příliš silný. Ostatně právě kvůli spisu Marsilia z Padovy ho začala pronásledovat inkvizice, takže musel utéct a protloukal se po Francii. Okouzleně poslouchal věty, které mu sice připadaly logické, ale které by se v Paříži bál vyslovit nahlas.

Po skončení lekce zašel za mistrem Zachariášem, aby mu poděkoval. Něco tak skvělého už dlouho neslyšel.

„Mně neděkuj," bránil se trochu rozpačitě prelát. „Copak děkuješ knězi v kostele? Tvá vděčnost má patřit Bohu."

„Patří mu," přikývl Martin. „Nevím, zda víte, jak to chodí na univerzitě v Paříži, ale tam Bůh nedokázal dát mistrům tolik odvahy jako vám."

„Nepatřil jsi náhodou k žákům mého přítele, mistra Roberta de Pezenas?"

„Studoval jsem jen základní vědy. Ještě než jsem se stal bakalářem, odešel jsem. On učil na teologické fakultě.“

„Bůh někdy podněcuje rozum a srdce lidí nikoli tak, jak by si pravda zasloužila, ale pouze do té míry, aby je uchoval na tomto světě. Rozum a odvaha často stojí proti sobě. Kdyby tu na mém místě stál Robert de Pezenas, děkoval bys za lekci jemu. A kdybych já byl v Paříži, asi bych byl také opatrnější. Rozum není jen v tom, co řekneš, ale také v tom, kde se to odvážíš říci. Díky králi Karlovi může na půdě pražského vysokého učení zaznít pravda. Modli se za jeho zdraví.“

Do šenku v annenském klášteře se vydali skoro všichni, kdo byli na lekci mistra Zachariáše. Zmizel jen onen staromódně oblečený student, který přišel pozdě, a pak ještě tři mladí kanovníci, o kterých ostatní s pohrdáním tvrdili, že jsou nemožně ctnostní a hloupí.

„Inaugurace není to, že tě rektor zapsal,“ tvrdili rozpustile, „ale to, že se dneska s námi pořádně napiješ. A pochopitelně to také zaplatíš!“

„Ti čtyři, o kterých tvrdíte, že jsou nemožně ctnostní a pitomí, ti mají už inauguraci za sebou?“ optal se Martin, když se v hloučku studentů vracel úvozovou cestou dolů k bráně Menšího Města pražského.

„Ne, ale s nimi se nikdo nebaví.“

„Nu, nevím, jestli stojím o to, abyste se bavili i se mnou,“ dodal provokativně, ale vzápětí se musel bránit přátelským herdám, které se snesly na jeho hlavu a záda. Teprve když potvrdil, že si nepřeje nic jiného než se s ostatními napít a vše zaplatit, nechali ho být.

„Slyšel jsem, že v českém království jsou nebezpeční lupiči," ukončil spor se smíchem. „Ale že mě oloupí přímo v Praze, to jsem si nemyslel."

„Nikdo tě nechce oloupit," upozornil ho Heidenreich, když vstupovali do dveří šenku. „Co nepropijeme, to si můžeš nechat. To je přece křesťanské, nemyslíš?" Pak se obrátil na šenkýře, aby mu připomenul, že jim dopoledne sliboval první džbánek zdarma.

Během prvních přípitků se Martinovi představili ostatní studenti. Byla tu pestrá společnost, od mladíků, kteří sotva odrostli dětskému věku, až po důstojné muže na prahu stáří. Více než polovina byli domácí, zbytek pocházel z německých zemí a pouze jeden se narodil v Polsku. Všichni ovšem hovořili lépe či hůře česky, i když to nebylo nutné, protože univerzitním jazykem byla latina. Heidenreich to vysvětloval tím, že české holky jsou neobyčejně krásné, ale rozumu moc nepobraly, takže se německy ani latinsky svádět nedají. Proto se vyplatí naučit česky.

Filip se okamžitě českých dívek zastal. Řekl, že pokud je někdo hloupý, pak je to Heidenreich a dcery německých patricijů. Souhlasit může jen s tím, že všechny české holky jsou krásné. I když někdy bohužel až úzkostlivě cudné, což jen potvrzuje názor, že nejsou hloupé, protože tak alespoň nenaletí na krásné řeči Heidenreicha a jemu podobných. Ale pokud by náhodou Heidenreich dostal do lože nějaké děvče, tak to bude nejspíš Němka, která náhodou umí trochu česky. Protože však Heidenreich mluví česky mizerně, nepozná to a bude si myslet, že se miluje s Češkou. Pak samozřejmě

může mít dojem, že je pitomá. Jednak proto, že mu podlehla, a jednak proto, že to je Němka.

„Holka, která se nechce pomilovat, je hloupá, ať je to Češka, nebo Němka," ozval se starší muž ve fialovém plášti. Když se představoval, řekl, že se jmenuje Křišťan a je zeman. Měl tváře prokvetlé červenými žilkami od nemírného pití a i teď, sotva začali, se mu už trochu pletl jazyk.

„A víte, že bych si s nějakou holkou dal říct?" oznámil Heidenreich. „Až tady skončíme, zajdeme se někam pomilovat. Martin půjde pochopitelně s námi. Je takový zvyk…"

„Jestli řekneš, že nový student platí za ostatní i v hampejzu, tak už s tebou do smrti nepromluvím," přerušil ho Martin a zvedl ruku se vztyčeným prstem, aby ho pokáral.

„Chtěl jsem jen připomenout, že každá správná oslava má skončit v dívčí náruči."

„Každá správná oslava má skončit pod stolem," oponoval mu Křišťan. Škytl, protože byl už dost podnapilý, pak vstal a potácivě zamířil na klášterní dvůr, aby tam vyprázdnil měchýř.

„Každý podle svého gusta," souhlasil student z Polska a ukázal na Martinovu loutnu. „Ale začít by správná oslava měla hezkou písní. Na tom se určitě shodneme."

„Hrál a zpíval tu už dopoledne," hlásil šenkýř, který právě šel kolem s mísou placek pro dva cizí kupce v rohu výčepu. „A řeknu vám, klidně by mohl vystupovat i před naším králem."

„Já už před ním vystupoval," podotkl s hranou skromností Martin ze Stvolna. „To ovšem byl jen

moravským markrabím. Bylo to v jednom pařížském klášteře při soutěži trubadúrů.“

Šenkýř došel k oběma kupcům, postavil jídlo na stůl, pak se naklonil a důležitě oznamoval, že ten mladík s loutnou už dokonce vystupoval před českým králem. A za chvíli bude hrát a zpívat, což je zážitek, na jaký budou dlouho vzpomínat. Pokud nebudou mít nic proti, přinese jim ještě jeden džbánek vína, protože tříbí sluch.

Martin počkal, až se bude šenkýř vracet, pak ho popadl za halenu a přitáhl si ho blíž. „Vidím, že chceš na mém umění vydělávat. Ale i já musím z něčeho žít. Zvláště proto, že tu dneska utratím spoustu stříbrňáků, aby si mí přátelé mohli prolévat hrdlo. Kolik mi slevíš?“

„Slíbil jsem přece, že první džbánek bude zdarma,“ kroutil se šenkýř. Jeho zájem o zpěv viditelně ochladl.

„Zadarmo bude každý desátý, jinak nehraji.“

„Nehraj!“ odpověděl upjatě šenkýř. Rychle se vymanil z jeho sevření a pospíchal do sklepa pro víno. Sotva zmizel, Heidenreich vyskočil a běžel ke stolu cizích kupců. Něco jim rychle vysvětloval. Oba pozorně poslouchali a pak se rozesmáli drsným hrdelním hlasem.

Heidenreich se vrátil ke stolu přesně ve chvíli, kdy se ve dveřích ze sklepa objevil šenkýř s velikým džbánem v ruce. Stačil ještě na ostatní mrknout, aby mlčeli. Sám se tvářil jako ctnost sama. Šenkýř si studentů nevšímal, aby to nevypadalo, že stojí o jejich hudbu. Došel ke stolu cizích kupců a s úklonou postavil džbán na stůl. Přitom vysvětloval, že tohle je jeho nejlepší víno.

„Sliboval jsi, že ten mladík s loutnou bude hrát. A pořád nic. Jestli hned nezačne, můžeš si to víno zase odnést,“ řekl přísně starší kupec. „Co tu jinak budeme dělat? Zaplatíme a půjdeme.“

„Také bychom si ho rádi poslechli," začali pokřikovat další hosté, kteří okamžitě pochopili, o co jde.

Šenkýř úslužně sliboval, že to hned zařídí. Došel k Martinovi, sklonil se a tiše navrhl, že zdarma bude každý dvanáctý džbánek.

„Každý devátý," odpověděl Martin okamžitě. „O můj zpěv tu stojí všichni. Víš, kolik toho dneska vyčepuješ?"

Šenkýř se nadechoval, aby pokračoval ve smlouvání, ale Heidenreich se na Martina zamračil a s hranou přísností se optal, proč nechtěl zdarma rovnou každý sedmý, protože sedmička je křesťanské číslo. Měli by ctít mystiku čísel, protože skoro všichni jsou studenti teologie. Vypukl spor, ale nakonec se všichni shodli, že i když je sedmička křesťanské číslo, ani devítka není něco, co by studenty teologie urazilo. Šenkýř mlčky poslouchal, a když skončili, přijal Martinův návrh. Hned však nařídil, ať už začne hrát. A ještě dodal, že musí hrát a zpívat až do rychtářské hodiny, kdy se zavírají všechny šenky na Menším Městě pražském, aby si nějak vynahradil tu obrovskou škodu.

11

Ráno se Martin probudil na slamníku v jakési cizí tmavé a vlhké komůrce. Hlava ho bolela jako střep a pořádně si nepamatoval, jak se sem dostal. Vedle něho ležela rozcuchaná žena. Na tváři měla rozmazané líčidlo a ještě spala. Byla určitě starší než on. Nebyla oblečená, a tak si mohl s potěšením všimnout, že má alespoň hezké tělo. Opatrně se posadil. Nebylo to ani tak z

ohleduplnosti, aby ji nevzbudil, ale proto, že se bál pohnout rychleji. Rozhlédl se kolem sebe. U stěny pod malým okénkem ležela jeho loutna, ale šaty nikde neviděl. Vstal, pootevřel dveře a vyhlédl ven. Uviděl zanedbaný dvůr, obklopený ze tří stran nízkými dřevěnými domky se spoustou dveří. I když byl nahý, vyběhl ven, aby vyprázdnil po ránu měchýř, který ho nesnesitelně tlačil.

„Tak se ti u nás líbilo?“ zaslechl za sebou hluboký hlas. Rychle se otočil, protože si myslel, že na něho mluví nějaký muž. Uviděl ale tlustou ženu neurčitého věku, která měla na bradě a pod nosem černé chmýří jako několik dní neholeny chlap. Na sobě měla dlouhou pytlovitou kytli. Stydlivě si zakryl klín a trochu provinile se optal, kde je.

Žena pobaveně sledovala jeho rozpaky a podotkla, že se nemá za co stydět a proč jí nedopřeje to potěšení, aby se alespoň podívala, když už si na noc vybral někoho jiného.

Martin zrudl. Ač toho prožil se ženami hodně, stále pociťoval zvláštní ostych z nahoty a obhroublé vtipkování o tom, co dělalo muže mužem, ho přivádělo do rozpaků. Rychle se optal, jestli náhodou neví, kde by mohl mít šaty.

„Ale to víš, že vím,“ usmívala se. „Mám je u sebe. Stejně jako šaty ostatních zákazníků. Jakmile za dnešní noc zaplatíš, dostaneš je zpátky.“

„Zaplatím, i když pořádně nevím za co,“ bručel rozpačitě. „Problém je, že nevím, kde mám svůj měšec.“

„U svých šatů přece. Ještě by se ti tu ztratil. Moje holky jsou poctivost sama, ale za hosty samozřejmě ručit nemohu. Ale kolik v něm máš, netuším. Já věci hostů

neprohledávám. I když mám dojem, že tvůj měšec s penězi není úplně prázdný, na rozdíl od toho, co ti visí mezi nohama. To jen aby sis uvědomil, že mé holky odvádějí vždycky poctivou práci. A doufám, že to taky oceníš.“

V tu chvíli Martin ucítil, že se k němu zezadu přitisklo nahé tělo a objaly ho ženské paže.

„Ty už jsi vstal, miláčku?“ uslyšel za sebou celkem příjemný hlas.

„Necudo, běž se obléknout,“ rozkřikla se tlustá žena, která hampejz vlastnila. Pak se obrátila na Martina a rychle dodala, že to samozřejmě neplatilo na něj. A kdyby od ní ještě něco potřeboval, pak si dovoluje poznamenat, že se jmenuje Violetta a tenhle dvorec nazývají lidé U Anděla.

„Pojď ještě na chvíli se mnou,“ lákala nevěstka, která stála za Martinovými zády.

„Za ráno se obvykle platí příplatek,“ poznamenala Violetta věcně. „Ale protože jsi tady dneska prvně, tak to budeš mít zdarma. Jestli ovšem vůbec něco svedeš. I když bych řekla, že ano, protože Ofka dělává svou práci pořádně a probudí i mrtvého… Pak se zastav pro šaty.“

„Tak pojď,“ prosila Ofka a snažila se, aby její hlas zněl roztouženě. Martin si povzdechl, pak se otočil a zmizel v otevřených dveřích malé komůrky. Okamžitě se vrhl ke slamníku na zemi a přikryl se chatrnou houní.

„Snad ti není zima?“ provokovala ho nevěstka. Klekla si k němu a začala ho hladit. „Náhodou, bylo to moc hezké,“ dodala a sklopila oči k zemi, jako by se styděla. Ženy jejího řemesla měly zakázáno projevovat jakýkoli cit vůči zákazníkům. Martin to věděl a rychle uvažoval, zda tohle náhodou nepatří k jejímu umění,

které venku tak chválila majitelka hampejzu. Musel si ale přiznat, že ho její chvála potěšila. Původně chtěl sebrat loutnu a odejít. Hlava už ho skoro nebolela, ale protože si z uplynulé noci nepamatoval vůbec nic, dostal chuť pomilovat se ještě jednou, když už si ten požitek zaplatil.

Usmál se a chvíli si ji prohlížel. Připomínala mu Miladu z Rabštejna, i když ta byla možná starší než tahle nevěstka. Vybavil se mu zážitek z jejich prvního milování v dusné a zaprášené komoře rabštejnského hradního paláce.

„Vidíš, nedalo to vůbec žádnou práci," řekla Ofka spokojeně a pohodlně se uložila vedle něho na záda. Počkala, až ji zalehne, pevného objala a přitiskla k sobě.

„Kde jsi byl dneska v noci?" přísně ho zastavil konšel Matouš, když se Martin pozdě odpoledne vrátil do domu U Zlaté škorně.

„Zdržel jsem se," odpověděl neochotně. „Zavřeli mi městské brány. Ale to je snad má věc, ne?"

„Jsi v domě pražského konšela! Dneska v noci nějací lotři pobodali v Caletné ulici pekaře Blahutu. Doufám, že v tom nemáš prsty?"

„V noci jsem ve městě vůbec nebyl," opáčil Martin rezolutně. „Mohu jít?"

„Každý večer se budeš před klekáním hlásit, abych věděl, že jsi doma a nepácháš hříchy, které neslouží ke cti mé rodiny. Stejně, jako to dělá můj tovaryš." Pak s důstojně vztyčenou hlavou vyšel na ulici a zamířil k radnici. Martin pokrčil rozpačitě rameny a vstoupil malými dveřmi pod schodištěm do dílny.

„Tohle opravdu vyžaduje. Stejně jako spousta jiných mistrů," potvrdil Holota, když si mu na požadavek konšela Matouše stěžoval. „Jakmile loni panovník

dosadil na radnici místo patricijů členy řemeslnických cechů, vydala městská rada nový řád pro tovaryše. Umíš si asi představit, jak vypadá. Jako by nestačilo, že nás mistři za práci mizerně platí. Prý odpovídají i za naši počestnost. Pokud by se tovaryš nechoval tak, aby se to jeho mistrovi líbilo, může ho předat k potrestání městské radě, nedá mu vysvědčení o tovaryšství a dokonce ho ani nemusí pustit k mistrovské zkoušce. Chápeš? Můžeš mít ruce úplně levé, ale pokud budeš poslušný, bude to podle našich konšelů v pořádku.“ Pak si odplivl, vstal ze ševcovského verpánku, prsty špinavé od smůly si otřel o koženou zástěru a z police sundal džbán s pivem. Zhluboka se napil a pak ho podal Martinovi.

„Jenže já jeho tovaryš nejsem,“ rozčiloval se Martin.

„Tak se odstěhuj do hospody.“

„Tam by to bylo ještě dražší. Původně jsem myslel, že mám peněz na studia dost, jenže za chvíli budu muset platit i za to, že dýchám.“

„Že já se dal na tohle hloupé řemeslo,“ stěžoval si Holota a znovu se napil. Pak rozmrzele obrátil džbánek dnem vzhůru, protože byl prázdný. Vrátil ho na polici a přitom vykládal, že na Menším Městě pražském jsou na tom tovaryši mnohem lépe, jenže tam je ševců jenom pár a všichni dělají pro královský dvůr. Zaměstnávají jenom tovaryše, které si sami vychovají nebo kteří mají doporučení z ciziny. A na Novém Městě je to samá žebrota, tam by si vydělal ještě míň než tady.

„Mám už našeho ctihodného Matouše plné zuby. Celý život utíkám před hlupáky, a nakonec u něho bydlím,“ zlobil se Martin.

„Bydlet u hlupáka má ale i výhody,“ namítl tovaryš Holota a zvedl oči ke stropu, aby nebylo pochyb, o kom

hovoří. Pak ztišil hlas a vysvětloval: „Dělej to jako já. Po večeři se mu jdu ukázat, pak v komoře rozsvítím svíčku, za chvíli ji zhasnu a zmizím.“

„Na tohle ti skočí?“

„Má svých konšelských starostí tolik, že musí myslet i na jiné věci. Co je jeden tovaryš proti blahu celého Starého Města pražského? A navíc, copak není hlupák?“ jízlivě se ušklíbl Holota. „Ale žes dneska v noci nepřišel, to naštvalo i mě. Myslel jsem, že se spolu napijeme na seznámení.“

„Snad mi nechceš namluvit, že každý, kdo do Prahy přijde, musí pohostit úplně všechny ve městě? Stačí, že jsem včera platil za celou univerzitu.“

„Když na to máš… Ale spolu budeme bydlet, a tak se sluší chvíli posedět. Já jsem ovšem skromný. Stačí mi pár džbánků piva,“ oznámil Holota a přátelsky poplácal Martina po zádech. „Takže platí. Dneska večer.“

„Musím ještě něco zařídit na univerzitě,“ bránil se nepřesvědčivě. Do komory za dílnou uložil loutnu, převlékl se a pak odešel. Původně chtěl rozhovor s rektorem odložit, aby nevzbudil dojem, že je namyšlený, ale pak si řekl, že nemá cenu čekat. Rychle si ověřil, že to, co se naučil v Paříži, tady musí na bakalářskou zkoušku bez problémů stačit.

I když se ve městě nevyznal, cestu k bráně u kostela svatého Salvátora, kudy se chodilo k poříčskému brodu, našel snadno. Právě když procházel napříč nevelkým náměstím s kašnou, křikl na něho patricij v zelených brokátových šatech, aby se na chvíli zastavil. Změřil si ho a pak se přísně optal, zda našel dům U Kožené škorně.

„Poradil jste mi dobře,“ přikývl Martin vděčně. „Ale možná byste udělal lépe, kdybyste mne poslal jinam.“

„To jsem se ti snažil povědět už předevčírem," usmál se patricij. „I v mém domě bys našel místo, kam složit hlavu. Levnější by to sice nebylo, ale žil bys alespoň mezi slušnými lidmi. Pokud bys potřeboval, ptej se na Rutgera z rodu Ruthardoviců. Můj dům je hned pod hlavním rynkem a jmenuje se U Modrého kola. Jmenuje se tak už celé generace…"

„Děkuji, pane," přikývl Martin zdvořile. „Musím se ve městě nejprve rozkoukat. Chci co nejdříve složit bakalářskou zkoušku a pak se uvidí."

„Až budeš bakalář, mohl by sis u mě nějaké peníze vydělat. Vzdělaného písaře potřebuje kupec vždycky. Bůh s tebou!" řekl laskavě a křikl na staršího muže v plášti, který kolem nich prošel, aby počkal. Otočil se a rychle ho dohnal.

Martin se za ním chvíli díval a přemýšlel. Nevěřil, že by svět byl tak jednoduchý, aby mu cizí kupec sám od sebe nabízel na ulici pomoc. Pochopil už, jaká nevraživost tu mezi patriciji a řemeslníky panuje, jenže jenom to nemohl být ten pravý důvod. Nakonec si řekl, že se bude raději věnovat svým starostem.

Za chvíli už stál na opačném břehu řeky u biskupského dvora. Rektor pražského vysokého učení mistr Štěpán seděl ve své pracovně a studoval jakousi listinu. Když Martin ze Stvolna vešel, odložil ji a chvíli nepřívětivě mhouřil oči. Jakmile ho ale poznal, usmál se, vstal a objal ho. Pak se laskavě optal, co ho k němu přivádí.

„Byl jsem včera na lekci mistra Zachariáše, jak jste mi poradil, Vaše Magnificence," řekl pokorně. „Hovořil o tom, jak je pro dnešní dobu důležitá odvaha bojovat za víru a její čistotu. Přemýšlel jsem o jeho slovech a mám

pocit, že bych byl schopen předstoupit před učené mistry a složit bakalářskou zkoušku, abych mohl pokračovat dále ve studiu ke slávě boží.“

„To je jistě chvályhodný záměr,“ přikývl spokojeně hlavou rektor Štěpán. „Jakou fakultu si chceš potom zvolit?“

„Ještě si nejsem jistý. Možná právnickou.“

„Zapíšu tě mezi žadatele. Do měsíce se budou bakalářské zkoušky konat. Nejsi jediný, kdo o ni požádal. Poplatek činí kopu grošů,“ dodal rektor, otevřel knihu, namočil do inkoustu brk a rychle začal psát. Martin tiše polkl, protože ta částka byla obrovská. Za ni by mohl klidně žít celý měsíc. Jenže co měl dělat? S povzdechem otevřel váček, na stůl vysázel peníze a počkal, až je uloží do okované truhlice v rohu místnosti. Pak mu rektor Štěpán požehnal a propustil ho.

12

Večer odvedl tovaryš Holota Martina do nevelkého, ale celkem příjemného měšťanského výčepu v domě U Tří klasů. V nízké klenuté jizbě stály jen dva stoly a lavice kolem už byly obsazené. Ale sotva vešli, všichni je přátelsky vítali a hned jim udělali místo. Vzápětí se objevila usměvavá světlovlasá žena středního věku a bez ptaní přinesla dva džbánky ječného piva.

„Tak to je on,“ hlásil tovaryš hrdě a prstem ukazoval na Martina ze Stvolna.

„Já myslel, že se mnou chceš posedět jen ty,“ bručel trochu rozmrzele. „Doufám, že tyhle hostit nemusím.“

„Naopak, my zveme tebe," opáčil Holota hrdě. „Tohle je představenstvo našeho tovaryšského bratrstva, abys věděl."

„Počkej!" přerušil Holotu černovlasý kudrnatý muž v pěkných šatech. Pak se obrátil na Martina a s úsměvem vysvětloval, že ho zvou, ovšem pouze za předpokladu, že je ochotný zahrát na loutnu. Dodal, že mu přátelé z druhého břehu Vltavy vyprávěli, jak nádherně včera zpíval v annenském klášteře a ještě nádherněji na ulici, když táhl s přáteli do nevěstince U Anděla. Chápe, že to tu ještě dobře nezná, proto by mu chtěl poradit, aby si příště vybíral holky z téhle strany řeky, protože tady jsou mnohem půvabnější. Když tohle říkal, chytil šenkýřku kolem pasu a přitáhl ji k sobě. Zamračila se a pleskla ho rukou, ale příliš se nebránila. Nakonec černovlasý kudrnatý muž dodal, že se jmenuje Bolek, je tovaryšem u soukeníka Weldena a přátelé ho pověřili, aby s radnicí a cechmistry jednal jménem ostatních tovaryšů.

„A kde bych měl podle tebe skončit dneska?" opáčil Martin v dobrém rozmaru. Společnost staroměstských tovaryšů se mu líbila na první pohled. Když kvůli ničemu jinému, tak proto, že tovaryši si platili útratu na rozdíl od jeho univerzitních přátel sami.

„Dneska?" protáhl Bolek, jako by ho tahle otázka zaskočila. „Nu, nejspíše na slamníku v domě U Zlaté škorně, aby se na tebe konšel Matouš nezlobil."

Sotva to řekl, vypukli všichni v hlasitý smích.

„A pokud bych nechtěl ležet vedle toho Jidáše, který mne sem přivedl?" pobaveně se optal Martin a začal ladit loutnu.

„V tom případě se můžeš vyspat v šenku tady na lavici. Protože dnešní večer se bude pít. Žádné holky!"

opáčila přísně šenkýřka. „Pivo vás omámí víc a stojí míň. Já nechápu, proč byste měli utrácet za nějaké helmrechtnice.“

„Tomu nemůžeš rozumět. Zkoušela jsi to někdy?“ začali na šenkýřku pokřikovat tovaryši dobromyslně. Ale ta se nedala. Naoko přísně jim pohrozila, že jestli se budou chovat jako pohani, nasype jim do piva otrušík. Ale jen tolik, aby jim uschlo to, na co jsou tak hloupě hrdí, a přitom to ve skutečnosti nestojí vůbec za řeč.

„Tak už se, Aničko, nerozčiluj,“ chlácholil ji Holota.

Martin se šenkýřce galantně uklonil a oznámil, že první píseň věnuje její kráse. Pak začal hrát jednu z milostných písní, o které věděl, že je v Praze velice oblíbená. Šenkýřka se opřela o zeď, zasněně ho poslouchala a na konci, kdy v písni umírá hrdina láskou, se jí začaly po tváři kutálet slzy. Sotva skončil, otřela si tváře a řekla, že by si její hosté měli vzít z téhle písně ponaučení.

„Jste bejci a myslíte jenom na to jedno,“ tvrdila rozhořčeně. „Kdo si dá ještě pivo?“

Hlouček studentů v krátkých pláštích a s čapkami na hlavách mířil přes rynek k farní škole U Týna na lekci mistra Walthera. Jan Milic vysvětloval Martinovi, že mistr Walther býval osobním lékařem krále Jana Lucemburského. I když jeho přednášky nejsou nijak skvělé, není dobré vyhýbat se jim, neboť stále zůstal vlivným mužem a studenti, kteří by je nenavštěvovali, by mohli u kolegia mistrů upadnout v nemilost.

„Nejde o to, že by si mistr Walther tolik potrpěl na svou učenost, kterou by chtěl předávat dál,“ dodával Heidenreich. Na oku měl velikou modřinu a nikomu

nechtěl povědět, kde k ní v noci přišel. „Kdybychom za ním nechodili, nedostával by od nás groše za účast na lekcích. Někdy si říkám, jestli by nebylo lepší jen platit, ale nechodit tam. Vyšlo by to skoro stejně.“

„To není pravda,“ protestoval hubený zrzavý Němec. „Jeho přednáška o léčení ran byla skvělá.“

„Možná, ale co s tím?“ bručel Jan Milíč. „Mě zajímá cesta ke spasení. O rány na našem smrtelném těle se stejně postará Bůh a je na něm, zda se člověk vyhojí, či předstoupí před soud nejvyšší. K čemu se učit, jak rány obvazovat?“

„Bůh jistě řídí kroky všech křesťanů, ale občas je mu třeba pomoci,“ namítl Martin, který byl na lekce proslulého lékaře zvědavý. „Zažil jsem už mnohokrát, že dobrý lékař zachránil člověku život. Ale kdyby ho ošetřoval špatný lékař, dopadlo by to s ním zle.“

Než se stačil Jan Milíč ohradit, vcházeli už do tmavého průjezdu starobylé budovy. Stála za chrámem Panny Marie před Týnem a sídlila v ní proslulá farní škola. Skoro se srazili s farářem, jehož doprovázel mladý klerik. „Spěcháme k umírajícímu," vysvětloval v běhu, jako by se chtěl omluvit.

Byt mistra Walthera ležel v přízemí a vcházelo se do něj ze dvora. Byl rozlehlý a vznikl zřejmě spojením dvou menších mnišských cel.

Měl tři okna, to poslední bylo proraženo dodatečně na místě starších dveří. U pulpitu stál vysoký holohlavý muž. Oblečený byl do tmavého mnišského hábitu a jeho věk se dal odhadnout těžko. Měl široké tváře s odulými rty a kolem očí hluboké vrásky. Celý jeho zjev působil dojmem únavy a odevzdanosti. Když hlouček studentů vstoupil, rychle si je změřil a všem požehnal. Pak je požádal, aby dveře nechali pootevřené, protože je dusno a za chvíli by se tu nedalo dýchat.

Martin se usadil na stoličce a spolu s přáteli mlčky čekal na zahájení lekce. Pomalu se trousili další žáci. Jako poslední se objevil štíhlý mladík v neforemném hábitu, který přišel pozdě i na přednášku do svatovítské kapituly. Jediné volné místo bylo vedle Martina. Došel k němu, zvedl nízkou dřevěnou stoličku a odsunul ji dál ke stěně. Pružně se posadil a sklopil stydlivě oči k zemi.

„Protože už dorazil i náš Jan, myslím, že můžeme začít, protože on chodívá vždycky poslední. Pokud nepřijde rovnou pozdě," oznámil hlubokým příjemným hlasem mistr Walther a přitom se na mladíka v neforemném hábitu přátelsky usmál. Pak nalistoval v objemné knize popis horkých nemocí a začal předčítat,

co o nich soudí proslulý řecký učenec Hippokrates. Četl monotónním hlasem, pomalu, každé slovo vyslovoval s důrazem, aby si ho všichni dobře zapamatovali.

Martin ho brzy přestal poslouchat. Znal tenhle traktát, protože ho už kdysi četl. Všiml si, že do místnosti vlétla veliká moucha a začala kroužit nad holou lékařovou hlavou. Zvědavě ji sledoval a uvažoval, zda se na jeho lysinu posadí, a představoval si, co proslulý lékař udělá. K jeho velikému zklamání však moucha chvíli poletovala, pak zamířila k pootevřeným dveřím a vylétla ven.

Jak se znuděně rozhlížel, podvědomě zachytil zkoumavý pohled mladíka, jehož mistr nazval Janem. Ohlédl se a zjistil, že mladík si ho opravdu prohlíží. I když seděl ve stínu, neuniklo mu, že má jemný obličej a je velice hezký. Mladík okamžitě sklopil oči a rychle se odvrátil. Martin ožil. Mnohokrát se mu stalo, že se potkal s jemnými a krásnými mládenci, kteří nalézali rozkoš v náručích mužů. Ale oči žádného neměly tak znepokojující třpyt jako Janovy. Nebyl si sice úplně jistý, ale byl ochotný vsadit se, že pod neforemným hábitem se ukrývá dívka. Takové oči muž mít nemohl. Opatrně nadzvedl stoličku a přisunul se blíže k dívce v hábitu. Vrhla na něho vyděšený pohled. Konejšivě se na ni usmál.

Okamžitě pochopila, že odhalil její převlek. Na tváři se jí objevil jemný ruměnec studu. Vyskočila, uklonila se mistru Waltherovi, cosi zmateně vykoktala na svou omluvu a utekla. Martinovi okamžitě došlo, že ji už nikdy neuvidí, pokud ji nechá odejít. Byl opravdu zvědavý, co je zač. Uklonil se mistrovi stejně jako ona a vyběhl za ní. Dohnal ji ještě v průchodu týnské farní

školy. V očích měla slzy. Popadl ji za ramena a donutil, aby zůstala stát.

„Jak se opravdu jmenuješ?“

„Jestli mě hned nepustíš, začnu křičet. Skončíš v lepším případě na pranýři, v horším na šibenici.“

„Zač? Že jsem zastavil spolužáka?“ opáčil pobaveně. „Jo, jiná by byla, kdybych tohle udělal cizí dívce. Jenže copak smí dívka navštěvovat univerzitu?“

Dívka sklopila oči, ale nevypadla vyděšeně. Také prvotní pobouření mizelo z jejího obličeje. Pokradmu si Martina prohlížela a zřejmě zvažovala, zda mu má důvěřovat, nebo se raději pokusit nějak zmizet. Nakonec tiše slíbila, že mu všechno vysvětlí. Přiznala se, že většina mistrů o jejím převleku ví. Ani jeden v tom však neshledal nic, co by odporovalo křesťanské víře, a sám rektor její návštěvy povolil. Pak zvedla oči, poprvé se nepatrně usmála a řekla, že navíc platí mistrům za účast na lekcích mnohem víc peněz než ostatní, takže si nemají nač stěžovat. Ihned však zase posmutněla a dodala, že je jí ovšem jasné, že dneškem musí s tím vším skončit. Věděla samozřejmě, že její převlek jednou někdo odhalí, jen doufala, že to nebude tak brzy. Je jí to velice líto, protože ji nebaví sedávat s přeslicí v ruce nebo vyšívat.

„Proč bys musela s návštěvami univerzity skončit?“ nesouhlasil Martin živě. „Já to přece nikomu nepovím. Naopak, budu tě chránit.“

„Jak jsi poznal, že nejsem muž? Žádný student si toho zatím nevšiml, až ty. A to navštěvuji lekce skoro tři měsíce. I když je pravda, že jsem si dávala pozor.“

„Skoro všichni muži se dívají ženám hlavně do výstřihu. A pak je samozřejmě zajímá ještě to, co je o něco níže. Jenže já se jim dívám především do očí.

Ženské oči poznám, to mi věř. I kdyby ses oblékla do brnění a já viděl průzorem helmy jen tvé oči, poznám, že nejsi muž.“

„Neznám muže, který by se zajímal o ženské oči. Lžeš!“ odsekla úsečně.

Ale Martin pokrčil lhostejně rameny, že jemu je to jedno. Dodal, že on zase nezná dívku, která by se převlékala za muže jen proto, aby navštěvovala univerzitní lekce. Kdyby mu někdo něco takového vyprávěl, také by ho označil za lháře. Pak se optal, jak si tedy myslí, že ji odhalil, když má postavu jako kluk.

„Nemám ji jako kluk,“ vyhrkla bezděčně, ale hned stiskla rty a zamračila se. Rozpačitě přešlápla a pak ukázala rukou na vrata týnské školy. „To tady budeme klábosit až do večera?“

„Rád tě doprovodím. Pokud mi řekneš, jak se doopravdy jmenuješ.“

„Když to neřeknu, tak mě necháš být?“ opáčila ihned a z jejího hlasu se ozvalo skryté potěšení z toho, že ho může provokovat. Martin si uvědomil, že tahle štíhlá dívka je na mužskou společnost zvyklá. Ovládala prostředky, které dělají ženu cudnou, ale současně muže vzrušují. Její výraz však postrádal obhroublost, jakou se vyznačovaly holky z šenků. Dívčina gesta stejně jako způsob řeči svědčily pro mimořádné vzdělání a kultivovanost, jakou by jí mohla závidět většina mužů. Martinovi se pobaveně mihlo hlavou, že konšel Matouš v první řadě.

„O čem přemýšlíš?“ optala se zneklidněně, protože jí neodpověděl.

„O jednom ševci,“ odpověděl popravdě. Když si všiml jejího nechápavého pohledu, vesele dodal, aby se

tím netrápila. „Ty se mě taky ptáš na nesmysly. Tak mi dovol, abych o nesmyslech přemýšlel i já.“

„Na jaké nesmysly se tě ptám?“

„Třeba na to, jestli tě nechám být, pokud mi neřekneš své pravé jméno,“ odpověděl pobaveně a zamířil na rynek. Blížilo se poledne a u kašny stálo několik dívek s putnami a čile klábosilo. Dívka v neforemném hábitu se rozběhla za ním.

„Počkej!“ nařídila přísně. „Tak chceš vědět, jak se jmenuji, nebo je ti to jedno?“

„Už hodinu se o nic jiného nesnažím. Pokud svou počestnost střežíš stejně svědomitě jako své jméno, pak…“

„Co pak?“ vyjekla uraženě a zastavila se. Martin však pomalu pokračoval dál ke kašně. Šlehla po něm pohledem, ale znovu ho rychle dohnala. Popadla ho za ruku a tiše řekla, že se jmenuje Jana. Jestli chce, může ji doprovodit až k přívozu u zbořeného Juditina mostu, neboť bydlí na druhém břehu Vltavy. A ještě dodala, zeje dcerou zámožného měšťana, který je na Malém Městě pražském dobře známý, a proto nechce, aby ji doprovázel až domů.

„Copak by tě někdo poznal?“ podivil se s hranou nedůvěrou. „Žádný muž se přece nedívá dívkám do očí. A v tomhle ohavném hábitu by se tě spíše lekli.“

„Jsi ten nejprotivnější chlap, jakého jsem kdy potkala.“

„Potkala jsi jich už hodně?“ popichoval ji.

„Určitě ne tak, jak se možná snažíš naznačit,“ řekla rezolutně. „Ale jinak dost na to, abych si na tebe dávala pozor.“

„Vidíš, jak se krásně shodneme? Zrovna mě napadlo, že si na tebe musím také dávat pozor.“ Zatím došli k bráně u řeky a sešli před městské hradby na

Rejdiště. Jana křikla na převozníka, aby chvíli počkal, že hned přijde. Zastavila se, jako by najednou nevěděla, co dál. Oba mlčeli. Pak se Martin pokusil políbit ji na tvář, ale rukou ho odstrčila a rozběhla se k pramici.

„Zítra ráno bude lekce mistra Zachariáše. Přijdeš tam?“ volal za ní.

„Uvidíme,“ opáčila a skočila do loďky. Jakmile převozník odrazil od břehu, otočila se a zamávala mu. Pak se posadila a cudně sklopila hlavu.

13

Zpátky do týnské farní školy na lekci mistra Walthera se Martin nevrátil, i když věděl, že bude trvat až do odpoledne. Vltavský břeh zalévaly paprsky pozdního podzimního slunce a jako zlatavé záblesky se odrážely od vln řeky. U vody klečelo několik pradlen v plátěných suknicích. Chvíli si spokojeně prohlížel křivky oblých ženských pozadí a po dlouhé době cítil radost ze života. Pak se loudavě vydal k nedaleké krčmě. Byla to chudobná dřevěná chatrč se dvěma stoly a rozviklanými lavicemi venku pod přístřeškem s doškovou střechou.

Posadil se, objednal si džbánek piva, opřel se o stěnu a na chvíli zavřel oči. Pokoušel se představit si, jak vlastně Jana vypadá. Příliš nevěřil, zeje dcerou měšťana. Na to se chovala příliš sebevědomě. Odhadoval, že její otec bude spíše královský úředník. To by také vysvětlovalo, proč jí rektor dovolil tajně univerzitu navštěvovat. I když platila víc než ostatní studenti, Martin nevěřil, že by bylo kolegium mistrů tak tolerantní,

aby pro bezvýznamné děvče porušovalo nařízení českého krále.

„Ty spíš?“ uslyšel zvědavý mužský hlas. Otevřel oči a uviděl starého rybáře s vrásčitým obličejem, který se posadil k vedlejšímu stolu a usmíval se na něho skoro bezzubými ústy.

„Přemýšlím,“ odpověděl trochu neochotně. Neměl rád, když ho někdo rušil. Obraz Janina obličeje zmizel.

„Tak proto,“ přikývl starý rybář rozvážně. „Vidíš, to mě nikdy nenapadlo, že se při přemýšlení musejí zavřít oči. Víš, já jak je zavřu, tak hned usnu.“

„Možná to tak máš v životě jednodušší,“ souhlasil Martin, zvedl džbánek a napil se. Pivo bylo řídké a skoro bez chuti.

„To máš pravdu,“ souhlasil rybář. „V řece je pořád dost ryb, a tak si chvála Bohu na živobytí vydělám.“

Pod přístřeškem se objevil špinavý šenkýř. Přísně se zamračil na rybáře a vyštěkl, aby neobtěžoval hosty, protože je mu jasné, že si tu stejně nic neobjedná. Ale pokud by to náhodou udělal, pak chce peníze předem, protože ví, co je zač.

Starý rybář začal protestovat, že nikde nestojí, že by se tu nemohl posadit jen tak. A pána přece neobtěžuje. Martin položil na stůl sedm měďáků za pivo a skoro plný džbánek podal starému rybářovi, aby ho dopil. Pak vstal a rychle odcházel. Za sebou slyšel, jak šenkýř rybářovi spílá, že hosta odehnal a on teď bude mít škodu, protože by si určitě poručil ještě jeden džbánek, neboť jeho pivo je nejlepší na celém Rejdišti. To Martina ze Stvolna jen utvrdilo v přesvědčení, že by neměl chodit do šenků pro chudinu.

Jenže na druhou stranu věděl, jak je na tom s penězi. Z Francie si přivezl dva plné váčky stříbrňáků a myslel, že mu budou stačit nejméně do příštího léta. Pořád musel platit a v Praze bylo mnohem dráž než v Amiensu, kde strávil poslední zimu. Pokud si nějaké stříbrňáky nevydělá, s bídou vystačí do jara. Povzdechl si a zlostně kopl do hroudy bláta, která ležela na vltavském břehu. Pak zamířil ke katovně, aby se podíval na svého hnědáka.

Do domu U Zlaté škorně se vrátil poměrně záhy. Na dvoře potkal konšelovu dceru Juditu. Pozdravil j i drobnou úklonou a hned spěchal do komory za dílnou. Holotovi řekl, že má ještě nějakou práci, a pokud by se do večerního klekání nevrátil, ať to nějak svému mistrovi vysvětlí. Pak sebral loutnu a zmizel.

Jenže vydělat nějaké peníze nebylo tak snadné, jak si původně představoval. V Paříži se majitelé šenků předháněli, aby v jejich krčmách zpíval a hrál. Dávali mu nejen najíst, ale i peníze. Jenže tady byli šenkýři ochotní dát mu nejvýše džbánek piva. Všichni naříkali, že je těžká doba a oni vydělají stěží na živobytí. A navíc pivo, které nabízejí, je tak výtečné, že si ho hosté koupí, aniž by jim k tomu někdo zpíval.

Rozmrzele bloudil po Starém Městě pražském, až došel na Havelský rynek. Tady sídlili nejbohatší němečtí patricijové. Většina domů byla solidní kamenná stavení s věžemi. Napadlo ho, že tady by mohl mít větší naději vydělat si pár grošů svou hrou. Jenže hned z prvního zájezdního hostince ho šenkýř vyhnal a hartusil, že žebráky ve svém podniku trpět nebude.

Martin dostal neuvěřitelný vztek. I kdyby král Karel zřídil v Praze tři univerzity, budou tu stejně žít jenom pitomci, říkal si zlostně. Kráčel širokou ulicí k Havelské

bráně, když zahlédl honosný dům, nad jehož vraty bylo napsáno, že se jmenuje U Růžové studně. Okamžitě si vzpomněl na paní Agátu, s níž se setkal hned po svém příjezdu do Prahy.

„Inu co," řekl si vzpurně. „Na jednu návštěvu hampejzu ještě mám. I když tenhle asi nebude z nejlevnějších."

Stiskl bronzovou kliku odlitou do tvaru jakéhosi fantastického zvířete, otevřel vrata a vstoupil. Ocitl se v širokém průjezdu s několika dveřmi a širokým schodištěm. Hned za vraty seděl na dřevěné lavici podomek a dřímal. Vedle sebe měl položený tesák.

„Co tu chceš?" zabručel, sotva Martina uviděl. Vyskočil, popadl do ruky tesák a zastoupil mu cestu. Přísně řekl: „Tebe neznám."

„Já tebe také ne. Ale to ještě neznamená, že ti budu mávat zbraní pod nosem."

Podomek si jeho poznámky nevšímal. Stál před ním výhružně rozkročený, aby bylo zřejmé, že tady je pánem on. Mlčky si ho prohlížel, ale protože se mu Martinův oděv zdál slušný, nařídil, ať mu ukáže váček s penězi. Stiskl ho v dlani, a když se přesvědčil, že uvnitř jsou opravdu stříbrňáky, celkem laskavě ho požádal, ať se na chvíli posadí na lavici, že hned přivede paní Agátu.

Netrvalo to dlouho a na schodišti se objevila majitelka podniku. Měla na sobě dlouhý pohodlný šat z jemného plátna a přes něj přehozený soukenný plášť lemovaný stříbrnou výšivkou. Martina poznala hned. Usmála se a vyšla mu vstříc, aby ho uvítala.

„Netušila jsem, že si ke mně najdeš tak rychle cestu," řekla s milým úsměvem.

„Ani já netušil, že dneska skončím tady," odpověděl a vstal z lavice.

„Proč se mračíš?"

„Pokud jsou lidé nešťastní, obvykle se neusmívají. Hledat ztracený klid může člověk v kostele, nebo nevěstinci. Já volím raději to druhé."

„V tom případě jsi zvolil špatně," řekla přísně, i když bylo zřejmé, že se neurazila. „Tady je počestný dům. Mám tu hostinec a lázeň. To je vše."

Martin se zarazil a v duchu se ptal, zda ji při prvním setkání přece jen neodhadl špatně. Ale to už mu paní Agáta pokynula, aby ji následoval. Otočila se a stoupala po schodech do patra. Podomek je chvíli sledoval a pak se vrátil na své místo u vrat.

Hned nad schody byla veliká komnata, jejíž stěny zdobily barevné fresky s výjevy z jakési hostiny. Paní Agáta na ně ukázala a optala se, zda by uměl povědět, co zobrazují. Martin neměl náladu na vtipkování a zabručel trochu nezdvořile, že určitě nějakou pohanskou hostinu.

Ale hostitelka mu přísně nařídila, ať trochu potrápí svou hlavu, protože ona si může vážit jen těch, kteří nejsou hlupáci. A že na tuhle otázku musí odpovědět každý, kdo sem přijde poprvé.

Martin si povzdechl, ale pomalu se mu vracela nálada. Došel ke stěně a začal si fresku pečlivě prohlížet. Podle oblečení bylo jasné, že jde o výjev z doby starověkého Říma. Pak začal studovat jídlo, která leželo před hosty na tabuli. Byla tam spousta ryb a jiných mořských živočichů, ale také zelenina, o níž se v lékařských spisech uvádělo, že vzbuzuje mužskou touhu a prodlužuje rozkoš.

„Nu, řekl bych, že to je hostina u Trimalchiona. Protože nic jiného by se sem asi nehodilo. I když je tenhle dům počestný, jak říkáte," řekl po chvíli zevrubné prohlídky.

„Výborně," rozzářila se a zatleskala rukama. I když už nebyla mladé děvče, velice jí to slušelo. Její krása byla trochu výstřední a vyzývavá. Ukázala ke stolu, u něhož stál pár křesel s vyřezávanými opěradly, a řekla: „Posadíme se a povíš mi, co mohu udělat, aby ses tolik nemračil. Dáš si pohár vína?"

„Rád. Ale jestli mne rozptýlíte, o tom pochybuji. Jestliže není po ruce kostel ani nevěstinec, čím zahojím svou duši?" optal se provokativně. Pak zvedl nádhernou číši z nazelenalého skla a připil na hostitelčinu krásu.

Spokojeně přikývla a začala vysvětlovat: „V křesťanském světě sis snad už mohl zvyknout na to, že nic není takové, jak na první pohled vypadá. V Praze sice najdeš spoustu kostelů, ale pokud by měl Bůh popravdě povědět, které opravdu považuje za své příbytky, těžko by vybíral. Stejně tak najdeš v Praze spoustu počestných domů, o kterých časem zjistíš, že ti poskytnou služby stejně dobré jako podniky, které nazýváš nevěstince. V městském nařízení se totiž píše, že domy kurevné jsou zakázané. Když nedávno hrozil zemi mor, měšťané vyvraždili ve jménu boží lásky pár židovských rodin a také upálili několik nevěstek."

„Také jsem podobné nesmyslné vraždění zažil. Ale zažil jsem i ten mor…"

„Nám se chvála Bohu vyhnul. Od té doby je v mém domě pouze počestný hostinec. I když je pravda, že tu obsluhují dívky. Ale to je dneska v Praze běžné. Co ale není běžné, je, že mne navštěvují pouze ti nejlepší hosté.

Jen tak mimochodem, že freska zobrazuje hostinu u Trimalchiona, poznalo zatím jen pár mužů. Kromě tebe i náš arcibiskup Arnošt z Pardubic a urozený pán z Rožmberka.“

„Co si mohou dovolit ti dva, to si chudý student může dovolit těžko,“ souhlasil hořce a začal jí vyprávět o svém trápení. Jak je v Praze draho a jak jsou všichni šenkýři tupí a lakomí. Pozorně poslouchala a občas přikývla, aby ho povzbudila k další řeči. Když skončil, optala se, zda opravdu umí na loutnu hrát tak dobře, jak tvrdí, nebo se jen vytahuje.

Martin zvedl nástroj a zamyšleně přejel prsty po strunách. Hudba mu vždycky vracela jistotu. Často měl pocit, že hrou se jeho duše dokáže přiblížit Bohu více než během mše, i když někdo by mohl tohle tvrzení označit jako kacířství. Přivřel oči, sevřel loutnu a začal zpívat píseň o mladíkovi, který bloudí mrazivou nocí, až uvidí chrám Panny Marie. Tohle byla vůbec první píseň, kterou v životě složil. Pro abatyši Johanu, již tak vášnivě miloval.

Sotva skončil, začala paní Agáta nadšeně jásat, že něco tak skvostného už dlouho neslyšela. Pak řekla, že by mu mohla nabídnout peníze, jenže si není jistá, zda je práce u ní pro takového minesengra důstojná. „Víš, jde o to, že bys musel hrát mým zákazníkům. Ale jinak, než jsi zvyklý.“

„V životě jsem dělal už ledacos,“ přiznal se rozpačitě. „Ale nemyslím, že by to u vás bylo horší než jinde. Spíše naopak. Co mi můžete nabídnout?“

„Pro nejbohatší hosty máme zvláštní komnatu. Hned za lůžkem je ozdobná dřevěná mříž a za ní výklenek se zvláštními dveřmi. Mnozí hosté touží poslouchat při

milování hudbu. Měla jsem dobrého loutnistu. Jenže jednou ho napadlo, že vydíráním mých hostů by si mohl vydělat více než zpěvem. Našli ho utopeného v řece. Byl to hlupák, ale to ty na první pohled nejsi. Nemusel bys sem chodit každý den. Hosté, kteří touží po rozkoši s hudbou, se většinou objednají předem. Ale jakmile pro tebe vzkážu, musíš přijít, i kdybys měl zrovna audienci u krále. Bývá to tak třikrát čtyřikrát týdně. Za každou návštěvu dostaneš tři stříbrňáky. Protože nejsem bez srdce a chápu, že jsi normální muž a během služby můžeš pocítit touhu, která je přirozená, nebudu tě vůbec omezovat. Pokud se pak budeš chtít pomilovat s některou mou dívkou, která bude zrovna volná, budeš to mít zadarmo. Ovšem jídlo a pití si budeš platit sám. Budeš tu hrát, dostávat peníze, můžeš se do sytosti milovat, ale jinak budeš slepý, hluchý a němý. Souhlasíš?“

„Hrál jsem během bitvy, opilcům v hospodě i jeptiškám v klášteře, hrál jsem za peníze i jen tak pro radost, vystupoval jsem dokonce i před naším králem. Ale umělecká příležitost, jakou mi nabízíte, je pro mne opravdu zcela nová. Nicméně jeden minstrel mi vyprávěl, že v Burgundsku sloužil u velmože a tomu hrál v ložnici, když se miloval se svou paní. Ovšem neukrýval se za žádnou zástěnou. Takže určitě nebudu ani první, ani poslední. Navíc nabízíte velice slušnou odměnu. Když se může jako babylonská nevěstka chovat církev, proč bych nemohl já, chudobný student?“ řekl trochu ironicky.

„Zvykneš si,“ usmála se paní Agáta, pohladila ho po hlavě a něžně políbila. „Protože už patříš sem, dneska to budeš mít jako závdavek zadarmo. Pojď, seznámím tě se svými děvčaty. Mám ta nejhezčí, jaká v Praze najdeš.“

Do domu U Zlaté škorně se Martin vrátil až pozdě za tmy. Sotva se uvelebil v komoře na svém slamníku, objevil se konšel Matouš. Zjevně ho vyhlížel, zda se vůbec vrátí. Na sobě měl drahý plášť, který nosil s oblibou jako odznak svého úřadu. Byl rozčilený a zlostně se mračil. Bez úvodu začal spílat, že takhle si to nepředstavuje, neboť bez pořádku by křesťanský svět zanikl. Hovořil dlouho a křičel stále hlasitěji, až se rozkašlal a musel toho na chvíli nechat.

„Skončil jste?“ opáčil klidně Martin a vstal. Zvedl ze země koženou brašnu a začal si do ní skládat věci. Teď, když měl zajištěný slušný příjem, neměl důvod zůstávat pod střechou toho nadutého pitomce. Za to, co si vydělá v hampejzu, by se mohl ubytovat v nějakém levnějším hostinci a bude mít klid.

„Tak abyste věděl, já nejsem váš sluha,“ řekl ostře. „Pokud to náhodou nevíte, studenti jsou pod zvláštní ochranou našeho milostivého krále Karla. A nikdo, i kdyby to byl konšel, mi nebude nařizovat, co mám dělat. Jsem svobodný člověk a pocházím z urozeného rodu. Pokud nemáte o mé peníze zájem, odejdu. Dejte mi chvilku a už mne tady neuvidíte.“

„Počkej, počkej,“ obrátil okamžitě konšel Matouš. Rychle si spočítal, o kolik stříbrňáků by přišel. Přitom je dostával jen za to, že ho nechával přespávat na slamníku v zatuchlé komoře za dílnou. Rozmrzele začal Martina uklidňovat: „Pochop, že ctnostný život vede ke spasení… Tak dobrou noc!“ Otočil se a rychle odešel.

„Tedy tys mu to dal,“ vyhrkl obdivně tovaryš Holota, který se krčil v koutě. „Víš, někdy si říkám, že my tovaryši bychom se měli mistrům postavit stejně jako ty.“

„Jenže já mám kam jít.“

„Dobrého tovaryše zaměstnají na Novém Městě pražském vždycky. A jinde rovněž. I když třeba za míň peněz. Ale určitě by se k nám chovali slušněji.“

„Prošel jsem kus světa. Zatím jsem ale nenašel místo, kde by se zámožní chovali slušně,“ namítl kriticky Martin.

Ale tovaryš ho neposlouchal, tak byl zaujatý svým nápadem. Ihned pokračoval: „Co by si beze mě mistr počal? V dílně se skoro neukáže, všechny škorně šiju já. Chodí po městě a všem vykládá, jak těžkou práci mají konšelé. Myslíš, že by ho radnice uživila? Vůbec ne. Za úřad dostane pár grošů, to je všechno. Bez dílny by byl žebrák. Takže kdyby neměl mne, bude sedět na verpánku a má po konšelování. Tak je to.“

„Kdyby od mistrů odešli všichni tovaryši, myslíš, že byste si pomohli? Musel bys stejně zase vstoupit k někomu do služby. Nejspíše k mistrovi, od něhož pro špatné zacházení utekl tovaryš před tebou. Chápeš? Svůj úděl nezměníš.“

„Stejně jednou Matoušovi řeknu, co si o něm myslím,“ zabručel Holota, otočil se na bok, přikryl houní a skoro ihned usnul. Martin však spát nemohl. Ležel na zádech, ruce složené pod hlavou, a opakoval si události uplynulého dne. Kdykoli se mu naskytla příležitost vydělat nějaké peníze, cítil se lépe. Stříbrňáky totiž dávaly člověku svobodu.

14.

„Kdyby nějaký mistr v Paříži řekl polovinu toho, co mistr Zachariáš, exkomunikovali by ho," divil se Martin ze Stvolna, když s přáteli odcházel z lekce ve svatovítské kapitule. Byl rozmrzelý, protože Jana nepřišla. Věděl však, že s něčím takovým musel počítat. Proč by riskovala, když její převlek odhalil?

„V českém království má inkvizice jiné starosti," vysvětloval Heidenreich. „Nejvyšší inkvizitor Havel z Kosořic leží už několik měsíců doma, protože ho někdo přepadl a těžce zranil. A to může mluvit o štěstí, že vůbec žije. Vratislavský inkvizitor Jan dopadl hůře. Před deseti lety ho v Praze zabili. Lidé tady nemají inkviziční úd církve svaté v lásce."

„Není přece důležité, co mají lidé rádi a co ne, ale co je boží vůle," protestoval Jan Milíč. „Já přepadení inkvizitora odsuzuji. Násilí plodí zase jen násilí."

„Jenže Havel z Kosořic upálil stovky lidí. Pokud by ho nezmlátili, upaloval by dál," nesouhlasil Heidenreich. „Můj otec je rytíř a říká, že na hrubý pytel patří hrubá záplata."

„Mezi rytíři možná, ale pro duchovní stav tohle přece neplatí," odporoval mu Filip. „Berounský děkan tvrdí, že lidé musí služebníky boží ctít, i když farníky kárají a trestají, neboť to dělají pro jejich dobro. Někdo musí hříšníky trestat, aby byly duše křesťanů spaseny. Chápeš ten rozdíl? Rytíř dělá všechno jen proto, aby měl truhlice plné peněz. Ale preláti se starají o duše věřících."

„Snad tomu nevěříš?" posmíval se Jan Milíč. „Krčmu v Nuslích má vyšehradský děkan proto, aby spasil duše věřících?"

„Vichřice strhla z kostela svatého Petra a Pavla střechu. Král mu povolil provozovat krčmu, aby se z

výnosů opravila," bránil církev Filip. Když ho přátelé zahnali v diskuzi do úzkých, uměl být velice tvrdohlavý.

„Od té doby, kdy král povolil šenk, vyšehradský děkan ztloustl, ale na střeše nevyměnil ani trám," posmíval se mu Heidenreich a zálibně se ohlédl po měšťanské dívce, která nesla kolem v koši zeleninu z trhu. Hned ale pokračoval: „Říká se, že vyšehradský děkan nedávno půjčil peníze dvěma novoměstským konšelům. Určitě ne z křesťanské lásky, ale za tučný úrok. Proč raději neopraví střechu kostela?"

„Protože takhle vydělá víc peněz," zlobil se Filip nad tupostí přátel. „Až jich bude mít dost, střechu opraví."

„Peněz není nikdy dost," začal vysvětlovat Martin. „Proto se každý snaží vydělávat a vydělávat. Je to jako kolo, které se otáčí a nikde nenajdeš konec. Kdo rozhodne, že člověk nebo církev už má peněz dost? Až opravíš střechu, můžeš vyměnit okna. Také nová dlažba by se hodila. A co postavit kolem kostela hradbu? V hradbě by mohla stát věž s bránou. A když ohradíš kostel, co kdyby se u něho zřídil klášter? Mniši ovšem musí někde hospodařit. V tom případě potřebují poddané, takže musíš založit vesnici. A když máš jednu, proč ne dvě? Souhlasím s Heidenreichem. Církev se má starat především o duše věřících."

„Ty aby ses k němu nepřidal," mračil se zle Filip. „Kdo ví, proč jste museli z Paříže utéct doopravdy? To, co říkáš, zavání albigenským kacířstvím."

Heidenreich popadl Filipa pod krkem a zlostně křičel, že takové narážky si vyprošuje, protože on přišel do Prahy jen proto, že ho to sem táhlo. Albigenští

popírali církevní dogmata a s jejich diskuzí o hamižnosti církve nemá albigenské učení nic společného.

„Okamžitě ho pusť!“ popadl Heidenreicha za ruku jeden z českých studentů. „Kdo přesvědčuje ostatní pěstmi, je hlupák!“

Němec, který přišel s Heidenreichem, se na Čecha vrhl a křičel, že kdo přesvědčuje dobrým slovem, je hlupák ještě větší. Vzápětí do sebe začali všichni strkat a zlostně na sebe pokřikovali urážky česky i německy. Pouze univerzitní latinu vynechali, neboť se pro podobné příležitosti příliš nehodila.

„Co se tady děje?“ obořil se na rozhádané studenty slušně oblečený měšťan. Hlasitě křikl na biřice, který zevloval opodál, aby zasáhl. Protože měl dojem, že jeho příkaz plní liknavě, začal se rozčilovat. Křičel, že na Starém Městě pražském se výtržnictví nesmí trpět a všechny studenty musí okamžitě vsadit do vězení.

„To máte těžké,“ drbal se biřic rozvážně na ježaté hlavě. „Univerzita podléhá přímo arcibiskupské Milosti. Snad bych mohl zajít do jeho paláce, jestli by někdo z prelátů nemohl zakročit…“

„To je pěkné,“ zlobil se měšťan. V obličeji byl rudý zlostí a kolem se začali srocovat lidé. „Jsem poctivý pekař a řádně odevzdávám všechny platy, jak radnice nařídila. Od čeho dávám do naší pokladnice takové nekřesťanské peníze, když se proti nepořádku nic nedělá?“

„Hej, biřici, spíše bys měl zkontrolovat, jestli tenhle pekař nešidí chleba,“ křikl provokativně Heidenreich a pustil Filipa. I ostatní studenti se přestali strkat a všichni se osopili na měšťana, proč se plete do jejich záležitostí a jestli náhodou neví, co je učená disputace.

„Kdo křičí nejvíc o pořádku, je obvykle sám šizuňk!“ volal malý student ve výstředním oblečení.

„U tebe si nekoupím už ani preclík,“ pomstychtivě hrozil pekařovi Jan Milíč.

Měšťan se obrátil na okolostojící a dožadoval se jejich pomoci. Ale nikdo si nechtěl pálit prsty. Hádat se s univerzitními studenty nepovažovali za chytré. Hněvivě si odplivl, rukou rozrazil zástup studentů, aby mohl projít, a rychle zmizel. Přitom si pro sebe bručel, že takové pořádky tu dříve nebyly a univerzitu jim byl čert dlužný.

Studenti ho doprovázeli posměšným pokřikem. Pak se na znamení usmíření objali a vydali se k nejbližší hospodě, aby vše zapili.

V pátek po svatém Františkovi, zrovna když se Martin chystal večeřet, přiběhl zadýchaný podomek paní Agáty. Volal, aby hned popadl loutnu a šel s ním. V domě U Růžové studně se nečekaně objevil urozený host. Ať sebou Martin hne, přece na něho nebude čekat.

Když se blížili k Havelské bráně, optal se podomek, jak se těší na svou první službu. Přitom se šklebil a pomrkával, jako by řekl něco bůhvíjak chytrého.

Paní Agáta na něho čekala v přízemí. Hned ho popadla za ruku a táhla po schodech do patra. Otevřela malá dvířka, zamaskovaná vybledlou tapisérií. Rukou mu udělala na čele křížek a strčila ho dovnitř. Přitom řekla, že pro něho přijde, až to skončí.

Místnost byla malá, ale celkem pohodlně zařízená. Neměla žádné okno, jen proti dveřím ozdobnou dřevěnou mříž, která ji oddělovala od sousední ložnice. Příčky mříže byly hustě u sebe a pronikalo jimi tlumené světlo. U jedné stěny výklenku stálo pohodlné křeslo a u protější

stolek. Na něm byl připravený keramický pohárek, malý džbánek s vínem a mnohem větší s vodou. Skrze mříž doléhaly k Martinovi tlumené hlasy. Do poháru si nalil trochu vína a smíchal ho s vodou. Žíznivě se napil a pak začal hrát. Za chvíli uslyšel skrze mříž hlasité vzdechy. Vzápětí na něho jakýsi mužský hlas křikl, aby zpíval hlasitěji a hrál něco rychlejšího. Bezděčně pokrčil rameny, ale poslechl.

Jak dlouho ve zšeřelém výklenku za mříží hrál, netušil. Několikrát měl pocit, že v ložnici už nikdo není, protože tam bylo ticho. Jednou se naklonil a mezerou mezi příčkami se podíval dovnitř. Na loži uviděl dvě nahá těla. A tak hrál a hrál. Konečně se otevřela dvířka ve stěně a paní Agáta mu s úsměvem sdělila, že je konec. „Vedl sis skvěle," chválila ho. Vysázela na stůl tři stříbrňáky a k nim přidala ještě dva. Řekla, že mu je posílá urozený host, protože byl s jeho hrou mimořádně spokojený. Prý se mu hudba tak líbila, že brzy přijde zase.

„To jsem opravdu rád," přikývl ironicky Martin, peníze shrábl do dlaně a uložil do váčku.

„Až budeš mít vlastní hrad, žij si podle svého," napomenula ho paní Agáta. Vzápětí se usmála a mateřsky ho políbila na čelo. Řekla, aby šel s ní. Prošli úzkou chodbou s několika dveřmi. Paní Agáta jedny otevřela a vyzvala ho, aby vstoupil. Podotkla, že si odměnu určitě zaslouží a aby si ji hezky užil. Sama za ním zavřela dveře.

Martin stál v nízké klenuté komnatě. U jedné stěny stálo široké lůžko a na něm seděla černovlasá dívka. Na sobě měla krátkou plátěnou košilku, pod níž se rýsovaly

pevné ženské křivky. Sotva ho uviděla, vyskočila a s úsměvem ho vybídla, aby si odložil.

„Paní Agáta rozhodla, že se o tebe mám postarat," pokračovala mile. „Říkají mi Růže. Ale neboj se, nemám trny."

Martin odložil opatrně loutnu na víko truhlice u okna, odepjal si plášť a z hlavy sundal studentskou čapku. Pak se unaveně posadil na kraj lůžka. Bolela ho hlava a cítil se ospalý. Dívka si klekla vedle něho a začala mu masírovat ramena a krk. Přitom vysvětlovala, že je školená lazebnice.

Bolest hlavy za chvíli zmizela. Martin si lehl na záda a hlavu opřel o stěnu za lůžkem. Dívka se trochu nesměle položila vedle něho. Stulila se do jeho náruče a hlazením se pokoušela probudit v něm touhu. Byla roztomilá a své řemeslo ovládala skvěle, přesto Martin neměl chuť na milování. Po tom, co seděl celý večer za mříží a hrál, mu to připadlo hloupé. Řekl jí, aby toho zatím nechala a raději mu pověděla něco o sobě. Dívka se zarazila a skoro uraženě se odtáhla.

„Jak to myslíš?" optala se a oči sejí zúžily. Mračila se, ale to jí nijak neubíralo na půvabu.

„Pracuji tady stejně jako ty," řekl klidně. „Co je na tom divného, že si s tebou chci povídat?"

Černovlasá dívka si ho překvapeně měřila. Bylo vidět, jak usilovně přemýšlí. Pak se přestala mračit a usmála se. Ale jinak než předtím. Znovu si lehla, hlavu opřela o jeho rameno a začala se svěřovat, jak ji všichni chlapi štvou a že nechápe, co z toho vlastně mají, aby za to ještě utráceli. Nakonec se přiznala, že by se také raději v klidu vyspala, pokud mu to ovšem nevadí. Svlékli se, a

protože se zatím ochladilo, přehodili přes sebe houni a ještě chvíli si vyprávěli. Pak se objali a společně usnuli.

Když se Martin vzbudil, byl v ložnici sám. Vstal, do noční nádoby vyprázdnil měchýř, a zrovna když uvažoval, kam by ji vylil, vtrhl dovnitř houf děvčat. Rychle schoval plnou nádobu pod truhlici a skočil zpátky do lože. Pokusil se přikrýt houní, neboť byl nahý, ale dívky mu to nedovolily. Rozsadily se kolem něho a jedna z nich mu podala loutnu. Vysvětlovala, že včera jí hrál při práci tak nádherně, že si ho ostatní děvčata musí také poslechnout.

Martin byl odpočatý a cítil se skvěle. Popadl loutnu a položil si ji do nahého klína, aby si nepřipadal tak trapně. Odkašlal si a začal hrát. Zazpíval několik písniček, pak nástroj odložil a optal se, co za svou hru dostane.

„Můžeš si vybrat," nabídla provokativně kyprá plavovláska. „Buď nás, nebo snídani."

„Mnoho psů je zajícova smrt. Raději tu snídani."

„Ty zbabělce," vykřikla plavovláska a skočila po něm. V tu chvíli se otevřely dveře a paní Agáta všechny holky vyhnala. Za ní vstoupila stará kuchařka, která na podnose nesla misku s hustou polévkou, ošatku s chlebem a pivo ve džbánku. Vše postavila na stolek u stěny a ironicky sledovala, jak se Martin snaží zahalit nahé tělo do houně. Podotkla, že by se měl raději věnovat užitečnějším věcem, protože studená polévka ztrácí sílu. Pak se otočila a odešla.

Sotva vyšla ven, řekla paní Agáta přísně: „Cos tu v noci s Růží prováděl?"

„Nic," bránil se Martin. „Jenom jsme si povídali a pak jsme usnuli…"

„Tak aby bylo jasno, s mými holkami se můžeš pomilovat, jak budeš potřebovat. To jsem ti slíbila a to platí. Ale nic jiného! Ještě se do tebe nějaká zblázní, a to si mě pak nepřej. Ne kvůli děvčatům, i když dobré holky se dneska shánějí těžko a nejsou levné, ale kvůli tobě, ty hlupáku! To raději ošidit rychtáře než zamilovanou nevěstku. Teď se najez a pak vypadni. Za nocleh a snídani ti příště srazím čtvrt stříbrňáku.“

„Proč vůbec mistrovi za noclehy platíš, když stejně nejsi skoro nikdy doma?“ divil se tovaryš Holota, když se Martin ráno vrátil. I když bylo záhy po svítání, seděl už v dílně a spravoval prošlapanou koženou škorni.

„Měli jsme učenou disputaci v šenku,“ vysvětloval Martin a zívl. Zamířil do zadní komory, aby se ještě trochu prospal, ale tovaryš ho zastavil.

„Něco bych potřeboval. Vlastně ani ne tak já jako my všichni.“

„Ti všichni, to je kdo?“ optal se a znovu zívl. Oči se mu skoro samy zavíraly.

„My, staroměstští tovaryši,“ vysvětloval Holota. „Městská rada se usnesla, aby při přijímání do cechu dostávali přednost synové stávajících mistrů. Chceme sepsat stížnost.“

„Tak ji sepište, ale já jdu spát.“

„Neštvi mě, sakra! Copak to neříkám dost jasně?“

„Skoro tak jasně, jako když nám na univerzitě vykládají scholastická dogmata,“ ironicky se ušklíbl Martin. „Mám dojem, že mi chceš naznačit, abych tu stížnost napsal já.“

„Konečně ti to došlo,“ přikývl spokojeně tovaryš, vstal z verpánku a protáhl se. „Jako odměnu ti ušiju úplně

nové škorně. Takové ty moderní s dlouhou špičkou. To je přiměřená odměna, nemyslíš?“

„Napíšu, co budeš chtít, třeba i zadarmo, jen mě nech vyspat,“ souhlasil Martin. Pak zmizel v komoře. Oblečený se svalil na slamník a skoro okamžitě usnul.

15

Po skončení lekce z medicíny zašel Martin za mistrem Waltherem. „Odpusťte, že vás ještě obtěžuji, ale chtěl bych se na něco zeptat,“ řekl se zdvořilou úklonou.

„Co by tě zajímalo? Až dosud jsem si nevšiml, že bys patřil k nejhorlivějším posluchačům. Alespoň v oboru lékařských věd.“

„Horlivost nemusí být ještě známkou opravdového zájmu,“ opáčil Martin rychle. Lékař se suše zasmál a jízlivě podotkl, že tohle tvrzení by možná ocenil mistr Zachariáš, protože především teologie si libuje v planém hraní se slovy, ale on ne. Pak se trochu zamračil a dodal se vztyčeným prstem, že v lékařské vědě nejde o to, kdo zvolí vhodnější přirovnání, ale kdo opravdu něco zná a umí, protože lidský život je příliš cenný na to, aby se hlupák mohl vytahovat řečmi. Pak stáhl obočí a neochotně se optal, co vlastně chce.

„Možná přijdu raději jindy,“ začal se rozmrzele omlouvat Martin.

„Zůstaň!“ poručil mistr Walther rezolutně. Chvíli si ho prohlížel a pak řekl, aby se nemýlil, že i lékaři dokáží přemýšlet. A že dospěl k názoru, že se jeho otázka stejně nebude týkat medicíny, takže je celkem zbytečné poučovat ho o smyslu lékařství. Pak přísně dodal:

„Minulý týden z mé přednášky utekl onen mladík, který chodívá vždycky pozdě. Tys hned vyběhl za ním. Pak už se tu Jan neukázal. A pokud vím, na lekcích jiných mistrů také ne. Cos mu provedl?“

„Jan je trochu zvláštní student,“ vysvětloval Martin opatrně. Jana se mu sice svěřila, že o jejím převleku ví rektor i někteří mistři, jenže teď si nebyl jistý, co jí může věřit a co nikoli. Přesto pokračoval: „Hovořili jsme spolu jen chvíli a povšechně. Nabyl jsem dojmu, že vy o něm víte víc. Chtěl jsem vás požádat, učený mistře, abyste mi ho pomohl najít.“

„I když Bůh řídí naše myšlenky a naše kroky, přesto věřím, že nám dává možnost svobodného rozhodování. To platí jak v lékařské vědě, tak i v životě. Pokud se bude onen student chtít s tebou ještě někdy setkat, určitě to udělá. Ale pokud chtít nebude, není na mně, abych ti ho pomáhal nalézt. A teď jdi s pokojem!“

Martin ze Stvolna přikývl a pak tiše mistra Walthera požádal, kdyby náhodou onoho Jana potkal, aby mu vyřídil, že by rád pokračoval v nedokončeném rozhovoru. Uklonil se a rychle vyšel z mistrova bytu na dvůr farní školy u svatého Týna.

Byl jeden z posledních podzimních slunečných dnů. V noci se už objevily první mrazíky, ale přes den bylo stále ještě hezky. Martin neměl zimu rád. Na hlavě si upravil svou studentskou čapku a průjezdem vyšel ze dvora. Z brány Ungeltu, který ležel na opačné straně ulice, zrovna vycházel patricij v zeleném brokátovém plášti. Jakmile Martina spatřil, změnil směr a zamířil k němu. Vyčítavě řekl: „Potkáváme se příliš často na to, že se mi vyhýbáš. Ty nestojíš o mé peníze?“

„O peníze nestojí jen hlupák," bránil se Martin. „Ale vy jste řekl, pane Rutgere, abych se přihlásil, až složím bakalářské zkoušky. A ty já dosud nemám."

„Co hlupák Matouš?" přikývl patricij, jako by mu tohle vysvětlení stačilo.

„Má starosti. To víte, ta odpovědnost," opáčil hlasem napodobujícím neustálé konšelovy nářky.

„Tak proč zabírá křeslo na radnici?"

„Možná by bylo lepší, abyste se zeptal přímo jeho!"

Patricij v zeleném brokátovém plášti stáhl zlostně úzké rty a chladně odsekl, aby nebyl drzý. Přátelský výraz z jeho obličeje zmizel. „Aby bylo jasno, mladíku, chudí studenti jsou stejná chátra jako ti namyšlení řemeslníci na radnici. Až si postavíš dům a budeš mít majetek, pak se mnou žertuj. Ale do té doby mě budeš poslouchat!"

„Myslím, že není důvod v našem hovoru pokračovat," rozzlobil se Martin a chtěl se otočit a odejít. Ale Rutger ho chytil pevně za rameno.

„Můžeš si vybrat," řekl pánovitě. „Buď budeme v našem hovoru pokračovat, kdykoli já budu chtít, nebo se Jeho arcibiskupská Milost dozví, že jeden z jeho studentů hraje na loutnu v domě U Růžové studně. Protože mám důvod domnívat se, že tenhle dům občas navštíví i Jeho arcibiskupská Milost, určitě si domyslí, jak zbožný život vedeš. Možná by mu mohlo být nepříjemné, aby tě tam někdy potkal. Předpokládám, že tě vyhostí z města, protože jsi porušil řád pražského vysokého učení."

„Chcete mě vydírat?"

„Ani v nejmenším," odpověděl Rutger a na jeho tváři se znovu objevil přátelský úsměv. „Jen ti naznačuji možnosti. Jsi ještě mladý a měl bys poznat, jak to v

životě chodí. Vládnout mají bohatí, zatímco chudí se mají snažit, aby zbohatli, protože pak budou vládnout také. To je křesťanský řád světa. Jenže dneska vládnou na Starém Městě pražském chudí. Král Karel potřeboval slabou městskou radu, aby se nemohla bránit požadavkům Nového Města, které tak štědře podporuje. Proto loni nahradil konšele z patricijských rodů řemeslníky. Nám nejde o pocit moci, to mi věř. Jenže tahle městská rada pořád ustupuje. Jednou se má staroměstský trh s dobytkem přesunout na Nové Město, pak zase mají mít novoměstští obchodníci volný přístup na naše trhy. Pokud to takhle půjde dál, přijdeme o všechny výhody, které jsme během staletí získali. Jak to potom se Starým Městem pražským dopadne? V chudém městě budou žít chudě i studenti. Mysli na to!“

„Mě spíše zajímá, abych nežil chudě já,“ odpověděl Martin a stěží potlačoval zlost.

„Vidím, že si budeme rozumět a že o životě přece jen něco víš. Tím lépe! Pospíchám k Odrané bráně. Mám tam důležitou schůzku. Pojď se mnou, po cestě ti povím, co uděláš.“

„Já také pospíchám,“ opáčil nepřívětivě.

„Jistě,“ souhlasil klidně Rutger. „Ale váha našich povinností není stejná. Zbytečně zdržuješ nepodstatnými věcmi. Jdeme!“

Aniž se ohlédl, vyrazil směrem k Caletné ulici. Martin rozpačitě přešlápl, ale rychle ho dohnal. Věděl dobře, že nemá na vybranou, a už mnohokrát se mu v životě stalo, že to, co zpočátku vypadalo zle, se nakonec obrátilo v jeho zisk.

„Nechci po tobě moc,“ vysvětloval Rutger. „S přáteli jsme uvažovali, jak tě využít. Prý nádherně zpíváš

a dokonce umíš skládat písně. V hospodách se dneska vyřvávají různé necudnosti. Inu, pokud vládne chudina, jde morálka stranou.“

„Chcete naznačit, že kdyby na radnici neseděl konšel Matouš, Jeho arcibiskupská Milost by nenavštěvovala dům U Růžové studně?“ jízlivě ho přerušil.

Rutger se ušklíbl, ale jeho poznámku nekomentoval. Zavrtěl netrpělivě hlavou a vysvětloval, že po Martinovi chce, aby složil několik posměšných písniček o hlouposti staroměstské rady a nadutosti řemeslnických cechů. Dodal, že takové písničky si budou lidé zpívat rádi, pokud budou dobré. Jakmile se po hospodách rozšíří, má u něho tři kopy grošů.

Řekl, že to je pro dnešek všechno a teď se rozloučí, protože má jinou práci. Doufá ale, že ho Martin co nejdříve navštíví v jeho domě U Modrého kola, aby mu ty písničky zazpíval ještě dříve, než se rozšíří po Starém Městě pražském.

„Jeho arcibiskupská Milost Arnošt z Pardubic rozhodla, že bakalářské zkoušky se odkládají,“ oznámil posluchačům univerzity rektor Štěpán. „Jak jistě víte, blíží se Den svátosti. Letos bude obzvláště slavný. Svatý otec v Avignonu slíbil propůjčit zvláštní duchovní milost všem poutníkům, kteří se dostaví do Prahy. Král Karel si proto přeje, aby se konalo mnohem více mší než v loňském roce. Všichni duchovní se musí věnovat věřícím. Už teď se sem stahují v celých zástupech. Lidé urození i prostí, dychtiví přispět ke slávě boží. A což teprve za týden, až slavnost začne! Bakalářské zkoušky počkají!“ Ještě než shromážděným studentům požehnal,

upozornil je, aby se odpoledne dostavili do svatovítské kapituly, kde bude důležitá disputace, jíž se má účastnit sám král Karel.

„Co je to za podivný svátek?“ divil se Martin, když odcházeli z biskupského dvora. „Den svátosti v liturgickém kalendáři není.“

„Vymyslel si ho král Karel, aby do Prahy přilákal co nejvíce věřících,“ neuctivě vykládal Heidenreich. Ale Jan Milic ho ostře přerušil, ať nechá rýpání, že je přece jedno, kdo svátek určí, neboť hlavní je, aby lidé mysleli na spásu duše. A je skvělé, kolik poutníků už v Praze je.

„Jistě,“ souhlasil Heidenreich. „Čím více poutníků, tím více darů matce církvi. A to nemluvím o penězích za mše, svíčky a já nevím co ještě. Měšce mají plné šenkýři a kupci. Na své si přijdou kejklíři, nevěstky, žebráci i zloději. Jenom my ne. Zaplatil jsem stejně jako vy za bakalářské zkoušky, a teď nic. To je nějaká spravedlnost?“

Jan Milíč mávl rukou, protože to byla stará písnička. Martinovi začal vysvětlovat, že loni přivezl nejvyšší purkrabí Vilém z Landštejna z Mnichova do Prahy říšské korunovační klenoty a jiné císařské svátosti. Než je král Karel uložil do kaple svatého Václava ve svatovítské katedrále, nechal je vystavit, aby si je lidé mohli prohlédnout. Byl o ně tak obrovský zájem, že je letos vystaví znovu. Pražský arcibiskup ten den vyhlásil jako nový křesťanský svátek. A protože král Karel chce co nejvíce povznést Nové Město pražské, budou se císařské klenoty vystavovat letos tam.

Během řeči došli na nádvoří Pražského hradu. Obešli staveniště katedrály a vstoupili do starobylé kapitulní budovy. Ve velké síni byla hlava na hlavě.

Studentům univerzity byla vyhrazena lavice vzadu u stěny vedle oken.

Když dorazili, sedělo tam už několik nedočkavých žáků. Úplně v rohu se krčila Jana ve svém neforemném šedém hábitu. Jakmile si Martina všimla, rukou mu přátelsky zamávala, aby se posadil vedle ní. Jenže to už se do úzké uličky tlačili další studenti a místo obsadili dřív, než se Martin k dívce prodral. Musel se tedy posadit jinam. Jana si posunula studentskou čapku více do čela a sklopila tvář k zemi. Cosi úsečně pověděla mladíkovi, který se tlačil vedle ní. Pak se o kousek odsunula.

V tu chvíli se od vchodu ozval hluk a do síně vešel herold se zástavou v ruce. Na červeném praporci byl vyšitý lucemburský lev. Za ním kráčel v prostém hnědém šatu s dlouhou suknicí až na zem král Karel. Hlavu mu zdobila čapka, která kryla líce i uši, a kolem krku mu visel masivní zlatý řetěz. Obličej měl trochu oteklý, zarostlý řídkým vousem,

Martinovi připadal velice unavený, jako by zestárl za ty tři roky, kdy ho viděl poprvé.

Král došel ke křeslu v čele sálu, které bylo potažené červeným sametem. Posadil se a vlídně shromážděným pokynul. Vzápětí vstal arcibiskup Arnošt z Pardubic a rychle se pomodlil za zdraví českého panovníka a za to, aby Bůh vnukl všem přítomným v nastávající disputaci pouze křesťanské myšlenky. Pak požádal mistra Zachariáše, aby přednesl úvodní tezi.

Prelát vstal, obrátil se ke králi a chtěl začít hovořit, ale ten zvedl prst, zahrozil mu a přísně ho napomenul, aby mluvil ke shromážděným mistrům a studentům, neboť oni jsou univerzitním sborem. Upozornil, že si jen

přišel poslechnout, jak klíčí sémě, které před několika roky zasel. Hovořil pomalu a zdálo se, že trochu těžce.

Mistr Zachariáš stáhl nespokojeně obočí, neboť se na tento den neobyčejně pečlivě připravoval a věřil, že král si všimne jeho učenosti. Obrátil se však poslušně k auditoriu a začal rozebírat základní filozofickou otázku, která hýbala celým učeným světem: zda se univerzální pojmy odvozují od jmen, či reálií. I když byl jinak vynikající řečník, několikrát se zadrhl, protože byl nervózní. Ale dedukce řadil s neochvějnou jistotou. Nakonec došel k závěru, že pojmy se odvozují z abstraktních symbolů a nikoli ze zdánlivě konkrétních věcí. Po očku se ohlédl na krále Karla a snažil se podle jeho výrazu odhadnout, zda s jeho vývody souhlasí. Věděl dobře, jak ještě nedávno církev horlila proti stoupencům nominalismu. Ale král Karel pouze pozorně poslouchal, aniž dal najevo, co si myslí.

Jakmile mistr Zachariáš skončil, vystoupil mistr Jan z Moravic, kterému byl přidělen úkol vyložit rozpory vstupních tezí a předložit opačný závěr. Tak se vedly všechny disputace. Jan z Moravic studoval na teologických fakultách v Paříži i v Oxfordu, kde se o tomto filozofickém sporu hovořilo skoro neustále. I když jemu osobně byl názor nominalismu bližší, naprosto jasně shrnul důvody dokazující pravdu učenců, kteří zastávali opačný názor. Neboť tady nešlo o jeho přesvědčení, ale o to, jak se učené diskuze vedly podle scholastických zásad.

Mistr Zachariáš se mračil, jako by jeho mladý kolega útočil osobně na něj. Sotva Jan z Moravic skončil, začal vášnivě obhajovat své teze. Ale král Karel ho přerušil a optal se, proč nebere do úvahy také názor

Mikuláše z Autercourtu. Mistr Zachariáš se zarazil a honem se začal omlouvat, ale král ho napomenul, aby se neomlouval, protože nemá proč. Kdo chce hlásat pravdu, musí ji umět obhájit i před svým panovníkem. Oči mu vesele hrály a bylo zjevné, že se dobře baví. Jeho původní únava a skleslost byly pryč.

Martin přestal disputaci sledovat, protože ho nesrozumitelné polemiky příliš nezajímaly, pokud se z nich nedalo odvodit něco užitečného pro vlastní život. Tajemná Jana ho vzrušovala víc než učenost univerzitních mistrů. Několikrát se po ní nenápadně ohlédl a všiml si, že jeho pohled pod přivřenými víčky opětuje. To ho potěšilo víc než fakt, že stoupenci modernějšího nominalismu zvítězili nad obhájci realismu.

Disputace skončila až pozdě odpoledne.

Král Karel se ještě dříve, než odešel, laskavě vyjádřil o učenosti pražských mistrů a slíbil pamatovat na to, že vysoké učení potřebuje svou vlastní kolej.

„To loni říkal také," zabručel trochu neuctivě Heidenreich. Martin ho však nevnímal. Prodral se k východu ze sálu a tam se zastavil, aby mu Jana neutekla. Ale ta to zjevně neměla v úmyslu. Byla drobné postavy, mezi ostatními se skoro ztrácela. Natahovala krk a hledala ho. U vchodu se potkali.

„Kde jsi celou dobu byla?" vyhrkl Martin vyčítavě.

„Musela jsem odjet s rodiči z města," omlouvala se tiše.

„A co bude teď?"

„Ptáš se na stejné nesmysly, jaké se snažil vysvětlit mistr Zachariáš," odpověděla a pobaveně se usmívala. „Copak jsem věštkyně?"

„Mohu tě doprovodit domů?“

„Nejdu ještě domů. Co kdybys mne pozval na džbánek piva?“

„Třeba na deset,“ přikývl a šťastně se usmíval.

„Snad mě nechceš opít?“

„Vadilo by to?“

„Mně ano,“ opáčila odměřeně. „Nezapomeň, že jsem spolužák z univerzity!“

16

Martin v Janině doprovodu pomalu scházel úvozem k bráně Menšího Města pražského. Vzpomněl si na šenk v annenském klášteře, který mu připadal celkem slušný. Doufal jen, že jeho spolužáci půjdou pít jinam. Dneska vůbec netoužil po jejich společnosti. Po očku pozoroval dívku v neforemném hábitu a představoval si, jak asi vypadá bez něj. Čím méně z jejího těla zatím viděl, tím více ho přitahovala.

V hostinci bylo skoro prázdno. Bylo ještě příliš brzy. Jakmile vstoupili, hnal se k nim šenkýř a už z dálky volal, proč Martin s sebou nemá loutnu. Usadil je k malému stolku ve výklenku vedle vyhaslého krbu a odběhl do sklepa pro pivo.

„Vidím, že za pár dnů, co jsi tady, tě znají ve všech pražských hospodách,“ ušklíbla se Jana a pohodlně se uvelebila. „Ale má pravdu. Proč s sebou nemáš loutnu? Už jsi hrál skoro každému, jenom mně ne.“

„Pokud se nepletu, jsme dneska spolu poprvé.“

„Potřetí," namítla. „Nejdřív jsme se potkali na přednášce mistra Zachariáše, pak v týnské farní škole a teď potřetí."

„První a druhé setkání se nepočítá. To jsi ještě byla student. A studentům já písně o lásce nezpívám."

„Zato dívkám, které se kolem tebe točí, určitě ano," odsekla hádavě.

„Copak šenkýř je dívka?" bránil se pobaveně. „Nějak se živit musím."

„Promiň," špitla a sklopila oči k podlaze. Pak se začala svěřovat, jak je nešťastná, protože rodiče ji chtějí provdat. „Věděla jsem, že to jednou přijde," vysvětlovala lítostivě. „Jen jsem doufala, že to nebude tak brzy. A že mi vyberou někoho, kdo se mi bude líbit."

„Měla jsi své rodiče seznámit se mnou."

„Neplácej hlouposti," odsekla zlostně. „A kde stojí psáno, že bych tě chtěla? Vždyť se vůbec neznáme."

„Jak neznáme, copak spolu nejsme už potřetí?"

„Trojkou podle mystiků vše obvykle končí," připomněla a natáhla ruku po džbánku, který před ně postavil šenkýř. Napila se a rukou si otřela rty. Pak se pobaveně usmála a dodala, že navíc první a druhé setkání se nepočítá, protože to byla ještě chlapcem.

„Víš, co by mě opravdu zajímalo?" řekl. „Jak vlastně vypadáš ve skutečnosti. Znám jen tvůj obličej a pak ten neforemný hábit. Minule jsi tvrdila, že nemáš chlapeckou postavu. Chtěla bys slyšet můj zpěv a já bych zase chtěl vidět tebe."

„Možná ti vyhovím, pokud bude tvá hra za to stát. Ale já jsem vybíravá. Mně se nelíbí jen tak něco."

„Já taky! Ani mně se každá nelíbí."

Jana zvedla džbánek a obrátila do sebe zbytek piva. Nepatrně škytla a pak poprosila, zda by nemohla dostat ještě jeden.

„V kapitule jsi říkala, že by ti vadilo, kdybych tě chtěl opít," upozornil a pokusil se ji pohladit po tváři.

Uhnula a umíněně opáčila: „Když už jsem skoro vdaná žena, mohu si trochu piva dovolit."

Martin pokrčil rameny a objednal ho.

Šenk v dominikánském klášteře svaté Anny opustili, až když se začalo stmívat a výčep se zaplnil hosty. V nízké klenuté místnosti byl hluk, že skoro neslyšeli vlastního slova. Janě svítily oči vypitým pivem a trochu se jí pletl jazyk. Chytila Martina za ruku a jemně se o něj opřela, aby tolik neklopýtala.

„Tak, teď pro tvou loutnu. A jestli budeš hrát hezky, svléknu si tenhle hábit," řekla s mnohoslibným úsměvem.

Došli k přívozu za biskupským dvorem a nasedli do pramice. Pomalu se stmívalo, vítr zesílil a na řece se dělaly vlny. Voda tiše narážela do boku lodě a ozývalo se pleskání ryb, které vyskakovaly nad hladinu. Pomalu se přibližovaly obrysy staroměstských střech a věží. Z dálky zazněl hlas zvonu a ze břehu uslyšeli opilce, chraptivě prozpěvujícího jakousi píseň, které nebylo rozumět.

„Doufám, že ty zpíváš o něco lépe," řekla tiše Jana a položila si hlavu na Martinovo rameno. Převozník je rozhořčeně sledoval. Nevídal často, aby se dva mladíci k sobě chovali jako milenci. Přemýšlel, zda by o tom neměl povědět faráři, až půjde ke zpovědi.

Sotva předek pramice narazil do dřevěné lávky chatrného přívozu, Martin vyskočil a natáhl k Janě ruku, aby jí pomohl vystoupit. Pak podal převozníkovi pár

měďáků a spolu s dívkou zamířil z Rejdiště po kamenné rampě k bráně.

Převozník se za nimi ještě chvíli díval a pak se definitivně rozhodl, že všechno ohlásí. Nevezme si přece na svědomí, aby mlčel o sodomském hříchu.

Během cesty přes město se oběma vykouřilo alkoholové opojení z hlavy. Nepospíchali, a tak došli ke kostelu svatého Jakuba, právě když končila večerní pobožnost. Ze dveří chrámu proudil dav věřících. Počkali, až lidé přejdou, a pak zabočili do úzké uličky, kde stál dům U Zlaté škorně.

„Tady bydlím," poznamenal Martin.

„Ukaž, které okno vede do tvé komnaty," prosila Jana.

„Ty vážně nejsi dcerou měšťana," pokáral ji Martin.

„Proč to říkáš?" zachmuřila se a pohodila vzpurně hlavou.

„V průčelí každého domu leží nejlepší komnaty. Vážně myslíš, že by se tam našla místnost pro chudého studenta?"

„Na dvoře ti snad neustlali."

„Skoro," usmál se. „Pojď, ukážu ti, kde spím."

Vraty vešli do dvora. První, koho si Martin všiml, byla konšelova dcera Judita. Zrovna zametala schody. Jako vždy se zdvořile uklonil a přátelsky se na ni usmál. Judita se tentokrát netvářila upjatě jako jindy. Rozpačitě vrhla pohled na Janu v neforemném hábitu, ale protože vypadala jako neduživý student, přestala si jí všímat. Odložila koště a pomalu jim vyšla vstříc. Zastavila se krok před Martinem a s ruměncem ve tváři oznámila, že rozumí jeho pohledům a dovoluje mu, aby se jí dvořil. Pak se otočila a rychle utekla.

„To je nějaký omyl," koktal Martin. Křikl ještě na Juditu, aby neutíkala, že by si něco měli vysvětlit. Ale ani se neohlédla. Vyběhla po schodech na dřevěnou pavlač a zmizela v domě.

„Mohu gratulovat?" ušklíbla se pohrdavě Jana.

Martin se rychle vzpamatoval a opáčil, že je o něho mezi místními dívkami pochopitelný zájem, za který on ovšem nemůže. Ale jestli ho Jana opustí, zaviní, že nějaká podobná Juditě ho dříve či později získá. A tím by Jana spáchala smrtelný hřích.

„Já?" podivila se s hořkým úsměvem. „Vypadá to, že bys už neměl chodit na lekce mistra Zachariáše, protože se nějak rychle učíš otáčet všechno ve svůj prospěch. Už jednou jsem ti řekla, že tohle nezáleží na mně. I kdyby sis měl vzít za manželku nejošklivější ženu křesťanského světa, já to nezměním, protože tě musím, jak ty to nazýváš, opustit."

„Tak se pojď alespoň podívat, kde opravdu spím," řekl rozpačitě a zamířil k malým dvířkům pod schody. Zšeřelá dílna byla prázdná, stejně jako komora za ní. Tovaryš Holota byl pryč. Ukázal na slamník v rohu, u kterého ležel kožený vak s jeho věcmi a loutna.

„Tady opravdu spíš?" řekla Jana trochu zaraženě. „Vždyť to tu vypadá jako v čeledníku."

„Stejně tady moc často nebývám," opáčil bezstarostně a uchopil loutnu. „Můžeme jít," řekl jemně a skoro násilím ji vystrčil ze dveří. Přitom vykládal, že tohle místo není dost dobré pro urozenou dívku, jako je ona.

„Co to pořád plácáš?" bránila se. „Proč bych měla být urozená?"

„Když ses převlékla za chlapce, podle očí jsem hned poznal, že jsi dívka. A stejně tak jsem poznal, že nejsi z měšťanské rodiny.“

„Ty už jsi měl urozenou dívku?“

„Měl,“ přikývl, ale ne hrdě, spíše jako by se omlouval.

„Tak proč sis ji nevzal?“ odsekla uraženě.

„Nešlo to. Byla vdaná,“ vysvětloval, jako by to byla ta nejsamozřejmější věc na světě.

„Brzy budu také. Kam půjdeme?“

„Něco už najdeme,“ usmál se, loutnu si přehodil přes rameno a Janu uchopil za ruku, jako by se bál, že mu uteče.

Opustili dvůr, obešli kostel svatého Jakuba a za chvíli už procházeli Odranou bránou ven z města. Minuli chatrče na předměstí a pokračovali po široké cestě k nedalekému Vítkovu, na němž se proti nebi rýsovalo několik chatrných šibenic. Na úpatí kopce odbočili na úzkou stezku, obešli husté křoví a zastavili se až pod vysokou lípou. Její koruna byla už skoro holá a na zemi ležela tlející vrstva spadaného listí. Martin ukázal na dva veliké kameny a sám se najeden posadil. Byla už skoro tma, ale obloha byla jasná a za kopcem se objevil srpek měsíce.

Uchopil do ruky loutnu, přivřel oči a začal hrát. Ani nepřemýšlel, jakou píseň zvolí. Zpíval o tom, co právě cítil. O mládí, o štěstí, o lásce, o Panně Marii i o pozemské kráse. Ale také o smutku, jaký přináší člověku zklamání. Zcela se obklopil hudbou a na Janu úplně zapomněl. Najednou ucítil, že se ho její ruka něžně dotkla. Zahrál poslední akord a otevřel oči.

Jana neseděla na kameni proti němu, ale klečela u jeho nohou a v očích měla slzy. Přesto se šťastně usmívala.

„Umím hrát?“ řekl a snažil se, aby jeho hlas nezněl příliš ješitně.

„Teď je asi na mně, abych splnila slib,“ přikývla a vstala. V očích jí zářily stříbrné odlesky měsíce. Uvolnila šněrování u krku své neforemné kutny, obratně se z ní vysvlékla a spustila ji na zem. Jenže k Martinovu zklamání nebyla nahá. Pod kutnou měla ještě jedny honosné šaty z modrého brokátu. Zvedla ruce nad hlavu a zatočila se, aby si ji mohl dobře prohlédnout. Měla štíhlý pas a oblé boky. „Prsa mám stažená, abych vypadala jako kluk,“ vysvětlovala rychle.

„I tak jsou moc hezká,“ přikývl Martin vzrušeně, odložil loutnu a pokusil se vzít ji do náruče. Ale uhnula.

„Slíbila jsem, že si svléknu kutnu, abys sis mě mohl prohlédnout jako dívku,“ řekla přísně. „Nic víc!“

„Jsi krásná,“ řekl tiše a spustil ruce podél těla.

Jana se k němu naklonila a něžně ho políbila na tvář. „Je už pozdě. Musím domů. Jestli chceš, můžeš mě doprovodit k přívozu.“

Odraná brána byla sice zavřená, ale za pár měďáků jim bičic otevřel postranní branku a vpustil je do města. Prošli Caletnou ulicí a temnými uličkami mířili k řece. Kráčeli vedle sebe mlčky.

Teprve když se blížili k Rejdišti, optal se Martin, co bude Jana dělat, pokud tam už převozník nebude.

„Bude,“ řekla s jistotou. „V noci si vydělá nejvíc.“

Měla pravdu. Pramice byla přivázaná k chatrné lávce přívozu a na zemi opřený o sloup seděl převozník a dřímal. Když zaslechl kroky, otevřel oči, a když zjistil, že

přišli zákazníci, rychle vyskočil. Martina si přísně změřil, ale když zjistil, že tentokrát tu je s dívkou, přátelsky se usmál a řekl, že tak to má v křesťanském světě být a toho aby se držel. Rozhodl se, že farářovi přece jen nic nepoví. Pak si sedl do pramice a otočil se k nim zády, aby se mohli rozloučit. Znal svět a věděl, jak to mezi milenci chodívá.

Jana se rozpačitě zastavila, a když zjistila, že se převozník nedívá, nesměle se k Martinovi přitiskla a objala ho. Pak se trochu nejistě optala, proč je smutný.

„Muž bývá smutný ve dvou případech. Jednak po milování, že ta krása už je pryč, a pak, když k milování vůbec nedojde," řekl a něžně hladil Janu po tváři.

„Říkal jsi, že si na ženách všímáš jen očí," pokárala ho.

„To není pravda! Říkal jsem jen, že si očí všímám nejdřív. Ale když v nich uvidím něco, co se mi líbí, prohlížím si samozřejmě i to, co k nim patří. A samozřejmě po tom toužím."

„A co jsi viděl v mých očích?" optala se a bezděčně ztlumila hlas, jako by je na břehu ponořeném do tmy mohl někdo slyšet.

„Že tě asi miluji," odpověděl a políbil ji. Měla nádherně vláčné rty. Trochu je pootevřela a bezděčně polibek opětovala. Trvalo to jen okamžik, pak ho prudce odstrčila.

„Počestné panny se nesmějí líbat s muži," řekla neosobním hlasem, jakým studenti opakovali na univerzitě poučky mistrů teologie.

„A počestní studenti ano?"

„O tom nic nevím," usmála se.

„Tak příště přijď zase oblečená jako Jan," řekl a znovu seji pokusil obejmout. Zavrtěla hlavou a rozběhla se k přívozu. Opatrně nasedla do pramice, pak se otočila a zamávala mu.

„Kdy tě zase uvidím?" křikl nešťastně do tmy.

Ale slyšel jen šplouchání pádel, jimiž převozník zkušeně vedl pramici do proudu řeky.

17

Následujícího dne Jana na lekci nepřišla. Martin měl zlost. Ne na ni, ale na sebe. Uvědomil si, že o té drobné dívce vlastně vůbec nic neví. Dokonce ho ani nenapadlo optat se, proč vůbec univerzitu navštěvuje. Zato když se večer vracel do domu U Zlaté škorně, čekala na něho na dvoře Judita. Rychle ji pozdravil a chtěl pokračovat dál, ale zastoupila mu cestu.

„Co jsi celý den dělal?" optala se.

Martinovi jí bylo v tu chvíli líto. Když se nemračila, vypadala sice o něco lépe, ale přesto byla ošklivá a na tom nemohlo nic změnit ani to, že si na sebe oblékla své nejlepší šaty. Rozmrzele zabručel, že měl strašně práce a je k smrti unavený. Sehnul hlavu, aby mohl projít nízkými dveřmi do ševcovské dílny, a s ulehčením zmizel.

Konšelova dcera se trochu rozpačitě zamračila, ale pak pokrčila rameny, jako by se nic nestalo. Zůstala na dvoře a lelkovala pod schody kolem dveří do dílny. Martin ji chvíli pozoroval malým okénkem a napadlo ho, že teď je v domě uvězněný jako v obleženém hradě.

„Napsal jsi nám ten list?“ vítal ho tovaryš Holota. Seděl v komoře na rozviklané lavici a vedle sebe měl položenou mísu, z níž dřevěnou lžící pečlivě vyškraboval zbytek prosné kaše.

„Skoro,“ odpověděl Martin bez zájmu.

„Co je to skoro? Slíbil jsem kamarádům, že to bude brzy.“

„Nemám teď čas. Brzy budou bakalářské zkoušky.“

„Ty škorně pro tebe jsem už ušil,“ podotkl vyčítavě Holota a odložil prázdnou mísu. Říhl a dlaní si hladil plné břicho. „Chceš je vidět?“

„Později…,“ zabručel Martin a znovu vyhlédl úzkým okénkem na dvůr. Judita tam stále byla. Tovaryš Holota vstal a došel k němu, aby se podíval, co ho venku tak zajímá. Uviděl však jen konšelovu dceru. Jinak byl dvůr prázdný.

„Co je?“ optal se nedůvěřivě a pomalu se loudal zpátky k lavici.

„Tomu bys stejně nerozuměl,“ mávl Martin rezignovaně rukou a bezmyšlenkovitě se podíval do rohu, kde vedle slamníku ležely jeho věci a loutna. Najednou mu hlavou bleskl nápad. Rychle se obrátil na Holotu a řekl, že list mu napíše ještě dneska, ovšem pod jednou podmínkou. Že se on a jeho přátelé naučí pár písniček a pak je budou zpívat všude, kde to jen půjde.

„Co je to za písničky?“ ošíval se tovaryš. Sám zpíval mizerně a jeho přátelé ještě hůř.

„Nebudou nijak složité. Budou mít snadnou melodii a vůbec v nich nepůjde o to, zda máte školený hlas. Důležitá jsou jen slova. Ty písničky se vám budou určitě líbit.“

„Budou o ženských?“

„Ne! Budou o tom, že vaši mistři jsou lakomci a na radnici sedí hlupáci.“

„Sakra, to je trochu silné… Hm, ale nakonec, proč ne?“ uvažoval nahlas. „Musím se optat ostatních. Stejně jsem si chtěl zajít na džbánek piva do hospody. Napral jsem se té kaše, že se sotva hýbám.“

Martin vyhlédl okénkem na dvůr a všiml si, že Judita přešla na druhou stranu a u zídky klábosí s nějakou snědou dívkou.

„Vezmi si můj plášť,“ požádal Holotu. „Kdyby se tě Judita ptala, řekni, že jsem už odešel.“

Sotva tovaryš vyšel na dvůr, konšelova dcera se k němu okamžitě vrhla. S údivem se ale zastavila pár kroků před ním, protože neduživého Holotu si s urostlým Martinem splést nemohla, i když měl přes sebe přehozený jeho plášť. Na cosi se zeptala, pak se vztekle otočila a zamířila ke schodům. Vyběhla na pavlač a zmizela v domě.

Se skládáním posměšných písniček si Martin ze Stvolna příliš práce nedal. Podobných znal z Paříže desítky, stačilo je jen přeložit a trochu upravit. Nebylo to nic těžkého. Jména pařížských konšelů musel sice změnit, ale hloupost jako by neznala hranice, ať už šlo o radnici pařížskou, avignonskou nebo staroměstskou.

Tovaryše shromážděné v šenku U Tří klasů naučil své písničky snadno. S potěšením zjistil, že někteří tovaryši zpívají velice pěkně. Bolek, který bratrstvo tovaryšů vedl, litoval, že se v těch písničkách nezpívá také o soukeníku Weldenovi, i když by si to podle jeho názoru zasloužil víc než kdokoli jiný. Martin slíbil, že později složí nějakou píseň i o jeho mistrovi.

Korpulentní šenkýřka je nadšeně poslouchala a písničkám se řehtala, až jí z očí tekly slzy.

„Vy jste ale bejci," vykřikovala mezi záchvaty smíchu.

Šenk U Tří klasů opustil Martin mnohem dříve, než se společnost tovaryšů rozešla domů. Něco takového se všeobecně považovalo za známku nevychovanosti. Omlouval se, že je unavený a potřebuje se vyspat.

„To bych ráda věděla s kým, ty bejku," pokřikovala korpulentní šenkýřka.

„Až budu toužit po ženské, přijdu za tebou," slíbil jí Martin a vyšel ven. Na ulici se zastavil a chvíli poslouchal. Z hostince slyšel tlumené hlasy tovaryšů, prozpěvujících písničky o hlupácích na staroměstské radnici. Spokojeně přikývl a pak se podíval k zataženému nebi. Zvedl se chladný vítr a drobně poprchávalo. Těsněji se zahalil do pláště a pomalu se loudal k domu U Zlaté škorně. I když bylo mizerné počasí, neměl proč spěchat. Přemýšlel o životě a najednou ho napadla neodbytná otázka, co tady v Praze vlastně dělá.

Studium univerzity ho nebavilo, jak si ve Francii představoval. I když mohl diskutovat mnohem svobodněji, téměř nic z toho se nedalo v běžném životě použít. Pokud by se ovšem nechtěl stát prelátem. Jako chlapec po ničem jiném netoužil. Později ale pochopil, že tohle není cesta pro něj. Mezi pražskými studenty našel spoustu veselých chlapíků, ale žádného přítele. A jediná dívka, která ho opravdu zaujala, mu unikala mezi prsty jako písek.

Došel ke kostelu svatého Jakuba, chvíli postál před nádherně zdobeným portálem a pak zabočil do úzké uličky, která vedla k domu konšela Matouše. Zastavil se

před vraty, stoupl si na špičky a podíval se přes kamennou zeď do dvora. Ve stínu pod schody zahlédl siluetu zahalenou do tmavého pláště. Byl si skoro jistý, že to je Judita a čeká na něj. Nejnepůvabnější stvoření celé Prahy bylo jediné, které o něho stálo.

Cítil se mizerně a najednou dostal strašnou chuť sevřít v náruči ženu, laskat vzrušující křivky, prsty čechrat dívčí vlasy, položit jí hlavu na rámě a tváří se dotýkat hebké pleti. Už dlouho se nemiloval a sám se překvapeně ptal, proč se tomu vlastně vyhýbá. Měl sice Jany plnou hlavu, jenže když o ní tak přemýšlel, nemohl si být jistý ani tím, že se opravdu jmenuje Jana. A po tom, co mu řekla o chystané svatbě, bylo jasné, že ji stejně nikdy nezíská. Proč by tedy měl dodržovat celibát?

Ještě jednou se ohlédl k vratům domu U Zlaté škorně, pak se obrátil a skoro trucovitě se vydal zpátky k Caletné ulici. Rychle prošel přes rynek a za chvíli už před sebou viděl temnou siluetu Havelské brány. Déšť zatím zesílil a bylo nepříjemné chladno. Zima byla skutečně za dveřmi. Většina měšťanských domů tonula ve tmě, protože slušní lidé chodívali spát po klekání, ale okna domu U Růžové studně svítila do noci, jako by zvala k návštěvě každého, koho trápí chladné počasí stejně jako smutek v duši. Martin došel k vratům, stiskl bronzovou kliku a vešel.

Podomek seděl na svém místě za vraty a dřímal. Otevřel oči, ale když ho poznal, jen zabručel, co tu dělá, když dneska hrát nemusí. Jestli hledá paní Agátu, najde ji nahoře v hale. Pak si pohodlně natáhl nohy a zase zavřel oči.

Agáta měla na sobě pohodlný dlouhý šat z jemného flanderského sukna. Seděla v křesle u malého stolku a

studovala jakési listiny. Když zaslechla kroky na schodišti, zvedla zvědavě hlavu, protože ihned poznala, že to není její podomek. Sotva se Martin objevil, usmála se překvapeně a listiny odložila na desku stolku. Pak se protáhla a optala se, co tu hledá.

„To, co většina mužů," pokrčil rameny, jako by se omlouval za svou slabost.

„Doufám, že tentokrát se chceš opravdu milovat a ne si zase povídat," řekla přísně. „A nesnaž se mi lhát. Stejně se to dozvím. Když chci, slyším vše, co se v ložnicích děje. Nuže?"

„A to nebudu smět celou noc vůbec promluvit?" optal se s komickým výrazem údivu.

Suše se zasmála a pobaveně řekla, že pak si samozřejmě může říkat, co mu slina přinese na jazyk. Všichni hosté to tak dělají. Nejdříve uspokojí své touhy, ale protože pak mají výčitky svědomí, plácají nejrůznější nesmysly. Holky jsou na to zvyklé a stejně je neposlouchají.

„Dneska je mi tak smutno, že se klidně budu i milovat, abych si pak mohl popovídat," řekl tiše. „Už dlouho jsem tolik netoužil po ženské náruči. Nebojte se, paní Agáto, dneska se chci opravdu milovat. Hodně a dlouho."

Agáta vstala, rukou si uhladila trochu pomačkanou látku svých šatů a pomalu kráčela k němu. Přitom si ho zkoumavě prohlížela, ale v očích měla výraz chápající něhy.

„Lhala bych, kdybych ti řekla, že všechna děvčata mají zrovna práci," řekla trochu zastřeným hlasem. „Ale mám chuť se o tebe postarat sama. Pojď," řekla prostě,

uchopila ho za ruku a zamířila k úzkým schodům do druhého patra, kde měla svou ložnici.

Martin se po ní pokradmu ohlédl a rychle ji oceňoval. Byla sice starší než on, ale určitě ještě v nejlepších letech. Její věk prozrazovaly pouze drobné vrásky kolem očí, postavu však měla perfektní, a když se usmála, vyzařovala z ní neuvěřitelná ženskost. V mnohém mu připomínala Miladu z Rabštejna, i když byla štíhlejší.

Paní Agáta jeho pohled zachytila, trochu nervózně se zasmála a optala se, jak prohlídka dopadla.

„Sluší vám to i v šatech. Ale přísahám, že už se nemohu dočkat, až uvidím víc," řekl a přitáhl ji k sobě. Zvedl Agátu do náruče a po schodech odnesl do ložnice. Hodil ji na postel a nedočkavě si stahoval nohavice. Agáta si vyhrnula šaty přes boky a Martin si ji dychtivě vzal.

Venku pomalu svítalo a do ložnice doléhaly z ulice tlumené zvuky povozů, protože od Havelské brány směřovali k rynku kupci, kteří se do města sjížděli na pravidelný jarmark. Nahá Agáta ležela na zádech a po milování se jí pomalu uklidňoval tep. Už ani nepočítala, kolikrát si ji tu noc její mladý milenec vzal.

Martin ležel s hlavu položenou na jejím břiše a žlábkem mezi ňadry si prohlížel Agátin obličej. Byl unavený a šťastný. Noc se ženou samozřejmě nemohla žádný problém vyřešit, ale dokázala mu vrátit sílu, aby měl chuť se s obtížemi prát. Už ho netrápilo, že je opuštěný a sám.

„Musím říci, že už jsem prožila hodně," řekla tiše Agáta, natáhla ruku a začala Martinovi čechrat vlasy. „Ale už dlouho se mi to s nikým tak nelíbilo. Myslela

jsem, že ti dám dobrou školu, a zatím bys mohl učit ty mě. Jak to, že se umíš tak krásně milovat?“

„Dříve jsem se tomu dost věnoval,“ opáčil vesele. „Tu a tam jsem něco pochytil.“

„Nevěstky se líbat nesmějí,“ řekla s hranou přísností a jazykem si olízla rty, na nichž ještě cítila jeho polibky. „To nevíš, že v hampejzu mají muži ukojit svou hříšnou potřebu, ale něhu si mají schovat pro své zákonité manželky?“

„Jsem svobodný. Pro koho bych si ji měl schovávat? A včera sis mne odvedla do ložnice proto, že jsi chtěla milence, ne zákazníka.“

„Myslíš?“ opáčila mazlivě. „Co když budu chtít zaplatit?“

„A co když budu chtít zaplatit já? Copak jsem neodvedl dobrou práci?“

„Až příliš dobrou,“ souhlasila tiše a přivřela oči, jako by si chtěla znovu vybavit uplynulou noc. Pak skoro rozhořčeně řekla, jakoby se na sebe zlobila: „Jak to, že se mi to tak líbilo?“

„Chceš, abych ti to tajemství prozradil? Většina mužů myslí při milování výhradně na svou rozkoš. Ale já ne. Jedna zkušená žena, když mne učila milovat, mi vždycky kladla na srdce, že čím více potěšení muž dokáže ženě dát, tím větší rozkoš mu pak vrátí. Snažím se tím řídit a musím přiznat, že jsem zatím nikdy nelitoval.“

„Byla také nevěstka?“

Martin se posadil a rezolutně zavrtěl hlavou. „Ne, byla to urozená dáma.“

„Někdo od královského dvora?“

„Když jsem tady byl poprvé, kladla jsi mi na srdce, že mám být hluchý, slepý a němý. A já příkazy poslouchám.“

„Nejprotivnější muži jsou ti, kteří splní všechno, co si žena přeje,“ opáčila rozmrzele a pak podotkla, ať si to tedy nechá pro sebe. Vstala, ze džbánu nalila vodu do veliké mísy, a protože bylo po ránu chladno, umyla se jen zběžně. Pak se začala oblékat.

„Počkej tady,“ řekla, klekla si na lůžko a Martina políbila. „Přinesu snídani.“

„Zadarmo, nebo si ji budu muset zaplatit?“

„Odpracuješ si ji,“ opáčila ironicky a dlaní si vyzývavě přejela po těle.

„Teď by mne zničila i moucha,“ bránil se. „Raději zaplatím.“

„Nemluv hlouposti,“ napomenula ho přísně. „Najíš se a tím to skončilo. Jakmile opustíš tuhle ložnici, já budu zase tvá paní a ty hudebník, který tady zpívá zákazníkům. Nic víc a nic míň.“

„Ta urozená dáma, která mne kdysi vyučila, mne varovala před svobodnými ženami. A jak vidím, měla pravdu.“

„Měla tě varovat i před vdanými. Já mám totiž manžela. Myslíš, že bych mohla dělat tohle řemeslo, kdybych byla svobodná? Vzala jsem si jednoho troubu a platím mu za to, že před městskou radou vystupuje jako můj manžel.“

„Pokud by ho to nebavilo, klidně se toho ujmu,“ řekl provokativně a začal se také oblékat.

„Nikdy! Jsi příliš sebevědomý a chytrý. S takovým by ženská jako já žít nemohla.“

„Jen jsem vás zkoušel, má paní," řekl a nepatrně se uklonil. „Mám podobný pocit. Ale co se týká milování, klidně si ho zopakuji."

„Ano. Je až s podivem, na kolika věcech se dokážeme shodnout. To se mi tak často nestává," souhlasila a vyšla z ložnice ven.

18

„Zítra ráno půjdeme všichni na slavnostní mši k Panně Marii před Týnem," oznámil konšel Matouš Martinovi a svému tovaryšovi, když se s nimi před večeří potkal na dvoře svého domu. „A pak se půjdeme podívat do Nového Města. Jsou tam k vidění říšské svátosti. Hm… a bude tam také veliký trh. Naše staroměstské jsou sice lepší, ale možná se tam dá levněji koupit něco zajímavého."

„Rád bych, ale nemohu. Celá univerzita jde zítra ráno na mši do katedrály na Pražský hrad. Celebrovat ji bude arcibiskup Arnošt z Pardubic a má přijít také král," omlouval se Martin a pokrytecky se tvářil lítostivě.

Představa, že by měl trávit celý den ve společnosti konšelovy rodiny, ho nijak nenadchla.

„Slovo boží může člověk velebit kdekoli," zamračil se konšel Matouš, který neměl rád, pokud mu někdo odporoval, a zvláště lidé, kteří pobývali pod jeho střechou. „Nejsem prelát, abych se vyznal v teologii, ale jako konšel si myslím, že…"

„Pokud máte jiný názor než náš arcibiskup, měl byste ho sdělit rektorovi pražského vysokého učení," skočil mu do řeči Martin.

Konšel důležitě přikyvoval a přitom mhouřil levé oko. To dělával vždy, když pochopil, že něco stojí mimo jeho konšelskou pravomoc, a chtěl vypadat jako někdo, kdo si umí poradit se všemi problémy. Pak řekl, že on by samozřejmě mohl i s celou rodinou jít na mši do svatovítské katedrály, ale už slíbil ostatním členům městské rady, že se s nimi sejde u Týna. Udělají to tedy jinak. Po mši se vrátí s celou rodinou domů a Martin za nimi přijde, až na Hradě skončí. Pak zvedl varovně prst a dodal, že ovšem věří, že Martin nepůjde po mši se svými pochybnými přáteli do hospody, což by se v takový svatý den vůbec nehodilo.

Pak rozpačitě přešlápl, výraz v jeho tváři se změnil a začal přátelsky vysvětlovat, že potřebuje Martinovu pomoc, protože prý budou zítra na novoměstském trhu prodavači relikvií z celé křesťanské Evropy a on by si rád nějaký ostatek koupil, aby ho měl doma k větší slávě boží. A že ví, kolik podvodníků s ostatky obchoduje, a protože chce mít skutečnou relikvii, věří, že Martin ze Stvolna mu pomůže, neboť studuje a určitě se v podobných věcech vyzná lépe.

Martin ho poslouchal a v duchu se výtečně bavil. Kdyby konšel Matouš věděl, kolik peněz ve Francii vydělal prodejem falešných ostatků světců a světic! Jakmile skončil, licoměrně přikývl a potvrdil, že rád pomůže, protože jistě není povolanější člověk, aby mu s nákupem relikvie pomohl, než on. Slíbil udělat vše, aby se zítra vrátil co nejdříve. Pak se jakoby mimochodem zeptal, kolik je vznešený pan konšel ochotný za relikvii zaplatit.

Konšel Matouš se chvíli drbal na hlavě, protože o penězích vždy mluvil velice nerad. Pak si ale řekl, že

bude dobré, aby ukázal, jak upřímná je jeho zbožnost, a hrdě prohlásil, že klidně i deset kop grošů, pokud to bude věc, která za to bude stát.

„Tolik peněz?“ vrtěl zlostně hlavou tovaryš Holota, když konšel Matouš zmizel v domě. „A se mnou se hádá o každý měďák.“

„Někde musí ušetřit, aby mohl dokazovat svou zbožnost,“ pokrčil jízlivě rameny Martin, přehodil si přes ramena plášť a zamířil ven. Kdysi si sice slíbil, že už nebude s falešnými ostatky obchodovat, jenže tohle byla příležitost, že by musel být hlupák, aby jí nevyužil. Proč by měl konšela Matouše ošidit někdo jiný, když na tom může slušně vydělat on sám? Proběhl Caletnou ulicí a zabočil k Havelské bráně.

„Proč s tím jdeš zrovna za mnou?“ divila se paní Agáta a tvářila se velice přísně. „Má živnost je počestná a nerada bych se zapletla do něčeho nezákonného.“

„Úcta ke svatým relikviím není nic nezákonného,“ ohradil se Martin. „A za vámi s tím jdu, má paní, protože jsem si už mnohokrát v životě ověřil, že jediný, na koho se mohu spolehnout, jsou mé milenky. A ty nejspolehlivější se živily stejným řemeslem jako vy.“

„Neznám nikoho, kdo by byl větší lotr než ty. Že chlapi umějí využívat ženskou slabost, to jsem poznala už mnohokrát. Ale aby chlap takhle dokázal využívat dokonce i holky z hampejzu, to jsem tedy nezažila,“ vrtěla hlavou. „Vždyť by to mělo být obráceně!“

„Nemůže jít všechno tak, jak by si člověk přál. Copak někdy boží vůle nezhatí člověku i to nejlepší předsevzetí? A sehnat vhodnou relikvii pro konšela Matouše bude nejspíše boží vůle,“ namítl s hranou

vážností Martin. „Od vás potřebuji jediné. Nějakého spolehlivého muže, kterého by konšel Matouš neznal.“

„Proč neřekneš některému ze studentů?“ bránila se ještě paní Agáta. „Že by tví přátelé navštěvovali počestná místa, o tom dost pochybuji, takže se s panem konšelem těžko někdy potkali.“

„Možná vysedávají po hospodách víc, než by se slušelo,“ připustil Martin shovívavě. „Ale jejich svět je jiný a nemyslím, že by mi byli ochotní pomoci. Pokud jde o uličnictví, jsou schopní riskovat cokoli, ale na prodej falešných ostatků by se dívali jinak. Oni nejsou příliš praktičtí, spíše tak na dlouhé diskuze o ničem.“

„Jaký bude můj podíl?“

„Kopa grošů tomu muži, kterého seženete, a dvě kopy pro vás.“

„Jestliže do toho půjdu, pak jako tvůj společník, ne placený sluha,“ zamračila se uraženě.

„Požadujete polovinu zisku?“

„Obvykle chci víc. Ale že jsi to ty, bude mi stačit polovina.“

„Mí přátelé z univerzity nejsou praktičtí,“ přikyvoval trochu nerudně Martin. „S nimi bych určitě vydělal víc peněz, protože mají na rozdíl od vás svědomí. Jenže někdy je lépe vydělat peněz méně, ale zachovat si dobré jméno. Nechci, aby mohli tenhle malý obchod někdy v budoucnosti použít proti mně.“

„A co když ho použiji já?“

„V tom případě se s tebou nebudu už nikdy milovat,“ řekl něžně a sevřel ji v náruči. Bránila se jen chvíli, ale pak se k němu přitiskla a poddala se jeho laskání. Ve skutečnosti neměla důvod být rozladěná. Obchod, který jí Martin nabízel, se jí líbil, ale kdyby

nedělala drahoty, nedostala by tak vysoký podíl ze zisku. A ještě by se nepomilovala. Poslední dobou na ni mnoho času neměl.

„Takže platí naše dohoda?“ optala se ještě.

„Platí,“ souhlasil a rychle si stahoval nohavice. „Rozdělíme se napůl.“

„V obchodě ano, ale jinak chci všechno,“ opáčila mazlivě a klekla si před něj na zem.

Počasí se o svátku svátosti vydařilo. Nebe bylo sice zatažené, ale nepršelo a vál svěží větřík. Martin se hned po mši ve svatovítské katedrále vrátil na Staré Město pražské. V domě U Zlaté škorně se přidal k rodině konšela Matouše a společně vyrazili k Havelské bráně. U brány byl nával, protože na slavnost mířili skoro všichni lidé z města. Konšel si razil cestu davem a houkl na biřice, aby je pustil a nezdržoval.

Prošli úzkou bránou a po dřevěném mostě přes příkop na rozlehlé prostranství před městskými hradbami. Původně tu stálo pár chatrčí, ale celé předměstí bylo před několika lety zbouráno. Široká pohodlná cesta mířila k Novému Městu pražskému, které bylo co by kamenem dohodil. Přímo před nimi stála brána se světlou střechou krytou šindeli, které dosud nestačily opršet a ztmavnout, neboť bránu právě dostavěli. Po obou stranách se táhly vysoké masivní hradby. Konšel Matouš si je zamračeně prohlížel, protože mu připadaly jako nepatřičná výzva. Pak se obrátil na ostatní, aby je napomenul, že se loudají. Martin musel obdivovat velkolepost prostoru, jaký král Karel pro své město vyhradil.

Když došli na Koňský trh, s úctou obhlížel celé prostranství. Tak veliké na Starém Městě pražském nebylo. Na druhou stranu ovšem novoměstské domy

postrádaly honosnost obydlí staroměstských konšelů. Všude ještě stála lešení, a i když byl sváteční den, na některých bylo vidět kameníky, kteří pracovali, aby stihli úkol, za který byli placeni.

Kolem konšelovy rodiny se tísnily nedočkavé zástupy lidí, proudící oběma směry. I když byla ulice široká, dalo se postupovat jen velice pomalu.

Martin si všiml několika výstředně oblečených žen se žlutými šlojíři nevěstek. Korpulentní Violetta, majitelka hampejzu U Anděla, se dala přehlédnout stěží. Jako první si Martina všimla Ofka. Zamávala mu a křikla, proč se u nich pak už neukázal. Violetta se k ní přidala a přísně mu pohrozila, proč chodí jinam, když jsou její děvčata nejlepší v Praze. Ať si nemyslí, Heidenreich jí poví všechno, protože ten má uznání. A jestli se Martin co nejdříve neukáže, ať si jí nepřeje.

„Máš pěkné známosti," sykla rudá studem konšelova dcera Judita a odvrátila tvář na druhou stranu.

„Tohle by se na Starém Městě stát nemohlo," rozzlobil se konšel Matouš. „Každou láryni, která by pokřikovala na počestné muže na ulici, postavíme na pranýř. Jak by to vypadalo, kdyby nás nevěstky obtěžovaly před slušnými sousedy?"

„Tys v tom hampejzu byl?" optal se zvědavě konšelův syn. Protože však po něm jeho otec šlehl přísně pohledem, dodal rychle: „Měl by ses jít vyzpovídat ze svých hříchů!" Později se k Martinovi přitočil a šeptem se ptal, jaké to tam bylo a jak moc je to tam drahé. Samolibě vysvětloval, že se po něm sice ohlédne každá holka, ale na Starém Městě si nemůže nic dovolit, aby se to otec nedozvěděl. Na druhém břehu Vltavy by to však zkusit mohl.

„Jistě," přikývl zlomyslně Martin. „Panicové prý dostávají slevu."

„Opravdu?" rozzářil se Adam a rychle se přes rameno ohlédl zpátky k hloučku nevěstek. „Ale tu tlustou s tím knírem bych nechtěl."

„Té hampejz patří," vysvětloval mu tiše Martin. „Vybírá si jako první. Ale myslím, že ty její typ nejsi."

„To je dobře," oddechl si konšelův syn.

Koňský trh ležel na mírném svahu. Pomalu kráčeli mezi stánky trhovců. Už z dálky slyšeli jejich vyvolávání, neboť každý chválil vlastní zboží a haněl to, co nabízeli ostatní. Mezi stánky se proplétali měšťané a také několik biřiců, kteří dohlíželi na pořádek. Právě když došli k prvému stánku, chytil jeden z biřiců snědého kudrnatého muže, který nožem odřízl měšec s penězi tlustému měšťanovi a pokoušel se s ním zmizet v davu. Biřic však držel zloděje pevně. „Za tohle budeš viset!" křičel zlostně a táhl ho k rychtáři.

„Zaručeně pravé ostatky," vykřikoval hubený muž v hnědém šatu. Na dřevěné lavici před sebou měl rozloženo několik stříbrných závěsků, v nichž byly zlomky kůstek. Vedle stály dvě lahvičky z šedavého skla s jakousi bílou tekutinou.

„Počkejte," řekl konšel Matouš ostatním a dychtivě k lavici přistoupil.

Martin šel s ním, aby ho odradil, protože zboží, které pro konšela připravil, měl muž, který stál o něco výše vedle velikého krámu se suknem.

„Čí ostatky to jsou?" optal se konšel Matouš přísně.

„V těch přívěscích mám kosti svaté Veroniky," opáčil kupec hrdě. „Přivezl jsem je osobně ze Svaté země."

„Přívěsek, to nic není," řekl rychle Martin. „Pro vás, pane konšele, by se hodilo něco důstojnějšího."

„Jistě," přikývl ševcovský mistr hlavou. „A co je v těch lahvičkách?"

Prodavač ostatků se začal rozplývat, jakou tam má vzácnost, a dlouho konšelovi lichotil, neboť okamžitě poznal, co na něho platí. Teprve po dlouhé tirádě chvály a lichotek prozradil, že v těch lahvičkách má mateřské mléko samotné Panny Marie.

Martin ze Stvolna o prodávání ostatků věděl opravdu hodně, ale takovou hloupost ještě neslyšel. Ve Francii se setkal se vším možným, od kostí, zubů a dokonce i jazyka přes oděv a šperky, hřeby a mučicí nástroje až po misku, z níž světec jedl, ale s takovou pitomostí by tam zaručeně nikdo nevyrukoval.

Konšel Matouš se rozzářil, vzal opatrně lahvičku mezi prsty, zvedl ji proti nebi a studoval mléko proti světlu. Pak řekl Martinovi, že v prstech přímo cítí sílu, která v té relikvii je, a že něco takového by určitě bylo důstojné jeho domácnosti. Pak se obrátil na muže v hnědém, aby se optal na cenu. Ale Martin ho předešel. Zamračil se a houkl na prodavače, že je lotr a jak si troufne takhle nestydatě šidit poctivé křesťany. Ale muž v hnědém šatu se nedal. Z truhličky, kterou měl postavenou pod lavicí na zemi, vytáhl ušmudlaný pergamen, mával jím ve vzduchu a křičel, že tady má potvrzení, kolik zaplatil v Jeruzalémě za tyhle ostatky a že jsou pravé.

„Neurážej ho," postavil se na jeho stranu i konšel Matouš a důležitě se do pergamenu začetl.

„Když archanděl zvěstoval Panně Marii, že porodí syna božího, nemohla přece vědět, že bude ukřižován a

stane se Spasitelem," vysvětloval Martin. „Neměla tedy důvod své mateřské mléko schovávat, neboť ani ona, ani nikdo jiný nemohl tušit, že se stane relikvií."

„To je ovšem pravda," potvrdil konšel Matouš a položil lahvičku zpátky na lavici. Bylo vidět, že usilovně přemýšlí. Toužil po vzácné relikvii, ale Martinovy námitky také nemohl zcela odmítnout.

„A co má listina?" křičel prodavač zlostně. Popadl Martina za ruku a přitáhl si ho k sobě. Zatímco konšel Matouš listinu znovu pečlivě pročítal, naklonil se a pošeptal mu, že pokud tomu měšťanovi koupi doporučí, dostane od něho kopu stříbrňáků.

„Co si o mně myslíš?" rozzlobil se hlasitě Martin.

„Co se zase děje?" mračil se konšel Matouš a znovu zvedl lahvičku s mateřským mlékem a zálibně si ji prohlížel.

„Nabízel mi peníze, pokud vás přiměji, abyste si ji koupil," žaloval Martin a tvářil se jako uražená svatost sama. „Je to podvodník!"

„Lže!" ječel prodavač. „Jen jsem mu říkal, aby si také přečetl mou listinu, pak že uvěří."

Kolem se začali srocovat lidé a zvědavě jejich hádku sledovali.

Martin natáhl ruku a konšel Matouš mu rozpačitě pergamen podal. Přelétl ho pohledem a pak se hlasitě rozesmál. Obrátil se na prodavače a shovívavě mu začal vysvětlovat, že když už je tak drzý a troufne si šidit poctivé křesťany, měl by si alespoň zjistit, že se v Jeruzalémě nemluví česky.

„Jak česky?" nechápal konšel Matouš a na čele mu naběhla žíla zlostí, protože začal mít pocit, že z něho někdo dělá hlupáka. Jen zatím netušil, kdo z těch dvou.

Byl ale rozhodnutý zakročit co nejpřísněji hned, jakmile se všechno vyjasní.

„Nu, tahle listina je napsaná česky," vysvětloval Martin trpělivě. „Já v Jeruzalémě byl. Hovoří se tam arabsky, latinsky, řecky, také tam uslyšíte francouzštinu, němčinu, arménštinu a já nevím jaké ještě další jazyky. Někdy i češtinu. Ale všechny účty se píší arabsky, protože město ovládají nevěřící. Tohle vím jistě a každý, kdo Kristův hrob navštívil, to potvrdí."

„Mám s sebou překlad," začal hned křičet rozhořčený kupec. „Doma mám pochopitelně originální listinu. Jenže na co by mi tady byla, když nikdo arabsky neumí?"

„Tak až přineseš tu arabskou, bude se můj pán s tebou bavit," přerušil ho Martin. „A ještě něco. V téhle listině se píše, že kosti svaté Veroniky jsou přímo z jejího hrobu. Je pravda, že byla Kristovou učednicí a doprovázela ho na křížové cestě, podala mu roušku a on si do ní otřel zkrvavenou tvář. To všechno je v evangeliích. Jenže to nevíš, ty hlupáku, že pak odešla do jižní Francie a je pochována v Sonlac? Kde by se vzaly její kosti v Jeruzalémě? Jsi nejen hlupák, ale i podvodník!"

„Má pravdu," přikývl šedivou hlavou starý klerik. „Svatá Veronika skutečně zemřela v kraji Bordeaux."

Pak rukou přivolal biřice a nařídil mu, aby prodavače falešných ostatků odvedl k rychtářovi.

„Taková ostuda!" křižoval se konšel Matouš.

„Sám jste říkal, že to nebude snadné. Ale nechte to na mně," uklidňoval ho Martin. „Slibuji, že vám najdu někoho, kdo má relikvie pravé."

Pak zamířil ke stánku, kde na ně čekal muž, jehož sem poslala paní Agáta. Nejprve ho před konšelem Matoušem přísně vyslechl a pak potvrdil, že tyhle ostatky jsou pravé. Za chvíli si už spokojený konšel odnášel lopatku svatého Kryšpína, který byl kromě jiného i patronem ševců. Zaplatil za ni dvanáct kop grošů.

19

V pondělí po Dnu svátosti měl lekci ve farní škole U Týna mistr Walther. Studentů však přišlo velice málo. Většinu medicína nebavila, ale hlavní důvod byl ten, že se předešlého dne všichni opili, aby uctili významný křesťanský svátek, jak neustále vykřikoval Heidenreich, dokud se nesvalil pod stůl. Martin jim hrál na loutnu a zpíval, ale pak pro něho přišel podomek paní Agáty, že musí jít hned do domu U Růžové studně, protože se zase objevil neohlášený host. Odcházel nerad, ale pak si řekl, že ho alespoň nebude ráno bolet hlava a ještě si vydělá nějaké peníze.

Martin se dostavil na lekci mistra Walthera jako jeden z prvních. Měl to sem z domu U Zlaté škorně jen pár kroků. Měl mizernou náladu. Když odcházel, na dvoře ho zastavila konšelova dcera Judita a oznámila mu, že o jeho hříchu přemýšlela a odpustí mu. Trochu roztržitě se optal, jaký z mnoha jeho hříchů má na mysli. Dívka stáhla přísně obočí a její nehezký obličej připomínal tvář satyra. Pak řekla, že samozřejmě ten, jak se důvěrně choval k těm zmalovaným děvkám. Chtěla povědět ještě něco, ale rychle se omluvil, a i když to bylo nezdvořilé, zmizel.

„Netušil jsem, že zpytování duše, jež je jediným projevem úcty, jímž by měl křesťan slavit významné svátky, jako je Den svátosti, tolik vyčerpá, zeje vás tu dneska tak málo," jízlivě podotkl mistr Walther. Přitom se rozmrzele ohlédl k misce, do níž při příchodu platili studenti za účast. Na dně leželo jen pár měďáků. V duchu se zlobil, proč rektor zařadil jeho lekce na pondělní dopoledne, protože to byl nejhorší termín a nikdo z kolegia mistrů v pondělí ráno přednášet nechtěl. Znovu si povzdechl a zlostně si opakoval, že je služebník boží a měl by být pokorný. Ale proč by byl, když mistři teologie, kteří by měli být vzorem křesťanských ctností, se hádají jako psi o kost, aby si pro sebe zajistili nejlepší dny v týdnu, a tedy také co nejvíce peněz za přednášky.

Martin se posadil na stoličku nedaleko dveří a trochu smutně se podíval na prázdné místo vedle sebe, kde kdysi seděla Jana. Místo u dveří si vybíral vždycky, jako by se bál, aby se neminuli, kdyby se znovu objevila. Byla to samozřejmě hloupost, protože v místnosti, která nebyla širší než několik kroků, se prostě něco takového stát nemohlo. Ale pokud muž touží po ženě, jde obvykle rozum stranou. Představoval si, jak se otevřou dveře a v nich se objeví štíhlá postava v neforemném hábitu.

„Na co myslíš, že se tak usmíváš?" optal se ho soused. Z úst mu byl ještě cítit kyselý pach vypitého vína. „Tobě je hej, že jsi včera odešel. Měl jsem to udělat taky."

Ale než mu stačil Martin odpovědět, otevřely se dveře a v nich se objevila Jana. Na sobě měla svůj neforemný hábit a přes hlavu přetaženou kápi. Bylo to jako sen. Uklonila se mistru Waltherovi, hodila do misky minci, pak sebrala prázdnou stoličku a zamířila k

Martinovi. Posadila se vedle něj a pokradmu se rozhlížela. Pár studentů ji sice pozdravilo, ale nikdo o ni neprojevoval žádný zájem.

Martin směrem k ní cosi neurčitého zabručel, ale pokračoval v rozhovoru se svým sousedem, jako by se nic nestalo. Zato mistr Walther ožil. Věděl, že od dívky dostane po lekci ještě stříbrňák, a to ho trochu smířilo s tím, jak málo studentů přišlo. Obrátil se k pulpitu, otevřel knihu a začal předčítat pojednání o bolesti zubů.

Jana se pokradmu ohlížela po Martinovi, ale ten dělal, jako by měl něco důležitějšího na práci. Jen jednou postřehla, že se na ni rychle podíval. I když se tvářil uraženě a odmítavě, v jeho očích zahlédla jiskru radosti. Spokojeně se usmála, protože pochopila. S muži to bylo těžké. Rádi trucovali jako malé děti. Nechala ho být a soustředila se na lekci.

Zato Martin skoro neposlouchal. Seděl na nepohodlné dřevěné stoličce a téměř fyzicky cítil Janinu blízkost. Pokradmu si všiml, že ho chvíli pozorovala, ale pak se začala věnovat přednášce. Uvažoval, co udělá, až lekce skončí. Jedna věc byla, že po ní toužil, ale druhá, jak se ona chovala vůči němu. Jenže co jí vlastně mohl vyčítat? Že se objeví jednou za týden a pak zase zmizí? Nebo že se s ním nechce milovat? Bude se vdávat a s tím se nedalo nic dělat. Nakonec se na ni usmál, jenže si toho nevšimla.

Po lekci se studenti rozloučili s mistrem Waltherem a odešli, ale Jana zůstala. Zamířila k pulpitu a na něčem se s ním domlouvala. Na Martina se ani nepodívala. Vyšel spolu s ostatními na dvůr a průjezdem zamířil na rynek. Za chvíli je čekala lekce kanonického práva.

Zastavil se a křikl na ostatní, ať jdou napřed, že si musí ještě něco zařídit. Chtěl s Janou alespoň mluvit.

Nečekal dlouho. Za chvíli se objevila ve vratech. Když si ho všimla, usmála se a sama se mu rozběhla vstříc. Zastavila se krok před ním a pobaveně řekla, že by ho samozřejmě ráda objala a políbila, jenže jak by to vypadalo, kdyby se k sobě takhle důvěrně chovali na rynku před všemi lidmi dva studenti.

„Tak pojď někam, kde nebudeme všem na očích."

„Jednak nás teď čeká lekce kanonického práva," zavrtěla rezolutně hlavou, „a pak, co kdyby ti polibek nestačil?"

„Bylo by to něco nepochopitelného?"

„To ne. Ale bylo by to něco nemožného," opáčila a sklopila oči k zemi.

Už nebyla tak veselá a Martin dostal vztek, že ji zbytečně trápí. Pro žádnou dívku nebyla představa blížící se svatby snadná, zvláště v případě, že měla ráda někoho jiného. Jenže pak Martina napadlo, kde má vlastně jistotu, že ho má ráda? Nakonec to nevydržel a zeptal se jí.

„Co chceš slyšet?" pokrčila rozpačitě rameny.

„Samozřejmě pravdu!"

„Tu já sama neznám."

„Jak neznám?" mračil se Martin. „Musíš přece vědět, jestli máš někoho ráda nebo ne."

„Kdybys chtěl vědět, jestli se mi líbíš, pak bych ti určitě přisvědčila. Jenže mít někoho rád je něco jiného. Krásně hraješ na loutnu a nejsi hloupý. Ale jaký jsi doopravdy? Mnoho mužů zaměňuje tělesnou žádost za lásku. Jak mám vědět, co doopravdy chceš?"

„Samozřejmě tebe," vyhrkl okamžitě. Ale pak se zastavil a tiše se omluvil, že je hlupák. „Máš pravdu, není to tak jednoduché, jak by si někdy člověk přál. Trváš na odpolední lekci?"

„Jako vdaná žena určitě kanonické právo potřebovat nebudu," opáčila a do očí se jí vrátil smutek.

„Pojď do nějaké hospody. Najíme se, stejně mám hlad. Budu ti o sobě vyprávět. Hlavně o jedné dívce, kterou jsem miloval."

„Co třeba tamhle?" řekla Jana a ukázala na honosné průčelí šenku U Kohouta, který stál vedle staroměstské radnice.

„Není pro dva chudé studenty příliš přepychový? Tam bude určitě draho," bránil se Martin opatrně.

„Chceš na mně šetřit?" opáčila provokativně. „Já myslela, že opravdový rytíř se vzdá pro dámu svého srdce všeho."

„Pro dámu snad. Ale ne pro spolužáka," namítl Martin, ale přesto zamířil ke vchodu hostince U Kohouta. Nikdy tam ještě nebyl, ale slyšel, že se v něm scházejí patricijové a také královští úředníci.

Šenk byl prostorný a honosně zařízený. V místnosti stálo jen několik menších stolů s pohodlnými křesly, na stěnách visely vlámské tapisérie a na policích bylo rozestavené cínové nádobí a skleněné číše. Sotva vešli, zastoupil jim cestu mladý muž v sametovém kabátci a zkoumavě si je měřil. Pak se optal, co by rádi.

„Vidím, že máte skoro prázdno," strojeně se usmál Martin. „Není to škoda? Rádi bychom se tady najedli."

„Za chvíli přijdou hosté," pokrčil mladík neurčitě rameny. Nebylo to příliš zdvořilé.

„A my hosté nejsme?“ skočila mu do řeči Jana. Hovořila přísně a z jejího tónu bylo zřejmé, zeje zvyklá poroučet.

„Jistě, host je každý, kdo si může dovolit zaplatit,“ souhlasil mladík, ale přitom neustoupil ani o píď a tělem jim stále bránil vejít. Tvářil se sice laskavě, ale na očích mu bylo znát pohrdání. Tohle Martin nesnášel a už se chtěl ohradit, když Jana vytáhla naditý měšec a mladíka jím udeřila do ramene. Když zkřivil tvář bolestí, optala se chladně: „Stále si ještě myslíš, že my nejsme hosti, před kterými by ses měl spíše uklonit?“

„Co je to tady?“ ozval se přísný hlas a objevil se postarší muž v brokátovém šatu.

„Už nic, otče,“ vysvětloval rychle mladík. „Jen jsem si ověřoval, zda mohu tyhle dva pustit dál.“

„A co jsi zjistil?“ ironicky se ušklíbl muž v brokátovém šatu. Pak se Janě hluboce uklonil a rychle se za syna omlouval. Přitom si s pobaveným výrazem prohlížel její tvář. Martin měl pocit, že ji zná.

„Pojďte se mnou,“ řekl uctivě a na syna křikl, ať zavolá děvečku z kuchyně a sklepník ať přinese džbán vína. Odvedl je ke stolu v rohu, rukávem otřel obě křesla a Janě ho sám přisunul, aby se mohla pohodlněji usadit. Rychle začal vypočítávat, co může nabídnout k jídlu. Jana chvíli poslouchala a pak pro oba objednala jehněčí s medovou omáčkou a rozmarýnem.

V tu chvíli si Martin vzpomněl na paní Agátu. Nedávno mu po dlouhém milování řekla, že by s ním nikdy nechtěla žít, protože nemá ráda muže, kteří rozhodují za ni. Uvědomil si, že stejně ani on nemá rád dívky, které se ho ani nezeptají, co by si dal, a objednají

pro oba. Ať už byla Jana ve skutečnosti kdokoli, byla zvyklá poroučet. Ale stejně ho přitahovala.

Sotva šenkýř a jeho služebníci zmizeli, začal Martin vyprávět o své největší lásce, malé francouzské nevěstce Bernarde. O tom, jak se mu nejdřív vůbec nelíbila, jak se s ní jednou miloval a nic z toho neměl a jak se do ní nakonec beznadějně zamiloval.

Jana soustředěně poslouchala.

Když přinesla děvečka z kuchyně objednané jídlo, sama obratně jehněčí kýtu rozporcovala a Martinovi do misky naložila takovou porci, že by ji těžko spořádali dva vyhladovělí chlapi. Přitom se pousmála a dodala, že nasycený muž nemyslí tolik na tělesné hříchy, a pokud to Martin všechno spořádá, nebude se pak bát zůstat s ním sama.

„To by mě zajímalo, kdo tě podobnou moudrost učil?“ ušklíbl se Martin a ochutnal. Jídlo bylo vynikající.

„Stačí se dívat kolem sebe,“ pokrčila Jana rameny. „A jak to bylo s tou malou Bernardou dál? Nakonec tě opustila, viď? Holky z hampejzů neumějí milovat doopravdy.“

„Jsi hloupá,“ odsekl zle, vyskočil od stolu a chtěl odejít.

Jana ho chytla prosebně za ruku a v očích se jí objevily slzy. „Promiň. Já to tak nemyslela… Možná se někdy dívám kolem sebe špatně. Prosím tě, zůstaň! Jak to bylo dál?“

„Nakazil jsem se morem,“ řekl Martin a neochotně se posadil zpět. „V té době čekala naše dítě. Byl jsem v bezvědomí a nevěděl jsem, co se děje. Jinak bych ji poslal pryč. Ošetřovala mě a nakonec jsem se já uzdravil a ona zemřela…“

„To je mi líto," špitla Jana a sklopila hlavu. Pak tiše dodala, že by někdy chtěla zažít také tak krásnou lásku.

„Co je krásného na tom, že je Bernarda mrtvá?"

„Krásné je zemřít pro někoho, koho člověk miluje. Jenže málo lidem se podaří najít takovou lásku, aby byli ochotní obětovat se pro ni. Žít jediný rok s milovaným mužem a pak pro něho zemřít je pro ženu mnohem krásnější než žít padesát let vedle manžela, kterého si musí vzít podle přání rodičů a který je jí protivný."

„A tvůj budoucí manžel ti protivný je?"

„Nechci o tom mluvit," zamračila se Jana. „Vyprávěj mi ještě o té Bernarde!"

Martin vyprávěl dlouho. Nejen o Bernarde, ale také o abatyši Johanně, která ho naučila skládat písně, stejně jako o jiné nevěstce, jež se jmenovala Marion a která ho doprovázela, když se živil jako voják. Když dopíjeli třetí džbánek a víno jim stouplo do hlavy, svěřil se i s tím, že v Amiensu chodil za jistou Donatou. Měla maličkou dceru Leandru a tohle dítě ho přijalo za svého otce. Ale nakonec ji opustil, aby se vrátil do Prahy. A jak toho lituje pořád víc a víc a že dokonce už uvažoval o tom, že se do Amiensu zase vrátí. Ne kvůli té ženě, ale kvůli maličké Leandře.

„Jak já ti závidím," řekla Jana a setřela si rukou slzy z očí. Trochu se jí pletl jazyk. Chvíli seděla a prohlížela si Martinovu tvář. Pak s trochou uzardění řekla, že mu tedy odpoví na otázku, kterou jí položil před farní školou U Týna. Měla červené tváře, ale nedalo se poznat, zda od uzardění, nebo vypitého vína. Tiše řekla, že ho má ráda. Proto bude lepší, aby se už dál nepotkávali.

„Tys asi nechodila na lekce aristotelské logiky," namítl Martin a dopil džbánek. Chtěl objednat další, ale

Jana zavrtěla hlavou, že tohle stačí, protože se bude muset vrátit domů.

„Proč nechceš, abychom se ještě někdy viděli? Co je to za logiku, mít někoho rád, a proto se s ním už nikdy nesetkat?“

„Kromě logiky Aristotelovy je ještě jedna,“ namítla. „Logika života. Lidé si vytvořili určité normy a každý, kdo chce ve společnosti žít, je musí dodržovat. Čím výše jsi postavený, tím pečlivěji musíš na normy dbát. Nejsem dcera obyčejného měšťana. To jsi ostatně pochopil. Jsem z urozeného rodu a musím chránit svou čest i čest rodičů. Pokud bych se s tebou vídala, jen bych se trápila. Boj mezi rozumem a citem každou ženu strašně bolí.“

Jana rukou přivolala majitele hostince a zaplatila. Stálo to mnohem víc, než by Martin čekal. Sotva s úklonami šenkýř zmizel, zvedla se Jana od stolu, rychle se sklonila a Martina políbila na ústa. Požádala ho, aby ji nedoprovázel. Pak se otočila a rozběhla se ke dveřím.
I on nerozhodně vstal. Točila se mu hlava a cítil se jako dutý špalek dřeva, jehož vnitřek shnil a už nikdy nezaroste. Zlostně si říkal, proč člověk musí v životě lásky potkávat, aby je vzápětí ztrácel. Ale Janu do jisté míry chápal a nechtěl jí to dělat ještě těžší. Unaveně vyšel ven na rynek a zamířil k domu U Zlaté škorně, aby se z vypitého vína vyspal. Zahlédl ještě Janu, která právě mizela v ulici k přívozu.

20

Bakalářské zkoušky se konaly v biskupském dvoře na Menším Městě pražském. Kolegium mistrů sedělo v

křeslech, rozestavených podél stěny rektorovy pracovny. I když se mělo už dávno začít a všichni byli na svých místech, mistr Štěpán nervózně pobíhal kolem a neustále opakoval, že musí ještě chvíli počkat.

„Tohle nebude samo sebou," vrtěl hlavou Jan Milíč.

„Na koho může ještě čekat?" mračil se Heidenreich.

„Na arcibiskupa Arnošta z Pardubic," napadlo najednou Jana Milíče. „Je přece nejvyšším kancléřem pražského vysokého učení. Třeba se chce přesvědčit, co jsme se naučili."

„To nemá nic užitečnějšího na práci?" zlobil se Filip a vykládal, že u nich doma v Berouně, kde chodil do farní školy, se všichni vyhýbali zkouškám, pokud na ně dohlížel děkan, protože neuměl nic jiného než ostatním dokazovat svou učenost.

„Arcibiskup Arnošt nemusí nikomu nic dokazovat," vysvětloval univerzitní pedel, který jejich rozhovor zaslechl. „Studoval v Bologni a chvíli také v Perugii." Ale když zmizel z doslechu, Filip jizlivě podotkl, že to jejich berounský děkan také.

Arcibiskup Arnošt se objevil až za hodnou chvíli. Požehnal netrpělivě studentům, kteří se tísnili na chodbě před rektorovou pracovnou, a rázně vstoupil. Byl to už starší muž důstojného vzezření. Ústa měl přísně stažená a mhouřil oči, jako by špatně viděl. Martin ze Stvolna z něho neměl na první pohled dobrý dojem. Nevěděl proč, ale něčím mu připomněl pařížského nejvyššího inkvizitora Odila.

„Musíte chvíli počkat," oznámil jim pedel. „Kolegium mistrů se ještě musí poradit s Jeho arcibiskupskou Milostí."

„Budou se dneska zkoušky vůbec konat?“ ironicky se ho optal Heidenreich. Pedel se zatvářil důležitě a začal vysvětlovat, že podle jeho názoru ano.

Netrvalo to však dlouho a všichni studenti byli uvedeni do rektorovy pracovny. Postavili se do dvou řad u stěny vedle dveří. Arnošt z Pardubic seděl v honosném křesle v čele kolegia mistrů. Laskavě všechny pozdravil a jménem Boha a českého krále Karla zahájil bakalářské zkoušky. Jako téma určil otázku smrtelných hříchů. Pak požádal mistra Zachariáše, aby přečetl text z bible, který měl být východiskem pro dnešní disputaci.

Mistr Zachariáš se uklonil, důležitým hlasem přečetl známou část z Mojžíšovy knihy a sám k ní připojil několik poznámek. Pak se rozproudila nekonečná disputace. Každý student se snažil ukázat, kolik toho ví a jak zvládl základy teologie a logiky. Ne všichni ovšem ovládali latinu dokonale a mnozí se občas zakoktali a raději svůj výklad ukončil dříve, než by se slušelo.

Martin ze Stvolna ovládal latinu výtečně. Už v Paříži ho proto chválili. Téma smrtelných hříchů patřilo k elementárním otázkám a on sám přečetl skoro vše, co o nich přední křesťanští učenci napsali. Byl proto klidný, a když na něho došla řada, tezi za tezí vyložil celý problém a z hlavy citoval myšlenky předních církevních autorit. Byl spokojený, protože to podle svého názoru zvládl výtečně. Když skončil, rozhlédl se po tvářích přítomných mistrů, ale většina se tvářila znuděně. Pouze mistr Zachariáš souhlasně přikyvoval.

Disputace skončila až pozdě odpoledne. Žáci museli celou dobu stát a Martina příšerně bolely nohy. Konečně domluvil poslední adept. Arcibiskup Arnošt z Pardubic žáky pochválil a pak je vyzval, aby nyní kolegium

učených mistrů opustili, že se poradí a pak jim sdělí své rozhodnutí.

„Tyhle zkoušky jsou za trest," bručel Heidenreich, který se na chodbě okamžitě posadil na kamenné sedátko u okna a masíroval si lýtka. „Když si představím, že to budu muset na jaře opakovat ještě jednou, už teď je mi zle."

„Proč bys na jaře opakoval?" divil se Jan Milíč. „Vždyť jsi hovořil skvěle."

„To je pravda," souhlasil Heidenreich. „Ale jsem tady poprvé."

„No a?" divil se Jan Milíč. „To většina z nás."

„Napoprvé bakalářskou zkoušku nesloží nikdo," pokrčil Heidenreich lhostejně rameny.

„A proč ne?" ozval se zvědavě Martin.

„Protože se za každou zkoušku platí, ne?" vysvětloval ironicky Heidenreich. „Pražské vysoké učení trpí přece nouzí. Kam by mistři přišli, kdyby dali zkoušku každému hned? Takhle budeme muset chodit na jejich lekce ještě několik měsíců a pak zaplatit další kopu stříbrňáků za novou zkoušku. Rozumíte, nejde o učenost, ale o peníze."

Vzápětí se na Heidenreicha sesypalo několik studentů a všichni mu spílali, že neuvažuje jako šlechtic a vzdělaný muž, ale jako hloupý kupec. A že církev je sice hamižná, ale takhle moc zase ne a univerzitní mistři jsou čestní lidé. Za chvíli se však ukázalo, že Heidenreich měl pravdu. V bakalářské zkoušce neuspěl ani Martin ze Stvolna.

„Tamhle ho máme," volal zlatnický tovaryš Eliáš a rukou ukazoval na Martina, který kráčel spolu s ostatními

studenty do šenku v annenském klášteře, aby zapil neúspěšnou bakalářskou zkoušku.

„Kde?“ ptal se dychtivě jeho obtloustlý druh Jakub a vystupoval na špičky, aby přes hlavy lidí lépe viděl.

„Kde se tady vy dva berete?“ vrtěl překvapeně hlavou Martin, když si jich všiml.

„Jestli to náhodou nevíš, tak my tady na Malém Městě pražském pracujeme,“ opáčil přísně Jakub. „A pořád čekáme, kdy se zastavíš u starých přátel. Jenže ty máš holt lepší společnost. To je mi vděk za to, že jsme ti zachránili život.“

„Ani tady v Praze tě nepřešlo to věčné litování?“ usmíval se dobromyslně Martin. Pak připomněl, že to byli oni, kdo při loučení sliboval, že ho najdou a pak to zapijí. Ještě potměšile dodal, že tehdy, jak mu zachránili život při boji s lupiči pod Přimdou, slibovali zhotovit mu něco na památku, aby dokázali, že jsou dobří zlatníci. Ale protože se po něm dosud neptali, usoudil, že tak dobří zlatníci asi nebudou, protože pro něho nic nemají, a proto se mu raději vyhýbají.

„Ty bys mě naštval,“ mračil se hubený Eliáš. „Teď bude Jakub nejméně týden fňukat, jak nevděčného přítele jsme si našli a že on to od začátku tvrdil.“

„Tak půjdeš s námi, Martine?“ křikl Heidenreich, když studenti odbočili do uličky k annenskému klášteru.

„Možná přijdu později,“ odpověděl, ale nebyl si jistý, zda to slyšel.

„Člověk si dá takovou práci, aby ho dovedl do Prahy, a on se chová takhle,“ žaloval obtloustlý Jakub. Pak sáhl do kapsy, kterou měl všitou na vnitřní straně svého soukenného pláště, a vytáhl malý balíček zabalený

v plátně. Podal ho Martinovi a přitom bručel, že nechápe, proč Bůh vůbec dopustil, aby studenti na světě byli.

„Co to je?“ divil se Martin a zvědavě balíček rozbalil. Byla v něm nádherná tepaná spona k plášti.

„Už ji s sebou nosím skoro dva týdny,“ vyčítal mu Jakub. „Udělali jsme ji pro tebe, ale tobě je jedno, že jsme zvědaví, jak se ti vlastně daří…“

„Tu sponu jsme dodělali včera,“ zarazil ho se smíchem Eliáš. „Předtím jsme měli strašně práce. Museli jsme stihnout všechno kvůli Dnu svátosti. Zákazníci nepočkají. Ale jinak musím říci, že mistra máme slušného.“

„Jak jste mě vlastně našli?“

„Náhodou jsme se dozvěděli, že dnes budou bakalářské zkoušky. Můžeme ti blahopřát?“

„Nemůžete,“ zavrtěl Martin zlostně hlavou. „Pražští univerzitní mistři jsou stejní lotři jako ti v Paříži. Sice se více usmívají, ale pamatujte si, že nejspíše vám vrazí dýku do zad dobrosrdečný člověk.“

„Ještě štěstí, že se náš mistr pořád mračí,“ přikývl chápavě hubený Eliáš. Navrhl, aby se šli napít, protože si mají co povídat. Pak se ještě zeptal, zda Martin náhodou nesložil ty skvělé písničky o staroměstských konšelech. Už dlouho se tak dobře nepobavil.

„Tak nevím, zda ti mám vůbec zaplatit, protože jsi zřejmě bohatý dost,“ řekl Rutger, když za ním Martin přišel do jeho domu, aby dostal odměnu za hanlivé písně o staroměstských konšelech. „Kdo navštěvuje šenk U Kohouta, je buď boháč, nebo hlupák.“

„Pozval mě přítel," zavrtěl Martin nevrle hlavou. Nebylo mu příjemné vzpomínat na den, kdy se navždy rozloučil s Janou.

„Je dobré mít zámožné přátele," souhlasil patricij blahosklonně. „Ovšem hubení studenti nemívají obvykle plné měšce. Tak mě napadá, byl to vůbec student?"

„Co tím chcete naznačit?" utrhl se na Rutgera zlostně.

„Jen snad to, že svádět počestné panny se trestá pranýřem. A kdyby k tomu došlo, univerzita tě neochrání. Jeho arcibiskupská Milost zatím pokaždé vydala provinilé studenty k potrestání, protože neschvaluje smilstvo."

„To je mi novinka," odsekl jízlivě Martin a okamžitě si vzpomněl na to, že Arnošt z Pardubic byl jedním z těch, kdo poznali, co je na fresce v hampejzu paní Agáty.

„Až budeš vlivný prelát, můžeš si vyskakovat. Ale teď ještě ne," povýšeně ho napomenul Rutger. „Tak jak to uděláme?"

„Práci jsem odvedl, jak jste si přál. Mé písně se zpívají i na druhém břehu Vltavy. Co byste chtěl víc?"

„Tak za prvé, já si nic nepřál. Já ti to nařídil," začal vysvětlovat patricij. Protože hovořil německy, každé slovo pečlivě vyslovoval, aby mu Martin dokonale rozuměl. „A za druhé, peníze mám pro tebe připravené. Já slovo plním. Ovšem nejdříve se musíme dohodnout na ceně za mé mlčení."

„Mám v zásobě ještě několik dalších písniček," pokrčil rameny Martin. I když hovořil klidně, byla na jeho gestech zřejmá zlost. „Jsou o prolhaných patricijích a o hamižnosti některých Němců."

„Vyhrožuješ?"

„Ne, jen bych se rád dohodl na ceně za mé mlčení!“

Rutger si ho chvíli mlčky měřil a pak se přátelsky rozesmál. Vstal z křesla, došel k truhlici, zvedl víko a vytáhl veliký kožený měšec se stříbrňáky. Podal mu ho a přitom vykládal, že má odvážné lidi rád, a i když si může být Martin ze Stvolna jistý, že mu tohle někdy vrátí, teď musí uznat, že bude lepší, pokud zůstanou spojenci.

„Pokud budete platit stejně ochotně jako dnes, proč ne?“ ironicky souhlasil Martin a spokojeně potěžkával měšec v ruce. Chtěl si ho pověsit k opasku, ale patricij ho zastavil. „Počkej ještě. Mám něco, co bych ti chtěl prodat. Cena je ten měšec, který jsem ti právě dal.“

„V obchodě se nejdříve ukazuje zboží a teprve pak se smlouvá o ceně.“

„Když dovolíš, tak o pravidlech obchodu vím víc než univerzitní student,“ upozornil ho Rutger. „Mohu ti prozradit jméno té dívky, s níž jsi byl na obědě v šenku U Kohouta. Mám totiž důvod domnívat se, že ty sám ho neznáš.“

Martin bez rozmýšlení položil naditý měšec zpátky před patricije na stůl a požádal, aby mu to jméno prozradil.

„Nevěřil jsem, že to uděláš,“ podivil se Rutger prostě. „Jen jsem tě zkoušel. Ty peníze si samozřejmě nech!“ Vstal, zamířil ke dveřím a otevřel je. Na prahu se zastavil a jen jakoby mimochodem oznámil: „Možná bude lepší, když ti to poví ona sama.“ S tím zmizel, ale dveře nechal otevřené.

Chvíli se nedělo nic a pak vstoupila Jana. Na sobě měla vyšívané brokátové šaty, které jí splývaly až na zem. Hlavu měla zahalenou do šlojíře vyšívaného zlatem. Zastavila se na prahu a zamyšleně se dívala na měšec,

který ležel před Martinem na stole. Pak se usmála a něžně řekla: „Tak tys byl ochotný zaplatit tolik peněz za mé jméno?“

„Co tady děláš?“ vyhrkl nevěřícně a vyskočil z křesla. Vrhl se k ní, objal ji a začal líbat. Nebránila se. Stoupla si na špičky a rukama ho popadla kolem krku. Přitiskla se k němu a rozplakala se. „Nezlob se na mě,“ šeptala. „Já to bez tebe nemohla vydržet.“

„Jsi krásná,“ řekl a pohladil ji po tváři.

„To je dobře,“ přikývla a vymanila se z jeho náruče. „Za týden odjíždím z Prahy. Musela jsem tě ještě jednou vidět.“

„Jak se jmenuješ doopravdy?“

„Můj otec je nejvyšší komorník českého království. Chápeš, já jsem rozená z Rožmberka.“

„Tvůj otec je pan Jošt?“ vykřikl překvapeně Martin a svěsil ruce podél těla. Chtít tuhle dívku bylo stejné jako ucházet se o královnu.

„Ano,“ přikývla nešťastně. „A teď sbohem.“ Ještě jednou si stoupla na špičky, políbila ho a pak vyběhla ven. Martin slyšel jen zvuky jejích kroků, jak sbíhala po schodech do mázhauzu.

21

Ten večer, kdy Martin odcházel z domu patricije Rutgera, začalo drobně sněžit. Ráno ležela celá Praha pod bílým příkrovem.

„Letos si zima nějak pospíšila,“ bručel nespokojeně tovaryš Holota, když vstával. „Všichni mají celý rok dost

času, a sotva napadne sníh, každý by chtěl spravit škorně.“

Martin se slastně protahoval na slamníku. V noci se mu zdálo o Janě. A protože ten sen nebyl vůbec cudný, o to více radosti mu udělal. Aby řeč nestála, tovaryšovi odpověděl, že alespoň si vydělá víc peněz.

„Za opravy mi mistr dává mnohem míň než od ušití nových,“ vztekal se Holota. „Ale přitom to dá někdy mnohem víc práce.“

„Co stížnost vašeho tovaryšského bratrstva?“

„Budeš se divit,“ opáčil významně Holota, natáhl si nohavice a vydal se do dílny.

Martin vstal hned po něm, oblékl se a vyšel ven. Jindy šedavý dvůr vypadal, jako by ho někdo zahalil do bělostného plátna. Rychle přešel k zadní zdi a vyprázdnil měchýř. Spokojeně si oddechl, a ještě než si stačil upravit nohavice, stála u něho konšelova dcera Judita.

„Půjdu na trh, doprovodíš mě?“ oznámila. Ve tvářích byla celá červená a snažila se dívat jinam než na Martinovy ruce, které spěšně upravovaly jeho podolek.

„Spěchám na lekci,“ opáčil, ale neřekl to nijak zle. Věděl, že Jana ho má ráda, a celý svět mu najednou připadal lepší.

„Umím chodit rychle,“ pokrčila konšelova dcera rameny. „Tak půjdeš už? Vždyť spěcháš.“

Prošli uličkou podél zdi kostela svatého Jakuba a přes malý rynek zabočili do Caletné ulice. Z Odrané brány k nim mířilo několik povozů, které se po cestě na trh opozdily. Noční sněhová nadílky zkomplikovala život všem.

„Tak jak to bude s námi?“ optala se Judita přísně.

„Sama dobře víš, že nadbíhat počestné panně je hřích," pokrčil Martin licoměrně rameny.

Judita se rozzlobila: „Jiným nadbíháš a nijak to tvé svědomí netrápí."

„Ale počestným pannám nikdy!"

„Jednou začít musíš. Já to nikomu nepovím."

„Judito," řekl Martin měkce a snažil se, aby jeho hlas zněl co nejdůvěrněji. „Miluji jistou dívku a nechci jí být nevěrný. Chápej, že svým citům neporučíš."

Zastavila se a zlostně si ho měřila. Pak přikývla a chladně odpověděla, že to tedy bere na vědomí. Chvíli kráčeli vedle sebe mlčky. Blížili se už ke staroměstskému rynku, odkud k nim doléhal hluk trhu. Martin cítil v duchu ulehčení, že to skončilo tak snadno. Jenže Judita se najednou zastavila a řekla: „I já mám právo na to, abych měla obdivovatele. Jako každá jiná. Jsem přece dcera konšela! Proto o mně složíš píseň. A v neděli odpoledne mi ji zazpíváš. Pozvala jsem pár přítelkyň ze sousedství. Budeš se ke mně chovat tak, jak se na ctitele sluší. Před ostatními mne políbíš."

„Tu píseň ti klidně složím," pokrčil Martin rameny. „Ale v tom dalším ti vyhovět nemohu, to snad chápeš."

„Rozmysli si to dobře. Pokud se mi nebudeš dvořit, uvidíš, co udělám!" řekla výhružně, pak pohodila zlobně hlavou a odpojila se od něho. Zamířila k nejbližšímu vozu, na němž měl hubený venkovan v šedavé kytli složené bochníky sýra, hrudky másla a pytel s hrachem.

Po skončení lekce ve svatovítské kapitule požádal mistr Zachariáš Martina ze Stvolna, aby v jeho jizbě ještě chvíli počkal. Mlčeli, a teprve když ostatní studenti zmizeli, začal mistr trochu rozpačitě hovořit.

„Chtěl jsem se ti omluvit za bakalářskou zkoušku. Já samozřejmě vím, že jsi byl nejlepší, a mám z toho upřímnou radost. Už kvůli mému francouzskému příteli Robertovi de Pezenas. Byl ti zřejmě dobrým učitelem a já upřímně přiznávám, že je toho málo, co bych tě mohl ještě naučit.“

„Ale to přece není pravda,“ vyhrkl okamžitě Martin, který si učenosti mistra Zachariáše neobyčejně vážil.

„Věc se má tak, že kolegium mistrů má jisté slovo, ale pokud se rektor a Jeho arcibiskupská Milost rozhodnou jinak, nikdo z nás se jim neodváží postavit. Církev má svůj přísný řád. I když jsem se tě snažil hájit, neuspěl jsem,“ omlouval se mistr Zachariáš.

„Chápu,“ přikývl Martin, ale nedokázal zakrýt roztrpčení. „Peníze se dnes cení více než křesťanská morálka.“

„Často tomu bohužel tak je. Z duše se modlím, aby se svět napravil. Ale v tvém případě to tak nebylo. I když to nikdo nevyslovil nahlas, jsem si jistý, že šlo o něco jiného. O Dnu svátosti jsi během trhu nařkl jednoho muže, který nabízel údajně falešné ostatky.“

„Nikoli údajně, mistře. Bylo to zjevné,“ vysvětloval rychle a v duchu uvažoval, kam může mistr mířit. Že by se provalil jeho malý podvod s lopatkou svatého Kryšpína? Jenže jak by se o něm univerzitní kolegium dozvědělo?

„Ten muž už je na svobodě. Prokázal, že jeho relikvie byly pravé, a sbor učených duchovních ho osvobodil. Pokud mám své informace, tenhle obchodník pracuje pod ochranou litoměřického biskupa. Prošel jsi už kus světa, a tak si jistě domyslíš, že takovou ochranu neposkytuje nikdo zdarma. Litoměřický biskup si ihned

stěžoval našemu arcibiskupovi a ten rozhodl, že bakalářský titul zatím nedostaneš.“

„Takhle je to!“ překvapeně vyhrkl Martin ze Stvolna. Ve snu by ho něco takového nenapadlo. I když byli církevní preláti úplatní v každé zemi, nějak zapomněl, že v českém království je to úplně stejné. Zkroušeně se optal: „Co byste mi poradil, mistře Zachariáši?“

„Tady je každá rada drahá. Nejjednodušší by bylo odejít na jinou univerzitu. V severní Itálii je jich spousta a tam bys mohl zkoušku složit. Ale existuje ještě jedna možnost. Doneslo se mi, že nejen skvěle hraješ na loutnu a zpíváš, ale že si svým uměním vydělávᚠslušné peníze. Nezajímá mne kde ani jak. Ale pokud stříbrňáky opravdu máš, ukaž se jako štědrý křesťan a věnuj pražskému vysokému učení slušný obnos. Za nejvhodnější příležitost pro takovou šlechetnou donaci bych považoval den narození Páně. Je to významný svátek, kdy se i nejzatvrzelejší srdce všech křesťanů otevírají upřímnou láskou. A kromě toho, hned po Třech králích se budou konat další bakalářské zkoušky. Předpokládám, že v nich bys mohl uspět.“

Martin řekl o rozhovoru s mistrem Zachariášem pouze Heidenreichovi. Pomalu kráčeli mezi pekařskými krámky ke klášteru svaté Kláry. Sníh na ulicích rozbředl a nepříjemně studil.

„Tak si někdy říkám, k čemu mi vůbec univerzita je?“ zlobil se Martin. „Copak je důležité něco znát? Důležité je jen mít plný měšec. Pak si můžeš pořídit všechno. Ale za učenost ti nikdo nedá ani měďák.“

„Jenže abys ten měšec měl plný, musíš mít bohaté rodiče. Ale to náš případ bohužel není. Anebo se musíš

dostat tam, kde si můžeš měšec naplnit. Pokud se staneš mistrem teologie, budeš studenty odírat zase ty. V tom je přece kus spravedlnosti, nemyslíš?“

„Tak proč rovnou nekrást, neloupit a nezabíjet pocestné?“ rozčiloval se Martin. Hovořil tak hlasitě, že se po něm dvě starší ženy zděšeně ohlédly, pak se pokřižovaly a honem zmizely v průchodu nejbližšího domu.

„Jistě, pokud tě nechytí, můžeš v křesťanském světě páchat cokoli,“ souhlasil Heidenreich. I on měl zlost a cítil hluboké rozčarování z poměrů na univerzitě.

„Asi nechám studia,“ oznámil Martin. „A odejdu z Prahy.“

„Neukvapuj se. Vztek není dobrý rádce. Nejdřív se pořádně napij, pak se pomiluj s hezkou holkou a vyspi se z toho všeho. Uvidíš, bude ti lip. Jestli chceš, opiju se s tebou do němoty. Ale holku si musíš opatřit sám,“ navrhl Heidenreich.

„Jak jsi někdy šlechetný,“ zasmál se Martin a trhl sebou. Na rameno mu položil ruku odraný mnich z kláštera svatého Františka. V druhé ruce držel misku a skuhravým hlasem prosil o milodar pro větší slávu boží. Ještě dříve, než Martin ze Stvolna zvedl ruku, aby mnicha udeřil, ho Heidenreich pevně popadl a táhl stranou. Na žebravého mnicha křikl, ať se klidí.

„Studenti,“ odplivl si zlostně mnich v odrané šedé kutně a obrátil se k dobře oblečenému měšťanovi, který se snažil rychle projít kolem, aby se mu vyhnul.

„Každý dělá, co umí. Někdo loupí, jiný žebrá, nu a naši ctihodní mistři kupčí se vzděláním. Co bys chtěl? Myslíš, že jinde to bude lepší?“ vysvětloval Heidenreich,

a protože se Martin rychle uklidnil, pustil ho a dal mu přátelskou herdu do zad. „Tak půjdeme se někam opít?“

„Jestli si myslíš, že to něco vyřeší…,“ povzdechl si Martin ze Stvolna.

„Ale jistě. Pořád je lepší peníze propít než je dávat našim mistrům, nemyslíš?“

Za chvíli už seděli v malém šenku vedle kláštera svaté Kláry. Na stole před nimi stály dva džbánky slabého a trochu trpkého vína. Martin se napil a poznamenal, že opít se tímhle vínem bude trvat nějaký čas, a navíc pít něco tak příšerného je horší než pokání. Šenkýř ho zaslechl, zamračil se, ale nic neřekl.

„Tak, a teď si ještě musíš sehnat nějakou holku,“ rozkládal Heidenreich. Spokojeně se rozvalil na lavici vedle krbu a zvedl nohy. Bylo tu příjemně teplo a mokré škorně rychle schnuly.

„Už jednu mám,“ ironicky oznámil Martin.

„Že ses nám nepochlubil!“

„O mou panickou čest totiž usiluje dcera mého domácího.“

„Cože, konšelova dcera Judita? No, to ti tedy musím blahopřát!“ uculoval se jízlivě Heidenreich. „Takhle vysoko zatím nikdo z nás nemířil. Dcera konšela! Pokud vím, jenom zrzavému Matějovi se povedlo svést dceru cechmistra. Ale konšelova dcera, to tu ještě nebylo. A že sis vybral zrovna takovou krasavici? Jak jste daleko?“

„Do neděle jí musím složit milostnou píseň, která bude opěvovat její krásu. A pak ji musím políbit.“

„Nu, to tedy nevím, co je těžší. Opěvovat její krásu, to je dobré… To má být legrace, ne?“

„Vůbec ne. Včera mi to nařídila,“ stěžoval si lítostivě Martin. Dopil džbánek a objednal další.

„Jak vidět, je skromná po tatínkovi. Nechceš náhodou z Prahy odejít spíše kvůli ní?“

„Přece bych si nešlapal po štěstí?“ zasmál se Martin a napil se z nového džbánku. Víno už mu nepřipadalo tak trpké. Pak poprosil Heidenreicha, ať už toho nechá, že dneska nemá na žertování náladu. Dodal, že s ním souhlasí a opije se do němoty. Ale když už to musí být, tak pokud možno bez zbytečných řečí.

22

„Otec s tebou chce hovořit,“ oznámil Martinovi důležitě konšelův syn Adam.

„Teď večer?“ podivil se a beze spěchu si natáhl nohavice a začal obouvat škorně.

„Řekl, že máš přijít hned! „popoháněl ho mladík, aby bylo zřejmé, že teď má navrch on.

„O co jde?“

„Dozvíš se to,“ opáčil Adam. Ve skutečnosti sám netušil, o co se jedná. Pouze vyřizoval vzkaz. Stačil si ale všimnout, že otec má zlost.

Vyšli na dvůr. Byla už tma a z nedalekého kostela svatého Jakuba se nesly hlasy věřících, kteří se sešli na večerní vigilie. Martin rychle vyběhl po schodech na pavlač a vešel do domu.

„Tady tě máme,“ řekl konšel Matouš, který seděl za stolem a před sebou měl džbán s pivem. „Co víš o Holotovi?“

„O vašem tovaryšovi?“ vyhrkl překvapeně Martin. „Už dva dny jsem ho neviděl. Poslední dobou velice pečlivě studuji a vracívám se až pozdě v noci.“

„Jistě," přikývl konšel Matouš. „Biřic mi hlásil, že tě včera viděl spát v šenku u kláštera svaté Kláry. Byl jsi ožralý namol."

„Usnul jsem únavou po dlouhé disputaci o svátostech," drze opáčil Martin. „Ale jak to souvisí s vaším tovaryšem?"

„Chtěl se vzbouřit proti radnici. Co o tom víš?"

„Ale o čem? Vůbec vám nerozumím. Mohu jít?"

„Ne! Neřekl ti náhodou, se kterými tovaryši se stýká? Bydleli jste přece spolu!"

„Opakuji, vůbec nic o tom nevím."

„Představ si tu drzost! Podal králi stížnost na staroměstskou radu," žaloval konšel Matouš rudý v obličeji zlostí. Rukou ukázal na lavici, aby si Martin přisedl ke stolu. Pak popuzeně dodal: „A hned pak zmizel."

„Tovaryš Holota utekl?" divil se Martin a jen těžko skrýval radost.

Konšel Matouš přikývl a pak se truchlivě napil piva. „Umíš si představit, jak před celou městskou radou vypadám? Královský rychtář mi nařídil, že musím všechno co nejdříve vyšetřit. Jenže jak, když je Holota pryč?"

„Inu, každý máme své starosti. Být konšelem je nesmírně odpovědný úřad," jízlivě přikývl Martin.

Ale konšel Matouš měl plnou hlavu starostí a nevšiml si jeho tónu. Rozvážně mhouřil levé oko a pak si těžce povzdechl. Pak podal Martinovi džbánek s pivem, aby se napil. Přitom skoro prosebně dodal: „Ty jsi studovaný člověk… Hm, nemáš nějaký nápad, jak to udělat?"

„Já obracím mysl především k Bohu," upozornil ctnostně Martin. „Lidskou špatnost přenechávám světské spravedlnosti."

„Dobře ti zaplatím," nabídl konšel Matouš a pokusil se usmát.

Martina na chvíli přepadla chuť ošidit toho hlupáka ještě o pár kop grošů, ale pak zavrtěl hlavou. „Nemohu, univerzitní řád mi to zakazuje!"

Konšel Matouš přikývl a začal nahlas uvažovat: „Někdo musel tovaryšům sepsat tu stížnost. Možná v tom má prsty nějaký písař. Anebo třeba i prelát. Dneska se nedá věřit nikomu." Protože Martin mlčel, velice nelaskavě ho propustil.

„Co tady děláš?" vyhrkl překvapeně Martin, když v neděli odcházel z ranní mše a u vchodu do kostela Panny Marie před Týnem zahlédl Janu, oblečenou v neforemném studentském hábitu.

„Zlobíš se?"

„Proč?"

„Já tě asi trápím," řekla tiše a sklopila oči k zemi. „Jenže já to bez tebe opravdu neumím vydržet."

„Bůh určil každému jinou cestu," pokrčil téměř lhostejně rameny. Už se smířil s tím, že na lásku k dceři mocného Rožmberka musí zapomenout.

„Jenže Bůh nemiloval," namítla vášnivě. „O něco tě chci požádat."

„Pro tebe všechno," slíbil bez rozmýšlení. „Co mám udělat? Chceš, abych zabil tvého nápadníka?"

„Nedělej si legraci, nebo tě o to opravdu požádám," řekla a poprvé se trochu usmála. Ale hned zase zvážněla. Opatrně se rozhlédla, zda je nikdo neslyší. Pak se

naklonila a šeptem Martina požádala, zda by ji nemohl připravit o panenství, protože zítra odjíždí z Prahy.

„Dlouho jsem o tom přemýšlela," pokračovala s lehkým uzarděním. „Ale chtěla bych, abys to byl ty."

„A co tvůj manžel?" vyhrkl zmateně Martin. Rychle uvažoval, zda si z něho Jana nestřílí. V jejích tmavých očích ale četl, že to myslí vážně.

„Během svatby se stejně opije, že mu bude jedno, s kým si půjde lehnout. Já ho znám," řekla pohrdavě. „Chůva mi poradila, abych si do ložnice vzala měchýř s trochou volské krve. Ráno potřísním lože a všechno bude v pořádku. Až manžel vystřízliví, přesvědčí se, že si vzal počestnou dívku."

„A když se neopije?"

„Ty mě nechceš?" vyhrkla a do hlasu se jí vkradl uražený tón.

„Strašně moc tě chci, Jano," nenechal ji ani domluvit.

„Tak se neptej na věci, po kterých ti stejně nic není, a udělej to!"

„Tady na rynku?" opáčil a snažil se, aby ji jeho žert nenaštval. Přesto Jana zrudla, otočila se a chtěla odejít. Chytil ji kolem pasu a přitáhl zpět.

„Chápej, pokud se to má stát, chtěl bych, aby to bylo stejné, jako bychom tvou svatební noc trávili spolu," řekl měkce. „Opatřím pěknou ložnici. A diskrétní."

Jana si ho chvíli nedůvěřivě prohlížela a pak přikývla. „Kde se sejdeme?" optala se věcně.

„Třeba tady. Před klekáním, platí?"

Přikývla a chystala se odejít. Ale Martin ji ještě chytil za ruku a žárlivě se zeptal: „Jak se jmenuje tvůj budoucí manžel?"

„Ješek z Michalovic, pán na Velešíně. Otcův nejvěrnější spojenec," odpověděla lhostejně. Aniž se rozloučila, otočila se a rychle odcházela. Martin se za ní díval a cítil, jak mu krev buší ve spáncích. Pak zamířil k Havelské bráně.

Paní Agáta vyslechla jeho prosbu a chvíli se ošívala. „Když už ti nestačím já, mám tu spoustu hezkých děvčat. Proč mi sem chceš tahat nějakou cizí?"

„Venku je sníh, není kam jít," vysvětloval prosebně.

„S počestnými holkami je potíž," přikývla pohrdavě. „Každá nevěstka ti nabídne střechu nad hlavou. Měšťanské panny jenom vzdychají, ale postarat se o ně musíš ty. Tak dobře. Ale za tu komnatu mi zaplatíš."

Na odpolední univerzitní pobožnost Martin nešel. Na rozjímání neměl vůbec myšlenky. Toužil, aby už byl konečně večer. To tam bylo jeho přesvědčení, že musí na Janu z Rožmberka zapomenout. Každý den si opakoval, že není a už nikdy nebude. Jenže najednou byla zase zpátky v jeho životě. A dokonce tak, že tomu nemohl vůbec uvěřit. Stále se bál, že to je sen a že se probudí. Pro jistotu se štípl do tváře.

Nakonec se rozhodl, že složí pro Janu píseň. Vydal se do domu U Zlaté škorně pro loutnu. Na dvoře na něho jako obvykle číhala konšelova dcera Judita. Už si na ni zvykl a příliš ji nebral na vědomí. Když viděla, že nese loutnu, usmála se a řekla: „Takže odpoledne!"

„Co odpoledne?" zabručel roztržitě.

„Copak jsi neslíbil složit o mně píseň? Pozvala jsem všechny přítelkyně. A pak tě čeká sladká odměna!"

„Dneska mám tak akorát na tebe náladu," rozzlobil se, trochu neurvale ji odstrčil a odešel. Judita zůstala stát

jako zkoprnělá. Pak se zlostí rozplakala. Zradil ji! Byla rozhodnutá pomstít se.

Martin si ale s její zlostí těžkou hlavu nedělal. Nemínil si kazit to, co ho v noci čekalo. Kráčel pomalu Caletnou ulicí a sledoval život města kolem sebe. Byl by bláhový, aby z Prahy odešel.

Chvíli se bezcílně toulal městem a přemýšlel, jak by píseň pro Janu měla vypadat. Pak ho napadl první verš a vzápětí melodie. Zamířil do nejbližšího šenku, který byl po ruce. Usadil se do rohu ke krbu, aby byl v teple. A pak si začal tiše pobrukovat a hrát. Měl štěstí, protože v nedělním odpoledni byl šenk úplně prázdný, a tak ho nikdo neobtěžoval. Měl klid a za chvíli byla píseň hotová. Objednal si placky s masem a džbánek piva. Teď už se opravdu nedalo dělat nic jiného než čekat na večer. V duchu ho pobaveně napadlo, že je možná nervóznější, než kdyby měl o panictví přijít on sám.

Jana byla na smluveném místě včas. Na sobě měla neforemný hábit studenta.

„Kam půjdeme?“ optala se trochu stísněně.

„Do domu, který je pro lásku jako stvořený,“ řekl a pokusil se ji obejmout, ale odstrčila ho.

„Blázníš, na ulici?“ vyhrkla a káravě mu zahrozila. „Sám jsi tvrdil, že chceš, aby to bylo pěkné. Tak ty mě chceš vzít do hampejzu?“

„Nic lepšího po ruce nebylo,“ pokrčil omluvně rameny. „Zlobíš se?“

Zavrtěla hlavou a pak ho poprosila, aby už šli.

V domě U Růžové studně na ně paní Agáta čekala hned v přízemí. Když vstoupili, vrhla překvapený pohled na Janu ve studentském hábitu. Pak se pobaveně usmála a Martinovi řekla, že konečně chápe, proč mu její děvčata

nestačí. Má zřejmě jiné chutě. Jana se chtěla uraženě ohradit, ale paní Agáta na ni mrkla, aby si to tak nebrala, že přece dívku pozná na pět mil. Když kráčeli do schodů, přitočila se k ní a šeptem se optala, zda to bude dneska poprvé.

„Proč se ptáte?“ optala se dívka stísněně.

„V mém domě se stalo opravdu snad všechno. Jen o panenství tu dosud nikdo nepřišel,“ odpověděla Agáta.

„Ale já…,“ zakoktala se Jana.

„To nic, děvče,“ uklidňovala ji majitelka nevěstince. „Vybrala sis dobře.“

Odvedla je do nejlepšího pokoje, v němž se nacházela dřevěná mříž s výklenkem, kde Martin hrával bohatým hostům na loutnu. Když Jana vešla, pošeptala mu Agáta tiše, jestli nemá nějakého hudebníka opatřit. Pak na něho rozpustile vyplázla jazyk a sama zavřela dveře.

Ložnice byla příjemně vyhřátá. Vedle dveří stálo železné ohřívadlo naplněné řeřavými uhlíky. Široké lůžko byla odestlané. Jana ukázala rukou na veliký svícen a poprosila, aby svíčky sfoukl. Pak rozvázala šněrování kutny a spustila ji na zem. Martin si ještě stačil všimnout, že má pod ní dlouhé šaty z jemného hedvábí. Pak se komnata ponořila do tmy.

Martin se rovněž rychle svlékl a tmou šátral k lůžku. Lehl si a tiše se Jany optal, kde vlastně je.

„Tady,“ uslyšel ze tmy a vzápětí se mu kolem krku ovinuly hebké ruce. Dívka se k němu přitiskla a začala ho vášnivě líbat. Začal ji opatrně hladit. Měla jemnou pleť a nádherně voněla.

„Nebude to bolet, viď?“ uslyšel ještě její rozechvělý povzdech. Ale Janiny ruce výmluvně svědčily, že si

dívka nepřeje nic jiného než odevzdat se mu. Za každou cenu.

Laskal ji něžně a při tom si ji opatrně vzal. Když se jejich těla oddělila, Jana hrdě poznamenala, že teď se konečně stala ženou. A díky Martinovi.

„Poslyš," řekla po chvíli, když sejí uklidnil rozbouřený dech. „Měl jsi vůbec někdy pannu?"

„To jsem byl tak nešikovný?"

„Právě naopak," řekla láskyplně a pohladila ho po tváři.

„Vlastně neměl," řekl po krátkém přemýšlení. „Buď jsem se miloval s vdanými ženami, nebo s nevěstkami."

„A co ta pařížská abatyše?" trochu žárlivě připomněla Jana.

„Pokud bys chtěla dneska hledat pannu, nikdy nechoď do kláštera."

„To jsem ráda," řekla, jakoby si oddechla. „Takže to je dneska pro tebe také poprvé?"

„Možná mi to nebudeš věřit, ale ano."

„Moc se mi to líbilo," řekla rozhodně. „Chci ještě!"

Podobná přání plnil Martin ženám rád. A Janě obzvlášť. S malými přestávkami se mazlili a milovali až do svítání.

„Už nemohu," bránil se jí se smíchem, když se pokusila znovu probudit jeho mužskou sílu. „Ale něco pro tebe mám, abych ti to vynahradil."

„Tohle se ničím vynahradit nedá," bránila se šťastně.

Vyskočil z lůžka a vzal do rukou loutnu, kterou nechal ležet na zemi vedle svých šatů. Pak Janě zahrál píseň o její kráse a své lásce k ní, kterou předešlého dne složil.

„Líbila se ti?“ optal se dychtivě, když dozněl poslední akord.

„Ale milování s tebou je hezčí,“ opáčila rozmarně a protáhla se. V ranním šeru bylo její pružné tělo nádherné.

„Možná bych se měl urazit,“ řekl něžně. Pak vytáhl z váčku zdobenou sponu k plášti, kterou mu nedávno darovali zlatničtí tovaryši. „Vezmi si ji. Není sice z drahého kovu, ale nic lepšího nemám. Třeba si na mě někdy vzpomeneš.“

„Každý den,“ vykřikla vášnivě. Pak vyskočila z lůžka a chvíli se přehrabovala ve svých šatech. Konečně našla, co hledala. Vrátila se na lůžko a Martinovi nařídila, aby zavřel oči. Počkala, až to udělá, a pak mu na prst navlékla nádherný prsten s velikým zlatavým jantarem, vyřezaným do tvaru pětilisté růže. „Aby sis na mě vzpomněl občas i ty,“ řekla přísně. Pak ho objala a vášnivě začala líbat. Přitom s potěšením zjistila, že ho vzrušila natolik, aby ještě jednou okusila rozkoš milovat se s ním.

Ráno se Jana z Rožmberka rychle oblékla do neforemného studentského hábitu, prostě ho políbila na ústa, setřela si slzy z očí a bez dalších řečí se rozloučila. „Buď sbohem!“ řekla a vyběhla ven.

Martin nikam nespěchal, ale přesto chtěl vstát. Jenže se mu zavíraly oči. Nakonec se na lůžku obrátil na druhý bok a usnul, jako když ho do vody hodí.

23

Probudilo ho dívčí chichotání. Martin otevřel rozmrzele oči, protože si honem nedokázal vybavit, kde je. Pak si vzpomněl na noc s Janou.

„Co je?“ zabručel rozespale. Rozhlédl se a poznal dívky z nevěstince U Růžové studně. Stály kolem lůžka a pobaveně si ho prohlížely, protože byl nahý.

„Aby vás čert vzal!“ zaklel a posadil se. „Kdybyste mi raději daly napít.“

„Jaké to s ní bylo? Vyprávěj,“ popichovaly ho. Zrzavá Háta odběhla, ale hned byla zpátky a v ruce nesla džbánek s vínem míšeným s vodou.

Když ale Martin natáhl ruku, zavrtěla hlavou a džbánek si přitiskla na hruď. „Až slíbíš, že nám všechno povíš.“

„Podívejte,“ vykřikla překvapeně černovlasá nevěstka a ukázala na lůžko, kde byly vidět zaschlé stopy krve. „Snad jsi tu neměl pannu?“

„Měl,“ odpověděl nevrle a pak se na Hátu rozkřikl, aby mu hned podala ten džbán, nebo jí vyhrne suknici a nařeže jí na holou, že ji bude mít rudou jako vařený rak a nebude ji moci ukázat hostům alespoň týden.

„Já ji mám tak pěknou, že by se jim líbila i rudá,“ opáčila rudovláska, ale džbán mu podala.

Martin se žíznivě napil.

„Tak jaké to bylo?“ prosily nevěstky a rozsadily se kolem něj na okraj lůžka.

„Bodejť by chtěl nás, když svádí počestné dívky," shovívavě se usmívala dívka, která si říkala Růže. „Se mnou si celou noc jenom povídal a k ničemu se neměl."

„Nechtějte, holky, vědět, jako to tehdy bylo doopravdy," skočil jí do řeči Martin. Ale všechny do něho začaly strkat rukama, aby neodbíhal od dnešní noci.

Slastně se protáhl a řekl, že se mají ještě hodně co učit. I když nebyl oblečený, už se před holkami z hampejzu nestyděl. Ostatně většina z nich toho na sobě také moc neměla a jejich šaty více odhalovaly než zakrývaly. Byl to prostě takový svět a Martin chápal, že hodnoty počestných měšťanů tady neplatí.

„Ty lotře," protestovala zrzavá Háta, která byla nejvyzývavější. „Jestli nám hned neukážeš, v čem byla lepší, tak už s tebou nebudeme nikdy mluvit."

„To by bylo krásné," zasnil se s předstíraným nadšením.

„A nebudeme na tebe hodné ani jinak," vyhrožovala Háta.

„To by bylo ještě krásnější. Třeba bych se tady mohl konečně v klidu vyspat."

„A dost," ozval se ode dveří přísný hlas paní Agáty. „Všechny ven. A ty se oblékni a běž domů. Užil sis a už tady nemáš co dělat." Sotva holky odešly s truchlivými povzdechy, že si nic neužijí, řekla ještě: „Chvíli jsem vás v noci poslouchala. Za tou mříží je slyšet výtečně… Musím říci, že té holce závidím. Na mě jsi takhle něžný nikdy nebyl."

„Také jste nebyla panna," zabručel rozmrzele. Už toho měl dost. Pomiloval se a tím to skončilo. Nechápal, co všechny holky v hampejzu na tom vidí mimořádného, aby se o tom povídalo celý den.

„V kuchyni dostaneš najít," řekla Agáta věcně, když odcházel. Pak ho objala a chvíli se s ním líbala. „Abys na mě nezapomněl," dodala ještě přísně a rty se mu přisála na krk.

S loutnou v ruce kráčel Martin pomalu od Havelské brány ke staroměstskému rynku. Fičel studený vítr a drobně poprchávalo. Sníh na zemi roztál a všude bylo čvachtavé bláto. Kdo nemusel, zůstal raději doma.

Touhle dobou už zřejmě Jana z Rožmberka odjížděla v doprovodu otcova dvora z Prahy. Jak jí asi je? Povzdechl si, ale věděl, že tahle záležitost je pro něho uzavřenou epizodou. Když tak o dnešní noci přemýšlel, zařadil ji mezi to nejkrásnější, co v dosavadním životě zažil. Nikoli kvůli vášni, kterou mladá Jana vůbec nešetřila, ale kvůli něze, která to vše provázela. Znovu si vzpomněl, jak se s ní seznámil. Oči totiž byly to nejvýmluvnější, co Bůh ženě dal. A Janiny oči byly krásné.

Nedaleko farní Školy U Týna narazil na Jana Milíče a několik dalších studentů.

„Kde jsi v noci byl?" ptali se ho. „Hledali jsme tě, protože Heidenreichovi přivezl jeden řezenský kupec peníze od otce a on nás všechny pozval na pár džbánků."

„Takže většina teď ještě vyspává a bolí je hlava?" odpověděl bez většího zájmu.

„Tváříš se, jako by ti to ani nebylo líto," usmál se Jan Milíč. „To znamená jediné. Já umět na loutnu jako ty, tak po mně holky budou taky jako divé. Vlastně ti závidím."

„Bůh nám dává vyšší hodnoty, než jsou pomíjející pozemské rozkoše," zavrtěl s hranou upjatostí Martin hlavou. „Jdete na lekci?"

„Včera rektor vypsal nové bakalářské zkoušky. Budou už po Třech králích," opáčil hubený student, který Jana Milice doprovázel. „A říkal, že kolegium prý přihlédne i k tomu, jak navštěvujeme lekce našich mistrů. Většina si stěžovala, že jsme poslední dobou nějak liknaví."

„Nikde není psáno, že jsou lekce povinné," mračil se Jan Milíč. „Něco vám řeknu. Odejdu na jinou univerzitu. Přemýšlím o tom už delší dobu. Tady se vzděláním kupčí a to se mi nelíbí."

„Když to tvrdil Heidenreich, okřikoval jsi ho, aby si nevymýšlel," připomněl mu jiný student. Vzápětí dodal, že to asi udělá také. V Itálii je tepleji a neví, proč by měl mrznout v Praze.

„Počkejte," ozval se za jejich zády pánovitý mužský hlas. Všichni se otočili. V podloubí stál patricij Rutger a rukou ukazoval na Martina ze Stvolna, že s ním potřebuje hovořit.

„Přijdu za vámi," slíbil Martin ostatním a zamířil k podloubí. Byl zvědavý, co se děje, protože Rutger se tvářil neobyčejně vážně.

„Musím tě varovat," začal patricij bez úvodu. „V noci se konšelům podařilo chytit Holotu, toho ševcovského tovaryše, se kterým jsi sdílel komoru u konšela Matouše. Zřejmě se ke všemu přiznal, protože hned ráno dal královský rychtář uvěznit několik tovaryšů. A požádal rektora, aby tě vydal městskému právu."

„Ale proč?"

„Copak jsi nenapsal list, který útočí na ctihodnost městské rady?“

„Co odpověděl mistr Štěpán?“

„Odmítl, pochopitelně. Řekl, že učení lidé by měli pomáhat prostým křesťanům podle svých sil a že nevidí nic špatného, aby student zapsal to, co po něm tovaryši požadovali. Ostatně nikdo nemůže po studentech univerzity chtít, aby se vyznali ve složitém chodu města, protože jejich mysl se obrací k Bohu. Neshledává ve tvém činu nic, zač by tě mělo městské právo trestat.“

„Šlechetné,“ přikyvoval hlavou Martin a v duchu uvažoval, kolik ho bude rektorova ochrana stát peněz.

„Mistr Štěpán nemá královského rychtáře rád,“ vysvětloval Rutger. „Kdysi si něco provedli, ale to teď není podstatné. Chtěl jsem tě varovat. Staroměstští konšelé jsou neobyčejně rozezlení, že si někdo dovolil na ně stěžovat. Ten list se totiž záhadnou cestou dostal až ke královskému podkomořímu a ten ho přečetl králi Karlovi. Tohle ti staroměstští konšelé nikdy nezapomenou. Radil bych ti zmizet na nějakou dobu z Prahy.“

„Copak mě nechrání svoboda pražského vysokého učení?“

„Zatím ano. Jenže jak dlouho? To ti stojí titul bakaláře za to riskovat? A pokud vím, nic jiného tě tu už nedrží, když urozená panna z Rožmberka odjela.“

Martin ze Stvolna se nasupil, ale pak si uvědomil, že právě v Rutgerově domě se spolu nedávno setkali a že patricij o nich musí vědět skoro vše. A že jim vlastně pomáhal, což bylo ve skutečnosti na pováženou, protože kdyby se to dozvěděl její mocný otec Jošt, Rutger by se asi se zlou potázal. Vlastně riskoval kvůli němu. Bezděčně vyhrkl: „Proč jste nám pomáhal?“

Rutger pokrčil rameny a usmál se. „Já nedělám nic z lásky ke svým bližním. To tvoje Jana z Rožmberka doručila králi stížnost staroměstských tovaryšů. Náš zájem je, aby král Karel věděl, že radnici obsadil nesprávnými lidmi.“

Martin přikývl a dodal, že si to rozmyslí.

„Ale radím ti, rychle!“ řekl ještě patricij, pak se bez pozdravu otočil a rychle odcházel.

Martin se rozhodl odstěhovat z domu U Zlaté škorně. Měl sice zaplaceno až do konce měsíce, ale ty peníze klidně oželel. Rychle si sbalil v komoře za ševcovskou dílnou věci. I když byl konšel Matouš s celou rodinou doma, nevyšel, aby se s ním rozloučil. Ostatně Martin to ani neočekával.

Chvílí uvažoval, kam jít. Nakonec se rozhodl pro malý zájezdní hostinec nedaleko Židovského města. Ležel na opačné straně Starého Města pražského, takže nehrozilo nebezpečí, že by někoho z rodiny konšela Matouše častěji potkával. Nebylo tam tak draho a měl to blízko k poříčskému brodu.

Dostal nevelkou podkrovní komůrku s malým okénkem ve štítě domu. Byla čistá a celkem pohodlně zařízená s lůžkem, truhlicí a lavicí u okna. I když neměla vlastní topeniště, stěnou vedl dýmník od krbu v přízemní, a proto tu bylo přijatelně. Martin zaplatil na dva týdny až do začátku adventu. Tolik času si dal, aby se rozhodl, co udělá dál. Po podomkovi vzkázal do domu U Růžové studně, kam se odstěhoval, kdyby paní Agáta potřebovala jeho služby hudebníka. Věci pečlivě složil do truhlice, a protože v místnosti bylo líné a ospalé teplo, natáhl se na lůžku a usnul.

Netušil, jak dlouho spal, když mu ramenem rázně zatřásla mužská ruka.

Otevřel oči a poznal podomka z domu U Růžové studně. Rozmrzele se posadil a rukama si protíral oči. „Kdybych věděl, že mne budeš otravovat tak brzy, nikdy bych neprozradil, kam jsem se přestěhoval," bručel a natáhl ruku pro džbán, který stál ve výklenku u okna. Žíznivě se napil, ale okamžitě džbán s odporem vrátil na místo. Voda byla zteplalá a chutnala odporně.

„Jako vždycky," řekl přísně podomek. „Popadni loutnu a pojď."

Tentokrát se podomek hnal ještě rychleji než obvykle a na Martinovy otázky odpovídal jen neurčitým zabručením, nebo většinou vůbec mlčel. Už se pomalu začínalo smrákat a zdálo se, že opět mrzne.

Sotva vstoupili do mázhauzu nevěstince, z šera se vynořilo několik městských biřiců a Martina popadly silné mužské ruce, aby nemohl utéct. Pak se na schodišti objevila paní Agáta a za ní královský rychtář Zbyšek.

„Tady ho máte," řekla majitelka hampejzu. Stál klidně, protože nemělo smysl s přesilou zápasit.

„Jsi Martin ze Stvolna?" optal se královský rychtář úředním hlasem. Byl to starší muž s nevýrazným pohledem a silnými poživačnými rty. Na první pohled působil dojmem svědomitosti a hlouposti. Martina napadlo, že to je dokonalý prototyp královského úředníka. Přikývl a rezolutně se ohradil, aby ho ihned pustili, protože je univerzitní student.

„Jeho arcibiskupská Milost dala souhlas, abychom tě zavřeli a potrestali," opáčil povýšeně královský rychtář.

„Kvůli několika hloupým tovaryšům mne přece nebudete soudit!"

„Ne, kvůli nim ne," potvrdil královský rychtář. „Ale připočítáme to k tvým hříchům. Jeho arcibiskupská Milost tě zbavila univerzitní ochrany, protože jsi se opakovaně choval necudně k počestné měšťanské panně. Nejenže jsi ji sváděl, ale dokonce jsi se před ní nemravně odhaloval."

„Nic takového jsem nikdy neudělal."

„Počestná panna Judita, dcera váženého konšela Matouše, odpřisáhla na své svědomí, že to všechno jsi udělal. Myslíš snad, že by si měšťanská panna vymýšlela? A takové hrozné věci?"

„To ona nadbíhala mně," rozčiloval se Martin. „A pokud jsem se odhaloval, tak jedině, když jsem šel na dvůr vyprázdnit měchýř. Jakmile jsem to udělal, přiběhla za mnou a oči jí div nevypadly z důlků."

„Takže ty se přiznáváš," přikývl spokojeně královský rychtář. „Alespoň bude mít kat snadnou práci."

Martin se třásl vztekem a zlostně šlehl pohledem po paní Agátě, která všechno mlčky sledovala. Královský rychtář zachytil jeho pohled a začal přikyvovat, aby bylo zřejmé, že jemu neujde nic. Pak se k majitelce nevěstince otočil a poděkoval jí, že se zachovala jako řádná měšťanka, které leží na srdci blaho obce. Nakonec dodal, že opět potvrdila, že si ochranu městského práva zcela zaslouží.

Martin to zhnuseně sledoval, pak si odplivl na zem a křikl na paní Agátu, že byl blázen, když věřil děvce.

„Mohu ti připomenout tvá slova?" optala se chladně majitelka nevěstince. Přitom se na něho upřeně dívala a Martin musel znovu, ač nerad, připustit, že je to krásná žena. Na chvíli se odmlčela, než pokračovala: „Tvá první milenka se ti snažila vštípit zásadu, abys nevěřil vdaným

ženám. Měl ses jí držet, protože já vdaná jsem. A pokud bys zase někdy navštívil hampejz, pak jen takový, který vede žena svobodná, jasné? A nejraději takový, kde už to znáš a víš, co tě čeká.“

„Po těchhle zkušenostech se všem hampejzům raději obloukem vyhnu,“ rozzlobil se Martin.

„To já, po zkušenostech s tebou, studenty od svého prahu neodeženu,“ řekla a do hlasu sejí vloudil svůdný tón.

„Kéž vám někdo provede to samé, co vy mně,“ odsekl Martin hněvivě. „Jidáši budou v křesťanském světě stále…“

„Zbytečně žvaníš,“ přerušil ho netrpělivě královský rychtář. „Myslím, že už žádný hampejz nikdy nenavštívíš, mladíku. Pokud ke smilstvu připočteme úklady proti městské radě, řekl bych, že budeš viset.“

„Rychtáři, ať tady nechá svou loutnu,“ řekla paní Agáta věcně. „Byla by jí škoda. Co s ní ve vězení?“

Královský rychtář přikývl a vzápětí ji Martinovi jeden biřic vyrval z ruky a opatrně odložil na lavici za vraty, na nichž už zase dřímal podomek, jako by se nic nestalo.

„Spokojená?“ obrátil se královský rychtář na paní Agátu. Ta se mile usmála a řekla, že až bude mít cestu kolem, aby se nezapomněl zastavit. Potěšené zabručel, že má tolik práce, až neví, kde mu hlava stojí. Pak nařídil biřicům, aby zajatce odvedli na radnici do vězení.

Martin ze Stvolna se ještě ohlédl.

Paní Agáta stála na schodech a smutně se usmívala. Nepatrně zavrtěla hlavou, jako by se mu chtěla omluvit.

24

Protože se Martin nijak nezpěčoval, zacházeli s ním městští biřici celkem slušně. Obklopili ho se sudlicemi v rukách a po ulici ho vedli k radnici. Sestoupili s ním do sklepení, kde se nacházel žalář pro těžké zločince. Ve smrduté temné kobce byli vězni připoutáni za ruce a nohy pomocí řetězů k masivním železným kruhům ve zdech. K jednomu z nich připoutali i jeho a odešli.

Sotva za biřici zapadly dveře, začal se rozhlížet šerým přítmím. Mžoural a chvíli mu trvalo, než si na syrové chladno zvykl. Kromě něho tu bylo ještě několik spoutaných mužů. Pokud si ale stačil všimnout, ani jeden z nich nepatřil mezi bratrstvo tovaryšů.

„Co jsi zač?“ optal se ho hrubým hlasem zarostlý špinavý muž, který ležel na slámě kousek od něho.

Martin trochu neochotně odpověděl, že je student a jedna hloupá husa ho obvinila z toho, že se choval necudně.

„A choval jsi se?“ zajímal se muž. Když Martin odpověděl, že to všechno je lež, přikývl a začal vyprávět, že jeho zase obvinili z několika loupeží a mordů, ale je to stejná lež jako v jeho případě. K tomu, proč tu byli ostatní, se nedostali, protože najednou se otevřely dveře a objevili se dva biřici. Martinovi uvolnili pouta a řekli, aby šel s nimi, ale o nic se nepokoušel.

„Kam mne vedete?“ zeptal se trochu stísněně.

„Uvidíš,“ odsekl nepřátelsky jeden z nich a sudlicí Martina popohnal, aby se tak neloudal.

Prošli studenou chodbou do jiné podzemní kobky. Bylo tu stejně sychravo a vlhko, i když u zadní stěny

hořel oheň, který místnost ozařoval ponurým mihotavým světlem.

Na stěně visely kovové mučicí nástroje a pod nimi stál oblečený v černém plášti staroměstský kat Petr. Když Martina ze Stvolna uviděl, přátelsky mu pokynul. U ohniště čekal katův pacholek. Jmenoval se Ondřej a byl to zábavný chlapík, který měl vždycky po ruce nějakou žertovnou historku, kterou Martinovi vyprávěl, když chodíval do katovny za svým koněm. Teď se mračil.

„Já už se o něho postarám," řekl kat biřicům.

„Musíme počkat na pány konšely," opáčil starší biřic a strčil do Martina, aby nestál u dveří. Pak složil ruce na prsou a lhostejně se díval před sebe.

„Ondřeji, připrav ho," nařídil kat Petr svému pacholkovi a snažil se tvářit přísně, ale moc mu to nešlo.

„Tak pojď," řekl Ondřej dobromyslně, uchopil Martina za ruce a odvedl ho k lavici. Položil ho na ni a řemeny ho pevně připoutal. Přitom tiše šeptal, aby ho ostatní neslyšeli: „Hodně křič a naříkej. Neboj se, mistr tě doopravdy mučit nebude."

Trvalo to ještě chvíli, než se ve dveřích mučírny objevili tři konšelé. Ani jednoho Martin neznal. V duchu se divil, že si konšel Matouš nechal takovou podívanou ujít.

„Za chvíli bude noc," bručel rozladěně jeden z konšelů. Pak se přísně osopil na kata Petra, proč otálí, aby hned začal.

„Začneme přiložením palečnice," začal rozvláčně vykládat staroměstský kat. Pak pomalu a názorně Martinovi vysvětloval, co všechno bude s tím nástrojem dělat a jak mu bude drtit prsty.

„Nešlo by to rychleji, mistře ostrého meče?“ přerušil ho netrpělivě konšel.

Ale kat si poznámek nevšímal. Věděl, že tady je pánem on. Ještě chvíli hovořil, pak se posadil na nízkou stoličku vedle lavice a uchopil Martinovu ruku. Prsty vsunul do kovové palečnice a opatrně přitáhl šrouby, ale jen tak, aby palečnice na ruce držela a nesklouzla. Mrkl na Martina a dělal, že šrouby dál přitahuje. Martin začal naříkat a zapřísahal konšely, že se nedopustil ničeho proti právu božímu ani lidskému. Konšelé znuděně zívali a čekali, jak to celé dopadne. Pak už Martin nic neříkal, jen sténal bolestí. Nakonec kat Petr palečnici uvolnil a sundal mu ji z ruky. Obrátil se na konšely a oznámil, že při prvním stupni mučení se vězeň nepřiznal. Než mu nasadí na nohu španělskou botu, aby mohl provést mučení druhého stupně, upozorňuje, že je třeba nechat vězně, aby se zotavil. Jak to tak vidí, budou to nejméně dvě hodiny, a ptá se, zda tu chtějí celou dobu čekat, nebo to nechají jen na něm.

„Budeme pokračovat ráno,“ rozhodl nejstarší z konšelů. Ani se neohlédl a rychle odešel se svými druhy z mučírny. Kat Petr se sklonil a začal uvolňovat řemeny, jimiž byl Martin spoutaný. Přitom mu šeptal: „Paní Agáta tě pozdravuje a vzkazuje, že to jinak nešlo udělat. U mě v katovně si máš pak vyzvednout svého hnědáka a ukrýt se na místě, o němž hovořila, než tě odvedli.“

„To je všechno?“

„Víc mi neřekla,“ potvrdil tiše kat. Narovnal se, řemeny podal svému pacholkovi a pokynul biřicům, že se mohou vězně ujmout.

„Na to, že ho před chvílí mučili, se nějak podezřele usmívá," bručel mladší biřic, když Martina odváděli do vězení.

„Říká se, že nevinnému člověku dá Bůh sílu, aby bolest necítil," podotkl druhý. „A popravdě řečeno, Šimone, myslíš, že by se někdo chtěl chovat necudně ke konšelově Juditě? To by musel být blázen nebo slepý."

„Naše věc to není," poznamenal první, otevřel dveře žaláře a vězně připoutal zpátky k řetězům.

Sotva odešli, začal Martin horečně uvažovat. Sám nevěděl proč, ale měl obrovskou radost, že se člověk může spolehnout alespoň na katy a nevěstky, když už ne na ostatní křesťany. V duchu se Agátě omlouval. Pochopil její nepatrné gesto hlavou, když ho odváděli. Snažila se mu naznačit, aby se na ni nezlobil. Ostatnímu ale příliš nerozuměl. Svým vzkazem mu zřejmě naznačovala, že by měl v noci utéct. Ale jak? A ještě méně mu bylo srozumitelné to další. O čem vlastně hovořili? Vlastně jen o tom, že by neměl každému věřit. Jenže paní Agáta to celé překroutila. On jí přece vyprávěl, jak ho Milada z Rab-štejna varovala před svobodnými ženami a vdovami, ne před vdanými. Tohle Agáta určitě nespletla omylem. Chtěla tím něco naznačit. A pak mu ještě radila, aby nezanevřel na hampejzy. Výslovně řekla, aby navštívil takový, kde to už zná a který vede svobodná nevěstka. V tu chvíli mu to došlo. Agáta samozřejmě věděla, že jednou navštívil nevěstinec U Anděla. To byla celá ta šifra. Znal to tam a korpulentní Violetta byla těžko vdaná. Určitě mu chtěla nenápadně poradit, aby se uchýlil tam. Ve skutečnosti by se Martin uchýlil kamkoli, jen kdyby se dostal z vězení. Nakonec se opřel o studenou zeď a začal dřímat.

Nespal dlouho. S rachotem se znovu otevřely dveře a dovnitř vstoupil jeden z biřiců, který ho před chvílí vedl do mučírny. V ruce držel zapálenou louč a mračil se.

„Prý si potřebuješ vyprázdnit měchýř," řekl nelaskavě. „Jak se můžeš odvážit otravovat s takovou hloupostí? Prostě to pusť do nohavic."

Během řeči Martinovi uvolnil pouta a odváděl ho ven. Mlčky prošli chodbou a po schodech vystoupili ze sklepení na dvůr staroměstské radnice.

„Najdi si nějaký kámen," řekl biřic polohlasně. „A pak mě s ním prašť do hlavy. Ale chraň tě Bůh, abys mě zabil! Stačí, když mi ji trochu rozbiješ. Dokud nezmizíš, budu dělat, že jsem v bezvědomí."

Bylo zbytečné se na cokoli vyptávat. Martin sebral ze země kus staré cihly a opatrněji praštil biřice po hlavě.

„Jdi do háje," rozzlobil se biřic. „Musíš mě praštit pořádně, jinak mi to nikdo nebude věřit."

Praštil ho tedy silněji. Biřic zahučel, že tohle už je lepší, a pak se svalil na zem. Martin zamířil ke zdi, aby ji přelezl, ale biřic na něho polohlasně křikl, ať se vrátí, že má vyřídit ještě něco a že na to zapomněl.

„Máš odejít bránou za Anežským klášterem," vysvětloval. Vzápětí ještě se zájmem vyhrkl: „Poslyš, měl jsi něco s konšelovou Juditou?"

„Ani náhodou!"

„To jsem rád," přikývl biřic. „Hlupákům já pomáhám strašně nerad."

„Mohu se tě také na něco zeptat?" poznamenal Martin.

„Ale rychle!"

„Kdo ti za tohle zaplatil?"

„Paní Agáta přece," odpověděl překvapeně, že se ho může na tak zjevnou věc ptát. Pak si lehl zpátky na zem a o hranu kamene, který vyčníval z dlažby před vchodem, si udělal na obličeji veliký krvavý šrám. Přitom bručel, že dneska ti mladí ani neumějí utíkat z vězení.

„Tak jsi konečně zase našel cestu k nám," usmívala se dobromyslně Violetta, když Martin ze Stvolna vjel do dvora jejího nevěstince. „Koně tu nech, pacholek se o něj postará. Hned běž k Ofce. Je zbytečné, aby tě tu někdo uviděl."

„Neměl bych raději zmizet?" optal se rozpačitě.

„Až tohle Ofce řeknu, bude jí určitě líto, že se na ni netěšíš," řekla potutelně. „Tak už běž, sakra!"

Martin přeběhl rozlehlý neuklízeny dvůr a vešel do nízkých dveří. Uvnitř byla tma, ale slyšel šustění látky a tlumené oddechování. Zavřel za sebou dveře a po hmatu tápal k lůžku. Najednou se ho dotkla jemná ženská ruka a přitáhla ho k sobě. Rychle mu pomáhala svléknout se.

„Ofko, nech mě," bránil se. Ale nevěstka neodpověděla. Jakmile z něho svlékla oděv, povalila ho na lůžko, objala a začala vášnivě líbat. To už se Martinovi něco nezdálo. Rukou jí přejel po těle. Jaká měla Ofka ňadra, si už přesně nepamatoval, ale ta, jež teď laskal, mohla patřit jediné ženě.

„Agáto," vyhrkl překvapeně. „Co tady děláš?"

„Tys mě poznal?" odpověděla něžně.

„Jak jsi věděla…"

„Copak jsem ti neporadila, kam se máš ukrýt? A kromě toho, někam jsem ti musela přinést tvou loutnu. A také nějaké peníze. Budou se ti na cestách hodit."

Pak už toho moc nenamluvili. Milovali se dlouho a bez zbytečných řečí. Až dlouho po půlnočním troubení Agáta vstala z lůžka a křesadlem rozžala svíci, která stála v dřevěném svícnu na malém stolku u okna. Rychle se oblékla, usmála se a popřála mu hodně štěstí ve světě. Pak zmizela a Martin si teprve pozdě uvědomil, že jí ani nepoděkoval.

Uvažoval, co tohle všechno má znamenat. Zda ho sem do nevěstince U Anděla pozvala jen proto, aby se s ním ještě jednou pomilovala, nebo to mělo ještě jiný důvod. Ale než si dokázal odpovědět, otevřely se dveře a do nízké komory vstoupil vysoký muž v plášti. Zůstal chvíli stát na prahu a pobaveně si prohlížel nahého Martina na lůžku.

„Co tady děláte?“ vykoktal rozpačitě Martin, vyskočil a rychle si navlékl nohavice.

Eybert z Radduschbergu pokrčil rameny. „Já říkal, že se zase setkáme.

„Vzpomínám si,“ přikývl Martin rozpačitě. „Zachránil jste nás ve Stříbře a jako podmínku jste si dal, že vám tuhle službu jednou oplatím. Ale nejsem teď v situaci, abych někomu pomáhal. Spíš bych potřeboval pomoc já sám.“

„Proto jsem tady,“ přikývl vážně Eybert. „Od téhle chvíle mi dlužíš už za druhou službu, kterou ti prokážu.“

„Spíše dlužím jedné dámě,“ zabručel Martin,

„Nu, to je trochu přehnané,“ usmíval se šlechtic pobaveně. „Agáta je sice krásná žena, ale je to pořád nevěstka a do dámy má hodně daleko.“

„Vy ji znáte?“ vyhrkl Martin a jeho hlas zněl téměř žárlivě. Eybert se rozesmál a podotkl, že díky ní ví o každém jeho kroku. A musí uznat, že si vedl skvěle.

„Tak vy jste mne dal sledovat? Pak také víte, že jsem vašeho přítele konšela Matouše zklamal. Ale za to, že jste mne k němu poslal, bych vás měl spíše vyzvat na souboj, protože…“

„Konšel Matouš není můj přítel,“ ušklíbl se Eybert z Radduschbergu. „Já pracuji pro jiné lidi. A stalo se přesně to, co jsem předpokládal. Náš král Karel teď alespoň ví, že na staroměstské radnici sedí hlupáci. Mám tě, mimochodem, pozdravovat od pana Rutgera.“

„Tak pro něho pracujete?“

„Pomáhám pražským patricijům, protože si myslím, že jedině oni zajistí na Starém Městě pražském klid. Ale jinak pracuji pro někoho, kdo stojí mnohem výše. Jednou se to třeba dozvíš. Co teď s tebou?“

„Pošlete mě zase k nějakému hloupému konšelovi,“ zlobil se Martin.

„Třeba by sis to za svou prostořekost zasloužil. Ale mám s tebou jiné plány. Teď musíš na čas zmizet. Alespoň do té doby, než král Karel vrátí radnici do rukou pražských patricijů. A měl by sis také získat ostruhy jako rytíř. Za svítání se tady zastaví oddíl vojáků, kteří jedou do jižních Čech. Pojedeš s nimi. Vojenské zkušenosti z Francie máš a mečem se umíš ohánět skvěle. Alespoň podle toho, jak sis poradil s těmi lupiči pod Přimdou.“

„Mám být vojákem?“

„Ne tak docela. Budeš velitelem jednoho z oddílů pana Viléma z Landštejna. Už jsem to s ním dohodl. Je to mocný velmož a jeden z mála, o které se může král Karel na jihu opřít proti rožmberské zpupnosti. Možná se ti dokonce podaří zkřížit zbraně s pánem na Velešíně.“

„S Ještěm z Michalovic?“ vyhrkl Martin.

„Přesně. S manželem paní Jany z Rožmberka," přikývl Eybert pobaveně. „Věřím, že o to statečněji budeš bojovat. Bůh tě opatruj!"

TŘEBOŇ

25

Oddíl deseti jezdců se zástavou, na níž byla stříbrná růže v červeném poli, erb pánů z Landštejna, dorazil ke dvorci U Anděla záhy po ránu. Martin ze Stvolna už měl koně osedlaného. Korpulentní Violetta ho políbila na tvář a na čelo mu udělala křížek, aby ho opatroval Bůh. „Pokud bys zase někdy přijel do Prahy, určitě se tady zastav," volala za ním Ofka.

„Jestli vás budou mít vojáci stejně rádi jako tyhle helmrechtnice, budete mít skvělý oddíl," usmíval se pobaveně vysoký snědý muž, který oddílu velel.

„Budou mě mít ještě raději," opáčil pobaveně Martin, vyšvihl se na hnědáka a vyrazil za oddílem. Snažil se vypadat bezstarostně, ale ve skutečnosti se cítil všelijak. Něco podobného už zažil. Jako by se historie neustále opakovala. Z Paříže musel uprchnout před inkvizicí, z Prahy kvůli nadutosti staroměstských konšelů. Jediný rozdíl byl snad ten, že tehdy byl sám, zatímco teď ne. Z neznámého důvodu mu cestu už dvakrát zkřížil pan Eybert. A protože člověk nepomáhá

svým bližním jen z křesťanské lásky, vrtalo mu hlavou, proč to všechno dělá. Rozumnou odpověď ale najít nedokázal.

Povolil otěže a popohnal svého koně. Oddíl jezdců se zástavou Viléma z Landštejna jel rychle. Dohnal snědého velitele, a protože věděl, co se sluší, rychle se představil. Voják trochu lhostejně přikývl a řekl, že se jmenuje Hynek ze Slavonic a vítá ho pod zástavou se stříbrnou růží.

Chvíli jeli vedle sebe mlčky. Pomalu se blížili k brodu přes Berounku. Bylo chladno, ale naštěstí v řece nebylo příliš vody, takže si zmáčeli jen nohy. Projeli kolem zbraslavského kláštera, aniž by zpomalili, i když si Martin všiml, že před hradbami kláštera stojí celkem slušně vypadající zájezdní hostinec. Obrátil se na velitele a optal se, proč tak spěchají.

„Bude válka," odpověděl zachmuřeně snědý voják. „Pokud už nezačala. Musíme být na jihu co nejdříve."

„Nic jsem neslyšel. S kým?"

„Tohle se Prahy netýká. Na jihu českého království se žije trochu jinak. Pánů, kteří mají v erbu růži, je příliš, všichni jsou mocní, bohatí a chtěli by stát v čele ostatních."

„Mocných a bohatých velmožů je spousta, ale to přece ještě není důvod k válce."

„Snad," připustil Hynek ze Slavonic a vraštil čelo, jak přemýšlel. „Jenže páni z Růže to nějak mají v krvi. Stejně jako můj rod. Doma ve Slavonicích má otec tvrz. Velikou, klidně bychom tam mohli žít všichni. Ale nejstarší bratr vyhnal mě i mého mladšího bratra, protože tam chce být pánem jenom on. A tak je to všude. Kdysi rozdělil Vítek z Prčice statky svým pěti synům. Jejich

potomci se honosí erbem růže a všichni jsou přesvědčení, že tenhle obrovský majetek by se měl zase vrátit do jedněch rukou. Alespoň já si to tak vysvětluji.“

„A Vilém z Landštejna si také myslí, že by se ten majetek měl vrátit do jeho rukou?“ nadhodil s nevinným výrazem ve tváři Martin.

„Co já vím?“ bručel velitel. Podle jeho názoru hovořili o celé věci zbytečně dlouho. Neměl rád dlouhé hovory. Přísně stáhl obočí a dodal, že se může pana Viléma optat, až na Landštejn dorazí.

„Jestli se tam vůbec dostaneme,“ ozval se starší, trochu zavalitý muž. I když měl na sobě drátěnou košili a v ruce kopí, na vojáka příliš nevypadal, spíše na šenkýře nebo řezníka.

„To není tvá starost, Křenku,“ zlostně po něm šlehl očima snědý velitel a popohnal koně. Křikl na opozdilce, aby se neloudali.

Martin přitáhl otěže a zařadil se po bok dobromyslně vypadajícího vojáka, jehož velitel nazval Křenkem. Se starostlivým výrazem ve tváři se polohlasně optal, proč si myslí, že by nemuseli na Landštejn ve zdraví dojet.

„Protože proti pánovi z Landštejna stojí úplně všichni,“ vysvětloval Křenek a pokyvoval důležitě širokou tváří. „Já nevím, co ho to napadlo, pomáhat rakouským pánům…“

„Žil jsem ve Francii a do Prahy jsem přijel nedávno,“ přerušil ho Martin rychle. „Nemohl bys mi to vysvětlit nějak jednodušeji, abych tomu rozuměl?“

„Jak ti to mám povědět ještě jednodušeji? Poslyš, ty asi nebudeš moc chytrý, viď?“

„Nikomu to neříkej,“ souhlasil pobaveně Martin, „ale já jsem ve skutečnosti úplný hlupák.“

„Nic si z toho nedělej, náš velitel na tom není o moc lépe a…“

„Cos to povídal, Křenku?“ optal se přísně Hynek ze Slavonic, který klusal před nimi, ale určitě je slyšel. Pootočil se v sedle a zamračeně si vojáka měřil.

„Nic důležitého,“ bránil se Křenek „Jen jsem tady mladému říkal, že máme dobrého velitele.“

„Večer vyhřebelcuješ všechny koně,“ řekl velitel a otočil se zpátky.

„Koně vyhřebelcuješ ty,“ rozzlobil se Křenek a zamračil se na Martina. „Kdybys nebyl hlupák, tak bys velitele nenaštval.“

„Nebudeme se o to teď přít,“ omlouval se Martin pokorně. Potřeboval vědět, co se děje, a z Křenka by mohl dostat víc než ze zamračeného velitele. „Tak jak je to s pány z Růže?“

„Jo, s těmi,“ zamyslel se Křenek. „No, vlastně to začal v létě Jindřich z Hradce. Ten má v erbu zlatou růži v modrém poli. To abys věděl, že pokud potkáš vojáka s touhle zástavou, měl bys co nejrychleji zmizet…“

„Radši ho zabij,“ skočil jim do řeči voják s dlouhými zrzavými vlasy, který byl podle přízvuku Němec. „Já jsem Lothar. Ale jestli chceš něco vědět, neptej se Křenka. I když před sebou máme pár dní cesty, při svém způsobu řeči to nestihne dokončit.“

„Tak mu to pověz sám,“ mračil se Křenek nerudně. „Mluvím rozvláčně, protože tenhle mladík je strašně hloupý, tak aby to pochopil.“

„Poslyš, Martine,“ řekl Lothar a pobaveně se usmíval. „Je to jednoduché. Jindřich z Hradce se svou družinou přepadl panství pánů z Walsee a přivezl domů spoustu kořisti. Rakouští páni si to samozřejmě nenechali

líbit a vtrhli do Čech. Na stranu pána z Hradce se postavil Petr ze Šternberka a další čeští páni, nu a náš pan Vilém se přidal k rakouským pánům. On je s nimi nějak příbuzný. Před týdnem se u Zámostí strhla bitva a náš pán spolu s Rakušany Jindřicha z Hradce porazil a zajal. Okamžitě se proti němu postavili páni z Rožmberka a spousta dalších jihočeských rodů. Opověděli si nepřátelství a začala válka. Jasné, že?“

„Zrovna takhle jsem mu to chtěl říci,“ mračil se ublíženě Křenek.

Vilém z Landštejna byl už starší muž. Martin odhadoval, že mu bude více než padesát let. Byl vysoký, ale mírně nahrbený. Ústa měl trpce stažená a pleť zimničně nažloutlou. Hlas však měl pevný a autoritativní. Oddíl vojáků osobně přivítal na nádvoří rodového sídla Landštejna. Purkrabímu nařídil, aby se o vojáky postaral, a pak si Martina ze Stvolna pozval k sobě do hodovní síně. Přitom poznamenal, ať meč klidně nechá zavěšený u sedla, ale ať nezapomene svou loutnu.

Hodovní síň byla prázdná. Na dlouhém stole byly připravené mísy s masem a džbány s pivem. Stěny zdobily fresky, které ukazovaly výjevy z historie rodu. Ve velikém krbu plápolal oheň a místnost byla příjemně vyhřátá.

„Tak ty jsi Martin ze Stvolna? Posaď se,“ řekl laskavě Vilém z Landštejna, ukázal na stolici u stolu a sám se posadil do velikého křesla, které kryla hnědá medvědí kůže. „Pan Eybert mi o tobě hodně vyprávěl. Prý umíš skvěle hrát. Večer při hostině si tě rád poslechnu. Ale i když se blíží advent a křesťané by měli myslet spíše na oslavu svátku narození našeho Pána,

všude zuří boj. A tebe jsem přijal do svých služeb nikoli kvůli tomu, že máš loutnu, ale proto, že prý umíš zacházet s mečem. Ty jsi sloužil pod Mesierem de Vernois?“

„To je pravda, urozený pane,“ přikývl Martin. „Vy ho znáte?“

„Osobně jsme se nesetkali, ale když jsem doprovázel kralevice Karla do Francie, hodně jsem o jeho hrdinství slyšel. Sloužit pod ním byla pro tebe čest.“

„Je to skvělý velitel. Ten by dokázal pány z Rožmberka rychle přivést k rozumu!“

Vilém z Landštejna se zamračil a podotkl, že to on jistě dokáže také. Napil se vína a chvíli si mlčky Martina prohlížel. Pak se znovu usmál. „Líbíš se mi. O bitvě u Zámostí jsi určitě už od mých vojáků slyšel.“

„Musím blahopřát, dosáhl jste skvělého vítězství.“

„Když jsem byl mladík, hodnotil jsem bitvy podle toho, kolik nepřátel jsem pobil,“ řekl trochu unaveně Vilém z Landštejna. „Ale poslední dobou se na boj dívám jinak. Především počítám, kolik přátel jsem ztratil. U Zámostí jsem přišel o spoustu věrných služebníků. Padl Heinrich z Lomnice, který byl purkrabím v Třeboni, padl i Jan Široký, který byl hejtmanem novohradského panství. Tyhle rány jsou o to bolestnější, že se snad už zítra budou muset mé hrady bránit nepřátelům. Jsi zkušený voják, proto tě jmenuji velitelem posádky v Třeboni. Nemám na vybranou. Je to pevný hrad, má dostatek zásob a slušnou posádku. Až tě Rožmberští oblehnou, při dobrém velení dokáže Třeboň odolávat celé měsíce. Večer mi složíš přísahu věrnosti!“

Martin vstal a zdvořile se uklonil.

Zatímco Hynka ze Slavonic si pán z Landštejna nechal ve své družině, Křenek i zrzavý Lothar se připojili ještě s několika vojáky k Martinovi a hned následujícího dne vyrazili do Třeboně. Křenek si nenápadně nového hejtmana měřil a přitom šeptal Lotharovi, že to tedy dopadli, když jim má velet člověk, který je nejen hloupý, ale ještě to o sobě sám říká. Lothar mu pobaveně opáčil, že nesmí věřit všemu, protože jemu také spousta dívek tvrdila, že jsou počestné panny, a pak se ukázalo, že nebyly ani jedno.

„Jaké to bylo včera na hostině?“ optal se zvědavě starší voják s dobromyslnou tváří. Jmenoval se Adam a v Třeboni se narodil. Vedl oddíl po vedlejších cestách, aby je nepřátelé nepřekvapili, protože na rozdíl od ostatních znal krajinu skvěle.

„Pan Vilém je zřejmě dobrý člověk,“ řekl diplomaticky Martin. Přes přátelské úsměvy většiny jeho mužů mu samozřejmě neuniklo, že někteří po straně reptali, protože měli pocit, že velitelem měli být oni. Pro pána z Landštejna nasazovali krky léta a najednou přijde nějaký mladík z Prahy, ani to tady pořádně nezná a hned se stane hejtmanem.

Přitáhl koni otěže a pokračoval o něco sdílněji, že jídlo bylo skvělé a pán z Landštejna dokonce vyprávěl, jak byl v Mnichově a odtud přivezl do Prahy říšské klenoty.

„Jistě,“ souhlasil nevzrušeně Adam. „Tohle vypráví na každé hostině. I když to byl samozřejmě skvělý čin, nikoho to už nezajímá. Kdyby žil více přítomností, nemusela být tahle válka.“

„Neříkej, že válčíme proto, že byl v Bavorsku pro říšské klenoty?“ odpověděl Martin. Nasadil opět svůj

naivní výraz, protože věděl, že takhle přiměje své muže nejsnáze k řeči. Křenek, který jel na koni těsně za ním, šťouchl loktem do Lothara a ještě nenápadně zvedl bradu, jako by chtěl povědět: „Vidíš, co jsem říkal?“

Adam se dobromyslně zasmál a odpověděl, že tuhle válku s Rožmberky samozřejmě nevedou kvůli říšským klenotům. Vilém z Landštejna je králi vděčný, že ho tím úkolem tehdy pověřil, protože je na něj nesmírně hrdý, i když by to mělo být podle jeho názoru obráceně. Proto jejich pán pomáhá králi i tam, kde to je pro něj nebezpečné a může to poškodit jeho zájmy.

„Víte, já jsem obyčejný voják,“ vykládal rozšafně. „Ale já bych Rakušákům nikdy nepomáhal. Navíc proti pánům z Rožmberka. Vždyť mají v erbu růži jako náš pán. A mezi Rožmberskými máme spoustu známých… S Rakušáky se na téhle hranici bojuje už staletí. Oni přepadají nás a my je. To je přece normální, nemyslíte? Kdyby se pan Vilém postavil na stranu Jindřicha z Hradce, u Zámostí by dostali Rakušáci za vyučenou a my teď nemuseli bojovat proti vlastním. Navíc v zimě, brr!“

„Jací vlastní?“ ozval se nesouhlasně zrzavý Lothar. „Že tvůj bratr slouží u pána z Velešína, ještě neznamená, že Rožmberští jsou naši přátelé. Já mám třeba přátele v družině pána z Walsee. Ale kdyby se pan Vilém postavil proti němu, neřeknu ani slovo. Pánovi z Landštejna jsem přísahal věrnost a je mi jedno, s kým bojuje. Jdu vždycky tam, kam poručí.“

„Ale to já také,“ bránil se trochu rozmrzele Adam a dobromyslný výraz zmizel z jeho široké tváře. „Jen jsem chtěl hejtmanovi vysvětlit, proč tohle všechno je.“

„Možná se vám nelíbí, že se pán z Landštejna postavil za pány z Walsee,“ řekl Martin hlasitě, aby ho

všichni slyšeli. „Ale přesto budete v barvách pana Viléma dál bojovat, protože jste mu složili slib věrnosti. To vás nenapadlo, že i pan Vilém složil slib věrnosti našemu králi Karlovi a bojuje na straně pánů z Walsee jen proto, že to je v zájmu krále? Ten, kdo ve skutečnosti slib věrnosti porušil, jsou Rožmberští, nikoli Rakušané. Jindřich z Hradce přece zaútočil první.“

Křenek chvíli zamračeně přemýšlel, pak se jeho tvář rozjasnila a polohlasně řekl Lotharovi, že jak to vypadá, jejich hejtman přece jen nebude tak hloupý, jak se na první pohled zdálo.

Na hradě v Bystřici se osvěžili několika džbánky piva a pak přes kopce pokračovali k Třeboni. Purkrabí bystřického hradu je varoval, že včera zahlédli vesničané u Potočné vojáky v barvách pánů z Hradce, ale žádné škody prý na panství nezpůsobili. Možná tudy jen projížděli.

Pozdě odpoledne se oddíl přiblížil k Třeboni. Město s hradem a vůbec celá krajina se Martinovi na první pohled nelíbily. Třeboň ležela v rovině obklopená mokřinami, tůňkami a spoustou malých potůčků, které se rozlévaly po okolních loukách.

„Třeboň nemá nijak mohutné hradby,“ vysvětloval Adam. „Ale dostat se k nim je skoro nemožné, jak sám vidíte, hejtmane.“

„Ale i kdyby se k nim Rožmberští dostali, tak my jim ukážeme,“ dodal Křenek, tasil meč a výhružně jím zatočil nad hlavou.

Když se přiblížili k městské bráně, zastavili a chvíli čekali, než se na hradbách objevil třeboňský purkrabí. Chvíli se s nimi dohadoval, protože kromě Adama a ještě

jednoho vojáka nikoho z jejich oddílu neznal. „Zástava dneska nic neznamená," křičel na ně. „Jak mám poznat, že jste opravdu lidé Viléma z Landstejna? Praporec a pláště jste mohli získat v boji. A vás já neznám!"

„Vidíš, že je někdo ještě hloupější než já?" obrátil se Martin vesele na Křenka. Pak křikl na purkrabího, ať tedy do města pustí jen jeho, protože má u sebe listiny od pána z Landštejna. Ty potvrdí, že sem přijeli z jeho příkazu.

Sotva se pootevřela vrata z masivních dubových klád, aby mohl Martin ze Stvolna vjet, řekl ještě tiše přes rameno Křenkovi: „Že jsem mohl ty listiny také získat v boji, to purkrabího nenapadlo."

Pak už šlo všechno rychle. Jakmile si purkrabí listiny přečetl, vpustil do města zbytek oddílu.

„Tady čtu, že velení přebíráte vy," bručel rozpačitě, když si vše prostudoval. „Tak vás tu vítám. Já se jmenuji Aubert z Ledenic. Původně jsem se jmenoval Albrecht, ale nějak se to zkomolilo. Takže teď jsem Aubert. Pojďte, ukážu vám hrad a posádku, kterou tu mám. Není nás mnoho a vy jste také mnoho vojáků nepřivedl. Bůh nás ochraňuj!"

26

Když si Martin vše prohlédl, musel dát purkrabímu za pravdu. Měl v duchu vztek na Eyberta z Radduschbergu, do jaké šlamastyky ho zase dostal. Na třeboňském hradě bylo včetně vojáků, které přivedl on, necelých třicet mužů schopných bojovat. Jak ale pochopil, většina z nich sloužila v družině krátce a

několik z nich byli úplní nováčci. Ty získal landštejnský pán až po bitvě u Zámostí, aby doplnil prořídlé oddíly. Na ně se spoléhat nedalo. Jak přitom tvrdil purkrabí Aubert, ze všech hradů, které držel Vilém z Landštejna, se útok dal očekávat nejdříve právě na Třeboň, protože ležela přímo na cestě mezi Krumlovem a Hradcem. Pokud by ji Rožmberkové dobyli, podaří se jim sevřít panství pana Viléma jako do kleští. Tím méně Martin chápal, proč mu pán z Landštejna svěřil obranu tak důležitého místa. Skoro měl podezření, že obranu Třeboně považoval předem za ztracenou, a proto tam poslal jeho, aby neztratil někoho ze zkušených bojovníků.

I když situace nebyla růžová, radost mu udělala zbrojnice, kde byl dostatek sudlic, spousta šípů pečlivě svázaných po tuctech, dostatek kuší a také několik mečů, hromada přilbic a pár drátěných košilí. Také sýpka byla plná obilí i pytlů s moukou. Sklep pod hradem byl hluboký a vlhký, ale velice studený. Našel v něm sýry, spoustu slaniny, soudek s medem a také sud s naloženým zelím. S tím vším mohl být spokojený.

Ještě před soumrakem se vydal do města. Ač byla Třeboň povýšena na město už za přemyslovských králů, vypadala stále jako veliká vesnice přilepená k hradu. Alespoň tak se to Martinovi zdálo. Podobných poddanských městeček viděl po cestě z Prahy do jižních Čech spoustu, jen královská města byla o něco výstavnější a větší.

Kolem rynku stály sice patrové kamenné domy s řemeslnickými dílnami v přízemí, ale v úzkých uličkách, které vedly z náměstí ke třem bránám, se krčily přízemní dřevěné domky se šindelovými střechami. Kdyby je

nepřítel oblehl, stačilo by namočit jeden šíp do smůly, zapálit a tyhle domy snadno chytnou. Pokud by k boji opravdu došlo, rozhodl se Martin, že bude bránit jen hrad, neboť neměl dost vojáků, aby obsadil celé hradby kolem města. Navíc byly na několika místech dost zchátralé a při prudkém šturmu by je stejně asi neudržel.

Měli jedinou výhodu – mokřiny kolem města. Dokud nepřijdou silné mrazy, aby zamrzly, byly hradby při útoku těžko dostupné. V zimě se bojovalo jen výjimečně. Martin dokonce podlehl na chvíli iluzi, že do jara bude klid. Ale z ní ho skoro ihned vyvedl jeden z vojáků, který hlídal městskou bránu. Zadýchaně k němu doběhl a hlásil, že na cestě od Krumlova se objevil silný oddíl a na dohled před hradbami rozbil tábor.

„Za chvíli se přijdu podívat," přikývl klidně, jako by to byla ta nejsamozřejmější věc. „Pověz to ještě purkrabímu Aubertovi a pak se vrať na hradby. A vezmi s sebou ještě dva muže."

Sotva voják odběhl, Martin se obrátil a pomalu se vracel k rynku.

To, že zprávu o přítomnosti nepřátelského oddílu dostal nejdříve on, neušlo pozornosti místních lidí.

Skoro ihned mu cestu zastoupil starší vousatý muž, zdvořile se uklonil a optal se, zda je novým hejtmanem v Třeboni. Jakmile přisvědčil, zasypali ho lidé otázkami.

„Že se jim ubráníme?" volali se strachem v hlase. Na šarvátky mezi šlechtici tu lidé byli zvyklí, ale ty se většinou odehrávaly venku. Třeboň od časů, kdy na český trůn nastoupili Lucemburkové, nikdo ani jednou neobléhal.

„To ví jen Bůh," pokrčil rameny. Protože si všiml, jak lidé kolem zbledli, rychle dodal, že ovšem není důvod

ke strachu. Okamžitě ho napadlo, že by se dalo obav lidí výborně využít. Proto ještě řekl, že však má málo vojáků, a proto je nutné, aby mu město pomohli bránit všichni dospělí muži.

„To je samozřejmé," přikývl důležitě starší muž, který ho zastavil jako první.

„To přece nejde, Jakube," odporoval mu jiný měšťan, oblečený do dlouhého hnědého pláště podšitého vydří kožešinou. „Copak ty umíš zacházet s mečem?"

„Umím střílet z luku," opáčil hrdě oslovený muž.

„Ty umíš alespoň to," pokračoval v nářcích měšťan v hnědém plášti. „Ale co my?"

„To máš strašně jednoduché," přerušil ho přísně Martin. „Buď se rychle naučíš se zbraní zacházet, nebo tě Rožmberští zabijí! Budu vás cvičit."

„Proč by nás zabíjeli?" protestoval plačtivě muž v hnědém plášti. „Já jim přece nic neudělal."

„Jsi poddaný Viléma z Landštejna?" řekl s převahou Martin. „Jsi! Tak vidíš."

„Ale…"

„Má pravdu," ozval se menší muž s velikým nosem a hustým obočím. „Já se vám divím, sousedé. Všude jinde se lidé brání, pokud je nepřítel napadne, a vy tady přemýšlíte, jestli na nás budou Rožmberští hodní. Jste hlupáci! Náš život je v rukách božích. To v první řadě. A ve druhé v našich vlastních. Určitě ale ne v rukách pána z Rožmberka nebo z Hradce. To už si nepamatujete, jak jejich biřici honili naše kupce?"

„Máš pravdu, rychtáři," přikývl měšťan, jehož nazývali Jakubem. „Jenže ti je honili proto, že se vyhýbali rožmberským mýtnicím, aby nemuseli na cestách platit."

„Mě ale chytili a zabavili mi vůz se suknem. Kvůli pár měďákům, které jsem chtěl ušetřit," ozval se hořce jiný měšťan. „Já jdu rozhodně proti nim!"

„A já taky," ozval se další. „Jestli nás oblehnou, stejně nebude co dělat."

„Ale bude, Petře," napomenula ho přísně starší žena, která stála vedle něho, a tón jejího hlasu nenechal nikoho na pochybách, že je jeho manželka. „Copak jsi neslíbil udělat novou střechu? A kdo bude spravovat sítě? To budeš na jaře chytat ryby holýma rukama?"

„A ty, ženská hloupá, chceš, aby tvůj muž raději spravoval sítě a střechu, kterou ti pak Rožmberští spálí?" optal se jí Martin. Tvářil se hněvivě a mračil se, jak nejvíce dovedl. Zachytil, že Petr se na něho vděčně usmál.

„Já vím, jak to chodí," bručela neochotně žena. „Od rána do večera budou chlapi sedět v hospodě a diskutovat o nebezpečí, Rožmberští stejně odtáhnou, protože na hradby si netroufnou, a kdo to nakonec odskáče? Ženská, protože bude muset udělat všechnu práci sama! Život nám Rožmberští nevezmou a vzít mi nemají co. Jsem chudá rybářka, tak co bych se jich bála?" Okamžitě se k ní přidalo několik dalších žen.

Martin věděl, že tahle chvíle rozhodne o příštích týdnech. Pokud Třeboňské donutí, aby se přidali k obráncům hradu, nebude jejich situace tak beznadějná. Gestem ruky přivolal rychtáře, ukázal na ženu, která se tak hlasitě domáhala svých manželských práv, a nařídil, aby ji ihned odvedl do šatlavy. Zítra ji měl nechat pro výstrahu ostatním stát dvě hodiny na pranýři, až půjdou lidé ráno do kostela.

„Odpusťte, urozený pane,“ zdráhal se rychtář, „ale o podobných trestech musí rozhodnout pán z Landštejna, protože…“

„Pokud to okamžitě neuděláš, potrestám tebe!“ rozkřikl se Martin a tasil meč. Výhružně jím začal mávat před obličejem drobného mužíka.

Rychtář se rozhodl okamžitě. Rozpačitě se uklonil a cosi nesrozumitelného bručel na svou omluvu. Pak se obrátil na ženu a trochu rozpačitě jí nařídil, aby šla s ním.

„A to je mi pořádek!“ začala se žena rozčilovat. Její muž Petr se okamžitě postavil na její stranu. Teď už na Martina spiklenecky nemrkal. Tvářil se nasupeně, ruce měl zaťaté v pěst, jako by se chtěl prát.

Martin zastrčil meč do pochvy, beze slova se otočil a zamířil k městským hradbám, jako by byla celá věc pro něho vyřízená. Věděl, že respekt má jen ten, kdo se chová k poddaným přezíravě. Za sebou zaslechl vzrušenou hádku. Když došel na konec ulice, nenápadně se ohlédl. Dav měšťanů se pomalu rozcházel a rychtář odváděl hádavou ženu do šatlavy.

„Tahle baba hádavá si nic lepšího nezasloužila. A její muž je trouba, že ji dávno neutopil,“ přikyvoval purkrabí Aubert, když se dozvěděl o trestu rybářovy manželky. „Ale panu Vilémovi se to líbit nebude. Odpusťte, pane Martine, ale náš pán je dost ješitný a nemá rád, pokud si kdokoli z poddaných osobuje jeho práva.“

„Nejsem jeho poddaný,“ ušklíbl se s upřímnou lhostejností ve tváři Martin. „A myslím, že mu bude milejší, když bez jeho vědomí postavím jeho poddanou na pranýř, než aby Rožmberští dobyli Třeboň.“

„To jistě,“ souhlasil purkrabí. „Ale i tak bych byl rád, až se bude na celou událost ptát, abyste potvrdil, že jsem byl proti tomu.“

„Pokud to přežijeme, pak to pro tebe rád udělám. Řekni mi, proč jste všichni takoví ustrašení?“

„Urozený pane, vy jste asi nikdy nebyl poddaný.“

Martin ze Stvolna se přestal smát a nespokojeně stáhl obočí. Měl na sebe trochu zlost. Život studentů byl jiný, a pokud chtěl v Třeboni vydržet, musel si to neustále připomínat. I když byli univerzitní mistři hamižní, zaručovali svým žákům svobodu. Šlechta byla hrabivá snad ještě víc, ale na rozdíl od univerzitních mistrů vůbec netušila, co to je svoboda. Alespoň ve vztahu ke svým poddaným. Tím spíš měl Martin povinnost tyhle lidi ochránit. Na rozdíl od té prostořeké rybářky totiž věděl, jak to v podobných případech chodí. S oddíly Mesiera de Vernois dobyl mnoho měst, a pokud nemusel, nikdy nevzpomínal na to, co vojáci v dobytých městech páchali. Dokonce měl dojem, že smrt by byla k lidem často milosrdnější než to, co museli prožít. Že by vojáci pánů z Rožmberka byli ve srovnání s Francouzi a Angličany světci, o tom se dalo pochybovat. V bitvě u Zámostí padlo na obou stranách příliš mužů, než aby se ti, co přežili, nechtěli krvavě pomstít. A bylo jedno, zda na vojácích, či bezbranných měšťanech. Křesťanské milosrdenství mohlo platit v časech míru, ale během války jako by Bůh na své věrné zapomínal.

„A jak to vypadá jinak? Myslím, co nepřítel?“ ptal se s obavami v hlase purkrabí Aubert.

„Nezdá se, že by těch pár vojáků, co se tu odpoledne objevilo, chtělo na Třeboň zaútočit,“ vrtěl klidně hlavou Martin. „Řekl bych, že jich není víc než dvacet. Mají zřejmě za úkol připravit tábor a počkat na posily. Takže je na nás, abychom něco podnikli. Pokud se zítra neobjeví před hradbami další nepřátelé, provedeme výpad a za-ženeme je.“

„Výpad?“ zakoktal se purkrabí. „To jako že zaútočíme?“

„Ano, to jako že zaútočíme,“ posměšně opakoval jeho slova. „Musíme vzbudit dojem, že v Třeboni je silná posádka ostřílených bojovníků.“

„Když zůstaneme za hradbami, nějakou dobu se snad udržíme. Ale jestli zítra vytáhneme ven, pobijí nás a je konec,“ naříkal dál purkrabí Aubert a nešťastně se křižoval.

„Podívej, pane purkrabí, ty se starej o zásoby, ať nám vydrží co nejdéle. Válku nech mně! Pokud tě to uklidní, potvrdím Vilémovi z Landštejna, že jsi byl proti výpadu.“

„O to přece nejde,“ mračil se Aubert uraženě. „Ale proč jim lézt dobrovolně do rány?“

„Ve Francii jsme jednou podnikli se čtyřmi sty muži výpad do tábora, kde bylo asi deset tisíc Angličanů. Spálil jsme ho a zachránili tak Amiens.“

„V tom případě vám ale musel velet blázen!“

„Jistě, ale jeho jméno vyslovuje s úctou i Vilém z Landštejna.“

„Až mě Rožmberští pověsí, bude mi to málo platné,“ podotkl purkrabí Aubert a pak věcně připomněl, že v tom případě nechá zítra vyvalit sud piva, protože pak budou vojáci bojovat určitě s větším nadšením.

„Pivo schovej, až budeme bojovat doopravdy. Raději se postarej o to, aby všichni muži z města dostali zbraně a aby po mši přišli na hrad. Výpadu se zúčastní také oni.“

„Vždyť neumějí se zbraněmi zacházet! Pokud nás nepobijí Rožmberští, pobijí se sami mezi sebou.“

„Výpad budeme stejně jen předstírat. Jsem si jistý, že k boji nedojde. Až se seřadíme před městskou bránou do oddílů, Rožmberští utečou sami před takovou přesilou," usmíval se Martin potutelně. „Jen blázen bojuje proti stovce mužů, pokud jich sám má jen dvacet."

Purkrabí Aubert pochopil okamžitě. Najednou se uvolněně rozesmál a pak se s úctou podíval na Martina. Podotkl, že Bůh ho vyslyšel a poprvé od chvíle, kdy tahle hloupá válka vypukla, věří, že se dokáží ubránit. Pak se ještě zeptal, zda by neměl na noc chuť na dobré víno. Jestli chce, pošle mu džbánek toho nejlepšího, které jinak pije jen pan Vilém. A s tím vínem pošle jednu děvečku ze dvora. Dodal, že sice není z nejkrásnějších, ale pěkná je dost a nikdy neřekne ne.

„To víno přines raději sám," opáčil se ctnostným výrazem Martin a zamířil do věže, kde měl vyhrazenou jizbu k přenocování.

Ráno vstal Martin záhy, aby dohlédl na splnění svých příkazů. Subtilní rychtář, jmenoval se Řehoř, hlásil, že třeboňský kat je už v šatlavě připravený a hned, jak dá urozený pan hejtman pokyn, odvede rybářku na pranýř.

„Udělej to," souhlasil. „A zařiď, aby všichni šli na ranní mši, protože na velkou nepůjde nikdo!"

„Jak nepůjde? To je přece právo každého křesťana, aby…"

„Studoval jsem teologii, a tak mi nebudeš ani ty, ani místní farář říkat, co je a co není povinností křesťanů," přísně ho zarazil Martin. „Každý křesťan by měl alespoň jednou denně obrátit svou mysl k Bohu. To ale neznamená, že v případě obležení města budou lidé trávit čas před oltářem. Proto půjdou všichni jen na ranní,

jasné? A hned pak se muži odeberou na hrad. Kdo se tomu bude chtít vyhnout, toho odvedeš do šatlavy.“

„Aby se tam všichni vešli,“ vyhrkl bezděčně rychtář, ale rychle si dlaní zakryl ústa, protože věděl, že to bylo nevhodné.

„Pokud se tam nevejdou, zbytek nechej oběsit na hradbách. Alespoň si Třeboňští uvědomí, že já nežertuji!“

„Oběsit…“

„Copak tu nemáte svého kata? Tak vidíš. Měšťanům řekni, aby si oblékli nohavice a nějaké oděvy z pevného sukna, aby vypadali alespoň trochu jako bojovníci. A teď běž. Za chvíli přijdu do kostela.“

Martin se rychle najedl, pak shromáždil své vojáky a rozdělil jim úkoly. Rozhodl, že od této chvíle bude vždy polovina mužů hlídat na hradbách a druhá odpočívat. Budou se pravidelně střídat ráno a večer. Ta polovina, která bude odpočívat, bude cvičit třeboňské měšťany.

„A kdy budeme spát?“ protestoval jeden z mladších vojáků, který s ním přijel z Landštejna.

„Až budeš v hrobě, můžeš ležet se zavřenýma očima, jak dlouho se ti to bude líbit,“ ušklíbl se Martin ironicky. „A pokud bys měl pocit, že tě má odpověď neuspokojila, povoluji ti vyzvat mne na souboj mečem. To je podle mne nejlepší způsob, jak se mohou dva vojáci domluvit, pokud si nerozumějí. Máš zájem?“

„Jistě, spát budu až v hrobě,“ přikývl rychle mladík a sklopil oči k zemi.

Na mši dorazil Martin se svými vojáky na poslední chvíli. Pro něho bylo vyhrazeno čestné místo v křesle vedle oltáře. Posadil se a roztržitě bloudil očima po tvářích přítomných lidí. Najednou měl neodbytný pocit, že ho někdo pozoruje. Rychle se rozhlédl. Až vzadu u

sloupu, v šeru pod tribunou, si všiml drobné dívky. Jakmile zjistila, že se na ni dívá, rychle sklopila tvář k podlaze.

Přestože měl Martin neodbytný dojem, že ji zná, nedokázal si vybavit, kde tu tvář už spatřil. Navíc ji zahlédl jen na kratičký okamžik.

Dívka ustoupila do šera chrámové lodě a otočila se zády. Jakmile mše skončila, pokřižovala se a zmizela dřív, než k ní stačil dojít.

Nikdy v jižních Čechách nebyl a netušil, proč by měl znát nějakou dívku z Třeboně. Jenže tu tvář stále viděl před sebou. Nakonec zašel za farářem do sakristie a chvíli s ním probíral celkovou situaci. Třeboňský farář Cyprián byl vzdělaný muž a chápavě ho poslouchal. Souhlasil, že Bůh by jistě jeho opatření schválil, zvláště pokud dovolí, aby lidé mohli kromě ranní mše navštěvovat i večerní. Souhlasil také, že povinností křesťanů je bránit se, pokud je napadne nepřítel, i když slova Nového zákona tohle výslovně nepotvrzují. Shodují se na tom ale všechny známé církevní autority. Teprve když se loučili, optal se Martin, zda farář Cyprián netuší, kdo byla ta dívka vzadu u sloupu.

„Ta?“ podivil se kněz překvapeně. „Ta je tady teprve pár týdnů. Provdala se sem. Je to žena našeho kata. Přišla odněkud od Plzně. Myslím, že se jmenuje Johana. Pochází ovšem z katovské rodiny, a tak ji dobře neznám. S lidmi beze cti se stýkám jen tolik, kolik mi přikazuje mé nelehké poslání duchovního pastýře.“

Kolem poledne provedl Martin se všemi muži výpad. Když Rožmberští zjistili, kolik vojáků se k nim hrne, vyskočili na koně a rychle ujeli. Svůj tábor nechali

tak, jak byl. Ani všechny věci nestačili naložit na koně. Dokonce zapomněli i zástavu s erbem Jošta z Rožmberka.

Rožmberské ležení obsadili Třeboňští bez boje. Co šlo, odvezli do města a tábor pak spálili. Zvláště měšťané se radovali jako děti. Takové vítězství! Zkušení vojáci však byli opatrnější. Dobře věděli, že tím obléhání Třeboně neskončilo.

Martin všechny chválil a připomínal, aby se dál cvičili pro nadcházející boje. Ale ve skutečnosti sledoval drancování rožmberského ležení bez většího zájmu. Musel neustále myslet na to, že spatřil černovlasou Johanku, dceru stříbrného kata. Pokud Bůh svedl jejich cesty tak podivným způsobem dohromady, pak je v tom jistě vyšší záměr a není radno protivit se mu. Když dospěl ve svých úvahách až sem, zaradoval se, protože pochopil, že Bůh chce, aby to, co mezi nimi ve Stříbře začalo, tak snadno neskončilo.

27

Odpoledne se v celé Třeboni slavilo. Martin nařídil purkrabímu, aby vyvalil ze sklepa dva sudy piva, postavil je na nádvoří hradu a nechal z nich čepovat všem, kdo se účastnili výpadu z města. Sám rozjásané měšťany obcházel, občas některého důvěrně poplácal po ramenech a neustále se jich ptal, jak se jim líbí vyhrávat.

„Měl byste jim ale povědět, že někdy se také prohrává," řekl polohlasně zrzavý Lothar, když se ocitli sami.

„Časem na to přijdou sami," vrtěl nesouhlasně hlavou Martin. Lothar se mu líbil, a proto ho pověřil velením výcviku. Dodal, že teď je na něm, aby na to, že někdy lze prohrát, přišli co nejpozději.

Oba sudy se vypily záhy. Rozjaření měšťané poděkovali purkrabímu Aubertovi a pak se odebrali na rynek do šenků, aby pokračovali v oslavě. Na to Martin čekal. Rychle si přehodil přes ramena plášť. Bylo nevlídné počasí, ale i když foukal studený vítr a drobně mrholilo, nezdálo se, že by měl v noci přijít mráz. „Čím později přijde, tím lépe," říkal si. Dokud nezamrznou mokřiny, bude Třeboň v bezpečí.

Vyšel z brány hradu a zamířil ke kostelu na rynku. Toužil po chvíli klidu a v chrámu vždycky dokázal najít ztracený klid. V šeru kostelní lodě poklekl před bočním oltářem se sochou Panny Marie. Když skončil s modlitbou, zůstal klečet a dlouho přemýšlel. Pak kdosi vešel a hluk jeho kroků ho vytrhl z myšlenek. Vstal, upravil si plášť a opustil chrám. Žebrákovi, který seděl na zemi vedle vrat, hodil měďák a rozhlédl se. Všiml si hezké světlovlasé ženy, která stála opodál.

„Počkejte, urozený pane," oslovila ho příjemným hlasem a sama mu vyšla vstříc.

Dvorně se uklonil a optal se, co pro ni může udělat.

„Spíše mohu udělat něco já pro vás," odpověděla tiše. V jejím hlase zněla nepokrytě výzva. Rychle si ji změřil. Na sobě měla drahé šaty a kolem krku stříbrný náhrdelník s červenými kameny. Určitě to nebyla nevěstka.

„Myslíte, že byste mi nějak mohla pomoci s obranou města?" odpověděl vyhýbavě a usmál se.

„To nesporně. Přijďte dnes po setmění do mé ložnice.“ Otočila se a ukázala na výstavný dům naproti kostelu. Řekla, že tamhle bydlí a ložnici má hned nad schody v prvním patře. A ještě dodala, že se jmenuje Klára, jako ta chudobná světice.

„Jenže na chudobnou jste oblečená příliš přepychově a na světici máte zase příliš hříšné myšlenky,“ namítl Martin. „Co tomu řekne váš manžel?“

„Jsem vdova,“ s hranou lítostí sklopila oči k zemi. Hned je ale zase zvedla a živě začala vysvětlovat, že je dosti bohatá, aby se o ni ve městě ucházela spousta měšťanů. Často velice zámožných. Jenže ona má majetku dost, a proto hledá někoho, kdo je opravdový muž, a je jí jedno, zda je chudý, nebo bohatý. A pokud si stačila všimnout, nový hejtman je rytíř, jakého ještě Třeboň nehostila. „Takže je celkem logické, že bych vás ráda přijala ve svém domě. V noci samozřejmě raději než ve dne,“ dodala a jazykem si olízla plné rty. Byla ještě mladá, a čím déle si ji Martin prohlížel, tím více se mu líbila.

„Musím ještě cosi zařídit, ale pak se zastavím, paní Kláro.“

„Budu na vás čekat,“ usmála se koketně, rukama nepatrně nadzvedla lem své suknice a uklonila se. Pak se otočila a rychle odcházela.

Martin se za ní chvíli díval. Měla hezkou postavu. Utěšoval své svědomí, že by byl blázen, aby takovou příležitost odmítl. Kdo ví, jak obléhání dopadne. Teprve když Klára zmizela ve svém domě, uvědomil si, že se chtěl ještě podívat do třeboňské katovny. Skoro zlostně se odvrátil a zamířil k městské bráně. Strážný si ho chvíli nedůvěřivě prohlížel. Teprve když mu poručil, aby

otevřel, pokrčil rameny, že to vlastně není jeho věc. Zvedl závoru a opřel se do masivního dřevěného křídla vrat. Zavrzaly panty a brána se otevřela. Pak došel k rumpálu a spustil padací most.

„Nech ho dole," nařídil Martin. „Jenom se porozhlédnu kolem a hned se vrátím. Ale bránu zavři!"

Třeboňské předměstí bylo jako vylidněné. Většina těch, kdo bydleli v mizerných dřevěných chatrčích, buď utekla pryč, nebo se na nějakou dobu přestěhovala do města a bydlela v čeledníćích u svých známých. Jen ve dvou domcích někdo zůstal a nad střechou byl vidět šedavý kouř, který unikal z ohniště uvnitř jizby. Mezi chatrčemi se potulovalo pár psů a hodovalo na odpadcích, které tam obyvatelé zanechali.

Martin rychle prošel ulicí stínů. Neměl z třeboňského předměstí dobrý pocit. Už jednou zažil stejně tiché a prázdné ulice. Kdysi v Lyonu, kdy obyvatele kosil mor a zabil jeho milovanou Bernardu. Skoro se otřásl při té vzpomínce. Jako by nosil svým láskám jenom smůlu. Dokonce se na chvíli zastavil a zaváhal. Ale pak se pokřižoval a řekl si, že pověra je největší hloupost v životě. Johanku do Třeboně jistě přivedl Bůh.

Katovnu našel snadno. Dřevěný domek nebyl veliký a obklopoval ho chatrný plot z proutí. Na dvorku pobíhalo několik slepic a v nízké stáji bylo slyšet bučení krávy. To bylo celé katovo hospodářství. V Třeboni se zřejmě příliš nepopravovalo nebo kat dostával za práci mnohem méně než jinde, protože byl na první pohled chudý.

„Co tady hledáte takhle v noci, hejtmane?" zastavil ho drsný mužský hlas. Ve vratech stál třeboňský kat. Byl

to svalnatý muž s hrubým obličejem. Nebyl už nejmladší a pohyboval se trochu nemotorně. Na sobě měl nepříliš čistou suknici a mnohokrát spravovaný plášť.

„Trápí mne staré zranění na noze," odpověděl Martin.

„Na hradě je dobrý ranhojič," skočil mu trochu neuctivě do řeči. Současně ale ustoupil, aby urozený host mohl vejít na dvůr.

„Říká se, že ženy katů bývají ti nejlepší ranhojiči," pokračoval Martin vlídně. „A já za dobrou službu zaplatím."

„Tak pojďte dál. Víte, urozený pane, oženil jsem se před několika dny. Žena mi v létě zemřela a přece tady nebudu sám. Ale jestli Johana umí léčit, to opravdu netuším. Vlastně jsem se jí na to ještě neptal. Počkejte tady. Jestli chcete, posaďte se," řekl a ukázal na špalek pod přístřeškem. Pak se obrátil k domu a zavolal na svou ženu. Johanka vyběhla skoro ihned. Byla prostovlasá a na sobě měla obyčejný splývavý šat z vybledlého plátna. Martina, který seděl ve stínu pod přístřeškem, si nevšimla.

„Co se děje?" optala se zadýchaně. „Zrovna připravuji těsto. Je to důležité?"

„Když tě volám já, asi to důležité je," odsekl nevrle kat. „Máme hosta. Chce, abys mu ošetřila staré zranění. A nepřej si mě, jestli to uděláš špatně. Pan hejtman nám zaplatí," dodal významně.

Johanka sebou trhla a ohlédla se. Teprve teď si všimla Martina sedícího na špalku. O krok poodstoupila, jako by se ho bála. Ale její manžel ji hrubě chytil za rameno a postrčil. „Co jsem ti řekl?" dodal výhružně.

Johanka sklopila oči a poslušně zamířila k přístřešku. Klekla si na zem, a ještě než Martin cokoli řekl, vzala opatrně do rukou nohu, kterou mu ve Stříbře ošetřovala. Její manžel si toho naštěstí nevšiml. Stál a spokojeně ji hlídal, aby neprovedla nějakou hloupost a on dostal slíbené peníze. Johanka rychle prohlédla starou jizvu a pak tiše řekla, že už se bála, aby Martinovi něco doopravdy nebylo. Rána na noze se zahojila dobře. Pak nahlas prohlásila, že to sice nevypadá valně, ale že to dokáže vyléčit. Bude to ovšem trvat nějakou dobu. Musí připravit hojivou mast, ať si pro ni zítra přijde.

„Strašně mne to bolí," naříkal Martin. „Mistře ostrého meče, nemohl bych dostat trochu piva? Cítím se nějaký slabý, abych se vůbec dostal zpátky do města. Zaplatím."

„Počkej tu s ním," zabručel kat a zmizel v domě.

„Johanko," vyhrkl tiše Martin, sklonil se a pokusil se ji obejmout. Prudce ho ale odstrčila a vstala.

„Jsem teď vdaná žena," řekla přísně. „Nepopírám, že tě ráda vidím. Ale to je všechno! Nemysli si, že jsem tak hloupá, abych ti posloužila k pobavení. Bůh rozhodl a přivedl mne sem. Mám manžela a tím všechno ostatní skončilo. Ostatně, ve Stříbře jsem ti nabízela, aby sis mne vzal. Ale dcera kata ti nebyla dost dobrá!"

„Ty máš svého manžela ráda?"

„Netrap mě!" vyhrkla a Martin by přísahal, že zahlédl v jejích velkých očích slzy.

„Promiň," řekl a něžně pohladil po tváři. Tentokrát neuhnula. „Mám vůbec ještě chodit?"

„Přijď, já se na tebe nezlobím, že sis mě nevzal. Já vím, že to nešlo…"

V tu chvíli se objevil kat. Podal Martinovi džbánek s pivem a natáhl ruku. Když dostal stříbrňák, spokojeně se usmál a pak si ho zastrčil do váčku u opasku.

„To máš za pivo a tu mast, pro kterou si zítra přijdu," řekl Martin a napil se. Pivo bylo řídké, ale protože bylo ohřáté, v zimním večeru ho příjemně osvěžilo. Vstal a rychle se vrátil do města.

Pomalu kráčel ulicí k rynku a uvažoval. Křesťanský svět byl skoro nekonečně veliký, a přece ho Bůh přivedl sem. Přivedl sem i černovlasou Johanku. A koneckonců i Janu z Rožmberka, neboť hrad Velešín ležel nedaleko. Kdyby si mohl vybrat, kterou by chtěl raději? Představoval si je, srovnával, uvažoval. Ale odpovědět si nedokázal.

Teprve když ulehl ve své komnatě ve věži třeboňského hradu, uvědomil si, že se zapomněl zastavit u paní Kláry. Ale nijak ho to netrápilo. Věděl, že ho bude bavit hřešit i zítra. A jak světlovlasou vdovu odhadoval, ji také. Vzápětí usnul.

Následující den byl ve městě klid. Mast, kterou si Martin objednal u Johanky, přinesl hned ráno na hrad sám kat, aby se urozený pán nemusel obtěžovat. Řekl, že si má nohu mazat, a pokud by chtěl, má se večer přijít ukázat. On sám si myslí, že to je hloupost, ale jeho žena na tom trvá.

Zrzavý Lothar spolu s Křenkem skoro celý den svědomitě cvičili třeboňské měšťany. Odpoledne hlásili, že někteří jsou velice šikovní, a navrhovali sestavit z těch nejlepších oddíl, který by pomohl střežit hradby. Martin si je šel prohlédnout, s několika zkusil cvičně bojovat a

nakonec souhlasil. Pochválil třeboňské měšťany a pak se vydal navštívit plavovlasou vdovu.

Kláru zastihl v kuchyni, kde připravovala večeři. V prostém plátěném oděvu jí to slušelo snad ještě víc než včera. Byla prostovlasá, měla zpocené čelo a dychtivé oči.

„Ale, co vy tady, pane hejtmane?“ opáčila ironicky. „Pokud jsem vás zvala do svého domu, tak nikoli proto, abych vám vařila. Když už jste ale přišel, doufám, že se chvíli zdržíte. Večeře bude za chvíli.“

„Přišel jsem se omluvit,“ řekl pokorně a zachytil spokojený úsměv, který se Kláře mihl na rtech.

„Ženě má muž projevovat lítost činy, nikoli slovy,“ nadhodila vyzývavě. „Chcete se mi omluvit jako skutečný muž?“

„Po ničem jiném netoužím,“ odpověděl dvorně.

„Pak mne vůbec nemrzí, že vám uvařím. Jídlo dává sílu a já doufám, že jí dneska v noci budete mít na rozdávání. Snad tentokrát odvedete svou práci pořádně, pane hejtmane!“

„Odpusťte, paní Kláro, jste krásná a vy to jistě víte. Proto snad není nutné, abyste hovořila jako holka z hampejzu,“ opáčil rozmrzele. Okouzlení ze setkání bylo pryč. „Jsem rytíř a minesengr. Mám ženskou náruč rád, protože mi dává chuť žít a podněcuje mne, abych o ženské kráse zpíval. V mém světě se však o těchto věcech nehovoří s takovou otevřeností. Chci složit hold vaší kráse, nic víc a nic míň.“

„Možná se o tom ve vašem světě tak otevřeně nehovoří,“ odpověděla Klára trochu zaraženě. „Ale pokud jsem si stačila všimnout, dělá se to ve světě urozených stejně jako mezi námi prostými lidmi. Jsem

taková, jaká jsem. Pokud se chcete potěšit, udělejte to. Ale pravidla určuji já, pane hejtmane. Tady nevelíte svým vojákům.“

„Takže vás mám pomilovat na váš příkaz?“

„Ale jdi,“ usmála se něžně, rukama ho objala kolem krku a začala vášnivě líbat. Chvíli se jí bránil, ale měla nádherně vláčné tělo a přesně věděla, co s ním udělat, aby muž zapomněl na všechno ostatní. Rozvázala si tkanice, které jí držely na ramenech plátěný šat, ale než ho stačila spustit dolů, ozval se na rynku křik. Oknem doléhal až k nim do kuchyně. Určitě nešlo o hádku. Ten křik byl poděšený.

Martin se vymanil z její náruče. Klára si rozmrzele začala tkanice zase zavazovat a upravila si oděv. Pak řekla, že se celý svět spikl proti ní a pokud má chuť, ať se tu potom ještě zastaví. Otočila se k ohništi a rychle zamíchala kaši, kterou vařila v trojnohém kuthanu. Přestala si ho všímat, jako by tu nebyl.

Martin vyběhl na rynek a chytil prvního měšťana, který pospíchal kolem. „Co se stalo?“ optal se přísněji, než měl v úmyslu. Na rtech ještě cítil Klářiny polibky.

„Někdo prý táhne k městu! Já nevím, pane hejtmane…“

Martin měšťana pustil a rozběhl se. U brány už stál hlouček lidí. Křikl na vojáka, který stál nahoře na podsebití, aby mu hlásil, co se vlastně děje.

„To nejsou Rožmberští,“ volal voják a mával rukama před obličejem, aby zdůraznil, že žádné nebezpečí nehrozí. Vzápětí se objevil purkrabí Aubert. Rychle vylezl po žebříku na ochoz, chvíli si hlouček lidí venku prohlížel a pak nařídil otevřít bránu. Všechny

venku znal. Byli to obyvatelé z nedalekých Borovan. Několik mužů, tři ženy a houf dětí.

„V noci nás přepadli Rožmberští," naříkali. „Všechno nám spálili. I tvrz pána z Landštejna. Spoustu lidí pobili a zbytek odvedli. Jenom nám se podařilo uprchnout."

„Svolej všechny obyvatele," nařídil purkrabímu Martin. „Ať si je poslechnou. Aby věděli, co se jim stane, pokud by Rožmberští dobyli naše město!"

„Co s nimi?"

„Najde se pro ně místo na hradě?"

„Mohou spát v čeledníku," navrhl purkrabí Aubert. Pak dodal, že v Borovanech bydlela jeho starší sestra.

„To je mi líto," odpověděl tiše Martin. „Ale my jim to vrátíme, buď si jistý! Zařiď všechno, přijdu za chvíli." Prošel otevřenou bránou ven a zamířil ke katovně.

„Říkal jsem, urozený pane, že je zbytečné, abyste se sem trmácel," uvítal ho přátelsky kat. „Pokud já vím, pro zranění na noze je lepší spíše klid. Nevím, co to mou ženu napadlo, tahat vás sem. Johano, pojď ven, máme hosta!"

Johanka skoro ihned vyběhla z domu. Martin si všiml, že má hlavu zavinutou do roušky, i když jinak měla na sobě stejné prosté šaty jako včera. Rychle si klekla na zem a začala jemně ohmatávat Martinovo lýtko. Opatrně ho hladila a přitom vykládala, že se to skvěle hojí.

„Ale nějakou mast bys mohla ještě připravit," přísněji přerušil kat.

„Jistě, rád bych se vyléčil úplně. A pokud tvá žena připraví ještě další léky, také je zaplatím," sliboval chvatně. Cítil, že se v něm probouzí touha milovat se.

Nejprve Klářina náruč a polibky a teď něžné Johančiny prsty, které ho hladily po lýtku. Jenže ke své neskonalé lítosti věděl, že půvabná katovka je pro něho nedosažitelná. Alespoň zatím.

„Chcete zase pivo?“ optal se kat. Byl nadmíru spokojený, protože se rýsoval další příjem.

„Budu rád,“ přikývl Martin. Sotva kat zmizel, popadl Johanku v podpaží a zvedl ji ze země. I když se bránila, násilím ji objal a políbil. Přitiskl se k ní, takže musela cítit, že touží milovat se s ní.

„Nech mě!“ zlobila se.

Pustil ji a poodstoupil. Přitom jí tiše vyprávěl, jak moc se mu líbí.

„Nikdy nebudu svému manželovi nevěrná,“ řekla s hrdě vztyčenou hlavou. A protože se právě vracel, dodala hlasitě: „Protože se vaše noha dobře hojí, už sem nemusíte chodit. Masti vám přinese můj muž!“

Na zpáteční cestě se Martin zastavil u paní Kláry.

Přijala ho s úsměvem a nechala ho v klidu najíst. I když pohledem neustále bloudila po jeho napjatých nohavicích, ani jednou se během večeře nezmínila o tom, co od něho očekává. Sotva sklidila mísy a prázdný džbán, Martin ji chytil do náruče a pomiloval přímo na stole. Před očima měl však stále půvabnou Johančinu tvář lemovanou černými vlasy. Tak se do té představy zabral, že ho skoro překvapilo, když skončili a on si uvědomil, že objímá světlovlasou Kláru.

V noci se před hradbami objevil vojenský oddíl. Ve tmě se míhala světla loučí a byly slyšet tlumené hlasy lidí.

Pak zaslechli strážní na třeboňských hradbách kopyta koní a vrzání vozů.

Martina zavolali hned, jakmile se nepřítel objevil. Purkrabí Aubert pro něho přišel do Klářina domu. Přitom se omlouval, že ruší, ale válka je válka.

„Jak jsi mne našel?“ divil se Martin, když na sebe rychle navlékal zbroj. Nepříliš oblečená Klára i purkrabí mu pomáhali.

„Dozvěděl jsem se, že jste s paní Klárou hovořil na rynku,“ vysvětloval purkrabí Aubert, když spěchali ulicí k městské bráně. „A tak bylo celkem jasné, že skončíte u ní. Protože jinak by s vámi přece nehovořila, to dá rozum!“

„Nemá tu asi příliš dobrou pověst.“

„Ženské ji nemají rády. Ale protože přízeň rozděluje celkem spravedlivě, nikdo z měšťanů ji zatím z ničeho neobvinil.“

„Rozděluje svou přízeň i mezi nejvyšší služebníky pána z Landštejna?“ optal se Martin jízlivě.

„Jsem vdovec,“ pokrčil smířlivě rameny purkrabí. „Dobývat ženy nemusí být jen výsadou rytířů a vojáků. I úředník se chce někdy pomilovat. Je na tom něco špatného?“

„Nikoho neodsuzuji. Jen upozorňuji, že pokud budu v Třeboni velet, nechci, abychom se v jejím domě střídali oba.“

„Za sebe vám to klidně mohu slíbit,“ stejně jízlivě opáčil purkrabí Aubert. „Ale pokud si myslíte, že ji budete mít jen pro sebe, jste naivní, pane hejtmane.“

Martin se zastavil a chvíli mlčel. Pak přátelsky přikývl a poplácal hejtmana po ramenech.

„Máš pravdu, když voják dobývá cizí pevnost, nestará se, co bude, až ji poplení. Stejně ji neudrží pro sebe dlouho, protože za chvíli musí táhnout dál.“

Došli k hradbám a rychle vylezli po žebříku na ochoz.

„Podívejte,“ křičel se strachem v hlase mladý měšťan, který držel stráž u brány. Rukou ukazoval na světla ve tmě. „Nepřítel! Už jsem poslal pro ostatní sousedy.“

„Ty tady velíš?“ optal se ho přísně Martin.

„Ne, já jen…“

„Budíš je zbytečně. Příště počkej na mé rozhodnutí. V noci se neútočí. Vždyť nemají ani připravené žebříky a vůbec nic. Jak by se chtěli dostat v noci přes hradby? To je předvoj, který má postavit tábor. Protože jsme jim ten první spálili, přijelo jich víc a v noci. Do rána chtějí postavit val, aby byli před námi v bezpečí. Mají z nás respekt a to je dobře. Teď dobrou noc!“ řekl Martin a zívl. Pak se otočil a pomalu odcházel zpátky do města. Dům paní Kláry obešel velikým obloukem a za chvíli už spokojeně usnul ve své ložnici na hradě.

28.

Od rána se do tábora před Třeboní sjížděly vojenské oddíly. Jako první dorazili jezdci se zástavou pána z Rožmberka s červenou růží ve stříbrném poli. Záhy se objevili lidé pána z Hradce a o něco později dorazily méně početné houfy ostatních spojenců. Mezi nimi byli i muži se zástavou pána z Velešína. Do oběda bylo v

rožmberském táboře šedesát rytířů na koních a více než stovka pěších.

„To je nadělení," hořekoval purkrabí Aubert. „Neměli bychom zkusit vyjednávat?"

„A o čem?"

„Copak já vím? Vy jste hejtman. Prostě o něčem, abychom si zachovali život."

„Obležení si život zachovají obvykle tehdy, pokud se vzdají na milost a nemilost. Chceš naznačit, že bych měl otevřít brány Rožmberským? Co by tomu řekl Vilém z Landštejna? Nejdřív potrestám jeho poddanou a pak bych se měl ještě vzdát? Není to příliš prohřešků najednou?" pobaveně vysvětloval Martin.

„Jak můžete v takové chvíli žertovat!" zlobil se purkrabí Aubert.

„Ve Svaté zemi dokázalo sto křižáků bránit jeden hrad proti deseti tisícům nevěřících celé dva roky. Nás je také stovka, ale nepřátel jen něco přes sto padesát, tak co naříkáš, sakra!"

„Jenže to byli křižáci. My máme jen houf nemotorných měšťanů…"

„Ještě slovo a nechám tě pověsit," rozkřikl se na bledého purkrabího. „A připočtu i to, že jsi svedl Kláru!"

„Dokážete někdy mluvit vážně?" pokrčil zlostně rameny purkrabí Aubert. „Co je nepochopitelného na tom, že mám strach?"

„Strach mám i já," řekl smířlivě Martin. „Ale ti před hradbami také. Ve válce má strach každý. Jenže kvůli tomu se přece boj nevzdává. Strach je totiž největší nepřítel každého vojáka. Když se bojíš, ztěžkne ti ruka s mečem a mizerně míříš šípy. Vyhraje ten, kdo se dokáže strachu bránit. Čeho se vlastně bojíš? Nic horšího než

smrt nás potkat nemůže. Myslíš, že život věčný je tak strašný, aby ses bál opustit tohle slzavé údolí?“

„Když tohle říká náš farář, nemám důvod věřit mu, protože on nikdy meč v ruce nedržel,“ bručel rozpačitě purkrabí Aubert. Zdálo se, že se už trochu uklidnil. „Jenže když to říkáte vy, tak to snad bude pravda.“

„I kdyby to pravda nebyla, stejně s tím nic nenaděláš! Přísahal jsem Vilémovi z Landštejna věrnost. Bez milosti potrestám každého, kdo by se chtěl Rožmberským vzdát. Je to jasné?“

„Ani nevíte, jak jste mne uklidnil,“ uklonil se purkrabí Aubert. Ani on nedokázal skrýt jízlivost v hlase. „Co mám tedy udělat?“

„K hradbám města nech nanosit co nejvíc kamenů a trámů. Pokud jich bude málo, zbourej pár stodol anebo domů, to je mi jedno. Ale všude ať je jich dost. Co půjde, vyneste na ochozy a na podsebití. Pracovat budou úplně všichni. I ženské a děti. Osobně na to dohlédneš. A kdo nebude chtít, toho necháš zmrskat.“

„Mám do práce vyhnat úplně všechny? I paní Kláru?“

„Chromé, slepé, počestné i hříšné,“ přisvědčil vesele Martin. „Alespoň přijde na jiné myšlenky.“

„Kdy to má být hotové?“

„Do večera. Předpokládám, že zítra Rožmberští na město zaútočí!“

„Má žena připravila novou mast. Je prý ještě silnější, než byla ta první. Ale bude dražší,“ hlásil třeboňský kat, když před obědem vyhledal Martina ze Stvolna.

„Už brzy se bude bojovat. Neměli byste zůstávat na předměstí,“ řekl starostlivě, sáhl do váčku a zaplatil další

stříbrňák. Věděl, že to je nehorázná cena, ale bylo to pro Johanku.

„Kdo by chtěl ubližovat katovi?“ bručel zamračený muž nerozhodně. „Můj dům leží navíc trochu stranou. Těsně pod hradbami tam teče potok, tudy by Rožmberští neútočili. A kromě toho, kdo by vzal kata pod svou střechu?“

„Všichni jsme křesťané a poddaní Viléma z Landštejna,“ opáčil důrazně Martin. „A nejde jen o tebe. Máš mladou a krásnou ženu. Chceš, aby se jí nepřátelští vojáci zmocnili?“

„Všiml jsem si, urozený pane, že se vám má Johanka líbí,“ přikývl pyšně kat. „Chápu vaši starost. Když jste mne včera večer poslal pro pivo, napadlo mne, abych nepospíchal. Schoval jsem se a sledoval, co uděláte. Objímal jste ji. Pokud mi zaplatíte, můžete ji mít!“

„Cos to řekl?“

„Jsem chudý a chci peníze. Vy jste hejtman a chcete mou ženu. Proč bychom si navzájem nevyhověli? Kat je člověk beze cti, a tak mé svědomí jeden hřích navíc příliš nezatíží.“

Martin zlostně zvedl ruku a chtěl třeboňského kata udeřit, ale na poslední chvíli si to rozmyslel. Kat stál nevzrušeně a nezdálo se, že by měl strach. Byl to tvrdý muž, který už viděl tolik lidského utrpení a bolesti, že o vlastním ani nepřemýšlel. A také se ho nebál.

„Co by tomu řekla tvoje žena?“ řekl po chvíli mlčení Martin. Najednou cítil veliké pokušení kývnout na souhlas.

„Je to přece obchod mezi námi,“ podivil se upřímně třeboňský kat. „A ona je má manželka!“

„Jdi už, teď nemám čas. Měli byste se přestěhovat do Třeboně!“

Kat se uklonil a dodal, že i jeho nabídka platí, aby o ní urozený pán přemýšlel, dokud je ještě čas.

Ráno náhodou potkal venku jednoho vojáka v barvách pána z Hradce a dali se spolu do řeči. Prozradil mu, že večer čekají ještě družiny pánů ze Sezimova Ústí, Načeradce a Kosové Hory a že pak jich budou nejméně dvě stovky.

První útok na třeboňské hradby podnikli Rožmberští ještě téhož dne odpoledne. Nebyl nijak prudký a pan Jošt ho provedl jen proto, aby se jeho muži v táboře nenudili, a také proto, aby zjistil, jak je vlastně Třeboň na obranu připravená. Sotva vyrazili jezdci s praporci, na nichž byla

červená růže, zasypali je obránci šípy z kuší a podařilo se jim jednoho rytíře zasáhnout do ramene a dalšího do nohy. Také jednoho koně poranili. Rožmberští se rychle stáhli a až do večera byl klid. Martin byl spokojený. Hlavně proto, že většina třeboňských měšťanů se na hradbách chovala beze strachu.

„Tohle ti neodpustím," řekla zlostně paní Klára, když ho zahlédla. Spolu s dalšími dvěma ženami táhla rozvrzanou káru naloženou kamením. I když bylo chladno, na čele se jí perlil pot, vlasy měla rozcuchané a na tváři šmouhu špíny. Velice jí to slušelo. Když jí to Martin pověděl, odsekla, že si ji lichotkami neudobří.

„A čím si tě udobřím?" optal se pobaveně. Klára nechala káru být a zbylé dvě ženy ji s hekáním tlačily samy dál. Protáhla se, setřela si pot z čela a jazykem si navlhčila oschlé rty. Pak se pousmála a odpověděla, že řečmi určitě ne.

„Já myslel, že tě dřina unaví tak, že nebudeš mít na hřích ani pomyšlení," opáčil provokativně.

„Tak to se, miláčku, strašně pleteš! Už moje maminka tvrdila, že dřina je nejlepší afrodiziakum."

„Tak vy to máte v rodě?"

„Já myslela, že mezi rytíři a minesengry se o podobných věcech tak otevřeně nehovoří, jenom v hampejzech," opáčila přísně. „Ale jestli chceš opěvovat mou krásu, tak můžeš." Pak se otočila a rozběhla se za károu.

V hodovní síni třeboňského hradu uspořádal večer purkrabí na Martinův příkaz slavnostní hostinu. Zúčastnili se jí vojáci, kteří zrovna nestřežili hradby, a pozváni byli také všichni významní měšťané.

„Ať je všude hodně světla," nařizoval Martin. „Je dobré, pokud nepřítel uvidí, že si z něj nic neděláme. Až budu hrát na loutnu a zpívat, ať sloužící otevřou okna."

„Myslíte si, pane hejtmane, že Rožmberské svým zpěvem zaženete?" opáčil purkrabí Aubert. Měl už zase dobrou náladu a pečlivě zařizoval všechno, co mu Martin poručil.

„Pokud jsem ti nařizoval, abys byl statečný, nemínil jsem tím, abys byl současně drzý," odpověděl pobaveně. „Mám však důvod domnívat se, že jsem některým z rytířů, kteří nás obléhají, hrával v Praze. Tehdy mé umění neobyčejně chválili. Proč bych jim neudělal radost?"

„Mám pozvat také nějaké dívky?"

„Ne! A také pití nemusí být zbytečně mnoho. Ať muži na chvíli zapomenou, že jdou do války. Ale ať se neopijí. Zítra musí mít jistou ruku."

Hostina byla skvělá a zrzavý Lothar, který velel na hradbách v době, kdy tam Martin nebyl, zařídil, aby se stráže během hostiny vyměnily a nikdo z vojáků o nic nepřišel. Martin musel proto hrát dvakrát a pokaždé sklidil obrovské uznání. Dokonce i ze tmy bylo otevřeným oknem slyšet, jak na něho z nepřátelského tábora volají pochvaly.

„Urozený pane, máte tady návštěvu," oznámil mu jeden ze sloužících, když už se hostina chýlila ku konci.

„Kdo to je?"

„Žena, neznám ji. Prý manželka našeho kata. Mám ji vyhnat?"

„Odveď ji do mé ložnice, tam budeme mít klid," vyhrkl bezděčně a vyskočil od stolu. Sloužící se pobaveně usmál a rychle odběhl.

„Jdu spát," oznámil Martin purkrabímu. „Dohlédni, ať to tady rychle skončí. Pak zkontroluj stráže. Ráno budou všichni, opakuji všichni, nastoupení ve zbroji na nádvoří. I ti, co sem včera přišli z Borovan."

Sebral loutnu a odešel ze sálu. Prošel chodbou k věži, kde měl svou ložnici. Přede dveřmi stál třeboňský kat.

„Je uvnitř," oznámil věcně. „Dostanu tři stříbrňáky. Ráno ať je zpátky."

„Ale já na tenhle hnusný obchod nepřistoupil!" rozzlobil se Martin.

„Jestli to uklidní vaše svědomí, urozený pane, je to můj hřích!"

„Odveď si ji!"

„K čemu by mi byla, pokud nedokáže vydělat peníze?" opáčil a křivě se usmál. „Buď mi za ni zaplatíte, nebo si ji opravdu odvedu a doma seřežu. Jako manžel na to mám plné právo. Ale pokud vám na ní záleží, raději si ji necháte přes noc u sebe. Mám pádnou ruku, když se hněvám. Od vás to bude křesťanské, jí to neublíží a já vydělám nějaké peníze. Nuže?"

Martin si rukou pohrával s jílcem svého meče. Měl chuť ho tasit a kata zabít. Jenže dobře věděl, že to nemůže udělat. Alespoň ne teď a tady. Sáhl k opasku a z váčku vytáhl stříbrňáky. Opovržlivě mu je hodil, pak kata odstrčil a vešel do ložnice.

Johanka seděla na lůžku. Měla na sobě stejné šaty, jako když ji poprvé potkal ve Stříbře. Ruce měla složené mezi koleny. Sklopené oči bloudily po podlaze. Ani je nezvedla, když vstoupil. Tiše řekla: „Tak mne tady máš!"

„Tohle jsem opravdu nechtěl. Ale jsem strašně rád, že jsi přišla."

„Nehraj si na nevinného," vykřikla hněvivě a vyskočila. Třásla se zlostí.

„Zlobíš se právem. Ale já za nic nemohu. Tvůj manžel nás zahlédl, jak se objímáme. Navrhl mi, že tě sem pošle, pokud mu zaplatím. Odmítl jsem to. Ale stejně tě přivedl. Teď mi na chodbě řekl, že tě doma zbije, pokud tě u sebe přes noc nenechám. Řekni, co jsem měl dělat?"

Posadila se, složila obličej do dlaní a rozplakala se. Martin se posadil vedle ní, objal ji kolem ramen a něžně hladil po vlasech. Mlčel a čekal, až se trochu uklidní. Najednou Johanka vyskočila a začala ze sebe chvatně stahovat šaty. „Když mám být děvka, tak ať už to mám za sebou," křičela hystericky.

Popadl ji kolem pasu a donutil, aby se posadila zpátky. „Něco ti budu vyprávět," řekl něžně. „V jednom pražském nevěstinci jsem jednou v noci skončil na loži s jednou hezkou dívkou. Ne proto, že bych si ji zaplatil. Já tam pracoval. Byl jsem unavený a ona taky. Lehli jsme si k sobě, chvíli jsme si vyprávěli a pak usnuli. Ráno jsme se políbili na rozloučenou a zase se rozešli. I když ta dívka byla opravdová děvka, rád na tu noc vzpomínám. Ale ty děvka nejsi. Proč bychom museli tělesně obcovat? Lehneme si k sobě, ráno se rozloučíme a tím to skončí. I když je tvůj manžel mizera, buď mu věrná, pokud chceš!"

„S tebou bych byla ochotná manželskou věrnost porušit. Ale ne takhle. To snad chápeš."

„Jistě, Johanko. Zítra budu bránit město. Stejně se musím vyspat."

Přikývla, svlékla si šaty a pečlivě je složila na víko truhlice. „Jsou to jediné pěkné, které mám," vysvětlovala.

Ještě se trochu mračila, ale přestala plakat. Martin si nenápadně prohlížel její nahé tělo. Byla nádherná. Počkal, až si lehne do jeho lůžka, pak zhasil louč a svlékl se také.

„Nemohl by sis lehnout jinam?“ ozvala se ve tmě prosebně.

„Není kam, Johanko.“

„Ale slibuješ, že se opravdu o nic nepokusíš?“

„Slibuji,“ řekl a ve tmě přikývl, i když ho nemohla vidět. Pak si k ní lehl. Byla k němu otočená zády a ještě se o malý kousek odtáhla, aby se jejich těla nedotýkala. Lehl si rovněž zády k ní a za chvíli usnul.

29

Ještě nezačalo svítat, když se vzbudil. Johanka měla hlavu položenou na jeho rameni, objímala ho a šťastně se usmívala, jako by se jí něco hezkého zdálo. Opatrně ji odsunul stranou a vstal. Ani neotevřela oči, jen v polospánku cosi zašeptala.

V ložnici byla příšerná zima. Chvatně na sebe navlékl plátěnou suknici, přes ni plstěný oděv a na něj drátěnou košili. Sebral opasek s mečem, přilbu a vyšel ven. Zastavil se ještě na prahu, ohlédl se a chvíli si prohlížel drobný dívčí obličej, lemovaný černými vlasy. Pak opatrně dveře zavřel.

Na nádvoří bylo rušno. U velikého ohně se ohříval asi tucet vojáků a bránou se do hradu trousily hloučky měšťanů. Všichni mlčeli, v obličejích mnoha mužů bylo vidět, že mají strach a příliš dobře v noci nespali.

„Za chvíli začne ranní mše," řekl Martin hlasitě, aby ho slyšeli. „Všichni bychom měli usmířit duši s Bohem. Ale není důvod k obavám. Dneska ani zítra město Rožmberští nedobudou. Určitě ještě nestihli udělat dostatek žebříků, zátarasů mají jen pár a kolem jsou mokřiny. Jejich koním se budou bořit kopyta. Spíše než jejich zbraně je pro nás nebezpečím váš strach, protože ze strachu se může zrodit zrada. Popravím bez milosti každého, koho bych ze zrady jen podezříval. Popravím také každého, kdo by během boje opustil místo, které mu svěřím. Dále popravím každého, kdo by odmítl splnit můj rozkaz. Rovněž popravím každého, kdo by šířil malomyslnost. Zakazuji pochybovat o tom, že se ubráníme. To by tak bylo pro začátek vše. Za čest Viléma z Landštejna!"

„Opravdu povzbudivá slova," bručel nerudně Křenek.

Martin ho zaslechl, jízlivě se usmál a optal se, co může čekat od hlupáka.

„Nechtě toho, pane hejtmane," mračil se Křenek. „Vy žádný hlupák nejste a já vám na to skočil! Ale i rytířská čest má své hranice."

„Jak čí, Křenku! Ve Francii platí, že velitel se smí vzdát až po čtyřiceti dnech, pokud mu jeho pán nepřijde s vojskem na pomoc. Takže nejméně čtyřicet dní to budeš muset vydržet!"

„S tím, co máme po ruce, bude zázrak, pokud Třeboň udržíme dva týdny," vmísil se do hovoru Lothar. Přilbu držel v ruce a ve vycházejícím slunci se jeho zrzavé vlasy leskly jako měděná helmice. „Ale udělám všechno, abychom to spolu vydrželi co nejdéle, viď, Křenku?"

„Já se měl stát mnichem jako můj mladší bratr," povzdechl si Křenek a tasil meč.

První výpad provedli Rožmberští záhy ráno. Z tábora se vyřítili všichni rytíři na koních, za nimi utíkali pěšáci a nesli žebříky. Za zátarasy byli připravení střelci z kuší a ostřelovali obránce na hradbách. Rožmberští hlasitě křičeli a běželi, co jim síly stačily. V čele vojska cválal na bílém robustním hřebci Jošt z Rožmberka.

„Neukazujte se na ochozech, ať si Rožmberští myslí, že nás překvapí," nařizoval Martin. „Počkejte, až se přiblíží k těm keřům. Teprve pak všichni vystřelíte z kuší. Máte připravené napínáky? Jakmile vystřelíte, znovu natáhněte tětivy. Střílejte, jak nejrychleji to půjde. Ale ne bezhlavě. Pořádně miřte!"

Řada obrněných rytířů se blížila s duněním koňských kopyt. Na třeboňských hradbách vládlo tísnivé ticho.

„Ať vidí, že umíme víc než jen hrát na loutnu," křikl Martin a přimhouřenýma očima vyhlížel střílnou ven. Pak zvedl ruku a dal střelcům z kuší pokyn, že mají začít.

„V životě jsem nikoho nezabil," křižoval se bledý měšťan, zvedl samostříl, zamířil a stiskl spoušť. Zadrnčela tětiva a vylétla šipka. S neúprosnou přesností zasáhla jednoho z rytířů, pronikla mezerou v hledí přilby a srazila ho z koně. První mrtvý útočník. Vzápětí se rozdrnčely tětivy dalších kuší.

Rytíři na koních zabodli ostruhy do slabin koní a hnali se vpřed. Vmžiku dorazili k hradbám. Nad hlavami drželi štíty, aby se chránili před šípy obránců. Pěší bojovníci se žebříky dobíhali se zpožděním, ale okamžitě je zvedli a opírali o hradby. Rytíři s tasenými meči po žebřících nedočkavě šplhali nahoru. Ze zátarasů před

hradbami vyletovaly v krátkých salvách šipky z kuší i dlouhé šípy z luků.

„Házejte na ně kameny a klády," nařizoval hlasitě Martin. Několik vojáků na hradbách drželo dlouhá bidla, pomocí nichž odtlačovali žebříky. Trvalo jen kratičkou chvíli, než se jim podařilo všechny žebříky povalit na zem do příkopu pod hradbami. Rytíři, kteří z nich spadli, se s klením sbírali z bláta a pomáhali pohmožděným druhům. Boj trval jen chvíli.

Pak Jošt z Rožmberka křikl na své muže, aby se stáhli do tábora. Na pláni před třeboňskými hradbami zůstalo ležet několik koní a dva mrtví muži. Třeboňští neztratili ani jednoho obránce, pouze několik lehce poranily nepřátelské šípy.

„Bojovali jste statečně," chválil je Martin. „Teď si chvíli odpočiňte, ženské vám přinesou jídlo a pití. A buďte ve střehu. Za chvíli to začne znovu."

„Znovu?" divil se měšťan, který vystřelil na útočníky jako první a srazil jednoho z nich z koně.

„Samozřejmě. Každý den budeme muset čelit několika podobným útokům. Jen s tím rozdílem, že příště už budou opatrnější. Udělají si pohyblivé zátarasy na kolech, možná přitáhnou i berana, aby prorazili bránu. Budou nás chtít unavit. Protože my musíme být připravení neustále, zatímco oni si budou útočit, kdy se jim zachce."

„Zítra začne advent," povzdechl si starší měšťan v huňatém kožichu. „Vždycky se na něj tak těším. Celý rok jsem na cestách za obchodem, takže s rodinou mohu být jenom v zimě."

„To ti tedy závidím, Blažeji," odpověděl mu vysoký muž, který měl na sobě ševcovskou zástěru. „To já musím být s rodinou celý rok."

Martin opustil hradby a zamyšleně se loudal ulicí k rynku. Vzpomínal na uplynulou noc. Johančino tělo bylo tak hezké a vláčné, a přitom se s ním nesměl potěšit. Ale to ho nijak zvlášť nemrzelo. Litoval ji, když si představil, jaké ponížení musela cítit. Lidský život nebyl sám o sobě lehký, ale proč ho ostatní dělají ještě horší? Jenže kdyby si člověk nevšímal ostatních, nebyly by sice války a ponížení, ale nebyla by také láska.

Na rynku zabočil ke kostelu. Vstoupil do tiché chrámové lodě. Oltář v presbyteriu se ztrácel v šeru a ve vzduchu se vznášela slabá vůně kadidla. Byl trochu zklamaný, protože doufal, že před oltářem bude klečet Johanka. Ale kostel byl prázdný. Posadil se do lavice, sepjal ruce a dlouho se modlil. Kdyby církev dokázala, aby se lidé k sobě chovali s úctou a skutečnou křesťanskou láskou, byl by nejhorlivější zastánce víry. Jenže něco takového nedokázal zřejmě ani Bůh. Jako by se mu lidstvo vymklo z rukou. Bůh dokázal lidi trestat, pokud hřešili příliš, ale milosrdenství, kvůli kterému se obětoval jeho syn, jako by zemřelo spolu s Ježíšem na Golgotě. Martin miloval již mnoho žen. Většině se snažil dát to nejlepší, co mohl. Jenže nakonec to vždycky dopadlo špatně. Bůh dával lidem naději, ale tu jim vzápětí zase rychle bral. Stejné to bylo s Martinovými láskami. Nakonec se pokřižoval a odešel.

Jeho duše byla ještě prázdnější, než když do kostela přišel. Uvažoval proč. Přemýšlel o všem, co za poslední týdny zažil, a nakonec dospěl k závěru, že ho ve skutečnosti trápí něco jiného než láska. Jako voják už

zabíjel mnohokrát. Pokud tasil meč, pak bojoval o svůj život. Ale ještě nikdy nevelel. Teď musel posílat na smrt jiné. Zabíjet s mečem v ruce bylo rytířské, ale posílat na smrt nezkušené měšťany bylo něco, s čím se nedokázal vyrovnat. Navíc dobře věděl, že tohle je jenom začátek a že to horší je teprve čeká. Byli v pasti a nebylo z ní úniku. Kdyby chtěl ušetřit životy třeboňských měšťanů a vzdal se, mnoho z nich by stejně zemřelo. A určitě krutěji než při boji na hradbách.

Vrátil se do hradu a zamířil po schodišti do věže. Johanka v jeho ložnici už nebyla. Lůžko našel pečlivě ustlané a na polštáři ležela sušená snítka kopretiny. Vzal ji do ruky a něžně pohladil, jako by se dotýkal černovlasé hlavy drobné katovky. Ale sušené lístky začaly okamžitě opadávat. Opatrně položil sušenou kopretinu do výklenku ve zdi, aby ji měl stále na očích. Pak otevřel truhlici a vytáhl loutnu. Uvažoval, proč minesengři zpívají jen o lásce. Přejel prsty po strunách a začal hrát. Slova ho napadala sama. Zpíval o lidské bídě, utrpení a beznaději.

Třeboň se bránila Rožmberským už druhý týden. Zpočátku to šlo poměrně snadno, ale pak začalo mrznout a sníh stále nepřicházel. Jošt z Rožmberka nechal postavit dva veliké praky, které ve dne i v noci ostřelovaly hradby. Veliké kameny nebyly příliš nebezpečné, pokud nezasáhly přímo některého z obránců. Horší bylo, pokud Rožmberští stříleli soudky s hořící smůlou. To pak měli všichni plné ruce práce, aby nechytly střechy domů u hradeb. Hasit pomáhaly i ženy a děti. Obránci utrpěli také prvé ztráty na životech. Při obraně hradeb padli tři měšťané a na jedno dítě se zřítily trámy z ochozu, který zasáhl kámen vystřelený z praku.

„Zatím je to dobré,“ uvažoval nahlas Lothar a drbal se v zrzavých vlasech, slepených potem a prachem. „Jenom u Hradecké brány nám poškodili podsebití a kus hradby. Předpokládám, že zítra pan Jošt zaútočí tam. Pokusíme se to přes noc opravit, ale zrovna v těch místech je dost hluboký příkop, takže by stejně prorazit neměl.“

„Pokud vím, spadlo jen pár kamenů z vršku hradeb,“ vrtěl hlavou Martin. „Nic neopravujte. Chci mít jistotu, že zaútočí právě tam.“

„Pokud hradbu neopravíme, mohou ji poškodit ještě víc a pak by se v dalších dnech bránila hůře. V tuhle chvíli je to nejslabší místo naší obrany.“

„Právě proto musí zaútočit tam. Všiml sis, Lothare, že od Hradecké brány není dobře vidět zpátky k rožmberskému táboru?“

„Nepřemýšlel jsem o tom… Vy něco chystáte, hejtmane?“

„Pan Jošt má s sebou několik tesařů. Pokud jsem viděl dobře, dokončují berana. Pak s ním zaútočí na bránu. Obávám se, že by nevydržela, i když jsou vrata okovaná.“

Lothar přimhouřil oči a přemýšlel. Stále ale netušil, kam hejtman míří. Mlčky zavrtěl hlavou.

Martin ze Stvolna se nepatrně usmál a natáhl ruku pro džbán s pivem. Žíznivě se napil a pokračoval: „Vojáka jako ty mohlo napadnout, co chci udělat. Co je pro nás největší nebezpečí? Útok na poškozené hradby? Vůbec ne! Ten beran, kterého mají v táboře. Zítra se ho pokusím zničit.“

„Ale… to je šílené! To přece nemůžete,“ vyhrkl, když mu došlo, co hejtman zamýšlí.

„Vezmu si s sebou dvacet mužů na koních. Jenom vojáky pána z Landštejna. Obraně budeš velet ty. Musíš to udělat tak, aby váš odpor nebyl zpočátku příliš silný. Jošt z Rožmberka musí mít pocit, že tentokrát by se mohl na hradby dostat. Až je zaměstnáš bojem, vyrazím ze zadní Budějovické brány, objedu město a napadnu jeho tábor. Než se vzpamatuje, budu zpátky. Když dá Bůh!“

„Co když to nevyjde?“

„Pak převezmeš velení v Třeboni ty. Ale nemusíš se tím trápit. Tohle vyjde. Podobný výpad nepodnikám poprvé v životě. Do zítřka nikomu ani slovo!“

Sotva Lothar s nespokojeným bručením odešel, vydal se Martin k Budějovické bráně. Tentokrát si nevzal plášť s landštejnskou růží, ale oblékl se do prostého šedého šatu, jaký nosívali tovaryši. Byla už skoro tma. Strážný u brány ho hned nepoznal. Teprve když promluvil, zdvořile se uklonil, odsunul závoru a pootevřel bránu. Martin se vyplížil ven z města. Předměstí bylo nyní zcela opuštěné. I ty dva domy, ve kterých ještě před týdnem lidé bydleli, byly tmavé a tiché.

Opatrně se vydal po cestě směrem k rožmberskému táboru. Ukrýval se za husté šlahouny opadaných keřů, pak se sklonil a nakonec se plížil po čtyřech příkopem. Dostal se k táboru na několik desítek loktů. Slyšel nejen hlasy vojáků, ale dokonce cítil vůni opékaného masa. Byla mrazivá noc a na obloze se honily mraky, které chvílemi zcela zakrývaly srpek měsíce. Musel počkat, až bude mezi mraky mezera a bude lépe vidět.

Ležel ukrytý za hromadou hlíny a bedlivě sledoval okolí, aby ho nepřekvapila rožmberská hlídka. Ale zdálo se, že nikdo okolí tábora nestřežil. Konečně zase vysvitl

měsíc. Pečlivě si prohlížel násep a proutěný plot, kterým byl rožmberský tábor obehnaný. Byl zhotovený dost ledabyle, protože Jošt nepředpokládal, že by se ho někdo odvážil napadnout. Pokud se to dalo ve tmě poznat, našel stan Jošta z Rožmberka a prohlédl si místo, kde měl své dva praky. Ale berana nikde neviděl. Všiml si, že pod opadanou lípou je složená hromada opracovaných trámů. Tam někde museli tesaři pracovat a tam také musel být beran. Víc stejně zjistit nemohl. Obrátil se a opatrně se plížil zpátky.

Za chvíli už měl před sebou temnou siluetu třeboňských hradeb, z nichž vystupovaly nízké věže s kuželovitými střechami.

Před Budějovickou bránou odbočil na vyšlapanou stezku podél příkopu ke katovně. Od začátku obléhání neviděl třeboňského kata ani Johanku.

V okně svítilo mihotavé světlo louče. Zabušil na dveře. Byly zevnitř zajištěné závorou.

„Kdo je to?“ ozval se mužský hlas. Martin by přísahal, že nepatří třeboňskému katovi. Oznámil své jméno a nařídil, ať mu hned otevře dveře. Uvnitř se ozval hluk a tiché dohadování. Rezolutně zabušil znovu a pohrozil, že dveře vyrazí, jestli hned neotevře. Uslyšel chvatné kroky a pak se dveře konečně otevřely. V nich stála rozcuchaná Johanka. V obličeji byla špinavá od sazí a tvářila se vyděšeně.

„Co se děje?“ vyhrkl se strachem.

Než ale stačila odpovědět, objevil se za ní třeboňský kat. Měl na sobě svůj spravovaný plášť a zdál se trochu opilý. „To bych se měl spíše zeptat já, pane hejtmane! Pospícháte, jako byste to už nemohl vydržet. Nesete mi zase tři stříbrňáky?“

„Slyšel jsem tu nějaký cizí hlas," řekl Martin a tasil meč. Nevšímal si katových protestů a vrazil do jizby. Byla prázdná, ale okno bylo otevřené. Ukázal na něj a poznamenal, že v zimě je to divný zvyk, větrat.

„Měl jsem návštěvu," pokrčil rameny kat a nařídil Johance, ať neokouní a rychle okno zavře. Pak trochu ztěžklým jazykem vysvětloval: „Nikdo nechce, aby se vědělo, že navštěvuje katovnu. Jednoho měšťana bolel zub, vytrhl jsem mu ho a teď jsme to zapíjeli. Podívejte, tamhle na truhlici ještě leží kleště a ten vytržený zub."

Martin vrátil meč do pochvy a vysvětloval, že vzhledem k blízkosti nepřítele se nesmí divit, že je ostražitý.

„Co tu vlastně chcete? Johanu?" opáčil kat a hlasitě říhl. Pak se těžce posadil na lavici k oknu a tupě se zadíval do prázdného džbánu.

Martin se obrátil k Johance a očima se ptal, zda ji má odvést. Mlčky zavrtěla hlavou a sklopila pohled k zemi. Udělal by to strašně rád, ale ne proti její vůli. Chvíli se na ni díval a přál si, aby změnila rozhodnutí. Johanka zkřížila ruce na svých kulatých ňadrech a ani se nepohnula. Dívala se stále k zemi a odvracela hlavu, aby bylo jasné, že pro ni hovor o téhle věci skončil.

Nakonec se Martin obrátil zpět na kata a řekl, že nemá zájem. Přišel jen proto, aby mu nařídil, že se má přestěhovat do Třeboně. „Je mi jedno, jestli tě tu někdo z Rožmberských zamorduje. Ale ve městě budeme asi brzy kata potřebovat."

Pak se otočil a rázně odešel.

Když došel k Budějovické bráně, hvízdl a strážný ho okamžitě vpustil dovnitř. „Poslyš," obrátil se na něj.

„Nepouštěl jsi před chvílí ještě někoho z místních zpátky do města?“

„Ale ano, hejtmane,“ odpověděl uctivě voják. „Venku byl rybář Petr. To je ten, co jste mu ženu postavil na pranýř.“

„Chodívá ven často?“

„Občas. Ale není jediný. Rychtář chodívá ven častěji. A také pár dalších měšťanů. To víte, každý má starost, co je s jeho hospodářstvím. Na téhle straně města naštěstí Rožmberští ještě neplenili.“

Martin přikývl a zamířil k rynku. V prvním patře Klářina domu se ještě svítilo. Před těžkým bojem měl vždycky chuť se pomilovat. Jako by se bál, že to bude naposledy. Rozpačitě přešlápl a pak vešel do domu. Vyběhl rychle po schodech, ale dveře ložnice byly zavřené. Zabušil na ně. Uslyšel poděšené hlasy. Jeden patřil Kláře, druhý byl mužský. Odplivl si, otočil se a seběhl po schodech zase do mázhauzu.

30

Ráno vstal Martin za svítání. Na výpad z města proti Rožmberským byla sice spousta času, ale nemohl dospat. V ložnici byla nepříjemná zima, protože včera se vrátil pozdě a nezapálil dřevo v krbu. Když se chtěl umýt, s nelibostí si všiml, že ve vědru je na hladině vody slabá vrstva ledu. Chvatně se oblékl a zamířil do kostela na ranní mši, protože byl svátek svatého Mikuláše. Tenhle štědrý biskup byl kromě jiného i patronem poutníků. Proto ho Martin ze Stvolna přijal za svého ochránce. Byl rád, že výpad uskuteční právě dnes.

Na schodech před vchodem do chrámu stála Klára zahalená do pláště podšitého kožešinou. Když ho uviděla, vyšla mu vstříc. Zastavila ho a optala se, zde se náhodou v noci nedobýval do její ložnice.

„Není to už jedno?“ odpověděl trochu rozmrzele.

„Týden jste se neukázal, pane hejtmane. Nesmíte se divit. Ale kdybych věděla, že přijdete, určitě bych měla vedle sebe raději vás…“

Přikývl a chtěl pokračovat v cestě ke kostelu. Ale Klára neustoupila. Pozorně si prohlížela jeho obličej a pak podotkla, že jí připadá nervózní a jestli se na ni zlobí.

„Dneska mě čeká obzvlášť těžký boj,“ odpověděl vyhýbavě, ale její zájem ho potěšil.

Přikývla a tiše podotkla, že se bude modlit, aby se mu nic nestalo. Pokud bude chtít, v noci bude sama. Pak zvedla ruku a udělal mu na čelo křížek. Rychle se rozhlédla, a protože bylo po ránu náměstí až na starého žebráka před vchodem do kostela liduprázdné, naklonila se a rychle ho políbila. Pak udělala krok stranou a nasadila nejpočestnější výraz, jakého byla schopná.

Martin se na ni usmál a zamířil ke kostelu. Žebrákovi podal měďák a vstoupil. V řadě vedle sebe klečeli před oltářem všichni jeho vojáci, kteří zrovna nehlídali hradby. Farář kráčel pomalu podél nich a žehnal jejich zbraně. V lavicích sedělo veliké množství měšťanů i s manželkami a dětmi. Od té doby, co Rožmberští oblehli Třeboň, chodívalo na mši více lidí než obvykle. Martina napadlo, že pevnost ve víře není vlastně nic jiného než strach.

Zamířil ke svým mužům a poklekl na konec řady. Když došel farář až k němu, tasil meč, opřel ho špičkou o podlahu a počkal, až mu požehná. Dříve chodíval na

svatého Mikuláše se studenty v maškarádi a prováděl různé rozpustilé kousky. Ale protože už není student, čeká ho jiná práce. Pokud se však povede, bude se o jeho kousku vyprávět s úctou, což se o studentských maškarních průvodech povědět nedalo. Přesto by dal přednost rozpustilé zábavě před osobní slávou. Jenže neměl na vybranou.

Po mši se vrátil do hradu, nasnídal se a pak si na nádvoří svolal vojáky. Pro výpad si vybral dvacet nejzkušenějších mužů. Pověděl jim, co hodlá udělat, a pak jim klacíkem na zem načrtl, jak vypadá nepřátelský tábor.

„Nesmíme tam ztrácet čas," vykládal přísně. „Každý tedy bude dělat jen to, co mu teď povím. Především musíme zničit berana, kterého stavějí tady u lípy," řekl a klacíkem ukázal na plánek. „Vezměte si sekery, a co půjde, to rozbijte. Pak musíme zneškodnit oba praky. Nezapomeňte rozřezat lana. Bez nich jim moc platné nebudou. Navíc si každý z vás vezme s sebou soudek s dehtem. Až budeme se vším hotoví, soudky zapálíte a necháte ležet v rožmberském táboře. Ale ne abyste je hodili jen tak na zem. Musíte je položit někam, kde od nich chytnou nepřátelské zásoby a stany. Jasné?"

„A co kořist?" optal se starší zamračený voják s velikou jizvou na krku.

„Tady je stan pana Jošta," ukazoval Martin klacíkem na plánku. „Ty a ještě třeba Bohatá se nebudete starat o nic jiného. Jakmile se dostaneme do tábora, vrazíte do stanu a poberete, co půjde. Pak si to rozdělíme."

„Proč bych se měl dělit?" protestoval voják s jizvou. „Ve válce vždycky platilo, že co si kdo ukořistí, to je jeho."

„Nejedeme tam pro kořist. Musíme především zneškodnit obléhací zařízení," vysvětloval trpělivě Martin ze Stvolna. „Když budou všichni hledat, co by se dalo v táboře pobrat, nebudeme tam nic platní. A pokud budete všichni ničit obléhací zařízení, nikdo nic neukořistí. Chápeš, že si musíme úkoly rozdělit?"

„Já to chápu," přikývl Křenek.

„Ty možná, ale já ne," zlobil se voják s jizvou na krku. „Jednou mám štěstí a čeká mne kořist ze stanu Jošta z

Rožmberka. Když to dobře dopadne, určitě toho poberu dost, aby mi to stačilo až do smrti. Toho bych se měl vzdát?“

„Tak to uděláme jinak,“ rozhodl rezolutně Martin. „Ty půjdeš s oddílem, který má za úkol zničit berana. A místo tebe půjde do Joštova stanu Křenek. Protože ten na rozdíl od tebe chápe, že takhle to bude pro všechny nejlepší.“

„Ale hejtmane, to přece nemůžete…,“ protestoval voják s jizvou na krku.

„Ticho!“ rozkřikl se velitelským hlasem Martin. „Kdo během výpadu nebude plnit mé pokyny, toho vlastnoručně zabiji. Hned tam v táboře. Jasné?“

Před obědem podnikli Rožmberští útok na poškozenou hradbu u Hradecké brány. Obráncům velel zrzavý Lothar. Věděl, že musí zabránit tomu, aby nepřítel vnikl do města. Ale na druhou stranu se nesměl bránit příliš razantně, aby ho u hradeb udržel co nejdéle a dal tak čas k výpadu.

Sotva dostal Martin zprávu, že u Hradecké brány zuří boj, vyrazil se svým oddílem zadní bránou. Objel hrad a krytý holými keři a stromy pokračoval úvozovou cestou k rožmberskému táboru. Měl štěstí, protože ve vzduchu poletoval sníh a viditelnost byla špatná.

Když vrazil do nepřátelského tábora, u Hradecké brány se stále tvrdě bojovalo a nikdo z nepřátel si nevšiml, co se děje za jejich zády. V rožmberském ležení bylo skoro prázdno. V jednom stanu odpočívalo několik těžce zraněných rytířů, kteří se nemohli útoku na Třeboň

zúčastnit. Vůbec se nebránili, nechali se svázat a jen naříkali, aby s nimi zacházeli opatrně, jinak jim začnou rány zase krvácet. Pod lípou se dva tesaři pachtili s dokončováním berana. Vojáci Viléma z Landštejna se podle plánu rozdělili a rychle dělali to, co jim hejtman nařídil.

Teprve když z hromady sena složeného v ležení vyšlehl oheň, všiml si Jošt z Rožmberka, co se děje. I na dálku bylo slyšet, jak rudý hněvem volá na své muže, aby se hned vrátili do tábora. Oddíl Martina ze Stvolna vyrazil na koních, jak nejrychleji mohl, úvozovou cestou zpátky k Budějovické bráně. Teď šlo o všechno.

Jošt z Rožmberka následovaný svými rytíři zabočil a hnal se podél třeboňských hradeb, aby malému oddílu odřízl ústup k bráně.

„Tamhle u těch keřů je potok a mokřina," ukazoval rukou Adam, který byl místní. „Nemusíme tolik pospíchat. Zapadnou tam až po uši."

„Na to bych nespoléhal," oponoval Martin. Povolil svému hnědákovi otěže a hnal se po cestě k městu. „V noci mrzlo. A jsou tu už přece jen pár dní. Měli by to tady kolem trochu znát."

Ale ukázalo se, že Adam měl pravdu. První řada vedená Joštem z Rožmberka se najednou zastavila. I z dálky bylo vidět, jak se koně boří a rytíři se snaží otočit a vrátit na pevný břeh potoka. Druhá řada se rovněž zastavila, rytíři se chvíli dohadovali a pak rychle mokřinu objeli. Ztratili sice čas, ale zase ne tolik, aby bylo pronásledování zcela beznadějné. Nasadili koním ostruhy a ujížděli, co jim síly stačily.

Oddíl Martina ze Stvolna však měl dostatečný náskok a zdálo se, že už je v bezpečí, protože se blížil k

otevřené Budějovické bráně. Most byl spuštěný a na hradbách stálo několik měšťanů s nataženými kušemi, aby mohli oddíl krýt střelbou, pokud by to bylo nutné. Tu si Martin všiml, že tři rožmberští jezdci objeli mezitím město druhou stranou. Jeho oddíl ohrozit nemohli, ale ke své hrůze zahlédl Johanku, která se právě vracela se dvěma vědry s vodou do katovny.

Rožmberští rytíři okamžitě pochopili, že ve třech nemají proti oddílu Třeboňských pražádnou šanci a Jošt se svými jezdci je nedostihne včas. Mladá krásná dívka byla na dosah. Jen blázen by takovou kořistí pohrdl, zvláště když tu byli už tak dlouho bez žen. Odbočili z cesty a hnali se k Johance. Ta si nebezpečí všimla hned. Praštila vědry o zem, poděšeně vykřikla a rozběhla se ke katovně, jako by ji chatrný dům mohl ochránit.

Martin tasil meč, trhl otěžemi a odbočil z cesty k bráně. Nasadil koni ostruhy a vyrazil Johance na pomoc. Na své vojáky křikl, ať pokračují do města. Věděl, že tahle věc se jich netýká, a stejně si nebyl jistý, zda by byli ochotní riskovat život kvůli poddanské dívce, navíc manželce kata.

Dorazil k Johance zároveň s rožmberskými jezdci. Vztyčil se v sedle, a jak byl rozjetý, prudkou ranou srazil nejbližšího ze sedla k zemi. Rytíř vykřikl bolestí, dopadl a podivně zkroucený zůstal ležet bez hnutí. Zlomil si vaz. Martinův hnědák udělal ještě několik kroků, než se ho Martinovi podařilo otočit. Nebyl však dostatečně rychlý a výpad dalšího jezdce odrazil jen s největším úsilím. Dalšímu útoku už čelit nedokázal. Na poslední chvíli se pouze sklonil v sedle. To mu sice zachránilo život, ale meč nepřítele mu roztrhl rukáv a ošklivě ho zranil na levém rameni. Protože však rytíř v barvách pána z

Rožmberka nepočítal, že soupeř jeho smrtící ráně uhne, zakolísal v sedle a to Martinovi stačilo. Jak byl skloněný, vrazil mu svůj meč do břicha. Smrtelně zraněný rytíř zachroptěl a spadl na zem. Svou zbraň vsak Martin už nestačil vytáhnout z jeho těla. Ohlédl se přes rameno, kde je poslední nepřítel. Překvapeně uviděl Křenka, který právě rožmberského rytíře probodl svým mečem.

„Rychle, pane," volal zadýchaně. „Ať jsme u brány dříve než Jošt!"

Martin patami popohnal hnědáka, dojel k bledé Johance, sklonil se, chytil ji do náručí a zvedl ze země. Posadil ji před sebe a prudce vyrazil k bráně. Cítil, že mu poraněná ruka krvácí, ale takových zranění si rytíř v boji všímat nemohl. Nejdříve se musel dostat do bezpečí.

Protože jeho hnědák nesl dvojí váhu, cválal o něco pomaleji než kůň jeho druha. Martin přimhouřenýma očima měřil vzdálenost mezi ním a oddílem Jošta z Rožmberka. Rytíři s korouhvemi, na nichž byla červená pětilistá růže, ujížděli, co jim síly stačily. Měli neuvěřitelnou zlost a toužili dostat alespoň jeho. I když by to pro ně byla jen nepatrná útěcha, lepší malé vítězství, než tak potupná porážka.

Martin bil patami koně do slabin, zraněnou rukou přidržoval před sebou bledou Johanku a v pravé svíral otěže. Když se přiblížil k otevřené bráně, zasvištěly nad jeho hlavou šipky ze samostřílů. Měšťané na hradbách zahájili střelbu, ale Rožmberští si z ní příliš nedělali. Ani se nekryli. Toužili po jediném, chytit toho drzého mladíka, který spálil jejich tábor.

Ve chvíli, kdy vjel na padací most, byla první řada Rožmberských od něho vzdálená nejvýše dvacet koňských délek. „Rychle, zvedněte most a zavřete

bránu!“ volal zadýchaně. Za sebou uslyšel zklamaný řev, nadáv– ky a pak ucítil prudkou bolest v boku. Kdosi z Rožmberských za ním vystřelil z luku a zasáhl ho. Naštěstí ani tohle zranění nebylo smrtelné. Šíp se svezl po drátěné košili, roztrhl kůži a vyrval malý kousek masa. Bolelo to, jako by ho pálili žhavým železem, ale to bylo vše.

Jakmile se Martin ocitl na prostranství za hradbami, zastavil koně a opatrně podal Johanku prvnímu měšťanovi, který byl po ruce, aby ji pomohl na zem. Pak unaveně sklouzl ze sedla. Zdravou ruku si položil na ránu na boku, aby tolik nekrvácela.

Všichni měšťané, kteří stáli na hradbách, propukli v nadšený jásot. Martin jim ještě stačil pokynout rukou, ale pak se mu podlomila kolena a upadl. Ještě si pamatoval, že Johanka křičí, kdosi ho zvedá a někam nese.

31

Když se probral k vědomí, první, co uviděl, byla starostlivá tvář faráře Cypriána. Cítil pálení v boku, ale jinak si na všechno jasně vzpomínal. Pokusil se usmát a řekl: „Je to se mnou tak špatné, že jste mne navštívil, otče?“

Farář Cyprián se s káravým pohledem pokřižoval, pak se otočil přes rameno a křikl na někoho, koho Martin z lůžka neviděl: „Je to dobré, už zase povídá hlouposti.“

Vzápětí se u lůžka objevil zrzavý Lothar a ještě jeden muž, jehož Martin neznal. Byl to mladý a usměvavý člověk s kudrnatými vlasy. Zdvořile se uklonil a řekl, že se jmenuje Antal a je místním ranhojičem. Měl

tu čest ošetřit hejtmanovi jeho rány a dal mu hned, jak ho do hradu přinesli, omamnou tinkturu proti bolesti, takže spal velice dlouho. A že už je den po svatém Mikuláši.

„Co Rožmberští?“

„Teď na ně nemyslete,“ káral ho Lothar. „Ale je to dobré. Hned po boji se Jošt z Rožmberka sebral a s většinou vojska někam odtáhl. Musel mít strašný vztek. Upaloval, jako by mu za patami hořelo. V ležení zůstalo jen asi padesát mužů. Podle zástavy jim velí velešínský Je-šek z Michalovic. Opravují val kolem tábora a stavějí ho mnohem vyšší, jako bychom měli obléhat my je a ne oni nás. Na další výpad zjevně nemají ani pomyšlení.“

„Ještě není konec boje,“ upozornil Martin, opřel se o zdravou ruku a posadil se. Šlo to kupodivu dobře, i když ho bolestivě bodlo v boku. Mladý ranhojič začal protestovat, aby se šetřil, ale nevšímal si ho. Obrátil se k Lotha rovi a vysvětloval, že Jošt z Rožmberka zřejmě jede dobývat nějaké jiné sídlo pána z Landštejna a sem se vrátí později.

Velešínský Ješek zatím připravuje tábor pro další obléhání. Hlavně musí postavit nové obléhací zařízení a to vyžaduje spoustu času. Proč by ostatní rytíři zatím zaháleli?

„To je asi pravda,“ souhlasil Lothar. „Ale teď se tím netrapte, hejtmane. Nechal jsem opravit hradbu u Hradecké brány. A hned, jak to půjde, vyrazíme pro zásoby někam do okolí.“

„Co ta dívka?“ optal se dychtivě Martin a byl zklamaný, že ji v ložnici nevidí.

„Purkrabí ji chtěl ubytovat v čeledníku, ale hradní služebníci se bouřili, že nebudou spát s katovou manželkou pod jednou střechou,“ řekl farář Cyprián.

„Ale jsme přece křesťané, proto jsem ji ubytoval na faře.“

„Jejího manžela Rožmberští chytili a odvlekli,“ hlásil Lothar a vypadal spokojeně. „Třeboň je teď bez kata.“

A Johanka bez manžela, mihlo se Martinovi spokojeně hlavou. Usmál se, ale než faráře požádal, aby sem Johanku poslal, řekl kněz sám, že ta dívka neustále prosí, zda by mohla pana hejtmana navštívit a poděkovat mu za svou záchranu. On sice neví, zda by bylo vhodné, aby přijal osobu sníženou na cti, ale sám se za ni přimlouvá, protože to je šikovná a milá žena.

„Pošli ji sem,“ řekl Martin a zavřel oči, aby dal na srozuměnou, že slyšení je u konce.

„Jste laskavý,“ řekl kněz tiše, požehnal mu a spolu s ranhojičem Antalem vyšel ze dveří ložnice. Zůstal jen Lothar.

„Než ale přijmete tu osobu sníženou na cti, měl byste přijmout zástupce města,“ řekl zrzavý voják a usmíval se. „Jednak by se to dalo vykládat jako neuctivost, pokud by měla katova manželka přednost, a pak si myslím, že jí věnujete určitě více času než měšťanům.“

„Máš štěstí, že jsem zraněný a nemohu vstát z lůžka,“ opáčil přísně Martin. „Protože na některé věci se odpovídá lépe rukou než slovy. Ale vůbec nejdřív sem zavolej Křenka!“

„Čeká venku,“ přikývl souhlasně Lothar a otevřel dveře. Vzápětí se v nich objevila trochu zavalitá vojákova postava s dobromyslnou tváří.

„Musím ti poděkovat. Zachránil jsi mi asi život.“

„A co jsem měl dělat jiného? Sám jste přece říkal, že jste mnoho rozumu nepobral. A je to pravda. Sám proti třem!“ usmíval se šťastně. „Mohu mít prosbu?“

„Povídej,“ přikývl Martin zvědavě. V Křenkových očích postřehl veselé jiskřičky a okamžitě mu došlo, že to, co chce, nebude nic vážného.

Křenek pokrčil rameny a pak začal vykládat, že v Třeboni není příliš zábavy, protože tu nejsou skoro žádné svobodné dívky a ty, které potkal, jsou odporně ctnostné. Dozvěděl se ale, že na rynku má dům jedna vdova, která je nejen krásná, ale navíc si s ctností příliš těžkou hlavu nedělá. A zda by mu dovolil, aby ji občas v noci navštívil, když on je teď upoutaný na lůžko a zdá se, že hned tak nevstane.

„Ty lotře,“ smál se Martin. „Jak ses o paní Kláře dozvěděl?“

Křenek sklopil oči k zemi a tvářil se neobyčejně provinile. Pak začal vysvětlovat, že se musí k něčemu přiznat. Tu noc před výpadem, když se Martin dobýval do její ložnice, tam s ní byl on.

„Vidím, že se na tebe mohu opravdu ve všem spolehnout,“ zarazil jeho omluvy Martin. „V bitvě i jinde.“

„Inu, dobrý voják musí umět být včas na správném místě,“ souhlasil Křenek, uklonil se a rychle odešel.

Návštěvu třeboňských měšťanů odbyl Martin rychle. Přijal mnohomluvné poděkování za svou statečnost, kterou zachránil město. Odpověděl jim, že si jejich uznání váží, ale že teď musí odpočívat, neboť boj ještě neskončil a rád by se co nejdříve znovu ujal velení.

„Jste statečný rytíř,“ uklonil se před ním soukeník Ippolitus, který byl ze všech nejstarší a měšťany vedl.

„Přijměte prosímjako výraz našeho vděku dar, který je sice bezvýznamný ve srovnání s vaší odvahou, ale dáváme ho s upřímným obdivem k vám, urozený pane.“ Pak zatleskal a do místnosti vstoupili dva tovaryši z jeho dílny. Jeden nesl veliký štůček jemného sukna a druhý hlubokou mísu medových koláčků. Soukeník Ippolitus se trochu začervenal a dodal, že jsou od jeho dcery. I když jí říkal, že urozený pan hejtman dostává na hradě jistě jen vybrané lahůdky, nedala prý jinak, než že je musí vzít s sebou a předat.

„Řekněte jí, že mi udělala radost,“ odpověděl Martin. „A pokud bude mít někdy cestu sem do hradu, ať se u mne zastaví, abych jí osobně poděkoval.“

Ippolitus se znovu uklonil na znamení vděku za laskavá slova, ale z výrazu jeho tváře se dalo jasně číst, že podobné nabídky se obával a že ji své dceři určitě nevyřídí. Ale Martinovi to bylo jedno.

Sotva měšťané odešli, zavolal si panoše, kterého dostal k ruce, dokud bude upoutaný na lůžko. Jmenoval se Rudolf a pocházel z nedaleké tvrze v Branné. Byl to hodný a hloupý hoch.

„Johana? Žena našeho kata?“ opakoval, když mu nařídil, aby ji přivedl. Pak vrtěl hlavou, jako by vůbec netušil, že nějaký kat existuje. Nakonec slíbil, že se ji pokusí najít. Vyšel ven, a když zavíral dveře, Martin uslyšel, jak se s někým dohaduje, že urozený pan hejtman teď nemá čas a on že pospíchá, protože musí něco zařídit. Měl pocit, že ten druhý hlas patří ženě, a skoro by přísahal, že to je Johanka.

Těžce vstal z lůžka. I když ho rána na boku bolela, stejně jako krvavý šrám na rameni, chodit mohl. Došel ke dveřím a otevřel je. Venku stála žena třeboňského kata,

byla k němu otočená zády a cosi ještě volala za odcházejícím panošem.

„Vykašli se na něj, Johanko," řekl pobaveně.

Prudce se otočila a pak se jí ve tváři objevilo rozhořčení. „Okamžitě si zase lehni! Rána se může otevřít a začne krvácet. Já nevím, proč se musí každý rytíř chovat jako hloupé dítě."

„Kolik rytířů jsi poznala?" odpověděl vesele, otočil se a belhal se zpátky na lůžko.

„Jednoho!" odpověděla a zčervenala ve tváři. „Ale vydá za deset jiných."

„Jak to můžeš vědět? Co doopravdy umím, jsi ještě nepoznala!"

Zamračila se a odsekla, že je mu vděčná za svou záchranu, ale podobné narážky ať si nechá, protože je vdaná žena a on musí mít na lůžku klid.

„A kdybych nemusel?" popichoval ji dál. V lůžku se posadil, natáhl pohodlně nohy a zády se opřel o dřevěnou pelest. Rukou ukázal vedle sebe, aby si Johanka k němu sedla.

„Budu stále vdaná, ať na tom budeš se zdravím sebelépe," pokrčila rameny. Už se nečervenala ani nemračila. Rukou pohladila Martina po tváři, sklonila se a něžně ho políbila na ústa. Když ji chtěl obejmout, odtáhla se, že to pro dnešek musí stačit. Pak mu sundala obvazy a sama rány pečlivě prohlédla. Spokojeně přikývla, že ranhojič Antal svému řemeslu rozumí, ale stejně mu ještě přinese mast z jitrocele, jakmile se dostane do katovny. Přivezla si ji ze Stříbra a nic nehojí poranění lépe, protože vytahuje z těla hnis a urychluje hojení.

„Řeknu Lotharovi, aby s tebou poslal pár vojáků," řekl rychle a rukou zarazil její protesty. „Já velím ve městě a ty budeš poslouchat!"

„Záleží na tom, jaké příkazy mi budeš dávat," odpověděla a svůdně zamrkala. Pak řekla, že mu musí poděkovat za svou záchranu. Znovu se sklonila a dlouho Martina líbala.

Najednou se otevřely dveře a dovnitř vběhl zadýchaný panoš Rudolf. Johanka od Martina rychle odskočila, ale mladík si jí vůbec nevšímal. Uklonil se a hlásil, že tu katovu manželku, jak si urozený pan hejtman přál, nemůže nikde najít.

„Tak už se tím netrap," řekl Martin a dusil v sobě smích. „Mám teď pro tebe jiný úkol. Zůstaneš před mými dveřmi a zabiješ každého, kdo by mne chtěl rušit."

Panoš Rudolf přikývl, vyšel ven a pečlivě za sebou zavřel dveře.

„Neblázni!" smála se Johanka. „Co když doopravdy někoho zabije?"

„No a? Pořád lepší, než aby ses bála ještě jednou mne políbit."

Johanka stála uprostřed komnaty a na očích jí bylo vidět, že zápasí sama se sebou. Pak přikývla, shodila šaty a vklouzla pod jeho pokrývku. I když v krbu hořel oheň, příliš teplo nebylo. Něžně ho objala a políbila. Pak ještě řekla, aby si lehl a neunavoval se, protože to zranění není tak lehké, jak by se mohlo zdát, a aby všechno nechal na ní.

Blížil se večer. „To bylo tak krásné," šeptala okouzleně Johanka a opatrně se přivinula k Martinovi. „Líbím se ti?"

„Moc,“ řekl a zívl. Byl utahaný a chtělo se mu spát. „Zůstaň tu se mnou do rána.“

„Co by tomu řekli lidé?“ bránila se, ale nepříliš přesvědčivě.

„Jsem přece vdaná. Měla bych se spíše jít vyzpovídat do kostela. Ještě nikdy jsem nebyla svému manželovi nevěrná.“

„A to jsi vdaná už skoro sedm týdnů,“ upozornil ji pobaveně.

„Protivo,“ vyhrkla a vyplázla na něho jazyk. Pak se nadzvedla, sklonila se k jeho tváři a nesměle ho políbila. Přitom se tiše optala, zda se mu to s ní líbilo.

„Kdyby se mi to nelíbilo, nebudu tě přemlouvat, abys zůstala,“ odpověděl s úsměvem. Johanka byla nádherná, ale s milováním neměla vůbec žádné zkušenosti. Její manžel byl surovec a od něho se těžko mohla naučit rafinovanosti, jež dělala z milování umění. Už se těšil, až jí bude dávat další lekce. Ale nesměl to přehánět. Rány na těle ho po milování rozbolely, a to se šetřil, jak jen to bylo možné.

„Chci tě mít u sebe,“ řekl něžně. „Mám tě strašně rád.“

„Jsem přece vdaná,“ opakovala umíněně. Sama se nedokázala vyznat ve svých citech.

Martin ji pohladil a začal konejšit: „V životě musí člověk často řešit rozpor, že ho cit vede jinam, než kam ho postavil osud. Většina lidí se řídí výhradně tím, co přikazuje církev, a svůj cit neposlechne. Dělá jen to, co společnost dovolí. Takoví lidé nic neriskují a v klidu se dožijí stáří. Jsou důstojní, nudní a nešťastní. Proč by mělo být hříchem poslechnout svůj cit?“

„To je na mě moc složité," omlouvala se. „Ale řekni mi, co budu dělat, až se můj manžel vrátí?"

„Třeba se nevrátí," namítl rychle. Ale Johanka se zamračila a přísně ho napomenula, aby tak nemluvil, že jeden hřích stačí. Chvíli přemýšlela a pak začala naříkat, že se manžel o její nevěře určitě dozví. Ale co je nejhorší, že jí je to v tuhle chvíli jedno.

„Protože jsi ho nikdy nemilovala a nemiluješ," vysvětloval Martin a znovu zívl. Cítil, že nedokáže udržet oči otevřené. Johanka to pochopila.

„Ty můj chudáčku," řekla něžně a pohladila ho po tváři, „nechme teď toho. Měl by ses vyspat. Zůstanu u tebe."

V noci se Martin probudil. Cítil, že má vysokou horečku a potí se. Rána na boku ho pálila, že to skoro nemohl vydržet. Byla tma a on byl v loži sám. Dlaní ale zjistil, že místo vedle něho je ještě teplé. Před chvílí tam musela Johanka ležet.

„Jsi tady?" chtěl křiknout, ale jen sípal. Měl hrdlo vyschlé žízní.

„Jenom se obléknu a přinesu vodu," uslyšel ze tmy Johančin hlas. „Připravím ti studený zábal."

Kdyby na tom byl Martin lépe, asi by dvorně opáčil, že její náruč by ho potěšila víc, ale mlčel. Připadalo mu, jako by do jeho těla někdo nalil vědro rozžhaveného olova. Skoro se nemohl hýbat.

Johanka se vrátila za malou chvíli. V ruce nesla dvě vědra. Postavila je na zem a klekla si ke krbu. Pod dýmníkem ležela ještě hromádka žhavého popela. Na oharky položila věchet suché slámy, a když se rozhořel, opatrně na něj naskládala třísky a pak přidala několik

polen. Za chvíli už v krbu praskal oheň. I když v ložnici nebyla vůbec zima, Martin se třásl horečnatou zimnicí.

„To se dalo čekat," řekla Johanka s výčitkou v hlase. „Jsi zraněný a musel jsi provádět takové hlouposti. I když byly moc krásné… Jen jestli se na nás Bůh nezlobí. Za chvíli ti bude lépe, neboj se."

Do vědra namočila kus plátna a rychle do něho Martina zabalila. Pak nalila do železného kotlíku zbytek vína ze džbánu a pověsila ho nad plamen. Počkala, až se víno ohřeje, pak ho zředila vodou a přisypala hrst suchých bylin. Vše pečlivě zamíchala, nalila do číše a posadila se na lůžko. Rukou podepřela Martinovu hlavu a číši přiložila k jeho ústům. Hned začal žíznivě pít.

Skoro ihned se mu udělalo o trochu lépe. Těžce zvedl ruku. Připadalo mu, jako by ji měl omotanou železným řetězem. Objal Johanku kolem pasu.

„Moc tě miluji," řekl. Pak se mu zavřely oči a zase usnul.

Johanka opatrně vrátila jeho ruku pod pokrývku. Tiše seděla a prohlížela si jeho tvář zbrocenou horečnatým potem. Chvíli se jí chtělo usmívat a chvíli měla nutkavou potřebu plakat. Říkala si, že jestli takhle vypadá láska, není o co stát. Ale přesto by se jí za nic na světě nevzdala, protože úsměv a slzy byly lepší než lhostejnost a nuda.

Až do rána svědomitě vyměňovala Martinovi obklady a dávala mu pít. Za svítání horečka klesla. Když se konečně probudil, otevřel oči a unaveně se ptal, co všechno vlastně v noci řekl. Jen si pamatuje, že mu bylo mizerně.

„Řekl jsi, že mě miluješ," řekla tiše.

„A co jsi mi odpověděla?"

„Nic.“

„Ty mě nemáš ráda?“

„Nemohla jsem ti odpovědět, protože jsi usnul. Ale pokud ti na mé odpovědi záleží, pak tedy já tě také miluji. A chci s tebou žít.“

32

Martinova zranění nebyla naštěstí těžká. Přes horečnatou noc už druhý den vstal a šel zkontrolovat stráže na hradbách. S každým prohodil pár slov a neustále opakoval, aby všichni dávali pozor hlavně večer a v noci, protože Rožmberských je málo na to, aby město dobyli přímým šturmem ve dne, ale mohli by se pokusit o nečekané noční přepadení. Třeboňští měšťané si pak v hospodách nadšeně vyprávěli, že se hned lépe bojuje, když mají tak skvělého hejtmana. S ním jsou na ně Rožmberští krátcí.

Martin obešel celé město, zastavil se i v kostele, aby poděkoval Bohu za to, že žije. Laskavě zdravil třeboňské ženy, které ho obdivně sledovaly, a několik na něho vrhlo vyzývavé úsměvy. Dcera kožešníka Josefa se k němu dokonce přitočila a zcela nepokrytě mu nabídla, že ji může mít. Jen Johanka však věděla, kolik úsilí Martina pohyb stojí. Zpočátku spal špatně, a pokud usnul, občas ze spaní naříkal. Zlobila se, proč neleží, ale odmítl se s ní o tom dohadovat.

„Jednou jsem velitel,“ vysvětloval zachmuřeně. „Pokud by Rožmberští dobyli město, zemře spousta nevinných. To bych si měl vzít na svědomí jenom proto, že mě škrábli na boku?“

„Neškrábli tě, ale zranili. Kvůli mně," odpovídala smířlivě a v tu chvíli vždycky cítila, jak strašně ho miluje. I když by ho současně nejraději ohnula přes koleno a potrestala jako zlobivého kluka. Jenže takoví muži byli a právě proto ho obdivovala.

Johanka se nastěhovala k Martinovi do věže třeboňského hradu, jako by se to rozumělo samo sebou. Nedalo jí to moc práce. Katovnu vydrancovali Rožmberští ihned poté, co zajali jejího manžela. U faráře měla jen jednu plátěnou košili a pár drobností, které našla spolu s léky, když se tam následujícího dne vydala v doprovodu dvou vojáků. To byl celý její majetek.

Přesně týden po svém zranění, na svátek svaté Lucie, se Martin poprvé navlékl do vojenské zbroje a skoro hodinu cvičil na nádvoří hradu s mečem v ruce. Do ložnice se vrátil zpocený, zadýchaný, ale nesmírně spokojený.

„Ještě štěstí, že mám zranění na levém rameni a boku," říkal Johance šťastně. „Pravou rukou mohu bojovat úplně klidně. Když si do levé vezmu štít, bude to dobré."

„Ukaž rány," nařídila přísně. Neodporoval, protože si už zvykl, že se občas musí podrobit její péči. Stáhla mu koženou halenu i spodní plátěnou suknici. Obě rány byly zavřené, a když na ně položila ruku, nezdálo se, že by v nich byla horkost. To bylo dobré znamení, protože nehnisaly. Jizva na rameni se hojila lépe, i když byla větší, ale nebyla tak hluboká jako zranění od šípu. Když se dotkla boku, Martin sykl bolestí a rozmrzele zabručel, že to nic není. Byla spokojená. Ani nedoufala, že se to bude zlepšovat tak rychle. Došla k oknu, kde měla

položenou misku s jitrocelovou mastí, a rány namazala. Pak Martinovi nařídila, aby si šel lehnout.

„Pod jednou podmínkou," řekl a usmál se. Johanka okamžitě pochopila, co má na mysli. Od té noci, kdy se spolu milovali poprvé, to už nezopakovali. Martin se sice několikrát pokusil, ale vždy ho odmítla. Vymlouvala se, že je zraněný a musí mít klid. Ale to nebyl jediný důvod. I když Martina milovala, neustále se jí honilo hlavou, že je vdaná a cizoložství je smrtelný hřích. I když jí byl její muž lhostejný, Bůh je spojil a ona neměla právo příčit se jeho rozhodnutí. Ani tentokrát na jeho výzvu nekývla a zůstala stát s nešťastně sklopenou hlavou uprostřed komnaty.

Martin pochopil, co se jí honí hlavou. Došel k ní a objal ji. Nebránila se, ale ani mu nevyšla vstříc. Připadla si jako loutka bez vůle. Strašně toužila po jeho něžnostech, ale současně si přála, aby se nedotýkaly ruce cizího muže. Téměř okamžitě ji však napadlo, že Martin přece není cizí. Kdyby ji znásilnili rožmberští vojáci, bylo by to určitě odporné, ale nebyl by to její hřích. Tohle nebylo odporné. Bylo to krásné a nikdy nic podobného se svým manželem nepoznala. Nikdy ji neobjímal ani nelaskal. Brával si ji bezohledně a rychle. Často tak rychle, že jí to nepřinášelo vůbec žádnou rozkoš. Jenže právě tohle ji děsilo, protože farář ve svých kázáních často opakoval, že hřích je nebezpečný právě proto, že se zdá být sladký. Pro chvíli rozkoše člověk přijde o radost věčnou a bude zatracen. Proč necítila rozkoš z milování s mužem, jemuž před oltářem slíbila věrnost, a proč ji cítí s někým cizím? Co když to všechno nastrojil ďábel, aby ji připravil o duši?

Zvedla oči a prohlížela si Martinovu tvář. Na první pohled bylo zřejmé, jak po ní touží, přesto neudělal nic, co by opravdu nechtěla. V jeho tváři četla jen obdiv a něhu. Copak by mohl mít takové oči, kdyby to všechno nastrojil ďábel? Co když chce Bůh jen napravit svůj omyl? Jestliže Martina miluje, pak mu musí dát lásku najevo i svým tělem. Najednou jako by se v ní něco zlomilo. Zvedla ruce, objala ho kolem krku a začala vášnivě líbat. Čekala, že jí Martin vyhrne suknici a pomiluje ji. Ale on nepospíchal. Odvedl ji do lůžka a pokračoval v něžnostech. Točila se jí z toho hlava a pak už nevnímala nic než slast, která spalovala její tělo a nakonec v ní vybuchla jako žhavá koule. Když se probrala z opojení, měla dojem, jako by z ní byla jiná žena. Ted už si byla jistá, že bez Martina nemůže být, a bylo úplně jedno, co slíbila svému manželovi před oltářem. Tahle zrada byla příliš jí sladká, než aby se pro ni trápila. A bylo jí také jedno, jestli bude zatracena a propadne peklu.

„Jak to děláš?“ šeptala ještě zmámená tím, co v jeho náruči prožila. Jak předpokládala, neodpověděl. I v jeho tváři doznívala rozkoš, jakou může dát muži jen milující žena. Položil hlavu na její rameno a zblízka si ji prohlížel. Nejdřív myslela, že je unavený a za chvíli usne. Najednou ale ucítila na stehně jeho ruku, která ji velice jemně hladila. Bylo to krásné a skoro okamžitě dostala chuť pomilovat se ještě jednou. Ale neodvážila se cokoli udělat, aby si Martin nemyslel, že je zkažená. Skoro bez dechu sledovala, co udělá. Kdyby to šlo, modlila by se, aby pokračoval. Jenže copak je možné modlit se za to, aby došlo k dalšímu hříchu?

Martin ale pokračoval ve svých něžnostech i bez její modlitby. Po cvičení s mečem měl tělo uvolněné a cítil svou starou sílu. Potřeboval ji vybít, ale současně toužil po hebkosti ženského klína. Ženská náruč byla lepší než deset ranhojičů a stovka léčivých lektvarů. Tentokrát se nemilovali tak dlouho, ale bylo to stejně krásné jako předtím.

„Ještě není večer," řekl Martin, když se oběma uklidnila rozbouřená krev v těle. „Oblékni se, půjdeme do města."

„To nemůžeš být bez těch svých vojáků ani chvíli?" opáčila žárlivě.

„Chci ti koupit ještě jedny šaty."

„Ty, co mám, mi stačí."

„Jako hejtmanova žena musíš chodit oblékaná mnohem lépe," řekl a vstal. Rychle si natahoval na nahé tělo svou suknici. Sledovala ho z lože a moc se jí líbil. Chtěla sice namítnout, že jeho žena není, ale připadalo jí to v tuhle chvíli nepodstatné a asi i hloupé. Nějak totiž cítila, že se vlastně jeho ženou stala.

V Třeboni začínal být nedostatek potravin. Velešínský Ješek z Michalovic byl i přes své mládí zkušený voják. Určitě se choval obezřetněji než Jošt z Rožmberka. Své muže nevystavoval zbytečnému nebezpečí. Nechal opravit dřevěné zátarasy, za nimiž byli celý den ukrytí střelci s kušemi, a jakmile se na hradbách někdo objevil, hned stříleli. Nebylo to sice příliš nebezpečné, ale obránce to udržovalo v neustálém napětí.

Horší bylo, že se svými jezdci začal objíždět okolí a drancoval ve vesnicích. Pro třeboňské měšťany bylo tohle snad horší, než kdyby občas někdo z nich padl v

boji. Většina měla v okolí své dvorce a uměla si představit, jak se jejich majetek ztenčuje. Navíc se zastavil přísun čerstvých potravin. Na hradě byl sice pro vojáky zásob dostatek, ale mnozí měšťané tak velké zásoby neměli a v některých domácnostech začal být hlad. A to se blížily Vánoce.

Také se úplně zastavil obchod. Řemeslníci sice vyráběli, ale jejich výrobky skoro nikdo nekupoval. Dobře na tom byli jen pekaři. Využili okamžitě situace a chléb zdražili. Jíst lidé museli a v obleženém městě mnoho jiných možností neměli, proto platili ceny, které by jindy považovali za nekřesťanské. Když se to dozvěděl Martin, zavolal si purkrabího Auberta a přísně se optal, co o tom ví.

„Je to jejich právo," vysvětloval rozpačitě. „Ceny určuje pekařský cech. Městská rada se sice postavila proti tomu, aby byl chléb dražší, ale pekaři pohrozili, že v tom případě přestanou péct úplně. Já je chápu. Víte, jakou dá práci sehnat mouku?"

„Zavolej sem cechmistra. Ale rychle!"

Jakmile se cechmistr Ruttigard objevil, nepustil ho Martin vůbec ke slovu. Nařídil, aby cena chleba byla nejvýše sedm měďáků a každý bochník vážil tolik, kolik chléb na Starém Městě pražském.

„Za tuhle cenu žádný pekař chléb neupeče," vrtěl hlavou cechmistr. „Pán z Landštejna daroval našemu cechu privilegium a podle něho o ceně chleba rozhoduje cech po dohodě s městskou radou. Nemůžete nám nařizovat, co máme dělat, protože…"

„Jestli zítra nebude ve městě dost chleba a jestli bude dražší, než jsem řekl, pověsím tě. A jestli to

nepomůže, tak pověsím každý den jednoho pekaře, dokud se to nezlepší.“

„To nemůžete. Naše privilegium…“

„Kašlu ti na privilegium! Pokud tě nechám zítra popravit, většina měšťanů ti to bude přát, protože jsi vydřiduch a vyděrač. A ostatní pekaři rovněž. Vilém z Landštejna mi nařídil udržet Třeboň všemi prostředky. A to udělám. Můžeš jít!“

„Co když neposlechne?“ optal se bledý purkmistr Aubert, který jejich rozhovor sledoval. „Třeboň stejně nemá kata. A on to ví!“

„Věšet lidi neumím. Ale hlavu mu klidně srazím sám,“ pokrčil lhostejně rameny Martin. Pak se vydal za Lotharem. Dlouho se dohadovali. Odpoledne zadní Budějovickou bránou vyrazil z města oddíl třiceti jezdců. Vedl ho Adam a Křenek, kteří místní krajinu skvěle znali. Tvrdili, že vědí o několika dvorcích, které leží mezi mokřinami, a kdo nezná cestu, nedostane se k nim. Tam Rožmberští určitě ještě nestihli loupit.

Křenek a Adam se s vojáky vrátili až pozdě v noci. Přivezli třicet pytlů mouky. Pobrali je ve dvou mlýnech pána z Landštejna. Pořád bylo lepší, aby je vzali oni, než aby padly do rukou Rožmberským. Martin nechal okamžitě vzbudit hradní čeleď, aby ze dvou pytlů mouky napekla do rána chléb.

Následující ráno měli všichni pekaři zavřené krámy. Po městě se rozletěla zpráva, že nebudou péct, protože mají málo mouky. Když se to dozvěděl Martin ze Stvolna, sebral několik vojáků, aby zasáhl. Sotva vyšli z hradu, přidal se k nim zástup měšťanů. Nikdo nic neříkal, šli v nepatrném odstupu za oddílem a tvářili se nepřátelsky. Pořád bylo lepší zaplatit za chléb o něco víc

než hladovět. Nikdo sice přesně netušil, co se děje, ale třeboňští pekaři od včerejška sousedům vykládali, že za všechno může hejtman Martin.

Dům cechmistra Ruttigarda našli zavřený. Vrata byla zevnitř zajištěná závorou a okenice uzavřené.

Martin se na ulici zastavil a křikl, aby cechmistr otevřel. Ale dům byl tichý, nikdo neodpověděl.

„Vyrazte vrata," nařídil vojákům. „Podíváme se, jak je na tom cechmistr s moukou doopravdy."

„Přinesu kládu, půjde to snáze," navrhl dychtivě jeden z přihlížejících měšťanů.

Za chvíli byl zpátky a na rameni nesl masivní dřevěný trám. Stačilo několik úderů a vrata povolila. Martin tasil meč a vrazil do mázhauzu. Ostatní se valili za ním. Pekárna byla v klenuté síni po levé ruce. Pec byla vyhaslá a díže prázdné. Na polici u stěny leželo několik desítek pečlivě srovnaných slaměných ošatek. Martin se rozhlédl, ale pytel s moukou neviděl žádný.

„Určitě má mouku v komoře," volala jedna z měšťanek, která stála v mázhauzu a nahlížela do dílny přes hlavy vojáků. Pak zvedla ruku a ukazovala na malá dvířka za pecí.

Když je Martin otevřel, nestačil se divit. Místnost byla skoro celá zarovnaná plnými pytli. Ukázal je zástupu přihlížejících měšťanů. Svým mužům nařídil, že mají mouku hlídat, aby nikdo nic neodnesl. Dva vojáky vzal s sebou a zamířil po schodech do patra. Jak předpokládal, cechmistr Ruttigard seděl s celou rodinou u stolu v jizbě a modlil se. Jeho tovaryše nikde neviděl.

„Včera jsem tě varoval," řekl Martin pánovitým hlasem. „Pro obležené město není nic horšího než

vyvolat v lidech beznaděj, že jim hrozí hlad. A to jsi udělal. Ty a ostatní z pekařského cechu.“

„Jasně jsem řekl, že za cenu, kterou jste určil, chléb péct nebudeme. Nejsme blázni, abychom prodávali levněji, než sami nakoupíme, a…“

„Spoutejte ho,“ nevšímal si jeho protestů Martin a smutně se zadíval na cechmistrovu ženu. Byla ještě poměrně mladá a vypadala vyděšeně.

„To nemůžete!“ rozzlobil se cechmistr Ruttigard a tasil dýku. Jeden z vojáků mu ji ratištěm kopí vyrazil z ruky a druhý ho srazil neurvale pěstí k zemi. Pak mu spoutali ruce a rychle ho táhli ven.

„Co s ním chcete udělat?“ naříkala jeho manželka a vrhla se cechmistrovi kolem krku.

„To, čím jsem mu včera pohrozil, pokud ohrozí bezpečnost města, paní,“ odpověděl Martin ze Stvolna. Chytil ženu za ruce a odtrhl ji, aby vojáci mohli cechmistra odvést. Pak ještě dodal: „Zemře.“

„Když už se válí s katovou manželkou, proč by se nestal katem? Kdo se spolčí s děvkou, není o nic lepší! Měli jsme tu čubku vypráskat z města hned, jak se s ním začala pelešit. A měli jsme otevřít bránu panu Joštovi,“ křičel cechmistr na schodech zlostně. Martin ještě zaslechl, jak bolestivě vykřikl, a pak jeho hlas zmlkl. Do mázhauzu přitáhli vojáci cechmistra už v bezvědomí. Z úst mu tekla krev a na tváři měl modrající podlitinu.

Martin pustil cechmistrovu manželku a třásl se zlostí. Ještě když jeho vojáci Ruttigarda odváděli a on držel za ruce jeho plačící ženu, říkal si, že mu dá milost, protože trest smrti by byl přece jen krutý. Teď ale věděl, že to neudělá. To, co řekl o Johaně, ho hluboce zranilo. Ať chtěl či ne, teď už to byla i věc osobní cti.

Spolu s davem třeboňských měšťanů pak Martin obešel všechny pekaře. V jejich domech nalezl dostatek mouky. Nechal ji sepsat a pak odvézt na hrad. Oznámil, že ji pekařům bude vydávat, aby měl kontrolu, kolik chleba se bude péct, a že cena jednoho bochníku nebude vyšší než sedm měďáků a bochník musí vážit dvě libry.

„To je všechno hezké," přikyvovala většina lidí spokojeně hlavami. „Ale co bude dneska?"

„Na hradě je chleba dost. Dneska bude pro všechny zadarmo," oznámil Martin. Vzápětí ho Třeboňští začali oslavovat ještě radostněji než po výpadu proti táboru pana Jošta. Skoro všichni se přidali na jeho stranu a souhlasili, že cechmistr Ruttigard si smrt za zradu zaslouží.

Poprava se měla konat za úsvitu následujícího dne na ulici před jeho domem.

33

Odpoledne začalo sněžit. Martin seděl zachmuřený v hodovní síni třeboňského hradu u velikého krbu, v němž plápolal oheň, a přemýšlel. Neměl dobrý pocit z toho, že posílá na smrt cechmistra Ruttigarda. Jenže věděl, že je to nezbytné. V obleženém městě musela být přísná kázeň, jinak to nešlo. Povzdechl si.

Velitel Mesier de Vernois vždycky říkal, že v křesťanském světě umírá tolik lidí, že o jednoho více nic neznamená. A že pro vlastní svědomí není podstatné, pokud velitel pošle někoho na smrt. Podstatné spíše je, zda si to ten člověk zaslouží. A ještě podstatnější je, jak

to přijmou ostatní. Pokud to posílí jejich odhodlání bojovat, pak je taková smrt správná.

Otevřely se dveře a vstoupil panoš Rudolf. Uklonil se a zmateně začal vysvětlovat, že on ho rušit nechtěl, ale musí to udělat, protože ten člověk na něho hrubě křičel. On že by ho sice neposlechl, protože je to podle oděvu nějaký sedlák, ale když ten člověk se ohání pánem z Landštejna a navíc má meč. A že už ho to tady všechno štve, protože taková služba je jen pro zlost. Dál se nedostal, protože do hodovní síně vrazil vysoký chlapec, panoše hněvivě odstrčil a rozkřikl se, že chce horké víno.

„Kdo jsi?“ optal se nevzrušeně Martin. Zůstal sedět v křesle a zvědavě si ho prohlížel. Byla pravda, že měl na sobě prostý šat z šedého nebarveného sukna, ale v ruce držel meč a měl vystupování rytíře. Nebyl o mnoho starší než panoš Rudolf.

„Ty jsi Martin ze Stvolna?“ ujišťoval se chlapec. „Já jsem Vítek z Landštejna. Pan Vilém je můj otec a posílá mne sem.“

„Vítám vás,“ řekl prostě Martin, vstal a lehce se uklonil. „Co mi chce?“

„Předně vám mám vyřídit jeho pozdrav a pak také dík za chrabrost. Naše věc si nestojí dobře,“ řekl chlapec a tvářil se ustaraně. Došel ke krbu a unaveně se posadil do křesla. Počkal, až mu panoš přinese číši s vínem, žíznivě se napil a pak pokračoval, že skoro všechny rody erbu růže se spojily proti nim, aby je zničily. „Před několika dny pan Jošt dobyl Nové Hrady, Bystřice sice ještě vzdoruje, ale už se asi dlouho neudrží. Pan Vilém očekává, že pak přijde na řadu jeho Landštejn. Je to kromě Třeboně poslední hrad, který mu zbyl. I když je velice pevný, obává se, že ho nedokáže udržet.“

Martin ho trochu zamračeně poslouchal. Stále mu nebylo jasné, proč sem mladý Vítek přijel. Cestoval zřejmě v přestrojení za obyčejného sedláka, aby proklouzl. To znamenalo, že Rožmberští bezpečně ovládli kraj kolem.

„Můj otec dospěl k názoru, že hlavní útok povede Jošt z Rožmberka po Vánocích proti Landštejnu. Určitě se všemi svými vojenskými silami. Jste zřejmě zkušený velitel, proto se vám podařilo Třeboň uhájit, i když se tady asi nijak tvrdé boje nevedly. Všiml jsem si, že město obléhá jen hrstka nepřátel. A proto je zbytečné, aby tu zahálelo tolik vojáků. Můj otec nařídil, abych polovinu družiny odvedl zpátky na Landštejn.“

„To není rozumné rozhodnutí,“ ohradil se okamžitě Martin. „Dvacet mužů Landštejnu příliš nepomůže a pro Třeboň může jejich odchod znamenat katastrofu. Jošt z Rožmberka nezaútočí na Landštejn dříve, dokud nedobude Třeboň. To je zřejmé. Přece by nebyl tak hloupý, aby si nechal v zádech hrad s celou posádkou.“

Chlapec zbledl. Pak zvedl pánovitě ruku a přeskakujícím hlasem mu nařídil, aby okamžitě ztichl. „Můj otec ví, co dělá! Ty jsi jeho služebník a nemáš právo takhle hovořit. Nebo ho snad chceš zradit?

„Přemýšlet a pochybovat není zrada, chlapče.“

„Nejsem chlapec,“ urazil se mladý Vítek. „Jsem pán z Landštejna! A ty jsi služebník našeho rodu.“

„Nu, řekněme raději spojenec,“ pobaveně se zasmál Martin ze Stvolna. „Ale nebudeme se teď hádat o nepodstatné věci. Víte, já už prošel spoustou bojišť. Ale právě proto, že jsem vždycky přemýšlel, jsem stále mezi živými. Ti, co byli slepě poslušní a bez zaváhání prováděli i hloupé příkazy, ti již nejsou na tomto světě.“

„Kdyby tě můj otec tak zoufale nepotřeboval, nechal bych tě potrestat," rozhořčil se chlapec. „A nechci slyšet už ani slovo!"

„Je mi jedno, jestli chcete poslouchat nebo ne," řekl ostře Martin a rukou chlapce zatlačil zpátky do křesla, protože chtěl vstát a odejít. „Od oběda hustě sněží. Za chvíli bude celá krajina zapadaná. V čerstvém sněhu najde nepřítel vaše stopy, i kdyby byl slepý. Myslíte, že oddíl s dvaceti koňmi může bez povšimnutí projet?"

„Křenek zná všechny stezky v kraji," zavrtěl hlavou Vítek. Už se ale netvářil tak jistě. „Určitě projedeme."

„Tak vy mi opravdu chcete odvést nejlepší muže? Co bude s Třeboňskými?"

„Budu se za ně modlit. Ale co bude s mou rodinou, pokud Rožmberští dobudou Landštejn?"

„Dokud budeme držet Třeboň, na Landštejn nezaútočí. A pokud ano, tak určitě ne se všemi silami," vysvětloval trpělivě Martin. Vítek z Landštejna se nerozhodně ošil, pak vstal a řekl, že se musí jít převléknout. Když odcházel, otočil se a tiše slíbil, že bude o jeho slovech přemýšlet.

K večeru se počasí ještě zhoršilo. Fičel ledový vítr a z šedavých těžkých mraků padaly k zemi husté závoje sněhu. Od oběda ho napadly skoro dva lokty. Purkrabí Aubert sledoval pozorně počasí, a když potkal Martina, spokojeně si mnul ruce.

„V takové vánici nás Rožmberští určitě nenapadnou. Nechtěl bych teď být venku pod stanem. Nedivil bych se, kdyby toho nechali a zalezli někam pod střechu."

„Aby ses nemýlil," ušklíbl se Martin. „Nejbližší střechy, které mají po ruce, jsou ty naše."

„Pan Vítek tvrdil, že se tady nezdrží. Ještě dneska večer chtěl zase odjet," hlásil purkrabí. „Ale jak to vypadá, bude tu muset zůstat. Připravím lepší večeři."

Záhy po svítání vrazil do Martinovy ložnice Vítek z Landstejna. Když uviděl na lůžku nahé ženské tělo, zarazil se a pak stydlivě odvrátil oči k vyhaslému krbu. „Co to má znamenat?" optal se. Měl vztek, ale byl v situaci, kdy nedokázal jednat rázně. Před ženami se vždycky styděl, i když byly oblečené. Ale tady byla ta necudná ženská nahá.

„Co myslíte?" optal se Martin a posadil se. Byl rozmrzelý, protože v ložnici byla zima a rána na boku ho nepříjemně bolela. „Pokud myslíte tu dívku, tak to není vaše věc!"

„Za své hříchy bude každý skládat účty Bohu sám. Vy chcete popravit cechmistra Ruttigarda? Prý je zavřený tady na hradě ve sklepem."

„Jistě. Ohrozil bezpečnost Třeboně. Dokonce vyzýval ke zradě."

„Je to vážený muž," zavrtěl nesouhlasně hlavou Vítek z Landstejna. „To on založil ve městě pekařský cech. Pokud se však prohřešil, otec rozhodne, zda si zaslouží trest. Kdo vám dal právo trestat naše poddané?" Stále se díval stranou do vyhaslého krbu, i když se Johanka červená studem zahalila do pokrývky tak, že skoro nebyly vidět ani její krásné černé vlasy.

„Tak se podívejte, urozený pane," řekl chladně Martin, vstal a začal se oblékat. „Buď mne necháte dělat mou práci, nebo tady končím."

„Jak končíš?" vyhrkl nechápavě. Nebyl zvyklý, aby mu poddaný odporoval.

„Jsem velitel a musím Třeboň uhájit, a to všemi možnými způsoby. Mezi ně patří i to, že potrestám každého, kdo bude ohrožovat zájmy pána z Landstejna. Pokud si ale myslíte, že vy víte lépe, jak to udělat, prostě si osedlám koně a ještě dneska odjedu. Nejsem váš poddaný a mohu si dělat, co chci. Slíbil jsem věrnost vašemu otci, ale pokud vy mi jeho jménem říkáte, že svou přísahu porušuji, pak mi nic jiného nezbývá!“

„Nesmíš odjet,“ vykřikl Vítek a otočil se k lůžku. Johanky si vůbec nevšímal. Díval se na Martina a zdálo se, že je opravdu vyděšený.

„Dejte mi chvíli čas, abych se oblékl, chlapče. Pokud potvrdíte můj rozsudek, vykonám popravu a zůstanu. Pokud nařídíte trest odložit, až jak rozhodne Vilém z Landštejna, odjedu. Velení může převzít Lothar. Je to dobrý voják.“

„V životě jsem nepotkal tak drzého člověka,“ řekl Vítek z Landštejna rozhořčeně. „Ať je tedy po tvém. Potvrzuji rozsudek. Ale nechtěj, abych se popravy ještě zúčastnil.“

„Váš zájem o spravedlnost by jistě poddané povzbudil,“ upozornil Martin klidně.

„Nejen drzého, ale navíc ještě neuvěřitelně samolibého,“ zamračil se chlapec, otočil se a bez pozdravu odešel.

„S tou samolibostí má pravdu,“ ozvala se Johanka, která trochu vyděšeně sledovala jejich hovor. Když pochopila, že to pro Martina dopadlo dobře, trochu se uklidnila. Usmála se a dodala, že pan Vítek ovšem zapomněl říci, že Martin je kromě toho ten nejlepší milenec pod křesťanským nebem.

Než si Martin stačil omotat kolem boků kožený opasek a přivěsit k němu pochvu s mečem, znovu se otevřely dveře ložnice. Tentokrát v nich stál purkrabí Aubert. Mračil se ještě víc než Vítek z Landštejna. Když zahlédl v lůžku nahou Johanku, s potěšením si ji rychle prohlédl. Teprve pak se obrátil k Martinovi a zlostně mu oznámil, že během noci utekli z Třeboně dva pekaři. Asi se báli o svůj život.

„To je nepříjemné," souhlasil Martin. „Vědí, kolik je ve městě vojáků a jak vypadá obrana. Pokud je dostanou Rožmberští, mohou mluvit. Jak je možné, že se dostali z města?"

„To nikdo neví. Mnozí měšťané chodívají někdy ven. Před hradbami je pořád co dělat. Strážní je asi pustili. Jenže nikdo se k tomu nechce přiznat."

„Nejdřív vykonám popravu a pak to celé vyšetříme," rozhodl Martin. Dodal, že mladý pan Vítek jeho rozsudek nad cechmistrem Ruttigardem právě potvrdil.

Purkrabí Aubert se viditelně uklidnil a oznámil, že půjde zařídit, aby se Ruttigard mohl před smrtí vyzpovídat. Až bude hotový, přijde pro pana hejtmana, aby to rychle skončili. Protože se s cechmistrem dobře zná, je mu to celé velice nepříjemné, i když chápe, že to jinak asi nešlo udělat. Modlí se, aby Bůh zase začal ukazovat svým věrným svou laskavější tvář.

„Musíš to opravdu udělat ty?" optala se tiše Johanka, když se za purkrabím zavřely dveře.

„Kdo jiný? Zabít v boji dokáže hodně mužů, ale popravit odsouzence se každý zdráhá. Pokud ve městě chybí kat, je to problém. Nedělám to kvůli svému potěšení."

„Byla jsem tak hrdá, že mne miluje někdo, kdo není snížený na cti jako můj otec, můj bratr i můj manžel. Jako jsem i já," řekla a rozplakala se.

„Pro tvou lásku bych udělal všechno," řekl a posadil se na kraj lůžka. Pohladil ji po tváři a snažil se usmát. Moc mu to nešlo. „Jenže tady nejde jen o nás dva. Když mu dám milost, ohrozím Třeboň."

„Co když tím ohrozíš naši lásku? Je pro tebe Třeboň víc než já?"

„Proč se ho zastáváš?"

„Nezastávám se jeho, ale tebe. Copak to nechápeš? Jednou někoho popravíš a poneseš si cejch kata až do smrti! Tohle chceš?"

„Tak co mám udělat, abys byla spokojená?" odpověděl rozpačitě a přestal ji hladit. Poodsedl, sepjal ruce a stiskl je mezi koleny.

„Já nevím. Ale vím, že Bůh tě předurčil k něčemu jinému, než aby ses stal katem. Ať ho popraví někdo jiný. Slib mu peníze. Budu šetřit a do měďáku ti to pak splatím."

„Víš, Johanko, já moc poctivý člověk nejsem. V životě jsem podvedl spoustu lidí. Ale mnohokrát jsem také jednal čestně, abych jiným pomohl. Jako bych chtěl vykoupit své hříchy. Já prostě Třeboň nepřátelům nedám!"

„A kam patřím já? K těm, které jsi podvedl, nebo k těm, pro které se chceš obětovat?"

Stiskl rty a mlčel. Vstal a začal přecházet ložnicí. Najednou se zastavil, obrátil se k Johance a řekl: „Mám ještě jeden důvod, proč to chci udělat. Urazil tebe. Urazil naši lásku. Urazil to jediné, co je mi na tomhle odporném světě svaté. Proto musí zemřít!" Pak zvedl plášť, přehodil

si ho přes ramena a bez pozdravu odešel. Johanka se chvíli dívala na zavřené dveře a pak se rozplakala. Přitom se usmívala štěstím. Martin ji miloval.

Na nádvoří hradu ho zastavil Křenek a hlásil: „Už jsme ty dva uprchlé pekaře našli. Jsem si jistý, že nic neprozradí.“

„Kde jsou?“

„Visí na oprátce na stromě kousek od rožmberského ležení.“

„Tak Rožmberští je chytili. Možná šli do jejich tábora sami,“ uvažoval Martin. „Když se jich zeptali, co tam dělají, určitě začali vykládat, že prchají přede mnou. Něco takového by ve skutečnosti udělal jenom hlupák. Ješek z Michalovic se tedy celkem oprávněně domníval, že jsou zvědové a lžou, aby si zachránili krk. Nu a co se dělá ve válce s nepřátelskými zvědy? Pověsí se.“

„Já věděl, že neutečou daleko,“ souhlasil Křenek. „Měšťané byli vždycky hlupáci.“

„Pověsí se,“ opakoval znovu Martin, který ho neposlouchal. „I když v táboře určitě kata nemají. Jenže ve válce platí jiné zákony než v míru.“

„Nerozumím vám,“ zabručel nechápavě Křenek.

„To je v pořádku! Zařiď, aby se všichni obyvatelé Třeboně šli podívat z hradeb na ty dva oběšené. Ručíš mi za to, že tam půjde také Ruttigardova manželka a jeho děti. A samozřejmě také všichni třeboňští pekaři.“

„Jasné,“ souhlasil spokojeně Křenek. Tomuhle příkazu rozuměl. Těsně před ranní mší setnul Martin ze Stvolna na ulici před cechmistrovým domem mečem Ruttigardovi hlavu. Kolem byla spousta lidí, ani se do úzké ulice nevešli. Okna domů kolem byla obležená diváky.

Martin se bál, jak to zvládne. Johanka měla pravdu. Popravit spoutaného zločince bylo mnohem těžší než probodnout nepřítele v boji. Ruttigard klečel na zemi v plátěném rouchu kajícníka a v ruce držel malý dřevěný křížek. Měl ostříhané vlasy a odhalený krk. Martin se s ním ještě jednou pomodlil a pak se rozkročil za jeho zády. Zvedl meč a táhlým sekem přesně zasáhl jeho krk. Lidé kolem vydechli úlevou, pokřižovali se a pak se začali modlit za spásu cechmistrovy duše.

„Prach jsi a v prach se obrátíš," řekl tiše Martin. Otřel zkrvavenou čepel do odsouzencova roucha a zastrčil meč do pochvy.

34

„Nechci zpochybňovat příkazy Viléma z Landštejna," řekl klidně Martin jeho synovi, když se s ním loučil na hradním nádvoří. „Ale snažně vás prosím, neodjíždějte! Kvůli Třeboni i kvůli sobě. Nikdy se nedostanete domů!"

„To uvidíme," opáčil s hrdě vztyčenou hlavou chlapec. Měl na sobě plášť s vyšitou stříbrnou růží v červeném poli. Mávl rukou a vyrazil. Dvacet pět vojáků z hradní posádky na koních v řadě za ním. Jako poslední jel Křenek. V bráně přitáhl koni otěže a zpomalil. Ohlédl se a Martinovi přátelsky zamával. Pak se pohodlněji uvelebil v sedle a pokračoval dál.

Skoro vzápětí se objevil Lothar, který velel strážím na hradbách. „Urozený pane hejtmane," volal zadýchaně, „něco se děje. Z rožmberského tábora vyrazil oddíl jezdců a vede ho velešínský Ješek."

„Kolik má jezdců?“

„Kolem deseti.“

„Pověděl jsi to Vítkovi z Landštejna?“

„Ještě jsem ho stihl. Vynadal mi, že jich je víc a ať mu dám pokoj.“

„Tady se dá dělat jen jedna věc,“ povzdechl si Martin.

„Předpokládám, že nemáte na mysli modlitbu?“ skoro pobaveně se ušklíbl zrzavý Lothar.

„Přece v tom Křenka nenecháme? Rychle dej osedlat koně. Vojáky na hradbách vystřídej měšťany. Všichni okamžitě nástup v plné zbroji.“

Družina v čele s mladým Vítkem zatím projela přes padací most Budějovické brány a cvalem pokračovala hlubokými závějemi po zasněžené pláni k nedalekému lesíku. Jakmile by se vojáci dostali mezi stromy, měli by vyhráno. Vítek z Landštejna spoléhal na to, že Rožmberští nemohou mít hlídky všude. Sem nebylo z nepřátelského ležení vidět, a proto byla tahle strana hradu relativně bezpečná.

Martin zatím vylezl na podsebití a sledoval, co dělají Rožmberští. Oddíl v čele s Ješkem z Michalovic nepospíchal. Velikým obloukem objížděl Třeboň.

„Vidíte, pane hejtmane?“ ukazoval na ně rukou jeden z měšťanů, který byl na stráži. „Není to smůla, taková náhoda?“

„Na náhody už dlouho nevěřím, Křelino,“ vrtěl Martin hlavou. „Každá událost má svou příčinu. A taky následek. Ale všechny spolu souvisejí.“

„Scholastická vzdělanost patří na univerzitu,“ ozval se za jeho zády farář Cyprián. V jeho hlase zněly obavy.

„Nehrozí mladému pánovi nebezpečí? Víte, pane hejtmane, já ho křtil… Mám Vítka rád jako vlastního.“

Martin ukázal rukou do ulice za hradbami. Od rynku právě přijížděl oddíl vojáků v čele s Lotharem. Byli bez zástav, protože pospíchali. Pak řekl: „Někdy se scholastická vzdělanost uplatní i v obyčejném životě. Nenechám ho v tom!“

„Bůh ti to oplatí,“ řekl kněz a požehnal mu. Ale ještě dříve, než rukou dokončil znamení kříže, se z lesa na obzoru ozval křik a vzápětí z něho vyrazil oddíl rožmberských jezdců. Bylo jich nejméně padesát. Bylo jasné, že tam na Vítka čekali. Spolu s těmi, které vedl velešínský pán, to byly všechny síly, které nepřátelé měli. Někdo z Třeboňských musel zradit, ale teď nebyl čas o tom uvažovat.

Vítek z Landštejna tasil meč a na své muže křičel, co mají dělat, ale na hradbách mu nebylo rozumět. Křenek, který jel v řadě poslední, mával na mladého velitele, aby se ihned vrátili zpátky. Ale podle gest bylo zřejmé, že Vítek chce bojovat. Kdyby se obrátil a dal se na útěk, měl ještě naději na záchranu. Místo toho rychle rovnal vojáky do bojové řady.

V tu chvíli se na cestě zleva objevil nepřátelský houfec v čele s Ješkem z Michalovic. Nemířil ale do boku Landštejnských. Odbočil směrem k Třeboni, aby jim odřízl cestu k ústupu. Vítek se ocitl se svými vojáky ve smrtících kleštích.

Martin rychle slezl po žebříku z hradeb a vyšvihl se na svého hnědáka. „Za pána z Landštejna,“ zvolal a tasil meč.

„Za pána z Landštejna,“ odpověděli mu jako ozvěna všichni vojáci. Spolu s těmi, které vedl mladý Vítek, jich

bylo jen o něco méně než nepřátel a měli tedy šanci, zvláště proto, že útočili Rožmberským do zad. S rachocením řetězů se spustil padací most a otevřela se brána. Martin s mečem v ruce vyrazil jako první.

Na pláni u lesa zatím začal boj. Pro Vítka z Landštejna se nevyvíjel dobře, protože měl proti sobě dvojnásobnou přesilu, od začátku boje byl obklíčen a navíc ještě manévroval velice špatně. Pokusil se prorazit k lesu, ale to se mu nepovedlo. Ztratil při tom několik mužů. Obrátil vojáky a zaútočil proti houfci, v jehož čele cválal velešínský pán. Jenže na to, prorazit zpátky do Třeboně, už bylo pozdě. Po krátkém boji se musel stáhnout. Ztratil dalšího muže.

Martin ze Stvolna cválal, co jeho koni stačily síly. Krok s ním držel jen Lothar a ještě dva další rytíři. Ostatní se viditelně opožďovali. To už je zpozorovali Rožmberští. Ješek z Michalovic nařídil co nejrychleji zaútočit na obklíčený oddíl a zajmout Vítka z Landštejna. Tahle kořist byla příliš cenná, než aby uvažoval o vlastním bezpečí. Kdyby Vilémova syna dostal do rukou, měl by obrovskou výhodu a kdo ví, zda by to nerozhodlo celou válku. Všechny spřátelené rody s erbem růže by mu byly vděčné. Pan Jošt by alespoň viděl, že pro svou dceru vybral dobrého manžela.

Pro oddíl vedený mladým Vítkem bylo štěstí, že už dva dny sněžilo. Na pláni před Třeboní ležely naváté závěje a nebylo vidět, co je pod nimi. Do jedné velice hluboké zapadlo i několik rytířů velešínského pána a to je zpozdilo.

Vítek z Landštejna nařídil svým mužům, aby se ještě jednou pokusili probít k lesu, ale neposlechli ho, protože to byl nesmysl. Blížila se pomoc v čele s třeboňským

hejtmanem. Velení se ujal Křenek. Zbylé muže postavil do kruhu, protože to byla nejlepší obrana v obklíčení. Šlo o to, získat čas.

„Jste zbabělci! Zrádci!“ křičel hystericky mladý Vítek. Pak zvedl meč a sám vyrazil proti temné řadě Rožmberských. Ale i tentokrát stálo štěstí na jeho straně. Urazil jen pár kroků, když jeho kůň klopýtl a zapadl předními nohama do zasněženého výmolu. Vítek mu přelétl přes hlavu a svalil se na zem. Křenek křikl na své muže, aby dojeli k chlapci a obstoupili ho. Chlapec byl sice trochu otřesený, ale nic se mu nestalo. Těžce se sbíral ze země a v očích měl slzy.

První útok Rožmberských odrazil obklíčený houfec pod Křenkovým velením celkem snadno. Ke druhému už nedošlo, protože se přihnala pomoc z Třeboně.

Oba oddíly se spojily a okamžitě vyrazily, zformované do útočného klínu, proti Rožmberským, aby se probily zpátky do města. Ale než se rytíři střetli, zvedl Ješek z Michalovic nad hlavu meč a hlasitě začal volat, že vyzývá třeboňského hejtmana na souboj. Zuřil zlostí, že se to celé tak zvrtlo. Bylo mu divné, jak mohli obránci tak rychle osedlat koně a vyrazit mladému Vítkovi na pomoc. Jediné vysvětlení bylo, že někdo vyzradil jeho plán. Jinak to nebylo možné.

Martin hlasitě zvolal, že výzvu přijímá, a rovněž zvedl svůj meč. Obě vojska se zastavila a rytíři na koních couvli, aby se uvolnila plocha, na níž mělo k souboji dojít.

„Váš Ješek je už teď mrtvý,“ volal výhružně Lothar.

„Mrtvý je ten vás Martin,“ odpovídal mu jeden z Rožmberských.

„To se uvidí. Neměli byste si jít raději hlídat tábor? Aby vám zase neshořel," křičel posměšně Křenek.

„Až tě dostanu, narazím si tvůj zadek na kopí jako trofej," křičel další z Rožmberských. Na všech bylo vidět, jak se na nadcházející podívanou těší.

„Každý hlupák by si měl opatřit ještě jednu hlavu, aby nebyl tak pitomý. A ty by sis měl opatřit alespoň tři!" odpověděl mu Křenek a jeho slova vyvolala bouři veselého nadšení.

Rožmberský rytíř se nafoukl a pak začal křičet něco o tom, že Křenka měla jeho matka s potkanem. Tohle nikoho nepobavilo, protože takové věci se v bitvách volávaly na nepřítele běžně. Ale ještě dříve, než mohl Křenek vymyslet pádnou odpověď, začal souboj. Přihlížející rytíři ztichli.

Martin ze Stvolna a Ješek z Michalovic dojeli těsně k sobě a zkřížili meče. Tlačili na ně vší silou, aby to byl ten druhý, kdo bude muset couvnout. Velešínský pán byl stejně vysoký jako Martin, ale byl v ramenou silnější. Měl hezký obličej s modrýma očima, kterýma si teď zlostně měřil svého nepřítele. I když by se dalo říci, že to je hezký muž, na rtech mu hrál krutý škleb.

Teď ti všechno spočítám, ty trubadúre z hampejzu," řekl polohlasně. „Vůbec nechápu, jak mne mohl osud svést v boji s někým takovým, jako jsi ty. Kam dal pán z Landštejna rozum?"

A kam tvá manželka Jana? ušklíbl se v duchu Martin. Nakonec to však byl on, kdo musel couvnout. Po zranění nebyl ještě zcela v pořádku, a pokud musel napnout svaly, v boku ho nepříjemně píchalo. Postřehl, že se Ješek zlomyslně usmál. Vzápětí velešínský pán zaútočil, aby zužitkoval svou drobnou výhodu. Jenže

Martin byl zkušený válečník. Snadno jeho výpad odrazil a ještě stačil seknout mečem po Ješkovi. Ten měl co dělat, aby uhnul.

Boj pokračoval, ale Ješek už byl opatrnější. I když si to nechtěl připustit, musel v duchu uznat, že Martin je zdatný soupeř, a proto se musí mít na pozoru. Výpad střídal obranný střeh a nezdálo se, že by někdo z nich měl zjevně navrch.

Během souboje Ješek svého soupeře neustále urážel. Byl to zřejmě jeho způsob boje. Martin mlčel a zcela se soustředil na zápas. Ač výpady odrážel bez zdánlivých obtíží, začínal slábnout. Měl pocit, že na boku cítí krev. Rána se pravděpodobně otevřela. To nebylo dobré. Těžkla mu ruka s mečem a potil se mnohem víc, než bylo obvyklé. Věděl, že musí rychle něco udělat, jinak to pro něho dopadne zle. Sebral všechny síly a vyrazil do prudkého protiútoku. Do úderů meče vložil všechnu zbylou sílu.

Ješka překvapil a dokonce se mu podařilo zranit ho na ruce. Ale bylo to jen škrábnutí. Pak se jeho sok rychle vzpamatoval a další výpady už odrážel s neobyčejnou zručností. Nakonec musel Martin couvnout. Těžce oddechoval a cítil, jak mu nepříjemný pot stéká pod zbrojí po těle. Na chvíli sklonil špičku meče, aby si ruka odpočinula.

Velešínský pán ho potměšile pozoroval. Ušklíbl se a dodal, že ten, kdo spí s katovkami, je chám a chámem zůstane, i kdyby měl urozeného otce a od krále privilegií celou truhlici.

„Od koho víš o Johaně?“ sykl zlostně Martin. Bylo to poprvé, kdy během souboje promluvil.

„Nechápu, proč vůbec vystavuji své dobré jméno takové hanbě, abych tu zápasil s někým takovým, jako jsi ty," pokračoval zlobně Ješek. Pak vyrazil do útoku. Točil mečem nad hlavou a hnal svého koně přímo proti Martinovi. Ten odrazil jeho výpad jen s krajním úsilím. Pak se přikrčil v sedle, aby měl co nejlepší stabilitu, a další výpady kryl jen tak, že nastavoval meč. Na to, aby se pokusil o protiútok, mu už nezbývaly síly.

Rožmberští pochopili, že jejich velitel získává navrch, a propukli v nadšený jásot. Ješek na chvíli přestal útočit a se zvednutou rukou objížděl kolem Martina. Přitom kynul svým vojákům, jako by je zdravil na turnaji.

„Dej lotrovi, co mu patří," křikl Lothar na Martina, aby ho povzbudil. Věděl ale, že je zle. Naklonil se ke Křenkovi a řekl, že to asi za chvíli skončí. Jakmile Martin padne, zaútočí, aby dostali alespoň jeho tělo. S ním se pokusí probít zpátky do Třeboně.

Ješek zastavil koně a s krutým výrazem ve tváři si měřil svého soka. Martin zvedl meč, aby mu dal na srozuměnou, že tohle ještě není konec. I když necítil tělo, věděl, že se ještě může bránit. Měl pevnou vůli a zatím nebyl důvod podlehnout panice. V souboji se mohlo stát cokoli. Pokud si stačil všimnout, i Jesek těžce oddechoval. Jedinou výhodou jeho soupeře bylo, že neměl na těle žádné zranění, kromě nepatrného šrámu na ruce. Martin si opatrně sáhl na levý bok. Rána ho bolela stále víc a i skrze soukennou kazajku a drátěnou košili ucítil trochu lepkavé krve.

„Manžel té tvé katovky říkal, že je v posteli nemožná," posměšně vykládal velešínský pán a v ruce si

pohrával se svým mečem. „Ale chápu, že ty se na nic lepšího nezmůžeš.“

„Už mám těch tvých hrubostí plné zuby,“ řekl bledý hněvem Martin. „Umíš bojovat mečem, nebo jenom hubou?“

„Ani nevíš, jak mne vzrušuje bojovat s někým, kdo se třese zlostí, aby mne zabil. Až se dostanu do Třeboně, ukážu tvé katovce, jak to dělá skutečný chlap.“

Martinovi se před očima mihla drobná Johančina tvář lemovaná černými vlasy, její smutné velké oči a nesmělé rty. Věděl, že to, co udělá, není příliš rytířské, ale neviděl jinou možnost, jak ji ochránit.

Jízlivě se ušklíbl a opáčil, že by si měl v tom případě pospíšit, protože on ho předběhl už dávno.

„A můžeš mi povědět v čem?“ povýšeně se nafoukl Ješek z Michalovic a znovu zvedl ruku, aby pokynul svým mužům. Už ho to přestávalo bavit a rozhodl se, že to rychle skoncuje.

„V čem?“ opakoval Martin ze Stvolna a ostražitě si ho měřil. „Tvou Janu jsem měl dávno před tebou. Její panenství jsem dostal já! A jestli v posteli něco umí, tak mou zásluhou!“

Ješek na okamžik strnul, ale pak se ušklíbl a řekl, že podobných lží slyšel v bitvách spoustu a vytahování patřilo vždycky ke zbraním slabochů a zbabělců. Kdo se nedokáže postavit čelem jako rytíř, uráží matky a manželky svých soupeřů.

„Pod levým ňadrem má malou černou pihu,“ dodal výsměšně Martin a připravil si meč. Patami pobídl koně, aby udělal několik kroků do strany. Mezi ním a jeho sokem teď ležela hluboká závěj sněhu.

Ješek sebou trhl, protože to byla pravda. Pak zařval a nepříčetný zlostí se vrhl vpřed. Nedíval se nalevo ani napravo. Jeho kůň vlétl kopyty plnou rychlostí do závěje. Pod sněhem byl ukrytý kámen a o něj kůň klopýtl. Ješek z Michalovic se prudce naklonil vpřed, a jak se snažil udržet rovnováhu, přepadl do strany a nabodl se přímo na Martinův meč. V očích se mu mihl snad poprvé v životě skutečný strach. Věděl, že je konec. Přesto zvedl ruku a pokusil se svého nepřítele mečem ještě zasáhnout. Zbraň mu však vypadla z ruky a on se zřítil na zem. Kolem bylo hrobové ticho.

Martin byl vyčerpáním na hranicích mdloby. Unaveně se rozhlédl a uvědomil si, že je beze zbraně. Jeho meč trčel z Ješkova těla. Sníh pod ním se barvil rudou krví. Stiskl stehny boky koně a rychle vyrazil ke svým.

Rožmberští seděli v sedlech a tupě zírali na místo, kde umíral jejich velitel.

„Je konec," křikl na ně Lothar. „Odejděte v míru!"

Nikdo neprotestoval. Dva rytíři dojeli k tělu mrtvého Ješka, zvedli ho a pak tiše vyrazili zpátky ke svému táboru.

Na bojišti zůstala jen těla zabitých. Dvacet mužů pána z Landštejna jen pět Rožmberských. Zdraví pomohli zraněným do sedel. Vítek z Landštejna měl na čele krvavý šrám a byl zjevně otřesený. Nezmohl se vůbec na odpor, když Křenek uchopil jeho koně za otěže a vedl ho zpátky do Třeboně. Zbylí vojáci klusali tiše za nimi. Jako poslední jel Martin ze Stvolna.

Další vítězství vykoupené vlastní krví a utrpením jiných. To byla celá vojenská sláva. Přesto cítil radost z vítězství, i když ho nedosáhl zrovna rytířskými

prostředky. Ale to ho teď nijak netrápilo. Současně si uvědomil jednu podstatnou věc. Jana z Rožmberka byla od této chvíle vdovou.

35

Po návratu do Třeboně nikdo nejásal tak nadšeně jako po předchozím výpadu, kdy Landštejnští zničili obléhací zařízení Rožmberských. Tenhle boj podle názoru měšťanů jejich věci mnoho nepomohl. Souboj dvou rytířů se jich vlastně netýkal. A protože většina z nich byla kupci, uměli počítat. Město přišlo o dvacet zdatných obránců.

Ovšem mezi místními ženami sklidil Martin obdiv. Když kráčel ještě trochu pobledlý vyčerpáním na mši, utvořily před kostelem špalír a každá se ho pokoušela alespoň rukou dotknout. Mračil se, občas zaklel, ale moc platné mu to nebylo. Co mu říkaly, raději neposlouchal.

Johanka, která kráčela několik kroků za ním, se mračila ještě víc. Třeboňské ženy, které dychtivě obklopovaly jejího Martina, jí připadaly jako zlé harpyje. Některé byly oblečené do drahých šatů a nebyly ani příliš ošklivé. Copak by něčemu takovému dokázal odolat i ctnostnější muž, než byl její milenec? Najednou ucítila, že ji někdo chytil hrubě za předloktí. Popuzeně se ohnala a pak ztuhla úlekem. Vedle ní stál její manžel.

„Šimone… jak… co tady děláš?“ vykoktala neobratně a snažila se vymanit z jeho sevření. Mačkal ji dál, až ji ruka začala brnět.

„Nezdá se, že bys měla radost,“ opáčil se zlomyslným úšklebkem.

„Měl jsem štěstí. Když přivezli do tábora mrtvé tělo pana Ješka, nastal zmatek. Podařilo se mi utéct.“

„Tak tě vítám doma…,“ vykoktala rozpačitě a konečně se jí podařilo vytrhnout. Druhou rukou si začala třít předloktí. Stáli vedle sebe chvíli mlčky. Dav měšťanů obklopující Martina zatím zmizel v kostele.

„Dům nám vydrancovali,“ zabručel. „Slyšel jsem, že teď spíš na hradě.“

„A kam jsem měla jít? Nikdo z měšťanů si katovku nevezme pod střechu.“

„Pod střechu možná ne, ale do postele ano,“ zasmál se hrubě. „Já už pro nás něco najdu. Teď, když nic nemáme, se budeš muset otáčet. Nemysli si, že kvůli tobě budu třít nouzi.“

„Proč kvůli mně?“

„Kdyby tě tenkrát tvůj urozený milenec nebránil, Rožmberští by si užili a nechali nás. Takhle měli vztek, mě zajali a všechno nám vzali. A já musel v jejich táboře od rána do večera dřít. Máš mně hodně co splácet!“

„Pracovat umím, to víš sám. Ale děvku ze mě dělat nebudeš!“

„Stejně už jsi. Když mi za tebe zaplatil hejtman, nevadilo ti to a šla jsi ráda. Zvykej si, že peníze a ohon mají i jiní. A já peníze potřebuji.“

„Takže ty mě teď budeš po městě prodávat? Jako kus kýty? Nebo jak si to představuješ?“ rozčilovala se.

„Budeme spát u jircháře Matesa u Hradecké brány. Je vdovec, takže mu do toho nebude nikdo mluvit. Nechá nás u sebe, dá nám najíst a ty na něho budeš hodná. Říkal, že mu to bude stačit jednou nebo dvakrát týdně,“ pokračoval kat a ušklíbl se, aby vyjádřil opovržení nad

tím, jaký je jirchář chcípák. „To není pro začátek špatné živobytí.“

Johanka se otočila ke svému manželovi zády a chtěla utéct do bezpečí kostela. Ale chytil ji za ramena a přitáhl zpátky.

„Ještě něco, Johano. Dva týdny jsem byl v zajetí a bez ženské. Mám na to nárok.“

Chtěla protestovat, ale vůbec se s ní nebavil. Popadl ji a táhl k nedaleké rychtě. Prošel vjezdem a pokračoval do dvora. Vzadu u stáje byla do strany nachýlená kolna. V ní měl složené své katovské nářadí, aby byl rychtářovi kdykoli po ruce. Otevřel dveře a Johanku hodil dovnitř. O něco zakopla a upadla na záda. Přivřel dveře a bleskurychle si stáhl nohavice. Klekl si mezi její nohy, zvedl jí suknici a bezohledně se uspokojil. Johanka naříkala bolestí a ponížením.

„Tak,“ řekl spokojeně. „Teď půjdeme na mši a pak si to zopakujeme.“

Martin došel v houfu třeboňských žen až k oltáři. Teprve když se rozešly do lavic, ohlédl se a začal hledat Johanku. Ale nikde ji neviděl. Trochu ho to překvapilo. Pak ho napadlo, že možná trucuje. Jenže copak mohl za ten zájem o něj?

Teprve když mše skončila a mířil ven, všiml si jí. Zdála se mu nějaká divná. Byla bledá, opírala se o sloup pod tribunou a dívala se k zemi. I když o něm musela vědět, ani na něho nepohlédla. Usmál se a zamířil k ní, aby jí vysvětlil, že nemá důvod žárlit. Tu si všiml jejího muže, který stál krok za ní a spokojeně si něco vykládal se svým sousedem. Zarazil se a rychle uvažoval, co má

dělat. Pak si ale řekl, že hejtmanem ve městě je on a může si tedy dovolit i to, co by poddaní nesměli.

Došel k Johance, natáhl ruku a optal se, kde se zdržela. Požádal ji, aby ho doprovodila do hradu. Zůstala stát se sklopenýma očima a ani se nepohnula. Zato kat Šimon rychle skončil svůj rozhovor a obrátil se na Martina.

„Vrátil jsem se," řekl. V jeho hlase bylo poznat všechno. Podlézavá hamižnost, pánovitá hrubost i zlomyslný výsměch. „Pokud máte ještě o Johanu zájem, nějak se dohodneme."

„Jistě, mám o ni zájem," přikývl chladně Martin. Uchopil ji za ruku, a aniž cokoli dodal, odváděl ji z kostela.

„Hej, takhle by to ale nešlo," křikl kat, a protože se na něho několik věřících káravě ohlédlo, ztišil hlas, dohnal Martina a spolu s ním vysel na rynek. Teprve tam pokračoval: „Večer vám ji přivedu. Cena je stejná jako minule. Ale teď ji chci já. Jste chlap, a tak jistě pochopíte, že…"

Martin se zastavil, otočil se a tasil meč. Třásl se zlostí.

„Ještě slovo a tady na místě tě zabiju. Přísahám, že to udělám!"

Kat Šimon otevřel ústa, ale byl příliš zkušený, aby poznal, že hejtman si nedělá legraci. Ústa proto zase rychle zavřel. Vypadal jako ryba, která na suchu lapá po vzduchu. Teprve když Martin s Johankou kus poodešli, křikl za nimi: „Ale do večera ať jsi zpátky, ty couro!"

„Raději zabij mě, Martine," naříkala tiše Johanka. „I kdybych měla přijít o duši a po smrti se škvařit v pekle, nemůže po mně Bůh chtít, abych zachovávala věrnost

svému manželovi. A nemůže po mně ani chtít, abych se k němu vrátila.“

„Zůstaneš u mě,“ přikývl Martin a konejšivě ji pohladil po zádech.

Následujícího dne před obědem ho vyhledal třeboňský kat Šimon. Tentokrát se ani nesnažil chovat uctivě. „Kvůli vám jsem musel spát na ulici. A nemám co do huby. Doufám, že alespoň zaplatíte, co mi dlužíte. Tři stříbrňáky jako…“

„Tvá žena mi všechno pověděla. Jak ses k ní včera hanebně zachoval,“ zarazil ho přísně Martin.

„Hanebně?“ ušklíbl se kat. „To, co jsem si vzal, mi náleží. Neudělal jsem nic proti právu božímu ani lidskému. Já ne! Ale vy jste cizoložník a unesl jste mi manželku. Pokud mi nezaplatíte, budu vás žalovat u rychtáře. Já vím, co je mé právo!“

„Zmiz!“ zařval Martin nepříčetný zlostí. Jeho vztek byl o to silnější, že třeboňský kat měl z hlediska zákona pravdu. Jenže kde pak byla křesťanská láska? Trochu se uklidnil a ptal se sám sebe, zda by ve stejné situaci pomohl jiné ženě, pokud by nebyla jeho milenkou. Samozřejmě věděl hned, že by to nechal být. Tak jako Johanka žila spousta žen. Měly ale na rozdíl od ní smůlu, že neměly nikoho, kdo by se za ně postavil.

Manžel měl právo, aby mu manželka byla po vůli, kdykoli se mu zachtělo. A měl také právo trestat ji. Pokud manžel zabil svou ženu, kterou přistihl při nevěře, neměl být podle zemských zvyklostí potrestán. I to patřilo k jeho právům. Pokud by si však žena stěžovala, že má záletného muže, všichni by se jí vysmáli. Muž měl na nevěru nárok. Přesně, jak to učila církev. Muž byl podle teologů moudřejší a dokázal se vypořádat i se

svými neřestmi tak, aby ho Bůh nemusel zatratit. Nebyl tedy důvod, aby ho světské právo trestalo. Žena, vzešlá od pramáti Evy, která se dopustila prvotního hříchu, byla stvoření slabé a hloupé. Pokud by hřešila žena, bylo nutno tvrdě ji potrestat, neboť jedině tak se dala vrátit na cestu ke spasení.

Martin si zlostně odplivl na zem. Věděl, že tímhle rozhovorem to neskončilo a že nastanou potíže. Ale byl rozhodnutý bojovat za svou Johanku, jak jen to půjde.

Odpoledne vzkázal třeboňský rychtář Martinovi ze Stvolna, že s ním musí úředně hovořit, aby ho navštívil na rychtě. Jak předpokládal, šlo o stížnost kata Šimona.

Rychtář Řehoř ho přivítal přátelsky a skoro se omlouval, že s ním musí hovořit úředně o věci tak nepříjemné, jako je nařčení z cizoložství. Dodal, že ve městě se jen těžko najdou muž či žena, kteří by se něčeho takového už někdy nedopustili, a proto má pro slabosti druhých pochopení. Ale co naplat, zastupuje tady milostivého pána z Landštejna a musí tedy zjednat pořádek.

Martin se na rozhovor připravil. Rovněž přátelsky vysvětlil, že paní Johana přišla o všechno a nemá kde bydlet. Bylo by pro ni nebezpečné, aby se vrátila do domku před hradbami. Ostatně to, že Rožmberští zajali jejího manžela, svědčí výmluvně, co by se mohlo stát. Ubytoval ji tedy na hradě. A protože je známo, že se vyzná v lécích, pomáhala ho léčit, a když ležel v horečkách, seděla u jeho lůžka a měnila mu obklady. Pokud má rychtář svědka, že došlo k hříšnému styku, ať ho přivede, protože on, hejtman oddílů pána z Landštejna, musí takové křivé obvinění rezolutně odmítnout. A protože se dosud necítí zcela zdráv, je

logické, že přijal Johanu do služeb, aby byla kdykoli k dispozici.

Rychtář pečlivě poslouchal, pak pokrčil rozpačitě rameny a řekl, že jemu je samozřejmě tohle všechno jasné, ale stejně musí trvat na tom, aby se Johana vrátila ke svému manželovi.

„Já jí v tom nebráním," odpověděl Martin. „Ale na druhou stranu, podle čeledního řádu pána z Landštejna musí být každý jeho poddaný vrchnosti po ruce, zvláště pokud hrozí nebezpečí. A to je tento případ."

Rychtář o čeledním řádu pro panství Viléma z Landštejna nikdy neslyšel. Ani nemohl, protože si ho Martin vymyslel. Chvíli uvažoval a nakonec řekl, že nevidí, v čem by mohl tuhle složitou věc rozřešit, a že tedy nechá vše na pánovi z Landštejna, až skončí obléhání. Pak ještě s prstem káravě vztyčeným upozornil, že má právo kdykoli zkontrolovat, zda se paní Johana nedopouští hříchu cizoložství. S tím ho v dobrém propustil.

Martin zamířil k Hradecké bráně. Blížil se večer a všude byl klid. Z oken měšťanských domů voněla jídla, která ženy připravovaly v kuchyních k večeři. Spíše ze zvyku šel zkontrolovat stráže. Byl už na dohled hradeb, když zaslechl bolestivý výkřik a vzápětí řinčení zbraní. Tasil meč a rozběhl se po zvuku.

Po žebříku rychle vyšplhal na podsebití. Právě včas. Nevelký oddíl Rožmberských se připlížil k hradbám a podnikl neočekávaný útok. Strážný zřejmě usnul a nevšiml si jich včas. Za svou nedbalost zaplatil. Ležel na podlaze a v těle měl vražené kopí. Na ochoze stálo několik rytířů v barvách Jošta z Rožmberka. S nimi bojoval Křenek a dva měšťané, kteří drželi stráž u

nedaleké brány. Po žebříku vylézali na hradby další útočníci. Bez posil byla pramalá šance nepřítele zastavit.

Martin se rozběhl k bojujícím. Vlétl mezi ně prudce jako kámen vržený ze skály. V běhu jednoho Rožmberského zabil a dalšího ramenem srazil z hradeb. Pak zkřížil meč s vysokým černovlasým rytířem, který zřejmě útočníkům velel.

„Rychle, nahoru," křičel zamračený rytíř na vojáky, kteří se tísnili dole v příkopu. Martin věděl, že jde o vteřiny. Pokud by se těm dole podařilo dostat na hradby, bylo by zle. Všiml si ještě, že před rožmberským ležením jsou na koních připravení ostatní rytíři. Čekali jen na to, až se jejich předvoji podaří otevřít bránu. Pak by byl s Třeboní konec.

Martin se rozhodl rychle. Naznačil mečem výpad, a jak předpokládal, rytíř se okamžitě postavil do obranného střehu. Ale nezaútočil. Místo toho se vrhl k cimbuří a vší silou kopl do jednoho ze dvou žebříků, které byly opřené o zeď. Podařilo se mu ho naklonit do strany, a protože po něm lezlo několik mužů, vlastní váhou se překlopil a strhl dolů i druhý žebřík, který stál vedle. Rožmberští se s výkřikem překvapení zřítili do příkopu.

I když to celé trvalo jen chviličku, zamračený rytíř přešel z obranného střehu do útoku. Normálně by nebyl pro Martina problém jeho výpad odrazit. Jenže teď měl meč skloněný špičkou k zemi a ještě stál ve vratké pozici na okraji hradby. Měl na vybranou. Buď jeho výpad odrazit seknutím meče vzhůru, ale pak by riskoval pád do příkopu. Pokud by si nezlomil vaz, padl by do zajetí. Nebo mohl uskočit stranou na ochoz, ale pak se asi nevyhne ostří soupeřova meče. Tahle druhá možnost však dávala více šancí na přežití. Přikrčil se a odrazil.

Naštěstí urostlého rytíře tak překvapil, že do svého úderu nedal mnoho síly a jeho meč ho zranil jen na stehnu.

Martin udělal kotrmelec, a i když se mu okamžitě nohavice zbarvily krví, vyskočil a vrhl se znovu do boje. Na tváři zamračeného rytíře postřehl výraz beznaděje. Jeho vojáci se sice pokoušeli postavit znovu žebříky a vylézt nahoru, ale to už se ze všech stran sbíhali třeboňští obránci. Jeho čtyři druhové, kteří se s ním dostali na podsebití, leželi na zemi v krvi. A třeboňský hejtman byl zřejmě rytíř, jakého bylo v boji skoro nemožné porazit. Zvedl meč do střehu, ale příliš pozdě. Martinův meč zasvištěl vzduchem a skoro mu oddělil hlavu od trupu. Z pahýlu krku vytryskla krev, a jak se jeho tělo řítilo z hradeb, udělala na kamenné hradbě dlouhou červenou šmouhu. Bylo po nebezpečí.

„Kdybych uměl skládat písně jako vy," usmíval se obdivně Křenek, „složím hrdinský epos o vás, urozený pane hejtmane."

„Pro začátek by stačilo, abys mi ovázal ránu a pomohl dolů z hradeb," zarazil ho Martin. I když ho rána bolela, poznal hned, že to není nic vážného, a měl chuť začít se smát. Pak ještě dodal, že jestli to takhle půjde dál, bude za chvíli samá jizva a ten epos si o sobě složí on sám.

„Víš, na co se těším?" řekla mu v noci Johanka. „Až se s tebou budu jednou milovat a ty budeš celý. Bez zranění."

„To se asi načekáš," odpověděl a nedokázal zakrýt ješitnou pýchu.

Objala ho a dlouho líbala. Byla noc a neviděl jí do tváře, ale měl dojem, že v je tom víc než jen touha a láskyplná vášeň. Brzy usnul, stočený v její náruči.

Když se ráno probudil, byla už Johanka vzhůru. Oblečená seděla u krbu a právě přikládala.

„Venku čeká farář Cyprián," řekla stísněně.

„Stalo se něco?"

„Přišel hodně brzo ráno," odpověděla provinile. „Našel mě na lůžku u tebe."

„Přiveď ho," zabručel rozmrzele a posadil se. Sáhl si na stehno. Pod obvazem byla rána suchá, nekrvácela. A ani ho příliš nebolela. „Už mám praxi," říkal si jízlivě. „Čtvrtý šrám během měsíce. To je úctyhodná bilance i na rytíře. Možná jsem měl pravdu, když jsem Křenkovi tvrdil, že nejsem moc chytrý."

„Laudetur Jesus Christus," pozdravil oficiálním hlasem kněz, když vešel. Jeho tvář byla zamračená.

„Až na věky, otče," odpověděl zdvořile a rukou ukázal do křesla, aby se starý kněz posadil.

„Vím o všem, co se tady děje," začal s káravě staženým obočím. „Co Bůh spojil, člověk nerozdělí. Byla má chyba, že jsem zavíral oči před tvými hříchy, když byl kat Šimon v zajetí. Měl jsem zasáhnout už dříve."

„A proti čemu, otče?"

„Johanka je vdaná žena. Studoval jsi teologii, nebudu ti tu tedy dělat kázání. Víš sám dobře, co se stalo."

„Arnošt z Pardubic studoval teologii rovněž," opáčil neuctivě.

„Co sem pleteš Jeho arcibiskupskou Milost?"

„Pokud vím, bývá občas hostem jednoho hampejzu. Velice drahého a krásného."

„V hampejzu ale neobcuje s vdanými ženami," namítl přísně farář Cyprian. „Ale i kdyby, nesoudím teď Jeho arcibiskupskou Milost, ale tebe."

„Zač? Že prolévám krev, abych zachránil životy všech lidí tady v Třeboni? Abych ochránil vás, všechny vdané ženy a jejich děti?"

„Třeboň ochrání Bůh," přerušil ho ostře kněz. „A tvou statečnost ti jednou přičte k dobrému. Doufám, že až ji dá na misku vah, převáží sumu tvých hříchů. A proto jsem tady, aby tvé hříchy nebyly ještě větší. Okamžitě pošleš Johanu zpátky k jejímu manželovi."

„Ne!" řekl klidně Martin a vstal. Dosel k truhlici, na níž měl složené šaty. Rychle si přes sebe přehodil plátěnou suknici a vrátil se k lůžku. Posadil se na kraj a ruce složil do klína. Pak opakoval: „Johanku nedám!"

„V tom případě poneseš následky," upozornil ho přísně kněz. „A nejen před tváří boží. Poneseš je hned."

„Až mne bude chtít pan Vilém z Landštejna potrestat, ať to udělá."

„Je to moudrý muž a jistě se trestu za své hříchy dočkáš. Ale ještě dříve tě potrestá církev. Pokud nebude do oběda Johanka u svého zákonitého manžela a pokud s tebou bude nadále cizoložit, uvalím na tebe klatbu!"

„To nemůžete!" vykřikl Martin a vyskočil na nohy. Být vyobcován z řad křesťanů bylo horší než zemřít. I kdyby Třeboňským hrozila smrt a vydrancování celého města, vyženou ho ze svého středu. Rožmberských se budou lidé bát méně než člověka prokletého církví.

„Co mohu či nemohu, o tom rozhoduje Bůh a mé svědomí. Mysli na ty nebohé ve městě a zachovej se jako rytíř. Zákon musí ctít každý. I když můžeš mít pocit, že Johanka trpí, nemůžeš nikdy vědět, zda v tom není záměr

našeho Pána. Mučednictví je nespolehlivější cesta ke spáse. Bůh tě provázej, synu," řekl konejšivě. Pak mu požehnal a odešel.

Martin se rychle oblékl do zbroje a vyběhl z ložnice. Johanku ale nenašel. Později se dozvěděl, že jeho rozhovor s farářem Cyprianem slyšela, protože zůstala za dveřmi. Proto se sebrala a sama se vrátila ke svému manželu Šimonovi.

36

Den po oslavách narození Páně se v rožmberském táboře před třeboňskými hradbami objevil Jošt z Rožmberka s početnou vojenskou družinou. Martin ze Stvolna odhadoval, že přivedl nejméně dvě stovky bojovníků.

„Bystřice už asi padla,"řekl chmurně Vítek z Landštejna. „Kdybych nezklamal, nemuselo to tak dopadnout." Od toho nešťastného boje jako by se stáhl do sebe. Celé dny seděl mlčky u okna a díval se na zasněžené pláně kolem hradu. Nikdo mu nic nevyčítal, ale přesto cítil kradmé pohledy svých vojáků. Jeho vinou skoro polovina z nich padla. Jenže co měl dělat? Plnil jen otcovo přání. Kdyby tak mohl vrátit čas!

„Nemyslím," vrtěl hlavou Martin. „Spíše se dozvěděl, že jeho zeť padl. Třeboň je pro vývoj války důležitější než bystřičky hrad."

„Mou vinou je tady teď o polovinu méně vojáků," naříkal chlapec. Padlé sice převezli do kostela, ale pohřbít je nemohli, protože zmrzlá zem byla tvrdá jako kámen.

„Nezkušenost není vina. Oni také přišli o několik vojáků, ale hlavně o Ješka z Michalovic. To je pro Rožmberské veliká ztráta. Jošt není zdaleka tak dobrý velitel, jako byl on. I když má mnohem více mužů, nemyslím, že by si dokázal s obléháním poradit. Navíc je pořádná zima. To se jeho vojákům nebude líbit. Dlouho je v ležení neudrží.“

„Urozený pane hejtmane,“ ozval se zadýchaný purkrabí Aubert, který vrazil dovnitř a ukláněl se před ním. „Před hradbami je posel. Pan Jošt z Rožmberka by chtěl s vámi jednat.“

„Měl by jednat se mnou. Já jsem syn Viléma z Landštejna,“ rozzlobil se mladý Vítek. Purkrabí pokrčil rameny, a i když se mu do toho příliš nechtělo, neobratně ze sebe soukal, že posel výslovně řekl, že jeho pán nechce hovořit s mladým pánem z Landštejna, ale s hejtmanem, který tak statečně Třeboň hájí.

„Pokud nebude jednat se mnou, nebude jednat s nikým,“ vyhrkl okamžitě Vítek z Landštejna a posadil se zpátky na své místo u okna. Zadíval se ven a do očí se mu draly slzy. Ničeho v boji nedosáhl a ještě se mu Rožmberští vysmívají.

„Mám mu to vyřídit?“ obrátil se purkrabí Aubert nerozhodně na Martina.

„Řeknu ti to za chvíli. Nech nás teď na chvíli samotné.“ Pak purkrabího vykázal z komnaty ven.

„Jestli mě chceš přemlouvat, je to zbytečné,“ procedil Vítek z Landštejna plačtivě mezi rty. „Můj rod tu vládne a nikdo jiný nemá právo o Třeboni jednat.“

„Já si také nemyslím, že by se mnou pan Jošt chtěl jednat o Třeboni,“ opáčil konejšivě Martin a posadil se proti chlapci.

„Myslíš, že jsem hlupák? Snad mi nechceš namluvit, že si budete povídat o tvých úspěších u žen? Slyšel jsem, jak se tu chováš. Děláš tím hanbu i mému otci. Až to tady skončí, spočítá ti to!“

„Nesmíte dát na všechno, co slyšíte. A kromě toho, mám tady velet a ne vést měšťany ke křesťanským ctnostem. Voják a kněz, to nejde dobře dohromady. Joštovi z Rožmberka je to jistě také jedno. Chce se mnou mluvit kvůli něčemu mnohem důležitějšímu. Řekl bych, že chce zjistit, za jakých podmínek jsem ochotný se vzdát. Nebo ještě lépe, za jakých podmínek jsem ochotný vás zradit a přejít do jeho tábora.“

„A to říkáš tak klidně?“ vyskočil Vítek z Landštejna a položil ruku na jílec svého meče. „Tím spíše s ním nesmíš hovořit!“

„Ale to by byla hrubá chyba! Je vždycky užitečné promluvit si s nepřítelem, pokud to jde. V řeči dokáže člověk prozradit mnohem víc, než byste řekl, mladý pane. Stačí se umět dívat a poslouchat. A samozřejmě vést hovor tak, abyste co nejméně řekl a co nejvíce se dozvěděl.“

Chlapec se tvářil trochu nejistě. Tohle na něj bylo příliš složité. Vůbec tomu nerozuměl, ale co bylo hlavní, nelíbilo se mu to. Stále si říkal, že nesmí věřit nikomu, i kdyby se tvářil jako věrný spojenec. Martin už udělal pro jeho otce hodně, ale to ještě neznamenalo, že mu musí ve všem věřit. Zradit může přece každý.

„Povím vám to jinak,“ pokračoval Martin pomalu, aby mu chlapec rozuměl. „Dokud budu s Joštem jednat, nepředpokládám, že by zaútočil. Čím více času získáme, tím lépe pro nás. Mají proti nám mnohonásobnou přesilu.

Pro nás hraje jen to, že je zima. Věřte mi, já vím, co dělám. A nezradím vás. Mé slovo rytíře.“

Vítek z Landštejna se upřeně zahleděl do Martinova obličeje. Jeho oči mu připomněly otcovy. Byly stejně chytré a jejich pohled neuhnul ani o píď. Jak obtížné bylo velet. Nezáviděl otci odpovědnost, kterou musel nést. Nakonec s povzdechem přikývl a řekl, že souhlasí, aby se jeho jménem Martin ze Stvolna setkal s panem Joštem. Ovšem pod podmínkou, že při jednání bude rozvinutá červená zástava s landštejnskou stříbrnou růží.

Praporec s landštejnským erbem nesl na jednání Křenek. Když vyšli z třeboňské brány, pobaveně Martinovi připomněl, že mu před časem vyprávěl o Francii, kde má velitel právo beze ztráty cti se vzdát, pokud mu do čtyřiceti dnů nepošle jeho pán pomoc. A pokud dobře počítá, dnes je to přesně čtyřicet dnů, co Třeboň hájí.

„To ale platí ve Francii. Ale ani tam bych se nevzdal. Říkal jsem, že velitel se vzdát může. Nikde ale není řečeno, že se vzdát musí.“

„Pravda, pravda,“ přikyvoval Křenek a usmíval se. „Navíc máte zatím jen čtyři zranění. Co to je, že?“

„No právě. Rád bych jejich počet zaokrouhlil.“

„Na pět?“

„Raději na deset. Na slovo deset se v písních lépe rýmuje,“ vysvětloval v dobrém rozmaru Martin.

„Že by se na deset rýmovalo lépe?“ oponoval Křenek. „Na pět je to snadnější. Poslouchejte – Kdo přežije zranění pět, ten si může píseň zapět.“

„No to je nádhera.“ Chvíli přemýšlel, jaký verš by se hodil na slovo deset, ale nic ho nenapadlo. Proto zabručel, že teď nemá na takovéhle hlouposti čas, ale až

se vrátí, vysype z rukávu deset veršů. A všechny budou lepší než ten Křenkův, protože pět je pro píseň to nejhloupější slovo, jaké si člověk může vymyslet.

Pomalu se blížili ke stanu, který byl postavený na pláni v polovině cesty mezi Třeboní a nepřátelským ležením. Před stanem stáli v družném rozhovoru farář Cyprián a Joštův zpovědník Eusebius, opat vyšebrodského kláštera. Církev se zaručila za bezpečnost obou jednajících stran. Napravo od nich stál rytíř se zástavou pána z Rožmberka. K němu se přidal Křenek. Do stanu vstoupil Martin ze Stvolna sám.

Jost z Rožmberka byl silný muž na prahu stáří. Měl lysou hlavou, jen kolem uší mu zbylo pár prošedivělých vlasů. Na sobě měl stříbrem a zlatem cizelovanou zbroj a přes ni nádherný brokátový plášť, na němž byly zlatem vyšité pětilisté růže. Seděl na dřevěné stolici a v ruce držel stříbrný pohár s horkým vínem. Za ním stál jeho panoš a nudil se.

Když Martin vstoupil, pokynul mu velmož, aby se posadil proti němu na sedátko, kryté vlčí kožešinou. Jeho panoš nalil červené víno vonící kořením do podobného stříbrného poháru a podal mu ho.

„Tak ty jsi ten neohrožený rytíř?“ řekl příjemným kultivovaným hlasem pan Jošt. „Pověz mi, jak se mohl dostat takový schopný válečník do služeb pána z Landštejna?“

„Jsou dvě možnosti,“ usmál se Martin ze Stvolna společensky. „Buď to byla boží vůle, anebo mi nabídl nejvíce.“

„Inu, boží vůli neovlivním. Na to je i Rožmberk krátký,“ odpověděl pobaveně Jošt. „Ale co se týká toho druhého, s tím by se dalo něco udělat.“

„Problém je v tom, že jsem rytíř a Vilémovi z Landštejna jsem složil slib věrnosti.“

„Ani rytíř Lancelot nedodržel svůj slib, který dal králi Artušovi.“

„Jenže ten slib neporušil pro peníze, ale kvůli ženě, což snad rytíř za určitých okolností může.“

„Jistě,“ souhlasil Jošt z Rožmberka. „Má dcera Jana mi s obdivem vyprávěla, že jsi schopný rytíř. Nevěřil jsem jí a byla to chyba.“

Martin nedal najevo překvapení. Rychle uvažoval, co může vědět o jejich vztahu. Správně by ho měl Jošt asi zabít, pokud by se jako otec dozvěděl, že jeho dceru připravil o panenství. Jenže jakmile Janu provdal, povinnost chránit její čest přecházela na manžela. A toho Martin zabil v souboji.

„Netuším, jak na to přišla,“ odpověděl s předstíranou nedůvěrou. „Potkali jsme se náhodou, když navštívila v přestrojení pár lekcí na univerzitě.“

„Ano, má dcera se někdy chová, jako by ani nebyla z rožmberské krve. Ale zpátky k naší záležitosti. Já chci Třeboň. Dříve nebo později se stejně za hradby dostanu. Mám mnohem více vojáků, ale nejde mi o to, abych zabíjel. Ušetřím obyvatele a ty dostaneš tři sta kop grošů.“

„Byl jsem zraněný čtyřikrát,“ opáčil Martin a napil se. Víno bylo vynikající a v mrazivém dni výtečně hřálo.

Jošt z Rožmberka se rozesmál. „Tak dobrá, za každé zranění sto kop.“

„A co Vítek z Landštejna?“

„Stane se mým hostem. Pokud to uklidní tvé svědomí, slibuji na svou čest, že se mu nic nestane, pokud se bude jeho otec chovat rozumně.“

„A pokud nebude?“

„Pak bychom měli oba udělat totéž, co Pilát Pontský, když potvrdil rozsudek farizejů nad Ježíšem Kristem.“

„Ještě něco?“ optal se Martin klidně, jako by vedl obchodní jednání. Dopil číši, a když mu ji chtěl panoš dolít, přikryl ji dlaní a zavrtěl hlavou na znamení, že mu to stačilo.

„Vidím, že nemáš rád zbytečné řeči,“ přikývl spokojeně Jošt. „Znamená to, že se dohodneme?“

„Zítra vám v tutéž dobu odpovím,“ opáčil Martin a vstal. Kývl na pozdrav a vyšel ze stanu.

Večer se sám toulal ulicemi Třeboně. Netrápily ho pochybnosti, protože na nabídku pána z Rožmberka nemínil přistoupit za žádných okolností. V životě už dokázal vydělat mnohem více peněz, a i když obchodování s falešnými relikviemi také nebylo z nejpočestnějších, zradu považoval za něco tak podlého, že by raději zemřel, než by otevřel třeboňské brány. Těch několik stovek grošů mu nestálo za to, aby si přestal vážit sám sebe. Chodil zamlkle ulicemi z jiného důvodu. Od chvíle, kdy mu farář Cyprián vyhrožoval klatbou, Johanku neviděl. Určitě se mu vyhýbala. Nevěděl proč, ale zrovna teď zoufale zatoužil setkat se s ní alespoň na chvíli. Nebylo přeci možné, aby v Třeboni zmizela beze stopy. Jednou dokonce chytil za ramena zahalenou dívku, která v šeru vypadala jako černovlasá katova manželka. Ale zmýlil se a dlouho se pak vyděšené dívce omlouval. Nakonec to vzdal. Spát šel až pozdě v noci a mimořádně rozmrzelý. V noci ho pronásledovaly divné sny. Ráno si je sice skoro nepamatoval, věděl jen, že v nich viděl Johanku, jíž manžel trápí v mučírně. Měl z toho všeho

ošklivý pocit. Na mladého Vítka se utrhl, když se ho ptal, jak pokračuje jeho jednání s pánem z Rožmberka. Vynadal dvěma vojákům, kteří přišli pozdě na ranní cvičení, které se odbývalo spolu s měšťany na hradním nádvoří. Snídaně mu nechutnala, a když prošel Hradeckou bránou v doprovodu Křenka, který nesl zástavu pánů z Landštejna, mihlo se mu hlavou, proč by měl vlastně Třeboňské chránit, když mu ani nedovolí, aby se potkal s Johankou. Kdyby Jošta pustil do města, dostane peněz tolik, že by si mohl koupit malou tvrz. A jistě by Johanku od pána z Rožmberka dostal nádavkem.

Odplivl si a rychle si opakoval slova abatyše z pařížského kláštera svaté Voršily. Jmenovala se také Johanna a svým způsobem ho milovala. Jednou, když v noci hovořili o životě, mu vysvětlovala, že láska je příliš čistá na to, aby si ji člověk mohl koupit za peníze. Kdyby měl Johanku získat za cenu zrady, už nikdy by to nebylo tak krásné jako předtím.

Jakmile vstoupil do Joštova stanu, všiml si, že kromě panoše s konvicí vína stojí v rohu ještě jakýsi mnich v hábitu. Hlavu měl z větší části zahalenou v kutně. Ale protože měl na sobě oděv cisterciáckých mnichů, nepřemýšlel o tom, neboť pán z Rožmberka často a rád používal služeb řádových bratrů z kláštera ve Vyšším Brodě.

„Inu, jak jsi se rozhodl?“ optal se Jošt.

„Nepovažoval jsem za zdvořilé, abych nepřišel,“ řekl Martin. „I když musím vaši nabídku odmítnout.“

„Pověsti o tobě nelhaly,“ přikývl klidně velmož. Netvářil se vůbec naštvaně, spíše skoro přátelsky. Vstal, a když chtěl Martin udělat totéž, gestem ruky ho zarazil. Pak zamířil k východu ze stanu. Jeho páže ho předběhlo a

zvedlo stanový dílec, aby mohl projít. Jošt se však ještě zastavil, zadíval se na Martina a dodal, že pro něho má ještě jednu nabídku. Teprve pak vyšel ven a páže za ním vchod zavřelo. Zůstal ve stanu sám s cizím mnichem.

Mnich udělal několik kroků a pak si stáhl kápi. Před Martinem stála Jana z Rožmberka.

„Jano," vykřikl překvapeně a vyskočil ze stoličky. Chtěl ji obejmout, ale nedovolila mu to.

„Sedni si zpátky a poslouchej," řekla přísně. „Nemáme moc času. Že jsem tady, ví jen můj otec a opat Eusebius. Zabil jsi mi manžela. Jak jsi jen mohl?"

„Je válka. Kdybych to neudělal, zabil by on mě. Tušil něco o nás dvou?"

Neodpověděla. Sedla si na nádherně vyřezávanou stolici, kde před Chvílí seděl její otec. Byla nervózní a nedokázala to skrýt. Pak řekla hořce: „Co ty víš o údělu vdov?"

Martin si v duchu řekl, že něco by přece jen věděl. Zrovna třeba paní Klára, která měla dům na třeboňském rynku, byla vdova. Uměla si ale život zařídit tak, že byla očividně spokojená. A spolu s ní i spousta mužů, kteří ji navštěvovali.

Jeho mlčení přimělo Janu z Rožmberka, aby se rozhovořila. „V našem rodě platí, že vdovy odcházejí do kláštera. Ve Vyšším Brodě je rodinná hrobka. Snad proto tam zavírají vdovy, aby si mohly lépe užívat modliteb nad těly svým mrtvých manželů. Otec rozhodl, že tam pohřbí i mého Ješka. A v jeho blízkosti budu žít já. V klášterní cele, odkud je výhled na malý kousek řeky. Až do smrti neuvidím nic jiného. A za to můžeš ty! Ješek z Michalovic nebyl nejlepší manžel, ale byl můj a díky němu jsem měla právo žít. Tys mi to právo vzal."

„Proto tě sem otec pozval? Abys mi tohle všechno pověděla?“ zamračil se Martin.

Jana z Rožmberka to už nevydržela. Vyskočila, vrhla se mu kolem krku a začala ho vášnivě líbat. „Miláčku, miláčku, já tě strašně chci. Vzpomínáš, jak nám bylo spolu hezky?“

Přikývl a zaplavily ho vzpomínky. V duchu viděl její nahé tělo a cítil něžné doteky dlaní a rtů, cítil hebkost jejího klína. Ale rychle od sebe tu vzpomínku zahnal. Opatrně se vymanil z její náruče.

„Proč jsi tady?“

„Protože otec dovolí, abych se znovu vdala,“ vykřikla šťastně. „Dej mu Třeboň a dostaneš mě. Říkal, že se vyplatí mít na své straně rytíře, jako jsi ty.“

„Jano, jsou dvě věci, s nimiž muž nekupčí. Tou první je láska. A tou druhou je jeho čest.“

„Co to má znamenat?“ opáčila zlostně a oči se jí zúžily do úzkých štěrbin.

„To znamená, že já Třeboň nezradím. Mám tam přátele. Je tam syn Viléma z Landštejna. Jeho otec mi dal důvěru. Muži, kterého ani neznal.“ Chtěl ve výčtu pokračovat, ale raději zmlkl. Stejně nemělo žádnou cenu hovořit o Johance.

„Já myslela, že mě miluješ,“ smlouvala Jana z Rožmberka a rukama rozevřela vršek mnišského hábitu. Pod ním byla nahá. Martina napadlo, že se nabízí jako děvka z posledního hampejzu, a bylo mu jí líto. Jenže věděl, že jí nemůže pomoci. Současně ale věděl, že ho nesmírně láká. Nemohl odtrhnout oči od jejích ňader.

„Jano, třeba nás osud někdy svede dohromady a nebudu kvůli tomu muset zradit. Proč teď dělat něco, za co bychom se později styděli?“

Dupla si zlostně nohou. Byla přece dcera mocného Rožmberka. Zakryla se a posadila se zpátky na stoličku. Ve stanu zavládlo ticho. Pak Martin vstal a uklonil se.

„Promiň. Líbíš se mi a mám tě rád. Chci tě, ale ne za cenu zrady.“

„Jestli odejdeš, už se nikdy neuvidíme,“ opáčila chladně.

„To už j si jednou říkala. Nikdo nemůže vědět, jaké záměry má Bůh. Jestli chceš, věnuj mi někdy modlitbu. Já to dělám každý den.“ Pak se otočil a zamířil k východu ze stanu.

„Počkej,“ vykřikla naléhavě, když už chtěl nadzvednout cíp látky, aby mohl stan opustit. „Zabijí tě!“

Obrátil se a pozorně se na ni zadíval. Vyskočila ze sedátka, doběhla k němu a objala ho. Přitom tiše šeptala, že venku čeká několik otcových vojáků. Pokud by vyšel první anebo sám, okamžitě ho zabijí. Pokud vyjdou spolu a budou se držet za ruce, bude si otec myslet, že se dohodli, a nechá ho odjet. Rozpačitě ho políbila na tvář a řekla, že víc pro něho udělat nemůže. Pak ho uchopila za ruku a vyšla ven.

Šli mlčky a už mezi nimi nepadlo ani slovo. Když Jana pustila jeho ruku, kývl na Křenka a rychle pokračoval po cestě k Hradecké bráně.

Pod nohama mu vrzaly krupičky čerstvého sněhu, který ráno napadl. „Pospíchej,“ procedil tiše mezi zuby.

„Čím dříve budeme v Třeboni, tím lépe.“

Ale nedalo mu to, po několika krocích se otočil a Janě zamával na rozloučenou. Všiml si, že se jí její otec Jošt na něco ptá. Rozběhl se k městu, co mu síly stačily. Pak uslyšel zasvištět šíp. Naštěstí ho minul a probodl mu pouze plášť.

Když byl v bezpečí za hradbami, řekl Křenkovi: „Skoro mě zranili popáté. Ještě že se jim to nepovedlo. Když si představím ty strašné verše, které bys složil, obchází mě hrůza. Kdo přežije zranění pět, ten si může píseň zapět.“

„Jak je možné, že porušili svůj slib?“ vrtěl hlavou purkrabí Aubert, který vše sledoval z hradeb.

„Na to se optej faráře Cypriána,“ odsekl zlostně Martin. „Snad tohle otevřelo oči i těm, kdo mi dosud nevěřili. Na čest Rožmberských spoléhat nemůžeme. A na jejich milosrdenství už vůbec ne. Buď se ubráníme, nebo zemřeme. Není jiná cesta!“ Pak vylezl na hradby a dlouho sledoval, co se bude v nepřátelském táboře dít. Ale Janu z Rožmberka už nezahlédl.

37

Odpoledne po neúspěšném jednání Rožmberští zaútočili. Jošt chtěl především demonstrovat svou sílu. Bylo mu však jasné, že jeden výpad stačit nemůže. Opět začala regulérní válka. Nejprve obránce ostřelovali z luků a kuší, pak se přidaly i dva kamenomety, které tesaři stihli po posledním výpadu opravit. Rožmberští lučištníci vystřelili i několik zápalných šípů, ale na střechách domů ležel sníh a velké nebezpečí z nich nehrozilo. Přesto Martin nařídil, aby vikýře střech domů poblíž hradeb obsadily ženy a hlídaly, kdyby někde vypukl požár.

Po dlouhé přípravě zaútočili rytíři pana Jošta. Podle erbů na pláštích se v jeho táboře sešla pestrá společnost. Byli tu vojáci pánů z Hradce a jejich příbuzných ze Sezimova Ústí a Stráže stejně jako spřízněné rody erbu

růže z Načeradce, Kosové Hory, Bernarde, Maršovic a Řečice. Praporce mužů velešínského pána vidět nebylo. Stejně tak nikde nebyly vidět praporce jiných rodů. Bylo zjevné, že tahle válka je výhradně věcí Rožmberských.

Útok rytířů však příliš nebezpečný nebyl. Padlo jen několik pěšáků, kteří postupovali se svými pány a nesli žebříky. Až na jeden se žádný nepodařilo dopravit těsně k hradbám a postavit. A ten jediný obránci srazili dlouhým bidlem dřív, než na něj vůbec někdo začal šplhat.

„Už to začíná být trochu nuda," zíval provokativně Křenek, když se večer usadil spolu s Martinem a několika landštejnskými vojáky v šenku na rynku. „Jestli to takhle půjde dál, tak tu budeme hnít do jara a pořád budeme těm hlupákům jenom odstrkovat žebříky od hradeb. Copak neumějí něco lepšího?"

„Kdyby nebyl mráz a zem tak tvrdá, mohli by podkopat hradby. To by ses pak asi tolik nesmál," ušklíbl se vysoký voják, který měl místo levého oka zarudlou hlubokou jizvu. „Už jsem něco podobného zažil. Bránili jsme Strakonice. Taky jsme shazovali žebříky a plácali se po zádech, jací jsme pašáci. A pak se najednou zřítila věž, jako by byla z hlíny. Ještě štěstí, že jsem zrovna tehdy neměl stráž. Všichni v ní zahynuli a město padlo."

„V zimě toho Jošt moc nevymyslí," vrtěl hlavou Martin. „Já se mu divím, že nepočkal do jara."

„Byl dlouho mír," filozoficky pronesl Křenek. „Všechny už svrbělo, proto to je."

„Jen aby nesvrbělo tebe," popichoval ho zrzavý Lothar. „Nemyl ses už nejméně týden."

„A mám na to čas?" bránil se Křenek popuzeně. „Mýt se v zimě je nebezpečné. To ti potvrdí každý

vzdělaný lékař. Proč myslíš, že jircháři vtírají do kůží lůj? Aby dlouho vydržely. Pokud se umyješ, setřeš z těla tuhle ochranu. Bude ti zima a ještě můžeš chytnout nějakou nemoc.“

„Navíc budeš zapáchat tak, že nepřítel raději sám uteče,“ rozesmál se Martin. „Jenže takové štěstí asi mít nebudeme. Bojím se něčeho jiného. Když se nepodařilo Joštovi z Rožmberka přimět ke zradě mě, pokusí se získat někoho jiného.“

„Třeba už ve městě nějakého zrádce podplatil.“

„Určitě tu má zvěda,“ mračil se Křenek a nenápadně čichal k rukávci své haleny. „Tehdy, když jsme odjížděli s mladým panem Vítkem, na nás tam v lese muži Ješka z Michalovic čekali. Oni věděli, že tudy pojedeme. A kdo jim to prozradil?“

„Kdybych to věděl, osobně ho rozpárám a pověsím na hradby pro výstrahu,“ přikývl Martin. „Jenže jak to zjistit?“

„Budeme dávat větší pozor,“ bručel Lothar. „Stejně teď nikdo nesmí bez souhlasu vyjít z města před hradby. Proto nehrozí, že by se zrádce mohl s nepřítelem domluvit.“

„Nemáš pravdu,“ namítl Martin. „Se zrádcem to máš stejné jako s nevěrnou manželkou. Tu taky neuhlídáš, i kdybys k ní postavil dva strážné.“

„Tak co máme dělat?“ optal se Lothar, dopil džbánek piva a rukou přivolal šenkýře, aby přinesl ještě jeden.

„Nesmíme se nechat překvapit, to je snadné.“

„Je nás strašně málo. A všichni už jsou utahaní jako dobytek, když se sváží úroda,“ řekl starostlivě Křenek. Dospěl k závěru, že by mohl přece jen riskovat zdraví a

zajít se vykoupat do lázně. Ne kvůli posměškům svých druhů, ale i paní Klára včera v noci něco naznačovala. Ne že by sebou chtěl nechat orat, ženské uměl vždycky odkázat do patřičných mezí, jenže s Klárou to bylo těžké. Byl rytíř a musel umět lásce přinášet oběti.

V šenku klábosili dlouho do noci. U krbu, v němž hořela veliká buková polena, bylo příjemně, zvláště když venku začala sněhová vánice. Většina vojáků se nakonec rozhodla, že přespí ve výčepu na lavicích. Proč by se měli v takovém nečasu trmácet přes město do hradu?

Křenek rychle přeběhl rynek a zmizel v domě paní Kláry. Poslední dobou spával většinou tam.

Martin osaměl. Těsněji se zahalil do pláště a trochu zasmušile se brodil závějemi čerstvého sněhu ke hradu. Za tu chvíli, co seděl v hospodě, ho napadlo skoro ke kolenům. To bylo dobré. Těžko se dal zítra očekávat útok. V hlubokém sněhu rytíři na koních nemohli manévrovat, jak by potřebovali. A jinak bojovat neuměli.

Většina domů byla ponořená ve tmě a lidé spali. Ale na faře ještě ne. Okenice v patře nebyla dovřená a škvírou vycházel nažloutlý pruh světla. Martin měl chuť zajít za farářem Cypriánem a od plic mu povědět, co si myslí o něm a jeho proklamované touze chránit křesťany před hříchem. Jenže věděl, že by to stejně k ničemu nebylo. Nestudoval teologii nadarmo, aby nepochopil, že na církev se spolehnout nikdy a v ničem nedá. Kdyby nebylo Cypriána, možná by stále ještě měl vedle sebe Johanku.

Rukou si otřel tvář, na niž se mu lepily vlhké vločky sněhu. I když chumelilo, zdálo se mu, že není takový mráz jako odpoledne. Vypadalo to, že možná přijde obleva. Teď, během Vánoc! Svět se asi zbláznil, říkal si.

Ale na druhou stranu to vypadá, že Bůh Třeboni přeje. Kdyby opravdu přišla obleva, z města by se stala skoro nedobytná pevnost. Jakmile by se sníh proměnil ve vodu a vsákl by se do okolní bažinaté půdy, mimo zpevněné cesty by neprošla ani kočka, natož rytíř ve zbroji.

Zastavil se a ve vzpomínkách se vrátil k černovlasé Johance. Ale před očima se mu neustále objevovala i tvář Jany z Rožmberka. Dvě ženy, které miloval a ani jednu získat nemohl. Jednu proto, že byla příliš urozená a ovdověla, druhou proto, že byla vdaná a pocházela z katovské rodiny. Napadlo ho, kterou z nich by zvolil, kdyby si mohl vybrat a Bůh jeho přání vyslyšel. Přemýšlel dlouho, ale odpověď stále nedokázal nalézt. Nakonec si řekl, že musí přibrat k uvažování i rozum, protože člověk by se neměl řídit jenom srdcem.

Jana z Rožmberka byla vždycky trochu tajemná a určitě milovala zábavu a život. Nakonec však skončila v klášteře. Svým způsobem i jeho přičiněním, protože jí zabil manžela. Nevěřil však, že to tak zůstane. Otec Jošt pro ni rychle najde jiného ženicha, aby získal nové spojence. Tím manželem mohl být on. Jenže i kdyby se rozhodl zradit, vydržel by s Janou? Byla příliš urozená, příliš chytrá a příliš pánovitá. Možná by ji zkrotil, ale u žen si člověk nikdy nemohl být jistý. Když dospěl ve svých úvahách až sem, odpověď byla jasná. Kdyby byl Bůh tak laskavý a splnil jeho přání, požádal by ho o Johanku. Podobala se jeho zemřelé Bernarde mnohem víc než urozená a sebevědomá Jana z Rožmberka.

Ale protože se i v životě obyčejných smrtelníků občas stávají zázraky, vzápětí Johanku zahlédl. Pomalu kráčela podél zdi domu zahalená do chatrného pláště a v ruce nesla neforemný balík. I když měla přes hlavu

přetaženou kápi, aby na ni nepadal sníh, zmýlit se nemohl. Byla to určitě ona. Rozběhl se k ní.

Když Johanka uslyšela v setmělé ulici hluk, poděšeně se ohlédla. Martina poznala podle erbu na plášti okamžitě. Ale nezdálo se, že by ji to příliš uklidnilo. Pokusila se utéct, ale balík v ruce byl těžký a sníh se jí lepil na nohy jako okovy. Snadno ji dohnal, popadl za ruku a zastavil.

„Proč utíkáš?“ optal se vyčítavě a přitom ji sevřel do náruče. Snažila se bránit, ale moc platné jí to nebylo. Byla drobná a navíc měla pocit, že se vlastně ani bránit nechce.

Martin si ji prohlížel. Byla trochu pobledlá a na tváři měla modřinu. „To ti udělal on?“ optal se výhružně.

„Nech mě,“ rozplakala se. „Farář tě zatratí!“

„Kdyby mne měl zatratit Bůh, asi bych se bál. Ale co udělá farář, to je mi srdečně jedno. Proč ses vrátila ke svému manželovi?“

„Nezdá se ti ta otázka hloupá? Je to můj muž.“

„Je to surovec a vůbec tě nemá rád. A ty to dobře víš.“

„Tohle jsme probírali už mnohokrát,“ povzdechla si unaveně a položila balík na zem. Pak zvedla ruce a objala ho kolem krku. Opatrně ho políbila, jako by se bála, že se spálí. „Martine, já nevím, co mám dělat. Ale jedno vím určitě. Stačí, že trpím já. Alespoň ty si žij po svém.“

„Když se mnou nejsi, trpím ještě víc. To tě nenapadlo?“

„Co zmůžeme sami dva proti celému světu? Možná máš pravdu, že by Bůh dovolil, abych zhřešila proti jeho přikázání a žila s tebou. Ale lidé to nedovolí. A i když je

to možná rouhání, obávám se, že zášť lidí je horší než boží hněv.“

Mlčky ji pohladil po tváři. Nebylo co dodat. Věděl, že to, co říká, je pravda. Sám už jednou něco podobného zažil. S lidskou hloupostí a závistí by si neporadil ani sám císař. Ostatně byla to lidská zášť, co přivedlo Krista na kříž.

„Hodně jsem o nás přemýšlela,“ pokračovala a stulila se do jeho náruče. „Jediná obrana proti lidské zlobě je pokrytectví.“

„Chceš, abychom se stýkali tajně?“

„Lepší tajně než vůbec. A kdyby náhodou můj manžel chtěl, abys za mě zaplatil a já u tebe mohla zůstat celou noc, neodmítni ho. Já se neurazím. Právě naopak!“

„Tak za ním zajdu hned.“

„Dneska ne. Je opilý pod obraz a nebude se s tebou bavit. Už musím jít,“ řekla chvatně, sehnula se a zvedla balík. „Už se na tebe moc těším.“

Martin ji sledoval, dokud nezmizela ve tmě. Pak se otočil a zamířil zpátky do šenku na rynku. I když už bylo zavřeno, vzbudil šenkýře a donutil ho, aby mu donesl ze sklepa veliký džbán vína. Pil, dokud se nesvalil pod stůl.

Místo oblevy však přišly na svatého Silvestra kruté mrazy. Vlhký sníh zmrzl a led jako krunýř svíral celou krajinu. Útoky Rožmberských byly den ode dne nebezpečnější. Na město doléhala únava. Vždyť to trvalo již sedmý týden. Kdyby lidé neměli takový strach, už dávno by se vzdali.

Dva oběšení poslové Viléma z Landštejna, kteří se snažili dostat tajně do města a byli chyceni, hovořili jasnou řečí. Tak to bylo vždycky. Jak bohatí šlechtici

neustále zdůrazňovali, zápasili spolu na život a na smrt. Ve skutečnosti však seděli za zdmi svých pevných hradů a umírali jen jejich poddaní. Takový už byl jejich úděl a patřil k životu křesťanů stejně jako každodenní modlitba k laskavému Bohu, který to vše viděl a řídil.

„Dvě hradební věže u Hradecké brány jsou hodně poničené, spadl kus podsebití a na bráně shořela střecha," stěžoval si Lothar. Z hlavy si sejmul přilbu a rukou si uhlazoval zpocené zrzavé vlasy. „Jestli to takhle půjde dál, za pár dní se Rožmberští dostanou do města. Pan Jošt to ví a útočí pořád tam."

„Je na čase zradit," ušklíbl se Martin.

„Pokud byste to myslel vážně, měl jste to udělat už dávno, urozený pane hejtmane. Teď už to nemá cenu, protože Jošt z Rožmberka se do Třeboně dostane i tak. Asi by o vaši zradu ani nestál."

„Ale stál. Čím dříve to tady skončí, tím dříve může zaútočit na Landštejn. O ten mu jde především. Jenže nemůže, dokud nebude mít Třeboň ve svých rukách. A že má někde ve městě svého špeha, je jasné. Musíme toho využít."

„Jenže jak by se to dalo udělat? Vždyť vůbec netušíme, kdo to je."

„To je pravda. Ale v tuhle chvíli by stačilo, aby mu donesl falešnou zprávu. Město budeme stejně muset Rožmberským dříve nebo později vydat. Stáhneme se do hradu a budeme se dál bránit. Ale šlo by to udělat tak, aby měli co nejvíce ztrát a my získali ještě trochu času."

„Proti vám bych nechtěl bojovat. Jste jako jezevec v noře. Ten taky kouše a kouše, a když už to dál nejde, couvne o malý kousek a kouše dál," pousmál se Lothar. „Jak to chcete udělat?"

„Nejdřív se půjdu podívat po městě, jak to s námi opravdu vypadá, protože pustit Rožmberské do Třeboně je až ta poslední možnost.“

„Chvíli se vyspím a pak se vrátím na hradby,“ zívl Lothar, položil se na lavici a skoro hned usnul.

Vítek z Landštejna byl stále zachmuřenější, zvláště od toho dne, kdy Rožmberští chytili posly jeho otce. Pověsili je na svátek svatého Štěpána. Toho dne chodíval doma na Landštejně s ostatními bratry přát otci. Za to pak dostávali dárky, o které se většinou s bratry popral. Tehdy mu to připadalo jako ta nejlepší zábava. Jenže až tady si uvědomil, že dospělí nedělají nic jiného než děti. Nebo psi. Perou se o každou kost, o každou věc, kterou má ten

druhý, i když ji k životu nutně nepotřebují. Rozdíl je jenom ten, že dospělý má více síly než dítě, a proto nadělá více škody. Ale jinak je to úplně stejné. Od narození je člověk povolaný k tomu, aby se pral s druhými. Rozhodl se, že pokud tuhle válku přežije, nechce už v takovém světě žít. Požádá otce, aby mohl vstoupit do kláštera.

Když zahlédl Martina, jak kráčí napříč nádvořím k bráně hradu, křikl z okna, aby chvíli počkal, že seběhne dolů.

„Proč nechceš, abych velel na hradbách, když tam nejsi?“ optal se zamračeně.

„Protože tam jsem skoro pořád,“ odpověděl mu bez většího zájmu.

Tenhle Vilémův syn v sobě vůbec neměl jiskru válečníka. Kdyby byl co k čemu, nebude o to žádat a stoupne si na hradby bez ptaní sám. A když to bude potřeba, začne vydávat rozkazy. Tak se z chlapce rodí velitel, a ne proto, že jeho otec je urozený velmož. I děti těch nejbohatších si musely místo v čele družiny zasloužit. Při hostinách mohli dostat ta nejlepší místa, protože tam o nic nešlo. Ale ve válce by to bylo na pováženou. V boji rytíř buď uměl, nebo zemřel. Chvíli váhal a pak to začal chlapci vysvětlovat.

Mladý Vítek ho pozorně poslouchal. Když Martin skončil, byl bledý a zlostně si kousal rty. Pak přikývl, že už slyšel dost, zdvořile se uklonil a vrátil se do hradu. Usedl na své oblíbené místo u okna, odkud viděl tak dobře na pláň před hradbami. Chvíli pozoroval rožmberský tábor a pak se rozplakal. Nechápal, proč jsou lidé na sebe tak bezohlední a zlí.

38

„Zítra je svátek Tří králů," začal Martin během večeře se svými vojáky v třeboňském hradě. „Co kdybychom si vyšli na koledu?"

„Myslíte poškádlit Rožmberské?" chytil se hned toho nápadu Křenek.

„Můžeme zkusit to samé, co před měsícem. Zaútočíme, zničíme jejich kamenomety a spálíme tábor. Útočí teď každý den a my se jenom bráníme. Ve snu je nenapadne, že bychom si něco takového dovolili," vykládal nadšeně Martin ze Stvolna. Už odpoledne nařídil Lotharovi, aby s několika nejvěrnějšími v noci hlídal, zda se někdo nepokusí tajně opustit město.

„Co vyšlo jednou, nemusí se podařit podruhé," bručel purkrabí Aubert.

„Já jsem také proti," přidal se k němu hned mladý Vítek z Landštejna. „Pokud by se to nepovedlo, je to, jako bychom si na krk navlékli sami oprátku."

„Tu oprátku na krku už stejně máme. Chcete čekat, až Jošt z Rožmberka zatáhne za konec provazu?" postavil se na stranu svého hejtmana Křenek. Většina landštejnských vojáků souhlasně přikyvovala. Už je nebavilo od rána do večera stát na hradbách a čekat, co bude. Jeden rychlý výpad mohl hodně změnit. Ale i kdyby se nepovedl, pořád lepší než se tady nudit. Měli padnout zítra nebo za týden. Moc velký rozdíl v tom neviděli.

Ještě chvíli se dohadovali, jak to udělají. Mladý Vítek i purkrabí Aubert nakonec ustoupili a Martin

přednesl svůj plán. Jen Lothar s Křenkem věděli, že zítra se útočit nebude.

Jakmile skončili, vydal se Martin do města. Pro jeho záměr byla důležitá ještě jedna věc. Aby byla Johanka v bezpečí na hradě. Kata Šimona našel snadno. Seděl v šenku na rynku, kde propíjel peníze, které mu jeho manželka vydělala. Když uviděl Martina, vstal a potácivě mu vyšel vstříc. Od Vánoc si u něho Martin zaplatil už dvě noci s jeho ženou. S ohledem na to, co mezi nimi bylo dříve, požadoval ovšem za Johanku nesrovnatelně více než od jiných zákazníků. A protože mu Martin vždycky bez řečí zaplatil, odpustil mu. Dokonce se mu snažil dávat najevo, že je mu sympatický.

Martin sáhl do váčku a vytáhl tři stříbrňáky, což byla obvyklá cena. Hodil je na stůl a chladně se optal, kde najde Johanku.

„Je doma," vysvětloval trochu těžkopádně kat Šimon a rychle si peníze schoval. „U jircháře Matesa. Víte přece, že tam přespáváme. Když jsme teď žebráci…"

„Chci, aby u mne zůstala až do pozítří," přerušil ho Martin. Kdykoli musel s katem jednat, dělalo se mu z něj špatně. O to víc litoval Johanku. Rychle pokračoval: „Ale za další noc dám jen dva stříbrňáky. I tak je to dost."

Kat Šimon začal protestovat, ale nakonec svolil, neboť od jircháře Matesa nedostával za služby své manželky vůbec nic. Jen tam zadarmo bydlel. Ale když Johanku nabízel i jiným, nikdo z měšťanů se neměl k tomu, aby za noc s manželkou kata zaplatil. Pouze jednou si ji koupil řeznický tovaryš, ale ten mu dal jen třicet měďáků, protože víc neměl. A jednou dostal od landštejnského vojáka stříbrňák. To bylo všechno, co mu vydělala. A v hospodách bylo den ode dne dráže. O cenu

piva by se měl hejtman starat a ne o to, kolik stojí chleba, napadlo ho rozmrzele. Nakonec souhlasil, protože pět stříbrňáků bylo dost, aby s tím vystačil alespoň dva týdny. Ale i tak byla Johanka na nic. Ještě že se o rodinu stará on! Kdyby to nechal na ní, chcípnou hlady.

Johanka byla opravdu v jirchářově domě. Seděla zabalená do pláště v nevelké a studené jizbě za dílnou, kterou s manželem obývala. Když uviděla Martina, vyskočila a běžela mu vstříc. Objala ho a něžně políbila.

„Pojď se mnou," řekl prostě. I když si v životě koupil už mnoho žen, ostatně i jeho milovaná Bernarda byla původně prostitutka, kdykoli si přišel pro Johanku, cítil se trapně. Předchozí noci, které s ní po Vánocích strávil, si hlavně povídali a něžně se mazlili, ale milovali se jen jednou. A to ještě rychle a bez vášně, jako by to byla povinnost.

Stáhl z ramen plášť a přehodil ho přes drobné Johančino tělo. „Venku je pořádný mráz," vysvětloval starostlivě.

„Hrozně tě miluji," řekla, jakoby se styděla. „Kdybych neměla naději, že se občas otevřou tyhle dveře, ty vejdeš a řekneš, abych šla s tebou, umřela bych."

Teprve ráno řekl Martin Johance, že se nemusí vracet k manželovi, protože mu zaplatil až do zítra. Když uviděl štěstí, které se jí mihlo ve tváři, neodolal a vrátil se k ní do lůžka. Po dlouhé době pocítil z milování s ní zase rozkoš. Johanka mu vášnivě vzlykala v náruči. Ještě dříve, než se oblékl, usnula.

„Tak jak?“ dychtivě se optal Lothara, který na něho čekal v hodovní síni. Stál u krbu a hřál si zmrzlé ruce. V noci nezamhouřil oko.

„Nic, urozený pane hejtmane. Nikdo Třeboň neopustil. Dokonce se o to ani nepokusil.“

„Stejně tu ale má pan Jošt špeha. To mi nerozmluvíš.“

„Já vám to nerozmlouvám. Jen jsme nikoho nechytli.“

Ve dveřích se objevil Křenek a pospíchal k nim. Tvářil se tajuplně.

„Máš něco?“ optal se ho s nadějí v hlase Lothar.

„Včera v noci zahlédl jeden měšťan purkrabího Auberta, jak jde na návštěvu k rybáři Petrovi. To je ten, jehož ženu jste nechal pro prostořekost postavit na pranýř.“

„A dál?“ přikývl Martin. Znal už Křenka natolik, aby pochopil, že toho zjistil víc.

„Pak prý strážný viděl Auberta na hradbách. Obešel pár měšťanů a chvíli si s nimi povídal,“ pokračoval Křenek tajuplně.

„To vím,“ přikývl Lothar. „Také jsem ho zahlédl. Ale na hradby chodívá za strážnými kdekdo. Manželky, děti, přátelé. Občas jim přinesou něco k jídlu nebo džbán ohřátého piva, jindy jdou jen proto, aby se strážní nenudili. Anebo ze zvědavosti, co se děje u Rožmberských.“

„A co psi, ti tam také chodí?“ vyhrkl rychle Křenek.

„Jací psi?“ zajíkl se překvapeně Lothar. Chtěl ještě dodat, že na podsebití by po dřevěném žebříku nevylezli, ale mlčel a čekal, co z toho bude.

„Rybář Petr má několik psů," vysvětloval Křenek. „Podle souseda jich měl včera na dvoře pět a ráno byli jen čtyři."

„Co by udělal pes, který by se v noci dostal sám před městské hradby?" pochopil ihned Martin. „Zvláště v takovém mraze? Určitě by začal hledat místo, kam by se schoval. Večer Rožmberští vždycky opékají maso k jídlu. Téměř jistě by se k nim rozběhl. Všichni toulaví psi se tam stahují."

„Jenže to by musel nést dopis. A rybář ani jeho žena psát neumějí," namítl Lothar.

„Ale purkrabí Aubert ano," ztišil hlas Křenek.

„Zapadá to do sebe," souhlasil Martin. „Tak se nám to přece jen povedlo."

„Mám přivést rybáře Petra? Kat Šimon stejně zbytečně zahálí," navrhl Lothar. Ale Martin zavrtěl hlavou. Významně pošeptal: „To bychom se prozradili. Nikomu ani slovo. Odpoledne vyrazíme na koních z města, ale hned se zase vrátíme, jako bychom se něčeho lekli. Stejně na nás budou Rožmberští čekat. Teď ale víme, jak je vlákat do pasti."

„Kdy sklapne, urozený pane hejtmane?"

„Dneska v noci. Nejdřív si chvíli zajezdíme před hradbami na koních, a až se vrátíme, řeknu vám, jak to celé navlékneme."

„Tak purkrabí Aubert zradil?" bručel si tiše pro sebe Lothar, jako by tomu nechtěl věřit. Purkrabí mu byl sympatický.

„Podezírám ho už dlouho," povzdechl si Martin. „Jen málo lidí vědělo o všem, co připravujeme. Jen jsem netušil, jak zprávy Rožmberským posílá."

I když byla rožmberská jízda připravená, nikoho z nevelkého oddílu Třeboňských se jim během jejich krátkého výpadu nepodařilo chytit. Martin ze Stvolna se vřítil do brány a jeho vojáci za ním. „Je to ale smůla," křičel na obránce na hradbách. „Všimli si nás."

Na nádvoří hradu zarazil koně a seskočil. Otěže hodil pacholkovi, který tam čekal. Vyběhl po schodech do věže, políbil Johanku a ujistil ji, že se mu nic nestalo. Pak rychle zamířil za Vítkem z Landštejna. Našel ho sedět v jeho výklenku u okna.

Zdvořile se mu uklonil a pak nasadil starostlivý výraz. Rychle mu pověděl, jak výpad dopadl.

„Měli jsme štěstí, že jsme si Rožmberských včas všimli. Čekali na nás. Věděli, co chystáme. Stejně jako věděli o vás, když jste se chtěl vrátit s oddílem na Landštejn," vysvětloval důrazně. „Jošt z Rožmberka má ve městě zvěda."

„Jak mohou být lidé tak podlí?" vrtěl chlapec hlavou.

„Měl byste si zvyknout na to, že Bůh nevyhnal Adama s Evou z ráje pro své potěšení. Lidé prostě jsou takoví a ani víra to nedokáže změnit. Snad jen občas otupit. Toho špeha najdeme."

„Ale jak? To chcete vyslechnout celé město?"

„Ne, urozený pane. Nechám vyslechnout pár služebníků tady na hradě, protože prsty v tom má určitě někdo z nich. Ale o tom, prosím, nikomu nic neříkejte."

Jak Martin předpokládal, mladý Vítek se skoro ihned vydal za purkrabím Aubertem. Poslední dobou si výtečně rozuměli a byli často spolu. Byl si jistý, že mu o jeho podezření a hlavně o jeho záměru poví. Aby purkrabího co nejvíce vyděsil, odpoledne nařídil, že od

zítřka nesmí nikdo opustit bez jeho souhlasu hrad. Když za ním purkrabí Aubert rozčileně přišel, co to má znamenat, chladně opáčil, že jeho se to týká především a zítra se dozví víc.

S rybářem Petrem se purkrabí Aubert setkal na večerní mši. Aby ho Martin nepoplašil, požádal Johanku, aby purkrabího nespustila z očí. Jak předpokládal, vsunul purkrabí rybářovi do ruky malý balíček a cosi mu naléhavě šeptal. Pak ho nechal být, došel k oltáři, kde zbožně poklekl a modlil se. Jakmile se purkrabí vrátil do hradu, nechal ho Martin zajmout. Udělal to ovšem tajně a věděl

to jen Křenek s Lotharem a ještě dva spolehliví vojáci z landštejnské družiny. Pak se vydal Lothar s Křenkem do rybářova doma. List napsaný rukou purkrabího našli snadno. Rybáře Petra spoutali, odvedli do hradu a rovněž uvěznili. Martin si list spokojeně přečetl, pak ho svinul a nařídil, aby ho po některém z rybářových psů doručili Rožmberským.

Hned potom se vydal do sklepení, kdy drželi spoutaného purkrabího.

„Co si to dovolujete? Ví o tom mladý pán z Landštejna?“ soptil Aubert, jakmile Martin do temné kobky vstoupil.

„Nepospíchej, dozví se to. Tak ty chceš v noci otevřít bránu Rožmberským?“

„To je lež! Kdo mě tak pomluvil?“ rozčiloval se purkrabí, i když byl bledý strachy a hlas se mu trochu třásl.

„Nemám chuť dlouho se vybavovat se zrádcem. Abychom to zkrátili, povím ti jen jedno. U rybáře Petra jsme našli tvůj list. Chceš ještě zapírat?“

Purkrabí Aubert svěsil ramena a zavrtěl hlavou. Do očí se mu draly slzy a třásl se jako v zimnici.

„Řekni mi jen jedno. Proč?“ optal se chladně Martin. „Copak nejsi rytíř?“

Purkrabí Aubert se na chvíli vzchopil. Zlostně začal křičet, že on rytíř je. A právě proto, že je rytíř, nesnese takovou pohanu, jakou mu způsobil Vilém z Landštejna. Místo aby ho nechal bránit město, poslal sem jako hejtmana nějakého Martina ze Stvolna. Nikdo ho neznal a neměl žádné zásluhy. To byl vděk za léta, kdy on, Aubert, pánům z Landštejna věrně sloužil. Ne, nebyl to on, kdo slib věrnosti porušil. Porušil ho Vilém z Landštejna neúctou k němu. Bylo šero. Přesně ta část svítání, kdy už není noc, ale ještě nenastal den. Tenhle čas byl z celé noci pro strážné nejhorší, protože jim měla za pár hodin skončit služba, a proto bylo tak těžké udržet otevřená víčka.

Na ochozech Budějovické brány se krčil hlouček mužů. Všichni měli na sobě zbroj a přes ni natažené plátěné haleny, narychlo obarvené v tmavě hnědé barvě. Další vojáci se ukrývali v oknech okolních domů a zbytek v postranní uličce, kde stály dva povozy se slámou.

„Už jdou,“ šeptal vzrušeně Lothar a ukazoval na pláň před hradbami. V šeru se nejasně míhaly temné postavy. Muži šli pěšky a ukrývali se v dolících u cesty a za holými šlahouny keřů. Dávali si záležet, aby vzbudili co nejméně pozornosti. Všichni na sobě měli bílé pláště, aby nebyli ve sněhu nápadní.

„Jsou jich alespoň dvě desítky," bručel tiše Křenek. „To nebude snadný boj."

„Překvapíme je. Než se rozkoukají, bude po všem," uklidňoval ho Martin. Měl na sobě plášť purkrabího Auberta a na hlavě jeho přilbu. Počkal, až odpluje tmavý mrak, který stínil krajinu kolem. Pak se postavil na ochoz, aby ho Rožmberští venku viděli, a zaskřehotal jako havran. Chvíli počkal a pak zamňoukal. To bylo dohodnuté znamení, o kterém psal purkrabí v listu panu Joštovi, když mu sliboval pustit ho v noci do města. Budějovická brána se nehlídala tak pečlivě jako Hradecká, protože sem to měli Rožmberští mnohem dál a skoro nikdy tímhle směrem neútočili. Byly zde vyšší hradby a kus z nich chránil rybník. I když byl zamrzlý, projít se tady dalo obtížně.

Chvíli se nic nedělo, ale pak se postavy před hradbami zvedly a rozběhly se k bráně. Martin rychle slezl po žebříku, zvedl závoru a otevřel bránu. Pak ještě spustil padací most.

Jakmile se objevili první Rožmberští, ustoupil do stínu, aby mu nebylo vidět do obličeje, a netrpělivě jim kynul, aby si pospíšili. Rukou ukazoval do ulice, kudy vedla nejkratší cesta k Hradecké bráně. Jakmile by tam Rožmberští vyřídili stráže a otevřeli by bránu, pan Jošt měl se všemi rytíři vtrhnout do města. Tenhle plán byl dobrý. Rožmberská armáda by v noci nedokázala nepozorovaně obejít Třeboň a purkrabí Aubert by zase nedokázal otevřít tajně jinou bránu než právě Budějovickou. Hradecká byla střežena mnohem lépe. Vyslat oddíl, který by se proplížil ulicemi a pustil do města hlavní síly Hradeckou bránou, byla jediná možnost. Přitom bez většího rizika.

Jakmile byli všichni Rožmberští uvnitř, mávl Martin rukou a skoro ihned zařinčely řetězy a v bráně se spustila železná mříž, která útočníkům odřízla cestu zpátky. Současně jim začaly na hlavu padat z ochozu věže trámy a kameny a ze všech stran je zasypaly šípy.

„Zrada!“ vykřikl vysoký rytíř, který stál v čele oddílu. Tasil meč a rozběhl se po ulici směrem, který mu před chvílí ukazoval Martin ze Stvolna. To byla jediná možnost úniku. Sotva však udělal pár kroků, cestu mu přehradily dva vozy, které Třeboňští vytlačili z boční ulice. Na povozech byla sláma, která hořela. Z okolních domů se vyřítili další obránci s meči, sudlicemi a kopími a po krátkém boji zbylé Rožmberské zajali. Na ulici leželo patnáct mrtvých, ale jen jeden z nich byl Třeboňský. Zajatých rytířů bylo šest, včetně jejich velitele Aleše Sezimy z Ústí.

„Tak, a ještě poškádlíme pana Jošta,“ oddechoval Martin spokojeně. Na lemu pláště měl krev. Nebyla ale jeho, nýbrž jednoho ze zabitých nepřátel.

„Děláte pokroky, urozený pane hejtmane,“ usmíval se vesele Křenek. „To je první boj, kde vás nikdo nezranil.“

„Aby to nebyl první boj, kde někdo zraní tebe. Jak by se ti líbilo, kdybych ti nakopal do pozadí?“ dobromyslně odpověděl Martin. Pak se rychle přesunul se všemi vojáky k Hradecké bráně. Jeden ze strážných zapálil louč, vylezl na ochoz a začal jí mávat na znamení Rožmberským. Hned pak nechal Martin otevřít bránu.

Vzápětí vyrazila z rožmberského tábora více než stovka rytířů na koních a za nimi utíkali pěšáci. Když už byli skoro u hradeb, nechal Martin vytáhnout padací most

a Hradeckou bránu zase uzavřít. Pak Rožmberské zasypala sprška šípů.

„Zpátky," křičel Jošt z Rožmberka nepříčetný vzteky.

Martin ze Stvolna vylezl na hradbu a volal za odjíždějícími, aby si nechali zajít chuť. Pak nařídil, aby zajaté rytíře přivázali ke kůlům na poničené hradby u Hradecká brány, které Rožmberští ostřelovali nejčastěji. Purkrabího Auberta a rybáře Petra nechal oběsit na trámu, který byl upevněný přímo nad vjezdem Hradecké brány. Vítek z Landštejna ani neprotestoval. Jen se ještě více uzavřel do sebe.

Nakonec se ukázalo, že právě tahle noční epizoda rozhodla o osudu Třeboně. Za tři dny vojsko Jošta z Rožmberka ukončilo obléhání a odtáhlo.

39

„Nemyslím, urozený pane, že to je dobrý nápad," rozmlouval Martin mladému Vítkovi příkaz, aby mu nechal osedlat koně, že chce s malou družinou odjet za otcem na Landštejn. „Nevíme, kde jsou Rožmberští a co mají za lubem. Mohou se vrátit, mohou hlídat cesty kolem. A mohou také obléhat Landštejn," vypočítával mu na prstech všechna nebezpečí. Ale chlapec byl tvrdohlavý jako beran.

„Buď mne vsadíš do kobky a zamkneš, nebo odjedu," odpověděl ostřeji, než měl původně v úmyslu. I když věděl, že jeho otec musí být Martinovi vděčný, jemu se nelíbil. Neměl ho rád, a i když věděl, že to jinak nešlo, nemohl mu odpustit, že dal oběsit purkrabího Auberta. A navíc ho považoval za nebezpečného kacíře, protože mnohé jeho poznámky o církvi nesvědčily pro pevnost hejtmanovy víry. Nakonec si prosadil svou. To bylo naposledy, kdy ho viděli živého. Jeho zohavené tělo objevili až dlouho po skončení války koncem jara v příkopě u cesty, zaházené roštím. Nikdo se nikdy nedozvěděl, zda ho zabili Rožmberští, či zda ho oloupili jeho vlastní vojáci.

Po odjezdu syna pána z Landštejna si Martin nechal zavolat kata Šimona. Přísně mu oznámil, že na předměstí je zase bezpečno, a proto se hned vrátí do svého domu. I se svou manželkou. A protože už není důvod, aby se doprošoval u cizích, bude si opět vydělávat poctivě jako městský kat. Jestli se dozví, že ji třeba jen jednou nutil k prostituci, nechá ho přísně potrestat.

„To znamená, že už o moji manželku nemáte zájem?“ optal se s netajenou záští kat Šimon. Představa, že přijde o bezpracné příjmy, ho pořádně dožrala. Co si ten chlap o sobě vlastně myslí? říkal si pro sebe vztekle.

„Mluvíš, jako bys prodával tele řezníkovi. Před lidmi i před Bohem je to tvá manželka, na to nezapomínej! A tvou povinností je ctít ji a chránit. Ale jsem křesťan. Protože jste přišli o všechno a nemyslím, že by město potřebovalo tvých služeb víc než obvykle, přijmu s tvou ženu do služby, abyste si nějaké peníze vydělali. Od rána do večera bude pomáhat na hradě a vždycky večer se bude vracet domů, jak se na řádnou manželku sluší. Rozumíš?“

„A kolik mi dáte, když ji teď budete mít pro sebe ve dne místo v noci?“ vyhrkl okamžitě kat Šimon.

Martin ho prudce udeřil do tváře. Rudý zlostí křičel: „Tvá žena není děvka, to si už konečně jednou pamatuj! A pokud mi dává to, co ty bys chtěl prodávat, pak z lásky, jestli vůbec víš, co to je!“

Kat Šimon odcházel z třeboňského hradu pořádně zhrzený. Byl přesvědčený, že řeči o lásce vedl Martin ze Stvolna jen proto, že je lakomec. Pěkně si to vymyslel a chudák Šimon aby utřel hubu. Ale tohle mu nedaruje. Ještě neřekl poslední slovo. Chvíli uvažoval a pak zamířil na faru za Cypriánem. To by tak hrálo! Kde jinde by měl mít křesťan zastání, když ne v kostele?

Ale brzy pochopil, že chudák se nedovolá svých práv ani ve stánku božím.

Farář Cyprián si to nechtěl u Martina rozházet jen kvůli katovi a jeho pelešivé manželce. Bylo mu jasné, že teď bude třeboňský hejtman v milosti u Viléma z Landštejna, neboť zachránil město před obrovskou

přesilou. Navíc on sám měl vroubek ještě z doby, kdy Martin vyjednával pod jeho církevní ochranou s Joštem z Rožmberka. Chtěl ho zahladit, aby to nevypadalo, že zradil zájmy svého pána stejně jako purkrabí Aubert. Proto nařídil katu Šimonovi pokání a v nemilosti ho propustil. Ten však neodešel k oltáři, aby se modlil, ale zamířil do nejbližší hospody, protože se potřeboval napít.

Život v Třeboni se pomalu uklidňoval. Jako první nechal Martin opravit poškozené hradby. Jinak se ale choval, jako by město bylo stále obležené nepřítelem.

„To, že pan Jošt odtáhl, neznamená, že Vilém z Landštejna tuhle válku vyhrál," vysvětloval v hospodě trpělivě měšťanům. „A klidně se může stát, že se jednou probudíte a Rožmberští budou zase v plné zbroji před hradbami."

Soukeník Oldřich na jeho varování nedbal a vyrazil s povozem do Veselí, ale po cestě ho přepadli cizí vojáci, ani nevěděl, čí byli. Měl štěstí, že si alespoň zachránil holý život. V Budějovicích zase zabavili zboží dvěma třeboňským kupcům, prý pro nějaké nevyjasněné spory o clo. I když byly Budějovice královské město, bylo jasné, že Budějovičtí pomáhají svému mocnému sousedu Joštovi. Špatné zprávy přicházely i z jiných míst, patřících pánovi z Landštejna a jeho spojencům. Bystřice padla, Chlum byl zcela vydrancovaný a spálený a koncem ledna oblehli Rožmberští Landštejn.

Situace se změnila až počátkem února. Den po Hromnicích procházel kolem Třeboně jakýsi vandrovní tovaryš a ten tvrdil, že od Prahy táhne do jižních Čech veliké vojsko s královskými zástavami. O dva dny později potvrdil tuhle zprávu i cisterciácký mnich, který

přinesl list od samotného arcibiskupa. Arnošt z Pardubic v něm vyzýval všechny k míru a jménem božím prosil, aby křesťané zapomněli na hněv ve svém srdci. Farář Cyprián ho přečetl na nejbližší mši.

„Znamená to, že bude konec války?“ optala se Johanka, když se odpoledne tajně vkradla do ložnice ve věži. I když si Martin mohl zabrat honosně zařízenou komnatu po purkrabím, nechal si svou původní ve věži. Byla zařízená velice skromně, ale měl tu klid a hlavně, mohl se v ní nepozorovaně scházet s katovou ženou.

„Je to možné. Král Karel do jižních Čech určitě netáhne proto, aby podpořil Jošta z Rožmberka. A proti králi si ani Rožmberští netroufnou bojovat. Alespoň ne dlouho. Jen tolik, aby neztratili čest. Ale určitě se rychle dohodnou na smíru.“

„To je škoda,“ povzdechla si Johanka.

„Ty bys chtěla válku?“

„Já chci tebe. Jestliže bude mír, odejdeš.“

Martin se zarazil. Takhle o celé věci dosud nepřemýšlel. Pak si přitáhl Johanku blíž a začal ji líbat. Přitom šeptal, že ji má moc rád a nikdy ji neopustí. Takové sliby dávali zamilovaní často a rádi. Ale Martin i Johanka věděli, že na křídlech vášně se předsevzetí vznášejí jinak, než jim pak krutý svět dovolí.

Do Třeboně začaly docházet zprávy o postupu královských oddílů. V jejich čele přijel sám král Karel. To už něco znamenalo. Zatím se však bojovalo někde za Budějovicemi. Král prý oblehl Hlubokou. Dvakrát projel kolem Třeboně velký oddíl rytířů v barvách pána z Hradce a jednou zahlédli i Jošta z Rožmberka, který se

zřejmě vracel do Krumlova. Ale jinak svírali Rožmberští dál Landštejn, jako by se nic nedělo.

„Měl bych takový nápad, urozený pane hejtmane," řekl jednou večer Křenek. Martin se před chvílí rozloučil s Johankou a byl trochu rozmrzelý. Přesto kývl na znamení, že poslouchá.

„Začátkem loňského adventu vypálili Rožmberští Borovany a obsadili tvrz pána z Landštejna. Pár lidí z Borovan tehdy uteklo sem do Třeboně. Teď by se chtěli vrátit domů. Co kdybychom jim pomohli?

V borovanské tvrzi nechal pan Jošt jen několik mužů. S těmi bychom si uměli poradit."

„Troufneš si zajet tam a obhlédnout situaci?" optal se ho okamžitě Martin. Získat zpátky Borovany sice mnoho neznamenalo, ale přece jen každý úspěch v barvách pána z Landštejna se počítal. Kromě toho by se dala získat nějaká kořist. Martinovi docházely peníze a zoufale nějaké potřeboval.

„Copak jsem se tady nenarodil?" potěšené souhlasil Křenek. „Zítra večer budu zpátky."

Jeho průzkum dopadl nad očekávání dobře. Proto hned následujícího rána vyrazil z Třeboně houfec asi dvaceti jezdců na koních.

V čele jel Martin ze Stvolna s rozvinutou zástavou pána z Landštejna. „Nejsme žádní lupiči," vysvětloval přísně ostatním, kteří navrhovali, aby ji raději schoval. Když projížděli Mladošovicemi, zahlédl je nějaký sedlák, který zrovna nesl píci dobytku do stáje, a přátelsky jim zamával. Byl poddaným Viléma z Landštejna. To Martina potěšilo.

Ještě dříve, než se začalo stmívat, cválala družina s landštejnskou zástavou po návrší k Borovanům. Jak se

ukázalo, o loňském adventu shořelo jen několik chalup na kraji vesnice. Většina obyvatel se vrátila nebo je pán z Rožmberka propustil. Osada nebyla vůbec prázdná a většina usedlostí byla v dobrém stavu. Z dýmníků se vznášel k obloze kouř z ohně, neboť lidé se doma ukrývali před zimou. Na první pohled bylo vidět, že sýpky, stodoly i kolny jsou opravené. Do Borovan se vrátil život.

Martinovi se mihlo hlavou, zda vůbec mají právo rušit ten klid. Jenže Borovany nebyli jen sedláci pána z Landštejna. Byli to také rožmberští vojáci ve tvrzi.

Družina třeboňských jezdců na kraji Borovan ani nezpomalila. Křenek ukazoval, kam mají jet. Jak Martin předpokládal, vrata tvrze byla otevřená. Než se Rožmberští vzpamatovali, byli uvnitř. Martin s taseným mečem v ruce srazil prvního vojáka, který vyběhl z patrového zděného stavení. Zbylých šest se okamžitě vzdalo. Martinovi vojáci jim svázali ruce i nohy konopnými provazy a zavřeli je do sklepení.

„Urozený pane hejtmane, máme štěstí," usmíval se vesele Křenek, když vrazil do rozlehlé místnosti, která zabírala celé první patro tvrze. Ukázal na stůl, kde stály misky s kouřící prosnou kaší, bohatě omaštěnou sádlem a plátky opékaného špeku. „Zrovna chtěli večeřet. Přijeli jsme včas."

„To nic není. My jednou dobyli tvrz, zrovna když se její pán chtěl milovat se svou manželkou," začal v dobrém rozmaru vykládat jeden z třeboňských vojáků, který vešel do místnosti za Křenkem.

„A jak to dopadlo?" doráželi hned ostatní.

„Jak by," pokrčil rameny voják. „Donutili jsme tu necudu, aby se oblékla a šla nám uvařit večeři."

„Ty lotře,“ rozesmáli se pobaveně. Pak se rozesadili kolem stolu a dali se do jídla.

Martin jedl s chutí, i když jinak byl zklamaný. V truhlicích nenašel nic, co by stálo za řeč. Všechno už asi pobral pan Jošt a odvezl. Mohl s tím počítat. Drancovat vesnici se mu nechtělo. Patřila pánu z Landštejna a jejich povinností bylo chránit ji. Pak ho napadlo, že nedaleko leží hrad Velešín. Tam ještě nedávno žila Jana z Rožmberka, než jí zabil manžela. Vrátila se do vyšebrodského kláštera? Nebyl si tím jistý. Otec ji mohl poslat do Krumlova, stejně jako na Rožmberk. Ale mohla být také na Velešíně. Než se vyřeší dědické spory, získal alespoň dočasně hrad rožmberský rod. A na Velešíně byla určitě lákavější kořist než v chudé borovanské tvrzi. Jenže vtrhnout do nechránené tvrze bylo něco jiného než dobývat hrad. Pokud by ovšem jeho obránce nepřekvapili stejně jako borovanské.

„O čem přemýšlíte, urozený pane hejtmane?“ optal se zdvořile Křenek, když zjistil, že Martin je neposlouchá.

„Ale, tak mě napadlo, že bychom mohli zkusit dobýt ještě něco. Ne ze ztraceného landštejnského majetku, ale co patří nepříteli. Nebo se chcete vrátit bez kořisti?“

„To raději bez ruky,“ přikývl Křenek. „Kam pojedeme teď?“

„Znáš Velešín?“

Křenek zavrtěl hlavou, ale voják, který před chvílí vyprávěl historku o zemance, která musela jít místo milování vařit, se přihlásil, že na Velešíně skoro půl roku sloužil.

Dohadovali se dlouho. Ráno pak vyrazili přes Komářice do Římova a údolím potoka Malše k Velešínu.

Velešínský hrad nebyl sice velký, ale stál na vysokém a úzkém ostrohu, který byl hustě zalesněný. Družina Martina ze Stvolna se ukrývala na protějším svahu mezi stromy. Voják, který kdysi na Velešíně sloužil, ukazoval rukou a vysvětloval, že do hradu vede cesta jen po šíji kopce od toho dřevěného srubu přes několik příkopů. Pak je malé nádvoří s jedinou budovou, další příkop a za ním stojí věžovitý kamenný palác.

„Nu, myslel jsem, že to bude vypadat snadněji," bručel Křenek. „Tenhle hrad bych dobývat nechtěl."

„Buď se tam dostaneme nějakou lstí, nebo to necháme být," rozhodl Martin. „Dobývat ho nepřipadá v úvahu."

Na nádvoří bylo vidět několik mužů v pláštích s erbem Ješka z Michalovic. I když byla polovina února, byl příjemný slunečný den. Nebe bylo jako vymetené, nefoukal vítr a slunce hřálo tak, že sníh na krajích větví tál a voda odkapávala na zem. Až k nim byly slyšet hlasy dobytka, ustájeného ve velikém dvorci v údolí pod hradem.

„Počkáme a uvidíme," rozhodl Martin. „Hlavně se chovejte tiše, aby si nás nikdo nevšiml."

„Jak se mám chovat tiše, když mi kručí hlady v žaludku?" stěžoval si Křenek.

„Možná bychom se mohli poohlédnout po okolí," navrhl voják, který to tady znal. „Za kopcem je malá vesnice, tam bychom si mohli něco vzít…"

„Ani nápad," přerušil ho Martin. „To můžeme rovnou přijet po cestě před hrad s rozvinutou zástavou. Za chvíli by se to na Velešíně dozvěděli."

„Je ovšem otázka, co by udělali," řekl Křenek a mhouřil oči, aby bylo zřejmé, že přemýšlí. „Ta vesnice

určitě patří k panství. Kdyby ji přepadl veliký oddíl, zavřou na Velešíně brány a budou čekat, co z toho bude. Ale kdyby tu vesnici přepadli tři vojáci, řekněme zběhové, kteří se živí loupením, možná by za nimi poslali malý oddíl, aby je chytil a oběsil.“

„Můžeme to zkusit," souhlasil po chvíli uvažování Martin. „Pokud to nevyjde, alespoň si doplníme zásoby."

Za chvíli už tři vojáci vedli tiše lesem své koně, aby se dostali na druhou stranu kopce k osadě, která stála u kaple svatého Jana. Jakmile si byli jistí, že jsou z dohledu hradu, vyskočili do sedel a cvalem pokračovali do údolí k Malši.

„Jak to říkal hejtman?" usmíval se křivě jeden z vojáků. „Že máme pobrat co nejvíc k jídlu, ale že nemáme nikoho zabíjet a vesnici nemáme spálit? A ještě říkal, že se tam máme chvíli zdržet, aby lidé z vesnice stihli oznámit přepadení na velešínském hradě."

„Co tam ale budeme tak dlouhou dobu dělat?" pochopil druhý.

„Já bych věděl," navrhl první. „Buď se půjdeme modlit do kaple, nebo se pobavíme."

„Modlit se v přepadené vesnici nese smůlu. Já neměl ženskou už tak dlouho! Jsem pro to, pobavit se."

Jakmile vjeli do osady, pochytali nejdřív pár vesničanek, ostatní obyvatele vyhnali a pak si bledé ženy odvedli do první chalupy, která byla po ruce. Teprve když si s nimi užili, prohlédli komory domů, ale moc toho nenašli. Vesnice byla příliš chudá a před jarem lidé spíše třeli bídu s nouzí. Objevili jen pár placek, malinký kousek špeku a několik bochánků sýra.

„Ta moje se ani moc nebránila. Řekl bych, že se jí to docela líbilo," naparoval se voják, který trojčlenný oddíl vedl.

„No, nic moc," bručel druhý. „To já bych raději našel velikou uzenou kýtu."

Jak Křenek správně tušil, chvíli po odjezdu třech landštejnských vojáků se na cestě k hradu objevil chlapec. Utíkal, jako by mu za patami hořelo. Vběhl do hradu a za chvíli už viděli, jak na nádvoří nasedá šest ozbrojených mužů na koně.

„Tak rychle, možná to vyjde," nařídil spokojeně Martin. Na jezdce z Velešína si počkali v zákrutu údolí u Malše. Zaskočili je tak dokonale, že se ani nebránili.

„Co s nimi?" bručel Křenek, když poutal posledního. „Když je tu necháme, ještě je někdo najde a rozváže. Anebo tu zmrznou. Křesťanské by bylo zabít je hned."

„Tyhle dva já znám," řekl voják, který kdysi na Velešíně sloužil. „Nejsou to špatní chlapi. Já bych je klidně přijal do našeho oddílu."

„Tak co vy na to?" obrátil se Martin na zajatce. V ruce držel výhružně tasený meč.

„Složili jsme slib našemu pánu…," trochu nejistě odpověděl jeden z vojáků.

„Myslíš Ješka z Michalovic? Tak toho jsem já zabil. V rytířském souboji. Takže si myslím, že jsem vás tím toho slibu zbavil. Nebo jste už přísahali Rožmberkovi?"

„Nebyl čas… Tak vy jste ten proslulý rytíř?"

„Složíte mi přísahu věrnosti?"

„Zbývá nám něco jiného?"

„Táhne sem král Karel s vojskem. Rožmberskou vzpouru potlačí. Pokud vás nezabiji já, potrestá vás král. Když se přidáte k nám, budete v bezpečí. Protože tuhle válku vyhraje nakonec landštejnská strana, na to můžete vzít jed."

„Já bych mu nevěřil," vrtěl hlavou jeden ze zajatců, který dosud mlčel. „Pan Jošt už obléhá Landštejn. Než se tam král Karel dostane, bude po všem. A kdo ví, jak to

bylo se smrtí našeho pána. To byl nějaký rytíř. Byl jste někdo z vás u toho?“

Martin na něho ukázal rukou a nařídil svým vojákům, aby ho ihned pověsili. Muž se začal bránit a křičel, že to tak nemyslel. Ale nebylo mu to nic platné. Zbylá pětice pak celkem ochotně slib věrnosti složila.

„Na Velešín ale vezmeme jen jednoho z vás,“ oznámil Martin. „Ostatní se svléknou a vaše pláště si vezmou mí vojáci.“

V lese celá družina počkala, až se začne šeřit. Pak šest jezdců vyrazilo po cestě do svahu k hradu. V čele jel voják z hradní posádky a za ním pětice Třeboňských, oblečená do plášťů s erbem Ješka z Michalovic.

„Otevři, Jakube, to jsme my,“ křičel na strážného velešínský voják. Měl nyní nového pána a rozhodl se, že mu bude věrně sloužit. Ostatně v Třeboni bude určitě víc zábavy než v tomhle zapadlém hnízdě.

Ještě před příchodem noci byl Velešín v rukách Martina ze Stvolna a jeho mužů. Na hradě byla jen malá posádka, kromě těch šesti zajatých našli ještě dvanáct mužů. Většina z nich padla při obraně, zbytek se vzdal a přidal se na jejich stranu. K Martinově lítosti tu ale nebyla Jana z Rožmberka. Nikdo netušil, kde by mohla být. Zato tu našel plnou truhlici stříbra. Odhadoval, že to bude více než stovka kop grošů. Zřejmě věno, které dostal velešínský pán s dcerou Jošta z Rožmberka. Dvě třetiny kořisti připadaly podle práva Vilémovi z Landštejna a zbytek se dělil. Polovinu měl dostat Martin a druhou polovinu jeho vojáci. Ale protože nikdo neuměl pořádně počítat, zaonačil to tak, aby mu zůstalo něco i z oněch dvou třetin, které patřily pánu z Landštejna. V

malé truhličce, přivázané k sedlu svého hnědáka, měl pětadvacet kop grošů.

Ráno velešínský hrad spálili, protože bylo jasné, že nemá cenu nechávat tady posádku. Byl příliš blízko Krumlova, aby se ho pan Jošt nepokusil dobýt co nejrychleji zpátky. Do Třeboně se vrátili za dva dny posíleni o devět nových vojáků. Na jejich věrnost se mohl Martin spolehnout. Kdyby došlo k boji s Rožmberskými a tihle muži by padli do rukou pana Jošta, nemohli doufat v jeho milosrdenství.

40

Záhy po návratu z úspěšného výpadu proti Velešínu vyhledal Martina třeboňský farář Cyprián. Měl na sobě slavnostní ornát a stejný | slavnostní výraz v obličeji. Důstojně mu nejprve požehnal a pak s úsměvem podotkl, že očekával jeho návštěvu, ale když mu na ni nezbyl čas, přišel on sám.

„Mše navštěvuji pravidelně, otče," odpověděl opatrně Martin. „Netuším tedy, o jakou jinou návštěvu by mělo jít."

„Bůh stojí na tvé straně. Zapomněl jsi?"

„To je pravda, stále ještě žiji," odpověděl neuctivě. Ale farář Cyprián se neurazil. Pouze se mu mihl ve tváři pohoršený výraz, ale hned laskavě pokračoval: „A protože ti Bůh prokazuje svou přízeň a já se neustále modlím za vítězství zbraní pána z Landštejna, a tedy i za tebe, měl bys prokázat církvi svou vděčnost."

„Určitě ji prokáže pan Vilém z Landštejna."

„Jistě, ale i ty jsi božím přičiněním zbohatl. Jako kořist sis přivezl spoustu peněz. Nebudu tedy chodit kolem horké kaše. Měl bys dát nějaký milodar církvi. Byla válka a třeboňský kostel zchudl. Přišel o desátky, jindy lidé dávají na Vánoce štědré dary, ale letos to bylo velice špatné. Jediný, kdo zbohatl, jsi ty. Měl bys myslet na spásu své duše!“

„Z peněz, které jsem ukořistil, dám štědrý dar chudým. To bude Bohu jistě také milé.“

„Nesporně,“ usmíval se spokojeně farář Cyprián. „Jakmile mi ty peníze dáš, rozdělím je jménem božím mezi potřebné.“

„Rozdělím je chudým sám.“

„Chceš naznačit, že nedůvěřuješ církvi?“ rozkřikl se kněz a dobromyslný výraz zmizel z jeho tváře.

„Věřím upřímně v Boha. Je to snad málo?“

„Já jsem zástupce boží na zemi!“

„V tom případě si s ním příliš nerozumíš. Jinak si neumím vysvětlit, jak je možné, že se mne pokusil pan Jošt z Rožmberka zabít, i když jsem byl pod ochranou církve. A tedy tvou!“

„Nevěděl jsem o tom!“

„Bůh je vševědoucí. Jako jeho zástupce jsi měl o tom hanebném úkladu vědět. Nakonec mne ovšem Bůh ochránil. Ale nikoli tvým přičiněním! Nejde však jen o mě. Copak to nebyla ze strany pána z Rožmberka svatokrádež? Pokusil se zabít vyjednavače v době, kdy byl vyhlášen boží mír! A co jsi proti tomu udělal? Napsal jsi snad arcibiskupovi, aby ho dal za tu hanebnost do klatby? Mně jsi hrozil vyobcováním z církve za mnohem menší prohřešek. Měříš snad lidem různě? Proč se

nepostavíš proti Joštovi z Rožmberka? Jen proto, že je bohatý?“

„Tak odtud vítr vane!“ zlostně se rozkřikl kněz. „Chceš se zase pelešit! Ale pokud tu bude svatá matka církev, nedopustí to! To si pamatuj, ty bezbožníku.“

„Já se tě nebojím. A pamatuj si, že víru nosí člověk ve svém srdci a nikoli ve váčku s penězi!“

„Budu si stěžovat,“ soptil farář Cyprián. „Milodar jako cestu k odpuštění hříchů posvětil ve své bule sám Svatý otec v Avignonu.“

„Nemám žádné hříchy, proto nepotřebuji hledat cestu k vykoupení. A teď mne omluv, otče.“

„Co jste mu provedl, urozený pane hejtmane?“ divil se zrzavý Lothar, když o chvíli později vešel do síně, kde Martin odpočíval v křesle u krbu. „Utíkal tak rychle, že na schodech zakopl, a kdyby ho čeledín nezachytil, asi by sletěl a zlomil si vaz.“

„Příliš horlivosti někdy škodí. Měl ho nechat spadnout. Alespoň by měl Bůh možnost ukázat, zda takového služebníka potřebuje. Preláty by měl chránit on a ne nějaký čeledín.“

„To by jich asi moc nezbylo,“ opáčil Lothar a zbožně se pokřižoval. „Máte pro mne nějaké úkoly?“

„Samozřejmě. Musím vykonat nějaký skutek milosrdenství. Slíbil jsem to faráři Cypriánovi.“

„Proto tak utíkal?“

„Možná se bál, že se bude muset přidat… Přiveď mi kata Šimona.“

„Je zrovna v kuchyni a hádá se s paní Johankou. Bude tu hned,“ přikývl Lothar a rychle odběhl. V duchu si říkal, že jejich hejtman je kacíř. Napadlo ho, že by si

měl dávat pozor, aby se ještě nenakazil, protože farář Cyprián nedávno kázal, že kacířství je nemoc duše. Ale pak mávl rukou, že to celé je hloupost, protože tak skvělý rytíř nemůže být kacířem.

„Má žena už nebyla tři noci doma," řekl vztekle kat Šimon, když bez pozdravu vrazil do jizby. „Chci za to zaplatit."

Martin se v duchu zarazil, protože s ním nebyla. Každý večer řádně odcházela z hradu, jak se s jejím manželem dohodl. Pocítil osten žárlivosti. Jenže mu to připadalo jako nesmysl. I když se nevyplácelo věřit svým bližním, a ženám už vůbec ne, Johanka byla jediný člověk, jemuž důvěřoval. Napadlo ho, že to celé bude jinak. Johanka prostě nechtěla spát doma se svým manželem, proto zůstávala přes noc někde ve městě.

Zadíval se přísně na kata Šimona a řekl, že už ho to věčně dohadování nebaví. „Podívej, mluvíme o tvé ženě. A tebe, místo abys dbal o svou a její čest, jen zajímá, abych ti zaplatil. Máš ji vůbec alespoň trochu rád?"

„Je moje," odpověděl umíněně kat a rychle uvažoval, co má tohle zase znamenat. Hejtman ani nekřičel, ani nevyhrožoval. Mnohokrát už si ověřil, že kdykoli s ním někdo hovořil laskavě, čekaly ho problémy.

„Je tvoje, jistě," souhlasil Martin trpělivě. „Stejně jako je tvůj dům, kráva anebo nohavice, které máš na sobě. Je to tak?"

„Je moje!" opakoval zlostně kat Šimon. „A chci zaplatit!"

„Kdybych ti nabídl hodně peněz za tvůj dům, prodal bys ho?"

„Proč ne?“ rozzářil se kat. Takovou chatrč, jakou měl, by si postavil snadno jinde.

„Tak vidíš. Klidně můžeš své věci prodat. A co třeba Johanku? Tu bys mi neprodal?“

„Vždyť o tom mluvím. Chci peníze. Necháváte si ji i přes noc, a to je proti úmluvě.“

„Ne, ty mi nerozumíš. Já to myslím jinak. Prodej mi ji tak, jako bys prodával dům. Prostě jednou a navždycky.“

„Ale pořád bude moje manželka,“ nechápavě přemýšlel nahlas kat Šimon. „To jako že mi zaplatíte, aby s vámi byla pořád?“

„Tak nějak. Podepíšeme dohodu. Stane se mou služebnou a ty potvrdíš, že se vzdáváš toho, aby se starala o tebe a tvou domácnost.“

„To jako že se s ní nebudu ani milovat?“

„Ani to ne. Ale na to si můžeš najít nějakou jinou. Když budeš bohatý, nebude to přece problém.“

Slovo bohatý kata Šimona zaujalo. Teď si jen bude muset dát pozor, aby ho hejtman neošidil. I když to musel být vlastně hlupák, protože Šimon ve skutečnosti nechápal, co na jeho manželce vidí. Ženská jako každá jiná. A většina holek v Třeboni měla dokonce větší prsa a kulatější zadek než jeho Johana. Jenže tohle nesmí říct nahlas, aby hejtman nechtěl o ceně smlouvat.

„Kolik za ni dáte?“ optal se po chvíli přemýšlení a ze všech sil se snažil, aby nedal najevo, jak moc o podobný obchod stojí.

„Když u rychtáře podepíšeš listinu, že souhlasíš, aby vstoupila do mých služeb a nebudeš po dobu nejméně deseti let vyžadovat, aby pečovala o tebe, a že souhlasíš, aby mne doprovázela všude, kam bude potřeba, pak dostaneš dvacet kop grošů.“

„Tolik?“ vyhrkl omámeně kat Šimon. Za to by si mohl koupit menší statek. Ale vzápětí nasadil zklamaný výraz a rychle se opravil: „Tolik málo?“

„Neříká se tolik málo, ale tak málo,“ ušklíbl se Martin. „Podívej, takovou cenu nemá ani manželka počestného měšťana. A ona je ženou kata. Buď si plácneme, nebo si půjdu hledat jinou.“

„Tak dobře!“ vyhrkl okamžitě kat Šimon. „Ale zaplatíte mi všechno a najednou.“

„To je samozřejmé. Ihned, jak listinu u rychtáře sepíšeme a on ji potvrdí pečetí pána z Landštejna, jsou peníze tvé.“

„No tak půjdeme, ne?“

„Počkej,“ napomenul ho Martin a stěží zakrýval radost. „Nejdřív s ním musím všechno dohodnout a připravit tu listinu, aby byla formálně v pořádku. Přijď večer na rychtu. Ale do té doby nikomu ani slovo, rozumíš?“

„Spolehněte se,“ uklonil se neobyčejně zdvořile kat Šimon. Pak s pohvizdováním vyšel ven. Když šel kolem kuchyně, na Johanku se přátelsky usmál. Kdo by to byl řekl, že ho potká takové štěstí? Za obyčejnou ženskou tolik peněz. Byl na sebe hrdý, že neustoupil a nedovolil, aby se jeho žena pelešila s urozeným hejtmanem zadarmo. Nakonec prosadil svou. Takhle dobrý obchod snad nikdo v Třeboni ještě neuzavřel. A to o něm rychtář za jeho zády rozhlašuje, že je hlupák. Už se těšil, jak se bude rychtář tvářit, až bude tu listinu pečetit.

Rychtář Řehoř se zpočátku ošíval, protože podobnou listinu dosud nikdo v Třeboni nesepisoval a ani o něčem podobném nikdy neslyšel. Ale nakonec ho Martin pomocí dvou kop stříbrňáků přesvědčil, že tím neporuší žádné nařízení boží ani ustanovení lidské. Rychtář však trval na tom, že v listině musí být výslovně uvedeno, že Johanka zůstává poddanou Viléma z Landštejna, aby

bylo jasné, že ustanovením o službě u Martina ze Stvolna nepozbývá jeho pán svých vrchnostenských práv. Nakonec vše na pergamen sepsali, kat na spodek listiny otiskl svůj palec a rychtář přidal pečeť města Třeboně. Hned potom vysázel Martin na stůl kožené váčky se stříbrňáky. Kat Šimon, i když byl silný chlap, měl co dělat, aby vše unesl.

Sotva zmizel, dostal své peníze i třeboňský rychtář Řehoř. Pečlivě stříbrňáky přepočítal, pak přikývl a uložil je do truhlice.

„Nemyslete si, urozený pane hejtmane, že jsem to udělal jen kvůli penězům," řekl pak s lehkým úsměvem. „V životě jsem ale neviděl někoho, kdo by se tak zbláznil do obyčejné ženské. Kdyby byla alespoň urozená…"

„Kdyby byla urozená, koupí si ona mě a ne já ji," opáčil ve skvělé náladě Martin. Rychle se rozloučil a pospíchal do hradu. Přitom ho napadlo, kolik by za něj byla ochotná dát Jana z Rožmberka. Tedy pokud by ho opravdu chtěla.

Johanku zastihl, když odcházela z kuchyně. Celý den na ni neměl čas, pouze ráno ji v chvatu pozdravil.

„Počkej," řekl, a i když se snažil, aby to tak nevypadalo, tvářil se vítězoslavně. „Byl u mě tvůj manžel. Prý jsi nebyla už několik nocí doma."

Pokrčila rameny a sklopila oči k zemi. Tiše řekla: „To snad není tvá věc?"

„Víš dobře, že mi nikdy nešlo jenom o to, občas se s tebou pomilovat."

„Proč mi to říkáš? Já to vím. Ale…," zmlkla a skousla rty.

„Pojď se mnou. Do mé ložnice. Ode dneška tam budeš bydlet. Všechno ti vysvětlím."

Zvedla oči a na chvíli se v nich mihl nepatrný záblesk štěstí. Pak zavrtěla hlavou a řekla, že křesťanům nemůže být dopřáno, aby prožívali radost na zemi, ale možná až po smrti. A že mu nevěří.

Teprve když jí ukázal listinu, uvěřila. Plakala dlouho a ještě déle se pak s ním milovala. V duchu se modlila, aby její štěstí už nic nezhatilo.

Ale kdesi hluboko v podvědomí tušila, že člověk nebyl zrozen k radosti, a zatímco bolest ho provází skoro neustále, štěstí rychle vyprchá. Je jako voda v dlani. I kdyby člověk svíral ruce sebepevněji, stejně proteče mezi prsty a za chvíli je pryč.

Koncem února na svátek panny svaté Valburgy dobyl král Karel hrad Hlubokou. Část jeho vojsk pak pokračovala ke Krumlovu, ale zastavila se u zlatokorunského kláštera. Zbytek vyrazil rychlým pochodem k Landštejnu, aby pomohl obleženému panu Vilémovi. Bylo zřejmé, že válka se chýlí ke konci a je čas začít vyjednávat o míru. Věděl to král Karel stejně jako Rožmberští.

Proto neprodleně zasedli ke společnému stolu. Vyjednávači obou stran se shodli rychle, a tak se již druhého dne měsíce března, na svátek svaté Anežky, české světice, která založila řád křížovníků s červenou hvězdou, sešel král Karel s Joštem z Rožmberka v Budějovicích.

Objali se na znamení přátelství a pečetěmi potvrdili listinu, kde byly sepsány podmínky smíru. Shodli se, že celá válka byla nedorozumění a že nebyla namířena proti českému králi ani proti jeho spojencům či proti zájmům českého království. Král se zavázal nikoho netrestat a obě

válčící strany měly obnovit stav, jaký byl před začátkem války. Rožmberští tedy museli vrátit všechny dobyté hrady pána z Landstejna. Ostatní kořist, kterou válčící strany během boje získaly, si však směly ponechat a nikdo neměl vznášet požadavky na své protivníky o náhradu škod, které mu ve válce vznikly. To bylo jediné malé diplomatické vítězství rožmberské strany. V listině se však mlčelo o jedné důležité věci. Jošt z Rožmberka i jeho bratři přišli hned na začátku odboje o své vysoké zemské úřady, a ty jim již nikdo nevrátil. Mír byl vítězstvím krále Karla a jeho stoupenců.

Zprávu o míru přinesl hned následujícího dne do Třeboně posel v rožmberských barvách, který mířil do Hradce.

„Už nejsme nepřátelé," vysvětloval rozšafně. „Tak proč bych se tady u vás neohřál a nenapil? Přituhuje, letos bude dlouhá zima."

„Já bych ho pro jistotu uvěznil. Co když si vymýšlí, žádný mír není a on se chce jenom zadarmo napít?" opáčil provokativně Křenek.

Ale posel jen dobromyslně mávl rukou, protože se s Křenkem dobře znali. Sloužili spolu jako panošové u Oldřicha z Leuchtenbergu.

„Jestli mi hned nedáte napít, tak tu listinu nedoručím a válka bude pokračovat," vyhrožoval posel s vážnou tváří.

„Inu, takový hřích si na své svědomí skutečně vzít nemohu," souhlasil Martin. Z nádvoří zamířil do hodovní síně s poslem a Křenkem v patách. Johanka, která se starala o kuchyni, přinesla tři džbány horkého vína a rožmberský posel pak dlouho do noci vyprávěl, jak to celé v Budějovicích probíhalo.

„Víš, co by bylo krásné?“ šeptala roztouženě Johanka, když se v noci Martin vrátil do ložnice. Čekala na něho na lůžku a už se těšila, až mu poví, na co přišla.

Trochu se mu z vypitého vína točila hlava, a tak odpověděl něco necudného, co považoval za vtipné. Ale Johankase zamračila a odstrčila ho. „Ne, já myslela na něco důležitějšího. Na to, co bude dál, abys věděl.“

„To tě budoucnost tolik trápí?“ zvážněl a pohladil ji po hlavě. Věděl, že takhle si ji udobří nejsnáze. Neměl chuť vést dlouhé rozhovory, chtěl se milovat.

„Trápí,“ přikývla vážně a odstrčila jeho ruku, která ji vemlouvavě hladila po těle a sunula se stále níže. „Krásné by bylo, kdybychom tady mohli zůstat. Víš, kdyby tě pan Vilém jmenoval novým třeboňským purkrabím.“

„Určitě to udělá, copak jsem mu nezachránil Třeboň?“ odpověděl přesvědčivě, i když tušil, že tak samozřejmé to není. Ale teď mu bylo jedno, co udělá Vilém z Landštejna, protože Johanka byla tak nádherně vláčná a voněla ženskou touhou. I když chabě protestovala, že je násilník, vtiskl se mezi její nohy. Ještě se mu hlavou mihlo, že rytíř by měl dobývat svět a slávu a ne sedět v pitomé Třeboni a dělat úředníka.

41

Několik dní se nic nedělo, ale přesto farář Cyprián odsloužil slavnostní mši Tedeum a všichni lidé ve městě oslavovali mír. Zprávy o konci války byly určitě pravdivé a potvrdilo to i několik budějovických kupců, kteří se objevili, aby sjednali s Třeboňskými smír. Stále ještě

zadržovali jejich vozy se zbožím. Omlouvali se, že došlo k nedorozumění a vina padá na hlavu pana Jošta z Rožmberka, který královské město Budějovice mylně informoval.

Pak se na cestě od Budějovic objevil početný oddíl s královskými zástavami. Po městě se ihned rozletěla zpráva, že přijel sám král Karel. Všichni lidé se hrnuli ulicemi k bráně, aby o tu podívanou nepřišli. Ale ukázalo se, že to je jen nový nejvyšší komorník českého království Vilém Zajíc z Valdeka.

Martin ho jménem pána z Landštejna uvítal a rychle nechal připravit pohoštění.

„To tady budeme mít teď pořád nějaké darmojedy?“ mračila se Johanka. „Jestli to takhle půjde dál, za chvíli máme prázdné sklepy.“

„Až se roznese, že tu není nic k pití, darmojedi se nám začnou vyhýbat,“ utěšoval ji pobaveně. Bavilo ho, že se tu chovala, jako by to byla její domácnost.

Hodovní síň byla plná. Nového královského komorníka doprovázela spousta šlechticů v barvách českého krále i s erby svých ctihodných rodů na pláštích. Všichni se tvářili důležitě a povýšeně, jako by Rožmberské porazili oni. Vilém Zajíc z Valdeka připil na zdraví českého krále Karla a na statečnost Viléma z Landštejna. Pak čeleď přinesla mísy s jídlem.

Zatímco se většina hostů dala hltavě do jídla, naklonil se nejvyšší komoří k Martinovi a přátelsky řekl: „Slyšel jsem o tvé odvaze. Tohle ti Jošt z Rožmberka těžko zapomene.“

„Doufám ale, že na to nezapomene pan Vilém z Landštejna,“ opáčil polichoceně Martin.

„Jenže pan Jošt je mnohem mladší. A říká se, že pana Viléma trápí nějaká divná nemoc," pokračoval klidně Vilém Zajíc z Valdeka.

Martin ze Stvolna se zarazil. Tohle už nebyl zdvořilostní rozhovor. „Odpusťte, urozený pane nejvyšší komoří," řekl uctivě, „ale obávám se, že vám nerozumím úplně přesně."

„Pouze Bůh rozumí našim duším," pousmál se velmož, natáhl ruku a z mísy si vzal opečené husí stehno. „Ale jedno ti poradím, mladíku. Drž se krále!" Pak se s chutí zakousl do masa na znamení, že hovor ukončil.

Martin se zamračil a uvažoval, co mu vlastně nejvyšší komoří chtěl naznačit. Nebyl si úplně jistý, ale měl dojem, že ho varuje před pánem z Landštejna. Jenže proč? Důvodů mohla být celá řada. Kromě jiných také obava pána z Valdeka, aby starý králův přítel Vilém nezískal na jeho dvoře zpátky svůj vliv. Možné ale také bylo, že věděl z jednání s Rožmberskými o něčem, co se nikde v mírovém ujednání neobjevilo. Vůbec by se nedivil, kdyby si Jošt z Rožmberka vymínil, že má volnou ruku k tomu, aby Martina ze Stvolna potrestal. Šlo přece o jeho čest. A co byl život jednoho zběhlého studenta proti zájmům českého království? Za mír v zemi musel někdy panovník platit mnohem větší daň. Jenže proč by mu v tom případě Vilém Zajíc z Valdeka radil, aby se držel krále? Pokud tedy proti němu Jošt z Rožmberka něco chystá, pak zřejmě bez vědomí panovníka.

Nakonec se ještě během hostiny ukázalo, že se zřejmě brzy dozví, jak to s ním ve skutečnosti je. V královské družině byl i Vilémův syn Jiří z Landštejna, který se jednání o smíru zúčastnil jménem svého

nemocného otce. Nechal si přivést Martina ze Stvolna ke svému křeslu, v němž pohodlně seděl u stolu a popíjel víno. Chvíli si ho prohlížel se zvláštní směsicí obdivu a zvědavosti. Velice se podobal svému mladšímu bratru Vítkovi. Měl stejně povýšený výraz ve tváři a nepříliš chytré oči.

„Tak to tys odrazil Rožmberské?“ řekl konečně. „Dobrá práce. Pojedeš s námi na Landštejn.“

„Bude mi samozřejmě ctí,“ přikývl Martin opatrně. „Mohu vědět proč?“

„Dozvíš se,“ opáčil trochu přezíravě. Pak se otočil ke svému sousedovi a pokračoval v přerušeném rozhovoru. Martin rozpačitě přešlápl, pak naznačil úklonu a rychle odešel. V téhle společnosti nejbohatších zemských šlechticů znamenal tolik co jejich podkoní.

Když si ho později zavolal Vilém Zajíc z Valdeka, aby se optal, zda je pravda, že Martin je vynikající minesengr, trochu nerudně opáčil, že i kdyby to pravda byla, o loutnu ve válce přišel. Samozřejmě si vymýšlel. Měl ji v bezpečí uloženou v truhlici v hradní věži. Když se po skončení hostiny dostal do ložnice, loutnu vytáhl a dlouho do noci hrál Johance milostné písně.

Vilém z Landštejna přijal Martina v hodovní síni svého hradu. Seděl u krbu ve stejném křesle s hnědou medvědí kůží jako posledně. Přes zimu jako by ještě víc zestárl. V pohublém obličeji měl vrásky a na první pohled se těžce pohyboval. Jen oči se nezměnily. Byly živé a Martinovi připadalo, že až nebezpečně vychytralé. Divil se, že si toho nevšiml už na podzim, kdy se setkali poprvé.

Vilém z Landštejna gestem ruky přivolal svého panoše a nařídil, aby přinesl dva poháry s vínem. Počkal, až dostane i Martin, pak zvedl svůj a připil na jeho statečnost a hlavně na jeho věrnost.

„Dobrých válečníků dnes najdeš v křesťanském světě spoustu," vykládal přátelsky. „Ale oddaných málo. Slyšel jsem, že jsi odmítl nabídku Jošta z Rožmberka. Tím víc si tvých služeb vážím, protože nabídku, jakou ti učinil, by asi hodně mých mužů přijalo. A dokonce rádo. Mohl ses stát jedním z Rožmberských. Proč jsi to odmítl?" Teď již něhovořil laskavě, ale měl přísný hlas. Bylo vidět, jak ho tahle věc trápí, protože jí opravdu nerozuměl, a byl zvědavý, co za tím ve skutečtnosti je.

„Jak jste řekl, urozený pane, dal jsem vám přece slib věrnosti," pokrčil Martin rozpačitě rameny a rychle se napil.

„To ti mám opravdu věřit?" mračil se Vilém z Landstejna. „Pokud bys měl zůstat v mých službách, chci znát pravdu!"

„Třeba mám rád někoho jiného, a proto jsem odmítl ruku Jany z Rožmberka."

„Tak je to pravda," přerušil ho úsečně velmož. Chvíli si ho měřil a pak se přece jen trochu usmál. „Farář Cyprián si stěžoval mému zpovědníkovi, že smilníš s manželkou třeboňského kata. A že tě snad i očarovala, protože to je nebezpečná osoba. Někdy bych ji chtěl vidět. Kdybych někomu vyprávěl, že jsi dal přednost obyčejné ženské, navíc tak hanebného stavu, před dcerou Jošta z Rožmberka, bude si myslet, že jsem se zbláznil."

„Když jsem Joštovu nabídku odmítl, nemyslel jsem na tohle," bránil se popuzeně Martin. „Ve Francii jsem zažil, jak vypadá drancování dobytého města. Když jsem

přísahal věrnost vám, prísahal jsem ji i těm desítkám mužů, žen a dětí v Třeboni.“

„Pan Eybert z Radduschbergu mi říkal, že jsi tak trochu snílek, když mi tě doporučoval. Žádný minesengr nemůže být úplně normální,“ přikyvoval Vilém z Landstejna. Dopil pohár a nechal si ho panošem znovu naplnit. Martinův rovněž. „Tak co s tebou?“

„Myslím, že bych si za svou věrnost zasloužil především odměnu.“

„Mnoho mužů, kteří bojovali na mé straně, chce odměnit. A mé zboží utrpělo obrovské škody,“ pokrčil rameny Vilém z Landstejna. „Možná bych ti mohl nabídnou nějaký výnosný úřad, ale protože se mi líbíš, budu k tobě upřímný. Církev je proti tobě, mým synům se nelíbíš a Rožmberští ti půjdou po krku.“

„Napadlo mne to,“ pokračoval klidně Martin. V duchu však měl obrovskou zlost. „Chci od vás jen jedinou bezvýznamnou věc. Pokud budete velkorysý a mé prosbě vyhovíte, odejdu z vašich služeb.“

„Co bys rád?“

„Výhostný list pro manželku třeboňského kata. Že ji propouštíte z poddanství. Jako svobodný člověk může odejít se mnou pryč z vašeho panství.“

„Dám jí ho,“ přisvědčil po krátkém uvažování velmož. „Jestli s ní budeš i nadále hřešit, to už není má věc. A my dva se rozloučíme v dobrém, jak se na rytíře sluší. Ale nemysli, že tě ztrácím rád. Kdyby to šlo, ponechal bych si tě, to mi věř. Jenže o tvé služby má zájem někdo vyšší.“

„I když si na mne stěžuje církev, vaši synové mne nemají rádi a Rožmberští mi jdou po krku?“ neodpustil si jízlivou otázku Martin.

Vilém z Landštejna se rozesmál dusivým smíchem. Rozkašlal se a chvíli trvalo, než se utišil. Žíznivě se napil vína a pak dodal, že žádný minesengr opravdu není normální.

„Než ti připravím výhostný list pro tvou Johanu, čeká na tebe někdo, kdo si s tebou chce promluvit," řekl ještě, pak vstal a Martina srdečně objal.

Vzápětí se ho ujal panoš a odvedl ho do horního patra paláce. Uvedl ho do malé podkrovní komnaty a usadil ho v křesle vedle krbu, v němž hořel oheň. Sotva odešel, objevil se ve dveřích Eybert z Radduschbergu. V přísné a většinou zachmuřené tváři měl teď úsměv.

„Nezklamal jsi mne," řekl na uvítanou. „Hovořil jsem o tobě již s králem Karlem a souhlasí, abys vstoupil do jeho služeb."

„Na podzim jsem musel z Prahy utéct," připomněl věcně. „Staroměstští konšelé mne obvinili z necudného obtěžování dcery toho hlupáka ševče, u kterého jsem bydlel. Na vaše doporučení. A předpokládám, že mne vyloučili z univerzity. Světská moc ani církev mne tam nepřivítá zrovna s otevřenou náručí."

„Situace v Praze se změnila. Král Karel v lednu dosadil na radnici místo zástupců řemeslníků členy patricijských rodů. Jedním z významných konšeluje teď i tvůj dobrý známý Rutger. Jedna z prvních věcí, kterou udělal, bylo, že zrušil tvá obvinění. Dcera bývalého konšela Matouše skončila pro křivé nařčení na pranýři. V. důsledku toho odvolal arcibiskup Arnošt z Pardubic kroky proti tobě. Jsi opět pod ochranou pražského vysokého učení. I když ti nedoporučuji vrátit se tam jako student."

„Říkal jste, že mne přijme do svých služeb náš nejmilostivější král Karel," opatrně nadhodil Martin. Vzpomněl si na nedávný podivný rozhovor s Vilémem Zajícem z Valdeka. Teď už mu rozuměl lépe.

„Budeš mít důležité poslání. Jménem krále navštívíš některé sousední země. A všude tam budeš pátrat po významných ostatcích."

„To přece není nic těžkého. Každý vzdělanější prelát vám řekne, kde lze významné ostatky najít."

„Jistě," souhlasil Eybert z Radduschbergu. „Nejde ovšem jen o to, zjistit, kde ostatky jsou, ale také, jak by se k nim bylo možno dostat. Musíš je získat osobně vlastní rukou. Přímo ze světcova hrobu. Král chce mít jistotu, že jsou pravé, jak ostatně odpovídá jeho zbožné povaze."

„Většina klášterů a chrámů se nebude chtít svých relikvií dobrovolně zbavit. Ani peníze mnoho nesvedou."

„V tom případě máš za úkol ty relikvie získat jinak. Rozumíš? Ale tak, aby nikdo nemohl hovořit špatně o našem panovníkovi."

„Jinými slovy, nesmím se nechat chytit."

„Kdybys byl tak hloupý a stalo se to, král Karel bude první, kdo bude souhlasit s tvým přísným potrestáním. Budeš však mít ještě jeden úkol. Mnohem praktičtější, než je sbírání ostatků. Král Karel by rád uspořádal římskou jízdu, aby mohl být korunován císařem římské říše. V německých zemích má však spoustu odpůrců. Je třeba zjistit, kdo za ním ve skutečnosti stojí a jeho římskou jízdu podpoří a s kým bude nutno něco udělat, aby nedělal problémy."

„Mám být jeho tajným zvědem?"

„Něco takového," souhlasil Eybert z Radduschbergu. „Hledání relikvií je pro tohle ideální záminka, nemyslíš? Od služebníků různých knížat a arcibiskupů se obyčejně dozvíš mnohem víc, než dokáže zjistit vyslanec během jednání. A tohle ty přece umíš."

Martin přikývl a chvíli uvažoval. Pak řekl, že má ovšem jednu podmínku.

„Do královských služeb se obvykle vstupuje bez výhrad," namítl Eybert z Radduschbergu. „Ale nech mě hádat. Tvá podmínka je, že tě bude smět doprovázet manželka třeboňského kata."

„Jak tohle víte?"

„Když jsem teď šel sem nahoru, řekl mi pan Vilém, o jakou odměnu jsi ho požádal. Nu, co se dá dělat. Vedle Jany z Rožmberka bys byl pro mé záměry cennější. Ale co není, může ještě být. Tak přijímáš?"

„Mám jinou možnost?"

„Jako vždy. Nemáš," ušklíbl se Eybert z Radduschbergu a natáhl pravici, aby si ji stiskli na znamení dohody.

NĚMECKO

42

Družina Martina ze Stvolna, s níž hodlal po Velikonocích vyrazit z Prahy, nebyla malá. Měl putovat z pověření českého krále Karla a nemohl tedy vypadat jako potulný kejklíř. Doprovázet ho měli čtyři vojáci s královskými zástavami, jimž velel zrzavý Lothar. Martin chtěl původně Křenka, ale ten odmítl, protože se rozhodl na stará kolena usadit v Třeboni.

„Ožením se s Klárou. Je sice necuda, ale má dost peněz. Ostatně, co víc by si chlap mohl v životě přát než bohatou a vášnivou manželku? Ale na svatbu vás, urozený pane hejtmane, zvát nebudu. Aby si to má nejmilovanější ještě u oltáře nerozmyslela. Víte, co mi řekla, když jsem ji žádal o ruku? Prý:‚Martin mě stejně nechce, tak co se dá dělat, vezmu si tebe‘.“

S dalším členem družiny to bylo složitější. Král Karel trval na tom, aby Martina ze Stvolna doprovázel nějaký duchovní. Především proto, že kdyby toužil po zpovědi, aby nic z toho, co dělá, neprozradil cizímu prelátovi. Nakonec to Eybert z Radduschbergu zařídil tak, že Martinův přítel ze studií Heidenreich směl předstoupit k mistrovské disputaci a s laskavým

požehnáním arcibiskupa Arnošta z Pardubic ji také úspěšně s kolegiem mistrů svedl. Ještě téhož týdne byl vysvěcen na kněze.

„Lothar je zrzavý, Heidenreich je zrzavý, škoda, že nejsi ještě ty," škádlil Martin Johanku. „Vypadali bychom jako vyslanci ze zrzavé říše."

„Tak si nějakou zrzavou najdi, když se ti nelíbím," mračila se.

„To jsem přece neřekl. A navíc… jsi přece má odměna za věrné služby od pána z Landštejna."

Johanka udělala rukou nepříliš cudné gesto, které odkoukala od jeho vojáků, a pak se rozesmála. „Ale určitě žádný královský vyslanec s sebou neměl svého kata."

„Když už, tak katovku. Ale moc, moc krásnou," řekl a objal ji.

Pouze Martin věděl, jaký je skutečný smysl výpravy. Těsně před odjezdem se šel rozloučit s konšelem Rutgerem. Když procházel kolem kostela svatého Jakuba, všiml si, že dům ševce Matouše se už zase jmenuje jen U Kožené škorně.

„Nezapomeň, na Starém Městě pražském jsi vždycky vítaným hostem," uvítal ho konšel. Na jeho obvykle přísné tváři se mihl úsměv. „A kdybys náhodou objevil na svých cestách nějakou relikvii, o niž by náš nejmilostivější král neměl zájem, nezapomeň, že i my máme chrámy, které potřebují milost boží."

„Odpusťte, ctihodný pane konšele," pokrčil Martin rameny, „ale jste si jistý, že přízeň boží získáte tím, když nakoupíte další relikvie? Spíše by bylo dobré, aby se lidé chovali podle božích přikázání. A církev v první řadě."

„Nikdo zatím nedokázal přimět věřící, aby se chovali podle přikázání božích. Papežské buly, biskupské edikty, výhrůžky a dokonce ani tresty nic nezmohly. Koupit další relikvie je snadnější.“

„Budu na vás určitě pamatovat,“ uklonil se Martin zdvořile.

Rutger seděl za stolem, který byl pokrytý listinami, rukou si podpíral bradu a zamyšleně si ho měřil. Z tváře se mu vytratil přátelský úsměv. Stáhl obočí, jako by se mračil. „Mám na tebe ještě něco… Vlastně proto jsem tě pozval. Můj rod má v říši řadu přátel. Kupce i směnárníky. Dejme tomu, že by náš král Karel chystal římskou jízdu. Taková cesta vyžaduje ovšem dlouhou přípravu. Nejen diplomatickou, ale i praktickou. Shromáždit zásoby, postavit před hradbami ležení pro doprovod, protože do žádného německého města se tolik lidí na noc nevejde. A nejen to. Musíš mít dostatek vozů, koně na výměnu, někde musíš opravit mosty… Je toho spousta. Myslím, že my Ruthardovici bychom tuhle věc dokázali připravit, aby byl náš panovník spokojený.“

„Tomu já nerozumím,“ pokrčil Martin rameny. „Mé poslání má ryze duchovní charakter. V tom by vám spíše pomohl pan Eybert.“

„Pomůže,“ přikývl věcně Rutger. „Ale od tebe chci, abys relikvie hledal jen na místech, kde má můj rod přátele a kudy bychom dokázali římskou jízdu připravit tak, aby byl náš panovník spokojený.“

„Relikvie musím hledat především tam, kde jsou uložena těla světců.“

„Slyšel jsem, že si dokážeš poradit,“ ušklíbl se Rutger. „Pokud dojdeš k závěru, že by měla římská jízda směřovat po této trase, pak ti mohu slíbit, že od tebe

Staré Město pražské odkoupí za tři sta kop grošů tři relikvie, které přivezeš.“ Pak sáhl do hromady listin před sebou, chvíli se v ní přehraboval a pak vytáhl úzký pruh zašlého pergamenu. Původně byl na něm jiný text, který kdosi vyškrábal, a na volnou plochu Rutger sepsal jména měst. Martin si je rychle přečetl a uvažoval.

Rutger seděl v křesle, byl předkloněný a vypadal jako jestřáb, který krouží nad kořistí. „Do Itálie můžeš jet několika směry,“ vysvětloval, jako když mistr poučuje žáka. „Tohle je jeden z nich. Není sice nejkratší a vede přes průsmyky, kam se dostaneš dost obtížně, ale pro mé záměry je ten nejvýhodnější. Proto ti mohu nabídnout tak vysokou cenu za relikvie, které jistě přivezeš.“

Martin už nebyl ten naivní chlapec, který před lety opustil rodnou tvrz Stvolno. Věděl, jak to ve světě chodí, a pochopil rovněž, že kolem krále Karla existuje mnoho skupin, které prosazují vlastní zájmy. Jednou z nich jsou bohatí pražští patricijové. Nebyli sice urození, ale v zemi bylo jen málo velmožů, kteří se jim mohli rovnat majetkem. A pochopil rovněž, proč ho pro sebe získal Eybert z Radduschbergu a pomáhá mu.

Přikývl a řekl, že nikdy nezapomene na to, co pro něho pan Rutger udělal, když se proti němu spikla předchozí městská rada. Udělá vše, aby mu vyhověl, pokud to samozřejmě nebude proti zájmům českého krále a záměrům božím. Udělá to z křesťanské lásky a nikoli kvůli odměně, nicméně pokud by přivezl pro staroměstské chrámy několik vzácných relikvií, rád přijme peníze na náklady, který s tím bude mít.

Rutger ho pozorně vyposlechl, pak věcně přikývl a vstal. Přitom podotkl: „Je správné, pokud umí být člověk vděčný těm, kdo stojí na jeho straně a pomáhají mu proti

zlým lidem. Proto bych ti chtěl připomenout, že by ses měl rozloučit ještě s jednou osobou, která ti loni pomohla.“

Martin se na okamžik zarazil a rychle uvažoval. Skoro okamžitě mu došlo, o kom hovoří. Když se vracel do Prahy, umínil si, že se domu U Růžové studně vyhne. Jenže teď už to dost dobře nešlo.

„Jistě,“ přikývl. „Zajdu tam.“

„Udělej to hned,“ řekl přísně Rutger. „Paní Agáta na tebe čeká.“ Pak ho srdečně objal a popřál mu, aby ho Bůh na cestách ochraňoval. Nakonec sáhl k opasku a odvázal kožený váček s penězi. „Tady máš zálohu.“

Martin nepospíchal. Byl teplý jarní den a měl plnou hlavu toho, co mu konšel řekl. A také starostí, jak bude rozloučení s paní Agátou vypadat. Když si odvážel Johanku z Třeboně, umínil si, že se bude milovat jen s ní. Jenže teď tušil, že tohle asi těžko dodrží. Neuměl si představit, že Agáta by se spokojila s několika laskavými slovy a přípitkem na rozloučenou.

V duchu sám sebe proklel, protože přes všechna dosavadní předsevzetí cítil, že se na setkání s ní těší. Najednou se mu vybavil obrázek jejího nahého těla, svůdně spočívajícího v širokém lůžku. Vzpomněl si na její vášnivá objetí i na to, jak se uměla nádherně podívat do očí, když jejich milování došlo vyvrcholení. Zrychlil krok a za chvíli už vcházel do mázhauzu domu U Růžové studně. Na lavici za dveřmi seděl jako obvykle podomek, vedle sebe měl položený tesák a dřímal.

Když Martina poznal, zívl a zabručel: „Dlouho jsi tu nebyl. Paní čeká nahoře.“ Pohodlněji se uvelebil a hned zase usnul.

Loučení s Agátou se protáhlo až do noci, jak Martin předpokládal. Když odcházel, trápily ho výčitky mnohem silněji, než když sem dopoledne šel. Vydal se proto do nejbližšího chrámu. Svatý Martin ve zdi byl nevelký kostel a svým tichem nabízel útěchu hříšníkům. Poklekl před oltářem, na němž visel zašlý obraz laskavého světce, který byl jeho patronem. Sepjal ruce a dlouho se modlil. Tak dlouho, až se mu před očima objevoval pouze obraz černovlasé Johanky. Teprve pak se pokřižoval a zamířil ven. I když měl vůči církvi výhrady a i když znevažoval mnohé z toho, co tvořilo atributy víry, musel uznat, že mu upřímná a kajícná modlitba vrátila ztracený klid. Ale to koneckonců jen podporovalo jeho názor, který hájil vždycky, že víra je smlouva mezi lidskou duší a Bohem. Odpuštění za svůj hřích dosáhl proto, že byl u oltáře sám. Kdyby tam byl ještě kněz, bylo by to podle církve správné, ale jemu by to klid nepřineslo.

„Podrž mě, není to Martin?“ uslyšel najednou z tmavého podloubí známý hlas.

„To bych si dal, kdybych tě měl držet,“ opáčil kdosi vesele.

Martin se zastavil u železného koše, v němž hořelo dřevěné uhlí a matně osvětlovalo nároží ulic. Pak se objevily dvě postavy. Jedna vysoká a hubená a druhá menší a tlustá, obě v krátkých tovaryšských pláštích a s barety na hlavách. Teď už je poznal. Zlatničtí tovaryši Jakub a Eliáš.

„Slyšeli jsme, že ses objevil ve městě,“ řekl přátelsky hubený Eliáš a objal ho.

„Kdybych náhodou neměl hlad a nemusel jít takhle pozdě večer do hostince, ani bychom se neviděli," dodal vyčítavě Jakub.

„To se u vašeho mistra tak mizerně vaří?" optal se Martin a bez ptaní zamířil k nejbližšímu šenku. Usadili se u stolu, a protože bylo už opravdu pozdě, byl šenk skoro prázdný. Ospalá a rozcuchaná děvečka jim přinesla tři džbánky piva, pak se vrátila na trojnohou stoličku u zdi a otráveně se posadila.

„Těžko bys našel mistra, který by vařil tak, aby to Jakubovi stačilo," vysvětloval s úsměvem hubený tovaryš.

„A těžko bys našel přítele, který by byl tak hloupý jako Eliáš," opáčil zamračeně Jakub.

„Tak proč se s ním přátelíš?"

„Protože je tak hubený, že toho nikdy moc nesní," vysvětloval Jakub. „A tím pádem na mne zbude v míse víc, chápeš? Kvůli těm pár soustům, které mi nechá, musím pořád poslouchat jeho řeči."

„Pár soust…," přerušil ho dobromyslně Eliáš. „Než já si naberu jednou lžící, on třikrát."

„Nu, vidím, že se mezi vámi nic nezměnilo," spokojeně konstatoval Martin. Pak jim rychle vyprávěl, jak hájil Třeboň. Ještě než skončil, dopili, a proto si objednali ještě tři džbánky a kus uzeného masa s plackami.

„Nemáš pravdu, že by se nic nezměnilo," nesouhlasil Eliáš. „Na Starém Městě pražském jsou na radnici zase patricijové. Člověk by řekl, že zruší ta hloupá nařízení o povinnostech tovaryšů, která si prosadily řemeslnické cechy. Ale vůbec ne. A představ

si, že teď něco podobného schválila městská rada i u nás na Menším Městě.“

„A kromě toho, náš mistr je od Božího hodu nemocný. Snědl cosi špatného a prý mu něco prasklo v břiše. S dílnou to jde z kopce. My sice práci zastaneme, ale znáš to, když mistr marodí, nejsou zákazníci. Je to bída.“

„Vy jste pracovali v Norimberku, pokud si vzpomínám,“ podotkl Martin a napil se.

„Jo, jenže tam to bylo ještě horší než tady,“ souhlasil Eliáš. „Najít dneska dobrou práci, to je zázrak.“

„A to jsme se do Prahy tak těšili,“ žaloval Jakub. „Jenže sem přichází pořád víc a víc tovaryšů a mistři si mohou vybírat. Vezmou toho, kdo je ochotný dělat za méně peněz. Pomalu aby člověk pracoval jen za jídlo.“

Martin se rozhodl rychle. Dva šikovné zlatníky mohl potřebovat vždycky. Ti se pro obchod s ostatky hodili výtečně. Líně se protáhl a pak se optal, co kdyby vstoupili do jeho služeb.

„Platit vás sice také moc nebudu,“ upozornil je, „ale nebudu ani chtít moc práce.“ Pak jim vysvětlil, co je čeká. Plácli si rychle.

Když se v noci vrátil do šenku U Modré štiky, kde měl pronajatou podkrovní světnici, Johanka na něho čekala stále ještě oblečená a v očích měla strach. Takhle pozdě v noci se nikdy nevracel, pokud jí to neřekl předem.

„Náhodou jsem potkal dva zlatnické tovaryše,“ vysvětloval a byl rád, že nemusí lhát. Alespoň ne tolik.

„Znám je?“ optala se a z jejího hlasu bylo poznat, že v ní žárlivost bojuje s ulehčením, že se její Martin vrátil v pořádku. V nočních ulicích člověk nemohl nikdy vědět,

co se stane. Čím více lidí přicházelo do Prahy, tím méně bezpečno tu bylo.

„Znáš," přikývl a pokusil se ji obejmout, ale odstrčila ho, protože se ještě trochu zlobila.

„Jsou to ti dva, co se mnou byli ve Stříbře," vysvětloval. Byl unavený a chtělo se mu spát, ale věděl dobře, že kdyby si Johanky nevšímal, bude to jako přiznat se k nevěře.

„Ten hubený a ten tlustý? S těmi byla docela zábava."

„No právě. Proto jsem se tak zdržel. Víš, byla to náhoda, ale vyplatila se… Přemluvil jsem je, aby jeli s námi."

Přikývla a pak ho sama políbila. „Nejsi moc unavený?" optala se s očima sklopenýma k zemi. I když si už začínala zvykat na své nové postavení, stále se ještě styděla, pokud šlo o milování.

„Ani moc ne," odpověděl, a když si všiml, jak po něm šlehla očima, rychle dodal, že už se jí nemůže dočkat.

43

Eybert z Radduschbergu je doprovázel až k Přimdě. Stříbro obešli velikým obloukem, protože Johanka se nechtěla setkat se svými rodiči. Co by tomu řekli, že utekla od manžela? Když procházeli lesem, kde je přepadli lupiči, ukazoval Jakub hrdě na mýtinu a vojákům s královskými zástavami vyprávěl, jak tady zachránil Martina. „Osobně jsem zabil jednoho lupiče," dodal hrdě.

„A kolik jich zabil urozený pán ze Stvolna?“ usmíval se dobromyslně Lothar.

Jakub mávl rukou, že to nestojí za řeč, a pak si povzdechl, že teď pojedou pořád do kopce.

„Co naříkáš?“ popichoval ho Lothar. „Sedíš na koni. Pokud by měl někdo vzdychat, tak tvůj kůň.“

Jakub si ho přísně změřil a pak zabručel, že si myslel, že nejhloupější člověk pod sluncem je Eliáš, ale teď vidí, jak se zmýlil. Lothar se hlasitě rozesmál, až polekal malého grošáka, na kterém jela Johanka. Nikdy na koni nejezdila a sedět celý den natočená na bok v ženském sedle nebylo nijak pohodlné. Kdyby to šlo, putovala by raději

pěšky. Jenže to by ostatní zdržovala. Martin chytil jejího koně za otěže a konejšivě ho poplácal po šíji, až se zvíře uklidnilo. Pak křikl na Lothara, že když se musí smát, má vydávat zvuky jako člověk, protože jinak se ho budou koně bát.

Přenocovali v šenku na rozcestí pod Přimdou a Eybert trval na tom, aby mu Martin na rozloučenou zahrál na loutnu. „Je to taková malá záloha na tvůj dluh,“ vysvětloval přátelsky.

Ráno se rozešli. „Uvidíme se na podzim v Norimberku. Císař Karel bude pořádat říšský sněm,“ připomněl Eybert a pak odbočil na strmou cestu k hradu. Martin se svou družinou objel vysoký dub, od něhož cesta klesala ke kapli svaté Kateřiny. Za ní už by la zemská hranice a pak Bavorsko.

„Tak se vracím domů,“ oznamoval Heidenreich. Ale příliš nadšení v tom nebylo.

Zpočátku šlo vše snadno a skoro ani nepostřehli, že opustili české království. Kopcovitá krajina Horní Falce připomínala české pohraničí a navíc tu stejně mnoho hradů a měst patřilo císaři Karlovi a měly české posádky. Přes Sulzbach dojeli do Laufu, kde se zdrželi několik dnů. Na okraji města se právě vyměřovalo staveniště pro nový hrad, který zde chtěl postavit český král. Ubytovali se ve špitálu poblíž kostela svatého Leonarda. Děkan Rufinus byl vzdělaný a nedůvěřivý muž. Jak se však ukázalo, jeho jedinou životní láskou byly relikvie.

„Jsem rád, že Lauf patří císaři Karlovi," pokyvoval spokojeně hlavou. „Ten, kdo miluje relikvie, nemůže být špatný člověk. Císař Karel je podle mne jeden z největších vládců, jaké římská říše kdy měla. A ne nadarmo nosí jméno po prvním císaři."

Martin mu tohle tvrzení nevymlouval, i když dobře věděl, že český král dostal při křtu rodové přemyslovské jméno Václav a jméno Karel přijal až v Paříži na počest francouzského krále. Ale tady v německých zemích si nikdo ani na okamžik nepřipustil, že by jejich vládce mohl mít jméno po někom jiném než po slavném Karlovi Velikém.

„Jak jistě víte, otče, jsme tady z jeho pověření," vysvětloval Martin prelátovi. „Naším úkolem je zjistit, jaké relikvie by mohl císař Karel získat pro Prahu. Chtěl by, aby nad Vltavou vznikl druhý Řím."

„Když tak o tom přemýšlím, věděl bych o jedné," řekl uvážlivě děkan Rufinus. „V kapli svatého Vavřince v Norimberku jsou ostatky svatého Deokara. To je ochránce slepých. Nejsou tam pohřbené dlouho, asi před třiceti lety je tam z herrenriedského kláštera přinesl císař Ludvík Bavor. Pokud jsem slyšel, norimberský biskup

Laoben nemá srdce uzavřené, jde-li o tak bohulibou věc, jako je rozšířit slávu některého z norimberských světců. A kromě toho, císaře Karla obdivuje. Téměř jako já," dodal skromně.

Děkan Rufinus se sám nabídl, že napíše list norimberskému biskupovi, a když z Laufu odjížděli, doprovodil je až k městské bráně.

„Bůh ať chrání vaše kroky," požehnal jim a zůstal stát na cestě, dokud nezmizeli za nedalekým návrším.

„Jestli na nás budou všude tahle laskaví, čeká nás pěkná nuda," bručel Lothar, když jim Lauf zmizel z dohledu. „Meč mi zrezaví a ztratím cvik. Jako rytíř zůstanu bez zásluh. To mám dělat kupce?"

„V Norimberku nejde nic snadno," vrtěl hlavou obtloustlý Jakub. „Já tam s Eliášem pracoval jako tovaryš, a tak Norimberské znám. Jsou samý úsměv, ale měďák z nich nedostaneš, leda bys je zabil."

„To už vypadá lépe," přikyvoval Lothar. „To je práce pro mě."

„Jsme vyslanci císaře Karla a ne družina loupeživých rytířů," káral je pobaveně Martin.

„Vyslanci snad, ale určitě ne stádo ovcí," bránil se Lothar. „Proč jsem si bral s sebou meč?"

„Norimberské budeme zabíjet, jen když to nepůjde jinak," sliboval s vážným výrazem ve tváři Martin.

Heidenreich je poslouchal a pak podotkl, že to je celkem zbytečné, protože tady v Horním Bavorsku vládnou synové zesnulého císaře Ludvíka Bavora a jsou prý všichni hloupí a líní. A jejich poddaní rovněž. I když je Norimberk svobodné říšské město, těžko se jim bude někdo stavět na odpor, takže by měli na zabíjení zapomenout. A ještě Lotharovi poradil, že pokud se

opravdu bojí, že mu zrezaví meč, aby si jeho ostří občas vyleštil psím sádlem, to že pomáhá.

Johanka je pobaveně poslouchala. Už se v jízdě na koni zlepšila, a proto nemusela jako ze začátku neustále dávat pozor, aby nesklouzla ze sedla na zem. Občas se proto mohla do hovoru i zapojit, i když dost nesměle. Měla neustále dojem, jako by měla na čele vypálený cejch, že je opovrženíhodná hříšnice. Několikrát ji dokonce napadlo, že by se měla obrátit a vrátit do Třeboně. Copak nějaká listina mohla platit víc než slib, který dala před tváří boží svému manželovi? Čím více se vzdalovali od hranic českého království, tím větší měla pocit viny. Když ji ale v noci Martin objímal a šeptal něžné vyznání, v duchu si pro svou slabost spílala a ráda zapomněla na výčitky svědomí. To, co dělala, byl sice hřích, ale bylo to krásné. Protože dobře věděla, že za všechno krásné se musí platit, pomalu se smiřovala s tím, že jednou přijde trest. Ale než se tak stane, chtěla si rozkoše užít co nejvíce.

Do Norimberku dorazili před polednem. Ubytovali se v zájezdním hostinci pod hradem a Martin se vydal za biskupem Laobenem. Přijal ho skoro ihned. Byl to neduživý muž středního věku s apatickým výrazem ve tváři a neklidně těkajícíma očima. Jak se ukázalo, jeho nepříliš půvabný vzhled odpovídal jeho chytrosti. Později se Martin dozvěděl, že je synovcem manželky braniborského markraběte a hornorakouského vévody Oty, přezdívaného Líný.

„Ano, znám císaře Karla," přikyvoval hlavou biskup Laoben. „Je to zbožný muž."

„Zbožní lidé by si měli navzájem vycházet vstříc," souhlasil Martin a trochu zaraženě si preláta prohlížel. Snažil se odhadnout, jak svou věc předložit, aby uspěl. Pokud jednal s vychytralým mužem, šlo jen o to, jak argumentovat a co nabídnout, to bylo celkem snadné a šance na úspěch se daly odhadnout. Ale přemlouvat hlupáka bylo stejné jako uzavírat dohodu s vlastním koněm. Když dospěl ve svých úvahách až sem, musel se v duchu svému hnědákovi omluvit, protože to bylo velice chytré zvíře. Na rozdíl od biskupa Laobena.

„Jistě, všichni křesťané jsou bratři," usmíval se prelát. „A císaři Karlovi jako křesťanovi vyjdu ve všem vstříc. Copak nejsem sluha boží? Ale jinak se prý mám mít před ním na pozoru, tvrdí manžel mé tety. Víš, mladíku, on v Horním Bavorsku vládne. A císař Karel prý tak úplně nestojí na jeho straně, protože měl kdysi spory s jeho otcem. Jistě víš, že se Karel nechal zvolit římským králem ještě v době, kdy císař Ludvík žil. To se přece nedělá, nemyslíš?"

„Kdo ví, jak to tehdy bylo," mávl Martin bezstarostně rukou a podal biskupovi listinu od laufského děkana Rufina. Ten ji rozpačitě převzal a chvíli přemýšlel. Pak ho požádal, aby mu ji přečetl, protože mu slábne zrak a písmena mu splývají, takže je skoro nevidí. Později jeden z biskupových služebníků trochu neuctivě podotkl, že písmena splývají Jeho Milosti od té chvíle, co přišel do Norimberku. Nikdo ho nikdy neviděl, že by něco přečetl nebo napsal.

Martin mu tedy list hlasitě přetlumočil a pak dodal, že císař Karel velice stojí o to, aby jeho přátelství s Norimberkem bylo ještě hlubší, a proto by rád získal pro Prahu jako relikvii část těla svatého Deokara.

„To bude asi těžké," vrtěl zmateně hlavou biskup Laoben. „Vévoda Oto i má teta jsou pryč, nemohu se s nimi poradit."

„To je přece věcí církve. A Norimberk je navíc svobodné říšské město," namítl káravě Martin a pak začal vemlouvavě prelátovi vykládat, jaký mají ostatky nesmírný význam a jak se tím, že jsou relikvie jednoho světce na několika místech, milost šíří a jejím prostřednictvím se vytváří veliký ostrov křesťanského milosrdenství. „Copak existuje v dějinách případ, že by panovník, který chová ostatky nějakého světce, zaútočil na město, které chová stejné ostatky?" vykládal horlivě, i když věděl, jaký je to nesmysl. „Pokud bude mít císař Karel v Praze ostatky svatého Deokara, nikdy by na Norimberk nezaútočil, i kdyby se dostal do války s vévodou Otou nebo jeho bratry. Pokud císaři vyhovíte, vévoda Oto vás pochválí, až se vrátí, protože zajistíte nejen Norimberku, ale i Hornímu Bavorsku mír a bezpečí."

„Proč bych měl zajišťovat městu bezpečí? Žijeme přece léta v míru. Nebo snad chceš naznačit, že na nás císař Karel zaútočí?"

„Tak to samozřejmě není," skočil mu už trochu nazlobeně do řeči Martin. „Říkám jen, Vaše biskupská Milosti, abyste si to představil. A kdyby se to stalo – ale nestane se to, samozřejmě – tak kdyby mel císař Karel ostatky svatého Deokara z hrobu, který tu leží, obešel by město velikým obloukem. Chápete? Získáte dalšího spojence!"

Biskupu Laobenovi to vše pomalu docházelo a zmatený výraz se pomalu měnil v potěšený úsměv. Už si představoval, jak ho vévoda pochválí. Ale vzápětí byly

zpátky pochybnosti, zda by přece jen neměl počkat na jeho názor. Na tváři se mu opět objevil nejistý výraz a nedokázal zakrýt rozladění. Proč má on, sluha boží, řešit tak složité diplomatické záležitosti? Nakonec se podíval na Martina a skoro prosebně ho požádal, zda by mu neporadil, co by vlastně bylo nejlepší. Podotkl, že jeho úsudku bude věřit, protože přichází od císaře Karla a ten by jistě neposlal nečestného člověka. A navíc je tu ten dopis od děkana Rufina. To je také úctyhodný muž, na jehož úsudek se lze s klidným svědomím spolehnout. Co má tedy udělat?

A tak se stalo, že druhého dne sestoupil Martin ze Stvolna spolu s biskupem Laobenem v kostele svatého Vavřince do krypty pod kaplí, zasvěcené svatému Deokarovi. S pomocí několika prelátů otevřeli tumbu, kde byly uloženy pozůstatky světcova těla, a biskup sám z ní vyňal stehenní kost a pak ještě dva zuby, vše nechal zabalit do hedvábné látky a vložit do stříbrné truhličky. Ve skriptoriu připravili listinu, v níž biskup Laoben vyjádřil přání, aby Jeho císařská Milost vládla co nejdéle, a současně potvrdil pravost zasílaných relikvií.

Ještě téhož dne odjel Lothar spolu s jedním vojákem do Prahy. U sedla koně měl přivázanou truhličku s relikvií a v brašně pergamen s biskupovou pečetí. To byla první a současně poslední relikvie, kterou získali vyslanci českého krále čestně a bez obtíží.

44

Z Norimberku zamířil Martin se svou družinou k Mnichovu. Usmyslel si, že získá relikvii světice, která

sice nepatřila k těm, které by vzývali všichni křesťané, ale z hlediska krále Karla ji považoval za významnou. Ostatky panny Edigny byly uložené v kostele svatého Šebestiána v Puchu, malém městečku, které leželo nedaleko Furstenfeldbrucku. Právě tam před několika lety zahynul v lese nečekaně na mrtvici císař Ludvík Bavor zrovna v době, kdy byl Karel zvolen kurfiřty za vzdorokrále a schylovalo se k válce. Martina napadlo, proč by právě svatá Edigna nemohla svou zázračnou přímluvou způsobit, že to vše dopadlo právě tak, jak to dopadlo. Za její ostatky bude zbožný král Karel vděčnější než za jiné relikvie.

V Dolním Bavorsku vládli další synové mrtvého císaře Ludvíka Bavora, svárlivý Vilém a jeho krásný a chlípný bratr Albrecht. Zvláště Vilém českého krále Karla nenáviděl, protože s jeho nevlastním bratrem Václavem měl vleklé spory o hranice v Brabantsku. Po otcově smrti ale musel Karla uznat za římského krále, protože by nebylo nic snadného mít proti sobě nejen nového císaře, ale i pět vlastních bratrů, kteří jen čekali na Vilémovu chybu, aby získali z obrovského dědictví něco na jeho úkor. Proto Martin předpokládal, že budou pod zástavou českého krále v Dolním Bavorsku v bezpečí. Pokud navíc provedou něco knížeti Vilémovi, král Karel se zlobit nebude, zvláště pokud mu to přinese další z milovaných relikvií. Martin se už těšil, že to bude hra, jakou měl rád. Stejná, jako když prodal kus dřeva z Kristova kříže toulouskému hraběti Raimundovi.

V Puchu se nacházel jediný, nepříliš výstavný zájezdní hostinec. Měl rozlehlý dvůr se stájemi a přístřešky pro povozy, neboť kupců zde přespávalo hodně. Kolem vedla zemská cesta z Augsburgu do

Mnichova. Ale vlastní stavení hospody bylo zchátralé a příliš pohodlí nabídnout nemohlo. Pro družinu najal Martin rozlehlou světnici v přízemí vzadu za kuchyní, pro sebe a Johanku vybral malou podkrovní světnici, která měla okno ve štítu stavení. Zrovna když se oba zlatničtí tovaryši dohadovali s vojáky, jestli tohle ubytování je mizerné, nebo už zažili horší, přišel k nim Heidenreich a spokojeně oznamoval, že ochutnal pivo a je skvělé. A ještě tu mají moc hezkou šenkýřku. Proto se nakonec všichni shodli, že to tu není tak špatné.

Odpoledne se Martin vydal za místním farářem. Nemohl ho nikde v městečku najít, až mu jeden tesař poradil, aby se šel podívat k lesu, protože si tam jejich farář Augustinus postavil několik včelích úlů. Tam v poslední době tráví většinu času. Jak se ukázalo, měl pravdu.

Farář Augustinus seděl na vykotlaném pařezu a zálibně sledoval včely vyletující z česna. Byl to stařičký shrbený muž s dlouhými bílými vlasy, v nichž tonzura vyholená na temeni hlavy skoro zmizela. Když se mu Martin představil a řekl, že přijíždí jako vyslanec císaře a českého krále Karla, stařičký prelát se zamračil a netrpělivě ho přerušil, aby raději pověděl, co tu chce. Předem však upozorňuje, že nedovolí, aby někdo znesvětil hrob svaté Edigny.

Martin si ho mlčky prohlížel a musel v duchu uznat, že z toho starého muže vyzařovala jakási starosvětská důstojnost a toporná poctivost. Pak se usmál a požádal o dovolení, aby se mohl posadit.

„Jsme na louce," opáčil nepřívětivě stařičký farář. „Pokud nehodláš urážet našeho Pána, můžeš si dělat, co chceš."

„Jak jste poznal, otče, že mám zájem o vaši proslulou světici?“

„Jsem starý, ale ne hloupý. Do našeho městečka přijde jednou za rok výběrčí daní. Jinak se o nás urození lidé nezajímají. Proč také, mají své starosti. A najednou přijede poselstvo císaře Karla, o kterém se ví, že miluje relikvie víc než své bližní. Ne, mladíku, na hrob svaté Edigny zapomeň!“

„Můj otec měl také včely,“ vzpomínal Martin. „Ale choval je ve vykotlaných stromech. Vy je máte ve špalcích, a ještě pomalovaných barvami. To vypadá, jako by včely měly tady u lesa ulici s vlastními domky.“

Farář Augustinus se však stále mračil a podotkl, že hovorem o včelách si ho neudobří. Chvíli mlčel a pak začal vykládat, že včely chová od mládí. Proto netrpí jeho kostel nedostatkem svíček, neboť včely mu dávají tolik vosku, že může ještě nějaký prodat. Ale med že rozdává vesničanům zdarma, protože je to dar boží a Bůh by ho musel zatratit, kdyby si za med od těch chudáků něco vzal. Zjistil za ta léta, co má úly, že včely mají výborný zrak a řídí se barvami. Proto každý klát natřel jinak. Rozhovořil se o včelách a čas příjemně plynul. I když se zpočátku Martin vyptával proto, aby si stařičkého preláta naklonil, nakonec ho zcela pohltil klid rozkvetlé louky a bzučení včel. Povídali si tak dlouho, až se začalo stmívat. Najednou farář Augustinus vyskočil a začal sám sebe plísnit, že zapomněl na večerní mši. Pak o něco klidněji podotkl, že na něho věřící v kostele určitě čekají, protože ho už znají.

Rychle vyrazili k nedalekému Puchu. Nízké domky byly natěsnané vedle sebe jako včelí úly, ale nebyly tak

zářivé a barevné. A jak smutně podotkl farář Augustinus, lidé nebyli tak pracovití a bezelstní jako včely.

„To neznamená, že bych je měl rád méně," vykládal zadýchaně, i když nešli nijak rychle. „Mám rád i tebe a odpouštím ti, proč jsi sem přijel. Ty nejsi zlý člověk, jenom trochu moc ctižádostivý. Nu, uvidíme, co se pro tebe dá udělat."

Na večerní mši dorazili všichni členové družiny v čele s Heidenreichem. Když farář Augustinus zjistil, že v družině císaře Karla je prelát, zdvořile nabídl, aby mši celebroval místo něho on, protože je hostem. Zdál se velice zklamaný, když Heidenreich poctu odmítl. Pak se ještě celý zadýchaný a zpocený běžel převléknout do ornátu.

Během mše byla Johanka zaražená, ale Martin si toho všiml, až když z malého kostela odcházeli.

„Stalo se něco?" optal se a pokusil se ji obejmout rukou kolem pasu.

„Uvidí nás lidé."

„A to vadí? Copak nepatříme k sobě?"

„Před ostatními jsem přece jen služebná," vyhnula se odpovědi a zpomalila. Až do zájezdního hostince šla tři kroky za ním.

K jejímu podivnému chování se Martin vrátil hned po večeři, jakmile se odebrali do podkrovní komůrky. Johanka se svlékla, lehla si na lůžko a přitiskla se k němu, jako by se nic nestalo. Ale tentokrát se odmítl poddat jejím něžnostem. Když se vymanil z její náruče, zvedla hlavu a trochu uraženě se optala, co se děje.

„To bych se spíše měl zeptat já. Co se ti zase nelíbí?"

„Momentálně to, že bych se chtěla s tebou milovat, ale ty trucuješ," odpověděla a pokusila se ho políbit, ale uhnul.

„Podívej, Johanko, kdysi jsem řekl, že toužím, abychom spolu žili jako muž a žena. Nejen v ložnici. Pamatuješ na naši první společnou noc v Třeboni?"

„To bylo krásné," zasnila se. „Když mého manžela unesli Rožmberští a já byla svobodná…"

„Jsi přece svobodná stále."

„Nejsem! Ale nechme toho…"

„Ty se k tomu neustále vracíš. Proč ses po mši ke mně chovala jako k cizímu? Nejsi má služebná a všichni to vědí. Kdyby bylo po mém, na Třeboň bych si ani nevzpomněl."

„Takže za všechno mohu já?" rozzlobila se Johanka. Jako by se otevřela stavidla skrytého žalu, začala mu vášnivě vyčítat, do jakého postavení ji vlastně dostal. Každý si k ní může dovolovat a nestane se nic. Je jen sprostá konkubína.

„Copak ses mě vůbec někdy zeptal, zda souhlasím, než jsi mě od manžela koupil? A nakonec jsi donutil Viléma z Landštejna, aby mne vyhnal ze svého panství."

„Jenom tě propustil z poddanství, když dovolíš," namítl zaraženě. Ale Johanka jako by ho neposlouchala. Naříkala, že ji Bůh zatratí, a znovu opakovala, že si k ní každý dovolí, ale odmítla prozradit víc.

Martin se nakonec rozmrzele posadil a mlčky si v šeru prohlížel nešťastnou dívčí tvář, lemovanou krásnými černými vlasy. Přes všechno, co mu vyčítala, ji miloval. Věděl však, že teď nemá cenu se s ní dohadovat. Všechny ženy byly náladové, a pokud se chtěly hádat, nejlepší bylo utéct. Cosi zabručel, vstal a na nahé tělo si

navlékl nohavice. Protože byla dusná noc na počátku léta, halenu si nevzal. Beze slova vyšel ze dveří a po schodech seběhl dolů.

Šenk už byl prázdný, všichni hosté odešli spát. Pouze vzadu u vchodu do sklepa čistila šenkýřka Rosamundekotlík. Byla trochu při těle, ale velice jí to slušelo. Voněla radostí ze života a ženskostí. Když Martin sestoupil po schodech, chvíli si ho přísně měřila. Pak odložila kotlík a misku s pískem, dlaně si otřela do suknice a podotkla, že pokud ho trápí břicho, aby šel za stodolu.

„Pokud by mne trápilo jen břicho, byl bych ten nejšťastnější člověk na světě. Na zkažený žaludek je spousta léků. Ale na srdce žádný učenec zatím nic nevymyslel.“

„Možná proto, že by stačilo upřímné pokání,“ opáčila šenkýřka Rosamunde se zájmem a do dvou číší nalila víno. Posadila se ke stolu a rukou ukázala na lavici proti sobě. Pak podotkla, že odpoledne hovořila s jeho konkubínou.

„Tak kvůli tobě je taková divná,“ rozzlobil se Martin. Číši, kterou držel v ruce, odložil prudce na stůl, až trocha vína vyšplíchla na dřevěnou desku. Vstal, ale šenkýřka ho popadla za ruku a naléhavě prosila, aby se posadil zpátky.

„Já jí neublížila,“ pokračovala měkce. „To ona se trápí. Donutil jsi ji, aby zhřešila. A místo aby se kála, hřeší stále víc a víc. Měl bys rozumět ženské duši!“

„Co ty o tom můžeš vědět?“ opáčil pohrdavě a posadil se zpátky. Byl z toho všeho už unavený. Proč nemůže člověk žít po svém? Copak musí neustále

bojovat, aby si udržel tu skromnou špetku štěstí, když už se mu ji podaří získat?

„Vyprávěla mi o svém životě," pokračovala Rosamunde. Její hlas už nezněl tak shovívavě, i když zjevně nikoho neodsuzovala. „Ale to, co se stalo jí, je úděl většiny provdaných žen. Kdyby utekla s milencem každá, která se provdá za muže, který se k ní nechová, jak by si přála, křesťanský svět se zhroutí."

„Tady přece nejde o to, jestli se Johance její úděl líbí či ne. Manžel ji neměl rád, bil ji, všechny peníze propil a dokonce ji nutil k prostituci. A když jí měl dát na loži chvilku něhy, choval se, jako by znásilňoval děvku. Nakonec mi ji za peníze prodal. Myslíš, že tohle Bůh chtěl?"

„Jsi snad ty Bůh? Jak můžeš vědět, co on chce?" rozkřikla se přísně šenkýřka. Čím více se hněvala, tím více jí to slušelo.

„Nebudeme si hrát se slovíčky. A nediskutuj se mnou o víře! Když dovolíš, vím o ní o trochu víc než ty."

„Opravdu? Tak abys věděl, já jsem také vdaná. Nebudu se přít, zda o víře víš ze školy něco užitečného, ale jedno ti povím. Bůh vyměří každému člověku jeho úděl a je na každém z nás, abychom svůj kříž nesli stejně jako Kristus. Pouze pokud tohle dokážeme, budeme spaseni. Ale ti, kteří se postaví proti jeho záměrům, budou zatraceni. Ty ses proti němu postavil a Johanku k tomu nutíš rovněž."

„Jenom slova… Nepracuješ náhodou pro inkvizici?" ušklíbl se pohrdavě Martin na šenkýřku. „A jak tohle všechno souvisí s tím, že jsi vdaná? Tvůj muž tě také bije?"

„Bil mě," přikývla klidně. „Měl spoustu děvek, aby se mi pomstil, že nemohu mít děti. Já pracovala a on se válel a proklínal mě. Nemysli, také mne napadlo utéct. A měla bych s kým! Ale jsem křesťanka. Trpěla jsem dost dlouho, až se to stalo. Jednou k ránu, zrovna když se vracel opilý od nějaké helmrechtnice, ho bodlo u srdce a svalil se jako špalek. Neumřel, žije, ale nemůže chodit, nemluví a hýbat může jen jednou rukou. Bůh ho potrestal. A já se o něj starám, protože je to můj manžel."

„Tohle jsi vyprávěla Johance?"

„Ano, právě tohle. Aby pochopila, že není na ní, aby o svém životě rozhodovala sama. Pokud se její manžel chová hříšně, pak ho dříve nebo později potrestá Bůh. On trestá, ne lidé. Tím, že utekla, se stala před tváří boží stejným hříšníkem, jako je její manžel. Cizí hřích nepotrestáš vlastním hříchem, to si pamatuj!"

„Kdyby byli všichni manželé, kteří hřeší, potrestáni mrtvicí jako ten tvůj, bude to konec křesťanského světa," připomněl jízlivě šenkýřce její slova. „Bůh jistě řídí naše kroky, ale lidí je mnoho a jak by mohl potrestat všechny, kteří se proviní? Člověk by se měl o svůj osud postarat sám. Samozřejmě v mezích křesťanské víry. Copak svatá Veronika neopustila svého manžela, aby se mohla stát učednicí Krista? A neutekla svatá Radegunda od svého manžela Chlotara, protože byl násilník?"

„Jistě, jenže svatá Radegunda utekla proto, aby mohla sloužit Bohu. Založila klášter, kde vychovávala mladé řeholnice."

„Ale také se poněkud blíže spřátelila s kaplanem Venantiem Fortunatem," připomněl Martin. „Po Radegundině smrti sepsal její životopis. Četl jsem ho, a i

když to nikde neříká, miloval ji, stejně jako ona jeho. A nejen duchovně. Copak tím také nehřešila?“

„Kdyby nikdo nehřešil, budou všichni světci,“ pokrčila rameny šenkýřka Rosamunde, dopila pohár a nalila si znovu. „Jedna věc je podlehnout občas svodům, kterých je kolem člověka neustále spousta. A jiná věc je svody vyhledávat a zcela se jimi dát ovládnout.“

„Tak mám dojem, že v Puchu bude za chvíli druhá světice. Možná tě svatořečí stejně jako Edignu.“

„Edigna si uchovala panenství až do smrti,“ zamračila se šenkýřka. „Ostatně její život také patří do našeho rozhovoru. Byla přece dcerou francouzského krále, a než aby se provdala, utekla sem do Bavorska. Právě u lípy za naším kostelíkem voli odmítli dál táhnout vozík, na kterém přijela. A současně se rozezněly zvony, i když nikdo netahal za provaz. Pochopila, že to je boží znamení. Ve vykotlané lípě pak žila jako poustevnice více než třicet let. Byla laskavá a všem dokázala poradit.“

„Zhřešila proti desateru, neboť neposlechla svého otce a neprovdala se za muže, kterého jí určil,“ namítl Martin. Scholastických disputací měl za sebou desítky, oficiálních i těch rozverných s přáteli v hostincích, takže nad ním nějaká venkovská hospodská mohla těžko zvítězit. Alespoň byl o tom přesvědčený.

„Zhřešila, aby se mohla věnovat službě Bohu,“ upozornila hned šenkýřka. Oči jí svítily vzrušením z hádky a také z vypitého vína.

„Ale i tak zhřešila. Sama jsi tvrdila, že hříchem nelze trestat jiný hřích. A nelze ho ani napravit. Stejně tak lze těžko hřích omluvit pokáním. Odpustíš vrahovi, pokud bude později litovat svého hříchu?“

„To je přece něco jiného! Edigna utekla od rodičů, protože to bylo její poslání.“

„Souhlasím. Edigna utekla proto, aby se mohla věnovat Bohu. A Johanka opustila svého manžela, aby se mohla věnovat mně. Třeba je to také její poslání. Co když to je boží vůle?“

„Jsi namyšlený kacíř,“ rozzlobila se šenkýřka a znovu se napila. Chvíli mlčela a pak trochu ztěžklým jazykem začala vysvětlovat, že ona sama není žádná světice. A má už dost toho dohadování, co je a není počestné. Pravda je, že Bůh jejího manžela potrestal a ona se teď o něj stará. Ale protože jinak s ním jako manželka žít nemůže, dopřeje si občas potěšení v cizí náruči. Čas od času se v hostinci zastaví muž, který se jí líbí, a nevidí nic špatného v tom, pokud s ním stráví noc, protože všechny ostatní její dny jsou naplněny pokáním. To je podle ní křesťanské.

Vstala, přinesla ještě jeden džbánek vína, dolila oba poháry, a místo aby se vrátila na lavici, posadila se Martinovi na klín. Přitiskla se k němu, a než se vzpamatoval, objala ho a začala vášnivě líbat. Chvíli mu trvalo, než se z její náruče vymanil. Odstrčil ji, ale nijak hrubě. Cítil, jak ho šenkýřčino tělo vzrušilo.

„Nebudu své hříchy napravovat dalším hříchem. Johanka na mě čeká,“ řekl káravě a vstal od stolu. Vyběhl po schodech, ani se neohlédl, jako by se bál. Když opatrně vešel do jizby, uslyšel ze tmy pravidelné oddechování. Johanka spala.

Svlékl se a lehl si vedle ní. Něco tiše zašeptala, pak se natočila na bok a ve spánku ho objala. Její tělo bylo vláčné a Martin cítil mučivou touhu milovat se. Zkusil ji lehce pohladit, jestli třeba náhodou spánek nepředstírá,

ale spala doopravdy. Váhal, zda by ji neměl vzbudit, jenže to by pak nebyl o moc lepší než její manžel třeboňský kat. Tlak v podbřišku nesnesitelně zesílil.

Chvíli přemýšlel o půvabné šenkýřce, která zůstala v přízemí a která by mu jistě ihned a ráda dala to, co tak zoufale potřeboval. Jenže mohl takové ženě věřit? Plnou pusu hříchů a pokání, ale ve skutečnosti chtěla stejně to, co většina ženských. A klidně si o to bez uzardění řekla. Nakonec si Martin s výčitkou uvědomil, že je sobec a těžko se změní. Rukou začal laskat půvabné Johančino tělo. Pootevřela oči, lehla si na záda a zaprosila, aby to bylo rychle, že je strašně ospalá.

Ráno vstal Martin pozdě. Ze dvora doléhal do ložnice každodenní hluk z hospodářství. Na lůžku byl sám. Sáhl vedle sebe a zjistil, že místo, kde ležela Johanka, je studené. Musela vstávat hodně časně. Protáhl se a uvažoval, co všechno ho dneska čeká. Spokojeně vstal, oblékl si nohavice a seběhl dolů, aby se na dvoře umyl v kamenném korytu. V šenku narazil na tovaryše Eliáše.

Seděl na lavici vedle dveří, pil pivo a na stole před ním leželo několik placek a kus sýra. Když Martina uviděl, pohybem ruky ho zastavil.

„Je Johanka ještě nahoře?“ optal se plnými ústy.

„Ne, musí být někde tady. Vstávala brzy.“

„Před chvílí oznamoval čeledín, že její kůň zmizel. A také sedlo,“ řekl Eliáš a v jeho hlase byla poznat obava.

„Třeba si vyjela na projížďku,“ namítl nepřesvědčivě Martin, i když sám věděl, že to je nesmysl. Nikdy nic podobného neudělala.

„Takže ji nemáme hledat?“

„Ne,“ odpověděl tiše Martin a se sklopenou hlavou vyšel na dvůr. Připadal si jako stařec, tak měl těžké nohy. Nevšiml si, že ho z kuchyně sleduje šenkýřka Rosamunde. Kolem rtů jí hrál vítězoslavný úsměv.

Celý den Martin strávil na rozkvetlé louce u lesa. Seděl na vykotlaném pařezu, v ruce držel loutnu, bezmyšlenkovitě přejížděl prsty po strunách a pozoroval včely. K večeru ho tam našel farář Augustinus. Neřekl ani slovo. Posadil se k němu a mlčel. Spolu se vrátili za tmy do Puchu, aniž vůbec promluvili.

V noci, když už Martin usínal, ucítil, že k němu pod přikrývku vklouzla nahá žena. Johanka se vrátila, napadlo ho šťastně a na chvíli se poddal milostné hře, než si uvědomil, že doteky ženiných rukou postrádají Johančinu nesmělou něhu. Okamžitě mu došlo, že sen není skutečnost a vedle něho je Rosamunde. Vyskočil z lůžka a uchopil ji do náruče. Nejdřív trochu překvapeně a zvědavě vypískla, ale pak pochopila, že to není součást milostné hry. Začala ječet, škrábat a kopat, ale Martin ji držel pevně. Sešel do přízemí, prošel opuštěným šenkem na dvůr a tam nahou šenkýřku hodil do kamenného koryta s vodou. Pak se otočil a vrátil do své ložnice. Dveře zajistil zevnitř na závoru.

45

Když se ráno Martin vzbudil, první, co uviděl, byly šenkýřčiny zmuchlané šaty na zemi vedle truhlice. Sebral je do náruče a sešel s nimi do přízemí. Za nebývalé pozornosti všech hostů je položil na lavici vedle dveří do

sklepa. Rosamunde, ve tváři rudá studem, je mlčky sebrala a odnesla. Později ho sama vyhledala a s očima sklopenýma k zemi se mu omluvila.

Když vycházeli po ranní mši z kostela, vzal si Martina stranou Heidenreich. „Celé družině je líto, že Johanka odjela. Chci, abys věděl, že jsme ji měli rádi. Ale je pryč a nikdo to nezmění. Smiř se s tím. Stavět se proti Bohu nelze.“

„To mi říkáš jako kněz?“

„Ne, jako přítel. Jaké máš další plány?“

„Když už se nesmím stavět proti Bohu kvůli své lásce, budu alespoň dál krást ostatky. Doufám, že tohle bude našemu Pánu milejší. Je v tom totiž více pokory a víry,“ odsekl Martin hořce.

„Nechceš se vyzpovídat?“

„Stejně je zajímavé, jak se může poměrně normální člověk proměnit během chvilky v pitomce jenom tím, že ho vysvětili,“ rozčilil se Martin. „Od přítele bych spíše čekal, že mi nabídne, abychom se opili do němoty. Nebo něco podobného. Vyzpovídat se… Zbláznil ses?“

„Opijeme se hned, nebo až večer?“ zabručel trochu rozpačitě Heidenreich.

„Prospěšné věci se nemají odkládat.“

„Johanku ti to stejně nevrátí.“

„Když někdo zemře, také se pije na jeho památku,“ pokrčil rameny Martin, jako by říkal, že se stejně nic jiného nedá dělat. Otočil se a vykročil k zájezdní hospodě. Přes rameno ještě houkl: „Jdeme!“

„Počkej, Martine!“ ozval se za ním ode dveří kostela tichý hlas faráře Augustina. Zřejmě tam stál už delší dobu. I když musel jejich kacířské řeči slyšet, netvářil se

rozhořčeně, spíše smutně. „Počkej," opakoval ještě jednou.

Martin se zastavil a rozpačitě se optal: „Děje se něco, otče?" Křikl na Heidenreicha, aby šel napřed a počkal na něj.

„Včera jsem strávil díky tobě ten nejpodivuhodnější večer v životě," přiznal se trochu rozpačitě starý farář. „Skoro jsem nespal."

„To jemi líto."

„Ne, nemusíš se omlouvat. Já ti musím poděkovat. Jak jsi seděl tam na louce u úlů a hrál na loutnu, najednou jsem cítil Boha. Tak jako nikdy předtím. V noci jsem pak přemýšlel, jestli může boží milost navštívit člověka jen během mše v kostele, jak jsem se celý život učil. A víš, k čemu jsem došel?"

„Neříkejte to, otče," rychle mu skočil do řeči Martin.

„Jsi hodný," přikývl starý farář. „Ale i když budu mlčet, je to prostě tak. Bůh je především v lidech a teprve pak v církvi." Pak se zděšeně pokřižoval, jako by se ulekl vlastních slov.

Martin se na něho chvíli mlčky díval. Najednou mu jeho vlastní trápení připadalo nicotné. Před ním stál starý muž, kterému se hroutil bezpečný svět jeho víry. Konejšivě dodal: „Tohle poznala už spousta lidí. Některé inkvizice upálila, jiní učinili pokání a vrátili se do lůna církve a další celý život raději pokrytecky mlčeli. A mlčí. Totéž radím vám, otče. Nikdo svět nezmění."

„Svět jistě ne," přikývl farář Augustinus. „Ale každý může občas udělat něco, aby měl pocit, že opravdu věří. Chtěl bych se ti odvděčit. A současně bych se měl vyzpovídat ze svých hříchů. I když bych měl myslet spíše na pokání a vlastní spásu, musím ještě jednou zhřešit."

„Obávám se, že vám dobře nerozumím. Proč mi to říkáte?“

„Protože tenhle hřích se týká nás obou.“

„To zní trochu zvláštně,“ přikývl Martin zvědavě. „Nebylo by lépe, abychom šli do sakristie? O hříchu se jistě v kostele hovoří snáze než na rynku, kde nás může každý slyšet.“

„Jistě, zatímco v kostele nás může slyšet jenom Bůh. Ale protože vidí do našich srdcí, pochopí nás. Na rozdíl od lidí, kteří bývají slepí a nepochopí ani své nejbližší. Jako tě asi nechápala ta dívka, kvůli které se teď trápíš.“

„Co o ní víte?“

„Byla se u mě vyzpovídat. Ale pamatuj si, že někdy nejsou věci tak, jak se na první pohled zdají. Nikoho neodsuzuj! Víc ti povědět nemohu,“ omlouval se starý kněz, rukou si uhladil dlouhé bílé vlasy a pomalu vešel do kostela. Prošli ztichlým chrámem, vonícím kadidlem, štiplavým kouřem hořících svíček a jarními květinami, jimiž byl ozdobený oltář. Vešli do malé a tiché sakristie. Farář se unaveně posadil na rozviklané čtyřnohé faldistorium, což byla jediná stolička v místnosti. Martin se rozhlédl a pak se usadil na víko staré tmavé truhlice.

Stařičký Augustinus sepjal ruce na klíně a pak začal rozvíjet svůj plán. „Jde mi samozřejmě o svatou Edignu. Ona je jediná láska, kterou jsem v životě měl. Mám samozřejmě rád i svoje včely, ale to je něco jiného. Chápeš, jak to myslím?“

Martin mlčky přikývl. Přitom sledoval úzký kužel světla, který do sakristie vrhalo slunce úzkým okénkem u klenutého stropu. Vypadal jako šikmý zlatý sloup, uvnitř kterého se mihotal poletující prach. Na okamžik v něm zahlédl nezřetelnou ženskou tvář. Určitě to byla Johanka.

Farář Augustinus zaregistroval jeho pohled a také obrátil oči ke slunci. Chvíli ho sledoval a pak se optal, zda v něm nezahlédl tvář svaté Edigny.

„Každý vidí tvář toho, koho miluje," poznamenal Martin, jako by se chtěl omluvit. „Viděl jsem Johanku."

„Povím ti veliké tajemství, ale přísahej, že to nikomu nepovíš," pokračoval tiše starý farář. „Před deseti lety sem přijel císař Ludvík Bavor. Prý se chce poklonit svaté Edigně. Večer mi jeho hofmistr nařídil, že se má hrob světice otevřít a její kosti převézt do cisterciáckého kláštera ve Furstenfeldbrucku. Císař nechal zhotovit nádherný stříbrný relikviář. Vypadá jako strom na paměť toho, že svatá Edigna žila v dutině lípy. Aby prý nám tady v Puchu nebylo líto, že přicházíme o svou ochránkyni, císař milostivě souhlasil nechat tu jednu nebo dvě její kosti. Něco jako almužna žebrákům, chápeš?"

„Já myslel, že je pohřbená zde."

„Ne, až na dvě kosti je vše ostatní ve Fiirstenfeldbrucku. Ovšem…," starý farář se zarazil a ztišil hlas, „…ovšem ve skutečnosti je svatá Edigna pohřbená stále tady."

„Vy jste její pozůstatky vyměnil?" pochopil okamžitě Martin a usmál se. Farář Augustinus si však přitiskl prst na rty a napomenul ho, aby nemluvil tak hlasitě. „Udělal jsem to," dodal pak prostě. „V noci jsem otevřel její hrob a kosti pohřbil v kostele pod podlahou. Ale nikdy a nikomu nepovím, kam jsem je uložil. Ať má konečně klid. Do jejího oficiálního hrobu jsem nasypal staré kosti, které se našly, když se stavěla zeď kolem hřbitova. A tyhle kosti si ráno slavnostně odvezl císař Ludvík."

„Takže se s klidným svědomím vzdáte těch dvou kostí ze hřbitova, které vám tu císař milostivě nechal?“

„Ne, tak snadné to není,“ vrtěl hlavou starý kněz. „Nemohu rozdávat její pozůstatky, i když vím, že jsou falešné. Jiní to nevědí, a kdybych to udělal, začnou se bát o osud obce. A mají proč. Svatá Edigna bdí nad naším městečkem už déle než dvě staletí. Tehdy, když císařLudvík Bavor otevřel její hrob a odvezl falešné ostatky, část města lehla popelem. A hned po požáru přišel mor. Všichni lidé věří, že to byl trest boží. A trest boží byla i nečekaná smrt císaře Ludvíka Bavora tady v lese. Ne, z toho, co máme na oltáři v kostele, ti nemohu dát nic, i když ta relikvie je falešná. O pravých kostech ani nemluvím. Ale mohl by sis odvézt to, co císař ukradl a teď leží ve Furstenfeldbrucku.“

„Bude to nebezpečné.“

„Pomohu ti. Víš, rád bych, aby ty falešné ostatky zmizely. Lidé se tam chodí modlit a jsou zklamaní, protože svatá Edigna podle nich nekoná žádné zázraky. Jak by také mohla, když to nejsou pravé ostatky! Jenže copak to mohu někomu povědět? Pokud by ale zmizely, zůstanou je ty naše a svatá Edigna získá zpátky pošramocenou pověst. Protože pak začne zase dělat zázraky tam, kde má. To je tady u nás.“

„Jenže nemohu něco ukrást z kostela, to je svatokrádež. A s tím by císař Karel nechtěl mít nic společného, i kdyby získal vzácnou relikvii,“ bránil se Martin. „A že by mi tu relikvii dal vévoda Vilém jako dar, to je dost nepravděpodobné.“

„Tak to nějak vymysli. Ale hlavně zařiď, aby ty falešné ostatky zmizely. Pak budeme mít zase klid. Já i svatá Edigna.“

Odpoledne se Martin usadil společně s Heidenreichem na lavici ve dvoře zájezdního hostince. Protože nebe bylo bez mráčku a slunce pálilo, našli si místo ve stínu, kde je nemohl nikdo slyšet. Kolem s ostrým bzukotem poletovaly mouchy a mezi nohama se jim motal vypelichaný pes a loudil. Ze záměru opít se na žal sešlo. Objednali si dva džbánky piva a tiše se radili, co podniknout, aby zís– kali pro krále Karla vzácnou relikvii, ale současně aby vyhověli i faráři Augustinovi. Bylo totiž zřejmé, že v tomhle případě nelze falšovat již jednou zfalšovanou relikvii. Kdyby přišli s další, nikdo jim neuvěří. A zvláště ne král Karel, který byl obecně nedůvěřivý, a pokud šlo o ostatky, tak obzvlášť.

„Jasná je jedna věc," řekl Heidenreich a napil se. „Musíme ukrást ty kosti, co jsou v klášterním chrámu ve Furstenfeldbrucku, protože předpokládám, že ukrást ty dvě, které jsou tady, bys asi nechtěl."

„To tedy určitě ne. Jenže tohle není hlavní problém. Podstatné je, jak to zařídit, aby to bylo církevně přijatelné. Ty jsi teď prelát, tak si lámej hlavu."

„Já jsem ten pravý," ušklíbl se neuctivě Heidenreich, ale Martin ho přísně zarazil a připomněl mu, že to byl on, kdo ho chtěl vyzpovídat, když byl nešťastný po Johančině útěku. Takže něco z duchovní milosti v sobě přece jen mít musí.

„To bylo jen takové chvilkové pominutí smyslů," bránil se zrzavý mladík. „Teď už vím, že jako křesťan bych měl takové věci řešit jinak. Určitě ne zpovědí. Objednáme si ještě džbánek piva?"

„Dělej si, co chceš," zabručel naštvaně Martin. Kdyby tu měl Johanku, přišel by hned na to, jak záležitost s relikvií zařídit. Abatyše z kláštera svaté

Voršily v Paříži mu vždycky říkala, že jsou dvě možné cesty, pokud si neví rady. Bud se obrátit k Bohu, což jako abatyše kláštera doporučuje všem křesťanům, nebo se uchýlit do ženské náruče, což mu doporučuje jako jeho milenka. A pravda byla, že když byl s ní, dokázal si poradit se složitějšími problémy. Abatyše od svaté Voršily nebyla jen milenka, byla to silná a chytrá žena. Ale takových chodilo po světě strašně málo. Napadlo ho, že Jana z Rožmberka je jí v tomhle trochu podobná, i když abatyše nebyla tak sobecká.

Pokud by chtěl alespoň na chvíli zapomenout na své trápení s Johankou a hledat důvod, proč se má rvát s celým světem, potřeboval ženskou náruč. Ta první rada pařížské abatyše, aby se obrátil k Bohu, pro něho nebyla. Tady byla po ruce jen šenkýřka. Puch byl malé městečko. Ale v Rosamundině náruči skončit nechtěl. Proto se nakonec s Heidenreichem opil, jak to původně plánoval.

Teprve když se Heidenreich svalil pod stůl, vydal se potácivě do své podkrovní komůrky. Těžce stoupal po schodech a opíral se o zeď, aby neupadl. Ale moc mu to nešlo. Spílal celému světu, a když už se chtěl posadit na schody, aby si odpočinul, ucítil, že ho něčí ruce uchopily kolem pasu a pomáhají mu. Překvapilo ho to, ale nijak o tom nepřemýšlel.

Rosamunde měla síly dostatek, aby ho dopravila do jeho podkrovní světnice. Tam ho obratně svlékla a položila na lůžko. Pak odložila vlastní oděv a složila ho na víko truhlice. Jenže Martin zatím usnul. Ať dělala, co chtěla, vzbudit ho nedokázala. Přesto s ním zůstala do rána. Počkala, až se vzbudí, políbila ho a pošeptala mu, jak to s ním bylo hezké. Teprve pak vstala a pomalu se oblékla, aby mu dala čas prohlédnout si ji.

Martinovi se točila hlava a v ústech měl hořké sucho. Sledoval Rosamunde a snažil se upamatovat, co se tu v noci stalo. Ale ať se snažil sebevíc, vzpomenout si nedokázal. Nakonec však dospěl k názoru, že to asi nebylo nic moc, protože odvaha zápasit s celým světem, kterou jindy po milování cítil, se tentokrát nedostavila. Zvedal se mu žaludek a spíše než bojovat se světem se mu chtělo zvracet.

„Večer si to zopakujeme, miláčku," řekla šenkýřka něžně a zmizela.

Proboha, jenom to ne, napadlo Martina. Došel k oknu a otevřel ho, aby se nadýchal čerstvého vzduchu. Zatočila se mu hlava, a než stačil cokoli udělat, obrátil se mu žaludek. Na poslední chvíli stačil vystrčit hlavu z okna. To mu udělalo dobře. Seběhl na dvůr, umyl se studenou vodou v kamenném korytu a šel se nasnídat.

Heidenreicha potkal o něco později. Byl v obličeji zelený a tichým hlasem sliboval, že příště bude raději poskytovat útěchu duchovní, než aby se opíjel. A ani nejlepší přítel ho nedonutí, aby ještě někdy tolik pil. Pak

se pokřižoval a šel si namočit hadr, aby si mohl dát na hlavu obklad.

Martin si osedlal koně a bez doprovodu vyrazil do Furstenfeldbrucku. Nebylo to ostatně daleko, nejvýše půlhodina jízdy. Byl převlečený za poutníka, protože dobře věděl, že pod zástavou českého krále by vzbudil zbytečnou pozornost. Povolil koni otěže a chladným ránem cválal po prašné cestě, která se vinula mezi obdělanými poli. Příjemný větřík mu vyháněl z hlavy poslední zbytky opilosti.

Více než o relikviích svaté Edigny však přemýšlel o půvabné šenkýřce.

Když se ráno loučili, řekla, že si to večer zopakují. Měl určitou představu, co večer bude, a ta představa nebyla nakonec tak nepříjemná, jak si původně myslel. Ostatně, proč by měl být Johance věrný? Opustila ho a nemohl se na ni kvůli tomu zlobit, protože už prostě byla taková. Patřila k ženám, které všechno berou smrtelně vážně. Lásku i víru. Víru možná ještě o něco vážněji. A v tom byla potíž. Znovu se mu vybavil obraz nahé Rosamunde, když se ráno v jeho komůrce oblékala.

Minul starý mlýn na řece Amper a před sebou uviděl městské hradby, za nimi střechy domů a také několik kostelních věží. Nedaleko mostu stál cisterciácký klášter, v jehož kostele Panny Marie byly uložené ostatky svaté Edigny. Furstenfeldbruck byl mnohem větší, než myslel. Na první pohled to bylo bohaté a významné město. Povolil svému hnědákovi otěže a patami ho popohnal, aby cválal rychleji. Chtěl mít celou záležitost vyřízenou co nejrychleji.

46

Po návratu svolal Martin celou svou družinu. Když se sešli, oznámil jim, že to půjde, ale nebude to snadné. „Musíme se pořádně připravit. Zítra si půjdete prohlédnout ten cisterciácký klášter vy. Ale ne abyste tam pochodovali jako výprava poutníků do Svaté země! Půjdete každý zvlášť a do města vstoupíte různými bránami. Jakub s Eliášem si prohlédnou stříbrný relikviář. Chci vědět, zda byste ho dokázali otevřít a pak zase zavřít, aby nikdo nic nepoznal. Musí vypadat neporušený. Heidenreich zjistí, jak to v klášteře chodí večer a v noci. Požádá ve špitálu o přenocování a zůstane tam do pozítří."

„A co my dva?" optal se vysoký voják se šilhavýma očima, který tu zůstal spolu s druhem, zatímco velitel Lothar odjel s ostatky svatého Deokara do Prahy.

„Vy zjistíte, zda by se někde nedala nepozorovaně přelézt zeď kláštera nebo jestli by se tam nedalo vniknout jinak. Klášter stojí u řeky, třeba by se k němu dalo přijet na loďce."

Když se rozešli, přitočil se Heidenreich k Martinovi a tiše si stěžoval, že se mu to celé nelíbí.

„Co když nás chytnou? Popraví nás, než bys řekl švec. Ani král Karel nám nepomůže."

„V Praze na univerzitě jsi měl silné řeči o tom, že člověk se nesmí bát, když jde o to, aby se měl lépe. Tak co teď naříkáš?"

„Jenže to jsme jen teoreticky hovořili v šenku…"

„A kde hovoříme teď?" ušklíbl se pobaveně Martin. „Zase v šenku, tak co si stěžuješ?"

„Měl jsem poslechnout svého otce. Kdybych věděl, že být prelátem je takhle nebezpečné, vstoupil bych raději do nějaké vojenské družiny. Nebo se rovnou stal loupeživým rytířem," bručel Heidenreich. Pak rezignovaně mávl rukou a objednal si džbánek vína.

„Ráno jsi tvrdil, že už nikdy nebudeš pít," upozornil ho Martin. Položil mu ruku kolem ramen a uklidňoval ho. „To nejnebezpečnější udělám já. I kdyby se to zvrtlo, budeš mít dost času utéct."

„A to si myslíš, že bychom tě v tom nechali?" opáčil ustaraně.

Když přinesla šenkýřka Rosamunde víno a postavila ho na stůl, naklonila se a pošeptala Martinovi, aby to dneska s pitím nepřeháněl, že už se nemůže dočkat. Dočkat se nemohl ani Martin. Vypil s Heidenreichem jeden džbánek, pak se zíváním oznámil, že je utahaný a půjde si lehnout. Sotva vyběhl po schodech do patra, zavolala šenkýřka děvečku, aby se místo ní ujala obsluhování, že manžel má bolesti a půjde si sednout k jeho lůžku.

Martin se ani nestačil svléknout, když vrazila do jeho podkrovní komůrky celá rozdychtěná. Zavřela dveře a zůstala stát s rukama svěšenýma. Čekala, co udělá.

„Neboj se," zasmál se. „Tentokrát tě neodnesu na dvůr a nehodím do koryta s vodou."

„Takže se ti alespoň trochu líbím?"

„Víš, jaké ženy mám nejraději?" řekl a lehl si.

Rosamunde se začala svlékat a při tom navrhla, aby ji nechal hádat.

„Raději ti to povím, protože to stejně neuhodneš," přerušil ji Martin. „Nejlepší jsou ty, co před tím zbytečně moc nemluví."

„Chlapi zakrývají hrubostí to, že si v posteli nevěří," odsekla uraženě. „To jsem zvědavá, jestli to platí i o tobě."

„To bys po včerejšku snad už mohla vědět, ne?"

Pokrčila rameny a pak uštěpačně podotkla, že včera spal jako pařez a nezmohl se vůbec na nic. Pak se k němu přitiskla a začala ho líbat.

„Ty ještěrko," zasmál se a objal ji.

Milovali se dlouho a byla už hluboká noc, když zůstali ležet vedle sebe zcela vyčerpaní divokou vášní.

„Tak jak je to s tou mou hrubostí? Máš pocit, že si v posteli nevěřím?" usmíval se Martin spokojeně. S Rosamunde nešlo o lásku. Ale tělesná rozkoš, kterou uměla poskytnout, stála za to.

„Víš, jaké chlapy mám nejraději?" usmívala se šťastně. „Co potom zbytečně nemluví a hlavně se nechtějí ujišťovat, jestli byli dobří."

„Já tě přece jen odnesu na dvůr a hodím do vody."

„Pokud to myslíš vážně, pak by byla škoda, abys tolik síly vydával na něco tak neužitečného. Věděla bych o něčem lepším," řekla mazlivě a opřela se o loket. Před Martinovýma očima se ocitla její plná ňadra. I když stála za pohled, přinutil ji, aby si lehla zpátky.

„Zítra je taky den," řekl přísně. Chvíli si prohlížel její obličej, který se rozplýval v matném šeru. Pohladil ji po tváři a něžně řekl, že se ho na něco ptala, když sem přišla, a že jí dluží odpověď. Pak řekl prostě, že se mu líbí. Chvíli uvažoval, jako by se o tom chtěl sám ujistit, a pak se opravil, že je krásná.

„Jsem s tebou šťastná. A to už jsem dlouho s žádným chlapem nebyla," přikývla spokojeně. Když si všimla nepatrného úleku v jeho očích, suše se zasmála, že

se bát nemusí, protože mu už jednou vysvětlila, že ona je věrná manželka, která by svého muže nikdy neopustila. „Mě se opravdu bát nemusíš. Já ti problémy dělat nebudu," řekla a vstala. Přes nahá ramena si přehodila plášť a zamířila ke dveřím. Ve tmě bylo slyšet jen pleskání neobutých chodidel.

„Počkej," zastavil ji. „Opravdu se mi moc líbíš. Zůstaň tu ještě!"

„Zítra je také den," opáčila vesele. Vrátila se k lůžku, naklonila se a Martina políbila na čelo. Popadl ji a strhl k sobě. Potěšené vypískla a nechala se unášet novým vírem vášně.

Když se Martin druhý den probudil, byli už všichni členové jeho družiny na cestě do Furstenfeldbrucku.

Zůstal ležet a uvolněně se rozhlížel podkrovní světničkou. Usmíval se a svět mu opět připadal krásný. Stačilo jen natáhnout ruce a brát si plnými náručemi to, po čem člověk toužil. Ani nevěděl jak, najednou ho napadlo, jak to udělat s ostatky svaté Edigny. Vždyť to bylo vlastně tak prosté! V duchu musel – pokolikáté už? – poděkovat abatyši kláštera svaté Voršily za radu. A také trochu krásné šenkýřce Rosamunde.

„Do kláštera se přes zeď nedostaneme," hlásil naštvaně voják se šilhavýma očima, když se vrátil z Furstenfeldbrucku. „Vypadá jako pevnost a pevnost to taky je. Ale od řeky je to ještě horší, protože u břehu jsou ve vodě zašpičatělé kůly a místní rybáři se tam bojí i ve dne. Natož v noci."

„A co dolů? Dalo by se alespoň spustit z hradeb?" optal se Martin dychtivě.

„Těžko," vrtěl voják hlavou. „Problém je, že většina budov prelatury přiléhá těsně k hradbě. Museli bychom se nějak dostat na střechu, ale nevím kudy. A jinde hlídá v noci klášterní čeleď."

„To se docela hodí," mnul si Martin ruce. Heidenreich ho zamračeně sledoval a pak neuctivě poznamenal, že nechápe, co je na tom tak zábavného, protože je jasné, že se k ostatkům svaté Edigny nedostanou. A ještě vyjádřil názor, že přemíra ženských náručí připravuje zřejmě muže o rozum.

„Jaká přemíra?" divil se Martin pobaveně. „V poslední době jsem měl to potěšení spočinout jen ve dvou. A to není zase tak moc, když uvážíš, že jsem mladý, silný a svobodný."

„Svobodný snad," jízlivě upozornil Heidenreich. „Ale o tom dalším bych pochyboval. I kdyby však bylo tvé vytahování náhodou pravda, nic to nemění na skutečnosti, že se můžeme s ostatky svaté Edigny rozloučit."

„Proč? Jsou i jiné možnosti."

„To mi pověz jaké? Zázrak?"

„Přesně tak," přikývl s neproniknutelným výrazem ve tváři Martin. „Svatá Edigna udělá zázrak, protože patří sem, do Puchu."

„Asi jsem na lekcích z teologie nedával pozor," hučel Heidenreich. „Nebo ses opravdu pomátl."

„Nepomátl jsem se, samozřejmě. A na lekcích teologie se nedozvíš všechno, to si pamatuj. Raději pověz, jak to tam chodí večer a v noci. Doufám, že jsi se v klášteře neopil a alespoň něco si pamatuješ."

„Řekl jsem, že už nikdy nebudu pít. Tedy… zbytečně a přes míru. Inu, chodí to tam jako v každém

kláštеře. Do chrámu Panny Marie se dostaneš z venkovního dvora hlavním vchodem, který je určený pro všechny věřící. Za lavicemi v chóru je pak průchod do chodby, která vede do klauzury, kde spí mniši. Ani jeden vchod se nikdy nezavírá, ale do hlavního klášterního dvora se zvenku dostaneš jen průchodem kolem fortny. A tu hlídají ve dne v noci mniši. Pokud kdokoli odchází z kláštera a něco nese, musí ukázat, co to je. Prý se tam v poslední době krade, proto opat nařídil všechny poutníky prohlížet, zvláště ty cizí. Šacovali i mě, a důkladně. I kdybychom se nějak k ostatkům dostali, ven je nikdy nevyneseme.“

„Co jste zjistili vy dva?“ obrátil se Martin na zlatnické tovaryše. Jakub už se nadechoval, aby začal naříkat, jak nevděčným úkolem je pověřil a jak těžké to bude, ale hubený Eliáš ho předběhl a rychle oznámil, že v tom nevidí žádný problém.

„Musíme si jen sehnat pár tinktur. Až relikviář uzavřeme, okraje víka se musí natřít, aby rychle zešedly a vypadaly, jako by byl relikviář uzavřený celá léta. Jinak otevřít ho není nic složitého. Chvilka práce.“

„Kosti svaté Edigny jsou zabalené v červeném hedvábí a jsou uložené uvnitř schránky. Je do ní sice vidět, ale jen skrze leštěný horský křišťál, takže dost špatně. Kdyby kosti zmizely a zůstala tam jen látka, nikdo by si asi ničeho nevšiml,“ uvažoval nahlas Martin.

„Možná bychom tam mohli položit místo kostí pár kousků oloupané osiky. Má barvu stejnou jako kosti,“ navrhl Jakub, aby se alespoň nějak uplatnil. Přitom vrhl káravý pohled na svého hubeného přítele.

„Jak dlouho vám bude trvat, než si tu tinkturu namícháte?“ optal se spokojeně Martin a vstal od stolu. Sebral do ruky plášť a čekal na odpověď.

„Musíme si pár věcí koupit. Určitě je budou mít v apotéce ve Furstenfeldbrucku, takže…“

„Ne, zajedete pro ně do Mnichova,“ nařídil Martin. „A vyrazíte hned.“ Pak se otočil a zamířil z šenku ven.

„Vidíš, jaký jsi hlupák,“ zlobil se otylý Jakub na svého druha. „Kdybys mlčel, nemuseli jsme se zase někam harcovat.“

„Kdybych mlčel, nezískáme ty relikvie,“ namítl pobaveně Eliáš. Jakubovo věčné reptání mu dobrou náladu nedokázalo zkazit.

„Ty ostatky stejně nezískáme,“ varoval Heidenreich a objednal si další džbánek piva, protože bylo pořádně dusno. Blížila se jedna z letních bouřek. Chvíli mlčel a pak dodal, že Martin ovšem není hlupák a těch ženských zase neměl tolik, aby mu to přestalo myslet. Třeba opravdu na něco přišel.

„Myslím, otče, že už jsem náš problém vyřešil,“ oznámil Martin, když se v sakristii kostela svatého Šebestiána usadil na víko truhlice. Farář Augustinus seděl na nízkém faldistoriu a otíral si rukávem pot z čela.

„Asi si nechám na stará kolena ostříhat vlasy,“ řekl místo uvítání. „V takových vedrech jsou za trest.“

„Většina prelátů tak dlouhé nenosí. To spíš mladíci volných mravů.“

Farář Augustinus se chápavě usmál a pak řekl, že dlouhé vlasy jsou památka na něco, co už je sice dávno pryč, ale co stále nosí v duši jako jeden z krásných okamžiků svého života. A aby na něj nezapomněl, stříhá

si vlasy jen velice zřídka. Na chvíli se zasnil, ale rychle vzpomínky zahnal a optal se, co vlastně vymyslel.

„Jak byste se, otče, díval na zázrak? Svatá Edigna by se vrátila zpátky do Puchu.“

„Protože ty kosti v cisterciáckém klášteře ve Furstenfeldbrucku nejsou její, musel by to být podvod a ne zázrak.“

„Jistě, jinak to asi nepůjde,“ souhlasil Martin. „Dejme tomu, že by se tady v Puchu objevila družina císaře Karla a jeden z císařových služebníků by usnul v dutině lípy, kde kdysi svatá Edigna žila. Klidně by spal, ale najednou by se v noci probudil. Jako by ho volal dívčí hlas. Nikoho by ale neviděl. Ten hlas by mu řekl, že svatá Edigna touží po návratu do milovaného Puchu. A protože současně drží ochrannou ruku nad císařem Karlem, jehož zavilého nepřítele Ludvíka Bavora potrestala, protože znesvětil její hrob, ráda by využila toho, že je tu jeho poselstvo. Přeje si, aby se ráno sešli všichni křesťané z Puchu i okolí u jejího hrobu a otevřeli ho. Najdou tam její kdysi ukradené kosti, protože je sama přenese zpět domů. A přeje si, aby si císařovo poselstvo jednu kost odneslo jako relikvii a jejím jménem ji darovalo císaři Karlovi. Současně si přeje, aby už navždy zůstal její hrob tady v Puchu. Pokud by na její přání v budoucnosti lidé nedbali, potrestá každého, jako to udělala s císařem Ludvíkem Bavorem.“

„Pokud by to mělo vypadat jako zázrak, pak nemůžete vypáčit její relikviář v Furstenfeldbrucku,“ namítl stařičký farář věcně.

„Nevypáčíme ho. Uděláme to tak, že nikdo nic nepozná. Má to ale jeden háček. Dokážeme sice vzít kosti z relikviáře, ale nedokážeme je vynést z kláštera. Nemělo

by to však vadit, protože stejně nejsou její. Máme jedinou možnost. My odstraníme kosti z relikviáře a ukryjeme je někde v klášteře a vy seženete jiné kosti, které tady pohřbíme. Stejně nikdo nic nepozná.“

Starý farář se trochu zamračil, protože to celé bylo příliš svatokrádežné. Dobře však věděl, že jinak to asi zařídit nejde, pokud se má jeho milovaná světice oficiálně vrátit do Puchu. Pokřižoval se a tiše řekl: „Děj se vůle Páně.“

„Jakmile se ten zázrak stane, opat cisterciáckého kláštera se začne vztekat. Obviní vás i mě ze lži. Zvláště když na jejich stříbrném relikviáři nebude ani stopa, že by ho někdo otevřel. Ale my ho musíme donutit, aby ho přede všemi nechal otevřít. Jakmile se zjistí, že kosti jsou pryč, nezbude mu nic jiného než uznat, že šlo o skutečný zázrak.“

„Pokud se to opravdu povede, pak otevřu hrob svaté Edigny, myslím ten skutečný,“ sliboval nadšeně farář Augustinus. „A císaři Karlovi pošlu nefalšovaný ostatek naší světice, protože si ho zaslouží.“

O týden později navečer navštívil Martin společně s oběma zlatnickými tovaryši kostel Panny Marie v cisterciáckém klášteře ve Furstenfeldbrucku. Bylo to o vigiliích před svátkem Nanebevstoupení Páně a kostel byl věřících tak plný, že jindy bdělý fortnýř ztratil přehled, kdo do kláštera vstoupil a kdo zase odešel. Všichni tři se ukryli za chórovými lavicemi, a když v noci mniši po poslední mši chrám opustili, Jakub s Eliášem zručně otevřeli stříbrný relikviář, vyňali ostatky svaté Edigny a do omšelé červené látky zabalili několik osikových klacíků. Pak relikviář pečlivě zavřeli a dlouho

upravovali jeho povrch, aby na hraně víka vytvořili starobylou patinu. To trvalo mnohem déle než celá loupež. Když byli konečně hotoví, ukryli se zpátky do malého výklenku za chórovými lavicemi a tam počkali do rána. Pak se vmísili mezi věřící a po mši vyšli na dvůr. Ukradené kosti pohodili mezi odpadky, na kterých hodovali tři psi. S prázdnými brašnami s pohvizdováním zamířili k fortně. Mnich je prohledal a nenašel nic, co by mohlo patřit klášteru. Chvíli si je nedůvěřivě prohlížel, protože si nevšiml, kdy ráno přišli, ale protože zjevně nic neukradli, mávl rukou, ať si jdou.

O tři dny později, v pondělí po svátku Nanebevstoupení Páně, se na věži kostela svatého Šebestiána v Puchu rozezněl zvon. Lidé v městečku se vyděsili, že hoří nebo že se blíží nepřítel. Ale to už kostelník běhal ulicemi a všem vyprávěl, že se stal zázrak. Svatá Edigna se vrátila do Puchu! Hned po slavnostní mši otevřeli obyvatelé starý hrob, který měl být prázdný. Nalezli tam kosti a navíc ještě kousek ztrouchnivělého plátna.

Zpráva o zázraku se rozletěla po kraji rychlostí blesku. Již druhý den se v Puchu objevili poutníci z okolních vsí a přicházeli stále další a další. Opat cisterciáckého kláštera zuřil.

„Je to hanebný podvod," hřímal na zasedání cisterciácké kapituly, kterou urychleně svolal.

„Relikviář je netknutý," potvrzoval jeho slova otylý převor. „Nikdo kosti naší světice ukrást nemohl. A fortnou by je stejně nevynesl ven!"

„Ale… co když to je opravdu zázrak?" ozval se jeden ze zbožných bratrů a rozmáchlým gestem se pokřižoval.

„Proč by svatá Edigna opouštěla náš klášter?“ soptil opat a byl ve tváři tak rudý, že se mniši báli, aby ho neskolila mrtvice.

„Musíme všem dokázat, že to je podvod,“ přidal se na jeho stranu převor. „Představte si, o kolik peněz by mohl náš klášter přijít? Milodary pro svatou Edignu nejsou zanedbatelné.“

„Díval jsem se přes křišťál do relikviáře,“ pokračoval opat, který se zatím trochu uklidnil. „Mohu vás, bratři, ujistit, že její kosti tam stále jsou. Musíme udělat jedinou věc,“ řekl po krátké odmlce. „Za účasti toho bláznivého faráře Augustina a hlavně toho podvodníka, který se ohání jménem císaře Karla, otevřeme relikviář svaté Edig-ny, aby všichni viděli, že náš klášter neopustila. Kdo ví, co v Puchu našli?“

Slavnostní ohledání relikvií proběhlo následující neděli. Chrám byl plný, přišli skoro všichni obyvatelé Puchu, stejně jako lidé z Furstenfeldbrucku a většiny okolních vsí. Lidu bylo tolik, že se tísnili i na dvoře před chrámem Panny Marie, protože dovnitř se všichni nevešli.

Po mši přenesli čtyři mniši stříbrný relikviář na mensu před oltářem, aby ho otevřeli. Ale ještě než to udělali, ozval se Martin ze Stvolna. Řekl, že je mu velice líto, že cisterciáčtí mniši zpochybňují jeho vidění, ale on že musí opakovat, že se mu svatá Edigna opravdu zjevila. Všichni vědí, jaké bylo její přání. Teď si ještě vzpomíná, že když s ní hovořil, viděl osiku. Neví proč, protože svatá Edigna žila ve vykotlané lípě, ale jako obyčejný smrtelník nemůže rozumět všemu, co nám Bůh chce sdělit. Hovořil pomalu a rozvážně, ale ti kdo ho znali, si nemohli nevšimnout ironických jisker v jeho očích.

Sotva skončil, otevřel opat relikviář a vítězoslavně ukázal dovnitř. Pak sáhl do schránky a vytáhl cosi zabalené v červeném hedvábí. Sotva to na mense před oltářem rozbalil, nezdržel se překvapeného výkřiku.

„Klacky… jsou tu jen nějaké klacky," volal zděšeně.

„Nejsou náhodou osikové?" optal se s nevinným výrazem ve tváři Martin. Ale slyšeli ho jen ti, kdo stáli poblíž. Chrámovou lodí se rozléhal hlasitý pokřik, který sděloval ostatním venku, že se stal zázrak. Svatá Edigna přenesla své ostatky zpátky do Puchu. Pak halas pomalu utichl a lidé poklekli se sklopenými hlavami a modlili se k svaté panně.

Když se pozdě večer věřící rozešli a opat cisterciáckého kláštera se loučil s farářem Augustinem a Martinem ze Stvolna, řekl pohněvaně, že sice netuší, jak to udělali, ale že v zázrak nevěří a bude si stěžovat.

„Nevěřit v zázrak je smrtelný hřích," upozornil ho Martin. „A protože svatá Edigna sama prohlásila, že se stane patronkou císaře Karla, zpochybňovat její slova je totéž jako stavět se proti císaři. Nemyslím, že by to bylo prozíravé."

„Sdělím všem opatům našeho řádu, aby si na tebe dali pozor. A i když cisterciácké kláštery neodmítnou žádného poutníka, nečekej, že budou vůči tobě štědré."

„Sdělím císaři Karlovi, že si cisterciácký řád nepřeje podporovat jeho zbožné snahy…"

„Táhni k čertu!" zařval opat rudý vzteky, otočil se a beze slova odešel.

„Podřídíme se jistě přání svaté Edigny," drmolil rychle otylý převor. „A když už tady máme její relikviář, nebylo by možné alespoň pár kostí vrátit k nám do Furstenfeldbrucku?"

„V žádném případě!“ odmítl to farář Augustinus. „Ale můžete se přijít pomodlit k jejímu hrobu, kdykoli si budete přát.“

„Zítra odjíždíte,“ usmíval se farář Augustinus na Martina. Seděli na špalcích u lesa nedaleko klátů s včelami. „Musím ti poděkovat. Teď mohu klidně zemřít. Víš, trápilo mne, že jsem nedokázal ochránit hrob svaté Edigny.“

„Ale vždyť jste ho ochránil. Její kosti ve skutečnosti Puch nikdy neopustily,“ namítl Martin.

„To je pravda. Ale aby lidé mohli věřit, musejí znát pravdu. Mnohokrát jsem uvažoval, že prozradím svým farníkům, jak je to doopravdy, aby neklesali na mysli. Jenže jsem se bál. Ne o sebe, ale aby nám její ostatky neuloupili znovu. Teď bude mít naše světice klid. Zázračně se vrátila. Ted už si nikdo nic nedovolí…“

„Císař Karel si bude vážit toho, že mu posíláte tuto vzácnou relikvii.“

„Měl bych se nějak odměnit i tobě,“ řekl starý prelát. „A hlavně, měla by se ti odměnit svatá Edigna. Něco ti poradím. Dnešní noc bys měl strávit v jejím stromě. V té dutině, kde žila jako poustevnice. Modli se za to, po čem toužíš. Jsem si jistý, že tvou prosbu vyslyší.“

Martin starému prelátovi poděkoval, ale v duchu nadšený nebyl. Poslední noc chtěl strávit s šenkýřkou Rosamunde. Už jí to slíbil a nelíbila se mu představa, že se modlí v dutině vykotlaného stromu. Proto se rozhodl tuhle nabídku ignorovat. Jenže jakmile se začalo šeřit, jako by ho jakási neviditelná ruka sama vedla. Opustil hostinec a zamířil přes rynek. Zrovna doznělo klekání, když zabušil na dveře fary. Stařičký prelát mu otevřel a

odvedl ho do zahrady za kostelem svatého Šebestiána. Požehnal mu, chvíli mlčky postál a šťastně se díval, jak Martin klečí ve vykotlané lípě. Pak pomalu s nachýlenou hlavou odešel.

Martin na sebe dostal vztek. Několikrát si řekl, že toho nechá a vrátí se do hostince. Ale nedokázal to. S přibývající tmou rostl klid v jeho duši. Slyšel cvrčky a skřehotání žab z nedalekého rybníčku.

„Co bych si měl vlastně přát?“ napadlo ho. Přemýšlel dlouho, až nakonec sepjal ruce a začal se modlit, aby mu Bůh vrátil Johanku. Téměř vše si člověk mohl vybojovat chytrostí nebo mečem, ale lásku nikoli. Pozdě v noci, když už městečko Puch ztichlo a lidé spali, začal i on dřímat. Najednou měl neodbytný pocit, že není sám. Chtěl otevřít oči, ale víčka měl těžká a nedokázal to. Jakoby z veliké dálky slyšel sladký hlas. Teprve po chvíli si uvědomil, že hovoří francouzsky. Hlas se ho vzápětí optal: „Co se diviš? Vždyť jsem dcera francouzského krále.“

„Ty jsi Edigna?“

„A kdo jiný bych měla být?“ podivil se hlas.

„Asi se na mě hněváš…“

„Měla bych… Jenže už kvůli Augustinovi ti odpouštím. A neboj se, tvé přání splním…“ Hlas utichl.

Když Martin otevřel oči, bylo ráno. Ležel zkroucený ve vykotlaném kmeni staré lípy. Měl otlačená záda a všechno ho bolelo. Trochu rozmrzelý vstal a vydal se k zájezdnímu hostinci. Obešel kostel svatého Šebestiána a na cestě mezi domky zahlédl tři jezdce. Dva poznal okamžitě. Měli praporce s erbem českého krále Karla. Byl to Lothar a voják z jeho družiny. V Praze odevzdali relikvii získanou v Norimberku a nyní se vraceli. Tím

třetím byla drobná černovlasá žena v dlouhém šedém plášti.

Martin sek jezdcům rozběhl, jak nejrychleji uměl. „Johanko!“ volal šťastně. „Kde se tu bereš?“

„Má lásko, teď už můžeme být pořád spolu,“ řekla Johanka, když zarazila koně a sklouzla ze sedla do jeho náruče. Potom bez známky lítosti oznámila: „Můj manžel zemřel.“

„Jak ses to dozvěděla?“

„Lothar přinesl tu šťastnou zprávu,“ řekla, na chvíli se zarazila a pak pohodila vzpurně hlavou, aby dala najevo, že nebude pokrytecky předstírat smutek.

O chvíli později si Martin vzal Lothara stranou, aby ho vyzpovídal. „Neříkej, že jsi z Prahy jel přes Třeboň,“ udeřil na něho přísně. „A netvrď mi, že se až do Prahy donesla zvěst, že zemřel třeboňský kat. Jak je to doopravdy?“

„Nu,“ drbal se Lothar na své zrzavé hlavě. „Potkal jsem Johanku a svěřila se mi, že je nešťastná. A mám dojem, že byste byl nešťastný i vy, kdyby doopravdy odjela. Tak jsi jí řekl, že manžel zemřel. Vymyslel jsem si to. Ale kdybyste chtěl, nějak bychom už s Křenkem zařídili, aby…“

„Jako příteli bych ti měl poděkovat,“ zarazil ho Martin. „Ale jako tvůj velitel tě musím potrestat. Od téhle chvíle se každý večer opiješ do němoty a já to platím. Ale jinak nikomu ani slovo!“

Z Puchu zamířila družina vedená Martinem ze Stvolna zpátky přes Horní Bavorsko do Bamberku. Důvod, proč se vraceli, byl prostý. Lothar se během cesty z Prahy dozvěděl, že zemřel v pořadí dvacátý šestý bamberský biskup Fridrich von Hohenlohe. Snad kromě Kolína nad Rýnem a Trevíru nebylo druhé město v říši, kde by bylo uloženo tolik těl světců a mučedníků jako právě v Bamberku. Kdysi si ho zvolil za své sídlo římský císař Jindřich II., který byl později pro svou zbožnost svatořečen. Jeho záliba v ostatcích si v ničem nezadala s vášní českého krále Karla. Teď ovšem městu vládl kníže biskup, a protože o obsazení výnosné prebendy rozhodovala nejen volba tamní kapituly, ale i jmenování římským císařem, byla naděje získat tu další relikvie. Za podporu císaře Karla bylo vždycky nutno zaplatit.

Zatímco Heidenreich se trochu mračil, protože tvrdil, že není v křesťanském světě lakomější prelát než bamberský biskup a že se vracejí úplně zbytečně, protože jim nic nedá, Johanka zářila štěstím. A také to dávala patřičně najevo. Kdykoli se cesta rozšířila, popohnala koně, aby mohla jet vedle Martina. Jízdě vedle Heidenreicha se však vyhýbala.

„Musím se tě držet, Martine, když teď patříme k sobě," vysvětlovala mu s vážnou tváří.

Bamberk byl velkolepý. Nebyl sice větší než jiná německá města, ale umístění biskupského okrsku na ostrově, který obtékala z obou stran ramena řeky Regnitz, budilo dojem nedobytné pevnosti. Zatímco na ostrově se nacházel hrad, katedrála a domy biskupských prelátů a služebníků, vlastní město leželo na pravém břehu.

Domy řemeslníků a kupců měly často dvě patra a vysoké špičaté střechy kryté dřevěnými šindeli. Zatímco

přízemí se zdila z plochých kamenů, patra byla hrázděná. Jejich konstrukci tvořily masivní tmavé trámy a bíle omítnuté vyzdění, díky němuž nevypadaly úzké uličky tak tmavě jako třeba na Starém Městě pražském. Většina domů měla velká obdélníková okna zasklená šedavými terčíky zasazenými v olovu. Bamberk byl nesmírně bohaté město. Snad také proto, že se mu vyhýbaly válečné zmatky posledních let.

„Tentokrát se neubytujeme v hostinci," rozhodl Martin, sotva vjeli širokou bránou do města.

„Bojíš se, aby tam zase nebyla půvabná šenkýřka?" pošeptal mu hubený Eliáš.

„Co si to tam špitáte?" ozvala se okamžitě Johanka a popohnala koně, aby jim byla co nejblíž, i když ulice byla úzká.

„Až pak," odpověděl tovaryš s tajemným výrazem ve tváři a očima naznačil, že jde o důvěrnou záležitost. Pak rukou ukázal na čtyři vysoké věže katedrály svatého Petra a Jiří, které vyčnívaly nad střechami domů, aby bylo jasné, o čem hovořili. Johanka přikývla, a protože na ulici byli lidé, kteří se museli tisknout ke zdem, přitáhla otěže a zařadila se zpátky do zástupu za ostatní koně.

Ulice od brány je dovedla na nábřeží lemované domy kupců, několika skladišti a přístavem, v němž kotvil tucet lodic. Regnitz se necelou míli nad městem vléval do řeky Mohan, který byl odtud splavný až do Rýna a tvořil tak nejvýznamnější obchodní cestu středního Německa. Právě díky ní byl Bamberk tak bohatý.

„Tamhle je most," ukazoval Lothar rukou před sebe. „Alespoň doufám, že to je most," dodal nejistě. Ta stavba byla totiž zvláštní,.

Na konci nábřeží stála nízká brána a od ní vedl k horní špici ostrova kamenný most se čtyřmi oblouky. Uprostřed mostu stála další mohutná brána a k ní byl ze strany přistavěný hrázděný dům, opírající se o mohutné kamenné pilíře v řece.

„Je to most," informoval je pouliční prodavač preclíků. Hned zvedl dřevěnou tyčku, na které měl navlečené pečivo, a nabízel, aby si jeden nebo dva koupili, že lepší ve městě nedostanou. Protože po dlouhé cestě měli hlad, natáhl se hned tovaryš Jakub a chtivě si dva vzal.

„Dostanu stříbrňák," oznámil s přátelským úsměvem pouliční prodavač.

„Tolik?" vyděsil se Jakub a pokusil se preclíky vrátit na tyčku, ale prodavač jí rychle ucukl a začal hartusit, že když už si pečivo vzal, ať zaplatí, nebo zavolá rychtáře.

„Udělej to," řekl přísně Martin. „A já na tebe vznesu žalobu pro vydírání. Copak tohle je cena za dva preclíky? Neříkej mi, že pekařský cech s takovou cenou souhlasil."

„Náš cech určil ceny pečiva jen pro obyvatele města," bránil se pouliční prodavač. „Vy jste cizí, takže…"

„Jsme vyslanci císaře Karla. Jestli chceš okrádat poutníky, prosím. Stejně skončíš v pekle. Ale nás okrádat nebudeš. Zavolej rychtáře, ať rozhodne," řekl rezolutně Martin a položil významně ruku na svůj meč.

„Jste lakomější, než byl náš nebožtík biskup," rozčiloval se pouliční prodavač. Kolem se zatím utvořil

zástup zevlounů, kteří se potloukali přístavem a neměli nic na práci.

„Neustupuj jim,“ pokřikovali na prodavače dychtivě, protože doufali, že třeba dojde ke rvačce.

Otylý Jakub se zatím nešťastně rozhlížel, v ruce držel své dva preclíky a nevěděl, jestli se do nich má zakousnout nebo ne. V ústech se mu sbíhaly sliny a slyšel, jak mu kručí v žaludku. Nakonec si řekl, že raději zaplatí, než aby takhle trpěl. Ale zrovna když už otvíral ústa, popadl ho jeho druh Eliáš za ruku a přísně ho napomenul, ať se krotí, že spravedlnost musí zvítězit nad jeho obžerstvím.

Jakmile si pouliční prodavač všiml, že otylý mladík se chce do jeho preclíků zakousnout a má tedy šanci dostat dobře zaplaceno, i když ne tolik, kolik chtěl původně, obrátil se na Jakuba a navrhl, že mu přidá ještě dva preclíky, pokud dostane požadovaný stříbrňák. Dodal, že tohle považuje za spravedlivé, protože i on musí být z něčeho živ a podle břicha soudí, že vzácný zákazník netrpí nouzí, a je tedy jen křesťanské, pokud se o své bohatství rozdělí s ním, chudým obchodníkem.

Než mohl Martin cokoli udělat, Jakub chvatně rozvázal váček u pasu, vytáhl minci, hodil ji obchodníkovi a pak se slastně zakousl do preclíku. Povaleči, kteří vše sledovali, se s nespokojeným mručením rozešli, protože bylo zřejmé, že žádná zábava nebude. Jakub hltavě snědl oba preclíky a pak si vzal od pouličního prodavače zbylé dva.

„Nerozdělíš se?“ natáhl k němu hubenou ruku jeho druh Eliáš.

„Jestli chceš, dám ti oba,“ řekl velkomyslně Jakub. „Za jeden stříbrňák.“

Eliáš mávl rukou, protože svého přítele znal. Vzal si jen jeden preclík a rychle ho snědl. Pak podotkl, že příště mu koupí jeden zase on a budou vyrovnáni.

Martin se obrátil na pouličního prodavače a optal se ho, co myslel tím, že jsou lakotní jako jejich biskup.

„To že jsem řekl?“ divil se muž a kroutil nevěřícně hlavou. „Jak bych se mohl odvážit říci něco takového o naší biskupské Milosti? I když už odešel k Pánu.“

„Všichni jsme tě slyšeli.“

„Tak to jste asi špatně rozuměli, protože jste cizinci,“ bránil se obchodník. „Musím už běžet, mám spoustu práce…“

„Co je to za dům tamhle na mostě?“ přidal se Heidenreich a popojel na koni tak, aby jim muž s preclíky nemohl utéct.

„To je naše radnice,“ vysvětloval pouliční prodavač. „Jestli si ode mě koupíte ještě čtyři preclíky, řeknu vám, proč stojí na mostě.“

„Za jeden stříbrňák?“

„Přesně tak. Ale v ceně je i mé vyprávění,“ dodal rychle muž s preclíky. Pak se galantně uklonil Johance a natáhl k ní tyčku s pečivem, aby si mohla vzít první. Přitom vykládal, že Bamberk je snad jediné město v křesťanském světě, které má radniční dům uprostřed řeky na mostě. Ten důvod, proč tam stojí, je poučný. Zemřelý biskup byl tak lakotný, že odmítl dát zdarma byť jen stopu ze svých pozemků měšťanům na výstavbu radnice. Proto si ji postavili na mostě. Pravda, za pozemek nemuseli platit nic, ale pilíře v řece je nakonec přišly dráž, než kdyby si půdu koupili.

„Tak to chodí, když chce člověk ušetřit na nepravém místě," skončil pouliční prodavač. „Nechcete ještě preclík?"

Jakub už otvíral ústa, že by si tedy dal, ale Eliáš se na něho podíval tak přísně, že rychle polkl a pusu zase zavřel. Peníze, které měl ve váčku u svého opasku, byly společné. Od doby, kdy se spolu začali učit zlatnickému řemeslu, se vždycky o vše dělili. Uplynula léta a zvykli si na to tak, že by to ani jinak neuměli.

Družina Martina ze Stvolna zamířila k podivnému mostu. U brány je zastavil strážný, aby zaplatili mýto, ale Lothar se na něho rozkřikl, jestli náhodou nevidí zástavu císaře a českého krále Karla. Jako jeho vyslanci mají průjezd celou říší zdarma. Nastalo dohadování, protože podle strážného měli volný průjezd po mostě jen služebníci Jeho knížecí Milosti bamberského biskupa. On tu byl pánem, a co si vymýšlejí jiní, ho nezajímá.

Konec hádce udělal až bohatě oblečený prelát, který kráčel po mostě proti nim. Chvíli spor poslouchal a pak strážnému poručil, aby je nechal přejet zadarmo.

„Jsem kancléř bamberské kapituly Oto z Heidelbergu," představil se a na jeho tváři se dala číst zvědavost. „Přijíždíte s poselstvím?"

„Spíše si chceme ujasnit celkovou situaci," odpověděl Martin a seskočil ze svého hnědáka na zem. „Ale hlavně nás Jeho císařská Milost pověřila, abychom hledali relikvie, které by pozvedly slávu Prahy."

„Jistě, jeho zbožnost je obdivuhodná," přikývl ihned bohatě oblečený prelát. „Jestli chcete, doprovodím vás."

„Ale my jedeme do hradu a vy kráčíte právě odtud."

„To vůbec nevadí. Postarat se o vás považuji za prvořadou povinnost. Mohu vidět vaše pověřovací listiny?“

„Ale jistě. Jen mi doufám dovolíte, abych vám je ukázal, až nás ubytujete. Nerad bych hledal ve svém cestovním vaku tady na ulici.“

„Jen se neobtěžujte,“ rozplýval se Oto z Heidelbergu. „Svou prosbu jsem formuloval velice neobratně. Omlouvám se vám. Pojďte za mnou.“

Otočil se a ochotně vykročil zpátky k bráně s radnicí uprostřed mostu.

Hned za mostem začínala široká ulice, která vedla na rozlehlý rynek. Na jedné straně náměstí stála majestátní katedrála a na protilehlé prastarý hrad, kdysi císařská fale, nyní sídlo biskupa. Oto z Heidelbergu ukázal na patrový dlouhý dům po levé ruce a podotkl, že tohle je špitál pro poutníky, aleje, jako vzácné hosty, ubytuje v šenku za chrámem.

„Není to obyčejný zájezdní hostinec,“ vysvětloval okamžitě, když si všiml, jak se Martin ze Stvolna zamračil. „Šenk U Svatého Kryštofa je určený jen pro nejbohatší hosty. Pít v něm smějí pouze členové naší kapituly a naši hosté. Jinak nikdo cizí dovnitř nesmí ani vkročit. Budete tam mít klid a pohodlí.

Když se o chvíli později ubytovali a Oto z Heidelbergu se s úklonami vzdálil, zavrtěl Lothar nedůvěřivě zrzavou hlavou. „Proč taková péče? Kdyby to nebyl prelát, řekl bych, že to je lupič, který nás chce vlákat do pasti.“

„A proč by nemohl být prelát lupič?“ optal se Heidenreich.

„Že to říkáš zrovna ty?“ podivil se pobaveně Martin.

„Já pořád zapomínám, že už jsem taky prelát," omlouval se rychle Heidenreich. „Nicméně platí, co jsem řekl. Určitě se k nám nechoval takhle laskavě z křesťanské lásky, ale něco po nás bude chtít."

„Hlavně aby to nebyly ty nekřesťansky drahé preclíky," podotkl hubený Eliáš. Pak se otočil a zamířil do přízemního herberku za domem. Byl určený k přenocování členů družin urozených hostů. V prostorné jizbě stálo ve dvou řadách dvacet širokých lůžek a na každé se vešlo několik hostů. Našel si místo až vzadu u stěny. Brašnu s věcmi si položil pod hlavu, natáhl se a za chvíli spokojeně usnul.

48

Před večerem se v šenku U Svatého Kryštofa objevil novic v hnědém hábitu benediktinského mnicha. Byl hladce vyholený, měl červené tváře a veliké tmavé oči, takže vypadal spíše jako dívka. Hovořil vysokým pisklavým hlasem.

„Kdo z vás je vyslanec císaře Karla?" optal se a sklopil oči stydlivě k podlaze.

Martin seděl s ostatními členy družiny u stolu a šenkýř jim právě nesl mísy s jídlem. Protože měl hlad, oznámil novicovi, že vyslanec před chvílí odešel a zda mu má něco vyřídit.

„Jak to? Vždyť…," začal protestovat Jakub, ale Eliáš ho kopl pod stolem do nohy, aby mlčel. Později se Jakub bránil, že se ozval nikoli proto, že by mu to nemyslelo a nepochopil vtip, ale napadlo ho, že kdyby

Martin odešel, zbude na ně víc jídla. I když to znělo v jeho případě velice pravděpodobně, Eliáš mu to nevěřil.

Novic rozpačitě přešlapoval na prahu a pak se omluvně usmál, že v tom případě tady bude muset počkat.

„Máš něco vyřídit? My mu to povíme," sliboval Heidenreich. „Jestli se ovšem vrátí."

„Má jít se mnou," vyhrkl mladík a červenal se pořád víc. „Chce s ním mluvit náš probošt Leopold z Bebenburgu."

„A co mu chce?" optal se Martin a rukou vytáhl z mísy skvostně propečené kuřecí stehno.

„Zve ho na večeři. Na jeho počest pořádá hostinu a…"

Martin vrátil stehno do mísy a rázně vstal. Oznámil, že posel císaře Karla se právě vrátil a mohou tedy jít.

Ještě než stačil novic něco podotknout, vstal i Heidenreich a dodal, že poslů císaře Karla je v Bamberku několik, takže půjde rovněž. Když se ale začal od stolu zvedat i obtloustlý Jakub, utržil pod stolem další kopanec od přítele Eliáše. Ublíženě sykl a zase se posadil.

Novic odvedl Martina a Heidenreicha přes náměstí do ponurého biskupova hradu. Ve starobylém paláci, který pamatoval ještě slavnou korunovaci císaře Jindřicha II., byl uprostřed hodovní síně dlouhý dřevěný stůl, který se doslova prohýbal pod mísami plnými jídla a pod džbány s vínem. U stolu však sedělo jen asi deset prelátů. Na čestném místě v čele byl vysoký muž středního věku se širokou tváří a pravidelnými rysy v obličeji. Vstal, přátelsky oba uvítal a posadil vedle sebe do čela tabule. Zdvořile si s nimi připil na zdraví císaře Karla a upozornil, že tohle je spíše soukromá večeře s

přáteli než oficiální přijetí, a proto se mohou chovat neformálně. Pak si vyměnili několik obvyklých frází. Probošt Leopold z Bebenburgu hovořil kultivovaným způsobem. Měl příjemný sytý hlas, mluvil krátce a stručně, takže neunavoval nudnými proslovy.

„Mohli jste žádat ubytování přímo na hradě," řekl, když si s hosty znovu připil. „Pokud byste však byli v šenku nespokojení, klidně se na mne obraťte, najdu pro vás důstojnější místo. Vůbec netuším, co to bratra Otu napadlo, brát vás do hostince."

„Děkuji za laskavou péči," uklonil se Martin. „Ale jsme tam zcela spokojení."

„Mohu se optat, co vás do Bamberku přivedlo?"

„Už jsem to říkal Otovi z Heidelbergu. A také jsem mu ukazoval své listiny."

„Ještě jsem s ním nehovořil. Tím méně o vás," pokorně se omlouval bamberský probošt.

„Císař Karel hledá relikvie, aby posílil křesťanskou víru v českém království."

„Nemyslím, že by to české království potřebovalo více než jiné země. Pokud vím, víra Čechů je pevná. Na rozdíl od říše tam nehlásají své bludy kacířské sekty."

„Císař Karel je zřejmě jiného názoru."

„Jistě," souhlasil Leopold z Bebenburgu. Pak se rozhostilo ticho, které rušilo jen spokojené mlaskání. Teprve po hodné chvíli, když se u stolu rozproudila volná zábava, se probošt naklonil k Martinovi a tiše se optal, proč tu jsou doopravdy. „To mám opravdu věřit, že císař vypravil poselstvo do Bamberku jen kvůli relikviím?"

Když Martin s plnými ústy přikývl, zamračil se a podotkl, že on není žádný hlupák a aby si dobře rozmyslel, zda chce stát na jeho straně, či proti němu.

Hned se ale usmál a sám mu dolil číši vína. Vzápětí se obrátil na Heidenreicha a začal s ním diskutovat o posledním pastýřském listu papeže Klimenta. Heidenreich souhlasně přikyvoval, protože onen list nečetl.

Hostina skončila až pozdě v noci. Martin nelitoval, že pozvání přijal, protože všichni se chovali velice přátelsky a ani chvíli se nenudil. Přesto odmítl přenocovat na hradě a pěšky se vydal spolu s Heidenreichem přes rynek zpět ke katedrále, za níž ležel šenk U Svatého Kryštofa. Ve vzduchu byla cítit řeka a slabý pach hnijících odpadků, které se válely na březích. Johanka čekala v ložnici. Hned jak Martin vešel, vyskočila z lůžka a vrhla se mu kolem krku.

„To je tak krásné, být zase svobodná," libovala si. Začala ho líbat, a když se jí bez dechu vymanil z náruče, řekla: „Ale ještě krásnější by bylo, kdybych svobodná nebyla."

„Jak to myslíš?" optal se trochu vyděšeně.

„Nechci být pořád jen tvá milenka. Vezmi si mě za manželku. Máš mě přece rád?"

„Mám," přikývl rozpačitě a rychle si lehl. Otočil se obličejem ke zdi, jako by byl nesmírně unavený a chtěl spát. Johanka mlčela rovněž, ale bylo vidět, že ji Martinovo odmítnutí zarazilo. Lehla si k němu, ale opatrně, aby se ho vůbec nedotýkala. Mlčky leželi vedle sebe, ale usnout nemohl ani jeden z nich. V místnosti bylo dusné horko a Martin cítil, jak mu po zádech stéká pot. Dostal chuť milovat se, ale věděl, že to nejde. Stejně jako se nemohl podrbat na zádech nebo vstát a otevřít okno, protože musel předstírat, že spí. Cítil se jako lapený do pasti. Přemýšlel, co udělá. V duchu spílal

Lotharovi, že mu takhle v dobré víře zavařil. Tak to bylo v životě vždycky. Člověk chtěl někomu pomoci, a proto trochu zalhal. Ale aby se na drobnou lež nepřišlo, bylo třeba lhát ještě jednou a víc a pak ještě víc…

„Zatracený svět," uklouzlo mu bezděčně z úst.

„Proč si mě nechceš vzít?" rozplakala se Johanka, která tiše ležela na kraji lůžka. „Štítíš se mě, že jsem z katovské rodiny?"

„Miluji tě," řekl Martin a otočil se k ní. „Ale teď to nejde. Nemám žádný majetek… Víš co? Počkej, až se vrátíme zpátky do Čech."

„Slibuješ?" optala se a rukama si utírala oči.

Přikývl a pak ji objal. Chvíli se bránila, ale nakonec se poddala jeho něžným dotykům.

Ráno se během snídaně objevil v šenku Oto z Heidelbergu. Vypadal pobouřeně. „Prý jste včera byli u probošta Leopolda," vyhrkl bez pozdravu.

„Jistě," přikývl spokojeně Martin, hřbetem ruky si otřel ústa a vstal od stolu. Pokynul prelátovi, aby ho následoval. Zamířil ke schodům do patra, kde byl ubytován. Přitom polohlasně vysvětloval, že by nebylo vhodné hovořit v šenku o důležitých věcech.

Než došli do jeho komnaty, Oto z Heidelbergu se trochu uklidnil.

„Pobouřilo mě to," vysvětloval, jako by se chtěl omluvit za svůj vpád. „Ale já jsem kancléřem bamberské kapituly. To znamená, že až do investitury nového biskupa řídím chod biskupství já. Nejenže jsem o hostině nevěděl, což bych jistě měl, ale probošt Leopold byl dokonce tak drzý, že mne ani nepozval."

„Říkal, že je to soukromá hostina. Pozval jen pár přátel.“

„Soukromá? V hlavní síni našeho hradu? Ale to je teď jedno,“ mávl znechuceně rukou, jako by chtěl říci, že je to už za nimi. Chvíli přemýšlel a vraštil čelo, jako by ho něco trápilo. Pak se zbožně pokřižoval a začal vysvětlovat, jak to v bamberském biskupství chodí. Biskupa sice volí kapitula, ale teprve když mu císař předá prsten na znamení souhlasu s volbou, ujímá se nový biskup úřadu.

„I když to není nikde psáno, bývá zvykem, že novým biskupem se stává buď někdo z rodu Hohenlohe, anebo stávající kancléř. Protože v současné době není v rodu Hohenlohe jediný dospělý mužský potomek, je celkem logické, že by volba měla padnout na mě. Ale náš probošt je jiného názoru. Uznávám, že to je vzdělaný a schopný prelát, ale je nesmírně ctižádostivý. Tak, že by neváhal jít i přes mrtvoly, pokud to mohu říci takhle tvrdě. Už chápete, proč tak stál o to, setkat se s vámi?“

„Copak já mohu nějak ovlivnit rozhodnutí vaší kapituly? Vždyť ani neznám přání Jeho císařské Milosti!“ bránil se Martin. Snažil se, aby jeho slova zněla nepřesvědčivě. „Já přijel jen kvůli relikviím.“

„Jistě, jak jinak,“ souhlasil Oto z Heidelbergu a nachýlil hlavu do strany, jako by chtěl naznačit, že rozumí. „Ještě si o té věci pohovoříme,“ slíbil pak, požehnal mu a odešel.

„Co chtěl?“ optal se Heidenreich plnými ústy, když se Martin vrátil ke stolu.

„Abychom nechodili na hostiny k jiným prelátům než k němu.“

„Tak kdy nás pohostí on?“

„To se ještě neví," usmíval se Martin a pod stolem pohladil Johanku. Velice jí to slušelo. Černé vlasy si stáhla do uzlu a ovázala stříbrnou stužkou. Na sobě měla prosté hnědé šaty, které mohly vypadat jako kajícné řeholní roucho, ale byly ušité tak rafinovaně, že podtrhovaly všechny její ženské půvaby. Nedala ani mrknutím oka znát, že jeho něžnost zaznamenala. Zvedla oči od misky a bez úsměvu řekla: „Vyptáváš se zbytečně, Heidenreichu. Když Martin nechce, neodpoví ti. Na vytáčky on je mistr."

„Copak ti provedl? Ještě včera jsem měl pocit, že v křesťanském světě nad něho není."

„A nebude!" řekla ostře. Martin se na ni překvapeně podíval. Rozpačitě se pousmála a pokračovala: „Ale to ještě neznamená, že by se neuměl vykrucovat. Čím je důležitější, tím je to s ním horší. Jako každý rytíř, kterého panovník vyznamená. Jestli by na světě nebylo lépe, kdyby byli všichni bezvýznamní a pokorní."

„Muži by lhali ženám stejně," vrtěl pochybovačně hlavou Heidenreich. „Vždyť vy to nejen očekáváte, ale dokonce vyžadujete. To je pořád samé: Že jsem nejkrásnější? Copak lze odpovědět popravdě? Nemůžete být přece všechny nejkrásnější."

„Já nikdy netvrdila, že jsem nejkrásnější," durdila se Johanka. „A od služebníka božího bych čekala více smyslu pro pravdu."

„Jednak jsem služebníkem Pána jen krátce, a jednak jsem v životě už pár žen měl," vysvětloval Heidenreich vesele. „A tak snad vím, co říkám. I když nemohu vzhledem ke svému současnému postavení dál rozšiřovat znalosti v tomto oboru."

„Že lžou rytíři, to jsem věděla už dávno, ale že si umějí vymýšlet i preláti, to je pro mě novinka," smála se Johanka. Špatná nálada ji pomalu opouštěla.

„Ti?" podivil se Heidenreich. „Nikdy jsem neměl tak nutkavou potřebu lhát jako teď, kdy mám na hlavě tonzuru."

„To bohužel vím," souhlasila Johanka rozmrzele.

„Co jste zač?" ozval se za jejich zády hluboký mužský hlas. Bylo z něj cítit pobouření. Martin se rychle ohlédl a uviděl vysokého jáhna, který dosud seděl u vedlejšího stolu. Teď stál u jejich lavice a zle se mračil., Jak si vůbec můžete troufnout hovořit takhle kacířsky tady, v sídle našeho knížete biskupa?"

„Nehovoříme kacířsky, bratře," konejšil ho Heidenreich. „Nám jsou ta slova stejně odporná jako tobě. Jen jsem tu opakoval rouhání jednoho preláta, který zapomněl na milosrdenství boží, a proto ho museli uvěznit. Říkám to proto, abych své přátele varoval."

Jáhen si je chvíli zamračeně měřil, pak se beze slova otočil a odešel.

„Dejte si na toho pitomce pozor, mládenci," řekl šenkýř, sotva zamračený jáhen zmizel ve dveřích. „Udal by i vlastní matku. Prý chtěl být inkvizitorem, ale jeho se bojí asi i inkvizice. Dáte si ještě něco?"

Další návštěvu u probošta Leopolda z Bebenburgu si Martin odbyl v tichosti mezi čtyřma očima. „Věděl jsem, že za mnou přijdete," pokyvoval spokojeně hlavou prelát. „Předpokládám, že budeme hovořit o podmínkách, jaké si za podporu mé nehodné osoby klade císař Karel."

„Nic takového, budeme hovořit o relikviích."

„O relikviích?“ protáhl obličej probošt. Chvíli mlčel a pak téměř nepřátelsky odsekl, že on tady není pro legraci. Ještě podotkl, že samozřejmě dobře ví o tom, že už ráno hovořili s kancléřem Otou z Heidelbergu. A pokud by chtěl císař Karel podpořit toho líného a bezcharakterního muže, pak on musí upozornit, že celá kapitula stojí za ním.

„Myslel jsem, že budeme hovořit o víře,“ opáčil nevzrušeně Martin. „Ale jak vidím, po smrti biskupa Fridricha von Hohenlohe není vhodný čas přemýšlet o tom, co je všem křesťanům tak svaté. Slibuji však, že do doby, než kapitula zvolí nového biskupa, zůstanu v Bamberku.“ Uklonil se a zamračeného probošta opustil. Byl spokojený, protože vše se vyvíjelo tak, jak si představoval.

Vyšel na hradní nádvoří a zamířil přímo ke vchodu do té části paláce, kde sídlil úřad bamberského biskupa. V okně proboštství zahlédl mihnout se tvář Leopolda z Bebenburgu.

Kancléř Oto z Heidelbergu ho přijal okamžitě. Posadil ho jako váženého hosta do křesla a objednal víno míšené s vodou, neboť v klenuté kamenné místnosti bylo dusno a horko. Sotva mladičký klerik přinesl občerstvení, sám nalil víno do číší a svého pomocníka zahnal, aby ho nerušil.

„Prý jste byl právě u probošta Leopolda. Jistě jste mu šel poděkovat za včerejší hostinu.“

„Ne,“ řekl klidně Martin. „Byl jsem u něho, abychom se dohodli, jaké relikvie daruje císaři Karlovi v případě, že bude zvolen novým bamberským biskupem.“

„Biskupem budu zvolen já,“ vykřikl kancléř a na chvíli se odmlčel. Zamračeně si Martina prohlížel a pak

dodal: „Chápu! Ale to, co může nabídnout, nabídnu také. A třeba i něco navíc.“

„Císař Karel nepožaduje mnoho. Jen tři relikvie. Ostatek vašeho svatého biskupa Oty, císaře Jindřicha II. a jeho manželky Kunhuty. Všichni jsou pohřbeni ve vaší katedrále, pokud vím.“

„Jenom tři relikvie!“ křižoval se Oto z Heidelbergu. „To jsou nejvzácnější ostatky v Bamberku. Všichni, preláti i prostí lidé, se k nim modlí jako k ochráncům města.“

„Copak chceme odvézt jejich těla? Jen zlomek z každého. Aby se jejich milost přenesla i na Prahu.“

„To asi nepůjde,“ odpověděl po chvíli uvažování kancléř. „Tak daleko má pravomoc nesahá. O tom by musela rozhodnout kapitula.“

„Nebo nový biskup,“ usmál se Martin. Znal nádherný polychromovaný reliéf z katedrály v Lyonu, který zobrazoval pokušení Adama a Evy v ráji. Připadal si teď jako ten had, který jim nabízí jablko ze stromu poznání.

„Nový biskup,“ přikyvoval Oto z Heidelbergu. „Jenže tím já nejsem.“

„Ale třeba budete. Můžeme to udělat tak, že sepíšeme listinu. V ní jako nový bamberský biskup darujete ty tři relikvie císaři Karlovi, až sem přijede. Jakmile proběhne investitura, sám sestoupí do krypty a relikvie si vezme.“

„Slyšel jsem, že touží po tom, aby si mohl ostatky osobně vzít z mrtvého těla,“ přikyvoval zamyšleně prelát. „Ale slyšel jsem také, že v Lombardii nechal oblehnout svým vojskem jeden klášter a nedovolil mnichům vyjít

ven, dokud opat nedovolil, aby si v kryptě ulomil prst nějaké mučednice, která tam je pohřbená.“

„To už je dávno,“ usmíval se Martin. „Vám mohu slíbit, že Bamberk neoblehne.“

„Ta listina musí být ovšem tajná.“

„To je samozřejmé. Jakmile se po městě roznese zpráva, že císař Karel podporuje vás, zpečetíte ji a já hned potom odjedu.“

„To by šlo,“ přikývl Oto z Heidelbergu. „A co probošt Leopold?“

„Odmítl spolupracovat,“ pokrčil Martin shovívavě rameny. „Nevěří mi, že jsem přijel jen kvůli relikviím.“

49

„Co když ale ve skutečnosti císař Karel chce, aby se biskupem stal probošt Leopold? Jak jsem slyšel, má vlivné příbuzné a je to muž s vynikající pověstí. Na rozdíl od kancléře Oty, který musel za zemřelého biskupa řešit spoustu nepříjemných záležitostí a nadělal si řadu nepřátel,“ vysvětloval Heidenreich, když se odpoledne sešel s Martinem.

„To je přece snadné. Stejnou listinu musíme získat i od Leopolda z Bebenburgu.“

„Je to ale hodně nečestné,“ mračil se Heidenreich. „To jsi rytíř?“

„Stejně nevíme, jak kapitula rozhodne a co bude císaři Karlovi vhod. Nejsme tady proto, abychom řešili spory o vládu. Máme získat relikvie a to také děláme. Nic víc.“

„Proč tě vlastně v Paříži pronásledovala inkvizice? Říkalo se něco o jakési kacířské knize. Ale neobchodoval jsi s ostatky už tam?“

„Až později,“ neurčitě opáčil Martin. „Pokud máš pocit, že se tohle řešení neslučuje s tvým smyslem pro čest, navrhni jinou cestu. Rád tě poslechnu, bude-li poctivá a zbožná.“

„Sám dobře víš, že taková není. Nebudu si hrát na světce, udělám, co mi řekneš. Ale přísahám, že takového šejdíře jsem snad ještě nepotkal.“

„Pozor na slova!“ rozzlobil se Martin ze Stvolna. „Císař chce relikvie a já je opatřuji. Účel světí prostředky, to tě na univerzitě neučili? Ujišťuji tě, že tenhle drobný trik je nic ve srovnání s tím, jak mezi sebou bojují o vládu nejmocnější mužové křesťanského světa. A teď poslouchej, co uděláš. Spřátelíš se s někým z těch deseti prelátů, kteří s námi byli včera na hostině u Leopolda z Bebenburgu. Až se ti to povede, povím ti, co dál.“

Jakmile Heidenreich odešel, vydal se Martin za Johankou. Našel ji na břehu řeky. Seděla na velikém trámu a rozmrzele házela do řeky kameny.

„Ještě se zlobíš?“ optal se něžně a objal ji kolem ramen.

„Nezlobím se, ale je mi to líto.“

„Jsme spolu, copak to nestačí?“

„Pořád si připadám jako prostitutka. I když jsem vdova, žijeme v hříchu.“

„Ty jsi má žena a já tvůj muž. Copak to je hřích?“

„Před Bohem je.“

„Možná méně před Bohem než před lidmi,“ řekl Martin a posadil se vedle ní. Sebral kámen, rozmáchl se a

hodil ho do řeky. Johanka pokrčila rameny, jako by chtěla říci, že tam dohodí také. Martin ale vlídně pokračoval: „Bůh vidí do naší duše, a tak ví, že to, co mezi námi je, není hřích, ale čistá láska.“

„Tak proč se nemůžeme vzít před oltářem?“

„Proč ti na tom najednou tak záleží? Stalo se něco?“

Přikývla, ale neodpověděla.

„Co se děje, Johanko?“ naléhal Martin. Ale dívka sklopila oči k zemi a mlčela.

„Když dohodím dál než ty, povíš mi to?“ smlouval.

Johanka se nepatrně usmála a pak se k němu obrátila. V očích měla slzy.

„Už několik týdnů mne bolí kolem žaludku a mívám často křeče. Špatně spím a špatně trávím. V Puchu jsem byla u ranhojiče. Myslí, že jsem nemocná. A možná…,“ nedopověděla. Polkla a pak se usedavě rozplakala. Hlavu položila na Martinovo rameno a nebyla k utišení.

„Co možná? Řekl ti, že zemřeš?“

„Řekl,“ odpověděla mezi vzlyky. „Prý tuhle nemoc zná. Říkal, že ty bolesti budou pořád větší a větší, jako by mne v břiše pálili žhavým železem, až z toho zešílím a zemřu. Nechci umřít v hříchu. Vezmi si mě za ženu! Nemáme už moc času. Bolí mě to pořád víc a víc a chvílemi mám dojem, že už ztrácím rozum.“

„Trochu jsem studoval lékařské vědy,“ konejšil ji Martin a rukou ji objal kolem ramen. Přitiskl ji k sobě a začal hladit po hustých černých vlasech. „O ženských nemocech jsme se toho moc neučili, to je pravda. Náš mistr říkával, že skoro všechny vaše nemoci jsou stejné jako mužské. A s těmi, které jsou jiné, si poradí porodní báby. Ale vůbec se nepamatuji, že by nám vykládal o nemoci, jakou popisuješ.“

„Co mohou vědět na univerzitě?“ ohrnula pohrdavě ret. „Většina prelátů ani neví, jak skutečná ženská vypadá.“

„Aby ses nedivila,“ odpověděl a snažil se usmát. „Mohu se na tebe podívat?“

„Vždyť mě vidíš.“

„Ale ne, chtěl bych tě prohlédnout. Prohmatám ti břicho a…“

„Nač? Ten ranhojič to taky nedělal a tu nemoc poznal hned. Měl na rozdíl od tebe víc zkušeností. Co bys chtěl najít?“

„Ty jsi mu pověděla, co tě bolí, a on hned poznal, jakou máš nemoc?“ bručel nedůvěřivě.

„Ne. Podíval se mi do očí a pak jsem musela plivnout do misky, kde měl nějaké byliny,“ vysvětlovala s vážnou tváří.

„Tak to byl opravdový lékař,“ přikyvoval a nedokázal zakrýt jízlivý tón. Johanka se zamračila, odtáhla se od něj a rozzlobila se, že jemu není nic svaté.

Martin si ji zamyšleně prohlížel. Teď, když byl den a viděl ji z boku, měl pocit, že v pase trochu přibrala. V noci, když si k ní lehával do lůžka, si toho při blikotavém světle louče nikdy nevšiml. A také si nepamatoval, kdy naposledy mu kvůli pravidelným ženským potížím nedovolila, aby se s ní miloval. Nebyl si sice ještě jistý, ale cítil, že mu spadl ze srdce obrovský kámen strachu. Pak

skoro násilím Johanku donutil, aby si lehla na záda, a chvíli ji prohlížel.

„Poslyš," řekl pak a téměř se smál. „Kdy jsi měla naposledy svůj měsíční cyklus?"

„Copak já vím?"

„Je to déle než měsíc?"

„Pořád se harcuju v sedle," bránila se. „To pak některé věci prostě nejsou tak, jak by měly být. Sedlo není pro ženu, jestli to nevíš."

„Spousta urozených dam jezdí v sedlech, a přitom je všechno tak, jak má být. Johanko, ty vůbec nejsi nemocná. A příště nesmíš dát na každého hlupáka, který ti něco napovídá."

„Tak si jdi za těmi urozenými dámami," vztekala se Johanka a znovu se rozplakala. Cítila se na světě úplně sama a opuštěná. Už ani on ji nechápal.

Martin ji znovu objal a něžně políbil. Nebránila se. Pak jí do ucha pošeptal, že opravdu není nemocná, jen čeká dítě.

„Poslyš, Jakube, mám pro tebe úkol," řekl Martin večer zlatnickému tovaryšovi. „Pro tebe a Eliáše."

„Máme zase otevřít nějaký relikviář?"

„Ne, tentokrát to bude úkol mnohem příjemnější," vysvětloval s úsměvem. Jakmile odpoledne zjistil, jak to je s Johankou doopravdy, svět mu připadal krásný a skoro mu bylo líto, že musí bamberské preláty podvést. Když o tom ale tak přemýšlel, řekl si nakonec, že teď musí podvádět ještě víc, aby vydělal co nejvíce peněz pro své dítě. Ostatně dělali to tak všichni, proč tedy ne on?

„Pokud mi bude stát za zády Eliáš, příjemný úkol to nebude nikdy," bručel nakvašeně Jakub.

Zlobil se, protože mu jeho druh nedovolil koupit si placky se zaječím masem, neboť byly podle jeho názoru drahé. A navíc prý do večeře zbývala už jen chvilka.

„Snad ti jeho přítomnost vynahradí dostatek jídla," opáčil Martin, jako by tušil, co se Jakubovi honí hlavou. „Zítra zajdete do města a vyhledáte toho pouličního prodavače preclíků."

„A všechny preclíky od něho koupíme a sníme," navrhl dychtivě Jakub.

„Vzhledem k jeho nehorázným cenám tak bohatý bohužel nejsem," smál se Martin. „Ale pozvete toho chlapíka na pivo. Necháte ho vypít, co snese. Můžete pít také, ale s mírou, abyste pak došli domů. Až to bude vypadat, že jste opilí, slibte mu prozradit veliké tajemství. Klidně s ním mluvte hlasitě, pokud to uslyší i jiní, bude to ještě lepší."

„Máme za to naše tajemství něco chtít?" optal se věcně Eliáš. „Aby to vypadalo důvěryhodně."

„Můžete, ale s mírou. Jakmile vám zaplatí, prozradíte mu, že jsme tady ve skutečnosti proto, abychom jménem císaře Karla podpořili na místo nového biskupa kancléře Otu z Heidelbergu. A že váš pán tajně jedná s různými členy kapituly."

„Tohle je zpráva, za kterou zaplatí každý, a ještě rád," souhlasil Jakub. Přestal myslet na placky se zaječím masem. „Hodně měšťanů by mohlo vydělat na tom, že by se dozvěděli dříve než jejich sousedé, kdo se stane novým biskupem."

„Doufám, že se tahle zpráva rychle rozletí po městě," přikyvoval souhlasně Martin. Sáhl k opasku a na stůl položil hrst stříbrňáků. „To máte na útratu, až budete

hostit toho pouličního prodavače. Víte, že ani nevím, jak se jmenuje?“

Jakub se hrdě vztyčil, protože tohle už zjistil. „Ptal jsem se, ale většina lidí zná jen jeho přezdívku. Říkají mu buď Tchoř Rolf, anebo rovnou Jidáš. Prý je to nejobratnější prodavač v Bamberku a už si vydělal tolik, že má na předměstí dva domy.“

„A pokud bychom tu zůstali déle, bude mít díky Jakubovi za chvíli třetí,“ smál se dobromyslně Eliáš. „Dneska ráno si od něho zase kupoval preclíky.“

„Ale dal mi slevu,“ hájil se tlouštík a mračil se. „A vůbec, co je vám do toho?“

O tři dny později, když už byl Bamberk plný toho, že novým biskupem bude zřejmě Oto z Heidelbergu, obdržel Martin ze Stvolna tajnou darovací listinu, v níž se biskupův kancléř zavazoval věnovat císaři Karlovi pro větší slávu boží tři relikvie, které budou na věčné časy vyjadřovat duchovní spojení obou měst, v nichž sídlili tak slavní císaři, jako byl Jindřich II. a Karel. Téhož dne večer prozradil jako důvěrné tajemství Heidenreich jednomu z prelátů, který patřil ke straně probošta Leopolda, že Oto z Heidelbergu za císařovu podporu zaplatí relikviemi. Za svou informaci dostal Heidenreich měšec se dvěma kopami stříbrňáků.

„Jidáš zradil za třicet stříbrných,“ jízlivě pak vykládal u vína.

„Časy se mění,“ usmíval se spokojeně Martin. „Ale mohl sis také říci o víc.“

„I tak se ten prelát ošíval. Ale co, na víno mi to na pár týdnů bude stačit.“

„Nám,“ upozornil přísně Martin. „Copak to jsou jen tvé peníze?“

„Lhát, nést na svých bedrech hřích a ještě se dělit o stříbrňáky, není toho trochu moc?“ bránil se. Pak změnil téma a optal se, co když to nevyjde a probošt Leopold, místo aby jim také nabídl relikvie pro císaře, vystoupí v kapitule proti kupčení s ostatky, aby Otu z Heidelbergu před celou kapitulou co nejvíce očernil.

„Je vidět, že jsi dlouho žil na univerzitě,“ usmíval se Martin. „Protože tam se snad svatokupectví ještě odsuzuje, ale mezi preláty vůbec ne. Ale i kdyby se členové bamberské kapituly nad plány svého kancléře rozhořčovali, v duchu mu dají za pravdu. Probošt Leopold se může bránit jedině tak, že udělá totéž. Pouze tak bude mít stejné šance jako jeho sok Oto.“

Hned následující den dal Martinovi za pravdu. Probošt Leopold z Bebenburgu si ho povolal do kanceláře svého proboštství. Ani se na nic nevyptával a rovnou vytáhl připravenou listinu. Mračil se a původně laskavý úsměv zmizel z jeho tváře.

„Buďte ujištěn, mladíku, že se císaři Karlovi o vás zmíním, až sem přijede. A doufám, že biskupský prsten předá mně.“

„Udělám pro to vše, co je v mých silách,“ opáčil dvorně Martin a zdvořile se uklonil. „Pro začátek bych snad mohl veřejně popřít zprávu, že jsem ve městě proto, aby se bamberským biskupem stal kancléř Oto. Jako vyslanec císaře jsem nestranný a respektuji rozhodnutí kapituly. Navíc jsou cílem mé cesty ostatky a nikoli pletichy, které by poškozovaly zájmy církve.“

„Po městě se ovšem povídá něco jiného,“ mračil se nespokojeně Leopold z Bebenburgu. „A mnozí členové naší kapituly těm pomluvám rádi dopřávají sluchu. Tím také vzrostly šance kancléře Oty na úspěch.“

Jak mohu udělat ještě něco jiného," navrhl Martin ze Stvolna klidně. „Mí služebníci po hospodách rozšíří tajnou zprávu, že to celé je právě opačně, že si císař Karel přeje jako biskupa vás."

„Mne si přeje především Bůh," opáčil důstojně probošt.

„Jak myslíte. V tom případě to necháme na něm."

„Kolik?" optal se věcně probošt Leopold.

„Budu tu muset se svou družinou zůstat ještě alespoň týden. A v šenku U Svatého Kryštofa je velice draho," začal rozvláčně vysvětlovat Martin. „Mí služebníci budou muset pohostit pár vlivných měšťanů… Řekněme padesát kop grošů."

„I při drahotě, jaká v našem městě je, by ti tolik peněz klidně stačilo do Vánoc," mračil se bamberský probošt. „Ale budiž, dostaneš je, pokud kapitula zvolí mne."

„To samozřejmě ovlivnit nemohu, ale kdybych to uměl, stálo by to nesrovnatelně víc," zavrtěl Martin nesouhlasně hlavou. „Úřad knížete biskupa stojí určitě za víc než za padesát kop grošů. To je tak almužna pro chudé… Ty peníze od vás dostanu, pokud se po městě rozšíří zpráva, že poslové císaře Karla jsou ve městě ve skutečnosti proto, aby jednali o vašem zvolení."

Po krátkém smlouvání Leopold z Bebenburgu souhlasil. Když o deset dní později družina s korouhvemi českého krále opustila Bamberk, všichni členové kapituly věděli, že císař Karel podporuje jejich probošta, a Martin si vezl v brašně u sedla deset váčků se stříbrňáky. O měsíc později byl probošt Leopold z Bebenburgu kapitulou zvolen dvacátým sedmým bamberským biskupem.

50

Z Bamberku vyrazila družina Martina ze Stvolna rychle na jih přes Furth a Ansbach, aby se dostala do Ulmu. Do podzimu, kdy se měli setkat s dvorem císaře Karla v Norimberku, zbývala ještě spousta času. Proto se Martin vydal hledat další relikvie. Kromě toho chtěl navštívit přátele pražského patricije Rutgera, aby si vysloužil slíbenou odměnu. Zvláště teď, když byla Johanka v požehnaném stavu, toužil mít peněz co nejvíce.

Už v Ansbachu, kde přenocovali, se Martinovi zdála Johanka bledá. Neustále se potila, což přičítal letním vedrům a také tomu, že byla v jiném stavu.

„To nic není," říkala mdle. „Hlavně že neumřu."

Další den kolem poledne projeli Aurachem. Johanka odmítla jíst, jen žíznivě pila. Měla horečnaté oči a třásla se zimnicí. Přesto odmítala přerušit cestu a odpočinout si. „Večer to bude dobré," říkala přesvědčivě. „Asi jsem snědla něco špatného."

Po obědě pokračovali zvlněnou lesnatou krajinou k Feuchtwangenu, ale před nevelkou vesnicí, která nesla jméno Steinbach, Johanka najednou slabě vykřikla a pak se sesunula z koně na zem. Martin zastavil a vrhl se k ní. Zjistil, že je v bezvědomí. Tváře jí žhnuly vysokou horečkou.

„Rychle, pomoz mi," křičel na Lothara. Společně Johanku zvedli a Martin ji posadil před sebe na koně. Pak vyrazil tryskem k vesnici. Vjel otevřenými vraty do dvora první usedlosti, která stála na kraji u cesty.

„Co tu chcete?“ mračil se podsaditý hospodář, který vidlemi kydal hnůj.

„Ta dívka je nemocná,“ vysvětloval zadýchaně.

Sedlák se pokřižoval a pak se rozkřikl, ať táhnou jinam, že mu ještě do domu zavlečou mor. Ale Martin si ho nevšímal. Lothar mu pomohl sundat Johanku z koně a pak ji ještě se dvěma vojáky odnesl do domu. Podsaditý sedlák se jim pokusil zastoupit cestu a dokonce zvedl vidle, jako by chtěl svůj dům bránit, ale jeden z vojáků ho rukou odstrčil a další mu výhružně opřel o hruď špičku kopí.

V domě našli jen jeho postarší, hrubě vypadající ženu. Beze slova otevřela dveře do komory a ukázala, že nemocnou mohou odnést tam. Pak přinesla vědro a sama dřevěnou naběračkou nalila Johance do úst trochu vody. Uvolnila jí šaty a zabručela, že tady může pomoci jedině Notburga.

„Kdo?“ optal se zoufale Martin. I když se na vysokém učení o ženských nemocech neučil, tolik poznal, že Johanka umírá.

„Notburga,“ vysvětlovala hospodyně. „Jmenuje se jako ta světice, co je patronkou úspěšného porodu. Notburga žije v chatrči u lesa a je to naše porodní bába. A dobrá, dokonce pro ni posílají i měšťané z Feuchtwangenu. Pojďte, ukážu vám cestu.“

„Ještě jim pomáhej, hlupačko!“ rozčiloval se hospodář. „Co když ta holka má mor?“

„Nemá. A ty se raději postarej o dobytek,“ nařídila úsečně. „Hnůj kydáš už týden. Budeš to mít vůbec do žní hotové?“

„Bábo protivná,“ rozzlobil se sedlák, pak sebral vidle a se shrbenými rameny se vydal přes dvůr zpět ke chlévu.

Lothar popadl hospodyni kolem pasu a přes její protesty ji posadil před sebe na koně. „Budeš mi ukazovat cestu! A neječ, nebo ti pak nařežu.“

Martin se spolu s Heidenreichem vrátili do domu. Johanka se zatím probrala. Otevřela oči a natáhla k nim třesoucí se ruku, aby šli blíž.

„Vezmi si mě,“ šeptala přerývaně.

„Johanko, to má čas. Teď se musíš uzdravit.“

„Ten ranhojič tam v Puchu měl pravdu. Zemřu,“ pokračovala, jako by ho neslyšela. „Ale chci zemřít jako tvá žena, Martine. Ať nás Heidenreich oddá.“

„Nezemřeš,“ namítl Martin nepřesvědčivě.

„Prosím,“ naříkala a z očí jí tekly slzy. Pak dostala křeče. Schoulila se do klubíčka a naříkala bolestí.

Než se Martin rozhodl, uslyšel na dvoře dusot kopyt. Lothar se vracel. Vyskočil a vyběhl z domu. Ve dveřích se skoro srazil s malou hubenou ženou středního věku. Na sobě měla dlouhý šat z režného nebarveného plátna a v ruce nesla kožený vak. Byla prostovlasá a až úzkostlivě čistá.

„Kde je?“ optala se starostlivě.

Mlčky ukázal ke dveřím do komory. Notburga vešla dovnitř, všechny vyhnala a nařídila, aby jí přinesli vědro horké vody a nepřekáželi. Martin začal protestovat, že navštěvoval na univerzitě lekce z lékařství, ale jen mávla rukou, aby nezdržoval. Pak ho uchopila za rameno a vystrčila do síně.

Martin zůstal stát u dveří do komory a napjatě poslouchal. Dlouho neslyšel nic než konejšivý hlas

porodní báby. Pak najednou vykřikla Johanka bolestí. A vzápětí znovu. To už nevydržel. Prudce otevřel dveře a vrazil dovnitř. Johanka ležela s roztaženýma nohama a žena cosi prováděla v jejím klíně. Na pokrývce pod Johankou byla krev.

„Jestli ji chceš zabít, tak tu zůstaň," řekla Notburga úsečně, ale ani se na něj nepodívala. Měla plné ruce práce s tím, co prováděla.

Sklopil hlavu a tiše vyšel zase ven. Zavřel dveře, sedl si na lavici a hlavu složil do dlaní. „Proč všechny moje lásky umírají? Copak jsem prokletý?" naříkal tiše. „Co když mne Bůh opravdu trestá za mé hříchy?"

Heidenreich si klekl na dřevěnou podlahu, sepjal ruce a začal se modlit. Martin se k němu přidal.

Trvalo to ještě hodně dlouho, než porodní bába vyšla z komory. Plátěné šaty měla potřísněné krví a vypadala hodně unaveně.

„Jak je jí?" vyskočil Martin ze země a popadl ji za ruku.

„Musela jsem jí ten plod vzít. Má v děloze těžký zánět. Určitě ji to sužuje už dlouho. Ale obávám se, že teď už je stejně pozdě. Měli byste poslat pro kněze."

„Já jsem kněz," řekl Heidenreich.

„Vyzpovídejte ji, otče. Dala jsem jí lektvar proti bolesti. Já se zatím půjdu umýt."

Sotva zmizela, řekl Martin tiše: „Teď nás oddáš. Ale rychle, dokud ještě žije…"

„Zbláznil ses? Vždyť její manžel nezemřel," bránil se Heidenreich vyděšeně. „Chceš její duši zatížit před smrtí ještě jedním hříchem? To by byla bigamie."

„Je to její poslední přání… A tenhle hřích beru na své svědomí."

„Ale já ne," zlobil se Heidenreich. „I když nejsem vzor ctností, dostalo se mi kněžského pomazání a něco takového udělat nemohu. To po mně nemůžeš chtít."

Martin sáhl k opasku a tasil dýku. „Jestli nás neoddáš, zabiju tě!"

„To bys neudělal…"

„Miloval jsem v životě spoustu žen. A ty, které jsem měl opravdu rád, mi zemřely dřív, než jsem je stihl dovést k oltáři. Svým mrtvým láskám dlužím hodně. Teď si vezmu Johanku, abych se usmířil se všemi, které už nejsou na tomto pozemském světě," vysvětloval klidně. V očích mu ale hořel hrozivý žár beznaděje.

Heidenreich pocítil opravdový strach. Nikoli z božího hněvu, ale ze svého přítele a jeho dýky. Pochopil, že by ji bez váhání použil. Pokřižoval se a pak rezignovaně přikývl. Otevřel dveře do komory a vešel.

Porodní bába ustlala znovu lůžko, takže Johanka ležela na čisté pokrývce. Byla bledá, ale při vědomí. Pokusila se usmát, když uviděla Martina.

„Má lásko, budeme mít svatbu," oznámil, jak nejněžněji uměl. „Teď a hned. Heidenreich nás oddá."

„Přišla jsem o naše dítě," řekla bolestně. „Nedokázala jsem ho ochránit. Můžeš mě vyhnat a proklít. Víš, já…"

„Miluji tě, Johanko," řekl prostě, poklekl u jejího lůžka a uchopil ji za ruku. Byla studená jako nemilosrdná smrt.

„Já tebe taky," špitla tiše a pak se rozkašlala.

Heidenreich je oddal rychle. Johanka držela oči otevřené z posledních sil, a jakmile obřad skončil, usnula. Nebyl to však spánek, který by přinášel úlevu. Neměl daleko k mdlobě.

„Vidíš, ty blázne," zlobil se Heidenreich. „Ani jsem ji nestačil vyzpovídat. Jestli se už neprobudí, nebude spasena. Kvůli tvému sobectví."

„Jakému sobectví?" zbledl Martin. Stěží se ovládal. „To všechno jsem dělal kvůli ní."

„Chtěl jsi ukonejšit vlastní svědomí," zavrtěl nesouhlasně hlavou Heidenreich. Pak Johance požehnal a tiše vyšel ven.

Jak dlouho klečel u jejího lůžka, to Martin nevěděl. Z letargie ho vyburcovala až Notburga. Vešla do komory a posadila se na kraj lůžka. Nejdřív zvedla Johančina víčka a chvíli studovala její oči. Pak ji uchopila za zápěstí.

„Ještě žije," zabručela. „Ale tep má strašně slabý… Stihla se vyzpovídat?"

„Co sakra pořád všichni máte?" rozkřikl se Martin hněvivě. Pak ale rychle ztišil hlas a začal se omlouvat.

„Jen se jdi vyspat, já u ní zůstanu. Kdyby ještě procitla, pošlu pro tebe. I když myslím, že už brzy bude konec," řekla měkce.

„Raději tady zůstanu," bránil se a neměl daleko k slzám.

„Ne! Ať má alespoň chvíli klid. Pošlu pro tebe, ale jen když to bude nutné."

Martin vyšel do síně, posadil se na lavici a za chvíli usnul. V noci se několikrát probudil. Kolem byla tma a ticho. Chtěl sejít podívat do komory na Johanku, ale bál se. Přepadla ho pověrčivá hrůza, že už je mrtvá. Vzápětí si uvědomil, že kdyby Johanka zemřela, Notburga by tam určitě neseděla. Pak ho napadla šílená myšlenka. Jestli Notburga nevyjde z té komory do rána, bude Johanka žít. Stane se zázrak a nezemře.

Seděl na lavici a modlil se, aby už nastal úsvit. S očima přikovanýma k malému okénku čekal, kdy se objeví první sluneční paprsky. Noční tma se pomalu měnila v šero a šero v podmračený den. Notburga byla stále uvnitř.

Pak ze dvora uslyšel, že kdosi jde do stáje, aby podojil krávu a nakrmil drůbež. Bylo opravdu ráno. Zbožně se pokřižoval, protože v tu chvíli pocítil v srdci jistotu, že Johanka nezemře. Seděl na lavici opřený o stěnu a modlil se k milosrdnému Bohu. Pak začal zase dřímat.

Probudila ho porodní bába. Vyšla z komory a křikla, ať sežene něco k jídlu pro ni a misku horké polévky pro tu nemocnou. „Asi se stal zázrak," řekla udiveně, „ale stále žije."

„Znamená to, že přežije?"

„Má o mnoho vyšší naději než včera večer," odpověděla Notburga vyhýbavě. „Musíme se modlit za její uzdravení."

„Spíše bys jí měla dát nějaké léky."

„Ty nejsi příliš pokorný křesťan," konstatovala shovívavě. Pousmála se a dodala, že i když to feuchtwangenský farář neslyší rád, i ona dává přednost lékům před modlitbami, protože dobrý lék zesiluje účinek zbožné modlitby. Proto si s ním rozdělila práci – on se modlí a ona léčí. Jenže v tomto případě nezná lék, který by mohla té ženě dát. Zbývá opravdu jen modlitba.

Když Martin zařídil všechno, jak si Notburga přála, dovolila mu nahlédnout do komory.

Johanka ležela na lůžku stejně bledá jako včera, ale rysy ve tváři měla ztrhané bolestí. Těžce oddechovala, a i když měla otevřené oči, zdálo se, že nevnímá svět kolem

sebe. Chvíli si ji něžně prohlížel, pak se chtěl otočit a odejít. V tu chvíli Johanka pohnula rty, jako by chtěla něco povědět, i když neměla sílu hovořit hlasitěji.

Klekl si k ní, pohladil ji po tváři a naklonil se k jejím rtům. Nebyl si jistý, ale měl dojem, že šeptá, aby neodcházel. V tu chvíli se mu vybavila vzpomínka, jak v Lyonu onemocněl morem. Když ležel v bezvědomí na lůžku, Bernarda si lehla k němu a její tělo z něj dokázalo tu hroznou nemoc vysát. Bernarda zemřela a on žil. V tu chvíli přesně věděl, co má udělat. I kdyby ho to mělo stát život. Stále slyšel vyčítavý Heidenreichův hlas, že je sobec.

Rychle se svlékl a lehl si k Johance. Měla ruce i nohy studené, ale tělo horečnatě žhnulo. Opatrněji objal a přivinul k sobě. Její utrápené rty se nepatrně usmály.

„Říkala jsem, že se máte modlit," mračila se Notburga, když se vrátila do komory a uviděla ho ležet vedle ní.

„Bůh nás učí milovat. Proč by tedy měla být láska něco horšího než zbožnost? Jestliže Bůh dokáže udělat zázrak ve jménu lásky k němu samotnému, proč by neudělal jednou výjimku a nevykonal zázrak ve jménu lásky dvou hříšníků?"

Neodpověděla, jen pokrčila rameny a vrátila se na své místo na nízké dřevěné stoličce vedle lůžka.

51

Několik následujících dnů strávil Martin na lůžku s Johankou v náruči. Skoro nejedl ani nepil a odcházel jen ve chvíli, když ji Notburga ošetřovala. Namíchala pro ten

účel ze sádla, jitrocele, heřmánku a dalších bylin zvláštní mast a tou jí pravidelně ošetřovala zanícené lůno.

Zpočátku byla Johanka v bezvědomí. Dýchala ale pravidelněji a také tep se dal snáze nahmatat. Notburga neustále opakovala, že sice nemají vyhráno a že netuší, co tu ženu drží při životě, ale možná bude tentokrát Bůh skutečně milosrdný a nechá se obměkčit, když už ne zbožnou modlitbou, tak prostou lidskou láskou. Sice se s něčím podobným dosud nesetkala, ale musí připustit, že Bůh vidí do lidských duší lépe než ona.

Jednou v noci, zrovna když dřímal, Martin ucítil, že ho po tváři hladí jemná ženská ruka. Otevřel oči a v šeru uviděl, že Johanka je vzhůru. Usmívala se.

„Neunavuj se," řekl soucitně, uchopil její ruku do dlaně a položil ji na přikrývku.

„Miluji tě," zašeptala unaveně. Zavřela oči, ale neusnula. Měla nepravidelný dech a po chvíli tiše dodala: „Ale jsme manželé?"

„Jak jinak?" odpověděl okamžitě.

„To je divné," povzdechla si. „Měla jsem takový zvláštní sen. Byla jsem uvázaná u kůlu na hranici a rychtář četl rozsudek. V něm stálo, že jsem vdaná za dva muže, a proto se odsuzuji ke smrti upálením. Pak biřic podpálil dřevo a já cítila nesnesitelný žár. Plameny olizovaly moje tělo a já křičela bolestí. A když už jsem to nemohla vydržet a myslela jsem, že zešílím, něčí ruce mne uchopily a odnesly z té hranice pryč. Položily mne na louku a moje tělo natřely chladivou mastí. Když jsem konečně otevřela oči, uviděla jsem Pannu Marii. Klečela u mne a měla v očích slzy. Zeptala jsem se, proč pláče, a ona mi řekla, že pláče nad každým hříšníkem. Chtěla jsem se optat, jak velký je můj hřích, ale najednou se

rozplynula. A pak jsem uviděla, že po té louce přicházíš ty a můj zemřelý manžel. Jenže v tu chvíli jsem věděla, že mrtvý není… Že opravdu zemřel?“

„Samozřejmě,“ konejšil ji a v srdci cítil ledový chlad.

Když usnula, přemýšlel o tom, co mu Johanka pověděla. Nakonec dospěl k názoru, že i když jí nebesa ve snu vyjevila pravdu, Bůh jí život vrátil, neboť jí hříchy odpustil. Jestlipak také odpustí jemu? Ale hlavně, odpustí mu Johanka?

„Bude žít,“ oznámila ráno spokojeně Notburga, když Johanku prohlédla. „Ale bude to chtít čas. Nejméně měsíc, spíše déle. Nesmí se namáhat. A hlavně, ať vás ani nenapadne, aby jezdila na koni.“

„Čekat tu tak dlouho nemůžeme,“ mračil se Martin. Zavolal Heidenreicha, aby se poradili. Od svatby s Johankou spolu prakticky nepromluvili. Martin se hněval a Heidenreich se mu vyhýbal. Posadili se na rozviklanou lavici za domem v sadu. Stromy byly obalené listím a dozrávajícími plody, všude kolem rostla vysoká tráva. Sad vypadal na první pohled neobyčejně zanedbaně, přesto plodil ovoce. Celá krajina kolem byla velice úrodná.

„Bůh udělal zázrak,“ řekl po chvíli Martin, jako by se omlouval.

Heidenreich jen pokrčil rameny a mlčel.

„Ty bys mě naštval,“ vybuchl Martin. „Johanka žije, chápeš?“

„Dopustili jsme se smrtelného hříchu. To, co se stalo, trestají v každé křesťanské zemi. Obvykle ztrátou hrdla, jestli to nevíš!“

„No a co má být? Falšujeme ostatky. To není smrtelný hřích? A neupaluje se za to na hranici?“

„Shromažďujeme relikvie jménem císaře Karla, to je něco jiného. Navíc, dneska tohle dělá spousta lidí.“

„Když něco dělá spousta lidí a je to proti božímu i lidskému přikázání, tak je to menší hřích než něco, co nedělá skoro nikdo? Nevzpomínám si, že by podobnou myšlenku vyslovila některá z církevních autorit.“

„Nemíním s tebou o tomhle diskutovat!“

„Ne?“ řekl chladně Martin. „Téhle družině velím já. Nebýt mě, nikdy by tě arcibiskup Arnošt z Pardubic za tvé koktání nevysvětil na kněze. Navíc sis díky mně vydělal slušné peníze. Jsem přesvědčený, že ta svatba zachránila Johance život. Pokud mně však už nechceš pomáhat, nemáš v družině českého krále co dělat!“

„Ty mě vyhánět nebudeš!“ rozkřikl se hněvivě Heidenreich. „A jestli si myslíš, že kvůli tobě zaprodám svou duši ďáblovi, tak se šeredně mýlíš!“

„Zbláznil ses?“

„Ty nejsi Bůh, abys rozhodoval o životech jiných.“

„Byli jsme přátelé. Prožili jsme spoustu zábavy a rozuměli jsme si. Tehdy na univerzitě. Byl jsem hlupák, pokud jsem si myslel, že to může být v normálním životě stejné. Jakmile dostane člověk obročí, zhloupne. Duši zaprodává člověk ďáblovi ne kvůli svým přátelům, ale kvůli vlastnímu sobectví, hlouposti, hamižnosti. Vrať se do Prahy, abys kvůli mně nepřišel o svou duši.“

„Řekl jsem, že ty mě vyhánět nebudeš. Jsem služebník církve a mám úkol starat se o duše všech v této družině. Nejen o tu tvou. Já své ovečky neopustím,“ opáčil Heidenreich, pokřižoval se a vstal. Udělal pár kroků, ale zastavil se a ohlédl. Chvíli si Martina káravě

měřil a pak výhružně dodal, že nedopustí, aby hřích zvítězil nad zbožnosti a vírou. Pak si rukou podkasal tuniku a vydal se vysokou trávou pryč ze sadu.

Až o hodně později se Martin ze Stvolna od Johanky dozvěděl, že od chvíle, kdy vyrazili z Prahy, Heidenreich po Johance chtěl, aby se s ním milovala. Říkal, že je stejně jen hříšná konkubína, a pokud chce spasit duši, měla by poslechnout služebníka božího. Jednou se jí dokonce pokusil zmocnit násilím, ale ubránila se. Mlčela jen proto, že jí to připadalo trapné, a navíc se bála, aby jí Martin věřil, neboť věděla, že Heidenreich je jeho přítel. Kdyby ho obvinila, mohl všechno popřít a nakonec by ona byla ta špatná. Ale i kdyby jí Martin uvěřil, nedělala si iluze, že by jí uvěřili ostatní. A nakonec, copak neměl Heidenreich právo to po ní požadovat? Vždyť utekla od manžela, a tak nebyla o mnoho lepší než prostitutka.

„Musíš jet dál," naléhala Johanka na Martina. „Přece tu nezůstaneš kvůli mně takovou dobu? Co by si král Karel pomyslel? Víš, co za tu dobu vyděláš peněz?"

Za každou relikvii měl Martin slíbenou odměnu, a ta nebyla malá.

Navíc si dokázal během cesty přivydělat a Johanka to dobře věděla.

„Přece tě nenechám u cizích?" bránil se bezradně. Věděl, že má samozřejmě pravdu, ale to ještě neznamenalo, že to je dobré řešení.

„Až se vrátíme, budeme potřebovat spoustu peněz," přemlouvala ho. „Chtěla bych si zařídit vlastní domácnost. Možná bys mohl koupit dům. Kde budeme žít?"

Od té noci, kdy se probrala z bezvědomí a vyprávěla mu svůj divný sen, nepadlo o jejich manželství ani slovo.

Johanka se úzkostlivě vyhýbala tomu, aby řekla, že je jeho manželka a on její muž. Martin to zaregistroval, ale byl skoro rád, že o svých pochybnostech mlčí. Než se uzdraví, neměla by se rozčilovat ani trápit. Na to bylo vždycky času dost. Po dlouhém dohadování nakonec slíbil, že si odjezd rozmyslí.

Odpoledne ho zastavil Heidenreich a skoro nepřátelsky mu navrhl, aby s družinou pokračoval v cestě, neboť to byl jeho úkol od Českého krále. On tu zůstane a bude o Johanku pečovat. Martin to okamžitě odmítl, protože mu přestal věřit. Jejich hovor ale zaslechl tovaryš Jakub.

Sotva Heidenreich zmizel, přitočil se k Martinovi a řekl, že se toho úkolu klidně spolu s Eliášem ujmou, protože jejich pomoc při shromažďování ostatků je stejně bezvýznamná.

„Věděl bych, jak to udělat," vysvětloval překotně, až se zajíkal. „Nedaleko Dentleinu stojí ženský klášter svaté Eufrozíny. Patří premonstrátkám. V tamní nemocnici by určitě Johanku přijali a pečovali by o ni. A já s Eliášem bychom zatím mohli pro klášter zhotovit nové liturgické náčiní. Nedávno je vykradli a jeptišky skoro o vše přišly."

„A to si myslíš, nebo o tom víš něco víc?"

„Nu, abych řekl pravdu, už jsem se tam ptal. Jen nezávazně, samozřejmě," vysvětloval Jakub. „Naše služby by abatyše uvítala. Nabízí docela slušnou odměnu. A kdyby se ještě postarala o Johanku, asi by to bylo řešení."

„Udělali jste mi ty závěsné relikviáře?" optal se, aby nemusel hned odpovědět. Nejdříve si chtěl promluvit s abatyší.

„Jsou hotové," přikývl Eliáš, který stál jako obvykle v pozadí a poslouchal. „Přesně, jak sis přál. Malé stříbrné schránky s řetízkem, aby se daly pověsit na krk. Ale za stříbro jsme nakonec zaplatili o něco víc, než jsme původně mysleli. V Bamberku je draho."

„Kolik?" optal se věcně a bez řečí vysázel na stůl stříbrňáky. Schránky s řetízky uložil do plátěného vaku a ten ukryl do sedlové brašny. Později je naplní malými kůstkami s papírky, na nichž bude napsáno, že pocházejí z hrobu svaté Edigny. Stále měl schovanou listinu, v níž farář Augustinus potvrzoval, že mu pro císaře Karla odevzdal několik kostí z hrobu světice, a přísahal, že jsou pravé. Věděl, že s tímhle v ruce všechny závěsné relikviáře prodá za dobrou cenu. Zvěst o zázračném přenesení hrobu svaté Edigny zpátky do Puchu se už rozlétla po celém jižním Německu.

Odpoledne si osedlal koně a vyrazil do kláštera svaté Eufrozíny. Nebyl veliký, žila v něm jen abatyše a tři jeptišky, ale byl na první pohled pečlivě spravovaný.

„Jistě," přikyvovala abatyše Ulrika, když si ho nejdříve pozorně prohlédla. „Jsme křesťanský klášter a neodmítneme pomoc žádnému poutníkovi. Bůh dal mnohým majetek a jiné ustanovil na tomto pozemském světě chudobnými, aby se o to více mohli radovat z nebeského království, až si je Pán povolá k sobě. Náš klášter je v současné době rovněž chudobný. Hanební zloději ukradli z naší kaple vše, co bylo cenné. A děkan Hermann, který u nás vykonává duchovní správu, nemůže sloužit mše, neboť podle liturgických předpisů musí být mešní náčiní jen z drahých kovů. Protože ty na chudobného nevypadáš a náš klášter se nachází ve veliké tísni, věřím, že nám poskytneš štědrý dar. Jinak bychom

si ani nemohli dovolit zaplatit tvé přátele zlatníky, aby nám zhotovili nový kalich a patenu. Dokonce považuji za rozumné, abys kalich zaplatil celý a věnoval ho klášteru. Alespoň tak poděkuješ Bohu za to, že se tvá žena tak zázračně uzdravila.“

„Abych tvou květnatou řeč pochopil jasně,“ ušklíbl se jízlivě. „Pokud zaplatím, postaráte se o mou Johanku.“

„Ale vůbec ne!“ vykřikla abatyše Ulrika zděšeně a zvedla ruce, jako by odháněla pokušení. Přitom se jí svezla rouška z hlavy. Měla důstojné šedivé vlasy. Rychle si ji upravila a rozhořčeně pokračovala: „Řekla jsem, že jsme křesťané. Přijmeme i toho nejchudobnějšího a nikdy za naši péči nežádáme nic. Je ovšem pravda, že jsme bez prostředků. Proto můžeme tvé ženě nabídnout jen skromné lůžko ve špitálu a prostou stravu. Pro zdravé je dostatečná, ale ona je nemocná. Jenže všichni ji dostávají a snad jí bude stačit. Stejně na lepší nemáme.“

„Samozřejmě, to je křesťanské,“ souhlasil Martin. „Kdybych ovšem vašemu klášteru daroval mešní kalich, změnilo by se něco v péči o mou Johanku?“

„S péčí o nemocné my nekupčíme! Je ovšem pravda, že tím bychom ušetřili hodně peněz. Pro donátory našeho kláštera tu máme zvláštní jizbu, kde by mohla být tvá žena sama. A pokud bychom nemuseli platit náklady na výrobu mešního kalichu, zbylo by nám jistě dost i na to, abychom pro ni mohli vařit to nejlepší, co dává tělu sílu.“

„Myslím, že se domluvíme,“ přikývl Martin s úsměvem. „Ovšem pod podmínkou, že sepíšeme smlouvu. Já daruji klášteru kalich i patenu a vy se písemně zavážete, co vše bude má Johanka od vás dostávat a jakou péči jí zajistíte.“

„Už jednou jsem řekla, že náš řád s povinnostmi křesťanů nekupčí. Ale pokud nevěříš slovu abatyše váženého kláštera, smlouvu uzavřeme. Nikoli proto, že by mne to těšilo, spíše mne to uráží, ale jsem ochotná ke každé oběti, pokud pomůže našemu nebohému klášteru.“

„Amen!“ přikývl Martin. I když jeho hlas nezněl příliš pokorně, abatyše se zbožně pokřižovala a pak ho s úsměvem pozvala na číši vína, než se vydá zpět.

Jakmile se Martin vrátil večer do Steinbachu, zavolal si Jakuba a Eliáše a oznámil jim, že vymysleli chytrou věc, a nejenže s ní souhlasí, ale je jim za ni navíc vděčný. Jen je musí upozornit, že za svou práci dostanou o něco méně, než slibovala abatyše, protože výrobu mešního kalichu nebude platit klášter, ale on. I tak však dostanou za svou práci dost, pokud uváží, že jsou stále tovaryši a nikoli cechovní mistři.

„Kdyby nešlo o Johanku, tak tě pošlu k čertu,“ zlobil se Jakub a šermoval mu před obličejem svou baculatou rukou. „To jsi přítel?“

„Spíše tě okrade přítel než cizí člověk,“ upozornil ho Eliáš. „Ale není důvod se hněvat na Martina. Cena, kterou nabízí, je pořád slušná, když uvážíš, že nás sestry budou živit. A zvláště tebe, Jakube. Navíc budeme pracovat v ženském klášteře…“

„Jenže všechny jeptišky jsou starší než my,“ bručel Jakub.

„To je pravda,“ souhlasil Eliáš. „Ale mají tam ještě jednu novicku, a pokud jsem si stačil všimnout, je to moc hezké děvče. Nu a tebe snad zase potěší, že tam je dobře zásobený sklep s vínem.“

„Tak počkat,“ rozzlobil se Jakub. „Kde je psáno, že ta novicka čeká na tebe?“

„Je strašně hubená," vysvětloval s vážnou tváří Eliáš.

„Hubená potřebuje pořádného chlapa. Jako jsem já," hrdě oznámil Jakub a pěstí se udeřil do hrudi, až to zadunělo. Pak se obrátil na Martina, že to tedy berou.

Ráno zašel Martin za hospodářem a dlouho se s ním dohadoval, kolik by stálo půjčení povozu. Teprve když pohrozil, že si ho půjčí od souseda, hospodář ustoupil. Ale vzápětí se optal, kolik dostane za to, že jim déle než týden poskytoval přístřeší. Když mu Martin vysvětlil, že to byla jeho křesťanská povinnost, doopravdy se rozzlobil. Mával vidlemi, protože ještě stále kydal hnůj z chléva. Křičel tak, že se jeho žena vyšla podívat na dvůr, co se zase děje. Jakmile pochopila, o co se hádají, vynadala svému manželovi, že je ten nejtupější člověk, jakého potkala. Nakonec mu oznámila, že za ubytování jí Martin ze Stvolna zaplatil hned první den. Copak si její muž myslí, že ona je tak hloupá, aby ho tu nechala zadarmo? Peníze se musí vybírat okamžitě a ne čekat, jako to dělá on. A neřekla mu to proto, že by je zase propil.

„Tak vidíš," řekl ublíženě hospodář, když se jeho žena vrátila do domu. „Ještě dostanu kvůli tobě vynadáno. Na tom světě je to stejně divně zařízené. Ta tvá se zdá být hodná ženská, a přesto div neumřela, i když si to vůbec nezaslouží. No a ta má čarodějnice je pořád zdravá, škoda mluvit… Tak já jdu zapřáhnout."

„Korbu pořádně vystel senem," připomněl ještě Martin. Pak se vrátil do domu, aby vše připravil na odjezd.

„Nemohl bych o Johanku pečovat také já?“ zastavil ho Lothar. „Klidně tady s ní zůstanu. Prý bude v ženském klášteře.“

„To bych ti neradil,“ vrtěl hlavou Martin vesele. „Jeptišky jsou strašně ošklivé. Je tam jen jedna mladá novicka, ale ta už je zadaná.“

„Slyšel jsem,“ šklebil se Lothar a rukou se drbal na zrzavé hlavě. „Chudák malá, to bude mít výběr. Tlustý Jakub, nebo kostnatý Eliáš.“

„V klášteře si stejně moc vybírat nemůže,“ pokrčil rameny Martin. Pak zvážněl, naklonil se k Lotharovi a tiše mu pošeptal, že ho prosí, aby dával pozor na Heidenreicha. V poslední době s ním má potíže a kdo ví, co by mohl ještě provést.

Lothar slíbil, že to zařídí. Pak podotkl, že sice nerad zabíjí preláty a Heidenreicha má celkem rád, ale služba je služba. K jeho překvapení mu Martin neodpověděl žertem, ale jen přikývl na znamení, že souhlasí. Pak zase vyšel na dvůr zkontrolovat povoz. Lothar zůstal stát a chvíli přemýšlel. Bylo jasné, že Heidenreich upadl v nemilost.

52

V Ellwangenu, Aalenu a Heidenheimu rozprodal Martin na trzích většinu relikviářu s ostatky svaté Edigny. Několik prodal dokonce za vyšší cenu, než původně plánoval. Svatá Edigna byla v současné době v kurzu, a když se vytasil s listinou, z níž bylo zřejmé, že byl osobně u nedávného zázraku, musel do omrzení vyprávět, jak se to stalo. Proto si nechal od místního

zlatníka vyrobit ještě několik závěsných schránek, aby jich měl na prodej dostatek.

Od konfliktu v Steinbachu se Heidenreich uklidnil, a když dostal od Martina váček stříbrňáků, což byl jeho podíl, dokonce ho přátelsky poplácal po zádech a zabručel, že není nad to, když se člověk může na své přátele spolehnout. Ale Martin už mu nevěřil. V jedné věci si však mohl být jistý. Jestliže Heidenreich přijímal peníze z prodeje relikvií, nehrozilo nebezpečí, že by kdekoli proti jejich prodeji vystoupil. Kdyby to udělal, byl by to vrchol nevděku a ještě by vrhl špatné světlo na sebe, proč o všem mlčel tak dlouho. Bylo také jisté, že císař Karel by velkou část svého hněvu obrátil proti němu. Společné hříchy bývaly lepší než písemná smlouva.

Družina se teď zmenšila na šest mužů – Lothara se třemi vojáky, Heidenreicha a Martina ze Stvolna. Bez Johanky a obou tovaryšů postupovali mnohem rychleji. Všichni byli dobří jezdci, a proto denně urazili delší úseky. Martin teď spěchal, aby stihl projet celou trasu až k Bodamskému jezeru, kudy by měl v budoucnu císař Karel postupovat na své korunovační římské jízdě. Všude navštěvoval přátele a obchodní partnery pražského patricije Rutgera. Domlouval s nimi podmínky a podíl na zisku, který si Rutger vyhradil.

Do svobodného říšského města Ulmu dorazili v neděli odpoledne. Martin předpokládal, že se tady zdrží o něco déle. Jednak chtěl prodat zbytek relikvií svaté Edigny, jednak měl v Ulmu navštívit několik měšťanů a také jednoho židovského obchodníka. To samozřejmě

potřebovalo čas. Napadlo ho, že by mohl poslat jednoho vojáka zpátky do kláštera svaté Eufrozíny, aby předal pozdrav Johance a zjistil, jak se jí daří. S překvapením si uvědomil, že se mu po ní velice stýská. Pak si s trochou smutku řekl, že to je nakonec pochopitelné. Vždyť byli novomanželé a měli by trávit líbánky.

Jakmile vjeli bránou do města, optal se Lothara, kolik času by jejich voják potřeboval, aby dojel do kláštera a zase zpět. Zrzavý velitel chvíli uvažoval a pak odpověděl, že podle jeho názoru necelý týden, pokud bude moci měnit v zájezdních hostincích koně. Což bude stát nějaké peníze.

„Ty samozřejmě dostane," přikývl Martin. „Jen napíšu pro Johanku list a také pár slov abatyši. Pak se podívám po městě. Chtěl bych Johance koupit nějaký dárek. Vyber toho vojáka, ať si odpočine, zítra za svítání vyrazí."

„Kde budeme spát?" optal se Lothar. „Pokud půjdete nakupovat, my bychom mohli zatím ustájit koně a najíst se."

„Slyšel jsem, že nedaleko císařské falce je hostinec U Koruny. Je prostorný i pohodlný, a pokud tudy projíždí císař, spává vždycky tam. Takže by mohl být dobrý i pro poselstvo českého krále Karla, nemyslíš?"

„Já tu od myšlení nejsem," usmál se uličnicky Lothar. „Navíc to budete platit vy, hejtmane. Pokud vyberete drahý hostinec, je to vaše věc."

„Také bych se tam mohl ubytovat jen já sám a vás poslat do nějakého herberku na předměstí," pokrčil nevzrušeně rameny Martin.

„Proč byste utrácel za předměstský herberk? Je léto a v noci je venku příjemně. Klidně nás pošlete vyspat se někde na břehu Dunaje," ušklíbl se Lothar.

„Skuhrali byste tak, že bych nakonec u řeky spal já a vy v mé ložnici," usmíval se Martin. Družině zamával na rozloučenou a ještě podotkl, že za nimi přijde večer do zájezdního šenku U Koruny. Pak pomalu zamířil na rynek.

Mohl sice svěřit svého hnědáka Lotharovi, aby ho odvedl do stáje, a sám mohl jít pěšky, ale pokud jel na koni, bylo na první pohled zřejmé, že není obyčejný pocestný. Chtěl objet dílny nejlepších řemeslníků, a proto musel působit zámožně, jinak by s ním neztráceli čas, zvláště v neděli. Byl po dlouhé cestě zaprášený a šaty už také neměl nejnovější. Jenže mu připadalo jako zbytečné plýtvání penězi, aby si koupil nové. Až na případy, jako byl tento, se totiž vyplatilo nepůsobit na cestách příliš zámožně. Navíc měl jedny nákladné šaty dvorského střihu složené v brašně, ale ty si bral jen na oficiální jednání.

Zastavil se u dvou zlatníků a jednoho řezbáře, ale nenašel nic, co by se mu líbilo. Rozmrzele projížděl úzkou uličkou, když si všiml chlapce, který ho už delší dobu sledoval. Přitáhl otěže, seskočil z koně a křikl na něho, aby šel blíž. Chlapec poslechl. Byl urostlý, i když hubený. Ve špinavé tváři měl živé oči a široká ústa, která se zřejmě často usmívala.

„Proč mě sleduješ?" optal se přísně.

„Nesmí se to?" podivil se chlapec a drze se ušklíbl.

Martin neodpověděl a upřeně se mu zadíval do očí. Chlapec to vydržel jen chvíli, pak sklopil pohled k zemi a rozpačitě přešlápl.

„Nu, opakuji svou otázku," řekl Martin přátelsky. „Co je na mně tak zajímavého, že se za mnou táhneš jako hejno much?"

„Jste cizinec," odpověděl chlapec a zvedl oči. Vrátila se mu ztracená jistota. „Tak jsem si říkal, že třeba budete potřeboval poradit. Anebo s něčím pomoci. Ale i kdyby ne, stejně nemám co dělat. Abych sledoval naše měšťany, je nesmysl. Ty už všechny znám. Tak sleduji cizince, to je celkem logické, ne?"

„Zdá se. Jak se jmenuješ?“

„Proč?“ znejistěl chlapec.

„Neděláš přece nic špatného, jak sám tvrdíš. Takže mně klidně můžeš své jméno povědět.“

„No, já nevím… A jak se jmenujete vy?“

Martin ze Stvolna se představil a ještě dodal, že je vyslancem císaře Karla. Ale na chlapce to moc velký dojem neudělalo. Chvíli se drbal špinavou rukou ve svých světlých kudrnatých vlasech a po chvíli přemýšlení oznámil, že se jmenuje Norbert a je synem jirchářе z Modrého ostrova na řece.

„Pojď sem,“ pokynul mu Martin prstem. Když udělal rozpačitě několik kroků, popadl ho kolem pasu a přitáhl si ho těsně k sobě. Dvakrát si k němu čichl a pak mu káravě řekl, že když už si vymýšlí, měl by si vymýšlet tak, aby to vypadalo důvěryhodně. A jestli mu hned nepoví své skutečné jméno, urazí se a už se s ním nebude bavit.

„Jak jste poznal, že to není pravda?“ divil se chlapec. Vůbec nevypadal na to, že by se styděl nebo ho mrzelo, že Martin odhalil jeho lež.

„Nejdřív to jméno!“

„Tak dobře,“ souhlasil velkomyslně. „Jmenuji se Gerbert. Opravdu!“

„Kdybys měl otce jirchářе, budeš cítit louhem,“ usmál se Martin. „Proč myslíš, že se jirchářské dílny stavějí na předměstí anebo raději ještě dál? Aby měšťanům nezapáchaly přímo pod okny. Čím je tvůj otec doopravdy?“

„Nu, to je těžké,“ začal se chlapec zase drbat ve vlasech. „Matka nechce, abych to před lidmi říkal. Ale vy nejste z Ulmu, takže vám to snad povědět mohu. Můj

otec je farář od svatého Mikuláše. Dříve k nám chodíval často, ale teď už jen vzácně. Moje matka si myslí, že si našel nějakou mladší.“

„Asi to nemáš v životě lehké… Poslyš, když už jsme se poznali, tak já tě pro dnešek zaměstnám. Potřeboval bych dárek pro manželku.“

„Pro manželku?“ opáčil nedůvěřivě chlapec. „Proč? Vždyť tu máte jistou. Není to škoda peněz?“

„Nemudruj a poraď!“

„Jestli máte dost peněz, u Řeznické věže má dílnu krejčí Donatello. Je původem Vlach a nakupují u něho jen ti nejbohatší. Matka tvrdila, že sice šije hrozně, ale ženským se to líbí a ještě se mohou před sousedkami naparovat, že to je od Donatella.“

„Tak se tam podíváme," souhlasil Martin. Uchopil svého hnědáka za otěže a pěšky zamířil k rynku. Chlapec se k němu přidal a podotkl, že by rád dostal zaplaceno předem, protože ho nezná a co kdyby mu pak nic nedal? Chvíli se dohadovali a nakonec mu Martin dal pár měděných mincí jako zálohu a slíbil večer další, pokud bude s jeho službami spokojený.

„Víte, na nás z Ulmu se můžete spolehnout. Tady jsou všichni řemeslníci poctiví," vykládal chlapec spokojeně a žmoulal peníze v ruce, jako by se jimi těšil.

„Město, kde jsou všichni řemeslníci poctiví, patří do legend anebo do bible. To si vymýšlíš!"

„Vůbec ne! My totiž máme v městském opevnění Řeznickou věž."

„U ní leží dílna toho Vlacha?"

„Jo," souhlasil chlapec. Pak zvedl ruku a ukázal před sebe. „Vidíte? To je ona. Nepřipadá vám na ní něco divného?"

Martin se zastavil a chvíli si ji prohlížel. Pak si všiml, že stojí nakřivo.

„To je ono," souhlasil Gerbert. „Samozřejmě ji postavili rovně. To jsem ale ještě nebyl na světě. A tehdy se přišlo na to, že řezníci přidávají do klobás piliny a různé odřezky. Rozhořčení měšťané uvěznili všechny řezníky právě v téhle věži. Druhý den se vrátil do Ulmu purkmistr a hned se hnal do věže. Když vrazil do místnosti, kde byli řezníci zavření, dostali samozřejmě strach. Všichni před ním utekli do opačného rohu cely. A v tu chvíli se to stalo. Věž se pod jejich váhou naklonila. Víte, my v Ulmu máme většinou tlusté řezníky. Říká se, že kdyby konšelé zase chytili nějakého nepoctivého řemeslníka, zavřou ho znova do Řeznické věže. Všichni

se samozřejmě bojí, že tentokrát by s nepoctivým měšťanem spadla. Prý je to něco jako prokletí. Proto jsou všichni v Ulmu poctiví.“

„Jen aby jim to vydrželo. Tamhle sídlí ten krejčí?“

Chlapec přikývl a dodal, že počká na ulici. Jednak ženským šatům nerozumí a jednak má pocit, že by se mistr Donatello hněval, kdyby ho viděl. Podrobnosti odmítl vysvětlit.

V krejčovské dílně se Martin zdržel dlouho. Donatello byl menší snědý muž a jako každý Vlach velice hovorný a ochotný. Prohlásil, že je nešťastný, protože u něho si zákaznice šaty objednávají a teprve pak je ušije. Hotových, které může nabídnout, není mnoho. Pak otevřel truhlici a ta byla plná. Zavolal dceru, aby si je zkusila, neboť tak si zákazník udělá lepší představu, jak by jeho ženě slušely. Rozhodování však bylo nesmírně těžké, neboť Martinovi se líbily dvoje, jedny z hnědého sametu a druhé z červeného atlasu. Nakonec Vlach navrhl, že mu dá slevu, pokud si vezme oboje. Kdysi si je tu objednala jedna měšťanka, ale umřela dřív, než si je stihla vzít, a co je horší, i zaplatit. Zůstaly mu a dá je proto levně. Pak vyslovil sumu, za kterou by se dal pořídit nový meč. Martin se zamračil, protože cena mu připadala nehorázně vysoká. Pak ho napadlo, kolik by asi ten Vlach chtěl, kdyby tu neměli Řeznickou věž.

„Víte, urozený pane, preclík můžete oželet. Můžete oželet i džbánek piva, pokud se vám zdá drahý. Ale se šaty je to jiné," vysvětloval Vlach. „Pokud se vám líbí, pak nesmíte přemýšlet o ceně. Když potkáte krásnou ženu a chcete ji, přemýšlíte o ceně, kterou za to zaplatíte? Nikdy! Krásu nikdy penězi nezaplatíte. Pokud máte stříbrňáky a šaty se vám líbí, pak je berte. Nic lepšího vám neumím poradit."

V tu chvíli se ve dveřích objevil Gerbert. Martinovi hlasitě sdělil, že pokud on ví, tak za ty hnědé chtěl před měsícem Donatello od manželky konšela Adama třetinu toho, co si řekl teď. A stejně je nekoupila, protože jí připadaly drahé. Vlach zrudl zlostí a začal křičet, že to je sprostá lež. Zvedl za nohu nízkou stoličku a hnal se ke dveřím, Gerbert samozřejmě nečekal a rychle utekl

zpátky na ulici. Nakonec Martin oboje šaty koupil za polovinu toho, co chtěl krejčí původně.

Když pak s balíčkem v ruce odcházel a na ulici se k němu přidal Gerbert, optal se ho, odkud ví, kolik chtěl Donatello za ty šaty před měsícem.

„To jsem si vymyslel," opáčil chlapec klidně. „Jinak by neslevil."

Za úsvitu, hned jak se otevřely městské brány, se v zájezdním hostinci U Koruny chystal k odjezdu voják v barvách českého krále. „Budu tu za pět dní," holedbal se. „Vsaďte se, veliteli."

„Pokud to splníš, dostaneš stříbrňák,“ usmíval se Martin. „Hlavně dej pozor na ty šaty.“

„Zabalené jsou dobře, a jestli mne někdo nepřepadne, nestane se jim nic.“

„Nesmí se jim nic stát, i kdyby tě přepadla armáda lupičů,“ napomenul ho Lothar. „Dej pozor i na ty listy.“

„Jasně, dám pozor úplně na všechno,“ přikývl voják, pak se vyšvihl do sedla, pokynul rukou na rozloučenou a vyrazil.

Sotva zmizel, objevil se na dvoře Gerbert. Martin se právě vracel do šenku. Když ho uviděl, zastavil a optal se ho, co tady dělá.

„Ale, chodím si tak po městě a přemýšlím, jestli by se nenašel někdo, kdo by zase potřeboval moje služby. A jak tak jdu kolem, náhodou jsem zahlédl vás. Hned jsem si řekl, že to nemůže být náhoda. Určitě sem vedl mé kroky Pán…“

„Jedl jsi teď po ránu něco?“

„V noci přišel na návštěvu otec, tak jsem musel vypadnout,“ pokrčil lhostejně rameny. A aby to bylo úplně jasné, dodal ještě, že neměl v ústech už celou věčnost a skoro ani neví, jak chutná chléb. O plackách, sýru nebo polévce ani nemluvě.

„Připomínáš mi jednoho chlapce, kterého jsem kdysi potkal ve Francii,“ řekl Martin.

„Byl také tak šikovný jako já?“ rozzářil se Gerbert.

„Ne, ale od začátku mě štval stejně jako ty. Nakonec jsem to s ním vydržel několik let. Tak pojď dovnitř, najíme se.“

53

Purkmistr svobodného města Ulmu přijal Martina sice zdvořile, ale velice chladně. Vysvětlil mu, že města ve Švábsku nejsou spokojená se situací v římské říši, protože nad právem stojí zvůle říšských knížat, a to škodí obchodu víc než válka. Nicméně připustil, že pokud by si s tím dokázal císař Karel poradit, budou ho podporovat více než kdokoli jiný.

Přímo z radnice Martin zamířil ke směnárníkovi Jákobu Denksteinovi. Ten ho přijal o poznání vřeleji, zvláště když se dozvěděl, že přichází od pana Rutgera. Jeho nadšení sice trochu ochladlo, když se dozvěděl Rutgerovy podmínky, ale po kratším smlouvání se nakonec dohodli.

Odpoledne Martin prodal šest zbylých relikviářových schránek s ostatky svaté Edigny. Všechno šlo tak snadno, až mu to bylo podezřelé. Kdysi vytvořil teorii, že božím zákonem, který Pán u všech lidí uplatňuje, je princip rovnováhy. Po každém úspěchu, kterého člověk dosáhne, musí následovat neúspěch a chvíle štěstí střídá pravidelně smutek a žal. On sám to v životě poznal mnohokrát. Jenže stejně jako každý jiný člověk i on si vždycky namlouval, že jednou třeba po úspěchu neúspěch nepřijde. Copak si neprožil hodiny strachu a beznaděje, že mu zemře Johanka?

„O čem přemýšlíte, pane?“ optal se Gerbert, který ho doprovázel.

„Tomu bys nerozuměl.“

„To bude asi něco o životě, že je to tak?“ vyzvídal chlapec. „Často jsem se pokoušel pochopit, proč jsem se narodil jako bastard a proč jsou jiné děti z manželského lože. Proč já jsem chudý a oni bohatí. Jednou jsem se na to optal otce. To je moc učený člověk. Napovídal tolik nesmyslů, jako že to je boží vůle a chudí mají být šťastní, protože po smrti budou blahoslaveni a tak podobně, takže jsem pochopil, že o tom neví nic ani on. Proto jsem se tím přestal trápit. Když to neví farář, jak bych to mohl pochopit já? Neurazte se, pane, ale přemýšlet o takových věcech je zbytečně ztracený čas. Stejně odpověď nenajdete.“

„Člověk dělá v životě spoustu věcí, které nevedou k cíli. Ale i když to ví, dělá je pořád. Každý se pachtí za štěstím, za láskou, za bohatstvím…“

„Já ne,“ zavrtěl rezolutně hlavou Gerbert. „Mně stačí, když mi není zima a pořádně se najím. Což mi připomíná, že bude večer. Mohu vás při večeři obsluhovat?“

„Jako že mi budeš dělat páže?“

„Jste přece šlechtic, ne? Kdyby něco zbylo, alespoň se najím, už mi kručí v žaludku.“

Martin přikývl. Jak jednoduchý byl svět většiny lidí. Štěstí bylo v neznalosti, nikoli v moudrosti, jak ho učili na univerzitě. Čím více člověk o křesťanském světě věděl, tím více musel pochybovat a trápit se. Zachvěl se obavami, proč ho pořád pronásleduje pesimistická nálada. Asi se ještě úplně nevzpamatoval ze šoku, jakým pro něho byla Johančina nemoc. Ukázal na nejbližší šenk a oznámil Gerbertovi, že se tam spolu najedí.

„Ale nebudeš mě obsluhovat," dodal důrazně. „Zvu tě, budeš můj host."

Chlapec se chvíli ošíval, ale byl očividně potěšený. Když si pak sedli ke stolu, položil způsobně ruce před sebe, skoro nemluvil a hrdě se rozhlížel. Ale vydrželo mu to jen do chvíle, než šenkýř přinesl dvě veliké mísy s kaší a masem. Byly to poctivé porce. Gerbert popadl dřevěnou lžíci a dal se do jídla s takovou chutí, že to muselo být slyšet až na ulici.

Martin se pobaveně usmíval, a když chlapec dojedl, podal mu svou misku, v níž nechal skoro polovinu kaše. Přitom se omlouval, že by to byla škoda vyhodit a jestli by si ještě nechtěl vzít. Rychlost, s jakou to chlapec zvládl, by mu mohl závidět i zlatnický tovaryš Jakub.

Když se Martin vrátil za soumraku do zájezdního hostince U Koruny, řekl mu Lothar starostlivě, že sledoval Heidenreicha. Ráno se chvíli toulal po městě a pak potkal nějakého mnicha, se kterým se očividně znal. Vyměnili si pár slov a pak spolu odešli do benediktinského kláštera Wiblingenu, který leží před hradbami. Tam strávil Hei-denreich celý den. Vrátil se teprve před chvíli a hned šel spát. Bylo z něho cítit víno a určitě nebyl zcela střízlivý.

„Lepší, když se opíjí v klášterním sklepě, než aby dělal potíže ve městě," mávl Martin bezstarostně rukou.

Pro sebe si Martin vybral malou, ale pohodlnou komůrku ve druhém patře hostince. Byl sám, a tak mu bohatě stačila. Samotného jej překvapilo, že vůbec netoužil pozvat si na noc některou z dívek, které pracovaly v šenku a nabízely se za velice rozumnou cenu. Jediný, koho by chtěl mít vedle sebe, byla drobná černovlasá Johanka. Usnul rychle a zdálo se mu o ní.

Najednou ucítil, že jím kdosi naléhavě třese. Otevřel oči. Byla ještě tma, ale venku už svítalo. U lůžka stál se svící v ruce Lothar. Když zjistil, že se Martin probudil, pokrčil rameny, jako by se chtěl omluvit, že on za to nemůže. Pak řekl, že do herberku přiběhl ten chlapec, který ho provází po Ulmu. Prý s ním naléhavě potřebuje mluvit, neboť mu hrozí nebezpečí.

Martin se posadil, hlasitě zívl a protáhl se. Pak se nedůvěřivě optal, o co jde, protože se mu to nějak nezdá. Rychle si natáhl nohavice a pro jistotu se ozbrojil mečem. Pak seběhl po schodech na dvůr. U zdi zájezdního hostince na něho čekal Gerbert, ukrytý ve stínu domu. Jakmile ho spatřil, vrhl se k němu, chytil ho za ruku a začal naléhavě vysvětlovat, že musí okamžitě uprchnout z Ulmu.

„Počkej," bručel Martin. „Co se vlastně stalo?"

„Raději vám to povím po cestě. Za chvilku tady budou."

„Kdo?" optal se naléhavě. Z chlapcova hlasu cítil obavy, a i když netušil, kdo by sem měl mířit, rozhodl se poslechnout. Vrátit se mohl vždycky, pokud to byl planý poplach.

„Přinesu vaše věci," křikl Lothar, otočil se a vběhl do domu. Martin zatím utíkal k maštalím. Odvázal svého hnědáka a rychle ho osedlal. Mezitím se vrátil Lothar se dvěma koženými vaky. Pomohl mu je přivázat na hřbet koně. „Je tam všechno," oddechoval, jak pospíchal. „Vaše šaty, listiny i peníze. A tady je loutna."

„Pojedu s vámi," oznámil Gerbert.

„To není dobrý nápad. Co když mne budou pronásledovat?"

„No právě. Šanci zmizet máte jen se mnou."

„Ale komu?" skoro vykřikl Martin.

„Přece inkvizici," zlobil se Gerbert. „Rychle!"

Než stačil Martin nasednout na koně, vjelo do dvora zájezdního hostince několik jezdců. V čele cválal Heidenreich a za ním jakýsi drobný prelát v hnědé benediktinské kutně. Za nimi se tísnilo několik biřiců.

„Rychle, má pokoj až v podkroví," volal Heidenreich. Pak se otočil dozadu a křikl na biřice, aby přinesli louče, že není vidět na krok.

V tu chvíli se malému prelátovi svezla hnědá kápě z hlavy. Martin div nevykřikl údivem, protože toho muže poznal. Byl to jeho dávný přítel ze studií a později nepřítel na život a na smrt Konrád z Wormsu. Myslel, že sám zemřel rukou inkvizice, když v čele flagelantů drancoval francouzské kláštery. Zřejmě se ale nějak zachránil a dokonce se stal inkvizitorem. Zrádce a odpadlíky od víry přijímala inkvizice do svých řad nejraději, protože se mohla spolehnout, že budou horliví, aby odčinili staré hříchy. Konrád z Wormsu vždy hájil to, v co zrovna věřil. A byl ochotný jít přes mrtvoly. Ať už ve jménu reformy církve, později jejího zničení a teď zřejmě jejího zachování. Martinovi se sevřelo srdce strachem. Raději by potkal samotného ďábla než svého dávného přítele.

Obrátil se na Gerberta a pošeptal: „Souhlasím, musíme rychle z města. Jenže brány jsou asi zavřené."

„Za Husí věží se opravuje městská hradba. Nedávno se Dunaj rozvodnil a zdi podemlel tak, že spadly. Je tam jen provizorní dřevěný plot. Tudy snad vyklouzneme."

„Bude tam stráž?"

„Pochybuji… A kdyby, máte přece meč."

Martin si povzdechl. Kolikrát už něco podobného zažil. Neustále před něčím utíkal. Kolikrát už ho zradili lidé, o nichž si myslel, že jsou přátelé. Divil se, proč nepatřila zrada přítele mezi smrtelné hříchy. On osobně ji považoval za mnohem těžší prohřešek než třeba smilstvo či rouhání. Na rozdíl od církevních autorit, jejichž hodnoty v životě byly jiné. Preláti byli zvyklí na neupřímnost a zrada přítele jim často otevřela cestu k výnosnému obročí. Ne, v křesťanském světě neznamenalo přátelství nic. Zamyšleně se zadíval na

Lothara a pak se usmál. Nebyli všichni jako Konrád nebo Heidenreich. Alespoň doufal.

„Ráno odjedeš s vojáky do kláštera svaté Eufrozíny a tam zůstanete, dokud pro vás nevzkážu. A ručíš mi za to, že Johance se nic nestane. Pokud by se tam objevil Heidenreich, vyžeň ho. Kdyby tomu nechtěl rozumět, tak ho zabij!“

Lothar přikývl. Opatrně vyhlédl ze vrat maštale, kde se ukrývali. Pak zamračeně pošeptal: „Jednoho biřice nechali na dvoře u koní, aby hlídal.“

Martin rozvázal kožený vak, který měl zavěšený u sedla, a vytáhl měšec plný stříbrňáků. Podal ho Lotharovi a podotkl, že to má na výdaje. Ten ho spokojeně potěžkal a přikývl, že to snad bude stačit. Vzápětí vyšel ze vrat na dvůr. Začal se motat a polohlasně si prozpěvoval jakousi odrhovačku, kterou ani Martin neznal.

„Co tu chceš?“ křikl na něho posměšně biřic, když ho uviděl.

Lothar se dál potácel po dvoře a pomalu se blížil k němu a ke koním. Biřic napřáhl výhružně halapartnu a nařídil: „Táhni k čertu.“

Lothar už byl skoro u něho a blekotal, jestli náhodou nemá něco k pití. Biřic se rozzlobil a pokusil se ho halapartnou zastavit. V tu chvíli Lothar od sebe odstrčil hrot jeho zbraně, přiskočil k biřicovi a měšcem se stříbrňáky ho udeřil do hlavy. Ten hekl a v bezvědomí se svalil na zem. Pak chytil neklidné koně za otěže a vyvedl je na ulici. Tam je pleskl po zadcích a zvířata se rozběhla do tmy.

Vzápětí se kolem Lothara přehnal na svém hnědákovi Martin ze Stvolna. Gerbert seděl za ním a držel se ho jako klíště. „Díky!“ křikl a zmizel.

Lothar se rozhlédl, jestli ho nikdo neviděl. Pak se odplížil do herberku za domem, lehl si na lůžko a zavřel oči. Jak předpokládal, když Heidenreich Martina nenašel, vrátil se i on do herberku a lehl si, jako by se nic nestalo.

Martin cválal nočními ulicemi Ulmu. Gerbert mu radil, kudy se dostanou nejrychleji k Husí věži. Měli štěstí, protože provizorní plot nikdo nestřežil. Stačilo se do něho opřít a měli cestu volnou. Museli ovšem sesednout, protože příkop byl z větší části zasypaný sutí

ze zborcené hradby. Martin uchopil hnědáka za otěže, konejšivě ho popleskal po šíji a opatrně jej vyvedl ven.

„Tak, to bychom měli," řekl spokojeně, když konečně stáli na břehu Dunaje a za zády měli tmavé siluety městského opevnění. Pak si rukou setřel pot z čela. Byla dusná letní noc a v dálce hřměla bouřka. „Moc ti děkuji, Gerberte. Pomohl jsi mi. Možná jsi mi zachránil život," řekl Martin a vytáhl z brašny váček s penězi. Rychle začal odpočítávat stříbrňáky.

„Co to děláte, pane?“ podivil se chlapec.

„Musím tě přece nějak odměnit?“

„Ale proč? Přece jsem řekl, že půjdu s vámi.“

„Jen ven z města!“

„Vzpomínal jste, že jste to s jedním protivným klukem dokázal ve Francii vydržet několik let. Proč byste to nevydržel také se mnou?“

„O mě přece nejde. Ale co by tomu řekla tvá matka? Bude se bát.“

„Ale nebude,“ mávl lhostejně rukou. „Stejně jí jenom překážím. Nikdy mě nechtěla.“

„Nevěř tomu… Je to tvá matka,“ váhal Martin, i když tušil, že jeho námitky moc platné nebudou.

„Já jí to už vlastně řekl,“ vysvětloval Gerbert. „V noci za ní zase přišel můj otec a vykládal, že inkvizice zatkne vyslance českého krále, protože se dopustil spousty těžkých zločinů. A i když je to ošemetná záležitost, má inkvizice věrohodného svědka, který před soudem potvrdí, že její rozsudek je spravedlivý. Co jste provedl, urozený pane?“

„Zeptej se inkvizice, ta ví všechno nejlépe,“ zabručel zlostně Martin. Netušil, co všechno si Heidenreich vymyslel, ale bylo mu jasné, že by se obhajoval těžko. Před inkvizičním tribunálem se to povedlo jen málokomu.

Chlapec zatím vykládal dál: „Všechno jsem slyšel, protože jsem byl zavřený v komoře. V našem domě jsou totiž jen dvě místnosti… No, ona je to tedy spíše taková chatrč na předměstí, ale bydlet se tam dá. Problém je, že z té komory se dá vyjít jen přes jizbu. Takže jsem musel čekat, až otec odejde. Proto jsem pro vás přišel tak pozdě.

Když jsem odcházel, oznámil jsem matce, že vás jdu varovat a že s vámi odjedu pryč.“

„A co ona?“

„Křikla, ať táhnu třeba k čertu. Víte, ona bývá často opilá a pak mluví takhle hloupě. Pak ještě řekla, ať si dám pozor, protože náš inkvizitor řádí hůř než morová rána, a jestli bude mít kvůli mně potíže, osobně mne uškrtí. Takže jak vidíte, souhlasí, abych vás doprovázel. Ostatně, za chvíli budu stejně dospělý.“

„Pokud si myslíš, že takhle vypadá rodičovské požehnání…,“ ušklíbl se Martin. Pak Gerberta přátelsky poplácal po zádech a řekl, že ho tedy přijímá do svých služeb a je vlastně rád, že ho potkal.

„Kam pojedeme?“

„Za Alpy. Tady bych se teď neměl nějakou dobu ukazovat, než se to přežene. Musím poslat listy různým vlivným lidem, aby se mne u císaře zastali. V severní Itálii budeme v bezpečí, protože Konráda z Wormsu ani ve snu nenapadne, že bych opustil německé země. A pro císaře Karla tam mohu udělat také spoustu užitečné práce, kterou snad později ocení. Jestliže mne ovšem přijme na milost.“

„To je nádhera,“ jásal Gerbert. „Zatím jsem byl nejdále tamhle za řekou. A teď za Alpy… Já věděl, že budu mít v životě štěstí.“

Martin se vyšvihl do sedla a pomohl chlapci, aby se posadil za něj. Pak stiskl boky koně a vyrazil na jih k Bodamskému jezeru. Začínalo svítat.

BENÁTKY

54.

Martin pospíchal, protože věděl, jaká je inkvizice a navíc znal Konráda z Wormsu. Pokud se někdo dal nazvat fanatikem, pak to byl on. Křesťanství neohrožovali pohani ani ďábel, ale fanatici.

Při nejbližší příležitosti koupil od handlíře ještě jednoho koně, protože odmítal, aby mu Gerbert visel celou cestu na zádech.

„Ale já neumím na koni jezdit," bránil se rozpačitě chlapec.

„Je to strašně jednoduché. Tvého koně povedu za otěže, takže stačí, abys z něho nespadl. A pokud sletíš, tak se snaž, aby sis nepolámal kosti."

„To ta cesta pěkně začíná. Že já raději nezůstal doma," protestoval Gerbert a oči mu svítily dychtivostí. Bude mít koně a bude na něm smět jezdit.

„Můžeš se vrátit. Dva nebo tři dny po svých a jsi v Ulmu."

„Nerad chodím pěšky," pokrčil chlapec rameny. Ukázalo se, že je velice šikovný, protože během prvního dne spadl ze sedla jen dvakrát a další dny už vůbec. Martin mu ukázal, jak má koně řídit, a nechal ho, aby jel sám.

Za Bregenzem je zastihly silné deště, proto se celí promočení uchýlili do kláštera svatého Havla v St. Gallenu. Tamní špitál byl doslova k prasknutí nacpaný poutníky, ale protože přišli pozdě, museli vzít zavděk noclehem na špinavé a potrhané matraci na zemi. Mezi noc-

ležníky si Martin všiml drobné černovlasé dívky, která patřila k procesí kajícníků, směřujícímu za papežem do Avignonu. Byla až neuvěřitelně podobná Johance, jen byla mnohem snědší a mluvila divným jazykem, který neznal. Ve veliké hale špitálu bylo vlhko a vším pronikala pára z oděvů, které si lidé sušili u otevřeného ohně. Byla tu cítit nemytá těla a neustále někdo kašlal, křičel či se hlasitě modlil. Snad poprvé, co utekli z Ulmu, se Martinovi sevřelo srdce lítostí. Nad sebou a nad bídou světa. Měl pocit, že pochopil, proč rozladěný Bůh seslal na zem velikou potopu a zahubil skoro veškeré lidstvo. A to nemusel spát s tolika lidmi v mizerném špitálu. Nakonec to Martin nevydržel, vstal a vyšel ven na setmělý klášterní dvůr.

Z nočního nebe se valila voda a s pleskáním dopadala na dláždění i na střechy okolních stavení. Martina napadlo, že by třeba mohla přijít další potopa. Ne že by mu bylo líto vlastního života, který stejně nestál za nic, ani lidí kolem, ale mrzelo by ho, kdyby alespoň ještě jednou nemohl sevřít v náruči Johanku a nepomiloval se s ní.

„O čem přemýšlíš, bratře?“ uslyšel za sebou jemný hlas. Otočil se a uviděl mnicha, který měl přes sebe přehozený kus voskovaného plátna, aby nepromokl.

„To bys mi stejně nevěřil,“ pokrčil lhostejně rameny. Neměl chuť se s nikým bavit. Před očima měl stále Johanku. Svlečenou.

„Jestli tě něco trápí, můžeš se vyzpovídat.“

To už nevydržel a vybuchl: „Přemýšlím o ženské, jestli to tak nutně potřebuješ vědět, bratře. Ale z toho se zpovídat nebudu.“

„A já bych ti nestačil?“ odpověděl mnich, usmál se a zvedl ruku, aby ho pohladil po tváři. Martin ho zlostně udeřil do tváře a vrátil se do špitálu. Všechno mu připadalo jako zlomyslný žert. Když si lehl na matraci vedle Gerberta, který spokojeně oddechoval, uslyšel z rohu rychlé vášnivé vzdechy. Černovlasá cizinka se tam milovala s nějakým mužem, který jí asi zaplatil. Martin si pěstmi zacpal uši a cítil, že se mu do očí derou slzy. Netušil, kdy nakonec usnul, ale ráno byl rozlámaný, nevyspalý a hlava mu třeštila bolestí. Rychle se spolu s Gerbertem najedl, a aniž vyčkal na ranní mši, vyrazil na cestu, i když stále ještě drobně pršelo.

„Mně se mezi lidmi docela líbí,“ řekl Gerbert, když vyjížděli z klášterní brány. Prsty se šťoural v zubech a spokojeně dodal: „Snídaně byla vynikající. Už dlouho jsem se takhle dobře nenajedl.“

Martin neodpověděl a až do večera nepronesl jediné slovo. Gerbert pochopil, že se něco stalo, a mlčel rovněž. Občas se polekaně zadíval na Martina a přemýšlel, co udělal zlého, že se na něj hněvá. Ale přijít na to nedokázal.

Pomalu stoupali skalnatým údolím ke vzdálené hradbě alpského pohoří. Tam někde byl průsmyk, který je měl dovést do Itálie. Cesta se kroutila po úbočích, někde visela nad propastí, jinde byla široká a lemovaly ji horské pastviny, vesnice a pevnosti. I když byla po cestě spousta levných herberků pro poutníky, jichž tu denně prošly desítky, večer Martin zamířil k dobře vypadající zájezdní hospodě. Poprvé za celý den na Gerberta promluvil.

„Ještě jedna noc jako ta včerejší a přijdu o rozum.“ Chlapec pochopil, že příčinou jeho špatné nálady nebyl on, a radostně se usmál.

Pronajali si nevelkou komůrku v patře, kde byli sami, najedli se a šli brzy spát. Martin se na lůžku převaloval, neustále se budil a pronásledovaly ho těžké sny. V noci zaslechl vrznutí dveří, protože Gerbert odešel ven. Nepřemýšlel o tom, jen měl zlost, že ho vzbudil. Ale rychle zase usnul. Najednou ho kdosi něžně pohladil po tváři. V polospánku si představil mnicha z kláštera v St. Gallenu a vymrštil se. U jeho lůžka stála černovlasá cizinka, která s nimi nocovala už předešlého dne, a za ní Gerbert. V první chvíli podlehl iluzi, že ta dívka je Johanka.

„Co je?“ zabručel naštvaně. „To nemohu mít klid ani v noci?“

Cizinka mu pravděpodobně nerozuměla, ale od toho tady nebyla. Bleskurychle si svlékla šaty a lehla si k němu. Gerbert čekal, až Martina obejme a začne ho líbat. Pak spokojeně oznámil, že už je tu zbytečný a kdyby ta holka chtěla peníze, ať jí nic nedává, protože on už jí zaplatil z toho, co si našetřil v Ulmu. Pak se otočil a rychle zmizel.

Martin v první chvíli nevěděl, co má vlastně dělat. Byla tma a vedle sebe cítil vzrušující ženské tělo, tak podobné jeho Johance. Dívka byla zkušená a dokázala rychle vzbudit jeho touhu. Zavřel oči a představil si Johanku. Bylo tak snadné a příjemné oddat se krásné vášni, a jakmile došla naplnění, vykřikl do tmy Johančino jméno.

Když se konečně smysly vybičované vášní uklidnily, lehl si a uvolněně oddechoval. Dívka si položila hlavu na jeho rameno a cosi mu tiše šeptala, ale nerozuměl jí. Měla hlas mnohem drsnější než Johanka. Martin se cítil uvolněně jako po každém milování. Současně ho zaplavila příjemná únava, neboť všechnu svou mužnou sílu odevzdal cizí milence. A přece nebyl spokojený.

Tahle dívka dokázala uspokojit jeho smysly, ale duše zůstala prázdná. Necítil k ní vůbec nic a byl by skoro raději, kdyby si sebrala šaty, které ležely zmuchlané na podlaze, a vypadla. Klidněji to mohl nařídit a určitě by se neurazila. Ale dotek ženského těla byl tak krásný, že nedokázal poslechnout své svědomí.

Přemýšlel o sobě a o ženách. Pak ho napadlo, proč to bylo podobné, a přece tak jiné. S touhle dívkou se jen pomiloval, zatímco s Johankou se miloval. Bylo zajímavé, jak výstižná byla čeština. Kdyby měl tenhle jemný rozdíl vysvětlit v němčině nebo nedejbože v latině, neměl by šanci. Tyhle jazyky podobné rozdíly vyjádřit nedokázaly, na rozdíl od francouzštiny. Francouzky uměly milovat, stejně jako ženy v Čechách. Pak ho napadlo, jaké to asi bude v Itálii. Když studoval v Paříži na univerzitě, slyšel o milostném umění Italek jen samou chválu.

Protože podobné úvahy nevedou nikdy k pokání, spíše povzbuzují touhu, objal Martin snědou dívku a znovu se s ní pomiloval. Za oknem pomalu začalo svítat, když ji konečně pustil z náruče. Překvapeně si uvědomil, že bolest hlavy je pryč a dokonce se necítí ospalý, i když toho moc nenaspal.

„Ty dobrá chlap,“ řekla spokojeně lámanou němčinou. „Ty v já celou noc. A moc. Ty něco přidat. Peníze.“

Kdyby ji chytil za krk a vyhodil ze své komůrky, určitě by se nic nestalo, ale neudělal to. Vytáhl z váčku stříbrňák, podal jí ho a pak mimicky naznačil, aby se oblékla a odešla. Přikývla se zářivým úsměvem, natáhla si na nahé zpocené tělo špinavé plátěné šaty. Pak se vrátila k lůžku a ještě jednou ho objala. Uměla být i přes svou profesi milá a něžná.

„Škoda, že nejsi Johanka,“ řekl s povzdechem.

„Ty spokojená chlap?“ opakovala potěšené. „Já ne Johanka. Ptát po Gerži. Já zase celá noc.“ Pak se otočila a zmizela.

Martin ležel nahý na lůžku a zamyšleně se díval na zašlý trámový strop. Uvažoval, zda Bůh není největší kuplíř křesťanského světa. Cítil se totiž zase šťastný a nedokázal si představit, že by mu tahle cizí nevěstka dokázala vrátit víru, aniž by v tom nebyl nějaký vyšší záměr boží.

Pokračovali přes appenzelský kraj až do Churu, kde si chtěli dva dny odpočinout. Martin ze Stvolna se cítil unavený, protože se nastudil, kašlal a měl horečku.

„Za pár dní to bude dobré," vysvětloval Gerbertovi, který se tvářil ustaraně, jako by teď tíže veškerých povinností spočívala jen na něm. „Ale musím tě upozornit, že nejlepším lékem je horké víno s medem a svařené bylinky. Ať tě ani nenapadne léčit mne zase nějakou nevěstkou."

„Ale pomohla, ne?" usmíval se chlapec.

„Na chvíli ano," přikývl a neubránil se tomu, aby si na noc v šenku nevzpomněl. Pak se rozkašlal a Gerberta vyhnal do přízemí, aby mu z šenku přinesl další číši horkého vína. Zůstal raději na lůžku, protože ho všechno bolelo. Zavřel oči a čekal.

Pak uslyšel vrznutí pantů. „Nějak ti to trvalo," zabručel. Protože se mu ale zdálo, že Gerbert našlapuje nějak měkce, poplašeně otevřel oči. Uviděl vysokou plnoštíhlou dívku, která měla dlouhé vlasy spletené do dvou copů stočených na hlavě a sepnutých čelenkou z měděného plechu. Měla kulaté tváře poseté drobnými pihami a veliké modré oči. V ruce nesla džbán s horkým vínem.

Martin se zamračil a řekl jí, že svému panošovi výslovně nařídil, aby sem žádnou couru neposílal. A že o ni nemá zájem.

Dívce vhrkly do očí slzy. I když byla robustně stavěná, byla velice mladá a citlivá. „Já… otec mi nařídil, abych sem přinesla víno. Prý aby nevychladlo. Váš pomocník se totiž dole vybavuje s nějakým prelátem. Snad se dokonce i hádají… Já vás nechtěla urazit.“

„Tak se nezlob,“ usmál se Martin. V duchu uvažoval, co to má znamenat. Pokud si Gerbert nechal ujít příležitost donést mu víno, znamenalo to, že se děje něco vážného.

Potřeboval se nenápadně dozvědět, o co jde. Co když ho dohnala inkvizice? Tady ve švýcarských kantonech to sice bylo málo pravděpodobné, ale církev měla dlouhé prsty.

Vstal z lůžka, vzal si od dívky víno a napil se. Pochválil ho a pak džbán postavil na stůl.

„Já myslel, že jsi jedna z těch nevěstek, co neustále obtěžují hosty. Proto jsem na tebe tak vyjel. Ale teď vidím, že jsi slušné děvče. A navíc i hezké a určitě chytré.“

„Moc chytrá nejsem,“ bránila se dívka potěšené. „Ale zato jsem slušná. Já bych s mužem nikdy nešla kvůli penězům. Jenom když se mi líbí. Třeba jako vy.“ Sotva to dořekla, přitiskla se k překvapenému Martinovi a čekala, co udělá. Cítil na těle její pevné vnady, a kdyby dole v šenku nebyl podezřelý prelát, možná by se pokusil něco z téhle situace vytěžit.

„Jsi moc milá,“ řekl a cudně ji políbil na tvář. Přitom licoměrně vysvětloval, že je den a za světla se před dívkami stydí.

Ohrnula trochu pohrdavě ret a opáčila, že v noci si může vzít do lože každé staré koště, protože stejně nic neuvidí. To ona se nemá i při světle za co stydět. Aby dokázala svá slova, začala si u krku rozvazovat tkanice šatů.

„Počkej, sakra,“ rozzlobil se. „Teď ne! Nejdřív pro mne něco uděláš. Až bude klid, můžeš mne přesvědčit o své kráse. Třeba se pak nebudu stydět, i když bude ještě den.“

„Vy se bojíte?“ ušklíbla se škádlivě a opět se k němu přitiskla. Tentokrát pevněji.

„Určitě ne tebe. Říkala jsi, že se můj pomocník hádá dole v šenku s nějakým prelátem. Potřeboval bych vědět s kým a proč.“

„Půjdu se optat,“ přikývla ochotně a hned vyrazila ze dveří.

„Ale nenápadně,“ volal za ní ještě.

Vrátila se za chvíli a celá zářila. „Tak ten prelát je děkan z chrámu svatého Petra a Pavla tady v Churu. A hádají se proto, že on chce s vámi hned mluvit, ale váš panoš mu tvrdí, že tu nejste a aby přišel večer znovu. Jaká jsem?“

Než ji stačil pochválit, ozval se na chodbě dupot a do dveří vpadl nejdříve Gerbert a za ním prelát. Byl mladý a na sobě měl módní měšťanský oděv. O jeho duchovním stavu svědčil jen masivní kříž, který měl zavěšený na krku. Byl drobné postavy a za urostlým Gerbertem se skoro ztrácel.

Chlapec byl rudý hněvem a hned začal dívce nadávat, že takovou kozu pitomou v životě nepotkal. Pak se obrátil k Martinovi a vysvětloval, že před chvílí ta nána seběhla ze schodů, došla až k nim a optala se toho preláta, kdo je a proč se hádá, že by to rád věděl pán, co spí nahoře.

„Co se do toho pleteš?“ zlobila se dívka. „Tvůj pán spěchal. A já ostatně taky. Aby nebylo mému otci divné, že jsem tak dlouho pryč. Můžeš teď vypadnout?“

„Ty vypadni!“ soptil Gerbert. Pak si všiml, že se Martin dívá na drobného děkana s úsměvem.

Dívka chtěla ještě něco poznamenat, ale pak se uraženě otočila a zamířila ke dveřím, div drobného preláta neporazila. Gerbert zabručel, že by měl asi také odejít. K jeho lítosti ho Martin nezavolal zpátky, proto vyšel na chodbu a zavřel dveře.

„Že tady potkám zrovna tebe, to by mě ve snu nenapadlo,“ radoval se Martin a objal drobného preláta. „Tak ty jsi univerzitu dokončil, Francoisi?“

„Dokončil, ale v Bologni. Inkvizice řádila v Paříži na můj vkus příliš.“

„Vzpomínám si, že jste chtěli s dlouhým Peerem odejít.“

„Odešlo nás víc. Na poslední chvíli. Ta morová rána se Bologni vyhnula.“

„Jak ses dozvěděl, že jsem v Churu?“

„Včera tudy náhodou projížděl jeden konšel z Ulmu. Purkmistr pro něho připravil večeři, které jsem se zúčastnil i já. Ten konšel vyprávěl, co je v Ulmu nového. Zmínil se také o tom, že mají nového inkvizitora. Hned jak jmenoval Konráda z Wormsu, byl jsem rád, že jsem tady a ne tam. Pak se zmínil o tobě. Prý jsi utekl před inkvizicí. Ještě jsem žertoval, že v tom máš praxí, a tak tě stejně nechytnou. No a dneska za mnou přiběhl rychtář, oči navrch hlavy, že ten hledaný kacíř je asi v našem městě. Uklidňoval jsem ho, aby se nestaral, že to prověřím, protože to může být jen shoda jmen nebo omyl. A tak jsem tady.“

„Tak prověřuj," usmíval se vesele Martin. Věděl, že se na spolužáka, jemuž říkali „malý Francois", může spolehnout. Nabídl mu křeslo a v rychlosti pověděl o Heidenreichovi a o tom, jak utekl z Ulmu. Ironicky končil: „Ale z čeho mne chtěla inkvizice vlastně obvinit, opravdu netuším. A přiznám se, že mne to nezajímalo tak, abych čekal, až mi to oficiálně sdělí."

„Říkáš, že Konráda z Wormsu na tebe poštval Heidenreich? Vzpomínám si na něho. Byl to veselý chlapík, který nezkazil žádnou zábavu. A u holek měl úspěchy skoro jako já," dodal domýšlivě. Na univerzitě Francois rád všem dokazoval, že i když patří mezi nejmenší studenty, je neodolatelný svůdce.

„Mysli na své duchovní svěcení," napomenul ho Martin dobromyslně. „Na Heidenreichově příkladu alespoň vidíš, že ne každý smilník je dobrý člověk."

„Jaký smilník?" protestoval Francois. „Smilník je ten, kdo tělesně hřeší. Já jsem nikdy nehřešil, protože já ty dívky miloval. A musím přiznat, že občas zapomenu na

celibát a miluji stále. Ale s čistým srdcem a myslí obrácenou k Bohu. A pak to samozřejmě není hřích."

„Jistě, to je pak něco úplně jiného. Ale poslyš, jak ty holky poznají, že je miluješ s myslí obrácenou k Bohu?"

„Na nich přece nezáleží, hlavní je, aby Pán věděl, jak to doopravdy je. A neštvi mě už, nebo hned teď dojdu pro rychtáře, aby tě zatkl a poslal do Ulmu."

„Doufal jsem, že se nikdo nedozví o mé cestě do Itálie. Smůla!"

„Taky že ne," horlivě vrtěl hlavou Francois. „Rychtářovi řeknu, že jsem tě už nezastihl. Potvrdím mu, že tady v Churu sice ten hledaný kacíř byl, ale už je pryč.

A že směřuje do Francie, protože se chce vrátit k vojsku, kde dříve sloužil. Přes švýcarské kantony cestuje proto, aby zmátl stopy. To přece zní dobře, ne?“

„Konrád z Wormsu není hlupák, co když tomu nebude věřit!“

„Svět je veliký a nejvyšší inkvizitor mu těžko dovolí pátrat jinde než ve Francii, pokud nepřinese věrohodné svědectví. Ty nejsi jediný kacíř v křesťanské Evropě. Co vlastně chceš v Itálii dělat?“

„Počkat, až se na mé obvinění trochu zapomene. Pak se chci vrátit k císaři Karlovi.“

„V tom případě ti mohu poradit jen jedno. Navštiv našeho přítele Peera. Určitě tě rád uvidí. Jestli se nepletu, tamhle na truhlici leží tvá loutna. Pokud jsi na ni nezapomněl drnkat, budeš váženým hostem.“

„Kde skončil Peer? Předpokládám, že jako zpovědník v ženském klášteře. Tvrdil přece, že bez ženské nevydrží ani jeden den.“

„Skoro jsi to uhodl. Akorát že není zpovědník v klášteře, ale u benátského dóžete. Stal se administrátorem tamního patriarchy a má peněz, že neví, co s nimi. Nedávno mi psal, že nějak stárne a už ho nebaví svádět ani ty nejpůvabnější benátské kurtizány. Nejvyšší Čas, aby ho rozptýlil starý přítel. A co se týká inkvizice, v Benátkách budeš bezpečnější než pod přímou ochranou papeže. Tedy za předpokladu, že si svou hudbou získáš přízeň dóžete. Ale to ty určitě dokážeš.“

Povídali si ještě dlouho. Jakmile malý Francois odešel, vydal se Martin hledat Gerberta. Našel ho v tmavém výklenku pod schody. Šenkýřova dcera mu seděla na klíně, a když ho zahlédla, honem si začala upravovat rozhalený výstřih.

„Konečnější našla někoho, kdo se ve dne nestydí,“ řekl vesele. Pak pokynul Gerbertovi, aby šel s ním. Okamžitě si zabalili, osedlali koně a zmizeli z Churu. I když Martinovi nebylo dobře, bylo mu jasné, že to bude muset ještě den nebo dva v sedle vydržet. Teprve před Davo-sem si našli šenk stojící o samotě a tam si několik dní odpočinuli. Pak se vydali přes Alpy do Friaulska.

Ryšavý Peer uvítal Martina v Benátkách tak nadšeně, že si hubený a zapšklý jáhen, který u jejich setkání byl, myslel, že se patriarchův administrátor zbláznil.

Peer vypadal ve zlatém ornátu neobyčejně důstojně a jen veselé oči a nezaměnitelný úsměv svědčily, že v duši zůstal bezstarostným mladíkem, který v Paříži tak okázale dával najevo, že pro něho zábava znamená víc než moudrost církevních učenců.

„Přišel jsi jako na zavolanou," mnul si spokojeně ruce. „Pozítří bude veliká slavnost, které říkáme Sensa. Jsou to vlastně zásnuby našeho dóžete s mořem."

„To si váš dóže vybral divnou nevěstu," zasmál se Martin.

„Je to prastará slavnost ještě z časů prvního velkého dóžete Petra Orseola. Když vyplouval na moře proti pirátům, žehnával biskup z Olivola moře a dóžeti věnoval standartu, aby zvítězil. Později se z toho stala lidová slavnost, a když dóže Sebastiano Ziani dostal od papeže Alexandra prsten svatého Marka, změnila se na zásnuby dóžete s mořem. Po slavnosti bývá vždycky hostina a to je nejvhodnější příležitost, abych tě uvedl ke dvoru. Ale do té doby musíš složit pár písní o svatém Markovi, o hrdinství Benátčanů a o moudrosti našeho dóžete. S tím moc plýtvat ve verších nemusíš. Ale hlavně zpívej o kráse benátských žen. Dám ti seznam těch, které bys měl zmínit."

„Nebylo by lepší, abys mi je postupně přivedl do ložnice? Abych měl představu krás, které budu opěvovat," rozverně se rozesmál Martin. Měl pocit, že se zase vrací do doby bezstarostného mládí. Peer byl jeden z nejveselejších kumpánů, jaké v Paříži poznal.

„Nevím, jestli se to dá tak rychle stihnout. Do slavnosti zbývají jen dva dny a většina urozených dam má už určitě domluvené schůzky s jinými kavalíry. Udělám ale, co bude v mých silách," slíbil s vážnou tváří. Pak se obrátil na žlučovitého jáhna, který stál mlčky stranou a tvářil se jako světec těsně před popravu. Nařídil mu, aby Martina i s celou družinou ubytoval v jeho domě.

„Mám s sebou jen jednoho chlapce," vysvětloval rozpačitě Martin.

„To já vím," rozesmál se Peer. „Můj dům není zase tak veliký. Myslíš, že bych tě zval, pokud by vás bylo hodně?"

Z patriarchova paláce vyšli zadním vchodem přímo k širokému kanálu. Bylo tam uvázáno několik štíhlých gondol. Jáhen křikl na jednoho z mužů, kteří seděli na dřevěné lávce nad vodou a hlasitě se o něčem dohadovali, aby je odvezl. Opatrně vstoupil do gondoly a důstojně se usadil na přídi. Martin s Gerbertem obsadili místa za ním. Gondoliér s dlouhým veslem v ruce si stoupl na záď a odrazil štíhlou lodici od dřevěné lávky.

Pomalu proplouvali po Canal Grande mezi benátskými domy a paláci, které se tyčily těsně nad hladinou vody. Z oken se vykláněli lidé a vesele pokřikovali. Gondoliér jim stejně vesele odpovídal a pak se dal do zpěvu. Zpíval sice hlasitě a s chutí, ale hlas příliš školený neměl. Martin se sice chvíli snažil neposlouchat, ale pak to nevydržel. Jakmile se snědý gondoliér na chvíli odmlčel, aby pokračoval další písní, začal zpívat sám.

Vybral si rozpustilou píseň o hříšné kuchařce a o podvedeném manželovi. I když gondoliérovy písně nebyly o mnoho cudnější, jáhen se na Martina přísně zamračil, jako by se obával, že s ním přišel do Benátek hřích. Zato gondoliér byl očividně potěšený. Kýval se do rytmu, až štíhlou loď rozhoupal a přes okraj jim dovnitř šplíchla trocha vody. Když Martin skončil, ozvaly se z oken domů nad kanálem uznalé pochvaly.

„Přijď ke mně večer," volala jakási kudrnatá černovláska. „Ptej se po Elvíře da Luna."

„To by sis dal, krasavče," křičela kyprá rudovláska, která se vykláněla z okna vedlejšího domu a téměř hrozilo, že ji bujné poprsí stáhne dolů. „Přijď ke mně. Já jsem donna Beatrice da Ferrara. Elvíra je vysušená treska."

„A Beatrice je zase ztučnělá husa," ječela kudrnatá černovláska a rukou se vztyčeným prstem dělala na svou sousedku necudná gesta.

Víc Martin neslyšel, protože lodice zahnula do příčného kanálu. Byl užší a lemovala ho honosná průčelí několika paláců a kostel s vysokou štíhlou věží.

„Výstavnější části domů jsou vždycky obrácené směrem k vodě," vysvětloval upjatě jáhen. „To proto, že

v Benátkách se více jezdí na gondolách než chodí pěšky po ulicích.“ Pak se pohrdavě podíval na Gerberta a podotkl, že něco takového určitě nikdy neviděl. I když hovořil k chlapci, platila jeho poznámka oběma. Od začátku se mu ani trochu nelíbili a zpěv toho mladíka ho v jeho opovržení jen utvrdil.

Gerbert sice nerozuměl přesně, ale podle tónu pochopil, že jáhnova poznámka nebyla přátelská. Ušklíbl se a opáčil, že to žádný zázrak není, protože u nich doma v Ulmu jezdí po Dunaji na Modrý ostrov lodice také a některé jsou mnohem větší než ta, na které se plaví teď.

Martin pečlivě vše doslova přeložil a tím žlučovitého jáhna popudil definitivně. Až k Peerovu domu pak ostentativně mlčel a toporně se díval před sebe do vody, kterou rozrážela příď gondoly, až se dělala pěna.

Peerův dům byl jednopatrový a nebyl nijak veliký, uvnitř však byl přepychově zařízený. Patřil k němu malý dvůr, na němž rostly staré olivovníky, jejichž koruny vrhaly příjemný stín na dřevěnou besídku pod nimi. Na konci dvora se u zdi nacházel ještě čeledník se stájí. Jáhen počkal, až oba cizinci vystoupí, a pak nařídil gondoliérovi, aby se s ním hned vrátil do patriarchova paláce. Ani ho nenapadlo rozloučit se. Zato gondoliér se přátelsky zubil a volal, že se jmenuje Riccardo a každého, kdo zpívá skoro tak dobře jako on, považuje za přítele.

„Trochu moc hluční,“ řekl Gerbert, když gondola odrazila od břehu. „Ale šťastní. Tady se mi bude líbit.“

„Že jsou hluční, souhlasím,“ přikývl Martin. „Ale ne každý, kdo se pořád usmívá, jásá, zpívá a pokřikuje, je ve skutečnosti šťastný. Jestli je to opravdu šťastné město,

teprve poznáme. Až uvidíme, co Benátčané dělají, když jsou potichu.“

„Jen jestli někdy jsou,“ usmíval se spokojeně Gerbert. „Tak kterou si vyberete? Elvíru da Luna, nebo donnu Beatrici?“

„Od té doby, co sis tak důvěrně povídal s tou šenkýřovou dcerou tam pod schody v Churu, se nějak moc staráš o ženské sukně.“

„Ale pro vaše dobro!“

„Já vím. Jako když jsi za mnou poslal tu černovlasou cizinku. Tehdy jsem ti byl opravdu vděčný, to přiznávám. Ale tady v Benátkách na něco takového zapomeň. Ty ženské, co na nás po cestě pokřikovaly, jsou kurtizány. To znamená děvky. Stejné jako třeba v Ulmu, ale za své služby berou stokrát víc. Jestli mi někdy budeš chtít takovou přivést, tak dluh budeme splácet až do smrti, rozumíš?“

„Tolik peněz si berou? A proč? Copak umějí něco víc než třeba moje máma?“

„Jsou vzdělané, vznešené a umějí v tom chodit. Já vlastně také pořádně netuším, proč jim Benátčané tolik platí, ale je to moc bohaté město a mají na to. Jsou to jejich peníze, tak ať si je utrácejí, jak chtějí. Ale pamatuj si, pro mě kurtizány nejsou.“

„To je škoda," posmutněl Gerbert. „Co tu budete dělat?" Teď už se musel Martin rozesmát nahlas, až se rozkašlal. Pak začal vysvětlovat, že se tady určitě seženou i levnější nevěstky, které se nepovažují za kurtizány, a poslouží stejně dobře, alespoň doufá. A kromě toho musí upozornit, že je ženatý, a proto se bude chovat ctnostně.

Gerbert se k tomu nevyjádřil a na obličeji mu bylo vidět, že má o tomhle tvrzení oprávněné pochybnosti. Ale naučil se již, že jeho pán má často dobrá předsevzetí jako každý člověk, jenže jenom světci dokáží svá předsevzetí dodržovat. Martin ze Stvolna naštěstí světec nebyl, jak si spokojeně opakoval. Být světcem bylo pro něho totéž jako být pokrytcem či lhářem. On to musel vědět nejlépe, protože jeho otec byl farář.

Do svého domu se Peer vrátil až večer. „Každý vysoký úřad má své výhody i nevýhody," vysvětloval. „Mám dost peněz, nemusím skoro nic dělat, ale musím být pořád v blízkosti našeho patriarchy, kdyby náhodou něco potřeboval. Nejsem pánem svého času. Tedy naštěstí jen ve dne. Zato v noci mohu dělat, co chci. Doháním, co lenošením přes den zanedbávám."

„To musíš být strašně unavený. Kdy spíš?"

„Přece přes den v úřadu, jako každý," usmíval se Peer. „Ale už dost o hloupostech, jako je práce. Doufám, že jste si po cestě odpočinuli?"

„V tak krásném domě si nelze neodpočinout. Závidím ti tvé bohatství."

„Vám ze severu se může zdát můj dům skvělý, ale tady v Benátkách se mezi boháče počítat nemohu. Benátky jsou příliš bohaté. Chudý Benátčan by byl v

Praze boháč, kterému by každý záviděl. Počkej, až uvidíš dóžecí palác nebo domy členů Rady deseti.“

„Hrál a zpíval jsem dokonce před korunovanými hlavami, ale před největšími boháči křesťanského světa jsem zřejmě ještě nehrál. Copak se může mé umění líbit boháčům, kteří mohou mít vše, co si usmyslí? Zlato, brokáty, santalové dřevo, drahé koření, nádherné ženy a také skvělé umělce?“

„Zlato a brokát si můžeš koupit, krásné ženy se sem stahují z celé Itálie, protože je bohatství láká více než cudnost a počestná chudoba, přichází sem i hodně mužů, kteří si myslí, že jsou umělci, ale v tom je potíž. Na světě je spousta zlata a krásných žen, ale skutečných umělců je málo. Benátčané jsou vzdělaní a mají smysl pro krásné věci. Proto si v Benátkách umělců opravdu váží. Je jenom na tobě dokázat, že tvůj zpěv má větší cenu než bohatství v jejich truhlicích.“

„Když to takhle vysvětluješ, vypadá to strašně jednoduše,“ souhlasil Martin. „Jenže touha po bohatství není ta správná inspirace. Alespoň pro mne.“

„To já dobře vím,“ usmíval se Peer. „Pamatuješ, co jsem ti vždycky radil v Paříži? Chce to ženskou!“

„Na to, že jsi teď duchovní, jsi míval trochu svérázné názory.“

„Mám je pořád, ale tady se to tak nebere. A přiznej se, že jsem měl tehdy pravdu?“

„No, vlastně měl,“ připustil Martin pobaveně.

„Proto jsem na dnešní večer pozval pár krásných a urozených dam. Ani jedna z nich není kurtizána, takže se k nim chovej dvorně. Ale neznamená to, že by ti nemohly už dnes v noci inspiraci poskytnout.“

„Odpoledne jsem měl trochu času a už jsem začal skládat. Umím to i bez ženské náruče," bránil se Martin a ještě dodal, že je ženatý muž.

„Víš, pojem inspirace se tady v Benátkách chápe mnohem šířeji než ve Francii. Když něco složíš, musí u toho být někdo, kdo tě ve společnosti pochválí. Hlas krásných žen má v tomhle značnou váhu. Ale proč by tě chválily, pokud by ty písně neopěvovaly je a ty by s neposkytoval rozkoš nejen jejich sluchu, ale i jiným smyslům?"

„Když tě tak poslouchám, vypadá to, jako by Benátky byly jedna veliká kurtizána."

Peer chvíli přemýšlel a pak pobaveně souhlasil, že to je přesné, ale doporučuje, aby tohle vtipné přirovnání v písních nepoužíval. Ještě dodal, že na večeři by se měl Martin převléknout do něčeho lepšího, na to benátské ženy dají. Protože ale předpokládá, že jeho šatník nebude zrovna bohatý, nabízí mu něco ze svého.

Když Martin oblečený do brokátového šatu vešel s loutnou v ruce do hodovní síně, zastavil se překvapeně hned na prahu. Kolem stolu sedělo asi patnáct hostů, většinou žen. Všichni měli nádherné oděvy a voněli cizokrajnými parfémy. Ženy zdobily luxusní šperky, vlasy měly upravené do zvláštních účesů. V čele tabule seděl Peer a cosi rozverného vyprávěl. Když uviděl Martina, pokynul mu rukou, aby šel bez obav dál.

„Tak to je on," řekl svým hostům hrdě. „Nejlepší trubadúr současného křesťanského světa. Když ho slyšel jeden slavný německý minesengr, v zoufalství hodil svou loutnu do krbu a vrhl se z okna, protože věděl, že sám

nikdy nic lepšího nesloží. A nechtějte, abych vyprávěl, co dělají ženy, když ho slyší zpívat.“

„Přeháníš,“ protestoval Martin rozpačitě. Pomalu si začínal zvykat na benátský způsob života a zábavy, ale tohle mu přece jen připadalo příliš.

„Co dělají ženy, když tě slyší zpívat?“ ozvala se hned jedna z dam. Vstala, důvěrně uchopila Martina za ruku a odvedla ho ke stolu. Pak požádala svého souseda, aby mu uvolnil křeslo.

„Tak to vidíte,“ mračil se mladík s dlouhými nakadeřenými vlasy. Pak se rozhlédl po ostatních a dodal, že sice nechápe, proč by měl benátský patricij ustupovat nějakému přivandrovalci, ale že přání donny Veroniky je mu zákonem.

„Ustupuješ umělci,“ upozornil ho Peer a pohrozil mu prstem.

„Pojď sem, ty můj chudáčku,“ ozvala se štíhlá dáma se zrzavými vlasy, vyčesanými do vysokého vrkoče zdobeného šňůrou perel. Mladík s nakadeřenými vlasy se jí dvorně uklonil, pak obešel stůl a posadil se vedle ní.

„Ale až budu chtít, Camillo, zase mi ho vrátíš,“ volala rozverně donna Veronika.

Martin se posadil a trochu rozpačitě se rozhlížel. Připadal si jako slaneček na rybím trhu. Ležel na pultu, kolem chodily selky, kejhaly jako kachny a předháněly se, která z nich toho slanečka koupí. V tu chvíli ho napadla melodie, která by se k takové písni hodila. Rychle začal v duchu skládat verše. Pak si uvědomil, že mu jeho sousedka již podruhé něco netrpělivě říká. Začal se omlouvat, že ho právě napadla nová píseň.

„Doufám, že o mé kráse," usmála se koketně donna Veronika. „Jinak ti to neodpustím."

„A o čem jiném bych měl veršovat ve tvé společnosti?" opáčil dvorně Martin. Před očima měl stále slanečka na pultu. Kolem stály selky a porcovaly ho.

„A my nic?" protestovalo okamžitě několik dam, které seděly kolem. „Copak naše půvaby za verše nestojí?"

„Krásné jste všechny," řekl Martin hlasitě, aby ho bylo slyšet. „Ale já neskládám o každé. Pokud mám nějaké půvaby opěvovat, musím je poznat. Oči totiž bývají ošidné."

Jeho poznámka vyvolala veselý smích a okamžitě se rozproudila debata, jakými všemi způsoby se dají poznávat ženské půvaby, aby to bylo ještě společensky přijatelné.

Martin se do hovoru příliš nezapojoval. Měl přece jen problém rozumět všemu, proto spíše poslouchal melodii hlasů a potěšené sledoval půvabná gesta dam. Nejvíce ho zaujala drobná černovláska, která měla kulatý, výrazně nalíčený obličej a nádherné rty. Většinou mlčela a Martin si všiml, že si ho občas pokradmu prohlíží. Nebyla tak vyzývavá jako většina ostatních žen u stolu. Při přípitku zachytil její pohled, usmál se na ni a mrkl, jako by byli dávní spiklenci. Pokrčila lhostejně rameny a oči odvrátila.

Služebníci zatím přinesli na stůl mísy s pečeným masem a zeleninovými omáčkami, které voněly cizokrajným kořením. V proutěných ošatkách bylo naskládané cukrované pečivo a kusy kandovaného ovoce. Každý host dostal nádhernou číši z křišťálového skla,

jaké Martin dosud nikdy neviděl. Rudé víno v něm jiskřilo jako krev a opojně vonělo příslibem hříchu.

„Náš hostitel stále chválí tvé umění," řekla donna Veronika, když vypila naráz celou číši. „Ale při vší úctě k mistru Peerovi, všichni víme, že jeho zpěv srdce ke zbožnosti nepozvedne. A nepozvedne ani nic jiného," dodala a všichni u stolu se rozesmáli, aby ocenili její dvojsmyslnou poznámku. Donna Veronika počkala, až se společnost utiší, a pak pokračovala: „Měl bys nám zazpívat, abychom mohli posoudit, zda má mistr Peer výjimečně pravdu. Protože v oboru umění by to snad bylo vůbec poprvé, co ho znám."

„Donno Veroniko, umění není jen vyčesat si vlasy a vybrat líčidlo," opáčil s hranou přísností Peer. „Umění je i křehká nit moudrosti, již u mne přehlížíte jen proto, že jste za celý život nepřečetla tolik knih, co já za měsíc."

„Knihy necudného obsahu ale počítat nemůžete, vážený příteli," ozvala se ihned donna Veronika. „A pochybuji, že čtete jiné."

Martin s úsměvem poslouchal. Hrát veselým lidem byla radost. Uchopil loutnu a zamyšleně několikrát přejel prsty po strunách, zda je má správně naladěné. Rychle uvažoval, čím začít. Tahle společnost byla pro něho trochu záhadná. Měla svou důstojnost i hrdost, přesto to, co by se jinde považovalo za necudné, tu představovalo součást života, jež nikoho neurážela. Věděl, co hrát bohatým velmožům, věděl, co má zahrát opilým měšťanům i sprostým děvkám, ale vůbec netušil, co by měl hrát zde. Pak zachytil zvědavý pohled drobné černovlásky, na kterou před chvílí při přípitku mrkl. Vyznal se v ženách a v jejích očích četl výzvu, aby se choval jako muž a nějako loutka těch nafintěných dam u stolu. Váhal jen okamžik a pak začal zpívat svou novou píseň, kterou před chvílí složil. Nebyl si při zpěvu sice úplně jistý a občas mu verš nevyšel na melodii, ale dokázal tyhle drobné nedostatky zakrýt. Rychle získal jistotu a potěšené sledoval, jak sytě zní v hodovní síni jeho hlas. Když skončil poslední verš o slanečkovi, kterého si rozebraly chtivé selky, vypukli všichni hosté u stolu v nadšený jásot.

Martin se podíval na černovlásku a znovu nenápadně mrkl. Usmívala se a bylo zřejmé, že smysl slov pochopila. Pochopil je i Peer a trochu se mračil. Vstal a došel ke křeslu, v němž Martin seděl, jako by si s ním

chtěl připít. Naklonil se a pošeptal mu do ucha, že ho roztrhne jako červa, jestli zazpívá ještě něco takového. Jeho hosté patří do rodin členů Rady deseti a dokonce je tu i neteř benátského dóžete, a jestli si tuhle společnost pohněvá, tak by vězení inkvizice pro něho bylo spásou proti tomu, co by ho čekalo tady.

„Co si to tam šeptáte?“ dorážela na ně donna Veronika a šibalsky jim hrozila prstem. „Že vy si povídáte o nás?“

„Jistě, jak jinak,“ řekl Peer a galantně se jí uklonil. „Můj přítel chtěl vědět, zda byste se neurazili, pokud by zahrál také něco o lásce.“

„Cože, neurazili?“ vybuchli všichni smíchem. Večer pokročil a některým již svítily oči vypitým vínem.

„Po setmění lze myslet jen na dvě věci,“ řekl jeden z mladíků, oblečený do fialových šatů vyšitých stříbrem. „Především na lásku a nahé ženské tělo.“

„A co je ta druhá věc?“ dorážely na něj dámy a potěšené se chichotaly.

„To byly přece ty dvě,“ smál se mladík. „První věc, na kterou se má myslet, je láska. A když není po ruce, tak alespoň nahé ženské tělo. To je ta druhá věc.“

Martin uvažoval, která z dam u stolu může být neteř mocného benátského dóžete. Ale protože se nejvyzývavěji chovala donna Veronika a všichni ji také uctivě poslouchali, byla to zřejmě ona. I když mu dávala okázale najevo svůj zájem a dokonce ho pod stolem rukou nenápadně pohladila, z ní by inspiraci čerpat nedokázal. Ne že by nebyla krásná a ženských půvabů neměla na rozdávání, ale uvnitř byla příliš prázdná. Byla to škoda, protože naklonit si dóžete by potřeboval, ale nebyl si jistý, zda by to v tomto případě dokázal.

Na chvíli se podíval na drobnou černovlásku, ale ta si cosi vyprávěla s mladíkem, který seděl vedle ní, a jeho si už nevšímala. Začal hrát svou oblíbenou píseň o mladíkovi, který bloudí sněhovou vánicí, až uvidí dveře do chrámu Panny Marie, a když poklekne před oltářem, rázem se do světice zamiluje. Ale skladba nevzbudila příliš nadšení.

„Písně o Panně Marii patří do kostela,“ protestoval mladík ve fialovém oděvu, který se zřejmě pasoval na znalce umění. „Na hostině se má zpívat o skutečných ženách. O jejich očích, o rtech, o hedvábných vlasech, o bílé šíji. Rozumíš?“

„O čem ještě by se mělo zpívat?“ provokativně vypískla rudovlasá donna Camilla.

Vzápětí se rozvinul vášnivý spor, které části ženského těla a především které půvaby je možno v písních opěvovat a o kterých by se mělo cudně mlčet. Martin hádku ukončil tím, že začal hrát sprostou odrhovačku, kterou znal z venkovských šenků na jihu Francie. Měla rychlou melodii a autor textu se vůbec netrápil tím, co je možno v písni pojmenovat slovy a co ne. Popsal všechny části ženského těla. A nutno říci, že toho o ženských půvabech věděl hodně.

Hosté byli písní uneseni. Tleskali do rytmu a při každém necudně znějícím verši se hlasitě smáli. Přesně tak, jak to dělali sedláci v Aquitánii.

„Říkal jsem, že to je věhlasný umělec," liboval si Peer, který tuhle píseň neznal, a bylo vidět, jak ho nadchla. Martin neudělal ani pauzu, a jakmile skončil, začal další podobnou.

56

Bylo k půlnoci, když se hosté patriarchova administrátora Peera začali rozcházet. Někteří byli notně opilí a všichni měli vynikající náladu. Shodli se, že takový zpěvák, jako je Martin ze Stvolna, v Benátkách už dlouho chyběl a pro město je nesmírné štěstí, že sem dorazil.

Donna Veronika Martina na rozloučenou objala a celého zlíbala. Byla dosti podroušená a mazlivě mu šeptala, jestli nechce, aby s ním zůstala do rána. Přitom ho ještě dlaní pohladila po nohavicích, aby dodala svému příslibu patřičné váhy.

Martin byl na vážkách. Peer mu vysvětlil, jak důležitá je přízeň urozených dam, a získat za milenku neteř benátského dóžete by byla výhra. Navíc byla donna Veronika krásná, a když ho objala a přitiskla se k němu, jeho tělo ho začalo okamžitě přemlouvat, aby přikývl. Veronika rukou zjistila, že mu není lhostejná, a v očích se jí mihla potěšená hrdost. Každá žena měla ráda, pokud dokázala muže tak rychle vzrušit. Skoro už podlehl jejím svodům, když přes její rameno zachytil zamyšlený výraz černovlásky, na kterou občas mrkl, ale jinak s ní celý

večer nepromluvil. Ač se to snažila zakrýt, v napjaté tváři se jí mihlo špatně skrývané opovržení.

Martin se vymanil z náruče donny Veroniky, galantně se uklonil a poděkoval jí za společnost, která z tohoto skvělého večera udělala mimořádný zážitek, jímž se již nyní ocitl jednou nohou v ráji.

Dodal že mu bude ctí složit na její krásu píseň a bude velice rád, pokud bude moci zazpívat jí tu píseň osobně. A ještě jí pošeptal, že ovšem nikoli dnes, neboť je nesmírně unavený.

Donna Veronika pohodila trochu uraženě hlavou a pak o poznání chladněji podotkla, že na tu píseň se opravdu těší a je zvědavá, co v ní bude, protože si nemyslí, že měl za tu krátkou chvíli možnost poznat vše, o čem by mohl zpívat. To že ale je jeho věc. Pak zavolala na mladíka, který původně seděl vedle ní, že se jí smí opět dvořit.

Peer i Martin doprovodili hosty až na dvůr a počkali, dokud všichni nenasednou do gondol na kanálu. Pak už jen slyšeli šplouchání vody, kterou čeřila vesla gondoliérů, a viděli komíhat se světla lampiček na zvednutých přídích gondol.

„Byl jsi ještě lepší, než jsem myslel," poplácal Peer Martina po zádech. „Pokud budeš mít u dóžete úspěch, vydělám na tom i já. Tak se snaž. Jeho neteř na něj má velký vliv."

„Odmítl jsem ji," pokrčil rameny, jako by se omlouval.

„Jdi do své ložnice, za chvíli za tebou přijde. Požádala mě o to. Její gondola jenom obepluje tenhle blok domů a vrátí se, aby to ostatní hosté nevěděli. Přece

jen musí trochu dbát na svou pověst, když nejsi benátský patricij.“

Pak se Peer otočil a přes rameno mu popřál dobrou noc. Ještě podotkl, že má tak někdo v životě štěstí, a zmizel.

Martin se nepříliš nadšeně vydal do ložnice, kterou měl v patře Peerova domu. Svlékl se a lehl si nahý na široké lůžko. Bylo měkké a hedvábná deka ho hladila a vzbuzovala touhu. Přemýšlel o Veronice a čekal, kdy se objeví. Svým odmítnutím ji tedy ani neurazil, ani neodradil. Chtěla ho a byla příliš mocná, aby se dala tak snadno odbýt. Připadal si znovu jako slaneček na pultu. Jenže s tím rozdílem, že teď ho bude porcovat jen donna Veronika.

Pokud měl být nevěrný své Johance, dal by přednost neznámé drobné černovlásce. Vlastně se ani nezeptal, jak se jmenuje. Jenže dožete potřeboval víc. Posadil se a natáhl ruku k malému stolku vedle lůžka. Stála na něm miska s báječně sladkými koláčky a lahvice s medově vonícím vínem. Martin měl rád vína trpčejší, ale tohle bylo ušlechtilé a také určitě velice drahé. V Benátkách se nenosilo jíst a pít podle chuti, ale podle ceny. Pak se pootevřely dveře a dovnitř vklouzla ženská postava zahalená až k hlavě do zeleného hedvábného pláště.

Martin vyskočil, dvorně se uklonil a vyjádřil potěšení, že si donna Veronika přece jen našla cestu do jeho ložnice. Vzápětí se zahalená žena bláznivě rozesmála a pak plášť shodila. Pod ním byla ukrytá ona neznámá černovláska, na kterou se během večeře tak často díval.

„Obstál jsi,“ řekla a měla co dělat, aby se znovu nerozesmála. Pak zamířila k oknu, kde stála dvě křesla.

Uvolnila si šněrování u výstřihu a rychle shodila své honosné brokátové Šaty. Pod nimi měla jednoduchou košilku z jemného plátna. Posadila se do křesla a požádala, aby jí nalil trochu vína, protože je hrozné horko, i když už je noc.

„Líbila ses mi od začátku,“ řekl Martin, a protože byl nahý, chtěl si přes sebe přehodit plášť, ale dívka ho zarazila, ať zůstane tak, jak je, protože se nemá za co stydět. A ještě podotkla, že látka její košilky je tak slabá, že to je stejné, jako by byla nahá i ona, a je to proto takhle spravedlivé.

„Jak se vlastně jmenuješ?“ optal se Martin zvědavě.

„No přece donna Veronika. Ta ženská, co seděla vedle tebe, je má komorná a ve skutečnosti se jmenuje Gina. Musela si půjčit mé jméno, co kdybys věděl, jak se jmenuje neteř benátského dóžete?“

„Proč jsi to všechno udělala? Mohla bys mne mít i bez toho divadla.“

„To jsem nechtěla. Myslíš, že by mne bavilo, aby mne miloval někdo jen kvůli mému strýčkovi? A mimochodem, mou komornou jsi také odmítl, i když sis myslel, že jsem to já.“

„Tebe bych neodmítl. Jsi krásná,“ řekl s obdivem v hlase, který ani příliš nehrál.

„Tak na co čekáš?“ optala se, dopila číši vína a vstala.

Tu noc Martin nezamhouřil oka. Střídavě se s černovlasou neteří dóžete miloval a hrál jí na loutnu. Měl pocit, že to vůbec není špatně strávený čas. Už si ani nepřipadal jako slaneček.

Ráno, než ho donna Veronika opustila, rychle složil píseň o její kráse a zazpíval ji. Byla dobrá, protože mu šla od srdce a skládal ji s potěšením. A také to Veronice pověděl.

„Nějak moc často se chválíš, můj milý,“ smála se vesele. „Já myslela, že vytahovat se umějí jen vlašští umělci. Ale vidím, že tahle nectnost pronikla už i za Alpy. Kam se to křesťanský svět řítí? A jen tak mimochodem, mne jsi složil mnohem lépe než tu písničku. I když uznávám, že není špatná.“

„Špatná?“ vykřikl s hranou bolestí a chytil se za srdce. „Je skvělá.“

„Jestli je skvělá, rozhodne můj strýček. V Benátkách má hlavní slovo on a není podstatné, co si myslíš ty. Odpoledne ti přijde oficiální pozvání od benátského dóžete a Rady deseti, aby ses zúčastnil hostiny po slavnosti zásnub dóžete s mořem. Peer tvrdil, že jsi vyslanec českého krále, ale momentálně by prý nebylo dobré na to upozorňovat. Ovšem jako velmožovi z českého království ti stejně přísluší místo u tabule. Až skončí soutěž zpěváků, vyzve tě strýc, abys zazpíval. Pamatuj, každý soutěžící zpívá tři písně. Tak se pořádně připrav. Na vítěze čeká odměna padesát zlaťáků.“

„Kolik?“ vyhrkl Martin nevěřícně. To bylo celé jmění.

„Snaž se, abys byl nejlepší. S loutnou i na loži.“ Pak se sklonila a objala ho na rozloučenou. Sotva zmizela, zachumlal se do hedvábné pokrývky a usnul.

Martin byl nervózní a neustále přemýšlel, co vlastně bude na dóžecím dvoře zpívat a hrát. Když šel kdysi na svou první soutěž trubadúrů do kláštera svaté Voršily v Paříži, chtěl vyhrát, aby všem ukázal, zeje umělec. Jenže teď to bylo jiné. Především chtěl vyhrát padesát zlaťáků. A čím více myslel na to, že chce vyhrát, tím hůře mu šla práce od ruky. Nakonec zlostně odložil loutnu a šel se projít do města. Benátky byly úchvatné a všude panoval

čilý ruch. Lidé zdobili domy a paláce před nadcházejícím svátkem.

Svátek zásnub dóžete s mořem byl jeden z těch, které Benátčané milovali. Důvěrně mu říkali Sensa a už dávno zapomněli, že to byl původně náboženský rituál. Považovali ho za něco podobného karnevalu. Bohaté město si žádalo okázalé oslavy a dostatek zábavy.

Pomalu došel až k přístavu u Piazzety. Všiml si nevelkého šenku, před jehož vchodem stálo na ulici několik stolů a lavice. Posadil se a objednal si číši vína. I když už námořní přístav viděl v Aquitánii, tenhle byl ve srovnání s ním velkolepý. K dlouhému molu bylo přivázáno několik desítek obrovských galér, většina byla kupeckých, ale několik zřejmě i vojenských. Mezi galérami se proplétaly menší rybářské čluny a gondoly, které přepravovaly pasažéry na Murano, Burano, Torcello a další ostrůvky při ústí laguny. Kolem jezdily vozy se zbožím a pobíhali nosiči, kteří vláčeli balíky ze skladů na kraji přístavu. Tohle bylo benátské bohatství. Benátčané získali od Turků výhradní právo na obchod s Levantou i Palestinou, jejich lodě ovládaly pobřeží Dalmácie a benátští kupci měli své sklady snad ve všech velkých evropských přístavech.

Nikoli meč, ale obchod přináší opravdový majetek, uvědomil si Martin překvapeně. Tohle se sice nikde na univerzitách nepřednášelo, ale každý, kdo měl oči, to musel vidět. Jediný, kdo to zřejmě ještě nepochopil, byli panovníci a jejich dvořané. A proto byly Benátky bohatší než sám císař Karel.

„Dáte si ještě džbánek, vznešený pane?“ ukláněl se šenkýř, když zjistil, že dopil. Martin si okamžitě všiml toho rozdílu v oslovení. Bohatého a dobře oblečeného

člověka by v českém království oslovil hospodský jako urozeného, ale tady byl vznešený. Většinu majetku totiž měli v Benátkách patricijové. Vznešený mohl být jen ten, kdo měl truhlici plnou zlaťáků. V českém království byl urozený i chudák, pokud měl to štěstí a pocházel z rytířského rodu. A bohatí pražští patricijové neměli právo do chodu země jakkoli mluvit, i když byli zámožnější než mnozí šlechtici, držící se zuby nehty výnosných zemských úřadů.

„Poslyš," řekl Martin šenkýřovi. „Potřeboval bych si něco zkusit. Co kdybych se sem večer vrátil a zahrál tvým hostům na loutnu a zazpíval?"

„Za peníze?" optal se opatrně šenkýř.

„Ne, zadarmo. Zajímá mě, jaké písničky se jim budou líbit."

„V tom případě přijďte, jste vítán, vznešený pane. Ale myslím, že se toho moc nedozvíte. Mým hostům se určitě budou líbit všechny. Tedy pokud umíte hrát. Jestli budete zpívat falešně, hodí vás v přístavu do moře. Jednomu už se to stalo."

„Ten druhý džbánek si nechám na večer," souhlasil Martin bezstarostně a zaplatil. „Ale bude zadarmo!"

„Říkal jste, že za hru nic nebudete chtít," ošíval se šenkýř. „Tak přepychově oblečený muž přece nebude žebrat o džbánek levného vína u chudáka, jako jsem já."

„Tady jde o princip. Hrát budu zadarmo. Jenže ty jsi povinný zajistit, abych vůbec zpívat mohl. Co když mi vyschne v hrdle?"

„A co když vám vyschne v hrdle tolikrát, že jeden džbánek nebude stačit?" bránil se šenkýř. „Tohle se mi nezdá."

„Tak to se nedá nic dělat," pokrčil Martin rameny a vstal od stolu. „Zkusím to jinde."

„Počkejte, vznešený pane," zastoupil mu šenkýř cestu. „Zazpívejte mi něco, jestli naše dohadování má vůbec cenu."

„Buď ber, nebo mne nech běžet. Musím si šetřit hlas. Zítra budu zpívat na soutěži u dóžete."

„Je to pravda?" rozzářil se šenkýř a v duchu počítal, kolik sem večer přiláká hostů, jakmile se to rozkřikne.

„Je to pravda, ale je to tajemství. Pokud se to někdo dozví, nepřijdu."

Ještě chvíli se dohadovali, až šenkýř slíbil, že bude mlčet a je ochotný věnovat jeho vyschlému hrdlu tři džbánky vína.

Martin se spokojeně zvedl a zamířil ke kanálu. Mávl na nájemnou gondolu, která plula kolem, aby ho dovezla k Peerovu domu. Potřeboval si vzít loutnu.

Na dvoře čekal Gerbert. Hned hlásil: „Byl tady posel z dóžecího paláce."

„Pozvání na hostinu jsem už dostal," divil se Martin. „Co chtěl?"

„Prý máte zůstat doma, protože vás možná navštíví nějaká Veronika."

„Nic víc?"

„Ne," potvrdil Gerbert. „Ale já za to nemohu. Pamatujete, jak jste mi zakázal, abych vám opatřoval kurtizány? Tak tu Veroniku jsem opravdu nepozval. Bude drahá?"

„To se ještě uvidí," smál se Martin. „Pokud nebudu mít na zaplacení, tak tě prodám. Prý na galérách platí za plavčíky dobře."

„Ještě že to vím. Bylo to ale štěstí.“

„Co bylo štěstí? Mluvíš tajemně jako Sibylla.“

„Sibylla je taky kurtizána?“

„Na farářova syna máš tedy mizerné znalosti Starého zákona. Sibylla je věděma. A mluvila jako ty, aby jí nikdo nerozuměl. Tak co se tu ještě stalo?“

„No, ta Veronika už tady byla,“ vysvětloval neochotně Gerbert. „Opravdu mne prodáte na galéru?“

„Neboj se, jen si dělám legraci. Neprodal bych tě ani za dóžecí palác.“

„Jenom jestli,“ pochybovačně ohrnul chlapec ret.

„Kde je ta Veronika teď?“

„To po ní tak toužíte? Vždyť na ní nic zajímavého není.“

„Tak kde je, sakra?“

„Poslal jsem ji pryč, že jste se odstěhoval. Bál jsem se, abyste nepřišel o peníze. Sám jste říkal, jak jsou tady v Benátkách nevěstky drahé.“

Než ale stačil Martin něco odpovědět, objevila se ve vratech donna Veronika. Mračila se a přísně Gerbertovi vysvětlila, že ona není žádná nevěstka a příště ať mluví pravdu, nebo skončí v lepším případě v pekle, v horším v olověných celách, které tu mají pro podobné lotry, jako je on. Pak se usmála a přátelsky ho zatahala za ucho.

„Proč jsi mě hledala?“ optal se Martin. Byl nervózní, protože s ní se vrátily jeho pochybnosti, jak to zítra v dóžecím paláci zvládne.

„Nevypadáš moc nadšeně. Chtěla jsem jen slyšet, jak se připravuješ, a říkala jsem si, že bys možná potřeboval trochu inspirace. Mám do půlnoci čas.“

„Domluvil jsem se s jedním šenkýřem v přístavu u Piazzety, že tam budu hrát, abych zjistil, jaké písničky se

Benátčanům líbí,“ odpověděl váhavě. „Vlastně jsem se vrátil jen pro loutnu.“

„Víš, co se mi na tobě líbí?“ řekla jízlivě. „Jiní mládenci v Benátkách by skákali radostí a děkovali Bohu, kdybych za nimi přišla, že to je ten nejšťastnější den v jejich životě.“

„Nejšťastnější den v životě jsem měl, když jsem tě potkal,“ opáčil galantně, a i když se bránila, objal ji a políbil. „Jenže zítra pořádá tvůj strýc soutěž a já bych nechtěl, aby to byl pro změnu nejsmutnější den v mém životě.“

„Tak půjdu s tebou," rozhodla. „Třeba ti také dokážu poradit. I když ty dáš spíše na úsudek těch z přístavu. Pospěš si, počkám tady na dvoře. Přines loutnu a můžeme jet. Mám tu svou gondolu."

„Nedoprovodíš mne do ložnice? Abych nezabloudil."

„V žádném případě," opáčila rezolutně. „Nemohu tě rozptylovat. Zítra tě přece čeká soutěž ve zpěvu."

Když o chvíli později vyrazili v gondole na vodu a zahnuli po Canal Grande k přístavu, uchopil Martin donnu Veroniku za ruku a tiše se jí omlouval.

„Neboj, nebudu v tom přístavu hrát dlouho. A moc tě prosím, až skončíme, pojeď se mnou. Pokud jsem měl někdy v životě štěstí, tak mi ho vždycky přinesla krásná žena."

Neteř benátského dóžete se ještě chvíli tvářila uraženě, ale pak se najednou usmála, objala ho a začala vášnivě líbat. Martin se bránil a rukou ukazoval za sebe, kde stál gondoliér s veslem v ruce. Donna Veronika ale mávla rukou a řekla, že ten už viděl na téhle gondole takové věci, že pár polibků ho z míry určitě nevyvede.

„Říkala jsi, že to je tvá gondola," opáčil Martin, když se konečně vymanil z její náruče. „To tu asi provádíš pěkné věci."

„Žárlíš? To je dobře, protože žárlí ten, kdo má opravdu rád."

Martin by sice mohl s tímhle tvrzením těžko souhlasit, protože kdysi miloval nevěstku a nikdy na ni nežárlil, ale nechtěl se s urozenou milenkou přít. Byl si však jistý, že žárlivost není projevem lásky, ale omezenosti a hlouposti.

Za chvíli dorazili k přístavu. Martin vystoupil z gondoly první a opatrně vyndal loutnu, která ležela na dně lodice za jeho sedátkem. Donna Veronika ho ironicky sledovala a pak se optala, zda se postará také o ni. Vznešeně natáhla ruku a počkala, až jí pomůže vystoupit na nábřeží.

„Ty budeš asi opravdu umělec," podotkla přitom. „Protože tak jako ty se může chovat jen hlupák z venkova, a to ty nejsi, anebo člověk nadaný Bohem. Mému strýci se líbí především lidé, kteří mu pochlebují a hrbí před ním hřbet. Ale povím ti tajemství. Ještě více se mu líbí ti, kteří se před ním nehrbí. Pokud ovšem k tomu mají pádný důvod. Moc, peníze anebo talent."

„A co ty? Tobě se líbí, že se před tebou nehrbím?“

„V principu ano,“ opáčila donna Veronika. Vraštila čelo a bylo vidět, jak usilovně přemýšlí. „Někdy je to zábavné, protože jsem spíše zvyklá na úctu a obdiv. Když mi muž odporuje, nesmírně mne to vzrušuje. Ale jinak mě někdy pořádně štveš. A to tě znám jenom dva dny.“

„Vidíš, a ty se mi líbíš pořád, i když tě znám už celé dlouhé dva dny,“ opáčil vesele a zamířil k nedalekému šenku. Dohnala ho a podotkla, že teď ji právě neskonale štve.

V hostinci bylo nabito. Obsazené byly i stolky na ulici a také lavice, které si šenkýř vypůjčil v okolních domech. Tajemství, kdo tu bude večer hrát, si zjevně nedokázal nechat pro sebe. Jakmile uviděl neteř dóžete, uklonil se až k zemi a omlouval se, že kdyby tušil, jaká vzácná návštěva přijde, určitě by nedovolil, aby sem přišlo tolik zevlounů. Veronika vznešeně zavrtěla hlavou a dodala, že jí to nevadí a ostatně nejsou tu kvůli ní, ale kvůli tomu mladíkovi, který ji doprovází. Pak se s grácií bohyně usadila do křesla, které rychle uvolnil jeden z přihlížejících měšťanů.

Martin zahrál asi třicet písniček. Všichni posluchači se skvěle bavili a nejvíce Veronika. Prsty si poklepávala do taktu, polohlasně pobrukovala refrény a také vypila většinu vína, které dostali od šenkýře. A kromě něho také spoustu dalšího od hostů, s nimiž si neustále připíjela.

Martin byl neobyčejně spokojený, protože se konečně rozhodl, co bude zítra hrát. Nevěřil, že by členové Rady deseti byli jiní než prostí Benátčané. To, co se líbilo jim, se bude líbit i na dvoře dóžete. Vybral tři skladby. Všechny byly rychlé, veselé a necudné.

Když se za tmy vraceli na gondole zpět do Peerova domu, přitulila se Veronika k Martinovi, položila mu hlavu na rameno a šeptala, jak je jí hezky. Bylo notně opilá.

„Třeba to byl osud, že jsme se potkali," opáčil něžně. Ale v duchu byl myšlenkami jinde. Přemýšlel o zítřku.

„Žádný osud," uchichtla se. Trochu se jí pletl jazyk. „Náhodou jsem byla na návštěvě u patriarchy, když jsi přijel do Benátek a šel za Peerem. Zahlédla jsem tě na nádvoří a moc ses mi líbil. Proto jsem nařídila Peerovi, aby večer zorganizoval tu hostinu. Tvé kroky neří-

dil Bůh, ale já. Zvykej si, že v Benátkách rozhoduje o osudu lidí dóže a jeho rodina."

„Za taková slova by tě ve Francii upálili."

„Tady taky, kdyby mohli. Jenže strýček má vojáky. Čím více jich máš, tím snáze si můžeš dělat, co chceš. A můžeš ovládat ostatní lidi. Všechny, až na umělce. Proto se na tebe můj strýc tak těší. Ale já víc," vysvětlovala opile. Pak si začala vyhrnovat suknici, že se už nemůže dočkat a aby si ji vzal hned tady v gondole.

Gondoliér se k nim otočil zády a Martinovi povzbudivě řekl, ať se neostýchá, že to stejně nebude poprvé, protože donna Veronika je krásná žena a byl by hřích nesplnit jí tohle přání.

57

Ráno se ve slavnostním sále dóžecího paláce sešla Rada deseti a nejvyšší úředníci Benátské republiky. Dóže Andrea Dandolo převzal od ceremoniáře prsten, který

patřil podle tradice apoštolovi svatému Markovi. Pak se všichni v průvodu odebrali přes náměstí do chrámu svatého Marka na mši. Bohoslužba byla velice krátká, neboť to hlavní mělo teprve přijít a sám patriarcha nemínil zbytečně ztrácet čas.

Po skončení bohoslužby se průvod nejvznešenějších mužů Benátek v čele s dóžetem vydal za hlaholu všech kostelních zvonů do přístavu u Piazzety. Tam nastoupili do nádherně vyzdobené galéry, která nesla jméno Bucintoro. K cestám po moři ji užíval výhradně dóže. Za zpěvu kleriků a jásotu tisícihlavého davu lidí odrazila galéra od mola. S ní vypluly z přístavu desítky dalších lodí a snad všechny gondoly, které jinak brázdily kanály ve městě. Z bočního kanálu za konventem svaté Heleny vyplula široká lodice Piatta. Patřila církvi a na její palubě se plavil benátský patriarcha s nejvyššími městskými preláty. Mezi nimi byl i jeho administrátor Peer a na jeho přímluvu také Martin ze Stvolna.

Byl klidný letní den, od moře vál svěží vítr a napínal plachty galér.

Lodě pomalu pluly podél pobřeží k nedalekému kostelu svatého Mikuláše, patrona cestovatelů, poutníků, lodníků, námořníků, obchodníků a také ochránce proti nebezpečí na moři, tedy přímluvce pro Benátky nejpovolanějšího. Jakmile se přiblížili na dohled starobylému kostelu, ozvaly se rozkazy kapitánů, křik kormidelníků a klení námořníků. Galéry skasaly plachty a spustily kotvy. Piatta s patriarchou na palubě zastavila těsně vedle dóžecí galéry.

Patriarcha Ambrozzati v zeleném brokátovém ornátu, vyšívaném zlatem a lemovaném perlami, vystoupil na zvýšenou příď své lodi, rozhlédl se po všech plavidlech a pak důstojně rozepjal ruce v žehnajícím gestu. Vše pomalu utichlo a bylo slyšet jen vlny narážející do trupů lodí a vrzání kotevních řetězů. Pak začal patriarcha zpevavým hlasem modlitbu ke svatému Mikulášovi, aby ochránil benátské lodě a učinil jim moře klidné, ale nepřátelům plné zrádných vln. Všichni lidé, kteří byli na okolních lodích, poklekli na paluby a zbožně opakovali jeho slova. Ještě dlouho znělo nad hladinou moře závěrečné „Amen“, procítěně pronesené tisíci ústy.

Teprve když patriarcha opustil příď své lodi, lidé vstali a vzápětí se ze všech stran ozval rachot řetězů. Námořníci vytahovali kotvy a jiní šplhali po stožárech a spouštěli skasané plachty. Plavba benátské flotily pokračovala. Jako první vyrazila dóžecí galéra Bucintoro a hned za ní patriarchovo plavidlo.

U jeho dřevěného zábradlí stál Peer, rukou ukazoval Martinovi ke břehu a vyjmenovával kostely a paláce, které z moře viděli. „Všiml sis, že Benátky nemají hradby?“ pokračoval pyšně. „Naší hradbou jsou galéry.

To je spolehlivější obrana, než má většina italských měst. Včetně Říma.“

Ve svěžím větru pluly lodě rychle k ústí laguny, za nímž se otevírala nekonečná mořská hladina. Benátky, Lido i malé ostrůvky nechali za zádí. Teprve když zmizely břehy, které po obou stranách uzavíraly vjezd do zátoky, dóžecí galéra zastavila a kolem ní se natěsnaly všechny lodě. Lidé na jejich palubách chtěli být co nejblíže, aby dobře viděli.

Dóže Andrea Dandolo sňal z prstu posvátný prsten svatého Marka a pečlivě ho uvázal na dlouhou hedvábnou šňůru. Pak došel k lodnímu zábradlí, vyklonil se a začal šňůru spouštět dolů k mořské hladině. Prsten ponořil třikrát do vln, jako by ho v moři křtil. Pak ho opatrně vytáhl zpět. Jakmile si ho navlékl zpět na prst, propukli všichni přihlížející v nadšený jásot. Objímali se, líbali a poplácávali po zádech.

„Existuje taková pověra," vysvětloval Martinovi Peer. „Jednou se prý šňůra přetrhne a prsten se utopí v moři. A to bude konec slávy Benátek. Ale dokud má dóže prsten svatého Marka, nikdo nás nedokáže porazit. Lodě se budou šťastně vracet do přístavu a obchodníci bohatnout."

Dóže Dandolo zatím převzal se slavnostním výrazem ve tváři od nejstaršího člena Rady deseti zlatou kopii posvátného prstenu, vrátil se k lodnímu zábradlí a zvedl ruku nad hlavu. Jásot na okolních lodích pomalu utichl.

„Jsi krásnější než žena a úrodnější než ženský klín," deklamoval hlasitě dóže. „Chci být tvým služebníkem a prosím tě, aby ses zasnoubilo se všemi Benátčany, které tu zastupuji, a chovalo se k nim ne jinak než laskavá a milující nevěsta. A na znamení našeho zasnoubení přijmi prosím tento prsten." Sotva to dořekl, otevřel sevřenou pěst a zlatou kopii posvátného prstenu hodil do vln. Současně zvedl patriarcha zlatou konvičku posázenou drahokamy a vylil z ní do moře svěcenou vodu. Pak všichni opět poklekli na palubách a dlouho se modlili za slávu Benátek a duše těch, kteří pro své město položili v uplynulém roce život.

Trvalo dlouho, než lodě zase napjaly plachty a obrátily se přídí zpátky k pobřeží. Tentokrát plula v čele patriarchova loď. Nezamířila však do přístavu, ale k benediktinskému klášteru na Lidu, kde se měla za přítomnosti všech významných církevních prelátů konat slavnostní mše.

Martin se sice vydal s davem lidí do rozlehlého klášterního kostela, ale protože byl už našlapaný věřícími k prasknutí, pomodlil se na jeho prahu a pak se vytratil.

Na břehu našel volnou nájemnou gondolu a nechal se odvézt do Benátek. Zašel do Peerova domu, sebral loutnu a posadil se do besídky pod olivovníky na dvoře. Přivřel oči a jedním prstem vybrnkával na strunách melodie. Neviděl důvod, proč by se tísnil až do večera mezi zástupy věnčích, protože jemu moře v nadcházející soutěži pomoci nemohlo.

Na hostinu do dóžecího paláce se dostavil brzy. I když už byli ve velkém sále připraveni sloužící, z pozvaných hostů tu bylo jen několik cizinců. Martina překvapilo, že zahlédl i turecký turban.

Velký sál dóžecího paláce byl obrovský a jeho stěny zdobily fresky. Na jedné byl zobrazen dóže Petr Orseol porážející jadranské piráty a dobývající dalmatské pobřeží, na další bylo zobrazeno dobytí Cařihradu křižáky pod vedením Benátčanu. Nevelký výjev napravo od hlavního vchodu ukazoval smrt apoštola Marka a freska nalevo přenesení jeho ostatků z Alexandrie do Benátek. Nábytek v sále byl z tmavého leštěného dřeva a jeho hrany pozlacené. Na všech křeslech a lavicích ležely červené sametové polštáře pro pohodlí hostů. Vrcholem přepychu však bylo nádobí. Podnosy, mísy, talíře i konvice byly ze stříbra. Na jejich okrajích byly vytepány rostliny a bizarní květy.

Martin pevně držel svou loutnu, protože opravdu nevěděl, co má dělat. Nikdo si ho nevšímal, a tak se bál, aby neudělal něco špatně a ostatní se mu nesmáli. Posměchu se bál více než porážky.

Jen pomalu se sál plnil dalšími hosty. Martin si stoupl ke stěně vedle vysokého pozlaceného svícnu, v němž hořely dva tucty voskovic. Čekal, až uvidí někoho

známého, aby se optal, kam se má posadit. Jenže přicházeli jen další a další důležitě se tvářící mužové v nádherných šatech. Když už propadal beznaději, zahlédl komornou donny Veroniky, která se při jejich prvním setkání vydávala za svou paní a tak usilovně ho sváděla, zejí div nepodlehl. Zamával a naštěstí si ho všimla. Pohupujíc se v bocích došla až k němu a se svůdným úsměvem se optala, coby si přál.

„Možná se mi budeš smát," odpověděl nešťastně. Vsadil na to, že v každé ženě se dá probudit mateřská touha opatrovat bezbranného chlapce. „Nevím, kam se mám posadit. Nevím, co mám dělat. A vlastně nevím vůbec nic."

„Má paní s tím počítala," přikývla s úsměvem komorná. Pak dodala, že se jmenuje Gina, pokud mu to donna Veronika neprozradila sama. S něhou v hlase pokračovala: „Poslala mne, abych se o tebe starala. Budeš sedět vedle mě a já ti povím, co máš dělat. Také říkala, že až to skončí, máš si mě na noc odvést k sobě domů, protože ona určitě nebude moci."

„To si vymýšlíš," zamračil se Martin.

„Jen částečně. Ale donna Veronika se ti opravdu nebude moci věnovat. Pokud však budeš chtít, já čas do rána mít budu a věnuji ti ho, i když mi to nenařídila."

„Nezačínej s tím zase. Víš, co by mě zajímalo? Jak by tě potrestala, kdybych tě poslechl a ona se to dozvěděla."

„Mě?" podivila se komorná upřímně. „Asi by j i štvalo, že jsem byla lepší než ona. Ale to se stává. Tebe by asi nechala otrávit nebo probodnout dýkou, protože ten, kdo by ji zradil, bys byl ty, ne já."

„A přesto nabízíš, že se mnou strávíš noc?"

„Vždyť jsem ti řekla, že mně nic tak strašného nehrozí," opáčila něžně a pokusila se ho pohladit po tváři. Trhl hlavou a zabručel, ať ho raději odvede ke stolu.

Teprve se soumrakem se ve velkém sále objevil dóže Dandolo s manželkou a svou neteří Veronikou.

„Máji moc rád," vykládala komorná Gina. „Vlastní děti nemá a rodiče Veroniky zahynuli, když byla ještě malé dítě. Dóže ji vychovává, jako by byla jeho."

Zazněly slavnostní fanfáry a dóže zvedl pohár s vínem, aby hostům připil. Pak vznešeně pokynul, že hostina může začít. Do sálu napochodovali služebníci s podnosy, na nichž byly rozložené nejvybranější lahůdky.

Každý služebník s podnosem nad hlavou obešel nejprve celý sál a vrchní kuchař, který stál u dveří, hlasitě vyvolával, z čeho jídlo uvařil a jaké vzácné ingredience použil. Teprve pak ho postavil na stůl a odběhl pro další.

Martin měl hlad a sbíhaly by se mu sliny, i kdyby na něho zbyl jen obyčejný pečený bůček v zelné omáčce s žitnými plackami. Jenže věděl, že před soutěží nesmí příliš jíst. S přecpaným žaludkem se špatně zpívalo. Většina pokrmů byla navíc silně kořeněná a obával se, aby

ho pak neškrabalo v krku. Proto si vzal jen trochu ovoce a několik pečených sluk.

Naštěstí pro něho začala soutěž hned po zahájení hostiny. Přihlásilo se osm zpěváků. Každý nejprve předstoupil před dóžete, uklonil se a květnatě ho pozdravil. Pak se odebral do rohu, kde stálo vysoké pódium. Po schůdcích vystoupil nahoru a začal zpívat. Martin byl zvyklý, že čeští velmožové se při soutěžích minesengrů polohlasně bavili, srkali víno a s mlaskáním jedli. Ale tady to bylo jiné. Hosté ztichli a napjatě poslouchali. Bavit se začali, teprve když zpěvák skončil. Jak si Martin stačil všimnout, mnozí z nich hudbě rozuměli a jejich poznámky byly neobyčejně chytré. Opět pocítil nervozitu. Uvědomil si, že to bude mnohem obtížnější, než si původně myslel.

První tři zpěváci naštěstí nijak vynikající nebyli. Měli výtečnou hlasovou techniku a dobře hráli, ale jejich písně byly o ničem. Do omrzení opakovaly, jak krásné jsou benátské ženy a jak stateční a bohatí jsou Benátčané. Navíc se zpěváci celou dobu jásavě usmívali, jako by vůbec nechápali, o čem zpívají. Čtvrtý byl o něco lepší.

Dával do hry celé srdce, ale občas mu nevycházel zpěv na rytmus hudby. Zbytek soutěžících nestál za nic.

Když skončil poslední, vstal dóže Dandolo a rozhlédl se sálem. Pak oznámil, že jako každoročně vyzývá všechny, kdo si myslí, že jsou lepší než zpěváci, kteří právě skončili, aby předvedli, co umějí. Že to sice nebude lehký úkol, protože někteří ze soutěžících prokázali opravdové mistrovství, ale odvažuje se doufat, že letos se profesionálním zpěvákům přece jen někdo z hostů postaví.

Martin zachytil pohled donny Veroniky, ale srdce měl sevřené strachem. Dokonce ho napadlo, co by se stalo, kdyby se nepřihlásil. Pak ucítil, že do něho komorná Gina rýpla loktem a vzápětí mu položila pod stolem ruku do rozkroku.

„Tak jsi chlap, nebo jenom ten slaneček, o kterém jsi nám tehdy zpíval?“ ušklíbla se jízlivě.

Martin se na ni vděčně usmál a vstal. Sebral loutnu, kterou měl položenou pod lavicí, a pevným krokem zamířil k dóžeti. V tu chvíli se rozhodl, že bude zpívat něco úplně jiného, než měl původně v úmyslu. Nebude se podbízet vkusu Benátčanů, ale zahraje jim několik lyrických skladeb z Čech. Ani jednu tu ještě nikomu nezpíval.

Uklonil se před dóžetem a představil se. Řekl, že přišel teprve přede dvěma dny a od té chvíle má hrdlo stažené údivem nad bohatstvím a krásou Benátek, takže neví, zda bude moci vůbec zpívat. Rád by se o to ale pokusil, protože už zpíval před mnoha vznešenými muži, ale ještě nikdy před mužem tak mocným, jako je benátský dóže. Andrea Dandolo mu milostivě pokynul, že tedy může začít. Ale k jeho údivu se Martin nevydal k pódiu pro zpěváky v rohu sálu. Řekl, že také ještě nikdy nezpíval pro ženy tak krásné, jaké žijí v Benátkách. A aby překonal rozpaky z jejich dokonalosti, bude hrát zde u stolu. Pak začal zpívat píseň Dřevo se listem odieva, kterou si v duchu rychle přeložil do latiny, jíž tu všichni dobře rozuměli.

Po prvních akordech se podíval na Veroniku. Z její tváře vyzařoval zvláštní dychtivý žár, který jako by nakazil i jeho. Zapomněl, že je v sále dóžecího paláce. Přivřel oči a před sebou viděl milenku ležící v hebké zelené trávě pod rozkvetlým stromem. Z toho stromu opadávaly bílé lístky květů na její ňadra a klín. Stejně jako umírá příroda, umírají i ženy, které milujeme. Ale i když strom opadá, nezahyne. A stejně nezahyne ani láska, která na nás čeká v nebesích.

Teprve když dozpíval, rozhlédl se kolem sebe. Oči většiny žen se leskly slzami dojetí a mužové, do té chvíle tvářící se buď moudře, anebo povýšeně, zaraženě mlčeli.

Martin pochopil, že vyhrál. Začal zpívat dál. O dívce, která ztratila milého, jehož nosila jako jediného ve svém srdci, o písmenu M, které značí milost a lásku, o holubici, v niž se proměnila zrazená dívka, aby mohla být stále se svým milým, i když ji zradil. Teprve když dozpíval šestou píseň, trochu polekaně se odmlčel. Tak

se zabral do své hudby, že zapomněl na pravidla soutěže. Každý zpěvák směl přednést jen tři skladby. Odložil loutnu na stůl a pohladil ji po štíhlém krku, jako by děkoval vroucí milence. Teprve pak se dóžeti uklonil.

Chvíli bylo v sále dusivé ticho. Pak dóže vyskočil a začal nadšeně jásat. Vzápětí se přidali ostatní hosté. Manželka dóžete vstala a Martina vyznamenala vavřínovým věncem na znamení, že vítězství přisoudila jemu.

Martin musel hrát dál a nakonec si od nadšených Benátčanů odnesl ne padesát, ale sedmdesát zlaťáků. A od Veroniky příslib, že za ním zítra zajde a pomiluje ho tak, jak to ještě žádná jiná nedokázala.

58

„Tak se ti to povedlo," liboval si přátelsky Peer. „Teď o tebe bude v nejlepší společnosti obrovský zájem. Je na čase, abys udělal něco pro starého přítele."

„Budeš chtít podíl z toho, co vydělám?"

„Chraň Bůh," bránil se skoro rozhořčeně. „Peníze jsou pomíjející hodnota, a čím víc jich máš, tím snáze hřešíš. Já jsem už takhle dost veliký hříšník, a kdybych měl být ještě bohatší, přijdu určitě o duši. Ne! Chci chodit do společnosti s tebou."

„Chodit se mnou?" opakoval trochu nechápavě Martin. „Co z toho budeš mít? Zahraji na nějaké hostině, dostanu zaplaceno a odejdu."

„To se velice mýlíš. V Benátkách jsou umělci hned po Bohu a dóžeti. Tedy přesněji řečeno po dóžeti a Bohu. Na každé hostině budeš váženým hostem, o jehož přízeň

budou všichni usilovat. Budeš sedět na čestném místě, a pokud se ti uráčí, zahraješ a zazpíváš. Tady nejsi ničí sluha. Pokud půjdu s tebou, odlesk tvé slávy padne i na mě. A protože nebudeš moci vyhovět všem krásným ženám, které o tebe budou usilovat, některé se určitě spokojí i s mojí náručí. Copak mě neznáš?“ usmál se pobaveně Peer a rukou plácl přátelsky Martina do zad. „Tak platí?“

Záhy se ukázalo, že Peer znal Benátčany dobře. Nový hudební styl, jak začali učenci v nemožně staromódních šedých pláštích nazývat Martinovu hudbu, se stal obrovskou módou. Bez jeho účasti se neobešla žádná významnější událost, ať již to byla státní hostina pro zahraniční vyslance, nebo rodinné oslavy členů Rady deseti. Martin dostával tolik pozvání, že nemohl stihnout vše a musel si vybírat. A protože si vybíral, nabízeli mu benátští patricijové stále více peněz, neboť bez něho by jejich oslava ztratila na lesku a přátelé by je pomluvili, že chtějí šetřit. A šetření na nepravém místě se v Benátkách považovalo za ještě horší hřích než vraždy a smilstvo. Ani prodejem falešných relikvií Martin nezbohatl tak rychle jako během léta, které strávil v Benátkách.

Čím byl žádanější, tím více ho nenáviděli ostatní hudebníci. Pomlouvali ho, jak jen mohli. Všude pohrdavě vykládali, že tóniny, které používá, jsou nemožné, texty nemají vtip a jsou nemožně jednoduché a hloupé.

„Ostatně, co byste chtěli od zpěváka, který se narodil za Alpami?“ říkávali jízlivě. Benátští patricijové jim přikyvovali a pak si pozvali Martina ze Stvolna. A benátští hudebníci byli stále zlostnější.

Navíc nemohli najít v Martinově životě nic, pro co by ho mohli obžalovat u Rady deseti. Na to byl v Benátkách příliš krátce a nikdo o jeho minulosti netušil nic až na Peera, ale ten samozřejmě mlčel. Vědělo se pochopitelně, že je milencem donny Veroniky, jenže stěžovat si na neteř dóžete bylo totéž jako přivázat si kámen ke krku a skočit na Rialtu do vody Canal Grande. Nepomáhaly ani intriky, v nichž byli benátští umělci mistry. A tak se koncem srpna tři z nich sebrali a odjeli za obživou do Florencie a Janova.

Jediný, kdo byl v Peerově domě nespokojený, byl Gerbert. Mnohokrát si stěžoval, že si to celé představoval trochu jinak.

„Co ti vadí?“ vrtěl nechápavě hlavou Martin. „Máš krásné šaty, jídla a pití, kolik chceš, dívky si s tebou dávají schůzky a přes den nemusíš vůbec nic dělat. V Ulmu jsi hladověl, spal na podlaze a nosil jedny špinavé hadry.“

„Ale nenudil jsem se,“ řekl tiše Gerbert a sklopil oči k zemi. „Doma jsem si vážil každého krajíce chleba, protože jsem věděl, co vše musím podniknout, abych ho získal. Tady nemusím nic. Válím se jako kapoun, kterého vykrmují a budou vykrmovat, dokud nebude tak tučný, aby ho podřízli. Já se pro bohatství nenarodil.“

„Přece nechceš zase chodit ve špinavých hadrech a hladovět?“

„To jistě ne. Ale také se nechci zoufale nudit.“

„Začneš chodit do školy,“ rozhodl Martin. Gerbert okamžitě změnil názor a vehementně protestoval, že v tom případě mu zámožnost nevadí a nenudí se ani náhodou, ale nebylo mu to nic platné. Druhý den ho Peer odvedl do školy u chrámu svatého Marka.

„Nic si z toho nedělej, že neumíš pořádně číst a psát, ve škole uvidíš mnohem starší muže, kteří to neumějí také. Není ostuda něco neumět a učit se, ostuda je zůstat do smrti hlupákem,“ kázal mu Peer. Gerbert ho nedůvěřivě poslouchal, a i když uznával, že na tom něco je, náladu mu to nezlepšilo. A nezlepšil mu ji ani pobyt ve škole, i když ho kantor neustále chválil, protože vše chápal mnohem rychleji než ostatní žáci. Při lekcích seděl nedaleko okna a zasněně se díval ven na nekonečnou modrou hladinu moře. Po skončení výuky chodíval do přístavu a sledoval galéry, které připlouvaly ze vzdálených zemí a voněly kořením a dobrodružstvím. V životě byl vždycky zvyklý dělat to, po čem toužil. A tak jednou před koncem léta, večer po svaté Anně, zašel za Martinem do jeho ložnice a oznámil, že své věci si už sbalil a zítra odplouvá. Proto se jde rozloučit.

„Jak odplouváš?“ vyhrkl překvapeně.

„Pamatujete, jak jste mi jednou v žertu hrozil, že mne prodáte na loď jako plavčíka?“ řekl Gerbert a usmál se. „Tehdy jsem se tomu bránil, ale pak jsem zjistil, že to je vlastně dobrý nápad. Přijali mě na galéře Modrý jednorožec a zítra odplouváme na Kypr. Když se osvědčím, bude ze mě brzy námořník. A já se osvědčím, to vám slibuji.“

„Bude se mi stýskat.“

„Mně taky,“ přikývl Gerbert, a i když se chtěl tvářit jako dospělý chlap, musel si setřít slzy z očí. „Mám ještě poslední přání. Mohu vás dnes pozvat do šenku, abychom se rozloučili, jak se sluší? Dostal jsem zálohu na mzdu.“

„Dnešní večer původně slíbil Martin mně,“ ozval se příjemný dívčí hlas a z úkrytu za hedvábným paravánem vystoupila donna Veronika. „Žádné ženě bych neustoupila, ale tobě ano. Je tvůj.“

„Dovolíte, vznešená paní, abych pozval i vás?“ koktal rozpačitě Gerbert.

„To myslíš vážně?“ rozzářila se jako malé děvčátko.

„Jistě,“ přikývl a pomalu se mu vracela rozvaha. „Co bych to byl za námořníka, kdybych se před odjezdem nerozloučil alespoň s jednou krásnou dámou?“

Následující ráno zvedla galéra Modrý jednorožec kotvy. Na její palubě stál u zábradlí Gerbert a mával na rozloučenou Martinovi ze Stvolna a neteři dóžete, která přišla k překvapení všech do přístavu. Ještě předtím ale navštívila kapitána galéry, dala mu váček stříbrná-

ků a nařídila, aby se o Gerberta náležitě postaral a naučil ho všechno, co má správný námořník a budoucí

kapitán znát. A ještě podotkla, že ručí vlastní hlavou za to, že se chlapec vrátí v pořádku.

„Tak jsem tu zůstal sám," povzdechl si Martin, když se spolu s donnou Veronikou vrátil z přístavu do Peerova domu.

„Jak sám?" rozzlobila se. Když se hněvala, krásně jí jiskřily oči, dělala prudká gesta a velice j í to slušelo. Pak ho chytla za ruku a téměř násilím odvedla do ložnice v patře. Už na schodech ze sebe shazovala šaty, ale protože byla ve slavnostním brokátovém oděvu, dalo jí to trochu více práce než jindy. Martin se zatím pohodlně svlékl, sedl si na lůžko a s potěšením sledoval, jak zápasí s těžkými látkami.

„Také bys mi mohl pomoci," zlobila se. „Copak se svlékám kvůli sobě?"

„A ne snad?" popichoval ji.

Donna Veronika zuřila a spodní košilku raději roztrhla, než by rozvazovala složitě uvázané tkanice. Pak se vrhla do Martinovy náruče, začala ho vášnivě líbat a přitom mu něžně čechrala vlasy. S údivem sledoval, jaká změna se s ní za dva měsíce stala. Když za ním přišla poprvé, byla stejně divoká a vášnivá jako nyní, ale zajímalo ji jen, aby dosáhla co nejvyšší rozkoše ona sama. Po vítězství v soutěži zpěváků v paláci jejího strýce mu slíbila dát rozkoš, jakou mu nedokázala dát žádná jiná žena. Ale když pak za ním přišla, neuměla si s tím slibem poradit. Nebyla zvyklá dávat potěšení, byla příliš krásná a mocná a rozkoš byla zvyklá pouze přijímat.

I když jí Martin sám nikdy nic nenaznačil, protože považoval za nevhodné, aby rozebírali společné

milování, sama se začala učit, jak to udělat, aby mu s ní bylo dobře. Začala poznávat, co ho vzrušuje, a rychle pochopila, že z toho bude mít prospěch i ona. Ostatně, byla z rodu dóžete a od mládí ji učili, že zisk může mít člověk v obchodě jen tehdy, pokud do něho sám rozumně investuje.

Přitiskla se k němu a nechala se laskat. Touha obou ale byla příliš silná a její naplnění přišlo příliš rychle, takže pokračovali v milostné hře dál, protože tak krátká chvíle je nemohla uspokojit. Teprve když jejich vášeň zmalátněla, položili se tiše vedle sebe a prudce oddechovali. Martin jemně, jakoby bezděčně hladil dívčino břicho a laskal se s hebkostí její snědé kůže. Donna Veronika předla tiše jako ta nejspokojenější kočka.

„Víš, že jsem ti věrná?“ řekla najednou, otočila se na bok a zblízka se mu dívala do obličeje.

„Já tobě přece také,“ usmál se pobaveně.

„Ale to je něco jiného. Ty musíš, ale já ne. A přesto jsem,“ vysvětlovala hrdě.

„Jenom jestli si nevymýšlíš,“ odpověděl trochu bezradně. Obával se, co přijde dál.

Veronika ho něžně políbila na tvář, a jako by se styděla, pošeptala mu do ucha, že ho strašně miluje.

„Mám tě taky moc rád,“ přisvědčil opatrně. „Řekl jsem ti ale přece, že jsem ženatý. Ale i kdybych nebyl, jsi neteř dóžete.“

„A neteř dóžete nesmí milovat? Neboj se, nechci si tě vzít. Nikdy jsem nepoznala, co to je skutečná láska. Až díky tobě. Nebo možná díky tvým písním. Ale to je jedno. Musel jsi v životě prožít spoustu radosti. A smutku asi také. Kolik jsi měl milenek?“

„Určitě méně než ty milenců.“

„Benátští mladíci,“ ohrnula opovržlivě ret. „Kdyby neměli brokátové šaty a zlaté šperky, nic na nich nebude. Skutečného chlapa poznáš, teprve když všechno odloží.“ Pak se začervenala a rychle vysvětlovala, že to myslela jinak. Že samozřejmě nejde o tu věc, na kterou jsou všichni muži tak hrdí, ale o to, že pouze skutečný chlap se nahý chová stejně jako oblečený. Nekroutí se, nepitvoří, nevzdychá, ale ani se zbytečně nepředvádí. Je prostě stejný a tuhle vlastnost má v celých Benátkách jen Martin ze Stvolna. A to může prohlásit zodpovědně, protože určité zkušenosti s místními mladíky ze vznešených rodin má.

„Milenek jsem měl hodně," přisvědčil po chvíli uvažování Martin. „Ale skutečné lásky vlastně jenom dvě."

„Svou manželku a mě," přikývla spokojeně donna Veronika. Martin jí to samozřejmě nevyvracel. Ve skutečnosti považoval za svou velikou lásku kromě Johanky ještě mrtvou Bernardu, maličkou nevěstku, která mu v době moru zachránila život.

„Začátkem příštího měsíce slavím narozeniny. Bude mi osmnáct a stanu se dospělou," řekla pyšně a posadila se, jako by chtěla, aby si ji Martin lépe prohlédl. Pak dychtivě pokračovala: „Můj strýc bude pořádat velikou slavnost a předpokládám, že mi na ní zahraješ."

„Složím písničku jenom pro tebe. A samozřejmě o tobě.“

„Jsi hodný,“ usmála se a pohladila ho po hlavě. „Tancuješ rád?“

„Moc ne. Přiznám se, že pokud to jde, tanci se vyhýbám. Já na slavnostech k tanci jenom hraji.“

„Tak se to musíš naučit,“ řekla přísně. „Pošlu ti sem komornou Ginu a ta tě všechno naučí… Ale opovaž se mi být nevěrný! Dozvím se všechno, to si piš.“

„Nemohl bych na té slavnosti jen sedět někde v koutě a zpívat?“ smlouval neochotně.

„V Benátkách máme takový zvyk, že dívka, když je jí osmnáct a stává se dospělou, si nejprve zatančí se svým otcem a pak s nějakým mládencem, kterého si sama vybere. A já chci, abys jím byl ty.“

„Co bych neudělal pro krásnou ženu,“ krčil Martin rameny, jako by se měl vydat na pouť do Svaté země. „Když bude třeba, pro tvou krásu se naučím i tančit.“

Usmála se a naklonila nad jeho obličej. Jemně se začala dotýkat rty jeho tváří a s rozzářenýma očima čekala, kdy ji obejme.

59

Den po slavnosti na počest narozenin donny Veroniky se do Peerova domu dostavil posel z dóžecího paláce. Vyhledal Martina ze Stvolna a přísně mu nařídil, že má s ním ihned jít k dóžeti. Na otázky, co se děje, jen mlčky vrtěl hlavou.

Dóže přijal Martina ve své soukromé pracovně. Přivedl ho hubený kancléř se zlatým řetězem kolem krku.

Andrea Dandolo byl už starší muž. Na kulaté hlavě měl lysinu obrostlou řídkými bílými vlasy.

Kolem očí měl vrásky a vedle širokého nosu malou bradavici. Byl menší postavy a trochu otylý, jako většina Benátčanů. Přesto vypadal neobyčejně důstojně. Martin si ho zvědavě prohlížel a přemýšlel, co po něm může chtít. Předpokládal, že půjde o důvěrnou záležitost, když ho přijal mezi čtyřma očima. A těžko se mohla týkat něčeho jiného než jeho neteře.

Sluha jim nalil do křišťálových číší podivuhodně zdobených zatavenými bílými nitkami víno a konvici postavil zpětná stůl, uklonil se a zmizel. Dóže Dandolo se napil a pak začal hovořit klidným hlasem, jako by otec plísnil syna.

„Víš, mladíku, že máš neuvěřitelné štěstí? Chtěl jsem tě nechat zabít. To se tady v Itálii tak dělá, víš?“ vysvětloval jízlivě a pobaveně se mu díval do očí. „Kdybys něco takového provedl milánským Viscontiům nebo dokonce florentským Medicejským, už dávno tě ohlodávají červi. Ale já tě nechám žít. Ne proto, že by mi tě bylo líto anebo že by mě trápilo svědomí. Spočítal jsem si však, že to pro mě bude výhodnější. Takže se rovnou můžeme dostat k našemu obchodu. Co ty na to?“

„Je mi líto, pokud považujete za nevhodné, že se stýkám s vaší neteří, ale dovoluji si upozornit, že já ji o panenství nepřipravil,“ bránil se Martin přiškrceným hlasem.

„Co to plácáš za nesmysly?“ zabručel rozmrzele dóže. „To je přece samozřejmé, že jsi ji o panenství nepřipravil. Snad si nemyslíš, Že by s tím čekala až na tebe? Je to krásná dívka. A tedy v Benátkách jsou pannami snad jen sochy světic na oltářích. Má neteř je tak bohatá, že si ji každý rád vezme a ještě bude o její ruku prosit se sepjatýma rukama, i kdyby měla pět

bastardů a chovala se jako nejhorší děvka z přístavu. Ať si má moje děvenka milenců, kolik jen chce. Pokud by někdo z nich dělal potíže, najdu způsob, jak se ho zbavit. Původně jsem si řekl, že je nejvyšší čas zbavit se i tebe, jenže ona se do tebe zamilovala. Chápeš to?“

„To je mi líto. Netuším, jak se to mohlo stát, protože jsem se jí přiznal, že jsem ženatý.“

Dóže mávl rukou, aby o takových nesmyslech mlčel, protože cizí svatba by byla to poslední, co by mohlo jeho neteři bránit, pokud po něčem toužila. Chvíli mlčel a přemýšlel, jak pokračovat. Pak se najednou přátelsky usmál.

„Víš, proč jsem tě nezabil?“

„Sám naznačujete, že v tom nebylo křesťanské milosrdenství ani strach ze hříchu, takže nemám nejmenší tušení.“

„Pečovat o mladou a krásnou neteř dá spoustu práce. Pokud by ti někdo vrazil na ulici dýku do zad, myslíš, že by má Veronika věřila, že v tom nemám prsty? Možná by mě kvůli tomu dokonce začala nenávidět,“ vysvětloval klidně dóže. „Ale jak jsem řekl, mám ji opravdu rád. Brzy jí najdu vhodného ženicha a nechci, aby se trápila pro nějakou směšnou lásku k tobě. Je vzdělaná a samozřejmě ví, že tebe by si nikdy vzít nemohla. O to rychleji se tě musím zbavit.“

Martin mlčel. K tomu stejně nebylo co říci. Hlavou se mu honila spousta myšlenek, ale nedokázal z nich pro sebe vybrat nic, co by bylo užitečné. Takhle se měnil strach v paniku. Ale věděl, že nesmí dát na své tváři nic znát, i když hrál o život. Jedině tak mohl vyhrát.

„Vidím, že tě to nijak nepřekvapilo,“ pokračoval spokojeně dóže a napil se. „Takže teď už jen zbývá dohodnout podmínky, za nichž Benátky dobrovolně opustíš.“

Martin cítil, jak mu srdce poskočilo radostí. Zatvářil se neobyčejně zklamaně a pak se optal, kdy by měl odjet, jestli hned zítra, nebo mu dá vznešený dóže pár dní času, aby se mohl rozloučit s přáteli.

„Hlupáku!“ rozzlobil se Andrea Dandolo. „Jestli něco zkazíš a Veronika se na mě začne zlobit, pamatuj, Benátky mají dlouhé prsty. Vrah s dýkou si tě najde kdekoli v křesťanském i nekřesťanském světě.“

„Když je to tak, zabijte mne rovnou,“ rozzlobil se Martin. Ne že by byl tak odvážný, ale začal chápat, že jde o kupecký obchod. Dobrou cenu dostane, jen pokud hned

neustoupí. Dóže ho potřeboval dostat z města. Samozřejmě živého, ale takovým způsobem, aby mu jeho neteř nemohla nic vyčítat.

„Zatím jsem všem dokázal tohle přání splnit velice rychle," přikývl dóže a v jeho chladných očích se poprvé mihla jiskra spokojeného zájmu. I benátský dóže byl v duši především kupec a smlouvání bylo solí jeho života.

„Já vlastně nemám kam odejít," pokračoval klidně Martin.

„Pokud máš peníze, vždycky se najde nějaké místo, kde se můžeš usadit. Jen to musí být co nejdál od Benátek.“

„Třeba by to šlo udělat i tak, abych se mohl vrátit zpátky do českého království. A možná by to ani nestálo moc peněz.“

„Počkej,“ zarazil ho dóže Dandolo. „Pokud mi někdo navrhuje řešení, které nebude stát moc peněz, pak je to obvykle dražší, než když zaplatím rovnou. Tvé problémy mne nezajímají. Nabízím ti slušnou sumu peněz a ty si pak dělej, co chceš. Podmínkou je, že za dohodnutý čas, řekněme měsíc nebo dva, z Benátek odjedeš. A mezitím se budeš chovat k mé neteři tak, aby ji láska k tobě přešla. Ale ne abys jí ublížil! Jestli to uděláš hloupě…“

„Já vím, vaše dýka mne dostihne všude,“ přerušil ho neuctivě Martin ze Stvolna. Pomalu získával půdu pod nohama, protože si byl jistý, že smrt mu nehrozí.

„Už chápu, proč se má neteř do tebe zbláznila,“ rozesmál se pobaveně dóže. „Umíš být i vtipný.“ Ale vzápětí mu úsměv zmizel z obličeje a chladně pokračoval: „Chtěl jsem ti nabídnout tři sta poctivých zlatých florenů. Ale ty si zasloužíš víc. Dám ti rovných pět set. Za to si můžeš kdekoli opatřit slušný dům. A ještě ti napíši doporučení, že jsi vynikající umělec. Můžeš vstoupit do služeb některého z italských velmožů. Nebude se ti žít špatně. Krásné ženy nejsou jen v Benátkách.“

„Správně bych měl odpovědět, že to je sice pravda, ale vaše neteř je jediná a pro mne nejkrásnější,“ pokrčil rameny Martin. „A možná by se slušelo dodat, že jsem ochotný pro její krásu i zemřít. Jak to zpívám ve svých skladbách.“

„Netušil jsem, že potrhlý zpěvák může být tak dobrým obchodníkem," přikývl uznale dóže. „Sedm set zlatých florenů."

„Abych se mohl vrátit zpátky do Čech, potřeboval bych získat přízeň našeho krále," pokračoval Martin, jako by jeho nabídku neslyšel.

„Už jednou jsem ti řekl, že mne tvé problémy nezajímají. Zaplatím a hotovo. Proč chceš získat přízeň českého krále? Copak ty si myslíš, že ti bude vděčný? Prokážeš mu službu, vznešeně ti poděkuje a při nejbližší příležitosti ti vrazí místo mne dýku do zad on nebo jeho služebníci. Tak to na světě chodí, chlapče."

„Ta přízeň, kterou chci získat, má určitou hmatatelnou podobu,“ vysvětloval Martin. „A bohužel se nedá koupit za peníze. I kdybyste mi dal stokrát víc zlaťáků.“

„Nepřeháněj! Všechno se dá koupit. Kdybych ti dal tolik, jak říkáš, tak si koupíš nejen jeho přízeň, ale možná celé království. Nabízím sedm set padesát zlatých florenů. Jen pro tvou informaci, za zabití se tady v severní Itálii platí tak deset, možná dvacet zlaťáků. Chápeš, jakou ztrátu utrpím, pokud tě nechám žít?“

„V životě jsem ztratil už několikrát lásku a nechci si nechat vzít tu současnou,“ vysvětloval Martin a zvedl ruku, aby zarazil protesty šedovlasého dóžete. „Ne, nemluvím o vaší neteři. Mám ji rád a neublížím jí, nebojte se. Ale já chci získat zpět svou manželku. A na to by mi vaše peníze nestačily.“

„To je tak náročná? Utekla ti s jiným, viď?“

„Je to mnohem složitější. Podstatné ale je, že potřebuji přízeň krále Karla. A tu mohu získat jedině tehdy, pokud mu z Benátek přivezu nějakou opravdu výjimečnou relikvii. Nic jiného totiž pro něho nemá takovou cenu jako ostatky svatých.“

„Slyšel jsem o tom,“ přikývl dóže Andrea Dandolo. „Němci nemají praktického ducha.“

„Copak Benátčané neukradli ostatky apoštola svatého Marka? Vaši kupci je vzali chudobné křesťanské obci v Alexandrii a pak je ukryli do bedny pod vepřové maso, protože věděli, že toho se muslimové nedotknou. A tak je propašovali z Egypta až sem.“

„Pouhý obchod. A jen tak mimochodem, tehdy jsme nic neukradli, ale dobře jsme za tělo svatého Marka zaplatili. Do Benátek jsme ho neodvezli proto, že

bychom byli posedlí sbíráním ostatků. Když může mít Řím svatého Petra, my máme apoštola Marka. Lidé musí mít patrona, jehož jménem jsou ochotní jít do boje a zemřít. Ale jen jednoho, kterého vidí na každém kroku. Císař Karel je blázen, pokud chce přízeň stovek světců, a dokonce takových, které jeho poddaní vůbec neznají a v životě o nich neslyšeli. To jsou zbytečně vyhozené peníze.“

„Buď jak buď, má cena je relikvie,“ opáčil Martin nesmlouvavě. „Samozřejmě nezpochybnitelně pravá.“

„Hrob svatého Marka otevřít nesmím. Kdyby se jen jediná kůstka z města odvezla, ať už pravá nebo falešná, lidé by začali reptat, že jsem Benátky uvrhl do neštěstí, a každý neúspěch by padl na moji hlavu. Je šedivá a chci se v klidu dožít vysokého věku. Nebo alespoň důstojné smrti. Ne, tahle cena je příliš vysoká. Ani kvůli své neteři nemohu ohrozit státní zájmy Benátské republiky.“

„Můj přítel administrátor Peer tvrdí, že v patriarchově knihovně leží rukopis evangelia, které pochází přímo z rukou svatého Marka,“ vzpomněl si Martin na nedávnou debatu o tom, jaké poklady skrývá patriarchova bibliotéka. Tehdy ovšem nešlo o to, zda tam leží skvosty církevní literatury, ale Peer si stěžoval, že bibliotékář v posledních letech nezakoupil nic z moderní zábavné literatury. Dokonce ani Boccaciův rukopis tam nemají. Teď se Martinovi tahle diskuze hodila.

„Patriarcha je lakomý dědek. Ale kdybych z té knihy nařídil vyříznout jeden nebo dva listy, asi bych ho přesvědčil,“ uvažoval nahlas dóže. „Tvůj Karel stejně bude v nejbližší době chystat římskou jízdu. V říši se o ní vážně hovoří, jako by to mělo být zítra. A císaře s armádou v severní Itálii by se dalo využít, pokud by byl Benátkám zavázaný. Vlastně to není špatný nápad. Předložím ten návrh Radě deseti a myslím, že nejvlivnější patricijské rody mne podpoří.“

„To by bylo skvělé,“ souhlasil Martin. „Takže si konečně můžeme promluvit také o penězích.“

„Myslel jsem, že má neteř miluje umělce a básníka. Pak se mi zdálo, že své srdce dala dobrému obchodníkovi. Ale teď vidím, že ji podvedl prachsprostý vidřiduch!“

„Sám jste připustil, že relikvie darovaná českému králi Karlovi přinese zisk i Benátkám. A co můj zisk?“

„Sto zlatých florenů. Ani o měďák víc,“ rozesmál se dóže Dandolo. Byl rád, že se dohodli, protože se obával, že to bude složitější a možná i dražší. List z evangelia svatého Marka ho nebude stát nic, a tak vlastně ušetří.

„Proč j si byl včera u mého strýce?“ ptala se večer po milování donna Veronika.

„Pozval mne,“ zabručel neochotně Martin a přemýšlel, odkud to vůbec ví.

„Toho jsem se bála,“ povzdechla si smutně. „Prodal jsi mě. Doufám, že za víc než třicet stříbrných.“

„Víš dobře, proč jsem přišel do Benátek. Pro císaře Karla opatřuji relikvie. A ve vašem městě je jich spousta. Nejsem tu jen kvůli zpěvu, ale mám svou práci. Pokud ji nedokončím, nesmím se vrátit domů. A doma na mě čeká má žena, kterou mám mimochodem rád.“

„Víc než mě?“ optala se ještě tišeji. Neprovokovala, nežertovala. Měla sklopené oči a jako by se celá schoulila.

„Jinak,“ opáčil něžně a pokusil se ji obejmout, ale odstrčila ho. Bylo mu líto, že se to celé tak zvrtlo. Kdyby se o jeho návštěvě u dóžete nedozvěděla, šlo všechno zařídit snadněji. Takhle to bude vůči Veronice krutější. Pak začal vykládat připravenou lež: „Císař Karel drží mou ženu v jednom kláštеře a nevrátí mi ji, dokud mu neseženu jistou vzácnou relikvii. Proto jsem tady.“

„Takže pokud mu tu relikvii neopatříš, budeš svobodný?“ vyhrkla okamžitě.

„Jak se to vezme. Johanka zůstane v zajetí a já budu nešťastný. Veroniko, mám tě moc rád, ale nikdy jsem

neuvažoval o tom, že bych se o tebe ucházel. Přece si ani ty nemůžeš myslet, že bychom mohli žít spolu.“

„Doufám, že mne strýc provdá za nějakého bohatého a mocného hlupáka. Nejraději bych starce. Tebe bych pak přijala ke svému dvoru jako trubadúra. A mohli bychom se milovat dál,“ vykládala mu nadšeně svůj plán. „Všechny vznešená dámy to tak dělají a není na tom nic špatného. Můj budoucí manžel musí s něčím podobným počítat. Stejně mi nebude věrný, tak proč bych měla být já, když jsem neteř dóžete?“

„Jsem s tebou, protože se mi líbíš. Ale nikdy bych s tebou nebyl proto, že by to byla má služební povinnost,“ protestoval okamžitě. „Zapomněla jsi už? Umění a lásku si za peníze nekoupíš a nevynutíš šiji tím, že muže zavřeš do zlaté klece. Stejně jako slavík ztratí hlas a zahyne, z muže se v zajetí stane tvarohový panák. Až by ses mě nabažila, dala bys mě otrávit nebo vyhnat.“

„Tebe bych se nenabažila nikdy," vykřikla vášnivě a objala ho. Snad nikdy se nemilovali tak něžně jako po tomto rozhovoru. Oba totiž věděli, že to mezi nimi brzy skončí.

60

„Já tušil, že budou potíže," mračil se Peer, když se večer vrátil domů z patriarchova paláce a našel svého přítele odpočívat v besídce na dvoře pod olivovníky. „Jak se k něčemu připlete neteř našeho dóžete, nemůže to dopadnout jinak. Když mne tehdy prosila, abych uspořádal hostinu a ona se mohla s tebou seznámit, měl jsem odmítnout."

„Co se rozčiluješ?" divil se Martin. „Pokud si vzpomínám, tak tu hostinu jsi uspořádal proto, že ti to nařídila. A jen tak mimochodem, jsi pěkný přítel, když jsi mi tehdy neřekl, o co ve skutečnosti jde. Mohl jsem třeba na té hostině svést její komornou Ginu a skončil bych s dýkou v zádech a plaval obličejem dolů po kanálu."

„Kdybych to prozradil, plaval bych v tom kanálu já," nepřesvědčivě se bránil Peer. Pak se pousmál a dodal, aby nepřeháněl, že v Benátkách to zase tak strašné není a vraždí se jen minimálně, takže je většina nemravných mladíků ještě stále při životě, čehož je Martin nejlepším příkladem. Hned se ale vrátil zpátky k tématu: „Heleď, mně je jedno, co děláš. Ale není mi jedno, pokud mi náš patriarcha kvůli tobě vynadá."

„Opravdu? Ale jeho neteř jsem přece nesvedl," bránil se s komickým výrazem ve tváři Martin a rukou Peerovi ukázal, aby se posadil na lavici vedle něho. I

když už se blížil večer, bylo stále horko, ale ve stínu pod olivovníky byl příjemný chládek.

„To by ti možná odpustil," vysvětloval Peer a pomalu se mu vracela dobrá nálada. Nikdy si s ničím nedělal těžkou hlavu a nedokázal se zlobit dlouho. „Ale evangelium svatého Marka ti neodpustí."

„Pokud vím, je to rozhodnutí Rady deseti. Nejmocnější patricijské rody ve městě chtějí přízeň císaře Karla. Já mám být pouhým prostředníkem."

„Nevymýšlej si! Patriarcha není hlupák a žije v Benátkách příliš dlouho, aby uvěřil, že na to přišla Rada deseti sama. A protože se ve své skromnosti domnívám, že já osobně jsem ještě chytřejší než náš patriarcha, nevěřím ti to ani já.“

„Je to vlastně součást složitého obchodu,“ řekl po chvíli uvažování Martin. „Protože jsme přátelé, nebudu ti lhát, jak jsi lhal ty mně, když jsi mne vehnal do náruče donny Veroniky. Což ti samozřejmě nevyčítám, spíše naopak. Ale je ti jasné, že dávám svou hlavu do oprátky, pokud bys to někomu vyzradil?“

„Raději mi lži,“ zarazil ho Peer. „Znáš mě, jaký jsem. A žijeme v Benátkách! Vážím si toho, že mi chceš povědět pravdu, víc nepotřebuji. To mi stačí, abych tě mohl s klidným svědomím obejmout jako skutečného přítele. Ale jinak mlč. Bude to bezpečnější.“

„Jak chceš. Zlobil se na tebe patriarcha hodně?“

„V mezích slušnosti a křesťanské hierarchie,“ ušklíbl se vesele Peer. „Jak chceš tu stránku z evangelia do Čech dopravit?“

„Zařídím, aby pro ni přijelo poselstvo krále Karla a pod rozvinutými zástavami ji odvezlo do Prahy.“

„Příliš přízemní,“ namítl okamžitě Peer. „Chybí tomu dramatická zápletka. Na to se nedá napsat ani pořádný epos. A víš, jak to bude vypadat hloupě v kronikách? Poselstvo přijelo, naložilo a odvezlo.“

„Podívej, Peere, mně jde o to, vrátit se domů, a ne hrát divadlo pro kronikáře.“

„Nejde jen o písálky. Můžeš získat více vděčnosti svého panovníka. Čím více vděčnosti, tím vyšší odměna, ne?“

„A můžeš mi poradit, jak bych to měl podle tebe udělat, aby to uspokojilo kronikáře a císaře Karla?“

„To je strašně jednoduché,“ nadchl se Peer. „Slyšel jsi o Benátčanovi jménem Marco Pólo? Navštívil Čínu a popisuje, jak se dostal bourec morušový do Byzance. Díky tomu se začalo v Konstantinopoli vyrábět hedvábí. Ty bource prý tajně propašovali z Číny dva mniši v duté holi. Je to samozřejmě nesmysl, ale zní to hezky. To je příběh pro kronikáře, chápeš?“

„Nějak moc si potrpíš na legendy,“ usmíval se pobaveně Martin.

„Copak v sobě nemám normanskou krev?“ nafoukl se ryšavý Peer.

„Měl bys slyšet vikingské ságy. Kam se hrabe Legenda Aurea na naši Eddu. To jsou panečku eposy! Ale to teď není důležité. Nebudu pomlouvat křesťanskou hagiografii, nýbrž se ti pokusím pomoci.“

„Proč bych ale pašoval list z evangelia svatého Marka v duté holi, když ho císař Karel dostane od Benátčanů jako dar a odvezou ho jeho vyslanci?“

„Protože to je tak vzácná relikvie, že by se někdo mohl pokusit jeho vyslance přepadnout a list z evangelia uloupit. Copak stojí všichni velmožové v rakouských zemích na jeho straně? Není na cestách dost lupičských tlup? Může si je najmout kdokoli a pak se najednou ta relikvie objeví třeba v Anglii. Jak by ji dostával císař Karel zpátky?“

„Tahle úvaha zní sice rozumně, ale císař Karel nemá rád, pokud někdo pochybuje o jeho moci. Hovořit o nepořádku v říši je totéž jako nevěřit v jeho schopnosti. On sám dělá všechno možné, aby zajistil na cestách pro kupce bezpečnost. Podívej, jak Benátky kvetou díky obchodu.“

„Tobě se také nic nelíbí,“ bručel Peer.

„Ale ne, nápad je to skvělý, jen je potřeba ho domyslet. Máš nějaké známé preláty ve Štýrsku? Mohli by napsat pražskému arcibiskupovi, že cesta s takovou vzácnou relikvií není bezpečná.“

„To se dá zařídit,“ přikyvoval Peer a mnul si spokojeně ruce.

O dva dny později vyrazil z Benátek posel s Martinovými listy pro Eyberta z Radduschbergu a pražského patricije Rutgera. Bylo třeba připravit půdu pro oficiální jednání českého krále s benátským dóžetem. A také si zajistit návrat domů.

Blížil se konec léta a úmorná vedra polevila. Večery bývaly chladnější a do Benátek se vracely patricijské rodiny, které trávily letní měsíce v luxusních vilách na venkově. Martin musel odmítat spousty nabídek zpívat na hostinách. Ale tím jeho cena ještě vzrostla.

Kdyby nemusel z Benátek odjet, možná by uvažoval o tom, usadit se tady. Klidně by sem mohl přivézt svou Johanku. Tady by nikoho netrápilo, jak je to s jejich svatbou doopravdy. V Benátkách by snad dokázal žít, i když tu bylo živobytí nesrovnatelně dražší než v Praze. Vydělával ale dost, aby si to mohl dovolit. Jenže pak by přišel o hluboké české lesy jiskřící ranní rosou nebo zmítající se v podzimních plískanicích, o malé vesničky v údolích a strohé křivolaké uličky Starého Města pražského. Když si uvědomil, že by už nikdy neslyšel českou řeč, zatoužil bolestně po domově. A po své Johance, protože i láska byla v Čechách mnohem opravdovější než v bohatých a hříšných Benátkách.

Od toho večera, kdy mu donna Veronika vyčetla, že ji vyměnil za list z evangelia svatého Marka, jejich vztah ochladl. I když se dál stýkali a s rozkoší milovali, už nikdy to nebylo takové jako dřív. Donna Veronika jako by zapomněla na některé něžné drobnosti a také mu přestala vyznávat lásku. I když přesně tohle Martin slíbil dožeti Dandolovi a věděl, že jinak to ani být nemůže, mrzelo ho to. Ač si to nerad připouštěl, měl tohle divoké a někdy trochu panovačné snědé děvče rád a věděl, že se mu po něm bude stýskat. Johanka byla křehká a něžná a prožíval s ní opravdový cit, ale Veronika byla živel plný vášně, a to bylo něco; co občas potřebuje každý muž.

„Včera přijel do Benátek posel českého krále,“ řekla donna Veronika, když se po dvou dnech objevila v Peerově domě. Oba předchozí večery hrál Martin na patricij ských hostinách a byl pokaždé skoro až do rána pryč. S odvráceným pohledem se ještě zeptala, zda to znamená, že už brzy bude mezi nimi konec.

Martin jí neodpověděl. Usadil ji do křesla u okna, pak vzal do ruky loutnu a začal hrát píseň, kterou pro ni ráno složil. Byla o tom, jak osud rozdělil dva milence. Poslouchala se sevřenými rty a nakonec se odvrátila k oknu, aby neviděl do její tváře. Jakmile skončil, setřela si z očí slzy, a i když jí bránil, odešla. V dalších dnech ho už ani jednou nenavštívila, dokonce se ani neozvala. Pouze jednou ji zahlédl, když odcházel z dóžecího paláce, jak míří do chrámu svatého Marka.

Koncem září bylo konečně vše připraveno a podepsány příslušné smlouvy. Vyslanec českého krále Jan z Lichtenburka převzal od dóžete Andrea Dandola skvostnou pozlacenou truhličku, zapečetěnou velkou pečetí benátské státní rady. Pouze dóže, Martin ze Stvolna a administrátor benátského patriarchy Peer věděli, že truhlička je prázdná.

Jan z Lichtenburka v doprovodu třiceti Českých a moravských rytířů odjel pod rozvinutými zástavami. Až do Pordenone ho doprovázel oddíl vojáků Benátské republiky. V té době měl již Martin v dutině poutnické hole ukrytý list z evangelia svatého Marka, zabalený ve voskovaném plátně. Většinu peněz svěřil jednomu z benátských finančníků, který měl pobočku své banky v Norimberku. Když mu Martin odevzdával váčky s penězi, podivil se patricij překvapeně, kolik jich je. Pak přátelsky dodal, že kdyby věděl, kolik se dá vydělat zpěvem, nebude se starat o své nejisté obchody a bude se rovněž věnovat hudbě, protože v mládí celkem obstojně zpíval. Všechny osobní věci včetně loutny uložil Martin do truhlice, kterou mu slíbil dopravit za rozumnou cenu do domu pražského patricije Rutgera jeden z kupců s hedvábím, který se třemi vozy mířil do Čech. A slíbil odvést zpět do Prahy i jeho koně. Pro sebe měl Martin připravený otrhaný oděv žebravého mnicha. Čekala ho poslední noc v Benátkách.

„Jak to vypadá, tak se nakonec spolu ani neopijeme," žaloval lítostivě Peer, když se odpoledne vrátil domů. „Neteř našeho dóžete mi vzkázala, že si přeje strávit tuhle noc s tebou. Nařídila, aby byl dům prázdný. Ale abych prý nemusel spát na ulici, postará se o mne její komorná Gina. Donna Veronika ví, co se sluší. I když přiznám, že dneska večer bych ženskou výjimečně oželel, věříš mi to?"

„Skoro," usmíval se zjihle Martin. Pak se s Peerem objali na rozloučenou. Ryšavý prelát mu požehnal a ještě připomenul, aby se někdy zastavil, pokud by jel náhodou okolo, třeba s císařem Karlem do Říma. Chvíli mlčel a pak s vážným výrazem ve tváři dodal: „Mám na tebe

ještě něco, Martine. Nezapomeň, že jsi v Benátkách. Buď opatrný!“

„Myslíš, že by dóže Dandolo mohl porušit svůj slib?“

„On ne,“ zavrtěl Peer váhavě ryšavou hlavou. „Všechno pro něho dopadlo dobře. Ale urazil jsi jeho neteř. Pořád si opakuj, že má jeho krev. A někdy i jeho způsob uvažování.“

„Snad si nemyslíš…," začal Martin protestovat, ale Peer udělal netrpělivé gesto, že to je jen takové nejasné tušení. Pak kývl na pozdrav a zmizel.

Donna Veronika se objevila za soumraku. Byla prostovlasá a černé kadeře jí zdobila šňůra perel. Na sobě měla oděv z rudého brokátu, lemovaný u krku a rukávů krajkami. Velice jí to slušelo, i když nebyla skoro nalíčená. Vstoupila do síně v přízemí, kde Martin čekal u stolu s pohoštěním. Zastavila se na prahu a dlouho si ho mlčky prohlížela. Pak se usmála a rozběhla se k němu. Nechala se obejmout a sama ho začala vášnivě líbat.

„Takže mi přece jen odjíždíš," řekla, když se posadila ke stolu a rukou si upravovala krajkový límec. Zasmála se a dodala, že na objímání nejsou tyhle šaty nejvhodnější, protože se hned pomačkají.

„Tak si je budeš muset rychle svléknout," navrhl vyzývavě.

„Myslíš, že jsem přišla proto, abych strávila celou noc oblečená?" odpověděla stejně rozpustile. Pak natáhla ruku pro číši s vínem a napila se. Martin si všiml, že má na ruce nový prsten s velikým rubínem. Zachytila jeho pohled a zamračila se. Chvíli si hrála s číší v ruce a pak skoro nepřátelsky vysvětlila, že to je zásnubní dar od jejího budoucího manžela.

„Snad s ním budeš šťastná," řekl Martin a pokusil se o úsměv. Zvedl číši a galantně připil na její krásu.

„S tebou bych byla šťastnější… Ale tak to v životě asi chodí." I když už byl večer, stále bylo dusno a na čele se jí objevil pot. Požádala, zda by nemohl otevřít okno.

Vstal a obešel stůl. V tu chvíli měl dojem, že za zády zaslechl zvláštní zvuk, jako by něco zavadilo o okraj

skleněné číše. Když se vrátil ke stolu, podávala mu jeho pohár, který mezitím dolila vínem. V ruce držela svůj.

„Bylo to krásné," řekla a usmívala se. Ale Martin ji důvěrně znal a měl pocit, že ten úsměv je zvláštní, podobný u ní dosud neviděl. Vzpomněl si na Peerovo varování a také na to, že mu Andrea Dandolo kdysi vyhrožoval, že ho buď nechá probodnout dýkou, nebo ho dá otrávit. Ano, neteř benátského dóžete měla určitě jeho způsob uvažování. Skoro se zachvěl, protože už mnohokrát ho předtucha nezklamala.

Zvedl číši ke rtům a dělal, že pije. Naštěstí v tu chvíli práskla okenice, kterou zapomněl zajistit. Venku se zvedl vítr. Donna Veronika sebou trhla a bezděčně se ohlédla. Využil toho a bleskurychle vylil víno do vysoké porcelánové vázy, která stála vedle sloupu. Pak postavil číši na stůl, rychle došel k oknu a okenici zajistil.

Neteř benátského dóžete ho s úsměvem sledovala, dopila své víno a začala si rozepínat přezky na šatech. Pomohl jí svléknout se a vzápětí ji pomiloval na stole přímo v hale. Udělal to rychle, a protože se zpočátku bránila, i trochu brutálně. Donna Veronika mu zatínala nehty do nahých zad a stkala rozkoší.

„To byla nádhera," vydechla pak s netajeným obdivem. „Ale raději bych šla nahoru do ložnice."

Zvedl ji do náruče a odnesl po schodech do patra. Byla štíhlá a lehká. Hlavu měla položenou na jeho rameni a cítil její dech. Když ji položil na lůžko, strhla ho na sebe a sevřela nohama. „Miluj mě," prosila. „Dneska je to naposledy. Chci tě, moc tě chci. A žádné tě nedám. Lásko, prosím! Ještě," vykřikovala nesouvisle během milování.

Trvalo dlouho, než oba vybili nahromaděnou touhu. Pak se Martin vymluvil nato, že musí jít vyprázdnit měchýř, a opustil lůžko. Seběhl do haly, víno z porcelánové vázy vylil do misky, nalámal do ní placku a odnesl na dvůr. Pod olivovníkem bylo v noci vždy několik koček z okolí. Vrhly se chtivě na misku a za chvíli byla prázdná.

Pak se vrátil k Veronice a mlčky ji objal. Chvíli se jí díval do očí, ale neuhnula pohledem. Zvědavě ho pozorovala a čekala, co udělá.

„Chtěl bych ti poděkovat," řekl stísněně. „Ne za to, že mám teď peníze a mohu se vrátit domů, ale za rozkoš, kterou jsi mi dala. A za inspiraci. Určitě složím ještě hodně krásných písniček jen díky tomu, že jsem prožil lásku s tebou."

„Je škoda, že krásné písně lžou," řekla smutně. „Jeden věrný milenec by byl víc než deset talentovaných zpěváků. I já budu vzpomínat."

Milovali se ještě několikrát a vzpomínali na uplynulé měsíce. Ale bylo to smutné loučení. Během noci se Martin šel podívat dolů na dvůr, co se stalo s kočkami, ale všechny byly spokojené a živé.

Nakonec se musel v duchu neteři benátského dóžete omluvit a měl vztek na Peera, že mu vlastně zkazil poslední noc v Benátkách.

Ráno se prostě políbili a donna Veronika na rozloučenou slíbila, že se za něho bude modlit. Pak odešla a ani se neohlédla.

Martin se oblékl do kutny žebravého mnicha, vzal si poutničkou hůl, která skrývala drahocennou relikvii, a opustil Benátky. Později se od Peera dozvěděl, že všechny jeho kočky za dva dny uhynuly. Na otravu neznámým jedem, který zabíjel sice pomalu, ale spolehlivě.

61

Do kraje Pordenone dorazil Martin ze Stvolna za tři dny. Nepospíchal, věděl, že má času dost. Vyptal se, zda tudy projela družina se zástavami českého krále, snědl kaši, kterou mu věnovala jedna zbožná vdova, napil se vody ze studny a pokračoval dál. Občas šel pěšky, někdy ho svezl povoz, protože byly žně a rolníci sváželi úrodu.

Samotného ho překvapilo, jak se cítil šťastný, když neměl ani měďák. Spal ve stodolách venkovských statků, venku v kupě sena nebo i pod širou oblohou, jedl zbytky, které vyžebral, a z potoků pil studenou pramenitou vodu. Byl svobodný a všechny starosti křesťanského světa mu připadaly malicherné.

V jednom horském údolí, když přecházel prudkou bystřinu po zchátralé lávce, již tvořila jen dvě prkna, která se pod jeho váhou prohýbala, jako by měla v nejbližším okamžiku prasknout, ho napadlo, co by se stalo, kdyby do zpěněné vody valící se s hukotem pod ním odhodil svou poutničkou hůl i s velevzácnou relikvií a až do konce života žil jako žebravý mnich. Asi nic.

Český král by byl zklamaný, Eybert z Radduschbergu by ho pravděpodobně proklel a Heidenreich, pokud by se to vůbec dozvěděl, by šel oslavovat. Ale ve skutečnosti by vůbec nikomu nechyběl a nikdo by pro něho netruchlil. Líto by to bylo jen jedinému člověku v křesťanském světě. Jeho Johance. Pevněji sevřel poutničkou hůl a rychle přešel horskou bystřinu na protější břeh.

Podvědomě si opakoval známou pravdu – pohodlně a bezstarostně si může člověk žít jen tehdy, pokud je sám. Jestliže však někoho miluje, musí se rvát s Konrády z Wormsu, Heidenreichy, benátskými dóžaty a jejich neteřemi a dokonce i se samotným císařem Karlem a jeho služebníky. Aby mohl člověk milovat, musel současně nenávidět. Pouze zlo, které člověka obklopovalo, dělalo lásku čistější a krásnější. Láska byla ulita, do níž se mohl člověk ukrýt.

Zastavil se a nahlas zakřičel Johančino jméno. Pak poslouchal, jak se v horském údolí mnohonásobnou ozvěnou vrací. Johanka, Johanka, Johanka… Později si na tuhle scénu mnohokrát vzpomněl.

Zemské hranice českého království překročil na podzim nedaleko hradu Landštejna. Bylo to téměř rok poté, kdy je po návratu z Francie překročil poprvé nedaleko Přimdy. Jediný rok ho dělil od starého Martina ze Stvolna, který se vracel do Prahy, aby pokračoval ve studiu na univerzitě. A jediný rok ho také dělil od jeho seznámení s Johankou. Už se nemohl dočkat, až ji zase uvidí. Jenže čekala ho ještě důležitá věc – setkání s českým králem Karlem.

Hradu Landštejnu se vyhnul velikým obloukem, protože netoužil setkat se s Vilémem a jeho syny. Dával

také pozor, aby nepotkal nikoho z Rožmberských. Jizvy ze zimní

války se určitě dosud nezaho-jily. Nerad by se dostal do rukou Jošta z Rožmberka a ještě méně by chtěl potkat jeho dceru Janu. Zato do Třeboně se těšil. Křenek ho přijal s otevřenou náručí a hrdě mu vykládal, že jeho manželka Klára mu dá v nejbližší době první dítě. Tohle Martina ze Stvolna příliš nezajímalo, i když si snadno spočítal, že otcem by mohl být klidně i on. Chtěl však vědět něco jiného – zda žije třeboňský kat Šimon.

„Žije," přikývl Křenek trochu rozpačitě. „Bůh zřejmě lotry trestá nerad. To spíš trestá chudáky a poctivé lidi, je to zřejmě snadnější."

Hned ráno pokračoval Martin v kutně žebravého mnicha zklamaně dál. Byla ještě špinavější a rozedranější, než když odcházel z Benátek. Samotnému se mu už zajídalo vypadat hůř než poslední z františkánských mnichů. Jeho poslání ale mělo brzy skončit.

V bráně Starého Města pražského se musel dlouho dohadovat, než ho strážný pustil do města, a z domu patricije Rutgera ho vyhodili hned, jak vstoupil do mázhauzu.

Nezbylo mu tedy než se posadit na zem před radnici a počkat, až skončí zasedání městské rady. Protože vypadal neobyčejně zbědované, dostal od milosrdných kolemjdoucích tři měďáky. Teprve odpoledne se objevil konšel Rutger. Martina poznal okamžitě. Chvíli se na něho nechápavě díval a pak se hlasitě rozesmál.

„To je teď v Benátkách nová móda?“

Ale Martin neměl na žertování náladu a cosi neuctivého zabručel. Patricij chápavě přikývl a zamířil s ním rovnou do městské lázně. Přitom vykládal, že už si dělali s Eybertem starost, aby se mu něco nestalo. A že podle jeho přání poslal svého člověka do kláštera svaté Eufrozíny v Dentleinu a má pro něho dobré zprávy, Johanka je v pořádku, uzdravila se a už se ho nemůže dočkat.

Zatímco se Martin koupal a dvě usměvavé lazebnice ho masírovaly, zkrátily mu vlasy a oholily ho, nechal Rutger přinést ze svého domu čisté šaty.

„Teď už vypadáš přece jen o trochu lépe,“ přikyvoval spokojeně, když ho uviděl čistého. Pak se nepatrně usmál, a protože nebyl zvyklý často žertovat, suše dodal: „Ale máš unavené oči a jsi jako bez jiskry. I když jsem dostal přísný rozkaz dovést tě ke králi Karlovi hned, jak se objevíš, nechtěl by ses nejdřív zastavit v domě U Růžové studně?“

„Jsem tak zbědovaný, že bych pak byl ještě zbědovanější. A možná bych si dokonce udělal ostudu,“ stěžoval si Martin. Pak ještě jízlivě podotkl, že už chápe, proč je ctihodný Rutger tak bohatý, neboť opatřovat zákazníky paní Agátě musí nést slušné peníze.

„Vidím, že se v lázni tvoje tělo zbavilo veškeré nečistoty, ale o jazyk se lazebnice zapomněly postarat,“

zabručel Rutger. „Milostivý panovník čeká. Ale nestěžuj si pak, jestli něco zkazíš.“

„Nezkazím. Co byste udělal, kdybych souhlasil a chtěl se opravdu nejdříve zastavit u paní Agáty?“

„Vynadal bych ti, jak jinak. A pak bych ti z moci svého úřadu konšela nařídil odebrat se ihned na Pražský hrad.“

Král Karel ho přijal ve své ložnici. Seděl v lehkých domácích šatech u okna a odpočíval. Když konuni Martina ze Stvolna přivedl, vyskočil a sám mu šel v ústrety ke dveřím. „Máš?“ ptal se dychtivě. Pak netrpělivým gestem komořího vyhnal z ložnice, aby je nechal samotné.

Martin se uklonil, pak opatrně vysunul držadlo poutnické hole a z úkrytu vytáhl svinutý list z evangelia svatého Marka. Král Karel ho opatrně uchopil a políbil. Teprve pak ho rozbalil a dlouho si ho prohlížel. Tiše si přečetl text na zašlém papyru a do očí mu vstoupily slzy.

Martin stál stranou a čekal. Znal několik tváří českého krále, ale tuhle ještě ne. Vzpomněl si, jak se kdysi potkali v Paříži u relikviáře svaté Voršily. Už tehdy mluvil mladý kralevic o ostatcích s vášní, jako by to byla milenka. Doufal, že tohle mu jeho záměr usnadní.

„Tohle je jedna z nejkrásnějších chvil mého života," řekl konečně král Karel. Vrátil se do křesla a zlomek evangelia svatého Marka si položil na klín. Pokynul Martinovi, aby se posadil do křesla proti němu. Už to samo byla nebývalá pocta.

„Zvolil jsem dobře," řekl uznale. „Jsi oddaný služebník a věrný křesťan. Takových lidí je dnes bohužel málo a byl bych špatný král, kdybych neuměl oddanost a věrnost odměnit. Rozhodl jsem se, že ti věnuji jednu vesnici nedaleko od Prahy. Ovšem pod podmínkou, že zůstaneš i nadále v mých službách."

Martin zdvořile kývl hlavou na znamení díků. „Ve vašich službách, můj králi, zůstanu samozřejmě rád a budu to považovat za neobyčejnou poctu. Ale odpusťte mi mou troufalost, chtěl jsem vás požádat o odměnu jinou."

Král Karel se trochu zamračil, ale pak mlčky pokynul rukou na znamení, že dává svolení, aby své přání vyslovil.

„Vážím si majetku, ale nad pozemské statky si mnohem více vážím lásky. A jedině vy, vznešený králi, mi můžete pomoci."

„O lidských srdcích nerozhoduje žádný vládce, ale Bůh," odpověděl král. Přestal se mračit a v jeho tváři se zračila zvědavost. „Ani císař všech křesťanů ti nemůže dát lásku, pokud si ji ty sám nezískáš. A pokud jí Bůh nebude přát."

„Tohle je poněkud zvláštní případ. Mé lásce Bůh přeje a žena, kterou miluji, nosí v srdci pouze můj obraz."

„Pak nechápu, v čem je potíž?"

„Ta žena je vdaná. Nejprve se provdala za muže, jehož nemiluje a kterého opustila, a podruhé za mě.“

Král Karel stáhl nelaskavě obočí a přísně odsekl, že Bůh může těžko přát smrtelným hříchům a ať Martin ze Stvolna raději odejde, než ve své laskavosti zapomene na službu, kterou mu právě prokázal.

„Nemáte pravdu, vznešený králi, Bůh mé lásce přeje,“ bránil se odvážně Martin. „A dal mi dokonce nezvratný důkaz své přízně.“

„Nic nenávidí Bůh tolik jako hříšné smilstvo,“ zabručel král Karel a rukou si zamyšleně hladil řídké vousy na bradě. „Povím ti příběh, abys viděl, že nemáš pravdu. Když ještě žil můj královský otec Jan a já byl mladík, navštívil mne v noci anděl Páně. Uchopil mne do náruče a letěli jsme kamsi, až jsme se dostali k hradu, který obléhaly šiky cizího vojska. Tam mi onen anděl řekl, abych se dobře díval. V tu chvíli sestoupil z nebe jiný anděl a měl v ruce ohnivý meč, jímž uťal jednomu rytíři pohlavní úd. Ten nešťastník vzápětí zemřel. Anděl, který mne držel v náruči, mi pak řekl, že onen potrestaný je dau-phin z Vienne a že je to trest za jeho smilstvo. A ještě mi přikázal, abych si tuto noc zapamatoval a pověděl o ní i svému otci, abychom se oba napříště vyvarovali hříchů. Druhý den nám přinesl posel zprávu, že dauphin z Vienne skutečně zahynul v boji. Ještě mi chceš odporovat?“

„V zimě jsem hájil Třeboň proti Rožmberským,“ řekl Martin. „Tam jsem poznal ženu místního kata Johanku. Jejího muže Rožmberští zajali a všichni jsme mysleli, že zahynul. Na první pohled jsme v sobě našli zalíbení. Při jednom výpadu jsem však jejího muže osvobodil a Johanka se k němu okamžitě vrátila a kála se

ze svých hříchů. Ale její manžel je hříšný lotr. Začal ji prodávat vojákům, aby měl peníze a mohl se opíjet. Když Vaše královská Vznešenost donutila Rožmberské uzavřít mír, musel jsem Třeboň opustit. A tehdy i pan Vilém z Landštejna uznal, že třeboňský kat se chová hůř než pohan, a propustil Johanku z poddanství. Pak se jí poprvé ukázal anděl a řekl jí, aby město opustila a šla se mnou.“

Král Karel se stále mračil a přísně podotkl, že vymýšlet si záměry boží je jeden z nejtěžších hříchů. Protože ale Martin ze Stvolna získal už spoustu vzácných relikvií, Bůh by mu jistě tolik nepřál, pokud by byl lhář. Musí tedy připustit, že na jeho vyprávění může být něco pravdy. Vzápětí se dychtivě optal, jak to bylo dál.

„Johanka mne pak doprovázela do říše a neustále se kála, protože věděla, že hřeší. A kál jsem se i já. Nakonec mne opustila a rozhodla se vrátit ke svému manželovi. A tehdy se jí zjevil anděl podruhé a řekl, že její manžel zemřel a ať se ke mně vrátí. Oba jsme byli šťastní a uvažovali o svatbě. Pak Johanka onemocněla, a když umírala a kněz jí chtěl dát poslední pomazání, zjevil se anděl potřetí. Tehdy jsem ho poprvé viděl i já. Anděl nám řekl, abychom se vzali bez ohledu na její nemoc. A tak kněz, místo aby ji vyzpovídal, nás oddal. Sotva se tak stalo, Johanka ztratila vědomí, ale Bůh udělal zázrak a ona nezemřela. Byla však po nemoci příliš slabá, proto se jí ujali v jednom klášteře nedaleko Ulmu, kde žije zbožně dosud. A já jsem odjel do Benátek, abych dál sloužil Vaší královské Milosti. Umíte si představit, jaké bylo mé zděšení, když jsem se na zpáteční cestě zastavil v Třeboni a zjistil, že její manžel nezemřel?“

„Podivná historie,“ vrtěl hlavou král Karel. „A opravdu se všechno stalo tak, jak vyprávíš?“

„Opravdu,“ přisvědčil pevně Martin a zbožně se pokřižoval, aby bylo zřejmé, že je poctivý křesťan.

„Má druhá manželka Anna Falcká je také nemocná,“ řekl král Karel tiše. „Kéž by Bůh udělal stejný zázrak jako v tvém případě. Jenže lékaři se obávají, že jí není pomoci a zemře. Tobě Bůh Johančin život vrátil. Jestliže její manžel žije, pak jste se prohřešili proti zákonům božím i lidským a ona se k němu musí vrátit. Co s tím mohu udělat já?“

„Bůh její život určitě nezachránil proto, aby se vrátila do Třeboně. Vždyť anděl vedl její kroky! Existují přece manželství, která byla rozvedena. Copak není v

tomhle případě jasný boží záměr, aby bylo rozvedeno i toto?“

„Pokud vím, k rozvodu došlo jen v několika panovnických rodech.“

„Také v přemyslovském,“ upozornil Martin ze Stvolna.

„Jistě, můj praděd Přemysl II. Otakar…“ Král Karel složil hlavu do dlaní a uvažoval. Souhlas s něčím takovým dával obvykle papež. Jenže nikde v kanonickém právu nebylo výslovně psáno, že by Bůh dal takovou pravomoc výhradně Svatému otci. Pokud si vzpomínal, několik bezdětných manželství svých velmožů rozvedl i císař Karel Veliký, a dokonce i Jindřich II., kterého později církev svatořečila. Jenže to už bylo dávno. Zabýval by se papež něčím takovým, jako byl rozvod dvou bezvýznamných poddaných? Ale i kdyby, kolik by to stálo peněz?

Podíval se na Martina ze Stvolna. Seděl před ním v křesle jako na trní. Král Karel věděl, co je to láska k ženě. Jemu ji Bůh dopřával tak málo. Dokonce se přistihl, že v duchu Martinovi závidí. On byl císařem všech křesťanů a věděl, že musí jít ve zbožnosti příkladem. Ale věděl také, že si občas může dovolit něco, co bylo většině ostatních smrtelníků odepřeno. Co když je tohle boží zkouška? Pokud pomůže téhle zvláštní lásce, třeba udělá Bůh zázrak a zachrání život i jeho Anně. Mohl by někdo na své čisté svědomí říci, že to, co mu Martin vyprávěl, je opravdu hřích? A mohl by kdokoli ze smrtelníků popřít zázrak?

„Poradím se s arcibiskupem Arnoštem z Pardubic,“ řekl nakonec. „Slyšení je skončeno. Ještě pro tebe pošlu.“

Za tři dny si král Karel předvolal Martina ze Stvolna znovu. Tentokrát ho nepřijal ve svých soukromých komnatách. Seděl na trůnu ve velkém sále, na sobě měl slavnostní roucho a císařské insignie. Po jeho pravici stál v bohatě vyšívaném ornátu pražský arcibiskup s mitrou na hlavě.

Martin poklekl před trůnem a sklonil hlavu k zemi. Když šel na Pražský hrad, říkal si, že pokud uvidí v sále kata, dopadne to špatně. Ale jestli se slyšení účastní i Arnošt z Pardubic, bude to znamenat vítězství.

Karel mu laskavě pokynul, aby vstal a vyslechl rozsudek. Pak oznámil, že z moci císaře a podle vůle boží rozvedl na žádost jisté Johanky a jejího manžela třeboňského kata Šimona manželství, které bylo neplodné. A to učinil před osmi měsíci, jak dosvědčuje listina, kterou nyní předává Martinovi ze Stvolna, aby ji řečené Johance doručil, neboť se v nejbližších dnech z jeho pověření vrátí do německých zemí. Českému království je třeba dalších relikvií, protože se rozhodl postavit nedaleko Prahy pevný hrad, který ponese jeho jméno a kde budou v kapli zasvěcené Všem svatým uloženy říšské korunovační klenoty. Martin ze Stvolna je tím nejoddanějším služebníkem, který jeho zbožnému záměru pomůže a získá pro české království další svaté ostatky. Pro tento zbožný záměr mu dává dispens a odpouští všechny předchozí hříchy. Současně ze své císařské moci oznamuje, že dodatečně souhlasí, aby byl za právoplatný prohlášen sňatek řečeného Martina ze Stvolna s rozvedenou Johankou.

Arcibiskup Arnošt z Pardubic pak podal Martinovi listinu o Johančině rozvodu, vřele mu požehnal a ještě se

usmál. Ani církevní preláti totiž nebyli ve výjimečných případech bez srdce.